

Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Legnicy
Muzeum Regionalne w Chojnowie

Stanisław Jujeczka

Duchowni średniowiecznej Legnicy

studium prozopograficzne

Legnica 2006

Duchowni średniowiecznej Legnicy

*Piis manibus omnium
clericorum Legnicensium,
His praecipue, quorum nomina
solus Aeternus scit*

**Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Legnicy
Muzeum Regionalne w Chojnowie**

Stanisław Jujecka

**DUCHOWNI
ŚREDNIOWIECZNEJ LEGNICY
Studium prozopograficzne
nad klerem diecezjalnym**

Legnica 2006

Recenzenci:

ks. prof. Kazimierz Dola, prof. Marek Derwich

Wydawcy:

Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Legnicy

www.tpnlegnica.republika.pl

Muzeum Regionalne w Chojnowie

Opracowanie redakcyjne: Tadeusz Rollauer

Projekt okładki: Maria Antoniak

Tłumaczenia streszczeń: Joanna Rosik (j. niemiecki), Jan Jujezcka (j. angielski)

© Copyright by Stanisław Jujezcka

ISBN 83-919324-1-9

Druk i oprawa: Urząd Statystyczny we Wrocławiu - Wydział Poligrafii w Legnicy

SPIS TREŚCI

	str.
Przedmowa (ks. Władysław Bochnak).....	13
Wstęp	
1. Stan badań nad śląskim środowiskiem kapitulnym i parafialnym	15
2. Źródła	17
3. Dlaczego prozopografia?.....	20
4. Zakres tematyczny pracy.....	24
5. Konstrukcja pracy.....	27
Rozdział I	
INSTYTUCJE I BENEFICJA KOŚCIELNE NA TERENIE MIASTA I PRZEDMIEŚĆ LEGNICY	
1. Kościół/kolegiata Św. Grobu	29
1.1. Książęta legniccy jako fundatorzy kolegiaty.....	30
1.2. Struktura kapituły i dalsze fundacje	33
1.3. Wikariusze kolegiaccy.....	34
1.4. Mansjonarie przy kaplicy NMP.....	35
1.5. Altaryści i kler pomocniczy.....	36
1.6. Upadek kolegiaty legnickiej.....	38
2. Kościół parafialny św. Piotra	43
3. Kościół parafialny Marii Panny.....	46
4. Kaplica/kaplice zamkowe.....	48
5. Kaplice cmentarne	50
5.1. Kaplica Bożego Ciała	50
5.2. Kaplica św. Michała	51
5.3. Kaplica św. Jakuba	51
5.4. Kaplica św. Barbary	52
6. Szpitale	52
6.1. Szpital św. Mikołaja	52
6.2. Szpital św. Anny.....	52
6.3. Szpital św. Stanisława	53
7. Kaplica ratuszowa	53
8. Dwór biskupi i kaplica św. Marii Magdaleny	54
9. Liczebność duchowieństwa w XVI w. – próba rekonstrukcji w oparciu o liczbę beneficjów.....	55

Rozdział II**POCHODZENIE SPOŁECZNE I TERYTORIALNE DUCHOWIEŃSTWA
LEGNICKIEGO**

1. Pochodzenie terytorialne	58
a) Śląsk	58
b) Obcokrajowcy	59
2. Pochodzenie społeczne	61
3. Lata kontrolne	63
4. Pochodzenie członków kapituły Św. Grobu na tle pozostałych kolegiat śląskich	68
5. Tabele	69

Rozdział III**DROGI WEJŚCIA W POSIADANIE BENEFICJUM
ORAZ PRZYCZYNY WAKATÓW**

1. Patronat książęcy i biskupi nad beneficjami kapitulnymi. Skuteczność prowizji apostolskich.	80
2. Patronat legnickiej Rady Miejskiej	87
3. Patronat prywatny	88
4. Przyczyny wakatów	89

Rozdział IV**PROBLEM KUMULACJI BENEFICJÓW. DUCHOWNI LEGNICCY
POSIADACZAMI KILKU BENEFICJÓW W MIEŚCIE I POZA NIM.....**

96

Rozdział V**WYKSZTAŁCENIE I POZIOM INTELEKTUALNY.
KARIERY UNIWERSYTECKIE**

1. Liczba studiujących	102
2. Miejsce studiów	108
3. Kariery uniwersyteckie	110
4. Przedmiot studiów	111
5. Księgozbiory	114
6. Lata kontrolne	118
7. Wykształcenie członków kapituły Św. Grobu na tle pozostałych kolegiat śląskich	122
8. Tabela zbiorcza	124

Zakończenie	126
--------------------------	-----

Aneks I	
WYKAZ BENEFICJÓW KOŚCIELNYCH NA TERENIE MIASTA I PRZEDMIEŚĆ LEGNICY WRAZ Z CHRONOLOGICZNYM WYKAZEM BENEFICJANTÓW	129
Aneks II	
BIOGRAMY LEGNICKIEGO DUCHOWIEŃSTWA.....	171
Aneks III	
OSOBY, KTÓRYM BŁĘDNIE PRZYPISYWANO WE WCZEŚNIEJSZEJ LITERATURZE POSIADANIE BENEFICJÓW W LEGNICY	451
Aneks IV	
NIESKUTECZNE PROWIZJE APOSTOLSKIE NA BENEFICJA LEGNICKIE	453
Aneks V	
KUMULACJA BENEFICJÓW. INDEKS	457
Aneks VI	
SŁUŻBA DWORSKA I KANCELARYJNA. INDEKS.....	469
Aneks VII	
STUDIA UNIWERSYTECKIE DUCHOWIEŃSTWA LEGNICKIEGO. INDEKS.....	471
Aneks VIII	
POCHODZENIE TERYTORIALNE DUCHOWIEŃSTWA LEGNICKIEGO. INDEKS.....	475
Bibliografia	477
Wykaz skrótów bibliograficznych	537
Zusammenfassung	539
Summary	549

INHALTSVERZEICHNIS

	Seiten
Vorwort des Liegnitzer Dompropstes <i>Wladyslaw Bochnak</i>	13
Einführung	
1. Stand der Forschung zu den schlesischen Stiftskapiteln	15
2. Quellen.....	17
3. Warum Prosopographie?.....	20
4. Thematischer Bereich der Arbeit	24
5. Arbeitsaufbau.....	27
Kapitel I	
KIRCHLICHE INSTITUTIONEN UND BENEFIZIEN IN- UND AUSSERHALB DER STADT LIEGNITZ	
1. Kirche/Kollegiatskirche zum Hl. Grabe.....	29
1.1. Liegnitzer Herzöge als Stifter des Kollegiatstifts	30
1.2. Zusammensetzung des Stiftskapitels und weitere Stiftungen	33
1.3. Stiftsvikare	34
1.4. Mansionare der Marienkapelle	35
1.5. Altaristen und Hilfsgeistliche	36
1.6. Untergang der Liegnitzer Stiftskirche	38
2. Pfarrkirche St. Peter.....	43
3. Pfarrkirche St. Marien.....	46
4. Kapelle/Kapellen auf dem Schloß.....	48
5. Friedhofskapellen	50
5.1. Hl. Leichnams – Kapelle	50
5.2. Kapelle St. Michael	51
5.3. Kapelle St. Jakob.....	51
5.4. Kapelle St. Barbara.....	52
6. Die Spitäler	52
6.1. Spital St. Nikolaus.....	52
6.2. Spital St. Anna.....	52
6.3. Spital St. Stanislaus	53
7. Die Rathauskapelle	53
8. Bischofshof und die Kapelle St. Maria Magdalena.....	54
9. Der Liegnitzer Klerus im 16. Jh. – Versuch einer Rekonstruktion anhand der Pfründenzahl	55
Kapitel II	
SOZIALE UND TERRITORIALE ABSTAMMUNG DER LIEGNITZER GEISTLICHKEIT	
1. Territoriale Herkunft.....	58
a) Schlesien	58
b) Ausländer.....	59
2. Soziale Herkunft	61
3. Probejahre.....	63
4. Herkunft der Liegnitzer Kanoniker im Vergleich zu den anderen schlesischen Kollegiatstiften	68
5. Tabelle	69
Kapitel III	
DIE WEGE DER BESITZERGREIFUNG DER BENEFIZIEN UND DIE URSACHEN FÜR VAKANZEN	
1. Herzogliches und bischöfliches Patronat über die Kapitelspfründen. Erfolgchancen der päpstlichen Provisionen	80

2. Patronat des Liegnitzer Stadtrates.....	87
3. Privatpatronat.....	88
4. Ursachen der Vakanzen.....	89
Kapitel IV	
PFRÜNDEKUMULATION - LIEGNITZER GEISTLICHE ALS EIGENTÜMER VON BENEFIZIEN IN - UND AUSSERHALB DER STADT.....	96
Kapitel V	
AUSBILDUNG UND INTELLEKTUELLES NIVEAU. UNIVERSITÄT ÄTSKARRIERN	
1. Zahl der Studierenden.....	102
2. Studienorte.....	108
3. Universitätskarrieren.....	110
4. Studienrichtungen.....	111
5. Buchsammlungen.....	114
6. Probejahre.....	118
7. Ausbildung der Liegnitzer Kanoniker im Vergleich zu den anderen schlesischen Kollegiatstiften.....	122
8. Sammeltabelle.....	124
Abschluss	126
Anhang I	
REGISTER DER KIRCHLICHEN BENEFIZIEN IN- UND AUSSERHALB DER STADT LIEGNITZ SAMT DES CHRONOLOGISCHEN VERZEICHNISSES DER PFRÜNDEINHABER.....	129
Anhang II	
BIOGRAMME DER LIEGNITZER PFRÜNDEINHABER.....	171
Anhang III	
IRRTÜMLICH ALS LIEGNITZER PFRÜNDEINHABER GELTENDE GEISTLICHE.....	451
Anhang IV	
ERFOLGLOSE PÄPSTLICHE PROVISIONEN AUF LIEGNITZER BENEFIZIEN.....	453
Anhang V	
PFRÜNDEKUMULATION. INDEX.....	457
Anhang VI	
DAS HOF- UND KANZLEIDIENST. INDEX.....	469
Anhang VII	
UNIVERSITÄTSSTUDIEN DER LIEGNITZER GEISTLICHKEIT. INDEX.....	471
Anhang VIII	
TERRITORIALE ABSTAMMUNG DER LIEGNITZER GEISTLICHKEIT. INDEX.....	475
Bibliographie	477
Abkürzungen und Siglen	537
Zusammenfassung (deutsch)	539
Summary (englisch)	549

CONTENTS

	pages
Preface (<i>by father Władysław Bochnak</i>)	13
Introduction	
1. State of research on the society of Silesian chapter and parish priests.....	15
2. Sources.....	17
3. Why prosopography?.....	20
4. The scope of interest in the study.....	24
5. Composition of the study.....	27
Chapter I	
INSTITUTIONS AND CHURCH BENEFITS IN THE CITY OF LEGNICA AND ITS SUBURBS	
1. The Holy Sepulchre Church and Chapter	29
1.1. Dukes of Legnica as the chapter's founders	30
1.2. The chapter's structure and other foundations.....	33
1.3. The chapter's vicars.....	34
1.4. Mansioners of St. Mary's Chapel	35
1.5. Altarists and assistant clergymen	36
1.6. The cancellation of the chapter.....	38
2. St. Peter's Parish Church	43
3. St. Mary's Parish Church.....	46
4. Castle chapel/chapels.....	48
5. Cemetery chapels.....	50
5.1. Corpus Christi Chapel	50
5.2. St. Michael's Chapel	51
5.3. St. James' Chapel	51
5.4. St. Barbara's Chapel.....	52
6. Hospitals.....	52
6.1. St. Nicolas' Hospital.....	52
6.2. St. Anne's Hospital.....	52
6.3. St. Stanislaus' Hospital.....	53
7. City Hall Chapel	53
8. Bishop's court and St. Mary Magdalene's Chapel.....	54
9. The number of clergymen in the 16 th century – an assessment based on the number of benefits	55
Chapter II	
SOCIAL BACKGROUND AND PLACE OF ORIGIN OF CLERGYMEN IN LEGNICA	
1. Place of origin.....	58
a) Silesia.....	58
b) Foreigners	59
2. Social background	61
3. Sample years.....	63
4. Social background and place of origin of the members of the Holy Sepulchre Chapter as compared to members of other Silesian chapters.....	68
5. Tables.....	69
Chapter III	
THE WAYS OF ACQUIRING BENEFITS AND THE REASONS OF VACATES	
1. Duke's and bishop's patronage over the canon benefits. The efficiency of papal provisions.....	80

	11
2. The patronage of the City Council of Legnica.....	87
3. Private patronage	88
4. Reasons for vacates.....	89
Chapter IV	
THE NOTION OF BENEFITS ACCUMULATION. CLERGYMEN OF LEGNICA AS POSSESSORS OF NUMEROUS BENEFITS IN LEGNICA AND OUTSIDE OF IT.....	96
Chapter V	
THE EDUCATION AND INTELLECTUAL LEVEL; UNIVERSITY CAREERS	
1. The number of students.....	102
2. Places of studies.....	108
3. University careers	110
4. Subject of studies.....	111
5. Book collections	114
6. Sample years.....	118
7. Education of members of the Holy Sepulchre Chapter as compared to members of other Silesian chapters.....	122
8. Collective table	124
Conclusion	126
Appendix I	
THE LIST OF CHURCH BENEFITS IN THE CITY OF LEGNICA AND ITS SUBURBS, AND A CHRONOLOGICAL LIST OF BENEFICIARIES.....	129
Appendix II	
BIOGRAMS OF CLERGYMEN HAVING BENEFITS IN LEGNICA.....	171
Appendix III	
THE LIST OF THOSE TO WHOM THE POSSESSION OF BENEFITS IN LEGNICA HAS BEEN FALSELY ASCRIBED IN PREVIOUS STUDIES.....	451
Appendix IV	
INEFFECTIVE PAPAL PROVISIONS FOR THE BENEFITS IN LEGNICA.....	453
Appendix V	
THE ACCUMULATION OF BENEFITS. INDEX	457
Appendix VI	
THE COURT AND OFFICE STAFF. INDEX.....	469
Appendix VII	
UNIVERSITY STUDIES OF CLERGYMEN OF LEGNICA. INDEX.....	471
Appendix VIII	
PLACE OF ORIGIN OF CLERGYMEN OF LEGNICA. INDEX	475
Bibliography	477
The list of bibliographic abbreviations	537
Zusammenfassung	539
Summary	549

Przedmowa

Gdy przed kilku laty dowiedziałem się o naukowych planach Stanisława Jujeczki i jego zamiarze opracowania dziejów legnickiego duchowieństwa w wiekach średnich, od razu zacząłem je, w miarę swoich sił i możliwości, wspierać i życzliwie im towarzyszyć. I to z kilku powodów, nie tylko jako proboszcz legnickiego kościoła katedralnego pw. św. Piotra i Pawła. Uważam, że młoda Diecezja Legnicka, jej wierni i grono patriotów lokalnych winno mieć możliwość szerokiego poznania obrazu jej przeszłości i kształtowania się Kościoła na naszych ziemiach. Jestem też przekonany, że badania te należy prowadzić na wielu płaszczyznach i pod różnymi aspektami, a w przyszłości ująć w zwarty i w kompleksowy program.

Zanim to nastąpi, do naszych rąk dociera stanowiąca bezsprzecznie ich początek praca legniczana Stanisława Jujeczki. Jej autor wykazał się nie tylko świetnym znawstwem tematu, doświadczeniem i warsztatem badawczym. Z uznaniem podkreślić należy, jak z rzadko spotykaną u młodych uczonych umiejętnością potrafi korzystać ze średniowiecznych źródeł rękopiśmiennych i w sposób benedyktyński porządkować ukryte tam informacje. Obraz ogromu owych poszukiwań, „zwycięstw i porażek”, w niewielkim stopniu oddaje przytoczona przez Autora bibliografia, a zwłaszcza wykaz źródeł archiwalnych i najobszerniejszy Aneks II, zawierający biogramy legnickich duchownych do połowy XVI wieku.

Prezentowana praca wypełnia – co podkreślali jej recenzenci naukowcy – dotkliwą lukę w historiografii śląskiego Kościoła, jaką były dotychczas dzieje kolegiaty św. Grobu i innych kościołów w Legnicy oraz ich skład osobowy. Legnica, przez kilka stuleci stolica księstwa, szczytująca się dworem biskupim i siedziba wielu instytucji kościelnych, bezsprzecznie takiego opracowania oczekiwała. Nie sposób w tym miejscu nie przytoczyć opinii wybitnego historyka Kościoła na Śląsku prof. dr. ks. Kazimierza Doli, który akcentuje nie tylko nowatorską metodę omawianego opracowania, ale i fakt, iż zgromadzono w nim „informacje o imponującej liczbie legnickich duchownych, o około 650 osobach”, i to z bardzo różnorodnych rozproszonych dokumentów. Dzięki temu – tu znów powolałam się na autorytet znanego mediewisty prof. dr. Marka Derwicha – powstała „pierwsza w historiografii polskiej praca poświęcona prozopografii duchowieństwa diecezjalnego całego średniowiecznego miasta i jego przedmieść”!

I faktycznie, po lekturze prezentowanej książki mamy – na ile tylko pozwalały zachowane źródła – obraz instytucji i beneficjów kościelnych na terenie Legnicy w średniowieczu na przestrzeni kilku wieków. Zdobywamy informacje o pochodzeniu społecznym i terytorialnym duchowieństwa legnickiego, o wykształceniu duchownych oraz ich związkach z uczelniami, ośrodkami uniwersyteckimi

w Europie, z lokalnym środowiskiem, służbą u boku książąt i w różnych kancelariach itd. Wszystko to sprawia, że „przecierająca szlaki” pierwsza, gruntowna materiałowa praca Stanisława Jujeczki nabiera dodatkowych wartości. Nie wątpię też, że stanie się w przyszłości punktem wyjścia, inspiracją do prowadzenia badań dla wielu zainteresowanych historią regionu i Kościoła katolickiego na Śląsku. Słowem – pierwszy, ogromny krok w tym kierunku został przez Stanisława Jujeczkę uczyniony. Polecając miłośnikom historii Legnicy to dzieło, przyłączam się do gratulacji składanych Autorowi. Jestem przekonany, że swoje badania będzie rozwijał i kontynuował. Nie raz też ich skalą i wynikami mile nas zaskoczy, jak to ma obecnie miejsce.

*ks. infułat prof. dr hab. Władysław Bochnak
Proboszcz katedralnej parafii św. Piotra i Pawła
Prepozyt Kapituły Katedralnej
Wikariusz Generalny Diecezji Legnickiej*

WSTĘP

1. Stan badań nad śląskim środowiskiem kapitulnym i parafialnym

W całej diecezji wrocławskiej było w sumie 10 kapituł kolegiackich. Najstarsza powstała w 1120 r. w Głogowie, następnie w Opolu (ok. 1235), dwie we Wrocławiu (św. Idziego ok. 1250, Św. Krzyża 1288), Raciborzu (1288). Spośród kolegiat XIV-wiecznych najstarsza była fundacja legnicka (1348). Po niej powstały kolejne w Brzegu (1370), Głogówku (1377), Otmuchowie (1386, w r. 1477 przeniesiona do Nysy) i Niemodlinie (1389). Szczególną rolę pełniła kapituła katedralna, posiadająca spory udział w zarządzie diecezją.

Regularne badania nad śląskimi środowiskami kapitulnymi rozpoczął właściwie prof. Leo Santifaller (1890-1974), który w latach 1929-1943 zajmował katedrę historii na Uniwersytecie Fryderyka Wilhelma we Wrocławiu. Jego dziełem było stworzenie zespołu doktorantów, którzy po pod jego kierunkiem opracowywali kolejne tematy. Powstały w tym czasie trzy prace dotyczące wrocławskiej kapituły katedralnej – Roberta Samulskiego (do śmierci biskupa Nanckera – 1341 r.)¹, Gerharda Schindlera (do śmierci biskupa Waclawa legnickiego – 1417 r.)² oraz Gerharda Zimmermanna (XVI w.)³. Prócz tego opracowane zostały kapituły: nyska przez Richarda Völkela (1938) oraz częściowo brzeska przez Georga Bernhofena (1939) i Św. Krzyża we Wrocławiu przez Cäcilję Kuchendorf (1937). Na seminarium prof. Santifallera powstały także prace dotyczące śląskiego notariatu publicznego (Fritz Luschek, 1940) i biskupów Ołomuńca na Morawach (Kurt Pohl, 1940). Wszystkie te prace miały być i zostały opublikowane. Pech dosięgnął jedynie dysertacji Roberta Samulskiego, której część pierwsza ukazała się drukiem w 1940 r., a tom drugi, zawierający biogramy kanoników, do dziś dostępny jest jedynie w formie maszynopisu.

II wojna światowa na długo zahamowała badania nad śląskimi kapitułami⁴. Spośród polskich badaczy pierwszy sięgnął po ten temat ks. Kazimierz Dola, którego wydana w 1983 r. rozprawa habilitacyjna o wrocławskiej kapitule katedralnej w XV w. wypełniała lukę w badaniach uczniów prof. Santifallera. Dzieśięć lat później ukazała się drukiem praca ks. Henryka Gerlica (1993) o kapitule głogowskiej w okresie piastowskim i jagiellońskim. Prace obu księży inspirowane są metodami prof. Santifallera i w pewnym stopniu bazują na opracowanym przez niego kwestionariuszu badawczym. W roku 1998 swoją rozprawę o kapitule katedralnej w XVIII w. wydał ks. Józef Pater, dyrektor wrocławskie-

---

¹ SAMULSKI 1940. Maszynopis całości pracy znajduje się w Archiwum Archidiecezjalnym we Wrocławiu, kopia dostępna jest również w Herder-Institut w Marburgu.

² SCHINDLER 1938.

³ ZIMMERMANN 1938.

⁴ Polskie i niemieckie dokonania w badaniach nad kapitułami podsumowuje RADZIWIŃSKI 1994; zob. także IDEM 1997a, 1998 i 1998a.

go Archiwum Archidiecezjalnego. Niedawno ukazały się prace Ewy Wólkiewicz o kapitułach kolegiackich w Otmuchowie (2004) i w Głogówku (2005), które zastąpią dawno już nieaktualne prace ks. J. A. Kopietza (1890 i 1892) i A. Welzela (1896).

Większość wymienionych dotąd opracowań dotyczy kapituł położonych w zachodniej, zamożniejszej części Śląska, czyli na tzw. Dolnym Śląsku. Pomijając kilka drobnych, czysto przyczynkarskich, artykułów nikt nie pokusił się dotąd o pełne opisanie kolegiat górnośląskich w Raciborzu i Niemodlinie⁵. Dysponujemy jedynie prozopograficznym studium Dietera Veldtrupa (1995) nad średniowiecznymi elitami opolskimi, gdzie znaleźć można niepełną, niestety, listę duchowieństwa związanego z miejscową kolegiatą.

Niższe duchowieństwo na Śląsku nie cieszyło się dotąd nawet takim zainteresowaniem historyków. Podczas gdy coraz częściej tematyka ta podejmowana jest przez badaczy zajmujących się Kościołem w Polsce⁶ i Niemczech⁷, to spośród wymienionych wyżej monografii śląskich kapituł jedynie E. Wólkiewicz (2004) opracowała i opisała posiadaczy niższych beneficjów przy kolegiacie otmuchowskiej. Prócz tego mamy właściwie jeszcze wspomnianą wyżej pracę D. Veldtrupa (1995) o elitach opolskich z listą lokalnych wikariuszy i altarystów oraz artykuł ks. H. Gerlica (1996) o duchowieństwie związanym z kolegiatą głogowską w 1491 roku. Temat, z racji dużego rozproszenia źródeł, wyraźnie nie cieszy się powodzeniem. Bardzo pouczający jest tu przykład kościoła św. Elżbiety we Wrocławiu – jednego z najzamożniejszych w beneficja kościołów Śląska⁸, dla którego kwerenda R. Żerelika (1996) nie dała zachęcających wyników.

Opracowań kolegiaty i kapituły legnickiej, swego czasu bardzo poważnego ośrodka skupiającego znaczną liczbą duchowieństwa, brak zupełnie. Do czasu podjęcia tego tematu przez piszącego te słowa nie powstał na ten temat żaden artykuł, a funkcjonujące w obiegu naukowym fakty sprowadzają się właściwie do daty fundacji w 1348 r., zniszczenia przedmieść legnickich i kolegiaty przez husytów w 1430 r. i zniesienia kapituły przez sprzyjającego reformacji księcia Fryderyka II⁹.

Nieco lepiej przedstawia się stan badań nad pozostałymi legnickimi kościołami. Kościół św. Piotra i Pawła doczekał się monografii jeszcze w XIX w.¹⁰, uzupełnianej następnie przyczynkami z zakresu archeologii¹¹, bibliotekoznawstwa¹², architektury i historii sztuki¹³. Źródła archiwalne do jego dziejów wska-

⁵ WÓLKIEWICZ 2002a.

⁶ O wikariuszach katedry płockiej RADZIMIŃSKI 1991a i 1992, katedry krakowskiej WIECZOREK 1992.

⁷ Np. ostatnio obszerne studium O. AUGÉ (2002) o duchownych związanych z kościołem Św. Krzyża w Stuttgarcie.

⁸ Według relacji B. STEINA (1995, s. 39) pod koniec średniowiecza było tu 47 ołtarzy a beneficja mieli tu pleban, kaznodzieja, 6 kapelanów i 120 altarystów.

⁹ Więcej informacji podaje jedynie ZUM WINKEL 1908, s. 31-33, ale jego badania wydają się być nieznanymi autorom piszącym o śląskich kapitułach.

¹⁰ ZIEGLER 1878.

¹¹ ROZPĘDOWSKI 1974; LASOTA / ROZPĘDOWSKI 1992.

¹² GEMOLL 1900, 1900a; BAHLOW 1908; MENDE 1938; SZWEJKOWSKA 1963; JUJECZKA 2000.

zała B. Pazoła (1995), trzy z nich wydał piszący te słowa (2000). Warto również wskazać próby badań biograficznych (ograniczonych, niestety, do czasów nowożytnych)¹⁴ i nad funkcjonowaniem świątyni w społeczeństwie¹⁵.

Kościół Mariacki, druga legnicka świątynia parafialna, doczekał się dotychczas tylko jednego szerszego opracowania¹⁶, o wartości dzisiaj wyłącznie historycznej, następnie krótkiego artykułu A. Zum Winkla (1905) i kilku artykułów opublikowanych w XV tomie „Szkiców Legnickich” z okazji obchodzonego w 1992 r. jubileuszu 800-lecia kościoła¹⁷.

Z pozostałych obiektów jedynie kaplica zamkowa doczekała się kilku opracowań po odkryciu przez Jana Rozpędowskiego jej szczątków¹⁸.

2. Źródła

Wspomniany wyżej brak zainteresowania historyków legnicką kolegiatą ma swoje prozaiczne uzasadnienie – właściwie brak źródeł do jej dziejów. Nie zachował się nawet ślad dokumentacji aktowej, brak protokołów posiedzeń i ksiąg finansowych. Zespół archiwalny nazwany w Archiwum Państwowym we Wrocławiu nazwą legnickiej kolegiaty zawiera jedynie 25 dyplomów, w większości najwyższej drugorzędnej wartości¹⁹.

Podobnie jest z oboma miejskimi kościołami parafialnymi. Istnieją wprawdzie w Archiwum Państwowym w Legnicy zespoły pn. Kościół św. Piotra i Pawła (1558-1945, 231 j.a., 8 mb) i Kościół NMP (1574-1944, 254 j.a., 9 mb), ale zbiory te – skądinąd dość zasobne – obejmują akta od w. XVI do lat 40. XX wieku. Te wcześniejsze znaleźć niekiedy można pośród akt i dokumentów miasta Legnicy.

Brak właściwych zespołów archiwalnych zmusił autora do poszukiwania źródeł zastępczych. Kwerendą objęto przede wszystkim Archiwa Państwowe we Wrocławiu z Oddziałem w Legnicy, w Opolu oraz Archiwum Archidiecezjalne we Wrocławiu. W przypadku archiwów we Wrocławiu i Legnicy przejrzana została większość średniowiecznego zasobu. W Archiwum Archidiecezjalnym, głównie z racji braku dobrych pomocy archiwalnych, nie było to możliwe w takiej skali, ale wynik kwerendy trzeba uznać za zadowalający. Z kolei kwerenda w archiwum opolskim miała ograniczony, czysto sondażowy charakter, ukierunkowany na poszukiwanie konkretnych danych. W każdym jednak przypadku nacisk położony został na materiał dyplomatyczny. Z niego też – a w szczególności z testacji – pochodzi przytłaczająca większość materiału źródłowego.

Kolejnym istotnym źródłem w badaniach biograficznych są epitafia – zachowane *in situ* lub znane z wiarygodnych odpisów. W przypadku Legnicy

---

¹³ PFEIFFER 1921, 1931; CIECHANOWSKI 1962; WITKOWSKI 1984, 1997; HARASIMOWICZ 1991b.

¹⁴ KESELER 1653; *Die Peter-Paul-Kirche* 1972.

¹⁵ BASZCZYN / FIRSZT / HUMEŃCZUK 1983.

¹⁶ LINGKE 1828.

¹⁷ CHALUBEK 1994; ŁABOREWICZ 1994 i inne.

¹⁸ FIRSZT 1984; GRZYBKOWSKI 1990, s. 25-56; GROBMANN 1996; CHOROWSKA 2003, s. 58-59.

¹⁹ APWt, Rep. 96 (Kolegiata Św. Grobu w Legnicy).

z licznych płyt nagrobnych z trzech najważniejszych kościołów. W kościele św. Piotra zachowały się tylko dwie płyty z XV w. – prepozyta i miejscowego plebana Zygmunta Atczego (1553) i druga, anonimowa, zatem mało przydatna²⁰. W kościele NMP nie zachowało się obecnie żadne średniowieczne epitafium, większość przypadła zapewne w pożarze z 1822 roku. Z przedwojennej ilustracji znamy jednak anonimowe, malowane na drewnie, epitafium z kościoła NMP (datować je można na lata 60. XV w.) z przedstawieniem piety ze św. Barbarą i Andrzejem, adorowanych przez nieznanego duchownego (napis pod obrazem jest, niestety, zupełnie nieczytelny; nie udało się również rozszyfrować gmerka)²¹.

Nie wiadomo również, co stało się z licznymi epitafiami z kolegiaty, które jeszcze w XVIII w. znajdowały się w kościele św. Jana. Najprawdopodobniej podzieliły los średniowiecznej świątyni i zostały zniszczone, lub wtórnie wykorzystane jako budulec przy wznoszeniu barokowego założenia.

Z tego względu szczególnej wartości nabierają dla nas pochodzące z XVII i XVIII w. odpisy inskrypcji nagrobnych oraz ich krytyka. Jako pierwszy inskrypcje legnickie odpisał luterański proboszcz kościoła NMP Szymon Grunaeus (zm. 1628)²², ale jego rękopis poświęcony tylko kościołom legnickim nie dochował się do naszych czasów. Zachowały się za to trzy tomy odpisów inskrypcji z całego Śląska (w tym wybór legnickich) oraz wydane drukiem inskrypcje bazylejskie. Spośród wielu późniejszych prób inwentaryzowania tych zbiorów, z których większość polegała na kopiowaniu dzieła Grunaeusa²³, wymienić trzeba koniecznie *Znakomitości legnickie (Lignitzische Merckwürdigkeiten)* J. P. Wahrendorffa, wydane drukiem w Budziszynie w 1724 r., odpisy inskrypcji w legnickim tomie *Prezbiteriologii* S. J. Ehrhardta (1789) oraz te – często bardziej wiarygodne – pozostające do dziś w rękopisach²⁴.

Spośród nekrologów i źródeł im pokrewnych najwięcej materiału dostarczyły wydany przez piszącego te słowa anniwersariusz kościoła św. Piotra w Legnicy²⁵ i kalendarz kapituły Św. Krzyża we Wrocławiu²⁶. Wykorzystane zostały również nekrologi cystersów z Lubiąża²⁷, Kamieńca i Henrykowa²⁸ oraz augustianów z Żagania²⁹.

Bardzo dotkliwy dla źródłowej podstawy naszych badań jest prawie zupełny brak pozadyplomacyjnej, aktowej dokumentacji działalności poszczególnych instytucji kościelnych w Legnicy. Zachowało się jedynie kilka ksiąg z kościołów parafialnych o charakterze głównie finansowym³⁰. Równie dotkliwy jest brak akt

²⁰ CZECHOWICZ 2003, s. 127.

²¹ TROCHE 1938, s. 139.

²² LINGKE 1828, s. 35-36.

²³ Szczegółowe informacje na ten temat w pracach B. CZECHOWICZA (2003, s. 228; 2004).

²⁴ APL, AmL II, nr 4, p. 337-341; IBIDEM, nr 1103, p. 72-73.

²⁵ JUJECZKA 2000, s. 27-47.

²⁶ KÖNIG 1866.

²⁷ BUWr, IV F 214.

²⁸ WATTENBACH 1862.

²⁹ BUWr, IV O 36.

³⁰ APL, AmL II, nr 1120 (księga czynszów kościoła św. Piotra z 1435 r.) wydana: JUJECZKA 2000, s. 17-26; APL, AmL II, nr 1125 (*Registrum sancti Petri*), częściowo (nekrolog) wydany: JU-

biskupich, w szczególności ksiąg święceń, tak przydatnych w badaniach statystycznych nad klerem diecezjalnym i zakonnym³¹.

Zachowały się jedynie cztery księgi inkorporacji nowych beneficjów z XV i początków XVI wieku³². Dość szczególnym trafem zachowały się także obszerne wypisy z biskupich ksiąg inwestytury od r. 1486 (dla kolegiaty Św. Grobu i kościoła św. Piotra), przepisane około r. 1701 przez jezuitów prawujących się z legnicką radą miejską o kościół św. Jana i chcących wykazać zadawnione prawa książęce (a zatem i cesarskie) do tej fundacji³³.

Równolegle z kwerendą archiwalną prowadzono przegląd wszelkich dostępnych edycji źródłowych dla dziejów Śląska (ich pełny wykaz znajdzie Czytelnik w dołączonej bibliografii) oraz dostępnej literatury, w szczególności tematycznie pokrewnej. Niezastąpione w tym względzie okazały się prace A. Radziwińskiego prezentujące dotychczasowy dorobek polskiej i niemieckiej historiografii w badaniach nad środowiskami kościelnymi³⁴. W pierwszym rzędzie starałem się dotrzeć do opracowań opisujących te kapituły katedralne i kolegiackie, w których prebendy posiadali duchowni legnicy, co pozwalało skonfrontować efekty mojej kwerendy z ustaleniami wcześniejszymi.

W przypadku wydawnictw źródłowych, poza oczywistym i jak najbardziej owocnym w tym przypadku przejrzeniem całego korpusu edycji śląskich (CDS, SRS, SUB, RŚI, UBSL i inne), dwie grupy źródeł miały dla całości pracy znaczenie zasadnicze.

Pierwsza grupa to edycje akt papieskich. Kościół śląski³⁵ ma to szczęście, że w różnym stopniu ujmują go przy kwerendach zarówno badacze polscy, jak i czescy czy niemieccy. W efekcie mamy do dyspozycji pięć ciągów wydawnictw z akt watykańskich – jeden rzymski (VMPL), dwa polskie (MPV i BP), po jednym czeskim (MVB) i niemieckim (RG) z ogromną ilością materiału śląskiego i sporą „legnickiego” – niekiedy siłą rzeczy dublowanego. Korzystanie z nich wymaga – jak słusznie niedawno podkreślał A. Radziwiński³⁶ – dużej ostrożno-

---

JECZKA 2000, s. 27-47; APL, AmL II, nr 1139 (kopiarz kościoła św. Piotra z 2. połowy XV i 1. połowy XVI w.); BUWr, Akc. 1949/309 (księga czynszów kościoła NMP z 1437 r.), wydana: ŻERELIK 1995, s. 111-123. Warto także wskazać na niewielką księgę finansową dworu biskupiego w Legnicy z poł. XV w. (APWr, AmWr, rkp. B 15,4: *Registrum distributorum Curie episcopalis lignicensis per Michaelem Francko de Anno domini m cccc xlviii incipiendo post dominicam Jubilate*).

³¹ Przykłady wykorzystania takich ksiąg: WIŚNIEWSKI 1986 (z księgi płockiej) i OLCZAK 1986 (z ksiąg poznańskich).

³² AAWr, II b 1, II b 2, II b 3, II b 4.

³³ APL, AmL II, nr 1103: *Liber memorialis in quo studiose consignata reperiuntur. Qua pro admittenda in Urbem Lignicensem Jesu Societate Eidemque extradenda S. Joannis Ecclesia Et stabiliendo ibidem Collegio ac Seminario, Cum plurimis memorabilibus eo zelatis et pertinentibus multifariam acta fuerunt, desumpta et excerpta ex Documentis Originalibus, et authenticis Instrumentis. Conscribi coeptus Anno Domini 1701 Collegij Lignicensis Primo, p. 25a – 29b: INVESTITURAE EPISCOPALES. Pro varijs ad Ecclesiam Collegiatam S. Sepulchri Dominici Lignicensem. Ab Anno 1486.*

³⁴ RADZIWIŃSKI 1994, 1995, 1997a, 1998a.

³⁵ Pierwsi wyciągi z akt watykańskich dla Śląska opublikowali OTTO 1874 i WAGNER 1891.

³⁶ RADZIWIŃSKI 2000a, s. 171-176.

ści, ze względu na zdarzające się przekłamania i nieweryfikowalność sporej części zawartych tam informacji. Z drugiej jednak strony trzeba pamiętać, że owa nieweryfikowalność jest oczywistym skutkiem ich unikalności, tak dla nas cennej. Chronologicznie obecnie najdalej z wymienionych edycji dochodzą RG (t. IX obejmuje pontyfikat Pawła II: 1464-1471) i BP (t. VI to akta z czasów Piusa II: 1458-1464), przy czym od tomu III zasadniczo nie jest tam uwzględniany materiał śląski, o ile nie ma kontekstu polskiego. Kwerenda w pozbawionej indeksów, monumentalnej acz niedokończonej edycji akt z czasów Leona X (1513-1521) dała całkowicie negatywny wynik³⁷.

Drugą ważną grupę źródeł, szeroko wykorzystanych w naszych badaniach, stanowią matrykuły uniwersyteckie, w szczególności lipskie³⁸, krakowskie³⁹, praskie⁴⁰, wiedeńskie⁴¹ i bolońskie⁴². Najważniejsze były, oczywiście, z racji liczby studentów, akta lipskie i krakowskie, z tym że te ostatnie, z racji odmiennego sposobu wpisu studentów (patronimik zamiast nazwiska), okazały się dużo trudniejsze do wykorzystania. Zazwyczaj przystępując do przeglądania matrykuł dysponowałem imieniem, nazwiskiem i orientacyjnym czasem występowania w źródłach – w sytuacji, gdy w matrykułach brakowało tych trzech elementów, identyfikacja mogła być tylko hipotetyczna.

Ważnym uzupełnieniem matrykuł w badaniach nad wykształceniem badanej grupy są zachowane resztki księgozbiorów, w większości przypadków nieopracowane. W przypadku Legnicy najważniejszy jest zbiór rękopisów i inkunabułów dawnej biblioteki kościoła św. Piotra i Pawła, obecnie w BUWr⁴³, w mniejszym stopniu pozostałe zbiory BUWr, wrocławskiej Biblioteki Kapitulnej i Biblioteki Jagiellońskiej⁴⁴.

3. Dlaczego prozopografia?

Omówiony wyżej stan źródeł uniemożliwił realizację pierwotnego zamysłu autora, aby opracować dzieje legnickiej kapituły Św. Grobu według wzoru L. Santifallera i G. Fouqueta. Można było jedynie próbować zbadać i pokazać kilka aspektów z życia duchowieństwa związanego z legnickimi kościołami. Tu – jak się okazało – materiału jest całkiem sporo. Ogółem, po bardzo szerokiej kwe-

³⁷ HERGENRÖTHER 1884/91

³⁸ CDSR II/11, 16-18; PFOTENHAUER 1882; BRIEGER 1902; MÜLLER 1928.

³⁹ *Album studiosorum...* I-VI; *Metryka Uniwersytetu Krakowskiego* I-II; BAUCH 1901a, 1907; BARYCZ 1971, 1982; GAŚSIOROWSKI, 2000, 2000a.

⁴⁰ *MHUCFP* I-III; MÜLLER 1928; WOSTRY 1932; KRZYŻANIAKOWA 1964, 1995, 1998, 2001; MORAW 1993; OŻÓG 2000.

⁴¹ *Matrikel der Universität Wien...* I-II; SCHRAUF 1902.

⁴² *Acta nationis Germanicae Universitatis Bononiensis*; PFOTENHAUER 1894, 1895; KNOD 1899; KOZŁOWSKA-BUDKOWA 1976; VETULANI 1976; KOZŁOWSKA-BUDKOWA / ZAWODZINSKA 1988.

⁴³ Rękopisy z biblioteki kościoła św. Piotra i Pawła opracował W. GEMOLL 1900, 1900a. Inkunabuły – B. KOCOWSKI 1959-1977. O dziejach biblioteki pisali: BAHLOW 1908, SZWEJKOWSKA 1963 i JUJECZKA 2000, s. 49-102 (tu także edycja najstarszego katalogu).

⁴⁴ Biblioteki profesorów Akademii Krakowskiej, w tym trzech kanoników legnickich (Franciszka Kreisewicza, Jana Stankonisa i Mikołaja Tempelfelda) opracowała W. SZELIŃSKA 1966.

rendzie, udało się odnaleźć informacje o ponad 600 duchownych: prałatach, kanonikach, plebanach, wikariuszach, mansjonarzach i altarystach związanych beneficjami z Legnicą. Większość z nich związana była kościołami parafialnymi i kolegiatą Św. Grobu, ale też o wielu mamy bardzo lakoniczne, wręcz pojedyncze, wzmianki, ograniczające się do imienia i tytułu, nie zawsze nazwiska. Nie o wszystkich możemy też powiedzieć coś więcej niż tylko to, że pojawili się z określonym tytułem w liście świadków na dokumencie jednego z książąt lub biskupów. Zdecydowana większość pozyskanych informacji pochodzi właśnie z testacji, co jest niewątpliwym ograniczeniem, ale też przy okazji, przy odpowiednim opracowaniu, daje dość jednorodny materiał łatwiej poddający się koniecznym uogólnieniom.

Najlepszym wyjściem z tej sytuacji okazało się skorzystanie z doświadczeń prozopografii, czyli biografii zbiorowej, formy opartej na obszernych aneksach i możliwie lakonicznym komentarzu. Wierny tej zasadzie piszący te słowa zdecydowaną większość materiału źródłowego umieścił w aneksach, szczególnie w obejmującym biogramy Aneksie II.

Wspomniane biogramy skonstruowane zostały według stałego formularza:

- a. imię i nazwisko, ew. patronimik; poboczne formy imienia i nazwiska,
- b. informacje o osobie,
- c. pochodzenie społeczne i terytorialne,
- d. wykształcenie, kariera uniwersytecka, zainteresowania naukowe, księgozbiór;
- e. kariera dworska i kancelaryjna, notariat;
- f. inkardynacja, święcenia;
- g. kariera duchowna.

Formularz ten jest, oczywiście, kompromisem między ambicjami autora a możliwościami wynikającymi z kwerendy. Rzecz jednak nie w formularzu (trudność polega raczej na wypełnieniu go treścią), zwłaszcza że jego zastosowanie, choć wielce przydatne, nie należy do kanonów prozopografii. Doskonale obyli się bez niego autorzy wydanych ostatnio studiów o kapitule plockiej (Radziwiński 1991-1993) i braciach zakonu krzyżackiego w Prusach (Dorna 2004). Warto jednak zwrócić uwagę na kolejne dwa przykłady. M. Glauert (2003), autor pracy o kapitule pomezkańskiej zastosował jeszcze prostszy formularz:

- imię
- urzędy i działalność w kapitule pomezkańskiej
- dalsze dane do życiorysu
- pochodzenie

Natomiast O. Auge (2002) w studium o duchownych związanych z kolegiatą Św. Krzyża w Stuttgarcie z powodzeniem pokusił się o realizację formularza bardzo rozbudowanego:

- imię/imiona, czas i charakter przynależności do kolegiaty;
- bezpośrednie dane dotyczące osoby: czas życia, pochodzenie geograficzne i społeczne, inne „prywatne” dane (konkubiny, dzieci, małżeństwo, choroby, miejsce pochówku);

- wykształcenie szkolne i uniwersyteckie, przebieg studiów, funkcje i tytuły uniwersyteckie;
- kariera duchowna,
- kariera świecka,
- posiadłości i związane z tym sprawy,
- sprawy pobożności i duchowości,
- własne rękopiśmienne i drukowane prace,
- epitafia, portrety, pieczęci, herby;
- najważniejsza literatura.

Warto zauważyć, że prozopografia, jako metoda prezentacji zebranego materiału, ma już pewne tradycje w historiografii śląskiej. XVII-wieczną metrykę mają prace Kacpra i Jana Henryka Cunradów, poświęcone znakomitościom kultury śląskiej⁴⁵. W połowie XIX w. Henschel wydał prozopografię śląskich lekarzy od XII do XVI wieku⁴⁶. Po długiej przerwie powrócili do tej metody D. Veldtrup, we wspomnianych wyżej badaniach nad elitami opolskimi (1995), i ostatnio C. Zonta w pracy o śląskich studentach na uniwersytetach włoskich (2004).

W tym samym czasie prozopografia, rozumiana nie tylko jako metoda badawcza, ale coraz częściej, jako niezależna część historii społecznej, obejmująca genealogię, onomastykę i demografię, zyskuje coraz to nowych zwolenników i przybiera formę zorganizowanych projektów badawczych⁴⁷. Na uniwersytecie w Oxfordzie (Jesus College, Faculty of Modern History) powstało Centrum Prozopograficzne⁴⁸, z kolei Western Michigan University w Kalamazoo (USA) wydaje od 1980 r. periodyk „Medieval Prosopography” (początkowo półrocznik, teraz rocznik, 26 tomów do 2005 r.). To cenna inicjatywa, zważywszy szczególnie, że do tego czasu zdecydowana większość dużych projektów badań prozopograficznych odnosiła się do historii starożytnej – poczynając od *Prosopographia Imperii Romani* (Klebs, Dessau, Roden, Berlin 1897-1898) i *Prosopographia Attica* (Kirchner, Berlin 1901-1903) poprzez *Prosopographia Ptolemaica* (Peremans, Lovanii 1950ff.), *The Magistrates of the Roman Republic* (Broughton, New York 1951-1952, 1960) aż po ostatnio realizowane *The Athenian Properted Families 600-300 B.C.* (Davies, Oxford 1971), *The Prosopography of the Later Roman Empire* (Jones, Martindale, Moris, Cambridge 1971-1992) i *Wyzwolenicy w antycznej Brixii: studium prozopograficzne (I - I. poł. III w. n.e.)* (J. Zając, Toruń 2000).

Z doświadczeń historiografii starożytnej szeroko czerpali także mediewiści, począwszy od A. Schultego, który w 1910 r. opublikował pracę o szlachcie w Kościele niemieckim, i grupy jego uczniów (G. Lamay, W. Kisky, W. Kothe). Opracowany przez nich model badań został następnie twórczo rozwinięty przez L. Santifallera w pracy o kapitule katedralnej w Brixen (1924-1925). Zapropo-

⁴⁵ CUNRAD 1615-1621, 1706.

⁴⁶ HENSCHEL 1847.

⁴⁷ Najważniejsze prace o charakterze metodycznym: NICOLET 1970, BEECH 1976, WERNER 1997.

⁴⁸ Informacje według witryny <http://users.ox.ac.uk/~prosop/>

nowany przez niego kwestionariusz badawczy twórczo łączący zagadnienia prawno-ustrojowe i prozopograficzne powielany był przez jego uczniów – przede wszystkim z jego wrocławskiego seminarium (wykaz ich prac znajdzie Czytelnik na początku niniejszej rozprawy) i właściwie po dziś dzień stanowi podstawę tego typu badań, ostatnio twórczo rozwiniętą przez G. Fouqueta (1987). Zupełnym ewenementem jest natomiast czysto prozopograficzna praca P. Hersche (1984) o duchowieństwie niemieckich kapituł katedralnych w XVII i XVIII w., oparta o analizę ponad 5 tys. biogramów i ok. 26 tys. cech osobistych poszczególnych kanoników⁴⁹. Obecnie największym, jak się wydaje, projektem tego typu są francuskie *Fasti Ecclesiae Gallicanae*, obejmujące biskupów, prałatów i kanoników wszystkich diecezji francuskich od 1200 do 1500 r., przy czym formularz biogramów jest właściwie zbieżny z zastosowanym w niniejszej pracy. Dotychczas wydano wyniki badań dla 9 na 146 diecezji.

Prozopografia nadaje się jednak nie tylko do badań nad środowiskami kościelnymi. Świadczy o tym najlepiej choćby monumentalne dzieło A.B. Emde-
ma (1957-1959) poświęcone członkom uniwersytetu w Oxfordzie w latach 1176-1500. Z ostatnich prac warto zwrócić uwagę na realizowany wspólnie przez King's College London (Department of History and the Centre for Computing in the Humanities) i Uniwersytet w Cambridge (Department of Anglo-Saxon, Norse and Celtic History) projekt *Prosopography of Anglo-Saxon England* (PASE), na bieżąco publikowany i uzupełniany w internecie⁵⁰. Wydaje się wręcz, że przyszłość prozopografii leży w badaniach dziejów administracji i ustroju.

Także w polskiej mediewistyce prozopografia – szczególnie w ostatnich latach – zdobywa należne sobie miejsce. Zwróćmy uwagę na kilka ostatnich prac: K. Bruski (2002) opracował w ten sposób lokalne elity rycerstwa na Pomorzu Gdańskim w okresie rządów zakonu krzyżackiego, A. Supruniuk (1998) otoczenie księcia mazowieckiego Siemowita IV, a wspomniany już wyżej M. Dorna (2004) zrekonstruował obsadę najstarszych konwentów krzyżackich w Prusach (1228-1309). Warto też wskazać na udaną próbę zastosowania tych samych metod do badań nad dużo późniejszymi czasami – w tym wypadku nad katolickim duchowieństwem diecezji warmińskiej w latach 1821-1945 (Kopiczko 2004)⁵¹.

Nie udało się natomiast piszącemu te słowa znaleźć pracy będącej – tak jak niniejsza – prozopograficzną prezentacją duchowieństwa jednego miasta. Skutek to być może braku szczęścia w poszukiwaniach, faktem jest jednak, że udało się zidentyfikować dwie prace po części tylko pokrywające się z naszym tematem: H. Johag (1977) o związkach kleru z mieszczaństwem kolońskim w latach 1250-1350 oraz G. Dörnera (1996) o klerze i „życiu kościelnym” Zurychu od 1336 do 1523 roku.

⁴⁹ Szczegółowo najważniejsze tendencje w badaniach nad środowiskami kapitulnymi przedstawił A. RADZIMIŃSKI (1994); za nim podaje większą część danych.

⁵⁰ Dostępny na witrynach: www.pase.ac.uk i www.kcl.ac.uk/humanities/cch/pase/pase.htm

⁵¹ Podobnie wykorzystał metody prozopografii do badań nad belgijskimi jezuitami W. AUDEN-
ERT, *Prosopographia iesuitica belgica antiqua*, Leuven-Heverlee 2000, 4 t.

4. Zakres tematyczny pracy

a) Duchowni...

Prawo kanoniczne mówi, że duchownym (*clericus*) staje się ten, kto przyjął przynajmniej najniższe święcenia (*ostiarat*)⁵². Ta prosta definicja dla naszych dalszych rozważań okazuje się jednak, z racji zbyt szerokiego znaczenia, mało przydatna, co łatwo można wykazać na podstawie ksiąg święceń. Nie posiadamy wprawdzie tego typu danych z terenu Śląska (księgi święceń nie zachowały się), ale dysponujemy opracowanym już przykładem archidiecezji praskiej z lat 1395–1415⁵³:

Stopień święceń	Liczba święconych	Średnia roczna
akolitat	13.261	621
subdiakonat	2.726	130
diakonat	2.832	134
prezbiterat	2.686	128

To co zwraca szczególną uwagę, to fakt, że zaledwie co piąty akolita zdecydował się na przyjęcie wyższych święceń. Sytuację można by wyjaśnić w tym przypadku uniwersyteckim charakterem miasta (nowi studenci przyjmowali w Pradze niższe posługi, co wyjmowało ich spod władzy świeckiej, a o wyższe święcenia starali się już po studiach w rodzinnych diecezjach), ew. trudnymi dla Kościoła czasami husyckimi. Jednak sytuacja taka wydaje się mieć charakter powszechny – według badań E. Wiśniowskiego dla Płocka spośród 114 mężczyzn, którzy w 1515 r. zostali akolitami aż 88 (77%) na tym poprzestało, 1 doszedł do subdiakonatu, 2 do diakonatu, 23 (20%) do prezbiteratu⁵⁴.

Faktem wydaje się zatem stała, ogromna dysproporcja w ilości osób przystępujących do pierwszych święceń wobec tych otrzymujących subdiakonat, diakonat i prezbiterat. Niewielkie różnice liczbowe wśród tych ostatnich pokazują także, że przyjęcie subdiakonatu oznaczało właściwie decyzję o przyjęciu w niedalekiej przyszłości święceń prezbiteratu. Tu jednak pojawiał się problem: biskup nie powinien wkładać na niego rąk, nie upewniwszy się uprzednio, że kandydat ma zapewnione utrzymanie – ze środków własnych, z posiadanego lub choćby obiecane beneficjum. Gdyby go nie miał, a biskup mimo to go wyświęcił – duchowny taki, przynajmniej teoretycznie, przechodził na utrzymanie biskupa⁵⁵. Z drugiej strony, paradoksalnie, wyższe święcenia nie były warunkiem koniecznym do objęcia beneficjum, zwłaszcza kanonikatu czy prałatury.

⁵² EK 4, s. 307-309 (hasło Duchowieństwo); DDC 3.

⁵³ Cyt. za KŁOCZOWSKI 1998, s. 254.

⁵⁴ WIŚNIEWSKI 1986, s. 507-508.

⁵⁵ Dokumenty soborów powszechnych, II, s. 174-175: [Sobór Laterański III, 1179, kanon 5] *Jeżeli biskup wyświęciłby kogoś na diakona albo kapłana bez zapewnienia mu żadnego tytułu, z którego mógłby uzyskiwać środki niezbędne do życia, zobowiązany jest zaspokajać jego potrzeby tak długo, dopóki nie przyzna mu w jakimś kościele wynagrodzenia godnego duchowej posługi; do-*

Co działo się jednak z rzeszą akolitów bez wyższych święceń? Przypuszczać trzeba, że ostatecznie większość z nich wybierała życie świeckie, żeniła się i zakładała rodziny - mieli do tego pełne prawo, zważywszy, że akolitat i inne niższe posługi to *sacramentale*, a nie *sacramentum*⁵⁶. Mogli to zresztą zrobić już po uzyskaniu beneficjum, czego kilka przykładów mamy także w Legnicy (zob. rozdział III). Ci, którzy zdecydowani byli pozostać w stanie duchownym, wybierali nierzadko notariat jako źródło utrzymania. Jeszcze inni wstępowali na służbę u możniejszych od siebie, licząc na poparcie w staraniach o beneficjum.

O tym, że także w średniowieczu podział na kleryków i świeckich był dalece nieoczywisty, przekonują dwa przykłady: francuski i angielski. B. Geremek w swojej pracy o ludziach marginesu średniowiecznego Paryża pokazuje z jednej strony łatwość dostępu do tonsury i brak związanych z tym konsekwencji (można było być klerykiem i pacholkiem miejskim, kupcem, rzemieślnikiem, choć już nie rzeźnikiem czy karczmarzem), z drugiej zaś praktyczną trudność weryfikacji święceń u przestępców podających się za duchownych – najczęściej w sytuacji powoływania się przez zainteresowanych na *privilegium fori*. W tej sytuacji sądy paryskie nie zadowalały się zazwyczaj samym faktem posiadania przez delikwenta tonsury, ale żądały świadectwa na piśmie (tzw. *lettres de tonsure*). Charakterystyczne jest w tym przypadku stanowisko paryskiego parlamentu z roku 1389. Uznano wówczas, że człowiek rodzi się świeckim i za takiego należy go całe życie uważać, jeżeli nie dowiedzie czegoś innego. Tej mądrej zasady i my będziemy się trzymać – za duchownych uznamy jedynie tych, o których źródła mówią wyraźnie jako o klerykach⁵⁷.

Paradoksalnie zupełnie inna praktyka sądowa panowała w bardzo surowym prawodawstwie angielskim. Stosowano tam mianowicie swoistą praktykę łagodzenia kary osobom, które po raz pierwszy popełniły jedno z przestępstw zaliczanych do tzw. *felonies* (zbrodni). W ramach tzw. *benefit of clergy* prawo pozwalało wówczas podsądnemu poprosić o Biblię i przeczytać z niej kilka wersów (jeśli nie potrafił czytać – uczył się na pamięć), na tej zaś podstawie obecny na sali przedstawiciel biskupa stwierdzał, że ów *legit ut clericus*, a sąd wymierzał dużo łagodniejszą od zwykłej karę (nie zapomniawszy jednak wcześniej o naznaczeniu dla pewności delikwenta piętnem)⁵⁸.

b) ...średniowiecznej...

Chronologicznie praca obejmuje okres średniowiecza, w tym przypadku od początku XIII w. (w 1202 r. pojawia się Klemens, pleban kościoła NMP). Kwerendę prowadzono zasadniczo do połowy XVI w., kiedy to z racji „wybuchu” reformacji na Śląsku część instytucji kościelnych w Legnicy została zniesiona (niekiedy pod pozorem przebudowy fortyfikacji), inne przejęte przez duchowych synów Marcina Lutra.

---

tyczy to sytuacji, gdy ten, który otrzymał święcenia, nie posiada zabezpieczenia w postaci własnego majątku lub dziedziczenia ojcowizny.

⁵⁶ NADOLSKI III, s. 165-169.

⁵⁷ GEREMEK 2003, s. 119-127.

⁵⁸ BARAN 2000, s. 16-17.

c) ...Legnicy

Spośród pojawiającej się w źródłach grupy duchownych trzeba było wyodrębnić grupę tych, którzy związani byli na stałe z Legnicą. Przyjęto następujące zasady selekcji:

1. Przyjęto do wykazu wszystkich posiadaczy beneficjów w kolegiacie, kościołach parafialnych, kaplicach na przedmieściach, szpitalach itp.

2. Przyjęto również duchownych nie posiadających beneficjów ale związanych przez dłuższy czas z kolegiatą i kościołami parafialnymi, np. jako kapelani, kler pomocniczy (np. organiści) pracownicy szkół. Podobnie przyjęto pozbawionych zapewne w większości beneficjów pracowników konsystorza.

3. Wobec czynnych w Legnicy notariuszy publicznych zdecydowano się pilnie obserwować tych, którzy regularnie lub wyłącznie rezydowali w mieście, albo stąd pochodzili. Praktyka ta okazała się o tyle słuszną, że właściwie wszyscy wyselekcjonowani w ten sposób notariusze, okazali się pracownikami konsystorza lub posiadali w mieście niższe beneficja (niektórzy awansowali z czasem na wyższe).

4. Mimo sygnalizowanego już wyżej domniemania, że prawie każdy nowo immatrykulowany student średniowiecznego uniwersytetu starał się o najniższe święcenia i pomimo tego, że nie brak było wśród świeckich, zamożnych mieszczan w Legnicy (szczególnie w XV i XVI w.) uniwersyteckich graduatów⁵⁹, wobec których powyższe domniemanie wydaje się jeszcze mocniejsze – zrezygnowano z nich w imię klarowności wyboru i przywołanej zasady, że za kleryków uważać będziemy jedynie tych, o których godności wyraźnie mówią źródła.

5. Idąc za wskazówkami A. Radziwińskiego⁶⁰ zrezygnowano również z włączenia do głównego wykazu duchownych w Aneksie II tych duchownych, którzy otrzymali wprawdzie papieskie prowizje na legnickie beneficja, ale brak potwierdzenia rzeczywistego ich objęcia. Lista tych duchownych – także tych, w przypadku których nieskuteczność prowizji jest pewna – znajduje się w Aneksie IV.

6. Z zupełnie innych powodów zrezygnowano złączenia w jednym opracowaniu kleru diecezjalnego (tzw. świeckiego) z licznie reprezentowanym w Legnicy duchowieństwem zakonnym. Inne, najczęściej zupełnie niekompatybilne były bazy rekrutacji, odmienne modele wykształcenia, oderwane od systemu beneficjalnego wzorce awansów. Dodajmy do tego duże rozproszenie i słabe jak dotąd rozpoznanie materiału archiwalnego co poważnie utrudnia systematyczną kwerendę, z drugiej zaś strony opracowane już konwenty. Protopografia legnickich kartuzów opracowywana była jak dotąd trzykrotnie⁶¹ co wydaje się na razie wyczerpywać temat. Podobnie wydane niedawno monografie opactw benedyktynek w Legnicy⁶² i cystersów w Lubiążu,⁶³ z których konwentu pochodziła obsada legnickiej kaplicy zamkowej, podają listy członków tych zgromadzeń. Wy-

⁵⁹ Listę legniczan studiujących na uczelniach wyższych sporządził SCHÖNBORN 1933.

⁶⁰ RADZIWIŃSKI 1998, s. 136.

⁶¹ WITKOWSKI 1997, GODER (2000) oraz JUJECKA 2004.

⁶² WISZEWSKI 2003.

⁶³ KÖNIGHAUS 2004.

daje się, że szersze możliwości podobnych badań istnieją jeszcze w przypadku legnickich dominikanów⁶⁴. Natomiast przy braku źródeł bardzo mizerne są perspektywy badań biograficznych nad franciszkanami, bernardynami i krzyżowcami z czerwoną gwiazdą. Wszystko to sprawia, że bardzo skądinąd nęcący projekt stworzenia pełnego obrazu całości legnickiego kleru został zweryfikowany i ograniczony do duchowieństwa diecezjalnego.

5. Konstrukcja pracy

Jak łatwo się Czytelnik zorientuje, prezentowana praca ma dość szczególny układ. Ze względu na prozopograficzny, czysto źródłowy charakter całości opracowania, zostało ono podzielone na dwie, bardzo nierówne części. W obszerniejszej części drugiej, czyli w aneksach, zamieszczona została zdecydowana większość materiału źródłowego, zasadniczo później nie dublowanego. Część pierwsza, narracyjna, pełni w tym przypadku rolę służebną, komentującą treść aneksów.

Najważniejszą i najobszerniejszą częścią pracy jest Aneks II, zawierający biogramy 608 duchownych legnickich, przy czym każdy biogram posiada swój stały numer, którym posługuje się całe opracowanie. Inne aneksy ściśle powiązane są tematycznie z komentującymi je rozdziałami. I tak komentarz do Aneksu I (*Wykaz beneficjów kościelnych na terenie miasta i przedmieść Legnicy wraz z chronologicznym wykazem beneficjentów*) znajdzie Czytelnik w rozdziale I (*Institucje i beneficja kościelne na terenie miasta i przedmieść Legnicy*). Aneksy IV (*Nieskuteczne prowizje apostolskie na beneficja legnickie*) i VI (*Służba dworska i kancelaryjna*) omówione zostały w rozdziale III (*Drogi wejścia w posiadanie beneficjum oraz przyczyny wakatów*), a Aneks V (*Kumulacja beneficjów*) w rozdziale IV (*Problem kumulacji beneficjów. Duchowni legnicy posiadaczami kilku beneficjów w mieście i poza nim*). Aneks VII (*Studia uniwersyteckie duchowieństwa legnickiego*) w oczywisty sposób koresponduje z rozdziałem V (*Wykształcenie i poziom intelektualny. Kariery uniwersyteckie*). Rozdział II (*Pochodzenie społeczne i terytorialne duchowieństwa legnickiego*) ma swój odpowiednik w Aneksie VIII (*Pochodzenie terytorialne*), ma też opracowane zestawienia zbiorcze w formie tabel umieszczonych na końcu rozdziału. Podobne tabele mają też rozdziały IV i V.

Układ aneksów (w szczególności pierwszych dwóch) stanowi po części realizację postulatów A. Gąsiorowskiego i A. Radziwińskiego dla tego typu badań⁶⁵. Formularz części ściśle prozopograficznej został - z przyczyn już wyżej wyłożonych - ograniczony; w Aneksie I brakuje właściwie tylko rozpisania kanoników na prebendy, co w świetle dostępnych źródeł okazało się niewykonalne⁶⁶.

⁶⁴ Bardzo dużo materiału „legnickiego” zawierają chociażby *Acta capitulorum provinciae Poloniae ordinis praedicatorum*, ed. R.F. MADURA, Roma 1972.

⁶⁵ GAŚSIOROWSKI 1998, s. 61-64; RADZIWIŃSKI 1998.

⁶⁶ O podobnych problemach w badaniach nad kapitułą katedralną w Poznaniu pisał ostatnio J. JASKULSKI (2000).

Zasadniczo poza zainteresowaniem niniejszego opracowania pozostają kwestie natury finansowo-gospodarczej, w szczególności sprawy uposażenia beneficjów. Przyczyn jest kilka – po pierwsze ten ważny temat nie należy do kanonu badań prozopograficznych, po wtóre w świetle zachowanych źródeł byłoby to zadanie niezwykle karkołomne, a jego wyniki bardzo dyskusyjne. Przypomnijmy, że większość materiału źródłowego do prozopografii pochodzi z testacji, gdzie próżno szukać informacji o charakterze gospodarczym.

Całości dopełnia obszerna bibliografia, niezbędna do rozkodowania zawartych w przypisach odsyłaczy typu oksfordzkiego. Zdecydowałem się na ten typ zapisu ze względów praktycznych i łatwość identyfikacji. Poza tym wydaje się, że przy tak dużej liczbie źródeł i literatury taka forma jest optymalna.

*

Pozostaje mi jeszcze do spełnienia miły obowiązek podziękowania wszystkim tym, którzy przyczynili się do powstania niniejszej pracy. Wyrazy wdzięczności za niezmienną życzliwość, cierpliwość i pomoc winny jestem przede wszystkim mojemu wieloletniemu promotorowi i mistrzowi prof. Rościślawowi Żerelikowi. Gotowe fragmenty pracy zgodzili się przejrzeć dr Ewa Wólkiewicz (Uniwersytet Opolski), dr Waław Gojniczek (Uniwersytet Śląski) oraz dr Waldemar Könighaus (Niemiecki Instytut Historyczny w Warszawie), którego bezinteresownej pomocy zawdzięczam także informację i dostęp do wielu nieosiągalnych w inny sposób publikacji. Za wnikliwe uwagi dziękuję także obu recenzentom – ks. prof. Kazimierzowi Doli z Uniwersytetu Opolskiego oraz prof. Markowi Derwichowi z Uniwersytetu Wrocławskiego.

Mam wielki dług wdzięczności wobec pracowników wrocławskich i legnickich archiwów i bibliotek, w szczególności wobec ks. dr. Lecha Nowaka z Archiwum Archidiecezjalnego i dr. Romana Stelmacha z Archiwum Państwowego we Wrocławiu. Byłoby niewdzięcznością nie wspomnieć o zapomnianych zazwyczaj pracownikach reprografii z APWr i BUWr oraz Krystynie Janik, ich życzliwość pozwoliła mi zaoszczędzić wiele cennego czasu. Zupełnie osobne i szczególne podziękowania należą się paniom Marii Gałce i Ewie Gołębiowskiej z Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Legnicy oraz pani Grażynie Humeńczuk z Muzeum Miedzi w Legnicy, której niezwykle pasja w badaniu dziejów naszego wspólnego miasta były dla mnie zawsze wzorem i wielką inspiracją. Podziękowania winny też jestem panu Tadeuszowi Rollauerowi, który wziął na siebie trud ostatecznej redakcji tej książki i z uporem poszukiwał metody w moim szaleństwie – na szczęście nie zawsze skutecznie.

Nie byłoby tej książki gdyby nie pomoc i zrozumienie ze strony moich najbliższych, Rodziców i rodzeństwa – Ani, Ludwika i Jasia. Im dziękuję szczególnie.

Książkę tę dedykuję pamięci mojego dziadka Antoniego, któremu nie było dane jej doczekać.

ROZDZIAŁ I

INSTYTUCJE I BENEFICJA KOŚCIELNE NA TERENIE MIASTA I PRZEDMIEŚĆ LEGNICY

Średniowieczna Legnica była jednym z największych na Śląsku miast, stolicą księstwa. Oczywiście konsekwencją tego stanu było duże skupisko duchowieństwa, świeckiego i zakonnego. Niniejsze opracowanie, z powodów już wyżej omówionych, dotyczy jedynie duchowieństwa diecezjalnego. Z tego też powodu w poniższym zarysie, który ma być raczej syntetycznym opisem beneficjów niż pełnym wykładem dziejów legnickiego Kościoła¹, istnienie fundacji klasztornych będzie jedynie zasygnalizowane, a szerzej omówione będą te instytucje, z którymi związani byli duchowni podlegli bezpośredniej władzy biskupa, zatem kościoły kolegiackie i parafialne oraz kaplice zamkowe, szpitalne i cmentarne.

1. Kościół/kolegiata Św. Grobu

Pierwsza wzmianka o kaplicy Świętego Grobu w Legnicy pochodzi z r. 1218, kiedy to papież Honoriusz III zatwierdził ówczesnego rektora (znany tylko pierwszą literę jego imienia „T”)². Kościółek istniał jednak już dużo wcześniej, zważywszy, że nie tylko ów „T” pełnił tam służbę Bożą od ponad 30 lat, ale przed nim rektorem był jego ojciec. Tak więc kościółek powstał najpóźniej w 2. połowie XII w., czyli w czasie, kiedy na Śląsk powrócili synowie Władysława Wygnańca. Być może właśnie jeden z nich, Bolesław Wysoki, ufundował legnicki kościółek na pamiątkę II krucjaty z 1147 r., w której u boku cesarza Konrada III on sam miał brać udział³.

Nie do końca z początku jasny status kaplicy źródła wyjaśniają ostatecznie w roku 1233, kiedy to pojawia się w nich niejaki Albert, proboszcz kościoła Św. Grobu⁴. Tak więc była to wówczas obok kościołów św. Piotra i Marii Panny, trzecia świątynia parafialna w Legnicy. Status ten utrzymała do końca swego istnienia, mimo że w 1261/1262 r. kościółek stał się siedzibą nowo utworzonego archidiakonatu legnickiego⁵. Wydaje się jednak, że lokacja miasta na prawie niemieckim przyniosła podział obszaru w obrębie murów tylko pomiędzy dwa pierwsze kościoły. Zdaje się to sugerować dokument księcia Bolesława Rogatki z 6 VII 1264 r., przyznający Kościołowi odszkodowanie za straty poniesione

---

¹ Warto jednak wskazać dotychczasowe, dość udane, próby syntetycznego opisu dziejów Kościoła w Legnicy: ZUM WINKEL 1908, s. 30-58; WISZEWSKI 2003, 37-49.

² MPV III, nr 8 (= *SUb* I, nr 177; *BP* I, nr 145): 10 V 1218 Rzym.

³ Śląskie pielgrzymki do Ziemi Świętej obszernie omówił WUTKE 1907, s. 137-170.

⁴ *SUb* II, nr 32: 15 VI 1233.

⁵ PANZRAM 1937, s. 50-53, 106-121.

wskutek dokonanej przezeń lokacji⁶ – biskup wrocławski otrzymywać miał rocznie 7 grzywien, kościół Bożego Grobu 8, dwa pozostałe kościoły po 1,5 grzywny⁷.

Złoty okres w dziejach kościoła Św. Grobu rozpoczął się w roku 1348. Wtedy to książę legnicki Waclaw I ufundował przy nim kapitułę, co oznaczało podniesienie go do rangi kolegiaty. Papieskie i biskupie zatwierdzenie nastąpiło wprawdzie dopiero 15 lat później, ale nie miało to widocznego wpływu na działalność kapituły, której głównym celem i zadaniem była szczególna dbałość o liturgię i służbę Bożą⁸.

Wydaje się, że fundacja kapituły przy kościele Św. Grobu była już drugą tego typu próbą w Legnicy. Bardzo skromne w tym wypadku źródła wskazują, że w czasach biskupa Henryka z Wierzbnej (1302-1319) – zatem za panowania w Legnicy Bolesława III – istniała kapituła przy kaplicy św. Wawrzyńca na zamku legnickim⁹. Że coś było na rzeczy, świadczą też pośrednio dwa – o wiek późniejsze – dokumenty pochodzące z kancelarii papieskiej. I tak w piśmie datowanym na lata 1392/1393, dziekan legnicki Henryk z Głubczyc (144) występuje nagle jako *decanus ecclesie s. Sepulchri dominici in castro Legenitz*¹⁰. Podobne określenie pojawia się także dziesięć lat później (1402 r.) przy okazji zatwierdzania postanowień księcia Ruperta w sprawie przekazania mansjonarzom odebranej wikariuszom kuracji (probostwa) kolegiaty¹¹. Trudno te pomyłki wyjaśnić, zwłaszcza, że zdecydowana większość tego typu dokumentów papieskich redagowana była w oparciu o supliki¹² (a trudno przypuszczać, by mieszkający w Legnicy suplikanci – książę i dziekan – nie mieli rozeznanie w tym względzie). Pozostaje przyjąć, że taka informacja utkwiała wcześniej w aktach papieskich i z nieznanых powodów była powielana.

1.1. Książęta legnicy jako fundatorzy kolegiaty

W przypadku każdej fundacji na rzecz Kościoła pojawia się zasadnicze pytanie o intencje ofiarodawcy i odpowiedzialność jego następców za dzieło poprzednika. W tym przypadku mamy do czynienia z dość nietypową sytuacją, gdyż w jednym 1348 r. z fundacji legnickiego władcy powstały dwie duże fundacje kościelne na przeciwległych przedmieściach stolicy księstwa. Przy funda-

⁶ GOLIŃSKI / ŻERELIK 1994, s. 9-33.

⁷ AAWr, dok. N.17 (= SUB III, nr 481).

⁸ Dokument konfirmacyjny biskupa Przeclawa z Pogorzeli z 3 VI 1363 r. znajdował się przed II wojną światową w Repositorium 96 (Kolegiata Św. Grobu w Legnicy) w Archiwum Państwowym we Wrocławiu (Staatsarchiv zu Breslau) pod nr 1. Obecnie uznany jest za zaginiony, jego treść znana jest z edycji *UBSL*, nr 236. W tym samym czasie książę Rupert skutecznie starał się o konfirmację papieską – por. MVB III, nr 155, 482.

⁹ CDS 5, s. 86, nr 98: *viris sapientibus et discretis magistro Goskoni Glogoviensi et domino Tymoni de Posern, S. Laurentii in castro Legnicensi canonicis*. Niestety nie jest to zapis dokumentu urzędowego, a jedynie wzornika dokumentów biskupich, jego wiarygodność nie jest zatem do końca oczywista.

¹⁰ RG II, kol. 451.

¹¹ MVB V/2, nr 1965.

¹² SZCZUR 1998, s. 26-31.

cji klasztoru Bożego Ciała, przy którym osiadły benedyktyнки, skorzystał książe z pomocy legnickich mieszczan¹³; przy fundacji kolegiaty wspomógł go brat, książę brzeski Ludwik I. Nie zmienia to faktu, że był to duży wysiłek finansowy dla władcy poważnie zadłużonego księstwa. Jest oczywiste, że w obu przypadkach przyświecał fundatorom cel religijny: mniszki i kanonicy mieli i rzeczywiście modlili się za swoich fundatorów. W przypadku kolegiaty przynajmniej mamy jasne świadectwa z XV w., że pamiętano o księciu Waławie jako fundatorze. Wszystko to nie zmienia faktu, że istotną motywacją przy obu fundacjach była zapewne chęć wzmocnienia i demonstracji prestiżu legnickiego władcy w oczach poddanych i Kościoła, prestiżu silnie nadszarpniętego podczas panowania poprzedniego księcia Bolesława III. Kolegiata legnicka miała odąd stać się nekropolią legnickiej linii Piastów. Tu został pochowany fundator książę Waław I (w samym kościele) i jego syn Rupert I (w kaplicy mansjonarzy), ich małżonki i rodzeństwo¹⁴.

Dbalność książąt o kolegiatę wyrażała się także poprzez starania o odpowiednie uposażenie w odpusty i relikwie. Już w 1355 r. *ad instantiam Domini Wenceslai Ducis Legnicensis* kościół otrzymał od wrocławskiej kapituły katedralnej relikwię głowy św. męczennika Wincentego Lewity:

Anno Domini MCCCL quinto in crastino Sanctorum Georgij et Adalberti Martyrum in praesentia Dominorum Prelai Wratislaviensis^[a], Henrici Lubucensis^[b] et Francisci Canticensis^[c] Episcoporum et Capituli Wratislaviensis data sunt duae peciae Capitis Sancti Vincentij Levitae et Martyris Ecclesiae Collegiatae Sancti Sepulchri Dominici in Legnicz, ad instantiam Domini Wenceslai Ducis Legnicensis, et alia Ecclesiae Lubucensi, ad instantiam Domini Henrici Episcopi supradicti¹⁵.

[a] Przeclaw z Pogorzeli, bp wrocławski

[b] Henryk z Bancz, bp lubuski, wcześniej archidiakon legnicki

[c] Franciszek Rothwitz OFM, bp tyt. Cantani i sufr. wrocławski

O odpusty dla *omnibus [...] ecclesiam in certis festivitibus visitantibus* starali się synowie fundatora Rupert (1365, 1372) i biskup Waław II (1418)¹⁶.

Na księciu Rupercie I (zm. 1409) i jego bracie Waławie II (zm. 1418)¹⁷, biskupie wrocławskim, zakończyła się linia potomków fundatora kolegiaty. Władzę w księstwie przejął Ludwik II z Brzegu (zm. 1436), wnuk Ludwika I, brata fundatora. Nowy władca nie poczuwał się do obowiązków szczególnej opieki

¹³ WISZEWSKI 2003, s. 57-67.

¹⁴ JASIŃSKI, t. I, s. 263-269, w kolegiacie i złączonej z nią kaplicy NMP (mansjonarskiej) pochowanych zostało w sumie 6 przedstawicieli dynastii piastowskiej: książę Waław I (zm. 1364) i jego żona Anna Cieszyńska (zm. 1367) oraz ich dzieci Rupert I (zm. 1409) wraz żoną Jadwigą Żagańską (zm. 1390), Bolesław (zm. 1394) i Jadwiga (zm. 1409), wdowa po Henryku VI, ks. żagańskim.

¹⁵ AAWr, dok. chron. 1355 r., zwitek pergaminu długości ok. 30 cm, szerokości od 0,5 do 3 cm.

¹⁶ MVB III, nr 549; MVB VI, nr 438; MVB VII, nr 252.

¹⁷ Książę-biskup Waław w testamencie przekazał kolegiacie legnickiej duży pozłacany pierścień z szafirem (APWr, Rep. 102, nr 520; UBSL, nr 502).

nad fundacjami swoich poprzedników, co widać doskonale zarówno na przykładzie kolegiaty, jak i benedyktynek.

Zwraca jednak uwagę jeden fakt z czasów panowania Ludwika II. Zachował się mianowicie odpis kamiennej inskrypcji z kolegiaty legnickiej, po jej upadku przeniesiony wraz z kilkunastoma epitafiami do kościoła św. Jana. Inskrypcja ta, wykonana z okazji konsekracji nowej kolegiaty w r. 1425, prócz treści poświęconych temu wydarzeniu głosiła także, że kapituła legnicka ufundowana została w r. 1348 przez książąt legnickich Waclawa (I) i Ludwika (I):

Anno D[omi]ni MCCCXLVIII fundatum & dotatum est illud Collegium per inclytos P[rinci]pes Wenceslaum & Ludovicum Fratres, Duces Sil[esiae] D[omi]nos in Lignitz & Brega. Anno D[omi]ni MCCCXLVII. incepta est Fabrica hujus Ecclesiae, quae Anno Domini MCCCXXV. Consecrata in Honorem S[ancti] Sepulcri Dominici, beatae Virginis Mariae, S[ancti] Wenceslai, Hedviggis & Mariae Magdalенаe, Baetarum¹⁸.

Na udział tego ostatniego przy fundacji brak jednak jakichkolwiek dowodów. Wręcz przeciwnie, wszystkie znane źródła mówią jedynie o Waclawie I jako założycielu kolegiaty i kapituły¹⁹. Wszystko wskazuje na to, że nowy władca, Ludwik II, próbował niejako dopisać się do fundacji umieszczając swojego dziadka obok jego brata jako równorzędnego fundatora. Cel takiego zabiegu nie do końca jest jasny, zwłaszcza jeśli weźmie się pod uwagę, iż prawa księcia wobec kapituły nie wynikały przecież z powiązań rodzinnych z fundatorem, ale z samego faktu sprawowania rządów w Księstwie Legnickim. Zastanawiający jest też w tym kontekście brak śladów większego zainteresowania księcia i jego następców sprawami kapituły, uwagę nowego księcia zaprzętała w tym czasie jego własna fundacja – kartuzja *Passionis Christi* założona w 1423 r. na przedmieściu wrocławskim, nowa nekropolia legnickich Piastów²⁰.

Nie wiemy, niestety, nic na temat bieżącego wpływu książąt legnickich na funkcjonowanie kapituły Św. Grobu. Dostępne źródła milczą, a te, które mogłyby rzucić na ten temat snop światła – protokoły kapitulne – nie dotrwały do naszych czasów. Właściwie znany nam jest jeden tylko przypadek, gdzie podejrzewać można interwencję władców. Oto w 1446 r., podczas burzliwego wielce za sprawą koncyliarystycznych kontrowersji synodu diecezji wrocławskiej, kapituła legnicka w osobie swojego prepozyta Jana Bawde z Kluczborka oświadczyła, że zawsze słuchała i będzie słuchać papieża Eugeniusza IV. Rzeczą była o tyle niezwykłą, że pozostałe śląskie kapituły podążyły śladem jawnie koncyliarystycznej kapituły katedralnej. Jedynie opolska zajęła wyraźnie wyczekującą postawę²¹. Kanonicy legnicy byli zatem w diecezji wyraźnie osamotnieni. Ich postawa budzi zaś tym większe zdziwienie, że po pierwsze wielu z nich miało także prebendy w katedrze

¹⁸ WAHRENDORFF 1724, s. 74.

¹⁹ O księciu Waclawie jako jedynym fundatorze kolegiaty pisał m. in. Ambroży Bitschen, por. BG, s. 220 oraz BZ, s. 114.

²⁰ O kartuzji legnickiej obszernie JUJECZKA 2003 i 2004.

²¹ DRABINA 1984, s. 71.

wrocławskiej, a po drugie w większości zawdzięczali swoje beneficja nieżyjącemu już wówczas księciu Ludwikowi II, znanemu ze swych poglądów bardzo zbieżnych z postawą kapituły katedralnej, swego czasu uczestnikowi soboru w Konstancji²². W dodatku w takim samym stopniu podległa władzy książęcej kapituła brzeska, jeszcze bardziej niż katedralna powiązana personalnie z legnicką, opowiedziała się twardo po stronie koncyliaryzmu. Interpretacja opisanej sytuacji wobec braku źródeł innych niż protokoły synodalne jest bardzo trudna. Wydaje się jednak, że niebagatelną rolę mogła odegrać ostrożna, asekuracyjna polityka ówczesnej księżnej legnickiej Elżbiety, która niepewna dalszego biegu wypadków wolała nie zamykać sobie kontaktu z żadną ze stron. Stąd poparcie kapituły brzeskiej dla koncyliaryzmu, a legnickiej dla obediencji papieskiej.

Z fundacją kolegiaty wiąże się także zagadkowy wątek udziału w niej benedyktynów z opactwa św. Wawrzyńca w Opatowicach nad Łabą w diecezji praskiej. Dysponujemy w tym względzie jednym tylko dokumentem z 15 XI 1349 r., kiedy to opat Neplach wraz z całym konwentem przekazali biskupowi wrocławskiemu Przeclawowi z Pogorzeli swoje prawa do kanonikatu legnickiego oraz kościołów w Mielinie i Kątach Wrocławskich w zamian za patronat prepozytury w Środzie Śląskiej²³. Z racji braku dalszych źródeł²⁴ zdani jesteśmy w tej sprawie jedynie na domysły. Nie jesteśmy w stanie powiedzieć, w jaki sposób mnisi weszli w posiadanie tej prebendy. Wydaje się jednak bardzo wątpliwe, by brali aktywny udział przy fundacji. Być może zatem mieli benedyktyni jakieś prawa (patronat?) do kościoła Św. Grobu, które książę uwzględnił przekazując im jedną prebendę. Gdyby tak rzeczywiście było – choć jest to jedynie przypuszczenie – mogłoby to stanowić kolejną przesłankę przemawiającą za wczesną obecnością w Legnicy czarnych mnichów i jednocześnie wskazywać na dużo starszą niż potwierdzona źródłowo metrykę kościoła Św. Grobu.

1.2. Struktura kapituły i dalsze fundacje

Pierwotną strukturę kapituły legnickiej poznajemy z dokumentu konfirmacyjnego biskupa Przeclawa z Pogorzeli z 1363 roku. Kapituła legnicka ufundowana została na wzór kapituły katedralnej. Zgodnie z postanowieniem biskupa kanonicy Świętego Grobu mieli rządzić się takimi samymi statutami i używać takich samych szat chórowych co kanonicy wrocławscy. Nie znamy jednak żadnych legnickich redakcji tych statutów. Nie wiemy zatem, czy legnicka kapituła przyjmowała automatycznie do swych statutów zmiany, zarządzenia i przywileje dokonywane przez biskupów wrocławskich w statutach kapituły katedralnej²⁵.

²² SZAFRAŃSKI 1972, s. 55-60.

²³ AAWr, dok. MM.8 (= *UBSL*, nr 166; *RSI* II, nr 173).

²⁴ Klasztor w Opatowicach nad Łabą (obecnie Pardubice) został złupiony i zburzony w 1421 r. Mnisi przenieśli się wówczas na Śląsk (do Środy Śląskiej), gdzie konwent przetrwał do czasów reformacji, zob. *Encyklopedie českých klášterů*, s. 401. Nie zachował się po klasztorze żaden zasób archiwalny.

²⁵ Statuty wrocławskiej kapituły katedralnej zostały ostatnio wydane przez ks. K. DOŁĘ (2004), tam (s. XXIII-XXVIII) też najważniejsza literatura na ten temat, spośród której najważniejszy jest artykuł A. SABISCHA (1975). O statutach polskich kapituł kolegiackich zob. RADZIWIŃSKI 2001, o statutach wikariuszy katedry krakowskiej zob. LESZCZYŃSKA 1959.

Z tego samego powodu trudno ustalić nawet terminy kapituł generalnych. Znamy tylko dwa dokumenty poświadczające odbywanie takich spotkań, gdy prałaci i kanonicy *ad sonum campane, ut moris est, capitulariter congregati* podejmowali istotne dla całej społeczności decyzje. I tak 7 II 1405 r. brali gremialnie udział w fundacji prepozytury²⁶, zaś 8 II 1471 potwierdzili złączenie probostwa św. Piotra z prepozyturą i należące doń 10 grzywien czynszu²⁷. Zbieżność dat dziennych nie jest raczej przypadkowa i wskazuje na jeden z terminów kapituł generalnych, zwoływanych zapewne na dzień św. Heleny cesarzowej i dobrodziejki Ziemi Świątej (8 II).

Zgodnie z dokumentem bpa Przeclawa z Pogorzeli kapituła miała liczyć 24 członków (podobnie pisał książę Waclaw do papieża Urbana V), ale co charakterystyczne wymienionych w nim jest jedynie 21 prebend kanonickich, co daje – razem z dziekaną i archidiaconatem – 23 beneficja. Trudno też byłoby wskazać moment, gdy było ich więcej – najdokładniejszy wykaz z 1471 r. także wskazuje 23 członków kapituły (zob. wykazy w rozdziale 2).

Podobnie jednak jak we Wrocławiu i innych kapitułach, istniał wśród członków kapituły legnickiej podział na kanoników i prałatów. Tych ostatnich z początku było dwóch: archidiacon i stojący na czele kapituły dziekan. Powstanie dalszych – kantora i kustosza – przewidywał dokument z 1363 r., ale powstały one najpewniej już za rządów księcia Ruperta. Pierwsza wzmianka o kustoszu (Martinus – 353) pochodzi z roku 1387. Czas fundacji kantorii trudniej ustalić, dysponujemy jednak dla XIV w. nie datowanymi informacjami o dwóch kantorach (Egidius – 82, Otto de Rysewicz – 496), co każe ostrożnie przypuszczać, że stało się to w latach 70. lub 80. XIV wieku.

W początkach XV w., także za czasów księcia Ruperta, powstały urzędy scholastyka i prepozyta, który przejął od dziekana przewodnictwo w kapitule. Te dwa beneficja były ściśle powiązane z miastem poprzez uposażenie ich (prócz dochodów prebend kanonickich, na bazie których je fundowano) legnickimi probostwami. W ten sposób każdy prepozyt był jednocześnie proboszczem w kościele św. Piotra, a scholastyk proboszczem u Marii Panny²⁸.

Ostatecznie zatem kapituła składała się z 6 prałatów i 18 kanoników, nigdy bowiem nie powstał funkcjonujący w kapitule katedralnej urząd kanclerza.

1.3. Wikariusze kolegiaccy

Wikariuszy przy kościele Św. Grobu spotykamy po raz pierwszy w r. 1341, zatem kilka lat przed fundacją kapituły. Było ich wówczas tylko dwóch (272, 273), ale dokładnie 10 lat później (1351) spotykamy ich już sześciu (nr 212, 214, 241, 269, 273, 445), w 1399 r. dziewięciu (nr 93, 108, 117, 122, 228, 265, 312, 439, 563), a w 1434 r. trzynastu (nr 23, 45, 88, 141, 235, 274, 432, 462, 465,

²⁶ APL, AmL II, nr 1139, p. IV 1 (= *UBSL*, nr 411, 412).

²⁷ APL, AmL II, nr 1139, p. I 30-31.

²⁸ Podobne rozwiązanie spotykamy także w Głogowie, gdzie jeden z kanoników był zawsze plebanem miejscowego kościoła św. Mikołaja, por. *GERLIC* 1993, s. 48-49.

483, 518, 562, 563). Jako sformalizowana grupa występują wikariusze stale od 1361 r., najczęściej w sprawach majątkowych²⁹.

Spośród prałackich wikariuszy wicearchidiakonów spotykamy przez cały wiek XIV, co wiązać trzeba z notoryczną nieobecnością archidiakonów, którzy łącząc ten urząd z kanonią katedralną rezydowali najczęściej przy biskupie we Wrocławiu, lub jako kandydaci papiescy nigdy nie pojawili się w swoim archidiakonacie. Co warto podkreślić, w XV w. archidiakoni także z rzadka rezydowali w Legnicy, ale nie spotykamy już ich wikariuszy. Obowiązki sędziego *causarum ecclesiasticarum* spełniali w zastępstwie inni członkowie kapituły legnickiej (zob. Aneks I – XIII.2), niekiedy wyraźnie powołując się na nieobecność archidiakona (tak np. prepozyt Jan Bawde w latach 1437-1446).

Wicedziekanów spotykamy czterokrotnie (1403, 1471 i 1556)³⁰, w dużych odstępach czasu, subkustosz pojawia się tylko raz (1406 r.). Jak się wydaje, zastępcy ci powoływani byli czysto doraźnie, spośród innych wikariuszy.

1.4. Mnsjonarze przy kaplicy NMPanny

Ostatnim etapem formowania się środowiska związanego z kolegiatą Św. Grobu była fundacja mnsjonarii przy kaplicy NMP *choro ecclesiae collegiatae Sancti Sepulchri annexae*³¹. Fundatorem był książę legnicki Rupert I, syn fundatora kolegiaty, pochowany zresztą po śmierci w kaplicy mnsjonarskiej, o czym informuje przekaz Ambrożego Bitschena:

*Postea Rupertus senior, factus tutor fratrum aliorum suorum, qui fideliter egit omnia. Quamvis conjugatus, sine prole masculini generis decessit anno domini M CCCC nono, et in cappella manseonariorum in ecclesia collegiata sancti sepulchri dominici Lignicensis, quam cappellam ipsemet fundaverat et sic manseonarios instituerat et large dotaverat, est sepultus et feliciter requiescit*³².

Czas fundacji można ustalić jedynie w przybliżeniu na ostatnie lata XIV wieku. Poczet znanych precentorów zaczyna się w r. 1399, mnsjonarzy – w 1400 roku. Podobnie, jedynie na podstawie analizy listy beneficjariuszy (Aneks I – I.11b), określić można liczbę mnsjonarii – w r. 1465 było ich przynajmniej czterech, w 1478 pięciu, z których jeden – przez nich samych wybierany – pełnił zawsze funkcję plebana (*curatus*) kościoła kolegiackiego. Prawo do urzędu plebana (odebrano je wikariuszom) otrzymali mnsjonarze w 1402 r., na mocy decyzji fundatora zatwierdzonej *post factum* przez papieża Bonifacego IX (skądinąd bliskiego krewnego ówczesnego legnickiego archidiakona)³³. Dochody nie

²⁹ UBSL, nr 223: 19 IX 1361 (zakup 3 wiardunków czynszu z 2 łanów Pecze Kowila w Lubiatowie); później m. in. CDS 35, s. 50-51, nr 63: 5 IX 1405 (zakup 3 węgierskich guldenów czynszu od miasta Jawora); Schweinichen I, s. 143: 27 V 1450 (zakup 10 węgierskich guldenów czynszu od Hansa Schweinichena z Drzymałowic na jego dobrach w Zębowicach); CDS 35, s. 145, nr 492: 12 II 1518 (zakup 9 grzywien czynszu od miasta Jawora).

³⁰ Zob. Aneks I – I.10b oraz bezimienna wzmianka z r. 1487, APL, AmL, nr 144, p. 102-104.

³¹ Tak np. AAWr, II b 3, p. 121.

³² SRS 2, s. 490-491 (*Ambrosius Bitschen continuatio chronicae Polonorum*).

³³ APWr, Rep. 96, nr 5 (= UBSL, nr 393); MVB V/2.

należały jednak do mansjonarza-plebana, ale do całego kolegium³⁴. Patronat nad większością tych beneficjów należał do księcia, nad jednym niewątpliwie do dziekana legnickiego – w 1493 r. Melchior Grotz (394) otrzymał mansjonarię z rąk dziekana Jana Girdana (224).

Ostatni znany precentor Filip Geppert (543) zmarł w r. 1540, ostatnia niejasna wzmianka o legnickich mansjonarzach pochodzi z roku 1543³⁵.

1.5. Altaryści i kler pomocniczy

Kwerenda wykazała istnienie w kolegiacie legnickiej 20 ministeriów ołtarzowych, z czego zdecydowana większość musiała powstać w XIV i początkach XV w., skoro księgi inkorporacji z lat 1417-1520 wykazują jedynie 6 fundacji. O pochodzeniu tych beneficjów i patronacie nad nimi mamy jedynie wrywkowe informacje, tu zebrane w formie statystycznej:

Fundatorzy	Liczba altarii
kanonicy legniccy	6
wikariusze legniccy	2
mieszczanie legniccy	2
szlachta	(1)

Patronat	Liczba altarii
kapituła legnicka	3 (+1)
kanonicy legniccy	1
wikariusze legniccy	1
mieszczanie legniccy	7 (+1)
szlachta	1

Zwraca uwagę duża dysproporcja między liczbą altarii fundowanych przy kanonikach, a liczbą takich beneficjów podlegających patronatowi kapituły. Tak się jednak złożyło, że wszyscy kanonicy, którzy zdecydowali się na założenie w kolegiacie ołtarza, byli z pochodzenia mieszczanami legnickimi i patronat przekazywali nie korporacji, ale swojemu rodzeństwu ewentualnie innemu kanonikowi (jako wykonawcy testamentu), po którym także nie dziedziczyła kapituła, ale rodzina. Spośród altarii podlegających patronatowi kapituły tylko nad jedną wykonywała ona swoje uprawnienia w sposób całkowicie nieskrępowany. W pozostałych przypadkach związana była postanowieniami fundatora (jedna z altarii przeznaczona była na stałe dla aktualnego rektora szkoły, kolejna dla jednego z jego pomocników, jeszcze inna dla zakrystianina).

Tylko jedna altaria (św. Piotra i Pawła oraz św. Anny) w kolegiacie pochodziła z fundacji szlacheckiej, dziedziców wsi Rosochata koło Legnicy. Nie znamy, niestety, daty fundacji. Nie wiemy zatem, czy dokonał jej przedstawiciel rodu Predel, czy już ich następcy Swenczowie, którzy w 1515 r. doprowadzili do wieczystego złączenia altarii z probostwem w Rosochatej³⁶. Wbrew oczekiwaniom nie mamy też żadnych informacji o altariach pod patronatem księżęcym, mimo że wyraźnie jest o nich mowa w dokumencie biskupa Przeclawa z 1363

³⁴ APWr, Rep. 96, nr 10 (= *UBSL*, nr 669).

³⁵ APWr, DmŚw, nr 1720.

³⁶ AAWr, II b 4, p. 109.

roku. Zapewne trzeba ich szukać wśród tych beneficjów, o których patronach źródła milczą.

Jeszcze w XIV w. rozpoczęła działalność szkoła kolegiacka, trzecia w Legnicy. Pierwsze informacje o jej istnieniu, a może tylko o planach w tym zakresie, pochodzą jeszcze z dokumentu konfirmującego fundację kapituły w 1363 r., gdzie jest mowa o odpowiednim zabezpieczeniu materialnym rektora (*magister scholarium*). Pierwszy znany z imienia rektor pojawia się jednak dopiero w r. 1399, jego dwaj współpracownicy (*succentor, locatus*), zaledwie trzy razy w ciągu XV stulecia.

Zakrystianów było przy kolegiacie przynajmniej dwóch, jeden obsługiwał zakrystię tzw. większą (maior), drugi – mansjonarską. O organiście jest wprawdzie mowa w dokumencie biskupa Przeclawa z 1363 r. (mówi się tam także o dzwonniku), ale kolejna wzmianka pochodzi dopiero z r. 1517, kiedy to kapituła legnicka otrzymała od biskupa Jana patronat nad ołtarzem Bożego Ciała w kościele parafialnym w Mikołajowicach i przeznaczyła go na stałe uposażenie tego stanowiska³⁷.

Fundacja mansjonarii oraz scholasterii i prepozytury (w 1405 r.) były w zasadzie ostatnimi istotnymi donacjami książęcymi na rzecz kolegiaty. Jedynie domyślać się można, że książę Ludwik II wspomagał kapitułę w odbudowie kościoła po najeździe husyckim. Ostatni książęcy akt ingerencji w wewnętrzną strukturę kapituły miał miejsce w 1509 r. i dotyczył ustanowienia szczególnego cenzusu wykształcenia (doktorat lub licencjat dekretów) koniecznego do objęcia jednej z kanonii³⁸. Była to już druga „doktorska” prebenda w kapitule, pierwszą ustanowił sto lat wcześniej książę Rupert³⁹.

O zabudowie wyspy kolegiackiej mamy jedynie szczątkowe informacje. Wiadomo mianowicie, że w okresie poprzedzającym fundację kapituły znajdował się tam (oprócz kościółka) także dom legnickiego archidiakona, zapewne dawna plebania. Po roku 1348 wybudowano także dom kapitulny, domy kanoników, wikariuszy itp. Do budowy nowej kolegiaty przystąpiono jednak dopiero u schyłku XIV wieku. Budowę ukończono w 1425 r., kiedy to kościół został uroczystie poświęcony i otrzymał wezwanie Świętego Grobu, Najświętszej Marii Panny, św. Marii Magdaleny, św. Jadwigi i św. Wacława. Większość tych zabudowań wyspy kolegiackiej została doszczętnie zburzona w czasie husyckiego najazdu na Śląsk w 1430 roku. Kapituła przeniosła się wtedy na pewien czas do kościoła św. Jana wewnątrz murów miejskich i zapewne z miejsca rozpoczęła odbudowę swego kościoła. Kilka lat później widzimy w źródłach ponowne wzmianki o kolegiacie i kapitule „*in summo*”. Wszystkie wcześniejsze budowle zostały odbudowane, ale spotykamy także i nowe, w dużym stopniu uniezależ-

³⁷ AAWr, II b 4, p. 160.

³⁸ AAWr, II b 4, p. 59; BURDA 1916, s. 272-274.

³⁹ CDSR II/11, nr 18: 7 XI 1431 biskup miśnieński Jan Hoffman ze Świdnicy (niegdyś kanonik legnicki) i mistrzowie collegium NMP uniwersytetu w Lipsku proszą księcia legnickiego Ludwika II, aby wakującą po śmierci Franciszka Krisewicz kanonię legnicką, przeznaczoną dla magistra lub bakalarza teologii (*der heiligen schrift*), dał Mikołajowi Weigel.

nijące wyspę od miasta: karczma, browar i łaźnia. Wyspa została dodatkowo umocniona przed atakiem z zewnątrz. Z miastem łączył ją most, którego wylot znajdował się w bezpośrednim sąsiedztwie Bramy Głogowskiej i zamku książęcego. Najdłużej trwała chyba odbudowa samego kościoła kolegiackiego, zwraca uwagę, że w 1496 r. biskup Jan Roth wydając dla kolegiaty list odpustowy, używa w odniesieniu do niej określenia *noviter constructa et consecrata*⁴⁰.

1.6. Upadek kolegiaty legnickiej

Upadek legnickiej kolegiaty i kapituły wiąże się ściśle ze święcąca na Śląsku triumfy reformacją. Jej wpływom uległa większość miejscowego mieszczaństwa, szlachty i książąt.

Książę legnicki Fryderyk II początkowo był przeciwnikiem religijnych nowinek. Uczulony na punkcie religijnej ortodoksji przez matkę, Ludmiłę, był wszak wnukiem pomawianego o husytyzm króla czeskiego Jerzego z Podiebradów, musiał mieć spore opory przed odejściem od tego, co dotąd wyznawał. Jego opory z czasem jednak słabły i w dzień Zesłania Ducha Świętego (Zielone Świątki) 1522 r. książę wysłuchał pierwszego nabożeństwa w duchu reformacji w legnickim, parafialnym – a odtąd po dziś dzień ewangelickim – kościele Marii Panny.

Nauka, którą przyjął wówczas książę, nie do końca tożsama była z tą głoszoną przez Marcina Lutra. Dużo większe wpływy miał tu miejscowy, śląski reformator Kacper Schwenckfeld, indywidualista i mistyk, ale przy tym racjonalista, głoszący własną ideę „niewidzialnego Kościoła”. Odrzucał, w przeciwieństwie do reszty reformatorów, nadrzędny autorytet Pisma Świętego. Chrzest i Eucharystia były w jego ujęciu tylko symbolami i pamiątką, nie sakramentami, które wyciskałyby na przyjmującym niezmywalne znamię. Najważniejsza była dla niego wolność w wierze. Przypuszczalnie właśnie niechęć do wszelkiego przymusu i skrepowania spowodowała jego odejście od szybko kostniejącego, coraz bardziej dogmatycznego luteranizmu⁴¹.

Kacper Schwenckfeld pozostał w Legnicy do roku 1529. Musiał opuścić miasto i księstwo pod naciskiem zarówno ortodoksyjnych luteran, jak i króla czeskiego Ferdynanda, a wraz z nim wyjechać musieli jego zwolennicy, wśród nich znany legnicki humanista, kanonik Walenty Krautwald. Przed swoim wyjazdem zdążył jednak asystować księciu Fryderykowi II przy zakładaniu w Legnicy pierwszej w Europie luteranckiej uczelni. Inicjatywa wprawdzie po dwóch latach upadła, głównie z braku funduszy, pozwoliła jednak na krótko zgromadzić w Legnicy wielu wybitnych uczonych i teologów⁴². Ilość źródeł w tym przypadku jest minimalna. Wydaje się jednak, że książę Fryderyk zamierzał początkowo nie tyle sekularyzować kapitułę, co przeznaczyć jej prebendy na dla wykładowców nowej uczelni, podobnie jak w 1505 r. mieszczenie wrocławscy

⁴⁰ ERHARDTS 1789, s. 150-151.

⁴¹ WAŚ 2005, s. 47-59.

⁴² O legnickim uniwersytecie Fryderyka II zob. ENDER 1992.

prosząc o założenie w ich mieście uniwersytetu proponowali przeznaczyć na jej potrzeby prebendy kolegiaty Św. Krzyża⁴³.

Fiasko uniwersyteckich planów księcia Fryderyka przyspieszyło i przypięczętowało upadek kolegiaty. Kościół leżał zbyt blisko zamku i murów miejskich, zawadzał zatem w książęcych planach zamiany miasta w renesansową twierdzę. Relację o jego zburzeniu przekazał nam kanonik nyski Mateusz Scholtis (zm. 1581):

Anno 1530 die Translationis Hedwigis [25 VIII] Fridericus Dux legnicensis Ecclesiam Collegiatam Sepulchri Dominici demolitus est. Quod ante multos annos quidam Heremita in Ecclesia obambulans ejus pulchritudinem admirans vaticinando praedixit. Veniet tempus ut haec Ecclesia cadat in aquas et turrem in castro laici destruent cum flabellis⁴⁴.

Pomijając legendarny wątek eremity, datę potwierdzają akta wrocławskiej kapituły katedralnej z 18 VIII 1530 roku:

Vincentius cancellarius episcopi declaravit dominis quale responsum episcopis dare deliberatus esset duci Friderico Legnicensi petenti consensum suae paternitatis ad demoliendam ecclesiam collegiatam Legnicensem, praetextu muniendi castris, videlicet non esse facultatis episcopi ad consentiendum in demolitionem huiusmodi, sed quod idem dux precibus suae paternitatis motus supersedere vellet hoc calamitoso tempore a demolitione destinata, donec opportune consulere posset sedem apostolicam. Domini capitulum probato responso huiusmodi addiderunt, ut princeps admoneretur sepulturae maiorum suorum in ecclesia ipsa tumultorum⁴⁵.

Po zburzeniu kolegiaty kapituła przeniosła się, po raz kolejny, do kościoła św. Jana, opuszczonego już przez franciszkanów, którzy gremialnie przyjęli naukę Marcina Lutra⁴⁶. O działalności kapituły w tym okresie wiemy bardzo niewiele. O ile datowany na lata 1524-1529 spis dóbr kapitulnych⁴⁷ notuje 11 prebend i tyleż nazwisk kanoników (choć wiemy, że w rzeczywistości było ich wówczas przynajmniej 16), o tyle, według relacji W. Krautwalda, w 1537 r. było

⁴³ GAUPP 1856; WÓJCIK 2002, tu edycja i tłumaczenie dokumentu fundacyjnego (oryginał w APWr, DmWr, nr 8390).

⁴⁴ AAWr, IV, c 38, p. 1; także APO, Zbiór Augusta Kastnera, nr 7, s. 89.

⁴⁵ ACWr II/1, nr 1828.

⁴⁶ Potwierdzenie zniszczenia starej kolegiaty znajdujemy w liście kanonika W. Krautwalda do strasburskiej mieszczki Małgorzaty Engelmännin z 1537 r. (ARNOLD 1703, s. 139): *das Stifft ist fort an eine andere Stelle gelegt, und die vorige Kirche in Grundt gantz zubrochen*. Posiadanie przez kapitułę kościoła św. Jana potwierdza także dokument z 13 II 1565 r., Legnica (AAWr, dok. LL.31): Książę Henryk legnicki i brzeski zaświadcza, że Jan Bogdani von Gassendorff kupił od kapituły legnickiej dziedziniec w klasztorze św. Jana. Na jego prośbę książę potwierdza mu tę posiadłość.

⁴⁷ NAP, ČDKM, IV, karton 135, k. 91-94. Cały spis datowany jest wprawdzie na 1551 r., ale analiza wykazu prebend wskazuje, że powstać musiał pomiędzy 1524 (wówczas kanonikiem został W. Krautwald) a 1529 r. (przed 31 stycznia tego roku zmarł Jerzy Jeschke). Dane z tego spisu zostały włączone do pracy w końcowym etapie przygotowania do druku i dlatego biogramy kilku nieznanym wcześniej kanoników umieszczone zostały w Aneksie II z numerami uzupełnionymi o literę „a”.

ich już tylko dziewięciu, w dodatku bardzo starych⁴⁸. Ograniczenie liczby prebend miało zapewne związek z przeprowadzoną w 1535 r. konfiskatą dóbr kapitulnych. Pierwsze próby likwidacji prebend miały zresztą być może miejsce jeszcze przed reformacją – dysponujemy niepotwierdzoną w pełni informacją o likwidacji w 1507 r. dziekanii i związanego z nią urzędu kanclerskiego⁴⁹.

Dość trudno natomiast jednoznacznie określić konfesyjną postawę członków kapituły w obliczu reformacji. Wydaje się, że większość członków kapituły oparła się nowej nauce – pośrednio świadczy o tym wspomniany już list W. Krautwalda do Małgorzaty Engelmann z 1537 r., w którym kanonik informuje (skarży się?), że w kościele kolegiackim *die Messe und unschicklicher Gesang noch bleibe*⁵⁰. Niektóre przypadki wydają się jednak ewidentne. Zwraca przede wszystkim uwagę, że rzadkie dotąd zjawisko wakatów *ex causa mutandi status*⁵¹ wyraźnie przybrało na sile w czasie reformacji (szczegóły w rozdziale 3). Przypadki te wydają się oczywiste, podobnie jak *casus* Walentego Krautwalda i najpewniej także Pawła Lehmana. Z kolei Mikołaj Gunderlein i Kacper Redlih zapewne pozostali wierni Rzymowi, skoro utrzymywali regularne kontakty z legnickimi kartuzami i benedyktynkami. W innych przypadkach podział jest dalece nieoczywisty, a to z racji braku odpowiednich źródeł, ale i przekonujących kryteriów.

Kapituła jako cień swej poprzedniczki przetrwała w mocno okrojonym składzie – archidiakon, kustosz i jeden kanonik, a później tylko archidiakon i kanonik, którzy do końca czasów piastowskich właściwie nie rezydowali w Legnicy. Listę – tutaj nieco poprawioną – legnickich archidiakonów od połowy XVI w. podaje KRAFFERT (1872, s. 328), pozostałe opracowane zostały od podstaw.

Archidiakoni

- 1543–1563 Sebastian Willinger (kanonik głogowski, nyski i wrocławski, zrezygnował z beneficjów z powodu małżeństwa)⁵².
- 1563–1600 Adam von Landeck (kanonik i dziekan wrocławski, kanonik świętokrzyski i ołomuniecki)⁵³.

⁴⁸ ARNOLD 1703, s. 139: *Meine Brüder, als man sie heist, die Thum-Herren, Ir ist noch gar mit mir achte, und sein alle alt.*

⁴⁹ Informację o zlikwidowaniu dziekanii i urzędu kanclerskiego bez bliższych danych (z jakiego powodu?, w jakiej formie prawnej?) podaje F. BAHLOW 1918, s. 169, przypis 18 powołując się na źródło w ówczesnym Archiwum Prowincji Śląskiej we Wrocławiu, Rep. 28, X.2.12. Zespół ten zachował się w APWr mocno przetrzebiony wskutek ostatniej wojny, ale nawet zachowany przedwojenny inwentarz nie notuje takiej sygnatury.

⁵⁰ ARNOLD 1703, s. 139; WAŚ 2005, s. 99.

⁵¹ RADZIWIŃSKI 2002, s. 27-38 opisuje wiele takich przypadków z terenów polskich.

⁵² APL, AmL II, nr 1103, p. 28v-29r: *Anno 1543. Die 14. Aprilis Reverendissimus Dominus providit Ingenio Sebastiano Williger Juniori, hujus Dioecesis Clerico de Archidiaconatu et Praelatura in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Domini in Lignitz per mortem olim D. Hieronymi Hirsberger, ultimi etc. Cujus Jus Patronatus sive Collatio ad Reverendissimam suam Paternitatem spectat.* Por. także ZIMMERMANN 1938, s. 574-575; VÖLKEL 1938, s. 217.

⁵³ APL, AmL II, nr 1103, p. 29r: *Die 3. Octobris [1563] Reverendissimus providit Venerabili Eximio Adamo Landekio Cathedralis scholastico, ambarumque Ecclesiarum Canonici, de Archidiaconatus Praelatura S. Sepulchri Lignitij per contractum matrimonium Sebastiani Williger ultimi etc. cujus*

- 1602–1628 Mikołaj von Gaffron (kanonik głogowski)⁵⁴.
 1628–1637 Mikołaj von Troilo (dziekan wrocławski)⁵⁵.
 1637–1663 Filip Jakub von Jerin (dziekan wrocławski)⁵⁶.
 1663–1668 Gotthard von Schaffgotsch (prepozyt wrocławski)⁵⁷.
 1668–1677 Ignacy Leopold Lassel von Klimann (kanonik wrocławski)⁵⁸.
 1677–1695 Jan Maksymilian Strauss⁵⁹.
 1696–1708 Abraham Franciszek Heissig von Heisenberg
 1708–1710 Andrzej Jakub Cassart (kanonik nyski)
 1711–1729 Jan Krzysztof Mayer (prepozyt opactwa św. Krzyża w Legnicy)
 1729–1739 Antoni Ignacy Jüttner
 1739–1754 Jan Kacper Thomas
 1754–1762 Józef Scholz⁶⁰.
 1762–1789 Karol Wilhelm von Logau (kanonik katedralny wrocławski i scholastyk głogowski)⁶¹.
 1789–1792 Antoni Meyer
 1792–1818 Christian Scholz (kanonik głogowski)⁶².

Kustosze

- II- XI 1563 Adam von Landeck (awansował na archidiaconat legnicki)⁶³.
 1563-1602 Adam Weisskopf (kanonik wrocławski i nyski)⁶⁴.

---

collatio, provisio Reverendissimi administrationem etc. quocirca adhibitistallo etiam etc. facientes etc. datum Wratisl: ut supra. Por. także ZIMMERMANN 1938, s. 351-352.

⁵⁴ APL, AmL II, nr 1103, p. 29v: *Anno 1602. Die 22. Februarij investitus est a Rdmo Nicolaus Gafron ad Archidiaconatum Ecclesiae Collegiatae in Lignitz, vacantem per mortem Adami Landek, Decani Wratislav: ultimi ad praesentationem Illustrissimi Principis DD. Joachimi Friderici Ducis Silesiae Ligni: Brig: jus Patronatus obtinentis etc. Wratislav:.*

⁵⁵ APL, AmL II, nr 1103, p. 29r: *Anno 1628. Die 26. Augusti investitus est Nicolaus Troilo a Leschot ad Archidiaconatum Lignic: per mortem olim Nicolai a Gafron, cujus collatio seu Jus representandi ad Illmum Dominum Georgium Rudolphum Ducem Silesiae Lignicen: Brigen: pleno Jure spectat etc.* O rodzinie Troilo ostatnio CONRADS 2002.

⁵⁶ APL, AmL II, nr 1103, p. 29v: *Anno 1637. Die 7. Decembris investitus est D. Philippus Jacobus a Jerin ad Archidiaconatum Lignicen: ad praesentationem Ducis Lignicensis.*

⁵⁷ APL, AmL II, nr 1103, p. 29v: *Anno 1663. Investitus est Dominus Gotthard Franciscus Schaffgotsch.*

⁵⁸ APL, AmL II, nr 1103, p. 29v: *Anno 1668. Investitus est D. Ignatius Leopoldus Hassel a Climan.*

⁵⁹ APL, AmL II, nr 1103, p. 29v: *Anno 1677. Investitus est D. Joannes Maximilianus Straus modernus Archidiaconus.*

⁶⁰ *Catalogus Cleri 1757*, s. 20.

⁶¹ *Catalogus Cleri 1766*, s. 9, 12, 23 ; PATER 1998, s. 203-204.

⁶² *Allgemeine Uebersicht 1802*, s. 31.

⁶³ APL, AmL II, nr 1103, p. 29r: *Anno 1563. Die 4. Februarij Reverendissimus providit Venerabili Viro D. Adamo Landeck Majoris Ecclesiae scholastico de Custodiae Praebenda in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri lignicij post mortem olim D. Joannis Mandelaj vacantem, cujus provisio pleno Jure etc. Idcirco etc. Adhibitit etc. stallo faciat etc. Datum Wratislaviae nostro appenso.*

⁶⁴ APL, AmL II, nr 1103, p. 29r: *Die 1ma Novembris [1563] providit Venerabili Viro Domino Mgro Adamo Weiskoch Canonico Ecclesiae Cathedralis S. Joannis Wratisl: de Praelatura Custodiae in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Lignitij ft. per liberam resignationem in manus Reverendissimi factam Venerabilis Viri D. Magistri Adami Landeck scholastici et Canonici Ecclesiae Cathedralis*

Kanonicy

- 1567-1571 Eustachy von Knobelsdorff (kanonik, kanclerz i dziekan wrocławski, dziekan świętokrzyski i nyski, kanonik i kustosz warmiński)⁶⁵.
- 1571-1603 Mateusz Appelbaum (kanonik nyski)⁶⁶.
- 1603-1629 Jerzy Mai⁶⁷.
- 1629-? Jan Ferdynand Lissavin⁶⁸.
- [1757] Gotfryd Leopold von Schimonsky (archiprezbiter i pleban w Żarach)⁶⁹.
- [1766] Józef Breuer⁷⁰.
- [1802] Józef Prillmeyer (biskupi inspektor szkolny i pleban świdnicki)⁷¹.

Zwraca uwagę fakt, że przetrwały te beneficja, do których prawa patronackie w chwili reformacji należały do biskupa. Kapituła brzeska, gdzie wszystkie prebendy obsadzali książęta, zniesiona została w całości w 1534 roku. Nic tu nie zmieniło zagadkowe przeniesienie patronatu nad archidiaconatem na książąt legnickich. Jeszcze w 1563 r. Adam von Landeck otrzymał tę godność – jak jego poprzednicy – z prowizji biskupiej, ale po jego śmierci (XII 1600 r.) wakowała ona ponad rok, przypuszczalnie w wyniku nieznanego nam sporu. Dopiero w lutym 1602 r. z prezentacji księcia Joachima Fryderyka archidiaconem został Mikołaj von Gaffron. Jego następcy również otrzymywali swą godność z łaski książęcej.

Wratisl: quem nos ratam et gratam habentes proximi ejusdem Possessoris, cujus collatio, provisio seu quaevis alia Juris dispositio ad Rdm pleno Jure dignoscitur spectare, administrationem etc. adhibitis, stallo etc. facientes etc. actum et datum Anno et die ut supra; ZIMMERMANN 1938, s. 568-569; VÖLKELE 1938, s. 213-214.

⁶⁵ APL, AmL II, nr 1103, p. 29r: *Anno 1567. Postridie S. Lucae Evangelistae 19. Octobris investitus est Benerabilis ac Eximius Vir D. Joannes a Knobelsdorff Decanus ad Canonicatum et Praebendam in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Dominici in suburbio Civitatis Lignicens: vacantem per diuturnam vacantiam legitimi Possessoris cujus collatio ad Rdmum etc. unde administrationem etc. idcirco etc. facientes etc. Wratislaviae ut supra.* Por. także ZIMMERMANN 1938, s. 334-335; VÖLKELE 1938, s. 141-142; SBKW, s. 114-115.

⁶⁶ APL, AmL II, nr 1103, p. 29r-v: *Anno 1571. Die 2. Julij investivit D. Matthaeum Appelbaum, Curiae Episcopalis sacellanum ad Canonicatum et Praebendam in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Dominici in suburbio Civitatis lignic: per mortem Venerabilis ac Eximij viri D. Eustachij de Knobelsdorff ultimi et immediati eorundem Possessoris, idcirco etc. facientes etc. Nissae ut supra; VÖLKELE 1938, s. 90-91.*

⁶⁷ APL, AmL II, nr 1103, p. 29v: *Anno 1603. Die 20. Novembris investitus est a Rdm ad Canonicatum et Praebendam in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Dominici in suburbio Civitatis Lignicens: vacantem per mortem Matthaei Appelbaum ultimi etc. cuius collatio ad Rdmum spectat administrationem spiritualium quo circa etc. adhibitis ceremonijs etc. facientes etc. Nissae etc.*

⁶⁸ APL, AmL II, nr 1103, p. 29v: *Anno 1629. Die 19. Novembris investitus est Dominus Joannes Ferdinandus Lissavin ad Canonicatum Lignicen: per obitum olim R. D. Georgij Majj, ultimi ad praesentationem loci ordinarij.*

⁶⁹ *Catalogus Cleri 1757*, s. 20.

⁷⁰ *Catalogus Cleri 1766*, s. 23.

⁷¹ *Allgemeine Uebersicht 1802*, s. 31.

2. Kościół parafialny św. Piotra

W roku 1208 przy okazji wymiany dóbr między księciem Henrykiem Brodatym a biskupem Wawrzyńcem pojawia się w źródłach *molendinum iuxta sanctum Petrum in Legnic*⁷². To pierwsza wzmianka o kościele św. Piotra (od czasów reformacji św. Piotra i Pawła)⁷³, wówczas przypuszczalnie jeszcze małej romańskiej, niekoniecznie parafialnej kaplicy, której relikty Cz. Lasota i J. Rozpędowski odkryli w 1989 roku⁷⁴. O plebanie od św. Piotra czytamy najpierw w piśmie Witelona, który wspominał Henryka, który *plurima idiomata loquebatur*⁷⁵. Poświadczony w źródłach śląskich poczet plebanów zaczyna się z końcem XIII wieku.

W lutym 1405 r., za zgodą księcia Ruperta, biskupa Waclawa i kapituły legnickiej, beneficjum plebana włączone zostało jako część uposażenia do legnickiej prepozytury – nowo powstałej prałatury przy kolegiacie⁷⁶. Niewątpliwie już wcześniej uzgodniona została (z powodu *sede vacante* zatwierdzona dopiero 6 kwietnia tego roku przez papieża Innocentego VII) zamiana praw patronatu między Rupertem i Waclawem. Biskup, za zgodą swej kapituły katedralnej, przekazał księciu prawa do kościołów św. Piotra i NMP w Legnicy w zamian za podobne do kościołów w Kunicach i Nowej Wsi Legnickiej (*Novavilla*)⁷⁷. Z uwagi na wspomniany konsens kapituły trudno mieć wątpliwość, że była to wymiana między księciem a biskupem, a nie między dwoma współrządcami księstwa legnickiego. To z kolei wydaje się rozstrzygać problem wcześniejszego patronatu nad oboma legnickimi kościołami parafialnymi⁷⁸.

Spśród niższego kleru parafialnego przy kościele św. Piotra wiceplebanów, mianowanych doraźnie w razie nieobecności plebana, spotykamy trzech w XIV i jednego w początkach XV wieku. Jan Renkeri (292) i Konrad Ysinberg (73) byli wiceplebanami w latach 1319 i 1329, zastępując rezydującego we Wrocławiu Konrada Dozberka (70). Podobnie w latach 1383-84 Mikołaj z Lwówka (460) *de facto* rządził parafią w czasie sporu o nią między Hawłem Czamborii (133) i Janem Ketirlyn (245). Po raz ostatni spotykamy się z wiceplebanem u św. Piotra w 1418 r. – był nim wówczas Mikołaj Schuman ze Złotorzy (477), zastępujący niewątpliwie Gunthera de Prato (132), który wyjechał na studia do Lipska.

⁷² AAWr, dok. DD.66 (= SR, nr 126; SUB I, nr 114).

⁷³ Do czasów reformacji kościół nosił wezwanie św. Piotra i taką nazwę znajdujemy we wszystkich znanych dokumentach. Wyjątkowo tylko, np. w 1474 i 1477 r. przy fundacji ołtarzy mowa jest o kościele *Petri et Pauli apostolorum* (AAWr, II b 3, p. 57, 95), co może świadczyć, że już wówczas potoczna nazwa kościoła różniła się od oficjalnej, a reformacja jedynie przyjęła do wiadomości *vox populi*. Warto zauważyć, że na XIV i XV-wiecznych pieczęciach miejskich widnieją wizerunki obu apostołów, por. NEHMITS 1942, s. 53-54.

⁷⁴ LASOTA / ROZPĘDOWSKI 1992, por. także GOLIŃSKI / ŻERELIK 1994, s. 21-22.

⁷⁵ BURCHARDT 2002, s. 11-12.

⁷⁶ APL, AmL II, nr 1139, p. IV 1 (= UBSL, nr 411): 7 II 1405

⁷⁷ MVB VI, nr 105.

⁷⁸ MICHAEL 1926, s. 89-90 pisze o patronacie książęcym nad trzema kościołami parafialnymi i kaplicą zamkową, z kolei ZUM WINKEL 1908, s. 35 i WISZEWSKI 2003, s. 60 pisali o patronacie legnickiej rady miejskiej nad kościołem św. Piotra.

Poza kilkoma wzmiankami z 1345⁷⁹ 1350 i 1363 r. (127, 341) nie spotykamy przy kościele św. Piotra duchownych z tytułem wikariusza. Ich miejsce zajęli liczni kapelani, z których niektórzy posiadali w kościele własne ołtarze. Pozostali utrzymywani byli bez wątplenia przez plebana z dochodów probostwa, licząc zapewne, że w miarę wakatów na jemu podległych altariach i oni dostaną swoje beneficja – albo w kościele św. Piotra albo w kolegiacie, w której pleban od św. Piotra był prepozytem. Tak też zapewne niejednokrotnie bywało, mamy w każdym razie pojedyncze ślady tworzenia w tym względzie stałych uregulowań: w 1396 r. przy fundacji ołtarza św. Jana Ewangelisty i Bartłomieja Apostołów oraz św. Doroty postanowiono, że w razie wakatu ma go dostać *clericus non beneficiatus*⁸⁰. Z czasem tego typu zapisy były dużo bardziej precyzyjne. Trudno wątpić, że przyczyniła się do tego konieczność, pojawiające się wątpliwości co do bezstronności plebana, spory itp. – i tak w 1395 r. pleban Mikołaj Storch, fundując jako wykonawca ostatniej woli zmarłego Macieja Doleatoris z Chojnowa ołtarz św. Zygmunta, określił, że w razie wakatu ma go otrzymać hebdomariusz *summae missae*⁸¹. Taki system dla altarii podległych patronatowi plebana stał się z czasem normą. Mówią nam o tym zapisy w pochodzącym z lat 70. XV w. rejestrze kościoła św. Piotra:

Altare SS. Trinitatis, BMV ac Petri et Pauli	<i>Plebanus ecclesiae s. Petri presentabit cappelanum primum requiem habentem in angulo</i>
Altare S. Georgii ante sacristiam	<i>plebanus ecclesie beati petri presentabit cappelanum ebdomadarium librum mortuorum legentem siue sit beneficiatus sive non</i>
Altare SS. Johannis Apostoli et Dorotheae	<i>plebanus ecclesie beati petri presentabit cappelanum non beneficiatum et si omnes sunt beneficiati dabit cui vult</i>
Altare S. Sigismundi regis	<i>spectat ad dominum predicatorem ad sanctum petrum pro tempore existentem non alias beneficiatum. Si autem est beneficiatus dominus prepositus debet conferre cappelano habenti summam missam non beneficiato. Si est beneficiatus tunc cedat sequenti. Si omnes sunt beneficiati tunc dominus prepositus potest conferre cui vult pro hac vice</i>

(APL, AmL II, nr 1125, p. [17-18])

Wydaje się, że liczba duchownych określanych przez źródła jako *cappelani s. Petri* – zatem tych duchownych, którzy pełnili rolę pomocników plebana i przez niego byli utrzymywani – nie przekraczała liczby 6 (tak w 1466 i 1472 r.)

Urząd kaznodziei przy kościele św. Piotra potwierdzony jest po raz pierwszy w 1362 roku. Jego status długo był jednak niejasny. Najpewniej nie było to beneficjum, ale, po prostu, jednemu z wikariuszy, kapelanów czy altarystów, szczególnie ku temu uzdolnionemu, powierzał pleban zadanie *praedicandi verbi*

⁷⁹ *UBSL*, nr 137 (= *RSI*, nr 283).

⁸⁰ *APL*, *AmL* II, nr 1139, p. III 1-3.

⁸¹ *APL*, *AmL* II, nr 1139, p. III 13-15 (= *UBSL*, nr 360).

divini. Dopiero w 1434 r. podczas formalnej inkorporacji do beneficjów diecezjalnych altarii św. Barbary i Wszystkich Świętych Apostołów (z fundacji Katarzyny Beckerynne, 8 grzywien czynszu uposażenia), pierwszym altarystą ustanowiono wprawdzie Mikołaja Preusse, ale po jego śmierci lub rezygnacji beneficjum przypadać miało każdorazowemu kaznodziei (*praedicatori ordinarii verbi divini*)⁸². Ołtarz ten zwany był później *altare praedicatoris* i zapewne do niego inkorporowane były czynsze, które w kolejnych latach sprzedawane lub darowane były kaznodziei⁸³. O tym, że urząd ten wywodził się „ze zwyczaju, nie z formalnej fundacji”, przekonuje ostatecznie dokument biskupa Jana Thurzo z 1508 r., regulujący obowiązki kaznodziei⁸⁴.

Do tego dochodziła, oczywiście, dużo większa liczba altarystów (pod koniec średniowiecza była w kościele imponująca liczba 69 ministeriów ołtarzowych), prawie bez wyjątku z fundacji mieszczańskich. Zdecydowana większość z nich pochodziła z 2. połowy XIV i początków XV wieku. Jak wynika z listu odpustowego biskupa Przeclawa z 1342 r., były w kościele św. Piotra tylko cztery ołtarze (kościół właśnie był odbudowywany po wielkim pożarze miasta w 1338 r.) konsekrowane przez biskupa Nankera (zm. 1341)⁸⁵. Natomiast zachowane księgi inkorporacji beneficjów z lat 1417-1520 (brakuje księgi z czasów bpa Jana Rotha) notują nowych fundacji 20. Przyjąć zatem trzeba, że z pozostałych 45 kilka powstało w czasach biskupa Jana Rotha, reszta w okresie 1342-1417. Z księgi szosu A. Bitschena wiemy, że altaryści kościoła św. Piotra mieli do swojej dyspozycji dom przy ul. św. Piotra⁸⁶.

Podobnie jak w przypadku kolegiaty o pochodzeniu beneficjów i patronacie altarii mamy jedynie wyrytkowe informacje, tu zebrane w formie statystycznej:

Patronat	Liczba altarii
pleban	12
RM Legnicy	7
mieszczanie legniccy	12
mieszczanie wrocławscy	1

⁸² APL, AmL II, nr 1139, p. II 3; podobnie w 1438 r. kaznodzieja Mikołaj Kaler (450) otrzymał nowo fundowane II ministerium altarii św. Mikołaja i Marcina (AAWr, II b 1, p. 65).

⁸³ APL, AmL II, nr 1139, p. II 20-21: 5 XI 1450, Krzysztof Knobilsdorf de Hirsfelde w imieniu swoim brata Fryderyka sprzedają Andrzejowi Waynerowi, kanonikowi legnickiemu, 5 grzywien czynszu ze swoich dóbr w Kiełpinie (Külpenau) i Zatoniu (Günthersdorf) w dystr. zielonogórskim *ad vitam*. Po śmierci Waynera czynsz ma przejść na kaznodzieję w kościele św. Piotra; Ibidem, p. II 21-22: I 1463, RM Wrocławia zaświadcza, że Wincenty von Gandaw sprzedał Andrzejowi Waynerowi 4 grzywny czynszu z zastrzeżeniem jak wyżej; Ibidem, p. II 13: 11 VI 1491, Smedehans z Tyńca Wielkiego sprzedał kaznodziei z kościoła św. Piotra pół grzywny czynszu; podobnie Ibidem, p. II 38, 40-41: trzy legnickie dokumenty lawnicze z lat 1510-1517 ze sprzedażą drobnych czynszów.

⁸⁴ AAWr, II b 4, p. 41 (= APL, AmL II, nr 1139, p. 38-40).

⁸⁵ APL, DmL, nr 57 (= UBSL, nr 128).

⁸⁶ BG, s. 221.

Fundatorzy	Liczba altarii
pleban	1
inni duchowni	1
mieszczanie legnicy	35
mieszczanie wrocławscy	1
nieznani	30

mieszczanie-fundatorzy (i ew. ich dzieci) <i>ad vitam</i> , potem pleban	5
mieszczanie-fundatorzy (i ew. ich dzieci) <i>ad vitam</i> , potem RM	2
mieszczanie-fundatorzy (i ew. ich dzieci) <i>ad vitam</i> , potem RM i pleban	1
cechy	3
cechy razem z mieszczanami	1
inni	1
nieznani	24

O losie wszystkich tych beneficjów po reformacji mamy jedynie szczątkowe informacje. Właściwie znamy los tylko jednej (nieznanej zresztą z wcześniejszych źródeł) altarii Św. Trójcy, św. Jana Ewangelisty, Jakuba i Tomasza Apostołów, św. Katarzyny i Bartłomieja, którą w 1566 r. biskup Kacper z Łagowa połączył z urzędem organisty w katedrze wrocławskiej⁸⁷.

Szkoła przy kościele św. Piotra pojawia się w źródłach po raz pierwszy w r. 1309, ale z kontekstu (bp Henryk z Wierzbnej zezwolił wówczas realizować tam program nauczania wykraczający poza zwyczajowe *trivium*) jasno wynika, że placówka istniała już od dłuższego czasu⁸⁸. Patronat nad oboma szkołami parafialnymi sprawował scholastyk kapituły katedralnej i nic tu nie zmienił jego konflikt z radą miejską Legnicy w 1364 r.⁸⁹, ani też fundacja scholasterii w Legnicy. Poczet znanych nam rektorów szkoły zaczyna się w połowie XIV w.; w XV w. pojawia się także raz *signator scolae*.

O organistwie w kościele św. Piotra mamy z czasów średniowiecza jedną tylko wzmiankę: z księgi czynszów z 1435 r. wiemy, że Mikołaj Lange z Pawłowic Małych k. Legnicy płacił rocznie 1 kopę groszy *pro organista misse sancte Marie*⁹⁰.

3. Kościół parafialny Marii Panny

W roku 1203 na dokumencie księcia Henryka Brodatego dla klasztoru w Trzebnicy świadczy Klemens, pleban kościoła Marii Panny w Legnicy⁹¹. To pierwsza wzmianka o tym kościele ale bardziej zwarty poczet plebanów – podobnie jak w przypadku kościoła św. Piotra – zaczyna się z końcem XIII wieku. Podobieństw tych można wymienić więcej. Jak już wyżej wykazaliśmy, oba kościoły podlegały do 1405 r. patronatowi biskupa wrocławskiego, przeszły następnie pod patronat księżęcy i inkorporowane zostały w tym samym niemal

⁸⁷ AAWr, dok. GG.36: 18 VIII 1566 Wrocław.

⁸⁸ UBSL, nr 29; por. także BAUCH 1908, s. 8; ABICHT 1909, s. 6-7; STOPKA 1994, s. 133-134.

⁸⁹ BURDA 1916, s. 118-130; STOPKA 1994, s. 74-76.

⁹⁰ SCHOLZ 1941, s. 10-13; JUJECZKA 2000, s. 22.

⁹¹ Sub I, nr 83 (= SR, nr 92), nr 115 (= SR, nr 127), nr 181 (= SR, nr 193).

czasie jako część uposażenia do nowych prałatur w kapitule Św. Grobu – odtąd każdorazowy scholastyk legnicki był jednocześnie plebanem u Marii Panny. Dokładnej daty tej decyzji nie znamy. Na pewno jednak stało się to przed fundacją prepozytury i włączeniem doń probostwa św. Piotra (7 II 1405 r.), skoro w składzie kapituły legnickiej aprobującej ten fakt spotykamy (po raz pierwszy) scholastyka Łukasza Heselera (347). Należałoby zatem ostrożnie przypuszczać, że scholasterię ufundowano w roku poprzednim⁹².

Podobnie jak w przypadku kościoła św. Piotra, także w kościele NMP nie spotykamy wikariuszy (jedyne znany pojawił się w 1298 r.) a ich miejsce zajęli kapelani, których spotykamy maksymalnie czterech (tak w 1404 r.). Wiceplebani lub prokuratorzy plebana powoływani byli jedynie w razie jego nieobecności – spotykamy ich w 1399 i 1404 r. gdy plebanem był nie rezydujący w mieście Jakub Leonardi (167). Urząd kaznodziei potwierdzony jest dopiero od ok. 1438 r. (w 1460 r. na stałe związany z jedną z altarii)⁹³, za to spotykamy tu nieznaną w kościele św. Piotra funkcję spowiednika (1430 r.).

Szkoła kościoła Marii Panny potwierdzona jest dopiero od połowy XV w. – w 1448 r. rektor szkoły otrzymał patronat nad jedną z altarii⁹⁴. Pierwszy znany z imienia rektor pojawia się w roku 1455, dla 2. połowy XV w. znamy ich w sumie trzech. Skądinąd wiemy jednak, że szkoła istniała już za czasów scholastyka Łukasza Heselera (zm. 1422), który z własnego majątku poczynił hojne legaty na jej rzecz (czynsze dla rektora, succentora i uczniów)⁹⁵.

Obserwujemy bardzo dużą dysproporcję w liczbie altarii w obu kościołach parafialnych. Podczas gdy w kościele św. Piotra do końca średniowiecza ufundowano ich w sumie 68, u Marii Panny ich liczba kończy się na 19 (czyli zaledwie 28%). Podstawowe dane statystyczne o ich pochodzeniu i patronacie podaje tabela:

Fundatorzy	Liczba altarii
mieszczanie legniccy	10
duchowni	1
szlachta	1
nieznani	7

Patronat	Liczba altarii
mieszczanie legniccy	3
mieszczanie-fundatorzy (i ich dzieci) <i>ad vitam</i> , potem pleban	1
duchowni <i>ad vitam</i> , potem pleban i witycy	1
pleban	1
rektor szkoły NMP	1
cechy	4
szlachta	1
nieznany	7

⁹² Papiaska konfirmacja tej fundacji pochodzi dopiero z r. 1418 (MVB VII, nr 258).

⁹³ AAWr, II b 2, p. 126.

⁹⁴ AAWr, II b 2, p. 17; SCHULTE 1902, s. 16; BURDA 1916, s. 269.

⁹⁵ ŻERELIK 1995, s. 121.

Tak duża różnica w liczbie altarii w oczywisty sposób była skutkiem położenia obu kościołów i zamożności ich parafian, w tym szczególnie tego, że – jak trzeba domniemywać – wszystkie domy w Rynku i okolicznych, najzamożniejszych ulicach, szczególnie Złotoryjskiej, Chojnowskiej, a także przynajmniej w części ulic Marii Panny, Środkowej i Grodzkiej podlegały kościołowi św. Piotra. Podobnego rzędu dysproporcja widoczna jest zresztą także w dochodach obu kościołów, znanych nam dzięki zachowanym szczęśliwie księgom z lat 1435 i 1437:

Rodzaj czynszu	Kościół św. Piotra (1435) (wg. JUJEZKA 2000, s. 18)	Kościół NMP (1437) (wg. ŻERELIK 1995, s. 112)
pieniężny	92 grzywien 3 grosze 1 denar 1 halerz	20 grzywien 2 grosze 8 halerzy
wosk	5 kamieni 2 funty 26,5 części	3,5 kamieni 9 funtów
łój	13 kamieni	15 funtów
pszenica	2 szefle	2 szefle
drób (kury)	10	-
ławy rzeźnicze	0,5	2,5
ławy szewskie	-	6

4. Kaplica/kaplice zamkowe

Kaplica św. Benedykta na zamku legnickim pojawia się w źródłach pisanych w roku 1149⁹⁶. Istniejąca na jej temat literatura jest obfita, a szczególnie aktywny na tym polu M. Derwich koncentruje się na wykazaniu, że była to pierwotnie (autor ten przypuszcza, że stała już wiek przed pierwszą wzmianką) dependencja benedyktyńskiego opactwa św. Marcina we Wrocławiu, a po jego upadku, pierwotnie także benedyktyńskiego, a z czasem norbertańskiego opactwa św. Wincentego na Ołbinie⁹⁷.

Ta pierwotna kaplica zburzona została podczas wielkiej przebudowy zamku legnickiego za czasów księcia Henryka Brodatego. Zbudowano wówczas nową, romańską kaplicę, której relikty odkrył w latach 60. ubiegłego wieku J. Rozpędowski. Ta nowa kaplica była obiektem piętrowym, o czym przekonuje z jednej strony odkrycie przez rzeczonoego J. Rozpędowskiego śladów schodów⁹⁸, z drugiej zaś przekaz tzw. Baumgartenowskiej wersji Legendy o św. Jadwidze (1504), że księżna w czasie bitwy legnickiej modliła się w Krośnie przed krucy-

⁹⁶ *UBSL*, nr 1 (= *SUB* I, nr 19).

⁹⁷ DERWICH 1992, s. 33-34; IDEM 1994, s. 322; IDEM 1998, s. 184-185; IDEM 1998a, s. 444.

⁹⁸ CHOROWSKA 2003, s. 58.

fiksem, który w początkach XVI w. znajdował się w legnickiej kaplicy św. Benedykta, pod kaplicą św. Wawrzyńca:

[...] unnd zu den selbigen getzeyten dy heylige fraw hedwigis wy oben beruret ist, sich vorhilde uff dem schlosse Croßna mit sampt den yren, und yr da selbest beweyßet wardt vonn gote, die hymelfarth yres sones an seyner sele, mith vil andern edeln herren und Rittern. Des sy sich nye betrubete, sunder alletzeyt gottes willen lobete und gebenedeyete, und was alßo ligende in yren gebethe, vor eynem geschnyttenn Crucifix uff beyden seyten mit kelchen, und der engel uff der rechten handt, schlugk seyner ermel vor sein angesichte aus mitleydunge wegenn, unnd das selbige Crewtze noch vorhalden wird uff dem schlosse Lygenitz in der Capelle sancti Benedicti under der Capelle sancti Laurenti, und vonn dyßen wundertz^eychenn da hynn vorschaffen wardt⁹⁹.

Górna kaplica św. Wawrzyńca podlegała patronatowi książęcemu do grudnia 1330 r., kiedy to Bolesław III ofiarował ją lubiąskim cystersom. Już miesiąc później (23 I 1331 r.)¹⁰⁰ decyzję tę zatwierdził biskup Nanker i inkorporował kaplicę do opactwa. Decyzje te spowodowały konflikt opactwa z archidiaconem legnickim o prawo odprawiania mszy w kaplicy, zapewne długotrwały, skoro w czerwcu 1347 r. papież Klemens VI kazał go rozstrzygnąć arcybiskupowi gnieźnieńskiemu¹⁰¹. Rozjemstwo wypaść musiało po myśli opactwa, skoro ten sam papież wydać zamierzał bulle zatwierdzające ostatecznie inkorporację kaplicy do opactwa. Dokumenty były już ponoć gotowe, ale ich ekspedycji przeszkodziła śmierć papieża (6 XII 1352 r.). Ostatecznie wyszły zatem pod imieniem nowego papieża Innocentego VI, a o przyspieszenie decyzji prosiła osobiście w lutym 1353 r. Małgorzata, córka księcia brzeskiego Ludwika I, tytułująca się już wówczas hrabiną Holandii (choć za hrabiego wyszła dopiero w lipcu)¹⁰². Jeszcze jedno potwierdzenie tego stanu wydał w 1370 r. biskup Przeclaw¹⁰³.

Wydaje się, że od tego czasu stale przy kaplicy rezydowało dwóch mnichów cysterskich. Na pewno zaś było tak w początkach XV w.: w 1403 r. książę Rupert prosił papieża, aby jego należący do zakonu cysterskiego spowiednik mógł go dyspensować od zakazu spożywania mięsa w czasie zakazanym¹⁰⁴. W roku 1414, podczas soboru w Konstancji, podobną dyspensę otrzymali od kardynała Jordana dwaj cysterscy mnisi odprawiający msze w kaplicy św. Wawrzyńca – odtąd mogli spożywać ryby i mięso w czwartki i niedziele¹⁰⁵. Górna kaplica, łącząca się z zamkiem krytym mostkiem, spełniała zatem rolę kaplicy książęcej.

⁹⁹ GOTTSCHALK 1963, b.s.

¹⁰⁰ SR, nr 5004.

¹⁰¹ APWr, Rep. 91, nr 301 (= RŚI I, nr 597; BP II, nr 312).

¹⁰² APWr, Rep. 91, nr 316-317 (= VMPL I, s. 552-553, nr 730; MVB II, nr 168-169; RŚI II, nr 954-955).

¹⁰³ APWr, Rep. 91, nr 342.

¹⁰⁴ MVB V/2, nr 2094.

¹⁰⁵ APWr, Rep. 91, nr 415.

Pośrednio potwierdza to fakt, że właśnie tam odprawiane były msze za zmarłą Elżbietę Jagiellonkę (zm. 1517), żonę księcia Fryderyka II¹⁰⁶.

Dawne uprawnienia olbińskich norbertanów (mamy ich potwierdzenie z lat 1193 i 1201)¹⁰⁷ zostały zachowane wobec dolnej kaplicy, noszącej wezwanie św. Benedykta i Jadwigi, choć jeszcze w 1253 r. w bulli Innocentego IV czytamy o kaplicy św. Benedykta i Wawrzyńca¹⁰⁸. Przypuszczać zatem można, że znani ze źródeł trzej rektorzy kaplicy z 1. połowy XIV w. (580, 334, 315) otrzymali beneficjum z prezentacji norbertanów. Formalna inkorporacja kaplicy do opactwa, razem z kościołem parafialnym w Bytomiu, nastąpiła jednak dopiero decyzją papieża Bonifacego IX z 16 XII 1400¹⁰⁹. Konwent zamierzał, zapewne wzorem Lubiąży, zamienić kaplicę w swoją prepozyturę. Ówczesny altarysta, kanonik Theodoryk Rechinberg (575) skłoniony został do rezygnacji (jednak po dwóch latach wyrok dziekana legnickiego Piotra Adolphi stwierdzał, że patron powinien mu płacić mu 3 grzywny rocznie), a konwent prezentował biskupowi swojego współbrata Filipa ze Środy Śląskiej¹¹⁰, który widać nie został zaakceptowany skoro po roku prezentowano kolejnego brata – Mikołaja de Ganc¹¹¹. Czy ten został zaakceptowany – nie wiemy. Wiemy natomiast, że plany zamiany kaplicy w olbińską prepozyturę nie powiodły się, lub zrezygnowano z nich i w 2. połowie XV w. rektorami kaplicy z prezenty norbertanów byli duchowni świeccy związani z kościołem NMP - Jeronimus Rawe (179) i Martinus Stoye de Hirsberg (369).

Nie wiemy, czy górna kaplica dostępna była dla wszystkich chętnych, na pewno jednak było tak z kaplicą dolną. W 1402 r. biskup Waclaw udzielił wszystkim odwiedzającym ją w uroczystość św. Piotra i Pawła 40 dni odpustu¹¹². W roku 1418 na prośbę księcia Ludwika II papież Marcin V zezwolił mieszkańcom Legnicy uczestniczyć w mszach w kaplicy nawet w czasie interdaktu¹¹³.

5. Kaplice cmentarne

5.1. Kaplica Bożego Ciała

Należący do kościoła św. Piotra tzw. nowy cmentarz z kaplicą znajdował się poza murami miasta, między murami miasta a Kozim Stawem. O cmentarzu donoszą źródła po raz pierwszy w r. 1327, ale o kaplicy Bożego Ciała, św. Filipa i Jakuba, św. Katarzyny, Małgorzaty i Agnieszki dziewic oraz św. Jadwigi i innych świętych słyszymy po raz pierwszy w r. 1348 przy okazji fundowania

---

¹⁰⁶ APL, DmL, nr 714.

¹⁰⁷ *SUb* I, nr 60, 75.

¹⁰⁸ *SUb* I, nr 89.

¹⁰⁹ APWr, Rep. 67, nr 716 (= MVB V/2, nr 1692; BP III, nr 715).

¹¹⁰ APWr, Rep. 67, nr 741.

¹¹¹ APWr, Rep. 67, nr 733.

¹¹² APWr, Rep. 67, nr

¹¹³ MVB VII, nr 289, 320.

przy nim przez księcia Waclawa I klasztoru benedyktynek, który przetrwał tam do 1538 r., kiedy to przeniesiony został przez księcia Fryderyka II do poddominikańskiego klasztoru Św. Krzyża (tam konwent przetrwał do sekularyzacji w 1810 r.). Kościółek ten wzniesiony został przed 1348 r., skoro dokument fundacyjny klasztoru pisze o nim jako o „z dawną powstałym i poświęconym”¹¹⁴.

Klasztor dawał zajęcie skromnej grupie duchownych, począwszy od lat 60. XIV w. poświadczone jest istnienie urzędów prepozyta, kapelana i spowiednika (zob. Aneks I – XII).

W kościele konwentualnym były przynajmniej trzy ołtarze (Bożego Ciała, 11 Tysięcy Dziewic oraz NMP i św. Mikołaja), wszystkie o XIV w. jeszcze metryce, podlegające pod patronat prywatny lub rady miejskiej. Dopiero w 1510 r. Władysław Bitschen (335), syn Ambrożego, przekazał swoje prawa patronackie konwentowi – na ręce ksieni, a swojej siostry, Barbary Bitschen. Prócz tego w klasztorze (*in domo seu claustro*) znajdowała się kaplica Św. Trójcy, obsługiwana zapewne przez kapelana lub prepozyta. W 1460 r. otrzymały mniszki przywilej słuchania tam mszy św. nawet w czasie interdyktu nałożonego na miasto¹¹⁵.

5.2. Kaplica św. Michała

Po zamienieniu kaplicy Bożego Ciała w kościół konwentualny obiekt nie mógł już dłużej spełniać funkcji kaplicy cmentarnej. Jej funkcje przejęte zostały przez kaplicę św. Michała, o której słyszymy po raz pierwszy przy okazji fundowania w niej altarii św. Michała *omniumque angelorum, Quattuor Doctorum necnon Felicis et Adaucti* (z testamentu zmarłej Małgorzaty Schwarzberrhardynne)¹¹⁶. Dowiadujemy się przy okazji, że kaplica leżała *ex opposito Vivifici Corporis Christi monasterii sanctimonialium*. Podobnie w 1502 r. (to druga i ostatnia wzmianka o tym obiekcie) czytamy o sprzedaży przez Dominika Tinczmana 1 grzywny czynszu altarzyście *der sand Michil vor der newen phorte off dem begrebnis gelegen [...] cappellen*¹¹⁷.

5.3. Kaplica św. Jakuba

Także kościół NMP miał swój cmentarz poza murami miasta. Na Przedmieściu Wrocławskim stał kościółek św. Jakuba oddzielony od cmentarza mostkiem, skoro w jednym z dokumentów z 1479 r. mówi się o funduszach *pro reformatione pontis, quo itur de cimiterio dicte [tj. NMP] ecclesie [...] ad ecclesiam sancti Jacobi apostoli extra muros Legnicenses sitam*¹¹⁸. Pierwsze wzmianki o tej kaplicy są niewiele starsze – pochodzą od A. Bitschena, który w 1446 i 1451 r. pisał o *kirchhofe ad sanctum Jacobum*¹¹⁹. Kiedy kościółek został zbu-

¹¹⁴ WISZEWSKI 2003, s. 53, tam też szczegółowy opis fundacji i losów klasztoru.

¹¹⁵ APWr, Rep. 93, nr 137.

¹¹⁶ AAWr., II b 3, k. 26.

¹¹⁷ ZUM WINKEL 1908, s. 46.

¹¹⁸ APL, DmL, nr 566; ZUM WINKEL 1908, s. 71.

¹¹⁹ BZ, nr 59; BG, s. 225.

rzony nie wiadomo. Wiemy tylko, że w czasach Jerzego Thebesiusa, tj. w XVII w., stały jeszcze jego ruiny.

5.4. Kaplica św. Barbary

W pobliżu kolegiaty i domu wikariuszy (wg. ustaleń A. Zum Winkla – w okolicach obecnych ulic Głogowskiej i Władysława Łokietka)¹²⁰ stał także cmentarny, filialny wobec kapituły Św. Grobu kościółek św. Barbary, jak się wydaje pozbawiony osobnych beneficjów. Nie słyszymy bowiem o związanych z nim altarystach, a jedynie o szafarzach – kanonikach Janie Crewczeburg (203) w 1462 i Mikołaju Wernerze (495) w 1500 roku.

6. Szpitale

6.1. Szpital św. Mikołaja

W 1288 r. książę Henryk V Gruby sprowadził do Legnicy krzyżowców z czerwoną gwiazdą i osiedlił ich na Przedmieściu Chojnowskim, gdzie powstał szpital, klasztor i kościół św. Mikołaja¹²¹. Jego dokładne umiejscowienie nie jest znane, choć jako prawdopodobne można przyjąć zdanie A. Zum Winkla, że zabudowania stały u zbiegu obecnych ulic Chojnowskiej i M. Anielewicza (wówczas *Sternstrasse*)¹²² i sięgały być może obecnej ul. Nowy Świat (niegdyś *Nikolaistrasse*).

W roku 1317 placówka otrzymała status komturii, podporządkowanej mistrzowi rezydującemu przy klasztorze św. Macieja we Wrocławiu, a ten z kolei podlegał mistrzowi macierzystego domu w Pradze. Z braku źródeł jedynie *per analogiam* przypuszczać można, że konwent składał się z komtura i kilku braci-laików, przynajmniej jednego kapłana zakonnego z tytułem przeora i zapewne również pewnej liczby kobiet, nie do końca znanej z liczby i stanu (pierwotnie istniała w zakonie gałąź kobieca, od XIV w. były to raczej świeckie, służące zakonnikom pomocą w opiece nad chorymi). W roku 1417 zakon przekazał zarząd szpitala legnickiej radzie miejskiej (ona od tej pory wyznaczała zależnych od siebie mistrzów szpitalnych), dla siebie zachował jedynie kaplicę św. Elżbiety przy kościele św. Mikołaja i prawo opieki duszpasterskiej wobec podopiecznych¹²³.

6.2. Szpital św. Anny

Położony *ante valvam Glogoviensem* i przeznaczony dla *infirmis mulieribus leprosis*¹²⁴ szpital św. Anny (w 1401 r. zwany także Nowym Szpitalem) wspo-

¹²⁰ ZUM WINKEL 1908, s. 33-34; por. także APL, AmL, nr 363, p. 35 i APL, AmL, nr 444, p. 230: *retro Summum prope Capellam Sancte Barbare in domo dominorum vicariorum*.

¹²¹ APWr, Rep. 66, nr 23b (= *SUb* V, nr 396; *UBSL*, nr 16).

¹²² ZUM WINKEL 1908, s. 48.

¹²³ STARNAWSKA 1999, s. 118-127; EADEM, w druku.

¹²⁴ BZ, nr 92.

mniany jest po raz pierwszy w roku 1395¹²⁵. Razem z kościółkiem pod tym samym wezwaniem (zapewne identycznym z kaplicą *sanctorum Georgii, Martini et Annae retro ecclesiam collegiatam legnicensem* – por. Mikołaj Landecke, 457)¹²⁶ były zapewne fundacją rady miejskiej i jej podległą – np. w 1448 r. mistrzem szpitala był A. Bitschen¹²⁷. On też w spisie szosowym pisze, że teren szpitala, dom i ogród dla jego chorych, trzy inne domy oraz sąsiadująca z nimi sadzawka miejska (*piscina civitatis*) stanowiły niegdyś wioskę zwaną Hennyn-gesdorff. Miasto kupiło ją w 1386 r. od księcia Ruperta z wszelkimi prawami zwierzchnymi i jurysdykcją¹²⁸ i jest to termin *post quem* dla fundacji szpitala.

Wspomniany wyżej kościółek pełnił funkcję kaplicy szpitalnej, ale jego opiekun z nieznanymi powodami nazywany był plebanem (tak ok. 1414 r. Mikołaj Landecke, 457; podobnie w 1524 r.)¹²⁹. Prócz tego był tam jeszcze jeden ołtarz, nieznanego imienia (wiemy jedynie, że stał *sub limitibus dictae ecclesiae*), z fundacji Baltazara Thammendorfa (w 1449 r. Melchior Thammendorf przekazał swoje prawa legnickim mansjonarzom)¹³⁰.

6.3. Szpital św. Stanisława

Szpital św. Stanisława na Przedmieściu Wrocławskim wspomniany jest po raz pierwszy w r. 1356 przy okazji fundacji ołtarza św. Stanisława w szpitalnej kaplicy pod tym samym wezwaniem. Dowiadujemy się też, że szpital, kościół i ołtarz podlegają władzy i patronatowi ówczesnego plebana kościoła NMP, Wolframa von Pannwitz (602)¹³¹. Podobnie patronatowi plebana podlegał drugi z tamtejszych ołtarzy – Św. Ducha, po raz pierwszy wspomniany w 1414 roku¹³².

Wszystkie trzy wymienione kaplice przetrwały burzliwy czas reformacji i funkcjonowały jako placówki miejskie po XVIII-XIX wiek. Nie wiadomo, co się stało ze szpitalnymi kaplicami i związanymi z nimi beneficjami. Jedynie w przypadku kościoła św. Mikołaja domyślać się można, że służył jako kaplica pogrzebowa założonego w tym miejscu cmentarza pod tym samym wezwaniem¹³³.

7. Kaplica ratuszowa

Ołtarz w ratuszu legnickim założony został w r. 1433 z fundacji Macieja Tynczmana i jego żony Barbary. Wykonawcą ich testamentu był Andrzej Geithan.

¹²⁵ ZUM WINKEL 1908, s. 49-50.

¹²⁶ AAWr, II b 2, p. 23.

¹²⁷ UBSL, nr 738.

¹²⁸ BG, s. 224; APL, DmL, nr 159 (= UBSL, nr 333).

¹²⁹ ZUM Winkel 1908, s. 50.

¹³⁰ AAWr, II b 2, p. 23; por. także BZ, nr 98, 298 (5 grzywien czynszu); APL, DmL, nr 246 (= UBSL, nr 466): 1413 (1 grzywna czynszu od Klary Ungeraten); jeszcze w 1470 r. bracia Kacper, Melchior, Baltazar i Waław Thammendorffowie ofiarowali 10 grzywien czynszu dla tego ołtarza o ile otrzyma go Baltazar.

¹³¹ ZUM WINKEL 1908, s. 49.

¹³² APL, DmL, nr 252 (= UBSL, nr 474).

¹³³ JOCHMANN 1868, s. 1-33.

On też objął patronat nad ołtarzem, a jego syn Jerzy (112), wikariusz kolegiacki, został pierwszym altarystą. On też po śmierci ojca został kolejnym patronem, ale jedynie *ad vitam*¹³⁴. W 1447 r. przekazał swoje prawa radzie miejskiej, ale altarystą pozostał dalej – spotykamy go jeszcze dziesięć lat później na tym beneficjum. Potem, z tego, co wiemy, altaria dostawała się synom najlepszych legnickich rodów. Przy fundacji skorzystano z o wiek wcześniejszych doświadczeń wrocławskich – tu odprawiano msze przed obradami rady¹³⁵, a wszelkie ofertoria ołtarza ratuszowego należały się plebanowi św. Elżbiety¹³⁶, i zabrano, by nie zostały w niczym uszczuplone prawa plebana św. Piotra:

[...] *et quia hujusmodi viginti marcarum census sub reempcionis titulo noscitur comparatus, volumus et auctoritate nostra decernimus, quod quando ipse in toto vel in parte reemptus fuerit, pecunia pro eo soluta ad sacras edes ecclesie parochialis sancti Petri in Legnicz predictae deponatur, depositaque fideliter custodiatu donec alter census equecertus de scitu ministra et patronorum pro tempore reematur, quem in locum census reempti succedere volumus ac simili debere ecclesiastica libertate.*

8. Dwór biskupi i kaplica św. Marii Magdaleny

Legnicki dwór biskupi znajdował się w bezpośrednim sąsiedztwie kościoła NMP, pomiędzy ulicami św. Piotra i NMP¹³⁷. W jego obrębie znajdowała się nieduża kaplica św. Marii Magdaleny, a w niej ołtarz pod tym samym wezwaniem, fundowany na pewno przed r. 1388 (wówczas powstało drugie ministerium). Altarie te przeznaczone były dla pracowników konsystorza. W przypadku I ministerium wskazuje na to przypadek Gunthera de Prato (132), który był altarystą oraz prokuratorem i sędzią. Przy II ministerium już dokument fundacyjny wyraźnie stwierdzał, że *procurator curie nostre Legnicensis una cum advocato eiusdem curie, qui fuerint pro tempore ad dictum secundum ministerium quociens illud deinceps vacari contigerint (!) (...) viceprocuratorem aut notarium eiusdem curie, qui pro tempore tunc fuerint, nobis aut successoribus nostris episcopis Wratislaviensibus tamquam loci ordinariis presentare debebunt*¹³⁸.

Przed wszystkim był jednak dwór siedzibą zarządu dóbr biskupich (*procuratoria*)¹³⁹ oraz konsystorza legnickiego¹⁴⁰. Jego istnienie potwierdzone jest już

¹³⁴ APL, DmL, nr 384, 423 (= *UBSL*, nr 620, 724).

¹³⁵ STEIN 1995, s. 21, 106: *Ibidem [in pretorio], sed ad orientem, sacellum est cum ara, ubi sancta Dorothee caput servatur et sacrificial coram inituris consilia peraguntur.*

¹³⁶ *RŚI* I, nr 287; kaplica była także w ratuszu świdnickim, ale w tym przypadku nie wiemy nic o prawach plebana, patronat miało najprawdopodobniej Bractwo Kaplicy Ratuszowej, por. NOWOTNY 2000, s. 32-33.

¹³⁷ W dwóch dokumentach z 1330 r. mowa jest wyraźnie o „domu biskupim nad Kaczawą” (SR, nr 4911, 4980). Zapewne chodzi tu o ogród ze stodołą i domem, o których A. Bitschen pisał, że zostały zabrane przez miasto w czasach husyckich dla poszerzenia fosy (BG, s. 225).

¹³⁸ AAWr, dok. N.42 (= *UBSL*, nr 342).

¹³⁹ AAWr, dok. O.17 i EE.14: 5 VI 1422 Wrocław, oraz dok. Kolegiaty w Głogowie, nr 156: 7 XII 1445 Wrocław

¹⁴⁰ SKIERSKA 1995 i 2000; KOCZERSKA 2004, s. 173-191.

pod koniec 1. połowy XIV w. (pojawia się wówczas w źródłach audytor Laurentius de Calaw, 337). Obsada urzędu, z braku dostatecznej liczby źródeł, znana jest jedynie wrywkowo. Prócz sędziego (*iudex curiae*) czyli oficjała foralnego, którego urząd potwierdzony jest po koniec XIV w., pracowali w konsystorzu także adwokaci, audytorzy (po jednej wzmiance z XIV w.), prokuratorzy (wzmiankowani od 1381 r., w 1443 było ich trzech), pisarze (*scriba causarum*) z uprawnieniami notariuszy publicznych (w 1469 r. dwóch).

9. Liczebność duchowieństwa w XVI w. – próba rekonstrukcji w oparciu o liczbę beneficjów

O liczebności kleru związanego na stałe z kościołami i kaplicami legnickimi mamy – jak widać z powyższych wywodów – jedynie fragmentaryczne informacje. Z jednej strony w sposób wydawało by się oczywisty, wyznaczała ją liczba przypisanych do Kościoła beneficjów. Z drugiej trzeba pamiętać, że dane te mogą być obciążone skazą fikcyjności – i to co najmniej z dwóch powodów. Po pierwsze – posiadanie beneficjum nie wiązało się zawsze ze stałą rezydencją. Po drugie – trzeba wziąć koniecznie pod uwagę nieznaną nam dokładnie i trudno mierzalną zarówno w sytuacji statycznej (dla jednego roku), jak i dynamicznej (dla dłuższego okresu czasu) współczynnik redukcji wynikający z kumulacji w jednym ręku kilku beneficjów w obrębie miasta. Jedyne dostępne dane dotyczą całości badanej przez nas społeczności: prałatów znamy 104, kanoników 182, niższych duchownych 381, co daje w sumie liczbę 667, przy czym w rzeczywistości wszystkich biogramów mamy 608 (co daje współczynnik redukcji rzędu 10%). Oczywiście nie zawsze są to powtórzenia wynikające z kumulacji beneficjów. W grę nierazko przecież wchodzi swoisty *cursus honorum*, czyli awans na beneficjum wyższego rzędu w ramach jednej korporacji, jednego kościoła czy całego miasta. Z drugiej strony trzeba jednak wziąć pod uwagę nieznaną wielkość „szarą strefę” niższych beneficjów, o których liczbie, a w szczególności obsadzie, mamy mimo wszystko słabe rozeznanie, przy czym warto odnotować stosunkowo częstszą kumulację beneficjów w obrębie tej jednej grupy. Wydaje się zatem, że wynikający z powyższego rachunku współczynnik redukcji na poziomie 10% jest bardzo realny.

Wróćmy do liczby beneficjów. Zbiorcze dane zaprezentowane w tabeli – przy jej konstruowaniu przyjęto, że wszystkie beneficja pojawiające się w źródłach w XIV i XV w. dotrwały do czasów reformacji – informują nas o 122 altariach, 53 beneficjach, urzędach lub stanowiskach niższych i 24 wyższych. Mamy zatem równo 200 beneficjów i urzędów, co przy uwzględnieniu wspomnianej wyżej redukcji każe przypuszczać, że u schyłku wieków średnich posiadało w Legnicy beneficja około 180 duchownych.

Liczba beneficjów w Legnicy

Instytucja kościelna	Pralaci / kanonicy / plebani	Wikariusze / mansjonarze / kapelani etc.	Altaryści ^a
Kolegiata Św. Grobu	24	21 ^b	20
Kaplica św. Barbary	-	-	-
szkoła	-	3 ^c	-
Kościół św. Piotra	1	8 ^d	68
Kaplica Bożego Ciała	-	4 ^e	3
Kaplica św. Michała	-	-	1
Kaplica ratuszowa	-	-	1
szkoła	-	2 ^f	-
Kościół Marii Panny	1	6 ^g	19
Kaplica św. Jakuba	-	-	5
szkoła	-	2 ^h	-
Dwór biskupi	-	8 ⁱ	-
Kaplica św. Marii Magdaleny	-	-	2
Kaplica zamkowa św. Wawrzyńca	-	-	(-)
Kaplica zamkowa św. Benedykta i Jadwigi	-	-	(1)
Kościół szpitala św. Anny	(1)	-	1
Kościół szpitala św. Stanisława	-	-	2
RAZEM	24 (+ 3) ^j	54	122

W przypadku beneficjów, których dokładna liczba w danym kościele jest nieznaną (np. wikariuszy, kapelanów), podano najwyższą znaną ze źródeł liczbę.

(a) Przy liczeniu beneficjów ołtarzowych przyjęto zasadę oczywistego domniemania, tzn. jeśli występuje w źródle III ministerium jakiegoś ołtarza (o którym brak innych wzmianek), to przyjmuje się *ipso facto* istnienie minimum trzech ministeriów.

(b) Wikariusze (13), mansjonarze (5 + precentor), zakrystianie (2).

(c) Rektor, succentor, locatus.

(d) Kapelani (6 – tak w 1472 r.), zakrystianin, organista.

(e) Kler związany z konwentem (prepozyt, kapelan, kaznodzieja, spowiednik).

(f) Rektor, signator.

(g) Kapelani (4 – tak w 1404 r.), zakrystianin, organista.

(h) Rektor, signator.

(i) Obsada konsystorza (sędzia, adwokaci, audytorzy, pisarze, prokuratorzy).

(j) Beneficja plebanów kościołów św. Piotra i NMP były inkorporowane do prepozytury i scholasterii kolegiackiej.

Dla altarii częściowo możemy odtworzyć dynamikę ich powstawania w oparciu o zachowany ciąg czterech ksiąg inkorporacji do diecezji nowych beneficjów z lat 1417–1482 i 1506–1520, tj. od pontyfikatu biskupa Konrada oleśnickiego do śmierci biskupa Rudolfa z Rüdeshheim i z czasów Jana Thurzo¹⁴¹.

¹⁴¹ AAWr, II b 1, II b 2, II b 3, II b 4.

Fundacje ołtarzowe

Pontyfikat	Kolegiata Św. Grobu		Kościół św. Piotra		Kościół NMP		Inne	
	- N -	- M -	- N -	- M -	- N -	- M -	- N -	- M -
bp Konrad (1417-1447)	1	-	2	3	-	1	-	-
bp Piotr (1447-1456)	1	-	2	-	-	1	1	-
bp Jodok (1456-1467)	-	-	-	3	1	-	-	-
bp Rudolf (1468-1482)	-	-	5	1	1	-	1	-
bp Jan V (1506-1520)	1	3	-	4	-	-	-	-
RAZEM	6		20		4		2	

N – nowe ołtarze (pierwsze ministeria).

M – dalsze ministeria przy istniejących ołtarzach oraz translacje altarii.

Z racji wspomnianego już wyżej niedostatku opracowań niższego duchowieństwa i niższych beneficjów na Śląsku, trudno nam ocenić te dane w szerszym kontekście. Do dyspozycji mamy przykład Świdnicy, miasta – co do skali i rangi – porównywalnego z Legnicą, wprawdzie zamożniejszego, ale z jednym tylko dużym kościołem parafialnym (św. Stanisława i Wacława) i bez kolegiaty. Według datowanego na lata 1522/1523 wykazu altarii kościół parafialny miał wówczas 50 ołtarzy, a w 9 kaplicach w obrębie murów i na przedmieściach było dalszych 27 ołtarzy¹⁴². Gdyby przyjąć te dane za w pełni wiarygodne, Legnica jawiłaby się jako ośrodek dużo zamożniejszy. Możliwe jednak, że zacytowane dane ze Świdnicy wymagają istotnej korekty, choćby z tego powodu, że wspomniany wykaz notuje – jak się wydaje – ołtarze, a nie ministeria ołtarzowe, a tych mogło być przecież przy jednym ołtarzu kilka. Bardziej dogłębna kwerenda może zatem wykazać względną równowagę w liczbie beneficjów – przynajmniej tych najniższych – między oboma miastami. Zupełnie bezkonkurencyjny pod tym względem był za to stołeczny Wrocław. Mamy tu do dyspozycji pochodzące z 1515 r. dane Bartłomieja Steina. Według jego wykazu było wówczas w mieście 28 kościołów nie-klasztornych (katedra, 2 kolegiaty, kościoły, kaplice) z 220 ołtarzami i przynajmniej 509 beneficjami. Z czego 164 ołtarzy (74%) i 443 beneficjów (87%) przypadło na cztery największe kościoły (katedra św. Jana – 43 ołtarzy i 125 beneficjów, kolegiata Św. Krzyża – 16, 69, kościół św. Marii Magdaleny – 58, 121, kościół św. Elżbiety – 47, 128). Kolejnych 150 ołtarzy znajdowało się w 11 kościołach konwentualnych, przy których rezydowało wówczas 414 zakonników, zakonnice i kleru pomocniczego¹⁴³.

¹⁴² JEDIN 1937.

¹⁴³ STEIN 1995, s. 39-40.

ROZDZIAŁ II

POCHODZENIE SPOŁECZNE I TERYTORIALNE DUCHOWIEŃSTWA LEGNICKIEGO

1. Pochodzenie terytorialne¹

Pytanie o pochodzenie terytorialne i społeczne duchowieństwa jest w oczywisty sposób pytaniem o geograficznie lub stanowo rozumianą bazę rekrutacyjną i o kryteria wyboru, którymi kierowały się osoby, do których należało wskazanie kolejnego beneficjariusza. W przypadku badań nad pochodzeniem terytorialnym od dawna podkreślane jest, zarówno przez polskich, jak i niemieckich badaczy, silne powiązanie danej korporacji z własną prowincją, w szczególności z najbliższą okolicą², co w przypadku Legnicy oznacza odpowiednio Śląsk i Księstwo Legnickie. O ile jednak w warunkach polskich, i częściowo także niemieckich, to przedstawiciele stanu rycerskiego byli grupą dominującą w kapitułach – a wynikało to wprost z istniejących uregulowań prawnych – o tyle na Śląsku sytuacja była zupełnie przeciwna. Tu przewagę bardzo szybko zyskali przedstawiciele silnego ekonomicznie mieszczaństwa.

a) Śląsk

Zebrany materiał źródłowy do badań dla środowiskiem legnickiego kleru potwierdza w pełni wspomnianą prawidłowość. Z szeroko rozumianego Śląska (razem z Hrabstwem Kłodzkim) pochodziło 84% prałatów, których pochodzenie udało się ustalić, 93% kanoników i 94% niższego duchowieństwa, przy bardzo stabilnym rozłożeniu w czasie.

Sformułować można generalną zasadę, mówiącą, że liczba duchownych z określonego obszaru jest odwrotnie proporcjonalna do odległości tego obszaru od miejsca, w którym umiejscowione jest beneficjum. W przypadku Legnicy sprawdza się podwójnie. Po pierwsze biorąc za owo miejsce cały Śląsk zauważamy marginalny wręcz napływ do Legnicy kleryków spoza tej prowincji – w skali całej społeczności było to 41 osób czyli ok. 10% duchownych o znanym pochodzeniu. Po drugie, jeśli przyjmiemy za punkt wyjścia samą Legnicę tylko w obrębie Śląska, to stwierdzimy, że najwięcej duchownych pochodziło z tego właśnie miasta i najbliższych okolic (niekoniecznie – jak np. Jawor – należących do tego samego księstwa). Najmniej, zaledwie po kilka osób w skali całej omawianej tu społeczności, wywodziło się z peryferyjnych księstw, w szczególności górnośląskich, ale także np. zagańskiego (stąd tylko jeden duchowny). Podlega

---

¹ Rozważania w tym rozdziale oparte są o materiał zebrany w aneksie II i VIII, opracowany w syntetycznych tabelach zamieszczonych na końcu rozdziału.

² RADZIWIŃSKI 1994, s. 142; WÓLKIEWICZ 2003, s. 178-179.

tej zasadzie – mimo wspólnego władcy – nawet Księstwo Brzeskie, skąd pochodziło wprawdzie 17 beneficjariuszy legnickich, jednak po dość dobrze zaznaczonej obecności w 2. połowie XIV i 1. połowie XV w. obserwujemy tu zupełne zahamowanie przepływu ludzi. Po połowie XV w. tylko jeden brzeżanin (Mikołaj Tempelfeld) otrzymał beneficjum w Legnicy.

Przywoływana zasada sprawdza się jednak przede wszystkim w przypadku Księstwa Legnickiego w jego maksymalnych granicach, któremu należy się szczególne miejsce. Pochodzące stąd mieszczaństwo i szlachta stanowiły w przypadku kanoników i niższego duchowieństwa około połowy ogólnej liczby kleru (odpowiednio 45 i 53%). Tylko w przypadku prałatów obserwujemy sytuację odmienną – tu mamy 22% przy jednoczesnym dość równomiernym rozłożeniu pomiędzy największe księstwa. W ramach księstwa, w sposób oczywisty, prym wiodła stolica (ogółem 110 osób czyli 26% spośród tych o znanym pochodzeniu).

Jedynie dwa punkty na mapie Śląska wyłamują się z opisanych tu ram i schematów. Każde z nieco odmiennych powodów. Wrocław – stolica prowincji i diecezji, ale też duży ośrodek miejski z dobrymi szkołami, w oczywisty sposób musiał mieć duży wpływ na życie okolicznych miast, przy czym zwraca szczególną uwagę równa liczba prałatów kapituły Św. Grobu pochodzących z Legnicy i z Wrocławia (zob. tabela). Z kolei Nysa była ulubioną siedzibą biskupów wrocławskich i stolicą biskupiego księstwa, co dla jej mieszkańców miało ten walor, że mogli liczyć na poparcie swoich panów w staraniach o beneficja kościelne na terenie całej diecezji.

	Legnica	Wrocław	Nysa
Prałaci	11	11	7
Kanonicy	43	8	11
Niższe duchowieństwo	102	15	10

b) Obcokrajowcy

W sytuacji gdy odsetek Ślązaków w społecznościach prałatów, kanoników i niższego duchowieństwa sięgał odpowiednio 84, 93 i 94 %, rola obcokrajowców siłą rzeczy musiała być marginalna. Przy tym trzeba zauważyć, że mimo widocznych różnic w wartościach względnych, w liczbach bezwzględnych liczba osób spoza Śląska we wszystkich trzech grupach była bardzo podobna - 12 prałatów, 11 kanoników, 13 posiadaczy niższych beneficjów, co w sumie daje 36 osób na 422 o znanym pochodzeniu (8,5%). Tak nikła grupa słabo poddaje się badaniom statystycznym, zauważmy jednak bardzo wyraźną przewagę duchownych pochodzących z najbliższych rejonów, często silnie powiązanych gospodarczo i politycznie ze Śląskiem. To nie przypadek zatem, że prawie co trzeci (11 – 30%) *alienigena* pochodził z pobliskich Łużyc, dla których obfity przepływ ludzi na Śląsk potwierdzony jest stale od XIV wieku³.

³ JUREK 1998, s. 28-35.

Udział Czechów w ogólnej liczbie legnickich beneficjariuszy był symboliczny (5) - po jednym prałacie, plebanie, kanoniku, wikariuszu i prokuratorze konsystorza – przy czym poza ostatnim z wymienionych wszyscy oni pojawiają się w źródłach pod koniec XIV lub w początkach następnego wieku. Do tej liczby należałoby częściowo zaliczyć także występującego w pierwszym składzie kapituły Św. Grobu z 1363 r. Piotra de Janowicz, niewątpliwego Czecha z rodziny rycerskiej osiadłej w okolicach Kłodzka (stąd policzony został z innymi Ślązakami).

Podobnie nieliczni byli w Legnicy poddani królów polskich, przy czym, jak się wydaje, z siedmiu notowanych przez źródła tylko jeden lub dwóch mieszkało tu na stałe, pozostali zadowalali się pożytkami z beneficjów. Pierwszy z owych siedmiu, archidiacon Henryk z Janowic (143) [1333-1342] przebywał stale u boku biskupa Nankera, z którym zapewne przybył na Śląsk z Krakowa. Po nim pojawia się w pod koniec XIV w. kanonik Marcin (354), najprawdopodobniej rodem z Kalisza. Na nim na długi czas urywają się związki kapituły Św. Grobu z Polską. Następni pojawiają się dopiero w XVI w., co trzeba wiązać z małżeństwem księcia Fryderyka II z Elżbietą Jagiellonką (zm. 1517), siostrą ówczesnego króla polskiego Zygmunta I. W czasie jej pobytu w Legnicy weszło do kapituły dwóch Polaków, obaj Wielkopolanie. W roku 1511 z prezentacji księżęcej otrzymał kanonię nieznaną skądinąd mgr Hugo Brendemnezor (158), kleryk gnieźnieński, pięć lat później kanonikiem został także Mateusz Lamprecht ze Wschowy (393), tym razem jednak drogą zamiany beneficjów z Kacprem Braunerem (48).

Pozostali trzej duchowni, o których wiemy, że pochodzili z Polski, zaliczali się do niższego duchowieństwa. Spośród nich Jakub s. Spytka (174) wyraźnie traktował swoje beneficja jak obiekt spekulacji i trudno sądzić, by mieszkał kiedykolwiek w Legnicy. Kolejnego, Jana Rullusa (298), trudno uznać za w pełni Polaka. Pisał się wprawdzie *de Cracovia* i tam też się zapewne urodził, ale w rodzinie niewątpliwie niemieckiej, skoro matka pochodziła z Legnicy.

Najciekawszy wydaje się przypadek Pawła Przedwojii z Koniecpola (510), poświadczonego w latach 1396-1424 jako notariusza publicznego w Legnicy i w latach 1402-1414 jako wikariusza przy kolegiacie. Jeśli weźmie się pod uwagę, że należał on do jednego z najznakomitszych polskich rodów – panów z Koniecpola, tajemnicza jest już sama jego obecność w Legnicy, konieczność zarabiania pisaniem i mizerna kariera duchowna.

Niemców z krajów rzeszy położonych na zachód od Odry spotykamy w sumie ośmiu (plus dwóch z Prus), prawie wszystkich w 1. połowie XV wieku. Było ich trzech wśród prałatów i czterech wśród kanoników, przy czym właściwie wszyscy byli przyjętymi do kapituły Św. Grobu kanonikami lub prałatami wrocławskimi.

Włoskich duchownych spotykamy w Legnicy trzech (dwóch archidiakonów i pleban NMP), wszystkich w początkach XV w. i wszystkich z prowizji papieskich.

---

⁴ JASIŃSKI 1971, s. 219.

Pochodzenie terytorialne prałatów legnickich

Kraj/wiek	XIV w.	XV w.	XVI w.	Razem
Liczba prałatów o znanym pochodzeniu	25	38	11	74
Śląsk i Hrabstwo Kłodzkie	20 (80%)	33 (88%)	9 (82%)	62 (84%)
w tym Księstwo Legnickie	3 (12%)	10 (29%)	3 (27%)	16 (22%)
Łużyce	1 (4%)	-	2 (18%)	3 (4%)
Czechy	2 (8%)	-	-	2 (3%)
Polska	1 (4%)	-	-	1 (1%)
Rzesza	-	3 (7%)	-	3 (4%)
Włochy	1 (4%)	2 (5%)	-	3 (4%)

Pochodzenie terytorialne kanoników legnickich

Kraj/wiek	XIV w.	XV w.	XVI w.	Razem
Liczba kanoników o znanym pochodzeniu	42	83	33	158
Śląsk i Hrabstwo Kłodzkie	41 (98%)	76 (92%)	30 (91%)	147 (93%)
w tym Księstwo Legnickie	17 (40%)	44 (53%)	13 (39%)	74 (47%)
Łużyce	-	2 (2%)	1 (3%)	3 (2%)
Czechy	-	1 (1%)	-	1 (0,6%)
Polska	1 (2%)	-	2 (6%)	3 (2%)
Rzesza	-	4 (5%)	-	4 (3%)
Włochy	-	-	-	-

Pochodzenie terytorialne niższego duchowieństwa legnickiego

Kraj/wiek	XIV w.	XV w.	XVI w.	Razem
Liczba duchownych o znanym pochodzeniu	38	168	29	235
Śląsk i Hrabstwo Kłodzkie	38 (100%)	156 (92%)	28 (97%)	222 (94%)
w tym Księstwo Legnickie	18 (47%)	91 (54%)	15 (52%)	124 (53%)
Łużyce	-	5 (3%)	-	5 (2%)
Czechy	-	2 (1%)	-	2 (0,8%)
Polska	-	2 (1%)	1 (3%)	3 (1%)
Rzesza	-	5 (3%)	-	3 (1%)
Włochy	-	-	-	-

2. Pochodzenie społeczne

Jak już kilkakrotnie wskazywano, w przypadku kapituł śląskich nie mamy możliwości szczegółowych badań nad pochodzeniem stanowym jej członków z racji braku wewnętrznych podziałów w obrębie stanu szlacheckiego i niewiel-

kiej stosunkowo liczby rycerskich synów obejmujących prebendy kanoniczne. Korporacje śląskie i czeskie są też w tej części Europy wyjątkiem z racji braku w średniowieczu barier prawnych w dostępie do ich beneficjów dla mieszczaństwa⁵. W efekcie, podczas gdy w polskich i niemieckich kapitułach katedralnych i kolegiackich plebejuszy nie było wcale, lub – w nielicznych korporacjach – ich odsetek nie przekraczał 20%, na Śląsku systematycznie malała liczba synów rycerskich na rzecz pełnej nierzadko hegemonii mieszczaństwa, co znakomicie ilustrują zamieszczone na końcu rozdziału dane z pozostałych kapituł śląskich.

Opisując stosunki legnickie zaczniemy od najmniej skomplikowanej pod tym względem grupy niższego duchowieństwa. Począwszy od 2. połowy XIV w. – dopiero wtedy pojawia się w źródłach większa grupa, dla której potrafimy określić pochodzenie społeczne – możemy mówić o niewielkim udziale w całej społeczności synów szlacheckich. Było ich wówczas 6 (18,8%) wobec 26 mieszczan. W następnym półwieczu szlachciców w tym gronie spotykamy wprawdzie o jednego więcej, ale zważywszy na trzykrotny prawie wzrost liczby wszystkich duchownych – w liczbach względnych oznaczało to spadek o ponad połowę (9%) i taką właśnie tendencję obserwujemy w kolejnych półwieczach: w 2. połowie XV w. dwóch (2,7%) duchownych z tej grupy wywodziło się ze szlachty, w 1. połowie XVI w. – tylko jeden (3,8%). Liczony wspólnie dla całego średniowiecza odsetek szlachty w tej grupie wynosi nieco ponad 7%.

Podobną tendencję obserwujemy także wśród kanoników legnickich. Jeszcze w 1. połowie XIV w., zatem w pierwszym półwieczu od fundacji kapituły, obserwujemy względną równowagę obu grup, ale już wówczas z niewielkim wskazaniem na mieszczaństwo – na 42 kanoników z tego czasu, o których mamy w tym względzie pewne informacje, 20 (47,6%) wywodziło się z rycerstwa, 22 (52,4%) z mieszczaństwa, głównie śląskiego. Warto jednak przy tym zauważyć, że – jak zobaczymy niedługo – spisy członków kapituły Św. Grobu z 1363, 1399 i 1405 r. pokazują jeszcze, malejącą co prawda, ale przewagę szlachty. Wiek XV przyniósł jednak diametralną zmianę stosunków. Przy podobnych do poprzednich liczbach wszystkich kanoników i w miarę stabilnym – oscylującym wokół 80% – odsetku rozpoznanych co do pochodzenia społecznego, nastąpił bardzo gwałtowny spadek udziału w całej społeczności synów szlacheckich – do 10 (21,7%) w 1. połowie i tylko 1 (3%) w 2. połowie XV wieku. Tylko w XVI w. odsetek ten wzrósł do 19% (6 kanoników). Dla całego okresu istnienia kapituły wzajemne proporcje wynoszą około 25% szlachty wobec 75% mieszczaństwa.

Nieco inaczej rzecz się miała w grupie prałatów i plebanów, gdzie – jak się wydaje – początkowo (XIII w.) szlachta miała pełną kontrolę nad sytuacją. Jednak już w 1. połowie XIV w. ich udział spadł do 40% i na tym poziomie utrzymał się do końca XV w., z jednym wyjątkiem w 1. połowie XV w., kiedy to spadł do połowy tej stawki. Natomiast w XVI w. tylko jeden z prałatów legnickich (na 11 o znanym pochodzeniu) był szlachcicem (9%).

⁵ Szerzej na ten temat WÓLKIEWICZ 2004, s. 184-185. O stosunkach polskich przykładowo BORAWSKA 2000 i MIKULSKI 1997 i 2000 (o mieszczanach w kapitule warmińskiej i chełmińskiej), PO-
NIEWOZIK 2002 (w kapitule sandomierskiej i wiślickiej).

3. Lata kontrolne

Tytułem uzupełnienia i kontroli wyników uzyskanych na dynamicznych, 50- i 100-letnich grupach, możemy prześledzić pochodzenie duchowieństwa legnickiego na grupach statycznych. Ze względu na, wspomniany już wyżej, brak akt kapitulnych, materiałem tego typu nie dysponujemy w nadmiarze. Z prezentowanych tu pięciu spisów pierwszy (1363) pochodzi z dokumentu potwierdzającego fundację kapituły, dwa (1405 i 1471) pochodzą z zachowanych w odpisach dokumentów wydanych przez kapitułę Św. Grobu na kapitułach generalnych, jeden zaś z wydanych przez J. Jungnitza spisów duchowieństwa śląskiego w 1399 roku. Wszystkie wykazy uzupełnione zostały o nazwiska osób z różnych powodów na nich nieobecnych, a bez wątplenia należących w tym czasie do korporacji. Otrzymaliśmy w ten sposób wykazy członków kapituły Św. Grobu z lat 1363, 1399, 1405, 1471 i 1524-1529, co *de facto* oznacza trzy wykazy za wiek XIV (wykazy z lat 1399 i 1405 są wszak w dużym stopniu tożsame), jeden z 2. połowy XV i jeden z 1. połowy XVI w., co poza oczywistą dysproporcją oznacza, że nie jesteśmy w stanie w pełni prześledzić opisywanych wyżej tendencji.

Większość powyższych ustaleń potwierdzić możemy jednak w pełni. Przede wszystkim widać wyraźnie minimalny, za każdym razem symboliczny, odsetek cudzoziemców w kapitule, w żadnym z przypadków nie wykraczający jedną osobę. Pozostali pochodzili ze Śląska, przy również dość stałym, oscylującym wokół 50% udziale osób pochodzących z najbliższych okolic Legnicy – jedynie w 1363 r. było ich wyraźnie mniej. Wszystkie cztery przykłady pokazują także znakomicie, malejącą rolę duchowieństwa wywodzącego się z rodzin rycerskich – w 1363 r. mieli jeszcze wyraźną przewagę nad mieszczaństwem (11 R / 7 M), którą stracili nieodwołalnie już na przełomie XIV i XV w. (1399 – 7 R / 8 M, 1405 - 6 R / 8 M). Spis z roku 1471 pokazuje już hegemonię mieszczaństwa w kapitule (3 R / 17 M), przy zupełnym braku synów rycerskich wśród kanoników (wśród prałatów 3 R/ 3 M)

Pochodzenie społeczne i terytorialne prałatów i kanoników legnickich w 1363 r. (wg APWr, Rep. 96, nr 1; UBSL, nr 236 z uzupełnieniami wg Aneksu I)

	Imię	Stan	Miejsce pochodzenia
1	Nicolaus [de Lemberg], decanus (459)	M	Śląsk
[2]	[<i>Jacobus Augustini, archidiaconus (161)</i>]	(M)	Śląsk
3	Henricus de Lubyn (145)	-	-
4	Martinus de Peregrini Villa (365)	R	Pielgrzymka
5	Joannes de Lypa (269)	-	-
6	Conradus de Knobelchsdorf (74)	R	Śląsk
7	Petrus de Bythum (519)	M	Bytom
8	Petrus Schoneion (536)	M	Legnica
9	Joannes Witlonis (329)	M	Głogów
10	Guntherus de Croschicz (131)	R	Krotoszyce
11	Michael de Budissow (403)	-	-

	Imię	Stan	Miejsce pochodzenia
12	Nicolaus Keppil (451)	-	-
13	Jacobus de Waldicz (175)	R	Włodzice k. Lwówka
14	Joannes de Rusindorf (299)	R	Rusinowa k. Wałbrzycha
15	Jacobus Engilgeri (163)	M	Wrocław
16	Mathias de Pannwitz (389)	R	Śląsk
17	Petrus de Janowicz (530)	R	Hr. Kłodzkie
18	Nicolaus Rotkirche (473)	R	Czerwony Kościół
19	Ryczoldus Rotkirche (548)	R	Czerwony Kościół
20	Henricus de Vyas (144)	M	Głubczyce
21	Franzczo de Schellindorf (99)	R	Dzwonów k. Złotoryi
22	Joannes Renkeri (292)	-	-
23	Stanislaus Czamborii (564)	R	Śląsk
	POCHODZENIE SPOŁECZNE	R 11 / M 7	
	POCHODZENIE TERYTORIALNE	Śląsk 18 (Ks. Legnickie 6)	

Pochodzenie społeczne i terytorialne prałatów i kanoników legnickich w 1399 r.

(wg JUNGNITZ 1899, s. 397 z uzupełnieniami wg Aneksu I)

	Imię	Stan	Miejsce pochodzenia
1	Petrus Adolphi, decanus (517)	M	Złotoryja
[2]	[? <i>Franciscus Carbone Tomacelli, archidiaconus (90)</i>]	?	Włochy
[3]	[? <i>Joannes Augustini, cantor (192)</i>]	M	Milicz
[4]	[? <i>NN, custos</i>]	-	-
5	Theodoricus Rechinberg (575)	R	Śląsk
6	Thomas Geythan (581)	M	Legnica
7	Nicolaus Slewicz (481)	R	Śląsk
8	Nicolaus Frawenstad (438)	M	Legnica
9	Theodricus Predil (574)	R	Rosochata
10	Guntherus de Prato (132)	R	Ks. Legnickie
11	Johan de Trys (320)	R	Ks. Świdnickie
12	Georgius Ysinberg (113)	M	Legnica
13	Johannes Hunger (239)	-	-
14	Franciscus Schellindorf (99)	R	Dzwonów k. Złotoryi
15	Reynoldus Kaczbach (546)	M	Legnica
16	Johannes Kucheler (252)	M	Głogów/Jawor
17	[<i>Henricus Solcz (151)</i>]	R	Śląsk
18	[<i>Seidelinus de Bolkenhain (549)</i>]	M	Bolków
	POCHODZENIE SPOŁECZNE	R 7 / M 8	
	POCHODZENIE TERYTORIALNE	Śląsk 15 (Ks. Legnickie 8) Włochy 1	

Pochodzenie społeczne i terytorialne prałatów i kanoników legnickich w 1405 r.
(wg APL, AmL II, nr 1139, p. IV 1; *UBSL*, nr 411, 412 z uzupełnieniami wg Aneksu I)

	Imię	Stan	Miejsce pochodzenia
1	Petrus Adolphi, decanus (517)	M	Złotoryja
2	Theophilus de Opol, custos [et canonicus] (577)	M	Opole
[3]	[<i>Lucas Heseler, scholasticus (347)</i>]	M	Legnica
[4]	[<i>Franciscus Carbone Tomacelli, archidiaconus (90)</i>]	?	Włochy
[5]	[<i>Joannes Augustini, cantor (192)</i>]	M	Milicz
6	Theodoricus de Rechinberg (575)	R	Śląsk
7	Franciscus Schellindorf (99)	R	Dzwonów k. Złotoryi
8	Joannes Parchewicz (280)	R	Prochowice
9	Theodoricus Predil (574)	R	Rosochata
10	Rehinoldus Catzbach (546)	M	Legnica
11	Guntherus de Prato (132) (nowy prepozyt)	R	Śląsk
12	Joannes Prencher (201)	-	-
13	Joannes Kempnicz (243)	-	-
14	Joannes Lybeczeit (260)	M	Głogów
[15]	[<i>Georgius Isinberg (113)</i>]	M	Legnica
[16]	[<i>Henricus Solcz (151)</i>]	R	Śląsk
[17]	[<i>Seidelinus de Bolkenhain, pleban w Jaworze (549)</i>]	M	Bolków
	POCHODZENIE SPOŁECZNE POCHODZENIE TERYTORIALNE		R 6 / M 8 Śląsk 14 (Ks. Legnickie 7) Włochy 1

Pochodzenie społeczne i terytorialne prałatów i kanoników legnickich w 1471 r.
(wg APL, AmL II, nr 1139, p. I 30-31 z uzupełnieniami wg Aneksu I)

	Imię	Stan	Miejsce pochodzenia
1	Joannes Knobilsdorf, scholasticus (247)	R	Śląsk/Kłodzko
2	Fridericus Nosticz, cantor (102)	R	Śląsk
3	Michael Francke, custos (407)	M	Nysa
[4]	[<i>Sigismundus Atcze, praepositus (553)</i>]	R	Lutomia k. Świdnicy
[5]	[<i>Joannes Girdan, decanus (224)</i>]	M	Legnica
[6]	[<i>Joannes Duster, archidiaconus (211)</i>]	?	Hesja
7	Sigismundus Sachse (560)	M	Wrocław
8	Georgius Son (124)	M	Legnica
9	Paulus Heider (503)	M	Legnica
10	Nicolaus Grenewicz (442)	M	Legnica
11	Andreas Cromschreiber (8)	M	Legnica
12	Georgius Piscatoris (123)	M	Ząbkowice Śląskie (?)

	Imię	Stan	Miejsce pochodzenia
13	Martinus Kirchinborn (359)	-	-
14	Mathias Gordan (379)	M	Śląsk
15	Balthasar Schwentzlich (33)	-	-
16	Joannes Rucker (297)	M	Nysa
17	Henricus Thymonis (152)	M	Kozuchów
18	Petrus Jost (531)	M	Legnica
19	Martinus Bantsch (355)	M	Legnica
[20]	[<i>Andreas Wayner (19)</i>]	M	Namysłów
[21]	[<i>Joannes Eschenloer (213)</i>]	M	Wrocław
[22]	[<i>Andreas Pamyr (15)</i>]	M	Chojnów (?)
[23]	[<i>Joannes Stankonis (311)</i>]	M	Lubin
	POCHODZENIE SPOŁECZNE POCHODZENIE TERYTORIALNE		R 3 / M 17 Śląsk 20 (Ks. Legnickie 9) Hesja 1

Pochodzenie społeczne i terytorialne prałatów i kanoników legnickich w 1524/1529 r.
(wg NAP, ČDKM, IV, karton 135, k. 91-94 z uzupełnieniami wg Aneksu I)

	Imię	Stan	Miejsce pochodzenia
[1]	<i>Bartholomaeus Ruersdorf (39), prepozyt</i>	M	Legnica
[2]	<i>Jeronimus Hirsberger (178), archidiakon</i>	M	Śląsk
[3]	<i>Caspar Redlih (57), kustosz</i>	-	-
4	Andreas Nyring (14)	M	Lwówek
5	Anthonius Brauchitz (21a)	R	Chróstnik k. Lubina
6	Balthasar Heseler (29a)	M	Legnica
7	Ezehiel Geppert (85a)	M	Legnica
8	Georgius Geysler (111a)	M	Legnica
9	Georg Jeschke (114)	M	Legnica
10	Georgius Leßau (118a)	M?	Legnica ?
11	Jeronimus Haunold (177a)	M	Legnica
12	Nicolaus Scholcz (478)	M	-
13	Paulus Lheman (508)	M	Namysłów ?
14	Valentinus Krautwalt (588)	M	Nysa
[15]	<i>Nicolaus Gunderlein (444)</i>	M	Legnica
[16]	<i>Caspar Ursinus Velius (59)</i>	M	Świdnica
	POCHODZENIE SPOŁECZNE POCHODZENIE TERYTORIALNE		R 1 / M 14 Śląsk 14 (Ks. Legnickie 9)

Podobnie jak w przypadku prałatów i kanoników, także listy wikariuszy i mansjonarzy – tu odtworzone w oparciu o testacje – potwierdzają obraz uzyska-

ny na wcześniej na grupach dynamicznych. W przypadku mansonarzy widzimy, że wszyscy o znanym pochodzeniu wywodzili się z legnickiego mieszczaństwa. Wśród wikariuszy nie ma już takiej jednolitości, ale wszyscy wywodzili się ze Śląska. Jedyną widoczną odmianą od wspomnianego modelu jest spora (15%) obecność duchownych wywodzących się z rodów rycerskich wśród wikariuszy.

Pochodzenie społeczne i terytorialne wikariuszy legnickich w 1434 r.

(APWr, Rep. 96, nr 8-9, *UBSL*, nr 625)

	Imię	Stan	Miejsce pochodzenia
1	Nicolaus Libing (462)	M	Nysa
2	Simon de Wirbin (vp) (563)	R	Wierzbną k. Świdnicy
3	Joannes Herczebule (235)	-	-
4	Bonifatius Bonifatii de Haynovia (45)	M	Chojnów
5	Nicolaus Czischko (432)	-	-
6	Augustinus Zaysodaw (23)	M	Grodków
7	Franciscus Alczenaw (88)	R	Olszanica k. Złotoryi
8	Henricus Grunenberg (141)	M	Lubin
9	Nicolaus Spilner (483)	M	Legnica
10	Joannes Mochaw (274)	M	Legnica
11	Petrus Burghardi de Landishut (518)	M	Kamienna Góra
12	Simon Luckaw (562)	-	-
13	Nicolaus Meynhardi (465)	-	-

Pochodzenie społeczne i terytorialne mansonarzy legnickich w 1465 r. (wg Aneksu I)

	Imię	Stan	Miejsce pochodzenia
1	Joannes Hegger (233), precentor	-	-
2	Joannes Friderici (219)	M	Legnica
3	Joannes Aurifabri (193)	M	Legnica (?)
4	Mathias Logisch (388)	-	-
5	Michael Lessner (409)	M	Legnica

Pochodzenie społeczne i terytorialne mansonarzy legnickich w 1478 r. (wg Aneksu I)

	Imię	Stan	Miejsce pochodzenia
1	Joannes Hermanni (236), precentor	M	Legnica
2	Joannes Friderici (219)	M	Legnica
3	Michael Lessner (409)	M	Legnica
4	Joannes (188)	-	-
5	Laurentius Arcuficis (336)	M	-
6	Bartholomaeus Jona (37)	M	Legnica

4. Pochodzenie członków kapituły Św. Grobu na tle pozostałych kolegiat śląskich

Zamieszczone poniżej tabele zawierają wyniki dotychczasowych badań nad pochodzeniem społecznym i terytorialnym śląskich środowisk kapitulnych. Szczegółowe ich omawianie jest zbyteczne, wydają się wystarczająco czytelne. Warto jednak podkreślić kilka punktów. Przede wszystkim w zasadzie podobne do legnickich stosunki narodowościowe i społeczne obserwujemy w innych śląskich kapitułach – lokalnie obserwujemy wprawdzie różnice dotyczące skali poszczególnych zjawisk, ale zasadnicze tendencje (przewaga Ślązaków i mieszczaństwa) pozostają wspólne. Wrocławska kapituła katedralna wpisuje się w ten schemat dopiero od XV w., a i wówczas obserwujemy dużo wyższy odsetek obcokrajowców (w 2. połowie XIV w. było ich nawet więcej niż Ślązaków) i dużo słabszą przewagę mieszczaństwa (dopiero w XVI w. stała się ona bezsporna). Widać wyraźnie, że zupełnie przełomowy był tu okres rządów biskupów Przeclawa i Wacława – to wówczas mieszczaństwo uzyskało w kapitule katedralnej przewagę.

Pochodzenie terytorialne członków kapituł śląskich

	Wrocław - katedra				Wrocław Św. Krzyż	Głogów	Otmuchów / Nysa		Brzeg
	1200- 1341	1341-1417	1417-1500	1501-1600	1286-1456	do 1526	1386-1477	1477-1650	1369-1534
	a	b	c	d	e	f	g	h	i
ilość osób	314	391	215	281	176	373	97	164	126
o znanym pochodzeniu	165	360	194	227	81	258	85	116	94
Śląsk	110	160	113	150	60	204	74	100	90
nie-Ślązacy:	55	200	81	74	21	54	11	16	4
Niemcy	5	84	44	27	13	28	7	11	4
Czesi	6	75	11	20	6	12	3	-	-
Polacy	22	34	21	22	2	11	-	2	-
Węgrzy	1	2	-	3	-	-	1	-	-
Włosi	19	22	3	2	-	3	-	3	-
Francuzi	-	12	2	-	-	1	-	-	-
Inni	2	-	-	3	-	-	-	-	-

(a) wg. SAMULSKI 1940, s. 73.

(b) wg. SCHINDLER 1938, s. 65-72.

(c) wg. DOLA 1983, s. 127.

(d) wg. ZIMMERMANN 1938, s. 85-89.

(e) wg. KUCHENDORF 1937, s. 26-27.

(f) wg. GERLIC 1993, s.

(g) wg. WÓLKIEWICZ 2003, s. 178-184.

(h) wg. VÖLKEL 1938, s. 37-39.

(i) wg. BERNHOFEN 1939, s. 21.

Pochodzenie społeczne członków kapituł śląskich

	Wrocław - katedra				Wrocław Św. Krzyż	Otmuchów / Nysa		Brzeg
	1200-1341 a	1341-1417 b	1417-1500 c	1501-1600 d	1286-1456 e	1386-1477 f	1477-1650 g	1369-1534 h
ilość osób	314	391	215	281	176	97	164	126
o znanym pochodzeniu	128	242	177	253	137	82	125	98
Szlachta	114	121	80	78	45	14	12	32
ks. śląscy	5	6	-	4	-	-	-	-
inni książęta	-	2	-	-	-	-	-	-
Mieszczanstwo	14	121	97	175	92	56	113	66
Włościanie						12		

(a) wg. SAMULSKI 1940, s. 73.

(b) wg. SCHINDLER 1938, s.

(c) wg. DOLA 1983, s. 130

(d) wg. ZIMMERMANN 1938, s. 76-85.

(e) wg. KUCHENDORF 1937, s. 26.

(f) wg. WÓLKIEWICZ 2003, s. 184-187.

(g) wg. VÖLKEL 1938, s. 40-41.

(h) wg. BERNHOFEN 1939, s. 18-20.

Pochodzenie społeczne duchowieństwa legnickiego

I. Pralaci i plebani

Okres	Ilość osób		Rodziny rycerskie					Rodziny mieszczańskie				
	wszystkich	o znanym pochodzeniu	Śląsk*	Łużyce	Czechy	Niemcy	inne	Śląsk*	Łużyce	Czechy	Niemcy	inne
do 1300	12 ^a	3 (25%)	3 ^b (100%)	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1301-1350	10 ^c	5 (50%)	2 ^d (40%)	-	-	-	-	3 ^e (60%)	-	-	-	-
1351-1400	24 ^f	21 (88%)	7 ^g (33%)	1 ^h (5%)	-	-	-	11 ⁱ (52%)	-	2 ^j (10%)	-	-
1401-1450	30 ^k	25 (83%)	4 ^l (16%)	-	-	1 ^m (4%)	-	19 ⁿ (76%)	-	-	1 ^o (4%)	-
1451-1500	15 ^p	10 (67%)	4 ^q (40%)	-	-	-	-	6 ^r (60%)	-	-	-	-
od 1501	13 ^s	11 (85%)	-	1 ^t (9%)	-	-	-	9 ^u (82%)	1 ^v (9%)	-	-	-
Suma	104	75 (72%)	20 27%	2 3%	-	1 1%	-	48 64%	1 1%	2 3%	1 1%	-

* razem z Ziemią Kłodzką

^a 63, 86, 134-135, 153, 183-185, 342, 413, 516, 566 ^b 153, 413, 566 ^c 21, 70, 139, 143, 146, 187, 421, 498, 572, 595 ^d 146, 572 ^e 139, 421, 498 ^f 3, 67, 82, 133, 144, 161, 167, 169, 245, 260, 287, 353, 404, 425, 427, 429, 454, 459, 470, 471, 485, 496, 521, 601 ^g 133, 161, 287, 353, 425, 471, 601 ^h 470 ⁱ 3, 144, 245, 260, 427, 429, 454, 459, 485, 496, 521 ^j 169, 404 ^k 1, 26, 54, 76, 89, 132, 140, 150, 192, 195, 197, 224, 230, 242, 321, 332, 340, 347, 357, 374, 517, 552, 556, 571, 576 ^l 132, 140, 192, 556 ^m 552 ⁿ 1, 26, 54, 76, 89, 150, 195, 197, 224, 230, 242, 321, 332, 340, 347, 357, 374, 517, 576 ^o 571 ^p 7, 52, 83, 102, 209, 211, 238, 247, 407, 463, 484, 502, 544, 553 ^q 102, 247, 484, 553 ^r 7, 52, 83, 407, 463, 502 ^s 6, 39, 56, 57, 85, 178, 182, 351, 397, 455, 508, 555, 587 ^t 85 ^u 39, 56, 178, 182, 397, 455, 508, 555, 587 ^v 6

II. Kanonicy

Okres	Ilość osób		Rodziny rycerskie					Rodziny mieszczańskie				
	wszystkich	o znanym pochodzeniu	Śląsk*	Łużyce	Czechy	Niemcy	inne	Śląsk*	Łużyce	Czechy	Niemcy	inne
1351-1400	52 ^a	42 (81%)	20 ^b (48%)	-	-	-	-	21 ^c (50%)				1 ^d (2%)
1401-1450	54 ^e	46 (85%)	10 ^f (22%)	1 ^g (2%)	-	-	-	32 ^h (70%)	1 ⁱ (2%)	2 ^j (4%)		
1451-1500	42 ^k	33 (79%)	1 ^l (3%)	-	-	-	-	31 ^m (94%)		1 ⁿ (3%)		
od 1501	39 ^o	32 (79%)	6 ^p (19%)	-	-	-	-	24 ^q (75%)	1 ^r (3%)			1 ^s (3%)
Suma	187	153 (82%)	37 24%	1 0,6%	-	-	-	108 71%	1 0,6%	1 0,6%	3 2%	2 1,3%

* razem z Ziemią Kłodzką

^a 74, 82, 99, 101, 113, 131, 132, 136, 144, 145, 151, 163, 165, 170, 175, 239, 252, 269, 282, 292, 299, 306, 318, 320, 329, 348, 353, 354, 365, 389, 403, 437, 438, 449, 451, 459, 473, 481, 496, 515, 517, 530, 536, 546, 548, 549, 551, 563, 574, 575, 580, 584 ^b 74, 99, 101, 132, 151, 175, 299, 320, 353, 365, 389, 473, 481, 515, 530, 548, 563, 574, 575, 584 ^c 113, 131, 144, 163, 165, 170, 252, 282, 306, 329, 348, 437, 438, 449, 459, 496, 517, 536, 546, 549, 580 ^d 354 ^e 64, 65, 71, 75, 76, 89, 92, 94, 96, 109, 110, 148, 155, 164, 172, 190, 197, 201, 221, 222, 237, 243, 250, 257, 260, 276, 279, 280, 289, 295, 300, 314, 319, 322, 350, 357, 381, 383, 391, 431, 440, 446, 466, 491, 493, 509, 523, 556, 571, 573, 576, 581, 585, 594 ^f 71, 164, 190, 221, 222, 279, 289, 431, 556, 573 ^g 148 ^h 64, 65, 76, 89, 92, 94, 96, 155, 197, 237, 257, 260, 276, 280, 295, 300, 314, 322, 357, 381, 383, 391, 440, 446, 466, 491, 493, 509, 523, 576, 581, 594 ⁱ 319 ^j 571, 585 ^k 8, 10, 15, 19, 33, 52, 62, 72, 79, 123, 124, 176, 203, 209, 213, 216, 231, 234, 291, 297, 303, 311, 317, 344, 355, 359, 362, 366, 379, 396, 397, 398, 418, 442, 495, 503, 504, 531, 554, 559, 591, 598 ^l 291 ^m 8, 10, 15, 19, 52, 62, 79, 123, 124, 176, 213, 216, 234, 297, 303, 311, 317, 344, 355, 362, 396, 397, 398, 442, 495, 503, 531, 554, 559, 591, 598 ⁿ 418 ^o 14, 21a, 29a, 31, 32, 48, 50, 59, 81, 84, 85a, 100, 106, 111a, 158, 177, 177a, 208, 225, 255, 281, 284, 288, 302, 327, 339, 393, 395, 436, 444, 448, 478, 508, 533, 537, 539, 540, 557, 587 ^p 21a, 31, 32, 50, 327, 557 ^q 14, 29a, 48, 59, 81, 85a, 111a, 177, 177a, 284, 288, 302, 339, 395, 436, 444, 448, 478, 508, 533, 537, 539, 540, 587 ^r 225 ^s 393

III. Niższe duchowieństwo

Okres	Ilość osób		Rodziny rycerskie					Rodziny mieszczańskie					Wieś
	wszystkich	o znanym pochodzeniu	Śląsk*	Łużyce	Czechy	Niemcy	inne	Śląsk*	Łużyce	Czechy	Niemcy	inne	Śląsk
do 1300	6 ^a	0 (0%)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1301-1350	14 ^b	5 (36%)	-	-	-	-	-	4 ^c (80%)	-	-	-	-	1 ^{cc} (20%)
1351-1400	53 ^d	32 (60%)	6 ^e (19%)	-	-	-	-	26 ^f (81%)	-	-	-	-	-
1401-1450	147 ^g	84 (57%)	6 ^h (7%)	-	-	-	1 ⁱ (1%)	68 ^j (81%)	2 ^k (2%)	2 ^l (2%)	1 ^m (1%)	1 ⁿ (1%)	3 ^o (3%)
1451-1500	110 ^p	74 (67%)	2 ^q (3%)	-	-	-	-	66 ^r (89%)	3 ^s (4%)	-	-	2 ^t (3%)	1 ^u (1%)
od 1501	51 ^v	26 (51%)	1 ^w (4%)	-	-	-	-	22 ^x (85%)	-	-	-	3 ^y (12%)	-
Suma	381	221 (58%)	15 (7%)	-	-	-	1 (0,4%)	186 (84%)	5 (2%)	2 (1%)	1 (0,4%)	6 (3%)	5 (2%)

* razem z Ziemią Kłodzką

^a 2, 35, 183, 186, 516, 570 ^b 73, 82, 127, 272, 273, 292, 315, 334, 337, 416, 428, 550, 577, 579 ^c 73, 272, 273, 315 ^{cc} 337 ^d 25, 68, 92, 93, 97, 108, 113, 117, 122, 132, 137, 142, 202, 210, 212, 214, 226, 228, 232, 241, 251, 260, 264, 269, 273, 286, 312, 318, 324, 331, 341, 353, 376, 390, 414, 416, 422, 439, 445, 460, 467, 481, 482, 496, 529, 535, 545, 546, 551, 569, 574, 576, 578 ^e 132, 142, 324, 353, 481, 574 ^f 25, 92, 93, 97, 113, 117, 202, 210, 212, 226, 228, 232, 241, 260, 264, 273, 312, 341, 422, 445, 460, 467, 496, 535, 546, 576 ^g 4, 5, 13, 17, 18, 23, 24, 26, 33, 38, 41, 44, 45, 47, 53, 61, 64, 66, 76, 87, 88, 94, 95, 103, 104, 109, 112, 118, 121, 125, 126, 128, 130, 138, 141, 147, 149, 154, 156, 159, 160, 162, 171, 173, 174, 179, 200, 201, 204, 206, 223, 230, 235, 240, 246, 254, 256, 257, 258, 259, 262, 265, 267, 268, 271, 274, 278, 285, 293, 294, 301, 308, 310, 313, 316, 325, 333, 343, 345, 349, 356, 362, 367, 368, 373, 375, 377, 380, 386, 387, 391, 402, 405, 406, 408, 415, 420, 423, 424, 426, 430, 432, 433, 435, 443, 447, 450, 453, 456, 457, 461, 462, 464, 465, 466, 469, 472, 477, 480, 483, 489, 492, 494, 499, 506, 510, 511, 513, 518, 520, 522, 526, 527, 528, 534, 541, 542, 544, 547, 561, 562, 567, 573, 582, 586, 597, 600 ^h 47, 88, 256, 285, 562, 573 ⁱ 510 ^j 4, 5, 17, 18, 23, 24, 26, 45, 53, 61, 64, 76, 94, 112, 125, 128, 141, 162, 173, 200, 204, 223, 230, 246, 254, 257, 259, 268, 274, 278, 308, 310, 316, 325, 349, 362, 368, 373, 375, 391, 402, 423, 430, 433, 435, 443, 447, 450, 456, 457, 462, 464, 466, 472, 477, 480, 483, 489, 499, 513, 518, 522, 526, 527, 567, 586, 597, 600 ^k 149, 294 ^l 267, 345 ^m 240 ⁿ 494 ^o 265, 356, 426 ^p 8, 9, 10, 11, 12, 16, 30, 36, 37, 42, 43, 46, 49, 51, 55, 58, 60, 71, 80, 91, 98, 120, 129, 157, 166, 168, 188, 189, 191, 193, 194, 196, 207, 215, 217, 219, 220, 227, 233, 236, 248, 249, 263, 266, 270, 277, 296, 297, 304, 305, 309, 317, 323, 326, 328, 330, 336, 338, 339, 344, 355, 361, 363, 364, 366, 369, 370, 372, 378, 379, 384, 388, 392, 394, 396, 400, 401, 407, 409, 410, 411, 412, 417, 434, 441, 442, 452, 468, 474, 475, 476, 486, 488, 495, 497, 500, 503, 505, 507, 514, 524, 525, 532, 538, 560, 564, 565, 591, 596, 599 ^q 71, 309 ^r 8, 9, 10, 11, 12, 37, 49, 51, 55, 58, 60, 80, 91, 98, 120, 168, 193, 196, 207, 215, 217, 219, 227, 236, 248, 249, 266, 270, 277, 297, 304, 317, 323, 326, 328, 338, 339, 344, 355, 364, 369, 370, 372, 384, 392, 396, 400, 407, 409, 410, 411, 441, 442, 452, 468, 475, 486, 488, 495, 503, 507, 514, 525, 565, 591, 596 ^s 263, 412, 538 ^t 46, 336 ^u 30 ^v 22, 27, 28, 29, 34, 40, 50, 77, 78, 105, 106, 107, 111, 114, 115, 116, 119, 180, 181, 198, 205, 218, 229, 244, 253, 261, 275, 290, 298, 307, 335, 346, 352, 358, 371, 383, 385, 399, 419, 444, 458, 478, 479, 490, 533, 543, 558, 583, 588, 590, 592 ^w 50 ^x 28, 29, 78, 114, 115, 116, 253, 261, 307, 335, 346, 371, 419, 444, 458, 490, 533, 543, 583, 588, 590, 592 ^y 107, 181, 298

Pochodzenie terytorialne duchowieństwa legnickiego

(P – prałaci i plebani, K – kanonicy, N – niższe duchowieństwo)

Kraj/miasto	do 1300			1301-1350			1351-1400			1401-1450			1451-1500			od 1501			Razem		
	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-
ilość osób	13	-	5	10	-	14	24	52	53	30	54	147	15	42	110	13	39	51	104	187	380
o znanym pochodzeniu	3	-	0	6	-	5	19	42	33	26	48	87	12	35	81	11	34	29	79	158	235
Śląsk																					
Księstwo Legnickie																					
szlachta	-	-	-	-	-	-	1	9	2	2	8	4	-	1	2	-	2	1	3	20	9
<i>miasta:</i>																					
Legnica	-	-	-	-	-	4	2	7	11	4	11	33	2	15	41	3	10	13	11	43	102
Złotoryja	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	1	1	1	2	3
Prochowice	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1
Chojnów	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	3	-	2	-	-	1	-	-	5	4
Lubin	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	1	2	2	-	1	-	1	4	4
Lubiatów	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
RAZEM	-	-	-	-	-	4	3	17	14	7	24	45	3	20	46	3	15	15	16	76	124
Księstwo Brzeskie																					
szlachta	-	-	-	-	-	-	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-
<i>miasta:</i>																					
Brzeg	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	5	2	-	1	-	-	-	-	1	6	3
Kluczbork	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Oława	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
RAZEM	-	-	-	-	-	-	2	2	2	2	5	3	-	1	-	-	-	-	4	8	5

Kraj/miasto	do 1300			1301-1350			1351-1400			1401-1450			1451-1500			od 1501			Razem		
	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-
Księstwo Głogowskie																					
szlachta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	4	-
<i>miasta:</i>																					
Góra	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	1	3
Głogów	-	-	-	-	-	-	1	3	1	1	1	-	-	-	1	-	1	-	2	5	2
Koźuchów	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-
Krosno	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Lubiąż	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Ścinawa	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Szprotawa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	2
Zielona Góra	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
RAZEM	-	-	-	-	-	-	1	4	2	2	2	5	-	2	2	-	5	1	3	13	10
Księstwo Wrocławskie																					
Wrocław	-	-	-	3	-	-	2	3	3	2	-	2	2	2	6	2	3	4	11	8	15
Namysłów	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	2	1	1	-	1	4	2
RAZEM	-	-	-	3	-	-	2	3	3	2	1	2	2	4	8	3	4	4	12	12	17
Księstwo Nyskie																					
szlachta	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
<i>miasta:</i>																					
Nysa	-	-	-	-	-	-	1	2	1	3	4	6	1	3	3	2	2	-	7	11	10
Paczków	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1
RAZEM	-	-	-	1	-	-	2	2	1	3	5	6	1	3	4	2	2	-	9	12	11

Kraj/miasto	do 1300			1301-1350			1351-1400			1401-1450			1451-1500			od 1501			Razem		
	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-
Księstwo Świdnicko-Jaworskie																					
szlachta	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	3	1
<i>miasta:</i>																					
Bolesławiec	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	3
Bolków	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	3
Grodków	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Gryfów	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Jawor	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	1	-	-	1	-	1	-	1	1	4
Jelenia Góra	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	3
Kamienna Góra	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Lwówek Śląski	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	3	1
Strzegom	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2
Świdnica	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	1	1	-	1	1	1	3	2
Świerzawa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
RAZEM	-	-	-	-	-	-	1	4	5	2	1	8	1	1	8	-	5	3	4	11	24
Księstwo Oleśnickie																					
Syców	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2
Trzebnica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Księstwo Ziębickie																					
Wiązów k. Strz.	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Ząbkowice	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3	-

Kraj/miasto	do 1300			1301-1350			1351-1400			1401-1450			1451-1500			od 1501			Razem		
	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-
Księstwo Żagańskie Żagań	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Księstwo Cieszyńskie Cieszyn Gliwice	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Księstwo Bytomskie Bytom	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Księstwo Opolskie Krapkowice Op. Opole	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
inne miasta: Głubczyce Sulechów inne szlachta <i>clericus Wratislaviensis</i> ŚLĄSK RAZEM	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-
	3	-	-	1	-	-	-	4	4	1	-	1	2	-	2	-	-	-	7	4	7
	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	3	1	2	7	-	1	5	1	3	18
	3	-	-	5	-	4	15	39	34	22	41	77	10	34	78	9	32	28	64	146	221

Kraj/miasto	do 1300			1301-1350			1351-1400			1401-1450			1451-1500			od 1501			Razem		
	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-
Hrabstwo Kłodzkie																					
szlachta	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	3	-
<i>miasta:</i>																					
Kłodzko	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Łużyce																					
szlachta	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	2	1	-
<i>miasta:</i>																					
Zgorzelec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	-	2	1	1
Löbau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2
Zittau	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
<i>clericus Misnensis</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
RAZEM	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	2	-	-	3	2	1	-	4	3	4
Polska																					
Kraków	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1
Konieczpol	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Kalisz	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Wschowa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
<i>clericus Cracoviensis</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
<i>clericus Gneznensis</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
RAZEM	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	2	1	1	3	3

Kraj/miasto	do 1300			1301-1350			1351-1400			1401-1450			1451-1500			od 1501			Razem		
	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-
Czechy																					
Czeskie Budziejowice	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Lutomysł	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Načeredec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Potzau	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tremosnice	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
RAZEM	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	2	1	2
Prusy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Łława	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Rzesza																					
Bawaria - <i>szlachta</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Beeskow	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Koburg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Spira	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Weimar	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
<i>clericus</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-
<i>Maguntinensis</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-
RAZEM	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	1	1	1	-	-	-	-	3	4	1
Włochy	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	3		

ROZDZIAŁ III

DROGI WEJŚCIA W POSIADANIE BENEFICJUM ORAZ PRZYCZYNY WAKATÓW

1. Patronat książęcy¹ i biskupi nad beneficjami kapitulnymi. Skuteczność prowizji apostolskich.

Dokument konfirmacyjny biskupa wrocławskiego Przeclawa z 1363 r. mówi wyraźnie, że prawo patronatu nad kanoniami i prałaturami należy się księciu legnickiemu jako fundatorowi. Rzeczywistość była jednak bardziej złożona. Przede wszystkim do biskupa należało prawo mianowania archidiacona legnickiego, do momentu fundacji kapituły urzędnika biskupiego, teraz jednego z prałatów. Po drugie, już w 1349 r. biskup wrocławski otrzymał drogą zamiany z opactwem benedyktynów w czeskich Opatowicach jedną z kanonii legnickich, dotąd należącą do mnichów prawem fundacji². Biskup posiadał też najprawdopodobniej prawo patronatu nad legnicką kustodią. Tu podejrzenie wynika z analizy karier kustoszy, którzy dość często awansowali na to stanowisko z beneficjów związanych z kurią biskupa wrocławskiego w Legnicy i miejscowym konsystorzem, ale też z faktu, że godność ta nie została zniesiona przez księcia w czasie reformacji³.

Tam gdzie prawa patronatu przysługiwały księciu, obserwujemy ich ściśle egzekwowanie. Z opublikowanych dotąd akt papieskich znamy ok. 40 prowizji apostolskich na beneficja w kolegiacie legnickiej. Ich porównanie z wynikami przeprowadzonej kwerendy wskazuje na to, że były one zupełnie ignorowane we wszystkich tych przypadkach, gdy naruszały prawa książąt legnickich, czyli w ogromnej większości przypadków. Właściwie jedynie w przypadku prowizji na archidiaconat, kustodię i jeden z kanonikatów (podlegające wszak biskupowi, nie księciu) można mówić o pewnej skuteczności pism papieskich. Nie słyszymy jednak o żadnych spięciach na tej linii między dworem legnickich a Kurią, choć ta ostatnia często ostro broniła swych praw – przykładem chociażby znany spór

---

¹ Problem patronatu nad beneficjami kościelnymi na Śląsku nie cieszył się dotąd większym zainteresowaniem badaczy. Z planowanej na kilka tomów pracy E. MICHAELA ostatecznie wydany został tylko pierwszy (1926) dotyczący okresu obowiązywania prawa polskiego (XII- XIII w.). O ściśle lokalnym Kościele w Legnicy pisał jedynie krótko KRAFFERT (1874), wykorzystując tylko skromny materiał z *UBSL*. Ostatnie badania polskie na tym polu podsumowuje SZADY 2003, s. 9-11.

² AAWr, dok. MM.8 (= *UBSL*, nr 166; *RŚI* II, nr 173).

³ APL, AmL, nr 1103, p. 29r: w lutym 1563 r. biskup Kacper z Łagowa nadał legnicką kustodię scholastykowi katedralnemu Adamowi Landeck, który pozostał na tym beneficjum jedynie do listopada tego roku, ponieważ objął legnicki archidiaconat. W tym samym czasie nowym legnickim kustoszem został Adam Weisskopf (zm. 1605).

Jagiellę z papieżem Marcinem V o obsadę wyższych stanowisk kościelnych w Polsce⁴.

Skuteczne prowizje na legnickie beneficja kapitulne

Data prowizji	Imię
1353	Archidiakonat Nicolaus de Poutwindsdorf (471)
przed 1400	Franciscus Carbone Tomacelli (90), archidiakon legnicki <i>ex concessione et dispensacione [apostolicae] sedis</i> .
1412	Laurentius Sachse (340)
przed 1424	Angelus Massi de Genezano (20)
po 1476	Paulus Haunold (502)
1463	Kustodia Michael Francke (407)
1417-1419	Kanonia Joannes de Tremosnicz (319)

Poza tym w 1417 r. archidiakon Theodoricus von Kreuzburg (572) otrzymał tzw. nową prowizję, będącą potwierdzeniem już posiadanego beneficjum. Nowe prowizje otrzymali także w 1418 r. kanonik Maciej z Chojnowa (381) i w 1450 r. prepozyt Zygmunt Atcze (553), przy czym w każdym z tych przypadków mamy potwierdzenie rzeczywistego, uprzedniego objęcia prebendy. Wykaz ten wyczerpuje zasadniczo listę skutecznych interwencji papieskich w legnickim systemie beneficjalnym, poza nim trudno byłoby wskazać choćby jednego kanonika czy prałata legnickiego, który otrzymałby beneficjum na mocy prowizji, rezerwacji lub ekspektatywy apostolskiej. O skali zamierzonych a niezrealizowanych interwencji mamy pojęcie jedynie w oparciu o materiały wydane drukiem - ze znanych edycji znamy 26 nieskutecznych prowizji na beneficja w kolegiacie legnickiej: 9 na archidiakonat, 4 na prepozyturę, 1 na kantorę, 11 na kanonikaty i 1 na kurację w kościele Bożego Grobu (szczegóły w Aneksie IV).

Ów twardy patronat książąt legnickich sprawił, że odwołując się do pojęcia „ryнку prebend” (*Pfründenmarkt*)⁵, na legnickie beneficja kapitulne istniał spory popyt, skutecznie tłumiony przez brak „publicznej” podaży. Tylko wyjątkowo – cztery przypadki, w tym dwa dla archidiakonatu i dwa dla kanonii – mamy do czynienia z zamianą prebend, ale i tu nie mamy pewności, czy nie chodziło o kanonikat podlegający patronatowi biskupiemu.

⁴ DRABINA 1999.

⁵ Podstawowe prace posługujące się pojęciem „ryнку prebend”: MEYER 1991; SCHWARZ 1991 i 1993; REHBERG 1999; KEILMANN 1999; BÜNZ 2000.

Droga do beneficjum w kolegiacie legnickiej

Beneficjum	ord.	ord./pap.	pap.	perm.	cesja
Pralaci (78)	14	2	6	2	1
prepozyci (7)	5	1			
scholastycy (9)	3				
dziekani (14)	3				
archidiakoni (28)	1	1	5	2	1
kantorzy (11)	2				
kustosze (9)			1		
Kanonicy (182)	34	1	1	2	1
Wikariusze (87)			3		
Precentorzy i mansjonarze (44)	7			2	
RAZEM	55	3	10	6	2

Tabela ta wymaga pewnego objaśnienia – nie przedstawia ona rzeczywistych proporcji w drogach wejścia w posiadanie beneficjum, jest jedynie raportem z kwerendy. Daje zatem pojęcie o ilości informacji potwierdzonych źródłowo, ale i o skali naszej niewiedzy. O ile jednak ilość prowizji (pap.) i tzw. nowych prowizji (ord./pap.) jest znana i odpowiadające im cyfry w tabeli mają charakter maksymalny lub maksymalnego bliski, o tyle liczby duchownych posiadających beneficja z prezentacji książęcej lub biskupiej (ord.) są jedynie minimum, z milczącym domniemaniem, że w tej właśnie grupie należałoby umieścić także pozostałych duchownych. Dane dotyczące nielicznych wymian beneficjów (perm.) i cesji są tu o tyle drugorzędne, że operacja taka wymagała zgody patrona beneficjum lub prowizji papieskiej⁶. Przypadki te omówione zostaną w części poświęconej wakatom.

Trzeba zatem przyjąć, że zdecydowana większość beneficjariuszy legnickich weszła w posiadanie prebend z nadania kolatora zwyczajnego. Rodzi się wobec tego pytanie o kryteria, którymi się oni kierowali przy wyborze kandydatów, w szczególności tych mających zasiąść w kapitule Św. Grobu. Problematyka ta stanowi jeden z kluczowych problemów w badaniach nad środowiskami kapitulnymi, trudno więc się dziwić, że poruszana była właściwie przy okazji każdej nowoczesnej monografii tego typu korporacji. Dla polskich kapituł katedralnych badania te podsumował A. Radziwiński wskazując na cztery podstawowe typy czynników warunkujących objęcie beneficjum. Były to czynniki:

- społeczne (związki rodzinne i rodowe),
- terytorialne (rola najbliższego regionu),
- intelektualne (rola wykształcenia uniwersyteckiego),
- instytucjonalne (rola kancelarii biskupiej, książęcej i królewskiej)⁷.

Z wymienionych czynników kwestiom pochodzenia społecznego i terytorialnego oraz wykształcenia poświęcone zostały w niniejszej pracy osobne rozdziały

⁶ SZCZUR 1998, s. 23.

⁷ RADZIWIŃSKI 1995, s. 98-168; inaczej u FOUQUETA (1987): pokrewieństwo i nepotyzm, ziomkostwo, przyjaźń i wspólnota stanowa, patronat, prowizje i związki lenne.

II i V, których ustaleń tutaj nie będziemy dublować. Ograniczymy się jedynie do przypomnienia niskich w gruncie rzeczy wskaźników wykształcenia, rozumianego jako kontakt z uczelnią wyższą – dla prałatów 53%, dla kanoników 43% ogólnych stanów, przy jednoczesnych dość wysokich odsetkach porażek uniwersyteckich (odpowiednio 36 i 16%). Podkreślimy również ponownie sporą, sięgającą od 84 do 94%, tożsamość bazy rekrutacyjnej z szeroko rozumianym Śląskiem przy jednoczesnym nikłym, od 1 do 4% udziale innych krajów oraz przylatczającą przewagę mieszczaństwa wśród całości legnickiego duchowieństwa – jedynie w przypadku prałatów ta przewaga nie była tak duża.

Członkowie kapituły stanowili niewątpliwą elitę duchowieństwa diecezjalnego, przydatni nie tylko Kościołowi, ale także administracji państwowej⁸. Tego typu związki usankcjonowane zostały już we wspomnianym dokumencie konfirmacyjnym biskupa Przeclawa. Zgodnie z jego treścią każdorazowy dziekan kapituły legnickiej miał być także kanclerzem księstwa legnickiego. W rzeczywistości nie zawsze tak było, szczególnie w XV w. spotykamy kilku dziekanów niezwiązanych z dworem książęcym, ale ogólna tendencja została utrzymana.

Duchowieństwo legnickie w służbie kancelaryjnej książąt legnickich

Daty	Nazwisko	Beneficjum w Legnicy	Książę
	Kanclerze		
[1350 - 1367]	Nicolaus de Lemberg (459)	kanonik, dziekan	Wacław I, Rupert I
[1409 - 1412]	Petrus Adolphi de Goldberg (517)	kanonik, dziekan	Rupert I, Wacław II
[1417]	Franciscus Briger (89)	kanonik, dziekan	Ludwik II
[1420]	Joannes Bawde (195)	prepozyt	Ludwik II
[1443 - 1449]	Joannes Girdan (224)	kantor, dziekan	Elżbieta
[1480 - 1487]	Joannes Doerfflinger (209)	kanonik, prepozyt	Fryderyk I
[1487] - 1500	Caspar Hoffman (52)	kanonik, dziekan	Fryderyk I, Ludmiła, Fryderyk II i Jerzy
1500 - [1506]	Melchior Hoffman (397)	kanonik, dziekan	Fryderyk II
[przed 1523]	Erhard von Queiss (85)	scholastyk	Fryderyk II
	Pisarze		
[1337]	Nicolaus de Poutwindsdorf (471)	archidiakon	Bolesław III
[1333 - 1343]	Nicolaus de Lemberg (459)	kanonik, dziekan	Bolesław III
[1344]	Clemens de Wansow (67)	pleban u św. Piotra	Wacław I, Ludwik I

⁸ W historiografii polskiej najlepiej pod tym względem rozpoznane są powiązania intelektualnych środowisk uniwersytetu, kapituły i dworów (królewskiego i biskupiego) w Krakowie w XIV i XV w. – zob. Ożóg 1987, 1995, 1998, 2002; RABIEJ 2000.

Daty	Nazwisko	Beneficjum w Legnicy	Książę
[1347 - 1352]	Nicolaus de Ruffa Ecclesia (473)	kanonik	Wacław I
[1372 - 1398]	Thomas Geithan (581)	kanonik	Rupert I
[1400 - 1409]	Joannes Alczenaw (190)	kanonik	Rupert I, Wacław II
[1400 - 1414]	Franciscus Briger (89)	kanonik, dziekan	Ludwik II
[1417 - 1429]	Joannes Bawde (195)	prepozyt	Ludwik II
[1432 - 1447]	Willibaldus Lindner (595)	kanonik	Ludwik II, Elżbieta
[1512 - 1514]	Nicolaus Sculteti (478)	kanonik	Fryderyk II

Z jednej strony praca w książęcej kancelarii owocowała często beneficjum w kapitule legnickiej lub brzeskiej; z drugiej niższe duchowieństwo skupione przy kolegiacie – altaryści, mansjonarze, wikariusze, uczniowie szkoły kolegiackiej – stanowiło doskonałą bazę rekrutacyjną dla książęcej kancelarii. Książęta starali się obsadzać podległe im beneficja ludźmi wykształconymi, już zasłużonymi lub rokującymi nadzieję na przyszłość.

Warto zauważyć, że w okresie poprzedzającym fundację kolegiaty związki personalne legnickiej kancelarii książęcej ze śląskimi kapitułami (katedralną i kolegiackimi) były czysto incydentalne, co było skutkiem permanentnego w zasadzie stanu wojny pomiędzy dworem legnickim a kolejnymi biskupami wrocławskimi. W tej sytuacji książęta legnicy starali się dla swoich urzędników o prebendy w katedrze lubuskiej lub prosili o prowizje apostolskie na kanonie wrocławskie, czasami za pośrednictwem królów czeskich lub węgierskich⁹.

Warto zatem przyjrzeć się, w jakiej mierze obecność na dworze lub praca w kancelarii książąt legnickich i na innych dworach (w tym papieskim i biskupim), wpływała na możliwości uzyskania atrakcyjnej prebendy. Poniższa tabela prezentuje zbiorcze dane uzyskane na podstawie indeksu w Aneksie VI.

Śłużba dworska i kancelaryjna duchowieństwa legnickiego

	Pralaci / plebani	Kanonicy	Niższe duchowieństwo
W służbie papieskiej			
XIV w.	1/1	-	1
XV w.	5/1	1	-
XVI w.	1	1	-
W służbie cesarzy, królów i książąt niemieckich			
XIV w.	2	3	-
XV w.	3	3	-
W służbie królów polskich			
XV w.	-	1	-

⁹ ŻERELIK 1994.

	Pralaci / plebani	Kanonicy	Niższe duchowieństwo
W służbie książąt legnickich			
XIV w.	3/1	2	-
XV w.	3	3	-
XVI w.	2	1	-
W służbie innych książąt śląskich			
XIII w.	1	-	-
XIV w.	2	1	-
W służbie biskupów wrocławskich			
XIII w.	2	-	-
XIV w.	7	3	-
XV w.	4	6	-
XVI w.	-	2	1

Jak się wydaje, służba beneficjariuszy legnickich na dworze cesarskim, królewskim w Polsce lub w Niemczech, a nawet u książąt śląskich nie panujących w Legnicy, z punktu widzenia interesującego nas kontekstu jest w tym miejscu raczej pomijalna. Ich rola w karierze poszczególnych duchownych była wprawdzie niewątpliwie znaczna¹⁰, ale nie przy uzyskiwaniu beneficjów w Legnicy. W każdym razie przypadek taki nie jest nam z dostępnych źródeł znany. Przeciwnie znany jest interesujący *casus* ilustrujący niewielkie możliwości królów czeskich. Oto 6 lutego 1450 r. zmarł wiekowy Jan Bawde z Kluczborka (195), prepozyt kapituły Św. Grobu i pleban u św. Piotra. Czas na wybór nowego prepozyta był najmniej sprzyjający z możliwych – w 1449 r. bunt mieszczan pod wodzą Ambrożego Bitschena wypędził z miasta książąt z rodzimej dynastii piastowskiej i usiłował, do czasu z powodzeniem, poddać miasto pod bezpośrednią władzę króla czeskiego¹¹. Komplikowało to poważnie całą sytuację, choćby z tego powodu, że prawo patronatu należało do świeżo wygnanego księcia, a „spór o kraj” nie został jeszcze rozstrzygnięty. Opiekun małoletniego króla czeskiego, król rzymski, a niebawem cesarz Fryderyk III, zareagował bez pośpiechu. Z początku zwrócił się do biskupa wrocławskiego, aby ten wstrzymał się z obsadzaniem zwolnionych beneficjów do czasu rozstrzygnięcia sporu, a następnie (w maju 1451 r.) sam wydał, uznawszy się zapewne za prawnego następcę książąt legnickich, dokument zalecający na biskupowi mianować na miejsce po Janie Bawde Marcina Bantscha (355), ze znanej legnickiej rodziny patrycjuszowskiej związanej z Bitschenem. To jednak, jak się później okazało, niewiele pomogło. Decyzja w tej sprawie nie miała zapaść w Pradze czy we

¹⁰ Wypada zauważyć, że wydana ostatnio praca B. KOCH (1999) o rajcach na niemieckich zjazdach Rzeszy notuje dwóch legnickich beneficjariuszy: archidiacona Henryka Senftleben (150), cesarskiego rajcę w Kurii, który uczestniczył w sejmie w Ratyzbonie w 1454 r. oraz kanonika Jana Swoffheim (314), który jako poseł elektora brandenburskiego wziął udział w zjeździe książąt w Mantui w 1459 roku.

¹¹ O Ambrożym Bitschenie i buncie miasta Legnicy przeciwko władzy książąt zob. SCHIRRMACHER 1866; GILEWSKA 1968; WISZEWSKI 2004.

Wiedniu, ale tym razem – wyjątkowo – w kurii biskupiej we Wrocławiu. Ostatecznie pod koniec 1451 r. Legnica miała nowego prepozyta i proboszcza u św. Piotra. Został nim na następne 30 lat człowiek nie związany właściwie w widoczny sposób z żadną ze stron konfliktu, dotychczasowy proboszcz z Ząbkowic Śląskich Zygmunt Atcze (553).

W przypadku pozostałych trzech dworów zwróćmy przede wszystkim uwagę na liczby: służbę na papieskim dworze odnotowujemy w sumie dla 12 duchownych¹², na biskupim dla 25, na książęcym w Legnicy dla 15, co jest wynikiem nieco zaskakującym w kontekście naszych wcześniejszych rozważań o zakresie wpływów poszczególnych osób (papieża, biskupa, księcia) na obsadę beneficjów kapitulnych i parafialnych w Legnicy. Od razu zatem wskażmy na zawrota w statystyce, spowodowane przez stale niedookreślony statut dworu i dokumentów ks. legnickiego Waclawa (zm. 1418) – w jednej osobie biskupa wrocławskiego (wcześniej także lubuskiego) i panującego władcy w Legnicy. Większe cyfry pojawiające się w tabeli przy biskupach wrocławskich w XIV i XV w. są w większości właśnie jego zasługą. On też wprowadził do kapituły legnickiej – niekiedy na krótko – najwięcej ludzi ze swego najbliższego otoczenia. Nie sposób jednak w świetle istniejących źródeł stwierdzić, którzy z nich weszli do korporacji na mocy prowizji biskupich, a którzy wskutek jego uprawnień książęcych.

W polityce personalnej książąt legnickich trudno dopatrzeć się konsekwencji. Mamy do czynienia z niestabilnym w czasie urzędem kanclerskim, powoływanym *ad hoc* i powierzonym – mimo jasnych uregulowań – różnym osobom. Z drugiej strony widać wyraźnie chęć wynagrodzenia (a może przywiązania do dworu) cennych sług przez nadania odpowiednich beneficjów w kapitule Św. Grobu, przy czym – co charakterystyczne – nadania te często nie były trwałe. I tak Tomasz Geithan (581) służył księciu Rupertowi jako pisarz w latach 1372-1398 i niewątpliwie dlatego otrzymał w 1385 r. kanonię. Utrzymał ją jednak tylko rok dłużej niż posadę u księcia, poświadczony jest bowiem na tym beneficjum tylko do 1399 r., chociaż jeszcze w 1412 r. był plebanem w podlegającym władzy lubiąskich cystersów Słupie. Jego następca u boku księcia Ruperta, Jan Alczenaw (190), pisarz w latach 1400-1409, również został kanonikiem, ale najwyraźniej tylko na kilka miesięcy w roku 1406. Zwraca przy tym uwagę fakt, że było to w czasie, gdy Alczenaw przebywał akurat wyjątkowo nie u boku księcia Ruperta, ale w Nysie u biskupa Waclawa. Podobna sytuacja – tak jak poprzednie trudna do skomentowania – miała miejsce 30 lat później i dotyczyła Willibalda Lyndenera (595), pisarza książęcego w latach 1432-1447, zatem w służbie księcia Ludwika II, a później księżnej-wdowy Elżbiety, który tylko jeden raz w 1438 r. poświadczony jest na kanonii legnickiej, choć – podobnie

¹² Warto zwrócić uwagę na niewielką obecność duchownych z diecezji wrocławskiej w papieskiej kurii. Według badań Ch. SCHUCHARD (1987) w latach 1378-1447 służyło tu na pewno 36 Ślązaków (i kolejnych 19 prawdopodobnie). Dla porównania w tym samym czasie z metropolii kolońskiej pochodziło 888 (752 + 156?) kurialistów, z metropolii mogunckiej 724 (580 + 144?), z metropolii ryskiej 23 (8 + 15).

jak jego poprzednicy – należy do tych, o których wzmianek z racji wykonywanej funkcji mamy dość dużo.

W przypadku duchownych legnickich, mających za sobą pobyt na dworze, a w szczególności pracę w kancelarii papieskiej, warto zwrócić uwagę przede wszystkim na skład rzeczony dwunastki – 6 z nich to legnicy archidiakoni, jest też jeden dziekan, dwóch plebanów, dwóch kanoników i jeden wikariusz kolegiacki. Równa połowa z nich otrzymała swoje legnickie beneficja dzięki interwencji papieskiej, dla dalszych dwóch przypadków z XIV w. możemy domniemywać, że było podobnie.

2. Patronat legnickiej Rady Miejskiej

Legnicka Rada posiadała patronat nad 7 ołtarzami w kościele św. Piotra, ołtarzem w ratuszu oraz nad V ministerium ołtarza NMP w kaplicy św. Jakuba. Do tej listy dochodził także jeden z ołtarzy u św. Piotra ze wspólnym patronatem plebana i rady oraz kolejne dwie altarie, o których wiemy, że po śmierci fundatora i wymarciu jego potomków miały przejść pod władzę miasta. Podobnie jak w innych przypadkach tak i tu o szczegółach wykonywania patronatu przez radę swoich uprawnień kolatorskich mamy jedynie wrywkowe dane pochodzące z kilku zachowanych dokumentów prezentacyjnych, w których znajdujemy zawsze dwa nazwiska: nowo prezentowanego i jego poprzednika (wraz z tytułem wakatu).

Nazwisko	Rok	Beneficjum
Joannes Leen (257)	przed 1439	altaria w kościele św. Piotra
Nicolaus Emmerich (435)	1439	altaria w kościele św. Piotra
Paulus von der Heide (503)	1451	altaria w kościele św. Piotra
Petrus Grawpe (525)	przed 1461	altaria w kościele św. Piotra
<i>Martinus Rumpoldi</i> (366)	1461	altaria w kościele św. Piotra
Joannes Kober (248)	przed 1482	altaria w kościele św. Piotra
<i>Joannes Banckaw</i> (194)	1482	altaria w kościele św. Piotra
<i>Joannes</i> (189)	przed 1483	altaria w kościele św. Piotra
<i>Bernhardus Rettich</i> (43)	1483	altaria w kościele św. Piotra
Andreas Koschwitz (12)	przed 1487	altaria w kościele św. Piotra
<i>Jacobus Meltzer</i> (168)	przed 1492	altaria w kościele św. Piotra
Joannes Scholcz (304)	1492	altaria w kościele św. Piotra
Bartholomaeus Jona (37)	przed 1493	altaria w ratuszu
Melchior von der Heide (396)	1493	altaria w ratuszu
<i>Joannes Arnsdorf</i> (191)	przed 1497	altaria w kaplicy św. Jakuba
Andreas Jost (11)	1497	altaria w kaplicy św. Jakuba
Cristoferus Schonefeldt (78)	przed 1503	altaria w kościele św. Piotra
Leonard Eberlein (344)	1503	altaria w kościele św. Piotra
Balthasar Heidenreich (29)	1505	altaria w kościele św. Piotra

W powyższej, jak trzeba przypuszczać mocno niepełnej tabeli, tłustym drukiem wpisane zostały nazwiska kleryków pochodzących z patrycjatu rozumianego tu jako miejska elita władzy. Ich wyodrębnienie nie było w tym przypadku trudne i polegało na porównaniu powyższego wykazu z listami członków legnickiej ławy i rady miejskiej¹³. Zwykłą czcionką wpisani zostali legniczanie spoza patrycjatu, pochyłą – spoza Legnicy lub nieznanego pochodzenia. Szczegółowe informacje znajdują się w biogramach poszczególnych duchownych, tu wskażmy przede wszystkim na dużą solidarność stanową w decyzjach rady: na 19 duchownych 13 (68%) pochodziło z Legnicy, z czego 10 (53%) z rodzin rządzących miastem.

3. Patronat prywatny

Patronat prywatny, czyli uprawnienia kolatorskie mieszczaństwa lub duchowieństwa (tu w sytuacji, gdy należało on *ad personam*, nie *ad officium*), w świetle znanych nam źródeł jawi się jako najmniej stabilny w czasie. Analiza dotyczących Legnicy wpisów w kilkakrotnie już przywoływanych księgach inkorporacji beneficjów oraz statystyk, w szczególności prezentowanych w rozdziale I tabel, dotyczących fundacji i patronatu nad altariami w kolegiacie oraz kościołach św. Piotra i Marii Panny, pokazuje, że istniał silny nacisk na stopniowe przechodzenie patronatu z rąk osób fizycznych w ręce osób prawnych (rady miejskiej, cechów, korporacji kościelnych, plebana). Trudno nam przy tym stwierdzić, czy miało to związek z przynależnością stanową fundatora, ponieważ znamy tylko dwie altarie z fundacji szlacheckiej – ale o stabilnym patronacie.

Zdecydowana, przytłaczająca wręcz, większość wszystkich ministeriów ołtarzowych w Legnicy pochodziła z fundacji mieszczaństwa, w zasadzie wyłącznie legnickiego. (Jedyny znany wyjątek dotyczy Mikołaja Krebil z Wrocławia, ale patronat przejęła od razu legnicka rodzina Poppelau.) W przypadku altarii w kościele św. Piotra, skąd z racji skali zjawiska mamy najwięcej materiału źródłowego, na 69 altarii 36 fundowali mieszczanie, dwie duchowieństwo, a o 31 nie mamy żadnych informacji, co każde domniemywać podobne proporcje i w tej grupie. Jednak tylko dla 13 altarii mamy lepiej lub gorzej potwierdzone stały patronat mieszczan. Dla kolejnych 8 dokumenty inkorporacji mówią wyraźnie, że wprawdzie fundator zachowuje patronat, ale tylko do końca życia (niekiedy prawo to wygasało z chwilą śmierci ostatniego z jego dzieci), po czym przechodzi on na plebana (w 5 przypadkach), radę miejską (2) lub plebana i radę wspólnie (1). W tym samym czasie pleban miał patronat nad 7 altariami (przy fundowanej jednej), a rada miejska, która nie fundowała nigdy żadnej altarii – nad 12.

Podobną skalę zjawiska spotykamy w kościele Marii Panny przy procentowo dużo większym (choć w liczbach bezwzględnych równym) udziale patronatu

---

¹³ Listy rajców i ławników legnickich do 1454 r. podaje *UBSL*, s. 483-494; ciąg dalszy znajduje się obecnie na poziomie kwerendy przez piszącego te słowa w ramach grantu KBN „*Urzednicy miejscy w Rzeczpospolitej*”.

cechów nad ołtarzami pochodzącymi z fundacji mieszczan. Natomiast zupełnie z odwrotną sytuacją spotykamy się w kolegiacie, gdzie mieszczanie legnicy ufundowali tylko dwie altarie, ale mieli patronat nad 8. Brało się to stąd, że pozostałe 6 ufundowali kanonicy wywodzący się z miasta, którzy przekazywali uprawnienia kolatorskie rodzinie (najczęściej bratu i jego potomstwu) lub innemu kanonikowi (jako np. wykonawcy testamentu) – z identycznym skutkiem.

Nie ma żadnych wątpliwości, że zaraz następną, po czysto dewocyjnej¹⁴, motywacją fundowania beneficjów przez mieszczan była ta jak najbardziej praktyczna, wiążąca się z zapewnieniem utrzymania członkom własnej rodziny wybierającym stan duchowny. Nawiązując do naszych wcześniejszych rozważań o dostępie do wyższych święceń nie należy tracić z oczu i tego, że posiadanie lub promesa beneficjum była jednym z warunków dopuszczenia do diakonatu i prezbiteratu. Ich posiadanie ułatwiało zatem karierę duchowną.

W tej sytuacji nacisk na przechodzenie patronatu w ręce osób prawnych nie był dla fundatorów korzystny. Mamy też ślady, że usiłowali się przed taką sytuacją zabezpieczyć zastrzegając już przy fundacji pierwszeństwo na wypadek wakatu dla swoich krewnych. I tak w 1491 r. przy okazji fundacji w kościele św. Piotra ołtarza [Niepokalanego] Poczęcia NMP (*Conceptionis Beatae Mariae Virginis*) z testamentu zmarłego Macieja Hering, mieszczanina legnickiego, zastrzeżono, że patronat należał będzie kolejno do córek rzezonego Macieja – Barbary Hermanyn i Krystyny Heringyn, a po ich śmierci do synów pierwszej z nich, Jana i Krzysztofa Hermanni. Ołtarz ma zaś otrzymywać zawsze *clericus ydoneus ex genealogia praedictorum*¹⁵. Podobne zastrzeżenie – zasługujące na miano zadekretowanego nepotyzmu – spotykamy w późniejszych źródłach jeszcze dwa razy – w 1507 i 1517 r., także przy okazji fundacji ołtarzy w kościele św. Piotra. W obu tych przypadkach chodziło o kleryków „*ex genealogia*” patronów, którzy nie byli fundatorami, a np. wykonawcami testamentu fundatora.

4. Przyczyny wakatów

Generalna zasada obowiązująca w całym Kościele mówiła, że beneficjum nadawane jest dożywotnio. W wyjątkowych przypadkach kompetentna władza mogła pozbawić posiadacza prebendy, częściej jednak on sam zmuszony był do rezygnacji¹⁶.

Mamy zatem 86 przypadków rezygnacji z beneficjów, z czego w 56 (65%) była to tzw. *libera resignatio*, który to termin nie mówi nic o motywacji rezygnującego. Trudno zatem i nam powiedzieć coś więcej niż to, że miały miejsce. Zauważmy jedynie duży odsetek rezygnujących z beneficjów prałatów, spośród których tylko w formie *libera resignatio* zrezygnowało 21 (na 78 czyli 27%), a jeśli dodamy do tego pozostałe formy – liczba ta rośnie do 27 (35%). Widać jednak wyraźnie, że z niektórych beneficjów rezygnowano zupełnie wyjątkowo,

¹⁴ Na ten temat ostatnio OLIŃSKI (2002) na przykładzie miast pruskich.

¹⁵ APL, DmL, nr 621.

¹⁶ SZCZUR 1998, s. 21-24.

z niektórych zaś dużo łatwiej, co w większości przypadków wydaje się być skutkiem ich marnego uposażenia; przy czym uwaga ta nie dotyczy raczej archidiaconatu, które to beneficjum pod koniec XIV i w 1. połowie XV w. miało wyraźnie spekulacyjny charakter.

Rezygnacje z beneficjów legnickich i ich przyczyny

Beneficjum	r.	ep.	ass.	p.	cesja	ms.	rel.
Prałaci (78)	21	1	2	–	1	1	1
prepozyci (7)	1	–	–	–	–	–	–
scholastycy (9)	4	–	–	–	–	–	–
dziekani (14)	2	–	–	–	–	–	–
archidiaconi (28)	6	1	–	–	1	1	1
kantorzy (11)	5	–	1	–	–	–	–
kustosze (9)	2	–	1	–	–	–	–
Kanonicy (187)	17	1	9	2	1	2	–
Wikariusze (87)	1	–	1	–	–	–	–
Precentorzy i mansjonarze (44)	3	–	1	1	–	–	–
Plebani (do 1405 r.)	3	–	–	1	–	–	–
Altaryści	10	–	–	3	1	1	–
przy kolegiacie	2	–	–	–	–	–	–
przy kościele św. Piotra	3	–	–	2	1	–	–
przy kościele NMP	1	–	–	–	–	–	–
przy kaplicach	3	–	–	1	–	1	–
RAZEM	56	2	13	7	3	4	1

Z 7 znanych prepozytów zrezygnował jedynie Gunter de Prato (14%). Identyczny wynik uzyskujemy też w przypadku dziekanów (2 na 14), ale przy pozostałych prałaturach współczynnik ten gwałtownie rośnie i wynosi dla kustoszy 33% (3 na 9), dla archidiaconów 35% (10 na 28), dla scholastyków 44% (4 na 9; przy czym wszystkie przypadki miały miejsce przy końcu XV i w XVI w.), wreszcie dla kantorów aż 54% (6 na 11). Dla grupy kanoników analogicznie wyliczony współczynnik rezygnacji wynosi 9% (dla *libera resignatio*) lub 17% (dla wszystkich rezygnacji), natomiast w świetle znanych źródeł jedynie 5% (21 na 380) posiadaczy niższych beneficjów zrezygnowało z prebend (z czego 3,5% w formie *libera resignatio*).

Zajmijmy się jednak omówieniem przypadków rezygnacji o znanej motywacji. Najliczniejszą grupę stanowią te wynikające z otrzymania innego (wyższego lub równorzędnego, ale o lepszym uposażeniu) beneficjum w ramach jednej korporacji, lub - jak w przypadku kolegiaty legnickiej, z której pochodzą wszystkie przykłady - jednego kościoła. Zdecydowana większość tego typu przypadków dotyczy awansów z kanonii na prałatury, tylko dwa dotyczą awan-

sów w ramach grupy prałatów, dwie kolejne rezygnacje wynikały z uzyskania przez wikariusza lub mansjonarza kanonii:

Awanse w ramach kolegiów związanych z kolegiatą

Rok	Imię	Beneficjum opuszczane	Nowe beneficjum
po 1386	Martinus (353)	kanonik	kustosz
po 1388	Otto de Rysewicz (496)	kanonik	kantor
po 1396	Petrus Adolphi de Goldberg (517)	kanonik	dziekan
1410/11	Theophilus de Opol (577)	kanonik	kustosz
po 1415	Theodoricus von Kreuzburg (572)	kanonik	archidiakon
1417	Franciscus Briger (89)	kanonik	dziekan
po 1426	Joannes Belaw (197)	kanonik	kantor
po 1427	Martinus Cromer (357)	kanonik	scholastyk
po 1434	Joannes Girdan (224)	kantor	dziekan
1484	Joannes Tintzman (317)	mansjonarz	kanonik
1494	Caspar Hoffman (52)	kanonik	dziekan
po 1494	Nicolaus Gunderlein (444)	wikariusz	kanonik
1518	Bartholomaeus Ruersdorf (39)	scholastyk	prepozyt

Zamiany beneficjów początkowo zabronione w Kościele z racji zagrożenia potencjalną symonią w XIV i XV w. stały się codziennością. W świetle prawa kościelnego oznaczały one podwójny wakans na beneficjach i wymagały zgody ze strony kolatorów, a jeśli sprawa dokonała się przy pomocy prowizji papieskich – także opłacenia przez obie strony stosownych annat¹⁷.

Przedmiotem zamiany niekoniecznie musiały być beneficja posiadane *de facto*. Niekiedy równie owocny mógł być targ niezrealizowanymi jeszcze prawami do nich. Z interesującego nas obszaru znamy dwa takie przypadki, oba dotyczące legnickiego archidiakonatu w 1410 roku. Teofil z Opoła (577), kanonik i kustosz legnicki, oddał Odonowi Colonne, wówczas kardynałowi-prezbiterowi tytułu św. Jerzego *ad Velum aureum* (późniejszemu papieżowi Marcinowi V), kościół w Wiązowie w zamian za prawa do archidiakonatu, którego kardynał wprawdzie nie posiadał, ale najprawdopodobniej miał nań prowizję¹⁸. Podobnie postąpił wiele lat później Henryk Senfleben (150) oddając altarię w kościele parafialnym w Głogowie Markowi de Astallis, który także posiadał jedynie prowizję na archidiakonacie legnickim (zob. Aneks IV). W obu przypadkach zwraca uwagę oczywista nierównowaga w wartości beneficjów będących przedmiotem

¹⁷ SZCZUR 1998, s. 23.

¹⁸ Prowizji na archidiakonacie legnickim dla kardynała Colonne brak w znanych edycjach, choć tego czasu dotyczy kilka z nich (RG II, MVB VI, BP III), co rodzi podejrzenie, że opisywana transakcja mogła być wymianą jedynie z nazwy, w rzeczywistości zaś ukrytą łapówką za wystąpienie o beneficjum.

wymiany (archidiakoniat za probostwo lub altarię), przy czym jednak trzeba pamiętać, że jedna strona przedstawiała do targu beneficjum pewne, rzeczywiście posiadane, druga zaś jedynie uprawnienia do ubiegania się o takowe, często bardzo teoretyczne, skoro nie zostały osobiście zrealizowane. Warto wreszcie zauważyć, że w obu przypadkach dość tanim kosztem w posiadanie uprawnień do ubiegania się o beneficjum uzyskały osoby, które - jak się okazało - miały realne możliwości ich objęcia.

W pozostałych znanych nam ze źródeł zamianach zachowana już została – jak się wydaje - względna równowaga beneficjów przynajmniej na poziomie ich rangi. Pierwszy tego typu przypadek pojawił się już kilka lat po fundacji kapituły legnickiej i dotyczył zamiany kanonii w kolegiatach legnickiej i Św. Krzyża we Wrocławiu między Ulrykiem de Landiscrone (585) i Konradem de Knobelsdorff (74). Sprawa znana nam jest jedynie z wzornika dokumentów biskupich i stąd nieznane jest dokładne datowanie zamiany (1354/1358), ale analiza karier obu kanoników nie pozostawia wątpliwości, że rzeczywiście miała miejsce. Drugie (i ostatnie znane) wyjście z kapituły w wyniku zamiany miało miejsce dopiero w XVI w. (1516) i dotyczyło Kacpra Braunera (48) i Mateusza Lamprechta (393) przy czym nie jest, niestety, znane beneficjum, które otrzymał pierwszy z nich w zamian za kanonię legnicką.

Pozostałe przypadki zamiany dotyczą już niższych beneficjów. W roku 1404 Albert Yper z Legnicy (4) odstąpił Janowi z Lutomyśla (267) altarię w kościele szpitalnym św. Stanisława na przedmieściu wrocławskim w zamian za inną altarię w kolegiacie św. Idziego we Wrocławiu, przy czym, z tego co wiemy o pierwszym z wymienionych, zamiana wiązała się najprawdopodobniej z jego planami kariery w konsystorzu wrocławskim (już w następnym roku był wiceoficjałem). Podobnie nie budzi większych wątpliwości zamiana mansjonarii legnickiej na altarię św. Anny w kościele św. Piotra dokonana w 1486 r. między Wincentym Bantsch (597) i Franciszkiem Fallerdorf (91). Trudno natomiast oprzeć się wrażeniu czysto spekulacyjnego podejścia do posiadanych beneficjów u Jana s. Jerzego z Gliwic (223), który w lipcu 1419 r. w zamian za probostwo w Bytomiu oddał Mikołajowi Cruczborg (430) dwie altarie (w katedrze wrocławskiej i w kościele św. Piotra w Legnicy), by już po kilku miesiącach (marzec 1420) oddać rzeczzone probostwo Jakubowi s. Spytka (174) za precentorie w kolegiacie Św. Grobu w Legnicy.

Wakaty *ex causa mutandi status* do czasów reformacji były rzadkością, co niekoniecznie musiało być skutkiem braku występowania zjawiska¹⁹, a bardziej tego, że klerycy mający zamiar ożenić się, rezygnowali z beneficjum przed ślubem, co odnotowywane było w źródłach jako zwykła rezygnacja. Uchwycenie tego typu przypadków jest jednak w praktyce trudne, choć możliwe. Zaczniemy od dwóch przypadków porzucenia kariery duchownej jeszcze przed uzyskaniem

¹⁹ RADZIWIŃSKI 2002, s. 27-38 opisuje wiele takich przypadków z terenów polskich.

beneficjów. Pierwszy *casus* dotyczy Jerzego Vogelera z Legnicy (125), który w 1446 r. jako kleryk diecezji wrocławskiej i bakałarz *artium* świadczy na dokumencie prepozyta Jana Bawde. Wszystko wskazuje na to, że mógł być bliskim krewnym jednego z kanoników i posiadał, lub starał się o beneficjum przy kolegiacie. Jednak już w następnym roku spotykamy go w gronie legnickich mieszczan, niedługo później został wybrany ławnikiem miejskim (1449, 1450 i 1453), a w 1463 r. rajcą.

Do pewnego momentu podobnie potoczyły się losy Jerzego Sona z Legnicy (124). W 1434 r. jako *clericus de Legnicz* ufundował ołtarz w kościele św. Piotra, którego sam miał być altarystą i patronem. Z nieznanych powodów zatwierdzenie fundacji przez biskupa nastąpiło dopiero po 4 latach. Jerzy Son pozostał wprawdzie patronem altarii, jednak już nie jako kleryk, gdyż w międzyczasie przyjął prawo miejskie we Wrocławiu. Jak długo wytrwał w tym stanie i jakie były motywy tej decyzji, tego nie wiemy. Mamy natomiast pewność, że rezygnacja z kariery duchownej była jedynie czasowa, gdyż w 1465 r. spotykamy Jerzego Sona jako kanonika legnickiego i altarystę w kościele św. Piotra.

W obu wymienionych przypadkach mieliśmy do czynienia z rezygnacją z kariery duchownej, ale nie z beneficjów, których obaj klerycy jeszcze nie posiadali. W ciągu XV w. przykładów rezygnacji z beneficjów kościelnych na rzecz małżeństwa mamy dwa. W 1427 r. archidiacon legnicki Angelus Massi de Genezano (20) zrezygnował ze wszystkich swoich beneficjów i niedługo później ożenił się w Rzymie. Drugi przypadek dotyczy Jana Arnsdorfa (191), który w 1497 r. z podobnego powodu zrezygnował z altarii w kaplicy św. Jakuba na przedmieściu wrocławskim.

Zjawisko wyraźnie przybrało na sile w czasie reformacji, z jednej strony z powodu znanych powszechnie poglądów religijnych nowinkarzy na kwestie celibatu²⁰, z drugiej z uwagi na ogólne rozprężenie obyczajów. Znamy z tego okresu 4 takie przypadki.

Z kroniki Mikołaja Pola dowiadujemy się, że:

„26 IX 1524 hat Johannes Peisker, Vikarius zum heil. Kreuz, Thumherr zu Liegnitz, Jungfrau Coronam, Herren Siegmund Ullmanns Tochter, zur Ehe genommen”. (Pol III, s. 36)

przy czym z kontekstu całości kroniki można się domyślać, że nie chodziło tylko o rezygnację z beneficjów, ale i o demonstrację nowej wiary. Nie jest to ostatni przykład jawnej apostazji od Kościoła katolickiego. O przyjęciu luteranizmu i emigracji do Torunia wiemy także w przypadku kanonika Hieronima Gortler vel Wildenberg (177). Zmarł on w 1558 r. mając 93 lata, a syn ufundował dla niego epitafium w kościele parafialnym w rodzinnej Złotorzy. Luteranizm wybrał także Erhard von Queiss (85), scholastyk legnicki i kanclerz księcia Fryderyka II, a następnie Albrechta Hohenzollerna, od którego otrzymał biskupstwo

²⁰ *Księgi wyznaniowe* 1999, s. 150-151.

pomezzańskie (1523). Być może już wówczas zrezygnował ze scholasterii, choć praktyka ówczesna kazała wstrzymać się z tym do czasu uzyskania papieskiej konfirmacji, a tej von Queiss nie otrzymał nigdy, nie przyjął też sakry biskupiej. Biorąc natomiast wzór z Marcina Lutra na przełomie 1527 i 1528 ożenił się z Apolonią, ks. ziębicką z Podiebradów, kuzynką ks. legnickiego Fryderyka II, do tego czasu klaryską w Strzelinie.

Ostatni znany ze źródeł przypadek rezygnacji z beneficjum ze względu na ożenek dotyczył znanego humanisty i poety, kanonika Kacpra Ursyna Veliusa (59) i miał miejsce w 1529 roku. Brak w tym przypadku przesłanek, aby podejrzewać, że grały tu rolę aspekty wyznaniowe.

Tylko jeden legnicki duchowny, archidiakon Paweł Haunold (502), zrezygnował z beneficjum z powodu wstąpienia do zakonu – w tym przypadku do bernardynów. Zgodnie z prawem samo wstąpienie nie powodowało wakatu na beneficjum, następował on dopiero wraz ze złożeniem ślubów wieczystych.

Trzech członków legnickiej kapituły Św. Grobu musiało zrezygnować z prebend po uzyskaniu sakry biskupiej: archidiakon Henryk de Bancz (139), od 1352 r. biskup lubuski; kanonik Jan Hoffman (237), od 1427 r. biskup miśnieński i kanonik Baltazar von Promnitz (32), od 1538 r. biskup wrocławski

Ze względu na zakaz łączenia beneficjów konsystorskich z niższymi nowy biskup miał trzy miesiące na ich zwolnienie, przy czym prawo ich rozdysponowania przypadało papieżowi²¹. Modelowym wręcz przykładem takiej sytuacji jest *casus* Henryka de Bancz, który szanując to prawo sam zaproponował Innocentemu VI kandydatów na swoje dawne beneficja: archidiaconat legnicki oraz kanonikaty wrocławski i głogowski. Zapewne podobnie działo się w przypadku Jana Hoffmana, natomiast Baltazar von Promnitz już jako biskup wrocławski wykorzystał fakt, że sam stał się patronem swojego legnickiego kanonikatu i zamiast z niego zrezygnować w opisanym wyżej trybie zrzekł się go na rzecz swojego siostrzeńca Baltazara Kopperwolff (31). Z podobną cesją mamy w jeszcze do czynienia dwukrotnie: w 1451 r. Henryk Senftleben (150) zrzekł się archidiaconatu na rzecz Jana Dustera (211) oraz w 1499 r. Wincenty Bantsch (597) oddał ołtarz św. Anny w kościele św. Piotra Jerzemu Neugebauer (120), przy czym w tym wypadku mocno podkreślona została rola plebana patrona altarii.

Sama sakra nie powodowała obowiązku rezygnacji z niższych beneficjów. Wiązał się on bowiem nie ze stopniem święceń, a raczej z objęciem beneficjum konsystorskiego, w tym przypadku diecezji, czego dobrym przykładem jest pozostawanie w kapitule legnickiej Jana von Pannwitz (279), sufragana wrocławskiego.

Nie spotykamy się natomiast ze skutecznym usunięciem legnickiego duchownego z beneficjum, choć znamy dwie próby tego rodzaju. Pierwsza ma

---

²¹ SZCZUR 1998, s. 23.

dość szczególne tło, znane nam tylko częściowo z akt papieskich. Zgodnie z ich relacją w Zielone Świątki (19 maja) 1415 r. pobity, zraniony i uwięziony został w Legnicy ksiądz Aleksy Cracow. Niezwykłości całemu wydarzeniu nadawał przede wszystkim skład grupy sprawców, rzeczywiście dość zadziwiający: Gunter de Prato (132) – prepozyt, Klemens Bedirmann (64) - kanonik, późniejszy pleban w Kunicach, Jan z Żagania (300) – kanonik, Jan Belaw (197) - kanonik, późniejszy prepozyt i kantor, Jerzy Eckhardi (109) - wikariusz kolegiacki, późniejszy kanonik i pleban w Kunicach, Augustyn z Grodkowa (23) - wikariusz kolegiacki, Paweł Wasserman (513) - wikariusz kolegiacki, późniejszy pleban w Udaninie, Jan de Prato (285) - pleban w Taczalinie, wcześniej prepozyt benedyktynek w Legnicy oraz Grzegorz Weynrich – kleryk i Jerzy Voebet - laik. Oni to właśnie, zgodnie z cytowanymi dokumentami: [...] *suorum honoris et fame prodigi, eundem Alexium, in habitu et tonsura presbiterialibus publice incedentem, in domo mansionariorum dicte ecclesie, in qua tunc fuerat, illius hostiis fractis, ausu temerario non sive gravi iniuria invaserant illumque ceperant ac graviter vulneraverant et carceribus mancipatum detinuerant in clericalis status obproprium et eiusdem Alexii damnum non modicum atque iacturam [...]*²².

Dokumenty nic nie mówią o przyczynach tego zajścia, nie mamy też możliwości poznania wersji strony przeciwnej. Wiemy tylko, że proces w tej sprawie toczył się na soborze w Konstancji i wydany został wyrok na korzyść Aleksego, pozbawiający beneficjów duchownych sprawców napadu, co zresztą natychmiast wykorzystane zostało przez spragnionych prebend duchownych z różnych stron Europy, którzy szybko postarali się o stosowne prowizje (zob. Aneks IV). Zarówno te prowizje, jak i cały wyrok pozostały jednak tylko na papierze. Z analizy karier skazanych wiemy bowiem, że żaden nie tylko nie utracił swojego beneficjum, ale większość awansowała w hierarchii. Ponowna publikacja wyroku, zarządzona przez papieża Marcina V w r. 1426, nic tu nie zmieniła, tym bardziej że część sprawców w międzyczasie zmarła.

W roku 1425 spotykamy się z drugą próbą usunięcia legnickiego kanonika z beneficjum. Wówczas to Mikołaj Patzoldi z Bolkowa, kleryk diecezji wrocławskiej, prosił papieża Marcina V o kanonię należącą do Teodoryka Predila (574) pod pozorem: *quod Theodericus Pradel excommunicationis sententia innodatus et excommunicatus, per annum et ultra in sententia huiusmodi insorduit non curans ad ecclesie gremium redire, et sic ligatus missas et alia divina in contemptum clavium celebravit, propter quod idem Theodericus dictis canonicatu et prebenda se reddidit merito indignum*²³. Powód owej ekskomunikacji pozostaje nam nieznan. Wiadomo jednak, że prowizja pozostała nieskuteczna i Predil pozostał kanonikiem legnickim (poświędzonej jest jeszcze w 1434 r.)

²² MVB VII, nr 464: 21 VII 1419, nr 1613: 6 VII 1426 (= RG IV/1, k. 68-69).

²³ MVB VII, nr 1330.

ROZDZIAŁ IV

PROBLEM KUMULACJI BENEFICJÓW. DUCHOWNI LEGNICCY POSIADACZAMI KILKU BENEFICJÓW W MIEŚCIE I POZA NIM

Kumulacja beneficjów¹, mimo formalnych zakazów pochodzących zarówno z ustawodawstwa papieskiego² jak i diecezjalnego³, w XIV i XV w. była zjawiskiem powszechnym w całej Europie powodując – poprzez oczywisty w takim przypadku brak rezydencji – zamęt w codziennym funkcjonowaniu wszelkich instytucji kościelnych, począwszy od małych kościołów parafialnych, a skończywszy na kapitułach. Statuty kapituły wrocławskiej, którymi rządziła się przecież także ta legnicka, zezwalały wprawdzie na łączenie prałatury z kanonią oraz na rezydowanie kanoników, którzy mieli parafie przy kapitule, ale przepisy te były notorycznie omijane.

„Lekarstwem” na zakazy były liczne dyspensy. Słyszymy też o takowych najczęściej w przypadku typowych „łowców prebend”, którzy prosili o pozwolenie (ważne *ad vitam* lub na kilka lat) posiadania kilku nie łączalnych (*incompatibilia*) beneficjów. W przypadku Legnicy otrzymali je archidiakoni Teodoryk von Kreuzburg (572) i – kilkakrotnie Henryk Senftleben (150), w 1461 r. dziekan Jan Girdan (224), rok później prepozyt Zygmunt Atcze (553) – tu chodziło o łączenie wrocławskiego archidiakonatu z legnicką parafią św. Piotra, oraz kanonik Mikołaj Goltberg (440). Mamy też jeden przypadek w mniejszej skali z 1500 r., kiedy to kanonik Jerzy Bobersberg (106) obejmując altarię w kolegiacie dostał dożywotnią dyspensę (zapewne biskupią) *ad tenendum idem beneficium unam cum Canonicatu in supradicta Ecclesia Collegiata*.

Legnicy duchowni posiadający tylko jedno beneficjum

	do 1300	1301- 1350	1351- 1400	1401- 1450	1451- 1500	od 1501	Ra- zem
Ogólna liczba prałatów	13	10	24	30	14	13	104
poza prałaturą w Legnicy nie mieli żadnych innych beneficjów	6	2	8	4	1	3	24 (23%)
Ogólna liczba kanoników	/	/	52	54	42	39	187
poza kanonią w Legnicy nie mieli żadnych innych beneficjów	/	/	14	9	10	14	47 (25%)

¹ Rozważania w tej części oparte są o materiał zebrany w Aneksie II opracowany wstępnie w Aneksie V i tabeli zamieszczonej na końcu rozdziału.

² SZCZUR 1998, s. 25.

³ DOLA 1983, s. 162-163; GERLIC 1993, s. 114; WÓLKIEWICZ 2003, s. 198-199.

	do 1300	1301- 1350	1351- 1400	1401- 1450	1451- 1500	od 1501	Ra- zem
Ogólna liczba niższego duchowieństwa	5	14	53	147	110	51	380
poza beneficjum w Legnicy nie mieli żadnych innych beneficjów	5	12	35	109	74	36	271 (71%)

Spróbujmy jednak oszacować skalę zjawiska. Powyższa tabela pokazuje, że w przypadku prałatów i kanoników jedynie co czwarty duchowny nie posiadał poza swym legnickim beneficjum żadnego innego (niekoniecznie kapitulnego). W przypadku posiadaczy niższych beneficjów proporcje są prawie dokładnie odwrotne – tu jedynie co trzeci miał szansę na inne, najczęściej równoważne, ale bywało także, że nawet prałackie beneficjum.

Co do kapituł katedralnych to duchowni legnicy najczęściej obejmowali beneficja w kapitule katedralnej we Wrocławiu – mamy poświadczonych 81 takich przypadków, przy niewielkim w tym kontekście udziale kapituł lubuskiej (4 osoby), krakowskiej (także 4), praskiej (4), miśnieńskiej (3), gnieźnieńskiej (1), płockiej (1) i warmińskiej (1). Jedynie kapituła katedralna w Ołomuńcu miała w swoich szeregach ośmiu duchownych związanych także z Legnicą.

Spośród kapituł kolegiackich w oczywisty sposób wysuwają się na czoło te położone w granicach diecezji wrocławskiej – ich swoisty ranking z perspektywy związków personalnych z Legnicą przedstawia się następująco: Głogów – 31, Wrocław (Św. Krzyż) – 26, Brzeg – 25, Otmuchów / Nysa – 21, Opole – 16, Wrocław (św. Idzi) – 7, Racibórz – 4, Głogówek – 2 przy jednoczesnej bardzo nikłej reprezentacji w kapitułach poza Śląskiem, niekoniecznie bardzo odległych. W kolegiatach polskich zasiadało w sumie 6 duchownych związanych z Legnicą (w diecezji krakowskiej 4, gnieźnieńskiej 2), w czeskich - 7 (w diecezji praskiej 5, ołomunieckiej 3). Jedynym wyjątkiem jest kolegiata św. Piotra w Budziszynie, gdzie spotykamy 6 duchownych.

Bardzo częstą drogą uzupełnienia dochodów z prebendy kanonickiej były parafie, chętnie obejmowane przez kler kapitulny z racji wspomnianego już wyżej braku obowiązku rezydencji przy nich i sprawowaniu opieki duszpasterskiej przez opłacanego wikariusza. Podobnie, jak w przypadku kapituły otmuchowskiej⁴, można wskazać, że w zdecydowanej większości były to parafie położone niedaleko od Legnicy, w pobliskich wioskach (Rosochata, Czerwony Kościół, Udanin, Słup, Kunice, Pielgrzymka, Pątnów itp.) lub miastach (Chojnow, Lubin, Jawor)

Legnicy duchowni jako plebani

	do 1300	1301- 1350	1351- 1400	1401- 1450	1451- 1500	od 1501	Razem
Ogólna liczba prałatów	13	10	24	30	14	13	104
w tym posiadacze jednego lub więcej probostw	-	2	3	6	1	-	12 (11%)

⁴ WÓLKIEWICZ 2003, s. 207-208.

	do 1300	1301- 1350	1351- 1400	1401- 1450	1451- 1500	od 1501	Razem
Ogólna liczba kanoników w tym posiadacze jednego lub więcej probostw	/	/	52	54	42	39	187 43 (23%)
Ogólna liczba niższego duchow- nieństwa w tym posiadacze jednego lub więcej probostw	5	14	53	147	110	51	380 33 (9%)

Zupełnie osobną kategorią duchownych kumulujących prebendy są tzw. łowcy prebend (określenie E. Wólkiewicz)⁵, których swoisty „dorobek” w tym względzie zamykał się nierzadko na kilkunastu pozycjach, co prawda rzadko posiadanych jednocześnie. Ich wykaz zawiera poniższa lista, przy czym zwracają uwagę dwie prawidłowości. Po pierwsze, zdecydowana większość z tu wymienionych to ludzie blisko związani z dworem kolejnych biskupów wrocławskich, nierzadko cudzoziemcy (co dawało im możliwość szukania prebend w macierzystej diecezji). Po drugie, zwraca uwagę dużo wyższy w tej grupie od przeciętnego w Legnicy wskaźnik wykształcenia, co zresztą ściśle łączy się z poprzednim punktem – jedynie ich użyteczność w zarządzie diecezji wyjaśniała tak dużą hojność biskupów.

Łowcy prebend

Imię	Beneficja w Legnicy	Wyższe beneficja poza Legnicą
XIV w.		
Nicolaus de Banz (421)	archidiakon	kanonik katedralny krakowski i wrocławski, kanonik i kantor świętokrzyski.
Henricus de Bancz (139)	archidiakon	kanonik katedralny wrocławski, lubuski i krakowski, kanonik głogowski i świętokrzyski
Jacobus Augustini (161)	archidiakon	kanonik katedralny wrocławski, opolski i głogowski.
Joannes de Witlonis (329)	kanonik	kanonik i archidiakon głogowski, scholastyk świętokrzyski, kanonik praski
Petrus de Janowicz (530)	kanonik	kanonik katedralny wrocławski i praski, kanonik ołomuniecki, prepozyt w Stara Boleslav
Franciscus Floszer (92)	kanonik i altarysta w kolegiacie	kanonik wrocławski (katedralny i u św. Idziego), głogowski, głogówecki, opolski
Theodoricus von Pannwitz (573)	pleban u NMP	kanonik katedralny wrocławski, kanonik opolski i głogowski.
XV w.		
Theodoricus von Kreuzburg (572)	archidiakon, kanonik	kanonik i scholastyk katedralny wrocławski, kanonik otmuchowski, brzeski, świętokrzyski, kanonik i dziekan miśnieński

⁵ Ibidem, s. 214-215.

Imię	Beneficja w Legnicy	Wyższe beneficja poza Legnicą
Joannes Duster (211)	archidiakon	kanonik i prepozyt katedralny wrocławski, głogowski i świętokrzyski
Nicolaus Merboth (463)	archidiakon	kanonik katedralny wrocławski, kustosz i prepozyt raciborski, kanonik głogowski, świętokrzyski, otmuchowski / nyski.
Seifridus Degenberg (552)	dziekan	kanonik katedralny wrocławski, świętokrzyski, ołomuniecki i warmiński
Joannes de Hassia (230)	dziekan	kanonik opolski, brzeski i głogówecki
Joannes Augustini (192)	kantor	kanonik katedralny wrocławski, głogowski, otmuchowski, kanonik i dziekan brzeski
Ulricus de Spira (586)	kanonik	kanonik katedralny wrocławski, brzeski, kanonik i dziekan otmuchowski
Nicolaus Henselini de Czulchaw (446)	kanonik	kanonik wrocławski (katedralny i u św. Idziego), brzeski
Nicolaus Goltberg de Nissa (440)	kanonik	kanonik, dziekan i scholastyk katedralny wrocławski, głogowski, brzeski
Jacobus Eichholz (164)	kanonik	kanonik i kustosz katedralny wrocławski, brzeski, otmuchowski, prepozyt opolski
Nicolaus Wenke (493)	kanonik	kanonik katedralny wrocławski, opolski, kanonik i prepozyt otmuchowski
Joannes Stankonis (311)	kanonik	kanonik katedralny wrocławski i krakowski, dziekan głogowski, prepozyt świętokrzyski, kanonik łączycycki i wieluński, kantor sandomierski
Caspar Weigel (61)	altarysta w kościele św. Piotra	kanonik, kanclerz, prepozyt i archidiakon katedralny wrocławski, kanonik głogowski, archidiakon opolski.
Franciscus Hase alias Woitsdorf (94)	kanonik	kanonik i scholastyk katedralny wrocławski, kanonik świętokrzyski i brzeski
Joannes Hermanni (236)	precentor	kanonik i kustosz katedralny wrocławski, kanonik głogowski, kanonik i scholastyk ołomuniecki
XVI w.		
Sigismundus Gossinger (555)	archidiakon	kanonik katedralny wrocławski, głogowski, świętokrzyski i ołomuniecki
Joannes Schewerlein jr (302)	kanonik	kanonik katedralny wrocławski, prepozyt opolski, archidiakon głogowski, kanonik w Augsburgu i Trydencie.
Mathaeus Lamprecht (393)	kanonik	kanonik katedralny wrocławski i plocki, świętokrzyski, nyski, prepozyt raciborski, archidiakon głogowski
Dominicus Prockendorf (81)	kanonik	kanonik i archidiakon katedralny wrocławski, kanonik świętokrzyski i głogowski
Balthasar von Promnitz (32)	kanonik	kanonik i archidiakon katedralny wrocławski, prepozyt świętokrzyski, kanonik głogowski
Nicolaus Weidener (490)	kapelan klasztoru Bożego Ciała	kanonik i kantor katedralny wrocławski, kanonik nyski, kanonik i dziekan świętokrzyski

Duchowni legnicy posiadaczami beneficjów kapitulnych w diecezjach wrocławskiej i lubuskiej

(P – prałaci i plebani, K – kanonicy, N – niższe duchowieństwo)

kumulacja z beneficjum legnickim / bez kumulacji

	do 1300			1301-1350			1351-1400			1401-1450			1451-1500			od 1501			Razem		
	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-
Ilość osób	12	-	6	10	-	14	24	52	53	30	54	147	15	42	110	13	39	51	103	187	381
posiadających																					
1 beneficjum	4	-	-	3	-	-	6	8	2	1	10	2	4	4	2	3	8	3	21	30	9
2 beneficja	2	-	-	2	-	-	4	3	2	10	4	1	2	2	2	3	2	-	23	11	5
3 beneficja	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	2	-	1	3	-	4	7	-
4 beneficja	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	3	2	-	-	-	-	1	1	3	4	3
5-6 beneficjów	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3	-	1	-	-	-	-	-	2	3	1
kapitulne na Śląsku poza Legnicą																					
Wrocław																					
Katedra																					
P	1/1	-	-/-	-/2	-	-/-	-/-	-/-	-/-	1/3	1/4	1/1	2/-	1/-	1/-	-/-	1/1	-/1	4/6	3/5	2/2
K	3/-	-	-/-	7/-	-	-/-	8/-	4/2	4/-	6/3	7/5	2/1	6/-	4/1	1/-	4/1	7/1	1/-	34/3	22/9	8/1
Św. Krzyż																					
P	-/-	-	-/-	-/1	-	-/-	-/-	-/1	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	1/-	-/-	-/-	-/1	-/1	-/1	1/2	-/1
K	-/-	-	-/-	-/1	-	-/-	1/1	-/3	-/1	3/2	-/2	-/-	3/-	1/-	-/-	-/1	-/2	-/1	7/5	1/7	-/2
św. Idzi																					
P	-/-	-	-/-	-/-	-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/1	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/1
K	-/-	-	-/-	-/-	-	-/-	-/-	-/-	-/1	-/-	-/2	-/1	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/2	-/2

	do 1300			1301-1350			1351-1400			1401-1450			1451-1500			od 1501			Razem		
	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-
Brzeg																					
P	-/-	-	-/-	-/-	-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/2	-/1	-/-	-/-	-/-	-/-	1/-	-/-	-/-	1/2	-/1	-/-
K	-/-	-	-/-	-/-	-	-/-	-/-	-/-	-/1	4/1	7/4	1/-	2/-	3/1	2/-	1/-	-/-	-/2	7/1	10/5	3/3
Głogów																					
P	-/1	-	-/-	-/-	-	-/-	1/-	-/1	-/-	1/-	-/1	-/-	-/-	1/-	-/-	-/-	1/1	-/-	2/1	2/3	-/-
K	-/-	-	-/-	2/-	-	-/-	2/-	1/1	1/-	2/-	1/1	1/-	2/-	-/-	1/-	1/1	2/2	-/-	9/1	4/4	3/-
Głogówek																					
P	-/-	-	-/-	-/-	-	-/-	-/-	-/-	-/1	-/-	-/1	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/1	-/1
K	-/-	-	-/-	-/-	-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/1	-/-	-/1	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/1	-/-	-/1
Lubusz																					
P	-/-	-	-/-	-/-	-	-/-	1/-	1/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	1/-	1/-	-/-
K	-/-	-	-/-	1/-	-	-/-	-/-	1/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	1/-	1/-	-/-
Opole																					
P	-/2	-	-/-	-/-	-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/1	-/1	-/-	-/-	-/-	1/-	1/-	-/-	1/2	1/1	-/1
K	-/-	-	-/-	1/-	-	-/-	-/1	1/-	1/1	2/1	2/2	1/1	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	3/2	3/2	2/2
Otmuchów / Nysa																					
P	-/-	-	-/-	-/-	-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	1/1	-/-	1/-	-/-	-/-	-/-	1/-	-/-	1/-	2/1	-/-
K	-/-	-	-/-	-/-	-	-/-	-/-	-/1	-/-	3/-	2/2	-/-	1/-	1/-	2/-	1/-	2/2	1/-	5/-	5/5	3/-
Racibórz																					
P	-/-	-	-/-	-/-	-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	1/1	-/-	-/-	-/-	-/1	-/-	1/1	-/1	-/-
K	-/-	-	-/-	-/-	-	-/-	1/-	-/-	-/-	1/-	1/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	-/-	2/-	1/-	-/-

ROZDZIAŁ V

WYKSZTAŁCENIE I POZIOM INTELEKTUALNY. KARIERY UNIWERSYTECKIE¹

Badania nad szkolnictwem średniowiecznego Śląska² i Legnicy³ mają już sporą tradycję historiograficzną, zarówno polską jak i niemiecką. Co najmniej są tak samo obfite, niekiedy już opracowane, źródła mówiące o związkach Ślązaków z czołowymi uniwersytetami⁴, szczególnie środkowoeuropejskimi - lipskim⁵, krakowskim⁶, praskim⁷, wiedeńskim⁸, ale i erfurckim⁹, frankfurckim¹⁰, wittenberskim¹¹, bolońskim¹² i innymi włoskimi¹³.

Kwestia wykształcenia należy też, co najmniej od czasów Santifallera, do kanonu badań nad środowiskami kapitulnymi, nierzadko wyprzedzając publikację pełnych syntez¹⁴.

1. Liczba studiujących

Statystycznie rzecz biorąc najlepiej wykształconą grupą legnickiego duchowieństwa byli prałaci. Przyjmując za miarodajne dane z czasów istnienia kapituły (tj. od połowy XIV w.) otrzymujemy liczbę 49 studiujących prałatów na 82 znanych ze źródeł (67%), przy wyraźnej tendencji wzrostowej: w wieku XIV - 43%, XV - 62%, XVI - 61%.

Grupa ta nie była jednak jednolita. Jak pokazuje poniższy wykaz, najlepiej wykształceni byli prepozyci i scholastycy, wśród których najwyższy był odsetek studiujących (odpowiednio 86 i 78%), jak i graduatów (57 i 56%), przy czym po połowie XV w. nie wszedł do tej grupy nikt, kto nie miał przynajmniej magiste-

---

¹ Rozważania w tej części oparte są o materiał zebrany w Aneksie II, opracowany wstępnie w Aneksie VII i tabeli zamieszczonej na końcu rozdziału.

² SOFFNER 1885; SCHULTE 1902, 1902a; BURDA 1916; CDS 25.

³ BAUCH 1908; BAHLOW 1908; ABICHT 1909; RUMMEL 1961.

⁴ SCHÖNBORN 1933; GOTTSCHALK 1934.

⁵ CDSR II/11, 16-18; PFOTENHAUER 1882; BRIEGER 1902; MÜLLER 1928.

⁶ *Album studiosorum...* I-VI; *Metryka Uniwersytetu Krakowskiego* I-II; BAUCH 1901a, 1907; MARKOWSKI 1965; BARYCZ 1971, 1982; PIETRZYK 2000; GAŚSIOROWSKI, 2000, 2000a, 2001.

⁷ *MHUCFP* I-III; MÜLLER 1928; WOSTRY 1932; KRZYŻANIAKOWA 1964, 1995, 1998, 2001; MACHILEK 1968; MORAW 1993; OZÓG 2000.

⁸ *Matrikel der Universität Wien. I-II*; SCHRAUF 1902.

⁹ BAUCH 1904b, 1906; PFOTENHAUER 1896; MUTHER 1870.

¹⁰ BAUCH 1897a.

¹¹ *Album Academiae Vitebergensis*.

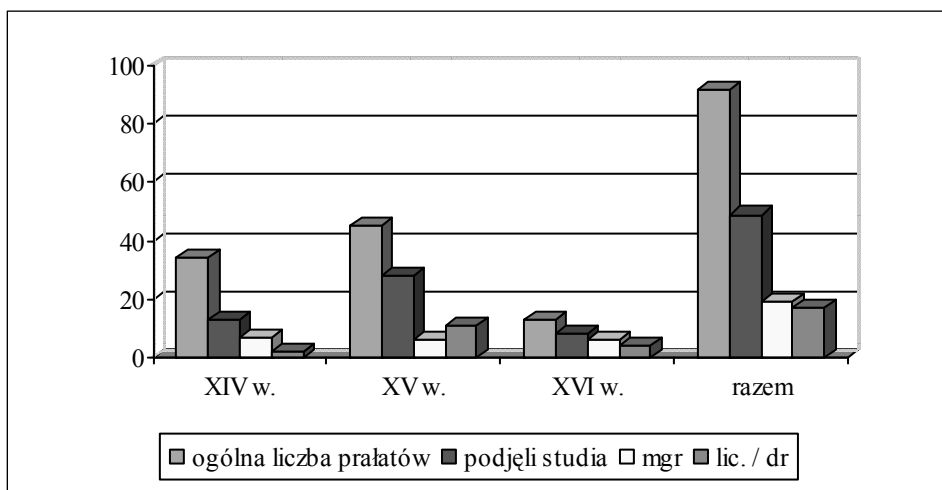
¹² *Acta nationis Germanicae Universitatis Bononiensis*; PFOTENHAUER 1894, 1895; KNOD 1899; KOZŁOWSKA-BUDKOWA 1976; VETULANI 1976; KOZŁOWSKA-BUDKOWA / ZAWODZIŃSKA 1988.

¹³ BARYCZ 1969; ZONTA 2004.

¹⁴ Tak ostatnio WÓLKIEWICZ 2002 i CZYŻAK 2004.

rium. Warto w tym miejscu zauważyć, że w przeciwieństwie do stosunków wrocławskich czy głogowskich rola i zakres uprawnień legnickich scholastyków nie są do końca jasne. Podejrzewać można, że władza ich ograniczała się do nadzoru (lub tylko prawa prezenty) nad szkołą kolegiacką w Legnicy. Szkoły parafialne przy kościołach św. Piotra i Marii Panny podlegały bowiem już dużo wcześniej scholastykowi katedralnemu z Wrocławia. On miał też wyłączne prawo obsadzania stanowisk rektorów tych szkół. Statuty synodalne biskupa wrocławskiego Rudolfa z 2. połowy XV w. stwierdzały wyraźnie: *Scolasticus habet conferre quinque scolas, tres in Wratislavia, duos in Lignicz*¹⁵. Jak wykazał Krzysztof Stopka, uprawnienia takie nie miały żadnej analogii na terenie całej metropolii gnieźnieńskiej¹⁶. Wytworzyła się bowiem paradoksalna sytuacja – legnicy scholastyki nie mieli władzy nawet nad szkołą należącą do ich własnej parafii Marii Panny.

Studia prałatów legnickich

Wśród częściej zmieniających się archidiaconów i dziekanów wskaźniki wykształcenia są już jednak niższe: na 17 znanych nam archidiaconów studiowało 11 (64%), tytuły uniwersyteckie uzyskało 9 (53%). 8 dziekanów (na 14) miało za sobą kontakt z uniwersytetem, 7 (50%) zakończyło naukę tytułem magistra lub wyższym. Najślabiej na tle innych prałatów wypadają kustosze, spośród których jedynie 2 na 9 (22%) studiowało i uzyskało tytuły naukowe. Zbliżony wynik uzyskujemy także w przypadku kantorów, gdzie wprawdzie studiowało 6 na 11 (54%), ale tylko 3 (27%) miało tytuł naukowy. A jeśli weźmiemy pod uwagę, że figurujący na tej liście Jan Girdan (224) został licencjatem dekretów dopiero jako dziekan legnicki, to liczba ta kurczy się do 2 (18%).

¹⁵ DOLA 2004, s. 318-319.

¹⁶ STOPKA 1994, s. 74-76.

Imię	Studia tak /nie	Tytuł
Prepozyci		
Guntherus de Prato (132)	+	-
Joannes Belaw (197)	-	-
Joannes Bawde (195)	+	-
Sigismundus Atcze (553)	+	lic. decr.
Joannes Doerfflinger (209)	+	dr decr.
Andreas Beler (6)	+	mgr
Bartholomaeus Ruersdorf (39)	+	dr decr.
Scholastycy		
Lucas Heseler (347)	+	-
Sigismundus Langenaw (556)	-	-
Caspar Lawkowicz (54)	+	-
Martinus Cromer (357)	-	-
Joannes Knobelsdorf (247)	+	dr decr.
Erasmus Mewerer (83)	+	mgr
Caspar Morgenaw (56)	+	dr decr.
Bartholomaeus Ruersdorf (39)	+	dr decr.
Erhard von Queiss (85)	+	dr utriusque iuris
Dziekani		
Nicolaus de Lemberg (459)	-	-
Henricus de Lubschicz (144)	+	mgr
Jacobus Pacznaw (169)	-	-
Petrus Adolphi de Goldberg (517)	+	mgr
Henricus de Borsnitz (140)	-	-
Franciscus Briger (89)	-	-
Conradus (69)	-	-
Seifridus Degenberg (552)	+	dr med.
Joannes Jenckwitz (242)	+	-
Joannes Bogschicz (199)	-	-
Joannes de Hassia (230)	+	dr med.
Joannes Girdan (224)	+	lic. decr.
Caspar Hoffman (52)	+	bac. artium
Melchior Hoffman (397)	+	lic. legum
Archidiakoni		
Henricus de Bancz (139)	-	-
Nicolaus de Poutwindsdorf (471)	(+)	-
Jacobus Augustini (161)	-	-
Franciscus Carbone Tomacelli (90)	-	-
Theophilus de Opol (577)	+	mgr
Laurentius Sachse (340)	+	dr decr.
Theodoricus von Kreuzburg (572)	+	mgr
Joseph Rinkenberg (332)	+	-
Angelus Massi de Genezano (20)	-	-
Henricus Senfleben (150)	+	mgr
Joannes Duster (211)	+	lic. decr.
Paulus Haunold (502)	+	bac. artium

Imię	Studia tak /nie	Tytuł
Nicolaus Merboth (463)	+	dr decr.
Sigismundus Gossinger (555)	+	mgr
Nicolaus Kribel (455) (nie objął)	+	mgr
Marcus Fogker (351)	-	-
Jeronimus Hirsberger (178)	-	-
Kantorzy		
Egidius (82)	(+)	mgr
Otto de Rysewicz (496)	-	-
Joannes Augustini (192)	+	-
Maternus Nympke (374)	-	-
Achatius Wenke (1)	+	-
Joannes Belaw (197)	-	-
Joannes Girdan (224)	+	(lic. decr.)
Paulus Tyczko (512)	-	-
Cristanus de Sorau (76)	-	-
Fridericus Nosticz (102)	+	-
Andreas Bottener (7)	+	bac. artium
Kustosze		
Martinus (353)	-	-
Theophilus de Opol (577)	+	mgr
Joannes Tschyme (321)	-	-
Augustinus Weygman (26)	-	-
Procopius (545)	+	dr med.
Sigismundus Rotenberger (559)	-	-
Michael Francke (407)	-	-
Nicolaus Stertzii (484)	-	-
Caspar Redlih (57)	-	-

Tego typu rozróżnień nie jesteśmy w stanie przeprowadzić wśród dużo liczniejszych kanoników legnickich. W tej grupie obserwujemy dużo niższy odsetek studiujących, niż w przypadku prałatów – na 187 osób jedynie 83 (44%) miało jakikolwiek kontakt z uniwersytetem. Dużo niższy był natomiast odsetek, tzw. jednorocznych studentów, kończących naukę bez uzyskania tytułu naukowego¹⁷. O ile w przypadku prałatów wynosił on 36% (18 z 50), to wśród kanoników było to tylko 19% (16 z 83). Powiedzmy od razu, że podobne obliczenie dla niższego duchowieństwa daje wynik mieszczący się pomiędzy dwoma powyższymi – 32% (23 z 72).

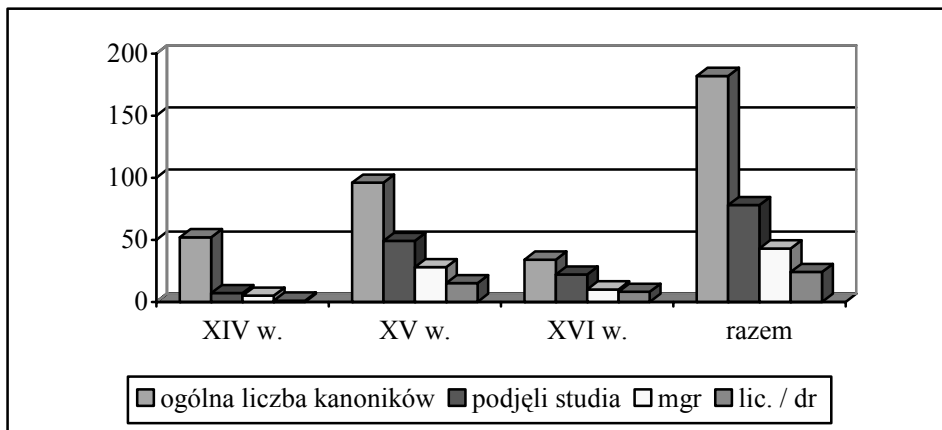
Podobnie jak w przypadku prałatów, tak i liczba kanoników z wykształceniem uniwersyteckim wykazywała silną tendencję wzrostową, zarówno w liczbach względnych, jak i bezwzględnych. W 2. połowie XIV w., a zatem zaraz po fundacji kapituły, jedynie dla 7 kanoników z 52 znanych (13%) mamy potwier-

¹⁷ O tym problemie szczegółowo GAŚSIOROWSKI 2000a.

dzenie studiów. W kolejnych półwieczach, przy porównywalnej liczbie znanych ze źródeł kanoników, odsetek ten gwałtownie rośnie:

2. połowa XIV w. - 13 % (7 z 52), 1. połowa XV w. - 37 % (20 z 54), 2. połowa XV w. - 69 % (29 z 42), 1. połowa XVI w. - 69 % (22 z 34), przy jednocześnie w miarę stałej (3-4 osoby) liczbie tych, którzy odchodzili z uczelni bez tytułów naukowych.

Studia kanoników legnickich

Dane dotyczące niższego duchowieństwa, jak zwykle obciążone są największym balastem niepewności, wynikającym ze słabego rozpoznania całej grupy. Do połowy XIV w. mamy potwierdzenie studiów, czy raczej tytułu magistra, dla jednego tylko duchownego – Idziego (82), rektora szkoły przy kościele św. Piotra. W 2. połowie XIV w. sytuacja poprawia się o tyle, że znamy ze źródeł kolejnych 3 rektorów (ze szkoły św. Piotra i kolegiackiej) – 2 magistrów (68, 97) i jednego bakałarza po studiach w Pradze (390), przy czym powstaje istotna wątpliwość, czy aby tytuły magisterskie rektorów nie miały charakteru czysto kurtuazyjnego, płynącego z zajmowanego stanowiska, a nie ze studiów. Jakkolwiek by jednak nie było, do owych 3 już wymienionych doliczyć trzeba jeszcze 2 magistrów: Teofila z Opola (577), altarystę i wicearchidiakona legnickiego – późniejszego kanonika, kantora i archidiakona, który studiował w Pradze oraz wikariusza kolegiackiego Mikołaja Nigri (467), późniejszego kanonika w Brzegu i u Św. Krzyża we Wrocławiu, o którego studiach nic bliższego wprawdzie nie wiemy, ale który niejedną raz występował z tytułem magisterskim. Spośród duchownych legnickich tego okresu w matrykule praskiej figuruje jeszcze altarysta od św. Piotra Jan Grolock (226), ale w jego przypadku nie potrafimy nic powiedzieć o jakimkolwiek tytule naukowym.

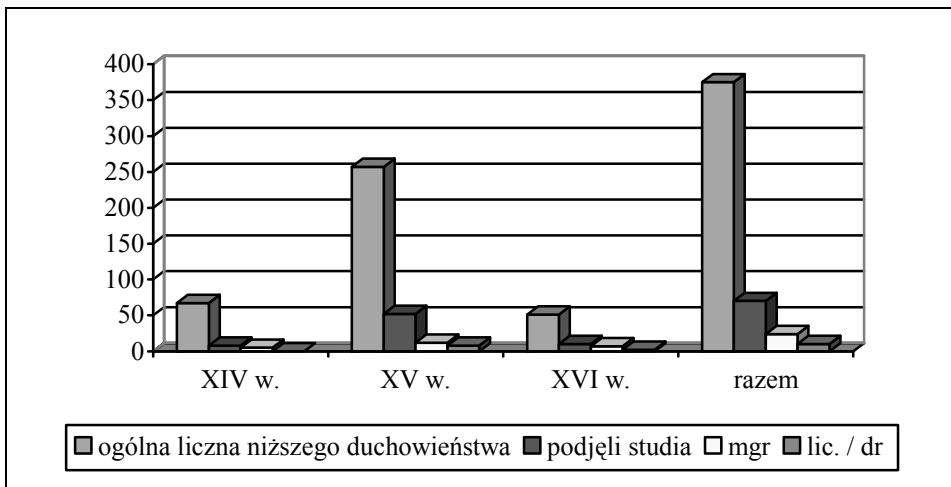
W ciągu XV i XVI w. liczba niższego duchowieństwa po studiach uniwersyteckich mierzona w liczbach bezwzględnych utrzymuje się na względnie stałym poziomie: 1. połowa XV w. - 17% (25 z 147), 2. połowa XV w. - 25% (28 z 110), 1. połowa XVI w. - 22% (11 z 51), przy jednoczesnym, systematycznym

spadku liczby studentów, którym nie udało się zakończyć uzyskaniem tytułu naukowego (odpowiednio 44, 25 i 0%). Trzeba jednocześnie przypomnieć, że spadek ogólnej liczby duchownych jest tylko wynikiem stanu zachowania źródeł, bowiem – jak wykazaliśmy w rozdziale I - liczba niższych beneficjów w ciągu XV w. systematycznie wzrastała.

Pewną formą dbałości książąt o poziom intelektualny kapituły było ustanowienie swoistego cenzusu wykształcenia wymaganego dla objęcia wybranych kanonii¹⁸. Pierwszy takiego aktu dokonał jeszcze książę Rupert (kanonia przeznaczona została dla magistra lub bakałarza teologii), drugą już doktorską prebendę (dla doktora lub licencjata dekretów) ustanowiono w r. 1508, czyli za czasów księcia Fryderyka II¹⁹. Niestety, znamy tylko 2 takich kanoników. Byli to: Franciscus Kreysewicz de Brega (96) - [1430]–1432 i Nicolaus Weigel (491) - [po 1432]–1444.

W przypadku 3 dalszych wydaje się to bardzo prawdopodobne (zob. Aneks I, I.8), głównie z braku danych przypisujących poszczególnych kanoników do konkretnych prebend. To z kolei oznacza, że nie jesteśmy w stanie stwierdzić, jaki w praktyce wpływ miały te decyzje na intelektualne oblicze kapituły. Znane przykłady wskazują jednak, że decyzje tego typu oznaczały raczej przekształcenie beneficjum w stałe stypendium naukowe dla wybrańców, którzy rzadko rezydowali w Legnicy i nie przynosiły większego praktycznego pożytku korporacji.

Studia niższego duchowieństwa legnickiego

Zdecydowana większość duchownych legnickich, o których studiach – niezależnie od ich efektu – mamy pewne informacje, zakończyła naukę przed objęciem beneficjum. Tych, którzy udali się na uniwersytet już jako legniccy beneficjanci było w sumie 9: 4 prałatów, 4 kanoników i 1 altarysta.

¹⁸ O problemie tzw. kanonii doktorskich zob. RADZIWIŃSKI 1995, s. 142-152.

¹⁹ Szczegóły w rozdziale I.

Łukasz Heseler (347), scholastyk legnicki od 1405 r. miał już za sobą dużo wcześniejsze studia praskie (w latach 1396-1397 był nawet rektorem uniwersytetu prawników), ale nie zakończył ich uzyskaniem tytułu naukowego. Postanowił zatem po latach kontynuować studia w Lipsku (1416), gdzie wpisano go w matrykule jako *Lucas scholasticus Legnicensis, Pragensis*. Rok później pojawił się tutaj także Gunter de Prato (132), prepozyt legnicki i kanonik wrocławski, który w nie miał wcześniejszych doświadczeń uniwersyteckich, ale szybko dorównał Heselerowi i w 1419 r. został rektorem lipskim, mimo że także nie zdobył jakiegokolwiek tytułu naukowego. W dużym stopniu w podobnej sytuacji znalazł się Jan Girdan (224), który wprawdzie w 1428 r. wpisał się do matrykuły lipskiej, ale studiów wówczas nie ukończył i w lipcu 1435 r., już jako dziekan legnicki, starać się musiał o siedmioletnią dyspensę od braku wykształcenia, które uzupełnił na nieznanym uczelni uzyskując tytuł licencjata *in decretis*. Nic natomiast nie wiadomo o jakichkolwiek wcześniejszych studiach scholastyka Kacpra Morgenaw (56), który już z tym tytułem immatrykulował się w 1500 r. w Bolonii i w krótkim czasie został doktorem dekretów.

Śród kanoników legnickich także 4 kontynuowało studia po uzyskaniu prebendy. Pierwszy z nich, Jan Koler vel Kaler (250) kanonikiem został około 1421 r., ale naukę rozpoczął dopiero po kilku latach, najpierw w Pradze, a później (1426) w Lipsku. To w tej grupie wyjątek. Pozostali kontynuowali wprawdzie naukę jako kanonicy, ale mieli już na koncie wcześniejsze naukowe osiągnięcia. I tak Franciszek Woitsdorf (94), gdy wpisywał się w 1429 r. do matrykuły wiedeńskiej, miał już za sobą studia w Krakowie i Lipsku uwieńczone magisterium sztuk i bakalaureatem teologii. Podobnie Hieronim Wildenberg ze Złotoryi (177) od wielu lat był już magistrem sztuk, gdy zdecydował się na studia medyczne w Wittenberdze (1511). Dużo skromniej na tym tle wygląda kariera Jana Tintzmanna (317), który w 1495 r. wrócił na uniwersytet w Lipsku aby kontynuować, zakończone (*bac. artium*) prawie 30 lat wcześniej studia. Trudno mieć wątpliwości, że każdy z wymienionych prałatów i kanoników spożytkował na cele studiów dochody z prebend legnickich. Brak natomiast jakiegokolwiek potwierdzenia, by osobno pomagała im w tym kapituła jako korporacja²⁰.

Wśród niższego duchowieństwa tylko w jednym przypadku znajdujemy potwierdzenie podjęcia studiów już po uzyskaniu beneficjum – chodzi tu o Kacpra Emmerich (49), altarystę w kościele św. Piotra od 1464 r. (z prezentacji Zygmunta Atcze), który dwa lata później rozpoczął studia w Lipsku i zakończył je bakalaureatem sztuk.

2. Miejsce studiów

Właściwie nic nie wiemy o wczesnym etapie edukacji przyszłych legnickich duchownych. Możemy się jedynie domyślać, że zdecydowana większość z nich korzystała z dość dobrze rozwiniętej na Śląsku sieci szkół parafialnych²¹, ale

²⁰ Trudno zatem mówić w tym przypadku o społecznej roli prebend legnickich w tym zakresie, por. RADZIWIŃSKI 1997, s. 312-317.

²¹ Najpełniejszy obraz sieci szkolnej na Śląsku dają prace W. SCHULTEGO (1902) i A. BURDY (1916).

tylko w jednym przypadku możemy wskazać imiennie taką osobę. Był nim Jan Schoneyone z Legnicy (306) w 1360 r. uczeń miejscowej szkoły św. Piotra, w 1383 r. kanonik legnicki.

Szczyłące się najstarszą metryką uniwersytety włoskie z racji oddalenia i związanymi z tym sporymi kosztami cieszyły się bardzo umiarkowanym powodzeniem wśród legnickiego duchowieństwa. W ciągu całego badanego okresu odnotowujemy na nich łącznie 25 wpisów. Stosunkowo największym wzięciem cieszyła się Bolonia (prawo), gdzie znajdujemy 13 duchownych, głównie prałatów (z czego ponad połowa już w XVI w.). Warto tu odnotować, że w studiujący tu w 1350 r. pleban legnicki Wolfram von Pannwitz (603) wybrany został prokuratorem nacji niemieckiej.

Na dalszych miejscach, z 6 studentami, plasowały się uczelnie w Padwie (medycyna) i Rzym (prawo kanoniczne). Tylko po jednym studentie z Legnicy znalazło się w Sienie, Perugii i francuskim Montpellier. Wobec nikłej ilości danych wszelka analiza chronologiczna może być zawodna. Wydaje się jednak, że uczelnie te cieszyły się pewną popularnością z racji braku bliższej konkurencji do połowy XIV wieku. W momencie, gdy powstały prężne uniwersytety w Pradze (1348) i we Wiedniu (1365), to one właśnie przejęły zdecydowaną większość studentów. Stworzyły też jednak możliwość zdobywania wiedzy tym, których nigdy nie byłoby stać na podróż do Włoch czy Francji.

Wspomniany przed chwilą Uniwersytet Karola w Pradze w 2. połowie XIV w. (szczególnie po śmierci Karola IV w 1378 r.) i początkach XV w. pod względem liczby studentów z Polski i ze Śląska był klasą sam dla siebie²². Studiowało tam w tym czasie 23 duchownych legnickich (P - 11, K - 12, N - 5), z czego zdecydowana większość w 1. dekadzie XV wieku. Dobra *passa* Pragi zakończyła się jednak nagle w r. 1409 wskutek zaistniałego na uczelni konfliktu doktrynalnego i narodowościowego, którego pochodną był tzw. dekret kutnohorski, przyznający nacji czeskiej decydujący głos w rządach na uniwersytecie²³. Pragę opuściła wówczas zdecydowana większość nie-Czeskich mistrzów i studentów, przyjmowanych z otwartymi ramionami w Krakowie, Lipsku i Wiedniu i odtąd właśnie te trzy uczelnie rywalizować będą ze sobą o studentów z Europy Środkowej, w tym także ze Śląska. Praga zaś właściwie opustoszała ze Ślązaków. Po 1409 r. uczyli się tam jedynie Henryk Rolle (148), w latach 1411-1412 rektor kanonistów i Jan Koler (250).

Lipsk od początku do końca przodował w tym swoistym wyścigu. To właśnie tam – na świeżo założony uniwersytet – wyemigrowała przytłaczająca większość mistrzów i studentów praskich, gwarantując na uczelni na długie lata znakomity poziom nauki. Nic dziwnego, że właśnie tam udało się po nauki aż 76 legnickich duchownych (P - 10, K - 39, N - 35), czyli aż 44% wszystkich mających kontakt z uniwersytetem. Wystawia to dobrą opinię o poziomie uczelni, z drugiej jednak strony widać wyraźnie, że na wybór miejsca studiów niebagatel-

²² Syntetyczne omówienie dziejów uniwersytetów w Europie Środkowej w KŁOCZOWSKI 1998, s. 354-367.

²³ BAUCH 1907, s. 105; SCHÖNBORN 1933, s. 173; KRZYŻANIAKOWA 1964, s. 125-126; EADEM 1995, s. 512-513; MARKOWSKI 1965, s. 153; JUJECZKA 2001, s. 120.

ny wpływ wywierała także odległość, którą trzeba było przebyć. Ze Śląska – zależnie od miasta – bliżej jest do Lipska lub do Krakowa, mieli zatem Ślązacy dwie uczelnie w zasięgu kilku zaledwie dni drogi. Kraków cieszył się jednak zdecydowanie mniejszym powodzeniem: po odnowieniu uczelni przez Władysława Jagiełłę (1400) po schyłek wieków średnich studiowało tam 31 (18%) beneficjariuszy legnickich, zatem mniej niż połowa studentów lipskich. Niewątpliwie podobnego typu czynniki (zamożność rodziny, prestiż uczelni, odległość do przebycia) kierowały też tymi, którzy zdecydowali się na wybór innych uczelni niemieckich. We Wiedniu spotykamy przez cały badany okres 24 studentów z interesującego nas kręgu (P – 7, K - 10, N - 8), w niewiele bardziej odległym Erfurcie 10 (P - 1, K - 6, N - 7). Zaledwie po jednym legnickim kanoniku (i to dopiero w XVI w.) studiowało w Kolonii i Bazylei. Obserwujemy natomiast pewne zainteresowanie powstałymi w początkach XVI w. wszechnicami we Frankfurcie (tu 2 studentów) i Wittenberdze (10).

3. Kariery uniwersyteckie

Obserwacja karier uniwersyteckich jest jednym ze źródeł, które dostarczyć nam mogą informacji uzupełniających powyższe wywody. Mówi też wiele o prestiżu, którym – niezależnie od posiadanego stopnia naukowego - cieszyli się uczeni związani beneficjami z Legnicą.

Mówiliśmy już o tym, że studiujący w Bolonii pleban legnicki Wolfram von Pannwitz (603) został w 1350 r. wybrany prokuratorem nacji niemieckiej. To pierwszy i jedyny tego typu przypadek. Nie spotykamy już później legnickich duchownych na podobnych lub wyższych stanowiskach w uczelniach włoskich, co przypisać trzeba bez wątpienia i tak słabej tam reprezentacji śląskiego duchowieństwa.

Dużo lepiej wiodło się Ślązakom na bliżej położonych uczelniach. W Pradze Kościół legnicki miał 3 rektorów i 2 dziekanów. Rektorami uniwersytetu prawników byli: 1396-1397 Lucas Heseler (347), 1411-1412 Henricus Rolle (148) przy czym zwraca uwagę, że pierwszy z nich nie uzyskał w trakcie studiów żadnego tytułu naukowego. Rektorem praskim (zapewne jednak nie uniwersytetu prawniczego) był także Maciej Hildebrandi z Legnicy (383). W tym wypadku nie znamy jednak dokładnej daty sprawowania tego urzędu. Wiemy jednak, że był on w latach 1389/1390 dziekanem wydziału sztuk, podobnie jak Jan Hoffman (237), późniejszy kanonik legnicki i biskup miśnieński w 1408 r. był dziekanem wydziału filozofii.

Na założonym w 1386 r. uniwersytecie w Heidelbergu był w 1397 r. rektorem Piotr z Brzegu (521), wówczas kanonik wrocławski, a wcześniej pleban u św. Piotra w Legnicy.

Do pewnego stopnia podobnie miała się rzecz w Akademii Krakowskiej. Także tą uczelnią rządziło 4 duchownych związanych z Kościołem legnickim, ale przez dłuższy czas – Franciszek Krejsewicz (96) miał na koncie dwie kadencje dziekańskie i dwie rektorskie, Mikołaj Tempelfeld (487) jedną dziekańską i jedną rektorską. Dziekani wydziału artium to: 1401 - Franciscus Krejsewicz de Brega (96), 1408 - IDEM, 1428 - Nicolaus Tempelfeld de Brega (487), 1435 - Clemens Heseler de Brega (65).

Rektorzy: 1407 - Franciscus Kreysewicz de Brega (96), 1421 - Nicolaus Goltberg de Nissa (440), 1429 - Franciscus Kreysewicz de Brega (96), 1433 - Nicolaus Tempelfeld de Brega (487).

Zupełnie bezkonkurencyjny pod względem karier Ślżaków był uniwersytet w Lipsku. W ciągu pierwszego stulecia od jego fundacji przez 13 kadencji rządziło nim 12 członków kapituły legnickiej: 1413 - Joannes Hoffman (237), 1417 - Mathias de Haynaw (381), 1419 - Guntherus de Prato (132), 1421 - Nicolaus Weigel (491), 1427 - Nicolaus Weigel (491), 1442 - Caspar Weigel (61), 1444 - Joannes Swoffheim (314), 1448 - Andreas Wayner (19), 1458 - Cristoferus Thyme de Freistadt (79), 1472 - Henricus Thyme de Freistadt (152), 1490 - Melchior Ludovici de Freistadt (398), 1500 - Nicolaus Fabri de Grünberg (436), 1510 – Petrus Wirth (540).

Z wymienionej dwunastki 8 duchownych (przez 10 kadencji) pełniło w różnym czasie urząd dziekana wydziału sztuk: 1423 - Nicolaus Weigel (491), 1439 - Caspar Weigel (61), 1441 - Caspar Weigel (61), 1443 - Andreas Wayner (19), 1447 - Andreas Wayner (19), 1455 - Cristoferus Thyme de Freistadt (79), 1477 - Henricus Thyme de Freistadt (152), 1487 - Melchior Ludovici de Freistadt (398), 1499 - Nicolaus Fabri de Grünberg (436), 1513 - Petrus Wirth (540).

Podobnie jak sto lat wcześniej Lipsk, tak też założony w 1502 r. uniwersytet w Wittenberdze w pierwszych latach działalności kompletował kadrę wśród doświadczonych pracowników innych uczelni. Można się jedynie domyślać, że wobec sporego ryzyka zachęta była także natury materialnej. Spośród interesujących nas duchownych przeszedł do nowej uczelni Mikołaj Fabri z Zielonej Góry (436), były rektor lipski, wpisany do matrykuły wittenberskiej w r. 1508 i niedługo później wybrany rektorem.

	Praga	Kraków	Lipsk	Wittenberga
decanus facultatis artium	1	3	8	-
decanus facultatis philosophiae	1	-	-	-
rector	3	3	12	1

4. Przedmiot studiów

Naukę na uniwersytecie rozpoczynał tradycyjnie kurs *artium liberalium*, dopiero po jego ukończeniu można było zacząć dalsze, specjalistyczne studia. Z danych, którymi dysponujemy dla duchowieństwa legnickiego, wynika jednak, że zdecydowana większość na tym poprzestawała. Liczby przedstawiają się następująco: na 171 osób, dla których mamy potwierdzenie nauki na uniwersytecie (poprzez wpis w matrykule lub używanie tytułu naukowego), 45 (26%) zakończyło naukę nie ukończywszy nawet podstawowego kursu *artium*, przy czym w przypadku prałatów było to aż 36% (18 z 50), wśród kanoników 16% (13 z 79), wśród niższego duchowieństwa 28% (20 z 71).

Z pozostałych 126 studentów 30 (24%) zadowolilo się tytułem bakałarza *artium*. Było wśród nich 2 prałatów (6% z pozostałych 32), 11 kanoników (16% z 66) i 17 posiadaczy niższych beneficjów (33% z 51). Dla pozostałych 96 duchownych mamy poświadczenie występowania z tytułem magisterskim (74) lub

wyższym, co każe domniemywać, że ukończyli pełny kurs sztuk. Spośród nich 52 (54%) zdecydowało się na dalsze studia prawnicze (30 osób), medyczne (13) lub teologiczne (9). Ich pełny wykaz podają poniższe tabele.

Prawnicy

Imię	Tytuł	Beneficja w Legnicy	Wyższe beneficja poza Legnicą
XIV w.			
Konrad Dozberk (70)	dr	pleban u św. Piotra	
XV w.			
Jan Kindelman (246)	bac.	altarysta i rektor szkoły kolegiackiej	
Leonard Eberlein (344)	bac.	altarysta u św. Piotra, kanonik	
Zygmunt Bottener (555)	bac.	kanonik	
Mikołaj Goltberg (440)	lic.	kanonik	kanonik głogowski i brzeski, dziekan i scholastyk wrocławski
Kacper Weigel (62)	lic.	kanonik	kanonik brzeski
Jan Girdan (224)	lic.	kantor i dziekan	kanonik wrocławski i świętokrzyski
Zygmunt Atcze (553)	lic.	prepozyt	kanonik i archidiakon wrocławski
Jan Hoffman (238)	lic.	dziekan	kanonik wrocławski
Joannes Duster (211)	lic.	archidiakon	kanonik i prepozyt wrocławski, kanonik głogowski i świętokrzyski
Franciszek Woitsdorf (94)	dr	altarysta i kaznodzieja u św. Piotra, kanonik	kanonik świętokrzyski i brzeski, scholastyk wrocławski
Jan Hermanii (236)	dr	precentor kolegiacki i altarysta u NMP	kanonik i kustosz wrocławski, kanonik głogowski i ołomuniecki
Jan Swoffheim (314)	dr	kanonik	kanonik miśnieński i budziszyński
Jan Doerfflinger (209)	dr	kanonik, prepozyt	kanonik brzeski
Wincenty Kindelman (599)	dr	kanonik	kanonik wrocławski
Jan Schober (303)	dr	kanonik	kanonik wrocławski i świętokrzyski
Wawrzyniec Sachse (340)	dr	archidiakon	kanonik i kanclerz wrocławski, kanonik praski i ołomuniecki
Jan Knobelsdorf (247)	dr	scholastyk	kanonik świętokrzyski
Mikołaj Merboth (463)	dr	archidiakon	kanonik wrocławski, świętokrzyski, otmuchowski, głogowski, kustosz i prepozyt raciborski
XVI w.			
Jan Pomer (284)	lic.	kanonik	
Jan Punitz (288)	lic.	kanonik	

Imię	Tytuł	Beneficja w Legnicy	Wyższe beneficja poza Legnicą
Jan Gorritz (225)	lic.	kanonik	archidiakon wrocławski, pre-pozyt świętokrzyski, kanonik głogowski, biskup wrocławski
Baltazar von Promnitz (32)	lic.	kanonik	
Melchior Hoffman (397)	lic.	kanonik, dziekan	kanonik brzeski i wrocławski
Mikołaj Weidener (490)	dr	kapelan opactwa Bożego Ciała	kanonik i kantor wrocławski, kanonik i dziekan świętokrzyski
Jan Schewerlein (302)	dr	kanonik	archidiakon głogowski, kanonik wrocławski, augsburski i trydencki, prepozyt opolski
Mateusz Lamprecht (393)	dr	kanonik	kanonik wrocławski, nyski i świętokrzyski, płocki, prepozyt raciborski, archidiakon głogowski
Dominik Prockendorff (81)	dr	kanonik	archidiakon wrocławski, kanonik świętokrzyski
Kacper Morgenaw (56)	dr	scholastyk	kanonik głogowski
Bartłomiej Ruersdorf (39)	dr	scholastyk i prepozyt	kanonik wrocławski, dziekan brzeski
Erhard von Queiss (85)	dr	scholastyk	

Medycy

Imię	Tytuł	Beneficja w Legnicy	Wyższe beneficja poza Legnicą
XIV w. Jan Witlonis (329)	dr	kanonik	scholastyk świętokrzyski, kanonik głogowski i praski.
Piotr z Brzegu (521)	dr	pleban u św. Piotra	
XV w. Aleksy Crocaw (5)	medicus	wikariusz	kanonik głogówecki, brzeski i opolski
Franciszek Korczers (95)	dr	altarysta w kaplicy św. Stanisława	
Jan z Hesji (230)	dr	precentor, dziekan	
Prokop (544)	dr	altarysta w kaplicy Bożego Ciała, kustosz	
Jan Kober (248)	dr	altarysta u św. Piotra	kanonik świętokrzyski, ołomunieski i warmiński
Konrad Haydilsberg (72)	dr	kanonik	
Piotr Jost (531)	dr	kanonik	
Seifridus Degenberg (552)	dr	dziekan	
Jan Stankonis (311)	dr	kanonik	kanonik wrocławski, kra-

Imię	Tytuł	Beneficja w Legnicy	Wyższe beneficja poza Legnicą
			kowski, głogowski, prepozyt świętokrzyski, kanonik łączycycki, wieluński, kantor sandomierski
XVI w.			
Baltazar Heseler (29a)	dr	kanonik	
Krzysztof Schonefeldt (78)	dr	altarysta u św. Piotra	
Hieronim Gortler (177)	dr	kanonik	
Hieronim Haunold (177a)	dr	kanonik	

Teolodzy

Imię	Tytuł	Beneficja w Legnicy	Wyższe beneficja poza Legnicą
XV w.			
Franciscus Hase alias Woitsdorf (94)	bac.	altarysta i kaznodzieja u św. Piotra, później kanonik	kanonik świętokrzyski i brzeski, scholastyk wrocławski
Maciej z Chojnowa (381) Andrzej Wayner (19)	bac. lic.	kanonik kanonik	kanonik brzeski kanonik i kanclerz wrocławski, kanonik otmuchiowski
Kacper Weigel (61)	dr	altarysta u św. Piotra	kanonik, kanclerz i archidiacon wrocławski, kanonik głogowski, archidiacon opolski
Krzysztof Thyme (79) Jan Hoffman (237)	dr prof.	kanonik kanonik	kanonik, później biskup miśnieński
Franciszek Kreysewicz (96)	prof.	kanonik	kanonik krakowski (katedralny i u św. Floriana)
XVI w.			
Mikołaj Hofeman (448) Mikołaj Fabri (436)	bac. bac.	kanonik kanonik	kanonik głogowski kanonik wrocławski i wittenberski

5. Księgozbiory

Wpis w matrykule uniwersyteckiej i używany następnie tytuł naukowy to źródła poświadczające jedynie wykształcenie formalne. Nie mówią wiele o rzeczywistych ambicjach naukowych i intelektualnych. Chcąc zatem nieco pogłębić ten obraz, spróbujemy się przyjrzeć wykazowi duchownych, którym źródła poświadczają posiadanie własnych księgozbiorów:

Stulecie / nazwisko / beneficjum w Legnicy	Tytuł naukowy	Książki
--	---------------	---------

Stulecie / nazwisko / beneficjum w Legnicy	Tytuł naukowy	Książki
XIV w.		
Conradus Dozberk (70), pleban u św. Piotra Petrus de Bythum (519), kanonik Theodoricus von Pannwitz (573), pleban u NMP	mgr dr decretorum mgr studiował w Padwie	łacińska Biblia w zbiorach biblioteki kapituły wrocławskiej z jego księgozbioru znany jest jedynie jeden tom o ściśle prawniczej treści z jego księgozbioru zachował się komentarz do psalmów (we wrocławskiej Bibliotece Kapitulnej)
XV w.		
Andreas Wayner (19), kanonik	mgr artium lic. theologiae	żagańscy augustianie dostali od niego rękopis zawierający m. in. traktaty Jana Gersona i Huberta z Lombardi
Balthasar Kol (30), altarysta u św. Piotra	-	pozostawił bibliotece kościoła św. Piotra tom z tekstami św. Alberta Wielkiego i kazaniami
Caspas Weigel (61), altarysta u św. Piotra Erasmus Mewerer (83), scholastyk i pleban u NMP	mgr artium dr theologiae mgr artium	30 rękopisów w bibliotece kapituły wrocławskiej 7 inkunabułów (w 5 wol.) i 1 rękopis
Franciscus Kreysewicz de Brega (96), kanonik Jacobus Weidener (176), kanonik	mgr artium prof. theologiae mgr artium	13 rękopisów w Bibliotece Jagiellońskiej 3 tomy inkunabułów z tekstami teologicznymi trafiły biblioteki św. Piotra i Pawła
Joannes Ferkil (215), zakrystianin, kapelan i altarysta u NMP	-	zachował się po nim tom z hagiograficznymi tekstami św. Hieronima i Jakuba de Voragine
Joannes Girdan (224), dziekan	lic. decretorum	zachowała się jedynie rękopiśmienna <i>Lectura circa Clementinas</i> Jana z Imoli
Joannes Hartirth (229), zakrystianin u św. Piotra	-	6 woluminów z jego księgozbioru (mszał, zbiory kazań Jakuba de Voragine i Wilhelma z Paryża, Dekretały Grzegorza IX) trafiło do biblioteki kościoła św. Piotra
Joannes Rothman (296), kaznodzieja u św. Piotra	-	4 tomy <i>Summy teologicznej</i> Antoninusa z Florencji
Joannes Rucker (297), kanonik i altarysta w kolegiacie	mgr artium	pozostawił swój księgozbiór kapitule legnickiej, do dziś zachowało się 7 tomów
Joannes Stanconis (311), kanonik	mgr artium dr medicinae	księgozbiór (46 woluminów) zapisał kapitule krakowskiej
Joannes Swoffheim (314), kanonik	mgr artium dr decretorum	zachowały się 2 rękopisy подарowane przezeń kartuzom i kolegiacie w Legnicy

Stulecie / nazwisko / beneficjum w Legnicy	Tytuł naukowy	Książki
Martinus Lehener (360), kanonik	-	zachował się tom zawierający poezje Petrarki, Owidiusza, Wergiliusza i Horacego
Martinus de Namslavia (364), altarysta u św. Piotra	-	zachował się rękopiśmienny tom zawierający Objawienia św. Brygidy oraz kazania, ofiarowany przezeń legnickim kartuzom
Nicolaus Alberti (418), kanonik	mgr artium	zachowało się 1 inkunabuł przekazany przezeń kapitule legnickiej i 4 rękopisy oddane wikariuszom głogowskim
Nicolaus Grasse (441), altarysta u św. Piotra	-	kilkanaście ksiąg ofiarował legnickiemu klasztorowi kartuzów
Nicolaus Grenewicz (442), kanonik	-	pozostawił kapitule legnickiej mszał
Nicolaus Merboth (463), archidiakon	dr decretorum	księgozbioru liczący ok. 240 tomów, wiele z nich jeszcze za życia podarował kapitułom katedralnej i legnickiej
Nicolaus Tempelfeld de Brega (487), kanonik	mgr artium dr theologiae	jego księgozbiór uległ rozproszeniu. Część zapisał <i>pro libraria</i> Akademii Krakowskiej, inne trafiły do wrocławskich dominikanów i tamtejszej biblioteki kapitulnej; 2 rękopisy znajdują się w zbiorach włoskich - w Bibliotece Watykańskiej i w Bibliotece św. Marka w Wenecji.
Paulus Haunold (502), archidiakon	bac. artium	jedną ze swoich ksiąg (komentarz Serwiusa do dzieł Wergiliusza) podarował <i>Collegium Maius</i> w Krakowie
Paulus Przedwogii de Koneczpole (510), wikariusz przy kolegiacie	-	z księgozbioru zachowały się jedynie 2 rękopisy ofiarowane przezeń legnickiej kapitule – zawierają one kazania i <i>Moralia</i> św. Grzegorza
Sigismundus Atcze (553), prepozyt i pleban u św. Piotra	lic. decretorum	ofiarował bibliotece św. Piotra 6 tomów rękopisów i 23 inkunabułów
XVI w.		
Andreas Beler (6), prepozyt i pleban u św. Piotra	mgr artium	5 tytułów w 6 wol. (4 tytuły prawnicze, 1 tom kazań)
Joannes Rullus (298), altarysta u św. Piotra	mgr artium	swoją bardzo obszerną bibliotekę zapisał wrocławskiej RM
Nicolaus Arnoldi (419), precentor	bac. artium	pozostało po nim 4-tomowe wydanie <i>Summy</i> św. Antonina z Florencji oraz 2-tomowe <i>Sentencji</i> Piotra Lombarda
Nicolaus Weidener (490), kapelan benedyktynek	mgr artium dr decretorum	zachował się jedynie tom zawierający <i>Speculum Beatae Mariae Virginis</i> Pseudo-Bonawentury i <i>Quadragesimale</i> Jana Gritscha

Stulecie / nazwisko / beneficjum w Legnicy	Tytuł naukowy	Książki
Sigismundus Gossinger (555), archidiakon	mgr artium	z obszernego zapewne księgozbioru zachował się jeden tom o prawniczej zawartości
Valentinus Krautwald (588), kanonik	-	zgromadził sporą bibliotekę, której resztki znajdują się wśród ksiąg dawnej biblioteki św. Piotra i Pawła w Legnicy (obecnie w BUWr)

W większości przypadków wykaz ten nie budzi zdziwienia. To naturalne wszak, że osoby parające się nauką, rozumianą nie tylko jako zdobywanie wiedzy, ale i jej poszerzanie, posiadają spore ilości książek. Dużo bardziej interesujące wydają się te przypadki, gdy napotykamy na ślad księgozbiorów u osób nie posiadających tytułów naukowych, co nie oznaczało wszak zupełnego braku wykształcenia uniwersyteckiego. I tak – wyjątkowo zaczynając od końca – Walenty Krautwald, mimo że najprawdopodobniej nie zakończył studiów w Krakowie nawet bakalaureatem, był jednym z najwybitniejszych śląskich humanistów, pionierem na tym terenie filologii klasycznej (greckiej i hebrajskiej). On jednak mimo wszystko przynajmniej otarł się o uniwersytet, podobnie jak figurujący na powyższej liście Teodoryk von Pannwitz (1305, Padwa) i Marcin z Namysłowa (1416, Kraków). W pozostałych przypadkach szukać trzeba innego wyjaśnienia. Przynajmniej częściowo można je odnaleźć w sprzyjającej – w domniemaniu co prawda – nauce atmosferze panującej w otoczeniu prepozyta Zygmunta Atcze (553), założyciela biblioteki przy kościele św. Piotra. Zwraca uwagę, że wśród wymienionych wyżej jest 4 duchownych związanych z tym kościołem: altaryści Baltazar Kol (30) i Mikołaj Grasse (441), kaznodzieja Jan Rothman (296) i zakrystianin Jan Hartirth (229). Zwraca też uwagę fakt, że Jan Rothman książki otrzymał od samego Atczego, niejako w dożywocie, skoro zobowiązał się do przekazania ich testamentem wspomnianej bibliotece. Warto też zauważyć niezwykłą liczbę kilkunastu ksiąg, w większości świeżych druków, w rękach altarysty Mikołaja Grasse.

Mszał w rękach kanonika Mikołaja Grenewicza (442) nie budzi już takiego zainteresowania. Świadczy jedynie o tym, że jego właściciel przyjął święcenia kapłańskie i pozostawił kapitule narzędzie swej codziennej pracy. Dużo ciekawsze wydają się poezje Petrarcki, Owidiusza, Wergiliusza i Horacego z księgozbioru kanonika Marcina Lehenera z Dzierżoniowa (360), którego nazwiska wprawdzie próżno szukać w uniwersyteckich matrykułach, ale widać był biegły w łacinie, skoro biskup Jan Roth uczynił go swoim kanclerzem.

Także wspomniany już niejednokrotnie wyżej Paweł z Koniecpola (510), notariusz publiczny i wikariusz przy kolegiacie legnickiej, posiadał dwa rękopisy (kazania i *Moralia* św. Grzegorza), które ofiarował kapitule Św. Grobu. Zważywszy na jego wysokie pochodzenie trudno wątpić, że było go na nie stać.

6. Lata kontrolne

Podobnie jak w rozdziale II (*Pochodzenie społeczne i terytorialne*), tak i w tym, tytułem uzupełnienia i kontroli wyników uzyskanych na dynamicznych, 50 i 100-letnich grupach, prześledzimy wykształcenie duchowieństwa legnickiego na grupach statycznych. Sposób ich uzyskania został wyjaśniony w rozdziale II.

Dysponując spisami kapituły Św. Grobu z lat 1363, 1399, 1405 i 1471, co *de facto* oznacza trzy wykazy za wiek XIV (wykazy z lat 1399 i 1405 są wszak w dużym stopniu tożsame), nie jesteśmy w stanie w pełni prześledzić opisywanej wyżej silnej tendencji wzrostowej w wykształceniu kanoników i prałatów mającej się dokonać w XV w., szczególnie w jego 2. połowie. Widać wyraźnie, że w pierwszych trzech przypadkach wykształcenie akademickie wśród wszystkich członków kapituły należało raczej do rzadkości niż do reguły – procenty studiujących i graduatów są tu o tyle mylne, że idą w górę bardziej w skutek zmniejszenia liczby znanych nam kanoników niż zwiększenia liczb bezwzględnych wykształconych członków korporacji. Można za to potwierdzić istotny ilościowy wzrost w 2. połowie XV w. – przy czym z racji braku dostępnych spisów z okresu 1405-1471 niemożliwe wydaje się określenie dynamiki tego zjawiska. Zaskakujące są natomiast dane z 3. dekady XVI w. – wbrew naszym wcześniejszym ustaleniom oba badane współczynniki uległy poważnemu obniżeniu.

Wykształcenie prałatów i kanoników legnickich w 1363 r.

(wg APWr, Rep. 96, nr 1; *UBSL*, nr 236 z uzupełnieniami wg Aneksu I)

	Imię	Studia tak/nie	Tytuł naukowy
1	Nicolaus [de Lemberg], decanus (459)	-	-
[2]	[<i>Jacobus Augustini, archidiaconus (161)</i>]	-	-
3	Henricus de Lubyn (145)	-	-
4	Martinus de Peregrini Villa (365)	-	-
5	Joannes de Lypa (269)	-	-
6	Conradus de Knobelchsdorf (74)	-	-
7	Petrus de Bythum (519)	+	mgr
8	Petrus Schoneion (536)	-	-
9	Joannes Witlonis (329)	+	mgr/dr med.
10	Guntherus de Croschicz (131)	-	-
11	Michael de Budissow (403)	-	-
12	Nicolaus Keppil (451)	-	-
13	Jacobus de Waldicz (175)	-	-
14	Joannes de Rusindorf (299)	-	-
15	Jacobus Engilgeri (163)	-	-
16	Mathias de Pannwitz (389)	-	-
17	Petrus de Janowicz (530)	-	-
18	Nicolaus Rotkirche (473)	-	-
19	Ryczoldus Rotkirche (548)	-	-
20	Henricus de Vyasd (144)	+	mgr

	Imię	Studia tak/nie	Tytuł naukowy
21	Franczco de Schellindorf (99)	-	-
22	Joannes Renkeri (292)	-	-
23	Stanislaus Czamborii (564)	-	-
	STUDIOWAŁO	3 (13%)	
	GRADUACI	3 (13%)	

Wykształcenie prałatów i kanoników legnickich w 1399 r.

(wg JUNGnitz 1899, s. 397 z uzupełnieniami wg Aneksu I)

	Imię	Studia tak/nie	Tytuł naukowy
1	Petrus Adolphi, decanus (517)	+	mgr
[2]	[? <i>Franciscus Carbone Tomacelli, archidiaconus (90)</i>]	-	-
[3]	[? <i>Joannes Augustini, cantor (192)</i>]	+	-
[4]	[? <i>NN, custos</i>]	/	/
5	Theodoricus Rechinberg (575)	-	-
6	Thomas Geythan (581)	-	-
7	Nicolaus Slewicz (481)	-	-
8	Nicolaus Frawenstad (438)	-	-
9	Theodricus Predil (574)	-	-
10	Guntherus de Prato (132)	- *	-
11	Johan de Trys (320)	-	-
12	Georgius Ysinberg (113)	-	-
13	Joannes Hunger (239)	-	-
14	Franciscus Schellindorf (99)	-	-
15	Reynoldus Kaczbach (546)	-	-
16	Joannes Kucheler (252)	-	-
17	[<i>Henricus Solcz (151)</i>]	-	-
18	[<i>Seidelinus de Bolkenhain (549)</i>]	+	-
	STUDIOWAŁO	3 (18%)	
	GRADUACI	1 (6%)	

(*) Gunter de Prato w czasach gdy był kanonikiem, nie posiadał wykształcenia akademickiego. Na uniwersytet lipski wpisał się dopiero w 1417 r. już jako prepozyt.

Wykształcenie prałatów i kanoników legnickich w 1405 r.

(wg APL, AmL II, nr 1139, p. IV 1; UBSL, nr 411, 412 z uzupełnieniami wg Aneksu I)

	Imię	Studia tak/nie	Tytuł naukowy
1	Petrus Adolphi, decanus (517)	+	mgr
2	Theophilus de Opol, custos [et canonicus] (577)	+	mgr
[3]	[<i>Lucas Heseler, scholasticus (347)</i>]	+	-
[4]	[<i>Franciscus Carbone Tomacelli, archidiaconus (90)</i>]	-	-
[5]	[<i>Joannes Augustini, cantor (192)</i>]	+	-
6	Theodoricus de Rechinberg (575)	-	-

	Imię	Studia tak/nie	Tytuł naukowy
7	Franciscus Schellindorf (99)	-	-
8	Joannes Parchewicz (280)	-	-
9	Theodoricus Predil (574)	-	-
10	Rehinoldus Catzbach (546)	-	-
11	Guntherus de Prato (132) (nowy prepozyt)	-	-
12	Joannes Prenczer (201)	-	-
13	Joannes Kempnicz (243)	-	-
14	Joannes Lybeczeit (260)	-	-
[15]	[<i>Georgius Isinberg (113)</i>]	-	-
[16]	[<i>Henricus Solcz (151)</i>]	-	-
[17]	[<i>Seidelinus de Bolkenhain, pleban w Jaworze (549)</i>]	+	-
	STUDIOWAŁO	5 (29%)	
	GRADUACI	2 (12%)	

Wykształcenie prałatów i kanoników legnickich w 1471 r.

(wg APL, AmL II, nr 1139, p. I 30-31 z uzupełnieniami wg Aneksu I)

	Imię	Studia tak/nie	Tytuł naukowy
1	Joannes Knobilsdorf, scolasticus (247)	+	dr decr.
2	Fridericus Nosticz, cantor (102)	+	-
3	Michael Francke, custos (407)	-	-
[4]	[<i>Sigismundus Atcze, praepositus (553)</i>]	+	lic. decr.
[5]	[<i>Joannes Giridan, decanus (224)</i>]	+	lic. decr.
[6]	[<i>Joannes Duster, archidiaconus (211)</i>]	+	lic. decr.
7	Sigismundus Sachse (560)	+	-
8	Georgius Son (124)	+	bac.
9	Paulus Heider (503)	+	mgr
10	Nicolaus Grenewicz (442)	-	-
11	Andreas Cromschreiber (8)	+	bac.
12	Georgius Piscatoris (123)	-	-
13	Martinus Kirchinborn (359)	-	-
14	Mathias Gordan (379)	-	-
15	Balthasar Schwentzlich (33)	+	bac.
16	Joannes Rucker (297)	+	mgr
17	Henricus Thymonis (152)	+	mgr
18	Petrus Jost (531)	+	dr med.
19	Martinus Bantsch (355)	+	bac.
[20]	[<i>Andreas Wayner (19)</i>]	+	dr teol.
[21]	[<i>Joannes Eschenloer (213)</i>]	+	bac.
[22]	[<i>Andreas Pamy (15)</i>]	-	-
[23]	[<i>Joannes Stankonis (311)</i>]	+	dr med.
	STUDIOWAŁO	17 (74%)	
	GRADUACI	15 (65%)	

Wykształcenie prałatów i kanoników legnickich w 1524/1529 r.

(wg NAP, ČDKM, IV, karton 135, k. 91-94 z uzupełnieniami wg Aneksu I)

	Imię	Studia tak/nie	Tytuł naukowy
[1]	<i>Bartholomaeus Ruersdorf (39), prepozyt</i>	+	dr decr.
[2]	<i>Jeronimus Hirsberger (178), archidiakon</i>	-	-
[3]	<i>Caspar Redlih (57), kustosz</i>	-	-
4	Andreas Nyring (14)	+	-
5	Anthonius Brauchitz (21a)	-	-
6	Balthasar Heseler (29a)	+	dr med.
7	Ezehiel Geppert (85a)	+	-
8	Georgius Geysler (111a)	-	-
9	Georg Jeschke (114)	-	-
10	Georgius Leßau (118a)	+	-
11	Jeronimus Haunold (177a)	+	dr med.
12	Nicolaus Scholcz (478)	-	-
13	Paulus Lheman (508)	-	-
14	Valentinus Krautwalt (588)	+	-
[15]	<i>Nicolaus Gunderlein (444)</i>	-	-
[16]	<i>Caspar Ursinus Velius (59)</i>	+	dr
	STUDIOWAŁO	8 (50%)	
	GRADUACI	4 (25%)	

W przypadku niższego duchowieństwa związanego z kolegiatą Św. Grobu – wikariuszy i mansjonarzy – dysponujemy trzema spisami z XV w., które bardzo dobitnie potwierdzają nikłe w tej grupie zainteresowanie studiami. Wyjątkiem w całej tej grupie był pochodzący z zamożnej legnickiej rodziny precentor Jan Hermanii (236) w 1478 r. jeszcze tylko bakałarz, ale już wkrótce doktor dekretów, kanonik i kustosz katedralny, kanonik głogowski i kustosz ołomuniecki.

Wykształcenie wikariuszy legnickich w 1434 r.(APWr, Rep. 96, nr 8-9, *UBSL*, nr 625)

	Imię	Studia tak/nie	Tytuł naukowy
1	Nicolaus Libing (462)	-	-
2	Simon de Wirbin (vp) (563)	-	-
3	Joannes Herczebule (235)	-	-
4	Bonifatius Bonifatii de Haynovia (45)	-	-
5	Nicolaus Czischko (432)	-	-
6	Augustinus Zaysodaw (23)	-	-
7	Franciscus Alczenaw (88)	-	-
8	Henricus Grunenber (141)	-	-
9	Nicolaus Spilner (483)	-	-
10	Joannes Mochaw (274)	-	-
11	Petrus Burghardi de Landishut (518)	-	-
12	Simon Luckaw (562)	-	-
13	Nicolaus Meynhardi (465)	-	-

Wykształcenie mansjonarzy legnickich w 1465 r.

(wg Aneksu I)

	Imię	Studia tak/nie	Tytuł naukowy
1	Joannes Hegger (233), precentor	-	-
2	Joannes Friderici (219)	-	-
3	Joannes Aurifabri (193)	-	-
4	Mathias Logisch (388)	-	-
5	Michael Lessner (409)	-	-

Wykształcenie mansjonarzy legnickich w 1478 r.

(wg Aneksu I)

	Imię	Studia tak/nie	Tytuł naukowy
1	Joannes Hermanni (236), precentor	+	bac.
2	Joannes Friderici (219)	-	-
3	Michael Lessner (409)	-	-
4	Joannes (188)	-	-
5	Laurentius Arcuficis (336)	-	-
6	Bartholomaeus Jona (37)	+	-

7. Wykształcenie członków kapituły Św. Grobu na tle pozostałych kolegiat śląskich

Zamieszczona poniżej tabela zawiera wyniki dotychczasowych badań nad wykształceniem śląskich środowisk kapitulnych. Jej szczegółowe omawianie jest zbyt długie, warto jednak wybrać jeden punkt, który posłużyć może do zbudowania swobodnego rankingu poszczególnych korporacji. Takim najlepszym – jak się wydaje – punktem jest liczba zasiadających w poszczególnych kapitułach doktorów nauk (prawa, medycyny i teologii) oraz jej procentowy stosunek do liczby wszystkich znanych członków danej kapituły. Nie jest zaskoczeniem, że niewątpliwym liderem w tej kategorii była wrocławska kapituła katedralna. Wprawdzie w początkowym okresie jej istnienia badany współczynnik wynosił jedynie 3%, ale później zaczął szybko rosnąć i w następnych okresach wynosił kolejno 13, 27 i 42%. Spośród kapituł kolegiackich najlepszy wynik uzyskała kapituła brzeska (12%), za nią kolejno głogowska i świętokrzyska (po 10%), opolska (8%), otmuchowsko-nyska (7%) i głogówecka (6%).

Podobne obliczenia dla duchowieństwa legnickiego mogą być wykonane na dwa sposoby: przy uwzględnieniu całości badanej grupy lub przy ograniczeniu jej jedynie do członków kapituły Św. Grobu. W pierwszym przypadku otrzymamy wynik 6% (35 z 608 osób), który jest jednak nieporównywalny z wyżej cytowanymi z racji braku kompatybilności badanych grup. Kompatybilność taką uzyskujemy uwzględniając jedynie prałatów i kanoników kolegiackich – uzyskamy wówczas wynik 11% (27 z 248 osób), który sytuuje legnicką kapitułę zaraz za kapitułą brzeską, zatem w ścisłej czołówce. Różnice pomiędzy tymi dwoma korporacjami a następnymi są wprawdzie minimalne (1-2%), w granicach błędów statystycznych, i wyciąganie z nich daleko idących wniosków może okazać się zawodne. Warto jednak podkreślić czołową wśród kapituł kolegiackich pozycję tych pozostających pod wspólnymi rządami książąt legnicko-brzeskich.

	Wrocław - katedra				Wrocław Św. Krzyż	Głogów	Otmuchów/ Nysa	Brzeg	Opole	Głogówek
	1200- 1341 a	1341- 1417 b	1417- 1500 c	1501- 1600 d	1286- 1456 e	do 1526 f	XV w. g	1369- 1534 h	XV w. i	XV w. j
Ilość osób	314	391/225	215	281	176	373	122	126	122	54
Baccalarius	-	34	13	-	13	21	3	24	5	1
<i>artium</i>	-	18	8	-	3	17	1	-	3	1
<i>decretorum</i>	-	12	3	-	2	3	1	-	1	-
<i>theologiae</i>	-	2	2	-	-	1	1	1	1	-
<i>medicinae</i>	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Magister	75	95	47	102	16	27	18	19	9	3
<i>artium</i>	75	25	47	102	5	26	10	7	5	1
<i>decretorum</i>	-	4	-	-	1	-	-	-	-	-
<i>theologiae</i>	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-
<i>medicinae</i>	-	3	-	-	-	-	3	-	-	2
Licentiatius	-	19	20	-	4	11	2	4	1	-
<i>artium</i>	-	6	-	-	-	1	-	-	-	-
<i>decretorum</i>	-	11	20	-	4	6	2	1	1	-
<i>theologiae</i>	-	1	-	-	-	2	-	1	-	-
<i>medicinae</i>	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Doctor	11	30	58	119	18	38	9	15	10	3
<i>decretorum</i>	11	26	42	78	12	17	8	12	8	3
<i>theologiae</i>	-	-	7	31	-	-	-	-	-	-
<i>medicinae</i>	-	2	9	10	4	4	-	2	1	-

(a) wg. SAMULSKI 1940, s. 99.

(b) wg. SCHINDLER 1938, s. 57-60.

(c) wg. DOLA 1983, s. 140-141.

(d) wg. ZIMMERMANN 1938, s. 73-76.

(e) wg. KUCHENDORF 1937, s. 46.

(f) wg. GERLIC 1993, s. 110-112.

(g) wg. WÓLKIEWICZ 2002a, s. 279.

(h) wg. BERNHOFEN 1939, s. 30.

(i) wg. WÓLKIEWICZ 2002a, s. 279.

(j) wg. WÓLKIEWICZ 2002a, s. 279.

8. Tabela zbiorcza

(P – prałaci i plebani, K – kanonicy, N – niższe duchowieństwo)

Kraj/miasto	Do 1300			1301-1350			1351-1400			1401-1450			1451-1500			Od 1501			Razem			
	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	P+K+N
Ilość osób	13	-	6	10	-	14	24	52	53	30	54	147	15	42	110	13	39	51	105	187	380	608
Podjęli studia	2	-	-	3	-	1	10	7	7	16	20	25	12	29	28	8	27	11	51	83	72	179
% całości	15			30		7	41	13	13	53	37	17	80	69	25	61	69	22	49	44	19	29
i studiowali																						
w Bolonii	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	1	1	4	4	-	7	4	1	13
w Montpellier	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1
w Padwie	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	3	2	1	6
w Sienie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1
w Rzymie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	2	1	1	3	2	6
w Perugii	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1
w Pradze	-	-	-	-	-	-	3	3	3	8	9	2	-	-	-	-	-	-	11	12	5	23
w Krakowie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	5	3	1	7	7	4	4	3	8	16	13	31
w Wiedniu	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2	7	3	4	1	3	-	1	2	7	10	8	24
w Erfurcie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	5	5	-	-	2	1	6	7	10
w Kolonii	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1
w Lipsku	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	11	12	4	17	18	2	12	4	10	41	35	78
w Bazylei	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1
we Frankfurcie nad Odrą	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	1	2	-	3

Kraj/miasto	Do 1300			1301-1350			1351-1400			1401-1450			1451-1500			Od 1501			Razem			
	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	-P-	-K-	-N-	P+K+N
w Wittenberdze	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	1	-	10	1	10
inne/nieznane	2	-	-	2	-	1	3	2	3	2	1	7	3	5	1	-	5	3	11	13	16	
Zakończyli naukę																						
bez tytułu	-	-	-	1	-	-	5	2	2	9	4	11	2	3	9	1	7	1	18	16	23	48
<i>bac. artium</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	6	2	10	12	-	2	3	2	12	22	30
<i>mgr artium</i>	2	-	-	2	-	1	5	5	4	5	16	5	1	12	7	6	10	7	20	43	25	74
<i>bac. decretorum</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1	-	-	-	-	2	2	3
<i>lic. decretorum</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	3	2	-	1	4	-	5	7	-	11
<i>dr decretorum</i>	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	2	1	3	3	1	3	3	1	8	8	3	17
<i>bac. theologiae</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	2	-	-	4	1	4
<i>lic. theologiae</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1
<i>dr theologiae</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	1	2
<i>prof. theologiae</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2
<i>dr medicinae</i>	-	-	-	-	-	-	1	1	-	2	-	4	1	3	1	-	3	1	4	7	6	15

ZAKOŃCZENIE

Prezentowana praca jest wypełnieniem dotkliwej luki w historiografii śląskiego Kościoła, jaką były dotychczas dzieje kolegiaty Św. Grobu i innych kościołów w Legnicy oraz ich skład osobowy. Wprawdzie z powodów wyłożonych już na wstępie niemożliwe okazało się napisanie klasycznej monografii według wzoru L. Santifallera czy G. Fouqueta, ale przyjęcie metody prozopografii dało możliwość uzyskania danych zastępczych, skutecznie – jak się wydaje – dających odpowiedzi na najważniejsze pytania.

Pierwszy wątek pracy to beneficja, ich ilość, czas fundacji i patronat. Kwerenda wykazała istnienie przynajmniej 200 beneficjów, z dużą przewagą beneficjów niższych (wikariaty, mansjonarie, altarie) nad wyższymi (prałatury, kanonie, probostwa) o zróżnicowanym patronacie, w przypadku beneficjów kapitulnych głównie książeńym, dla beneficjów parafialnych plebańskim, miejskim, cechowym i prywatnym.

Najważniejszy wątek pracy stanowi jednak pytanie o drogi wejścia w posiadanie wspomnianych beneficjów, o klucz, którym kierowali się patroni wybierając tych a nie innych kandydatów do wakującej prebendy. Wyniki, wszędzie tam gdzie to było możliwe, przedstawione w formie statystycznej, nie są do końca jednoznaczne. Wskazaliśmy na niewielki wpływ prowizji apostolskich na skład legnickiego prezbiterium. Podkreśliliśmy także niewielkie w gruncie rzeczy wskaźniki wykształcenia rozumianego jako choćby przelotny kontakt z uniwersytetem (prałaci 53%, kanonicy 43%, niższe duchowieństwo ok. 20%), co prawda z tendencją rosnącą, ale i tak trudno uznać czynnik wykształcenia za dominujący. Jeszcze bardziej było to oczywiste, gdy badaliśmy związki personalne legnickich korporacji kościelnych z kancelarią książeńą czy biskupią (czynnik instytucjonalny). Jedynym rzeczywiście przekonującym jest czynnik terytorialny, czyli rola najbliższego regionu. I rzeczywiście – jak wykazaliśmy – z szeroko rozumianego Śląska (razem z Hrabstwem Kłodzkim) pochodziło 84% prałatów, których pochodzenie udało się ustalić, 93% kanoników i 94% niższego duchowieństwa, przy bardzo stabilnym rozłożeniu w czasie i przytłaczającej – i stale rosnącej – przewadze mieszczaństwa wśród całości duchowieństwa – jedynie w przypadku prałatów ta przewaga nie była tak duża.

Wyniki te, co warte podkreślenia, uwiarygodnione są przez te uzyskiwane przez badaczy opracowujących wcześniej inne kapituły śląskie, w szczególności brzeską, głogowską i otmuchowską. Także i w tych przypadkach widzimy dużą, przekraczającą 90%, tożsamość bazy rekrutacyjnej z szeroko rozumianym Śląskiem, przy jednoczesnym nikłym, od 1 do 4% udziale obcokrajowców pochodzących z innych krajów oraz przewagą mieszczaństwa. Z drugiej jednak strony prezentowana praca opiera się na dużo szerszej bazie źródłowej niż większość dotąd publikowanych dla śląskich korporacji kolegiackich, co widać wyraźnie choćby w liczbie biogramów.

Warto jednak mieć świadomość, że po pierwsze udało się wyszukać tylko część wszystkich legnickich beneficjariuszy (najmniej zapewne tych spośród najniższego duchowieństwa). Po drugie zaś nawet ci, których nazwiska poznaliśmy, dalej w dużej mierze są nam „nieznani”. To przecież co o nich wiemy, jest bardzo przypadkowe. To często tylko niewielkie okruchy, szczegółiki, które trudno połączyć w całość. Łączyło ich na pewno to, że przez pewien czas mieli w Legnicy beneficjum lub zajęcie (np. w konsystorzu). Ale czy na pewno tylko tyle? Byli wszak duchownymi powołanymi do Służby Bożej, modlili się, zatem zapewne razem (przynajmniej ci, którzy rezydowali w mieście), niektórzy razem mieszkali. Niewiele o tym wiemy, właściwie nic. Pozostaje też ważny, nietknięty właściwie przez historyków, temat uposażenia beneficjów – kapitulnych i, przede wszystkim, parafialnych. Wypada mieć nadzieję, że prezentowana praca przyczyni się do choć trochę do ożywienia tego typu badań.

ANEKS I

WYKAZ BENEFICJÓW KOŚCIELNYCH W MIEŚCIE LEGNICY WRAZ Z LISTĄ DZIERŻĄCYCH JE DUCHOWNYCH

Układ wykazów beneficjariuszy:

- a. lata skrajne posiadania beneficjum lub daty występowania w źródłach
- b. imię, nazwisko, patronimik, miejsce pochodzenia i numer kolejny biogramu w Aneksie II
- c. forma wejścia w posiadanie beneficjum:
  - ep. – provisio episcopalis
  - ord. – collator ordinarius
  - p. – ex causa permutationis pro alio beneficio
  - pap. – provisio vel expectativa apostolica
- d. forma zwolnienia beneficjum:
  - ass. – per assecutionem alterius beneficij in eadem Ecclesia
  - ep. – per promotionem ad episcopatum
  - m. – per mortem
  - p. – ex causa permutationis pro alio beneficio
  - r. – per (liberam) resignationem
  - rel. – ingressus religionis
  - ms. – ex causa mutandi status

I. Kościół parafialny, od 1348 r. kolegiata p.w. Świętego Grobu

I.1. Prepozyci

fundacja	1405		
patronat	książę legnicki		
<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1405-1418	Guntherus de Prato (132)	(ord.)	r.
[1418]-1429	Joannes Belaw (197)		m.
1429-1450	Joannes Bawde (195)	ord.	m.
1450-1482	Sigismundus Atcze (553)	ord./pap.	m.
[1483]-1497	Joannes Doerfflinger (209)		m.
1497-1518	Andreas Beler (6)	ord.	m.
1518-[1533]	Bartholomaeus Ruersdorf (39)	ord.	

I.2. Scholastycy

fundacja	1404-1405		
patronat	książę legnicki		
<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1405]-1422	Lucas Heseler (347)	ord.	m.
[1424-1429]	Sigismundus Langenaw (556)		
[1434]	Caspar Lawkowicz (54)		
[1436]-1462	Martinus Cromer (357)		m.
[1463-p. 1490]	Joannes Knobelsdorf (247)		(r.)
[1490-1492]	Erasmus Mewerer (83)		(r.)
[1500-1506]	Caspar Morgenaw (56)		
[1512]-1518	Bartholomaeus Ruersdorf (39)	ord.	r.
1518-1523?	Erhard von Queiss (85)	ord.	(r.)

I.3. Dziekani

fundacja	1348		
patronat	książę legnicki		
<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1350-1367]	Nicolaus de Lemberg (459)	(ord.)	
[1371-1392/93]	Henricus de Lubschicz (144)		
[1395]	Jacobus Pacznow (169)		
[1399]-1414	Petrus Adolphi de Goldberg (517)		m.
[1414]-1417	Henricus de Borsnitz (140)		m.
[1417]	Franciscus Briger (89)		m.
[1419]	Conradus (69)		
[1422]	Seifridus Degenberg (552)		
[1422]	Joannes Jenckwitz (242)		(r.)
[1429]	Joannes Bogschicz (199)		
?-1434	Joannes de Hassia (230)		m.

[1435]-1493	Joannes Girdan (224)		m.
1494-1500	Caspar Hoffman (52)	ord.	m.
[1499]	(??) Joannes Hoffman (238)		
[1500-1506]	Melchior Hoffman (397)	(ord.)	(r.)

I.4. Archidiakoni

fundacja	1262		
patronat	biskup wrocławski		
<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1262-1267]	Milejus (413)		r.
[1268]	Franciscus (86)		
[1275]	Henricus (135)		
[1276]	Joannes (184)		
[1285]	Stephanus [von Kornitz] (567)		r.
[1286]-1303	Henricus Ulrici de Stinavia (153)		m.
[1304]-1306	Arnoldus (22)		m.
[1306-1316]	Nicolaus de Banz (421)		r.
[1317-1333]	Paschalis (498)		m.
[1333-1342]	Henricus de Janowicz (143)		(r.)
[1343]-1352	Henricus de Bancz (139)		ep.
[1353-1355]	Nicolaus de Poutwindsdorf (471)	pap.	m.
[1355-1388]	Jacobus Augustini (161)		m.
[1361-1364]	(??) Nicolaus de Bythom (427)		
[1400]-1405?	Franciscus Carbone Tomacelli (90)	(pap.)	(m.)
1411	Theophilus de Opol (577)	p.	m.
[1414]-1417	Laurentius Sachse (340)	pap.	m.
[1417-1419?	Theodoricus von Kreuzburg (572)	ord./pap.	r.
[1419-1420]	Joseph Rinkenber (332)		(r.)
[1424]-1427	Angelus Massi de Genezano (20)	pap.	ms
[1439-p. 1451]	Henricus Senfleben (150)	p.	cesja
[1451]-1474	Joannes Duster (211)	cesja	m.
[po 1476]-1480	Paulus Haunold (502)	pap.	rel.
1480-1501	Nicolaus Merboth (463)		m.
?-1504	Sigismundus Gossinger (555)		m.
1504	Nicolaus Kribel (455) (nie objął)	ord.	m.
1504-	Marcus Fogker (351)		
[1514]-1543	Jeronimus Hirsberger (178)		m.

I.5. Kantorzy

fundacja	II poł. XIV w. (1363-1388)		
patronat	księżę legnicki		
<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[po 1363]	Egidius (82)		
[po 1388-p. 1400]	Otto de Rysewicz (496)		

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1400-1414]	Joannes Augustini (192)		(r.)
[1416-1417]	Maternus Nympke (374)		r.
[1418-1422]	Achatius Wenke (1)	ord.	r.
[1425]	Joannes Belaw (197)		(r.)
[1434]	Joannes Girdan (224)		(ass.)
[1437]	Paulus Tyczko (512)		(r.)
[1446-1447]	Cristanus de Sorau (76)		
[1461]-1481	Fridericus Nosticz (102)		m.
[1483-1502]	Andreas Bottener (7)	ord.	

I.6. Kustosze

fundacja   przed 1387
patronat   księżę legnicki lub biskup wrocławski

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1387]	Martinus (353)		
[1405-1408]	Theophilus de Opol (577)		ass.
[1420-1426]	Joannes Tschyme (321)		(r.)
[1440-1446]	Augustinus Weygman (26)		
[1457]	Procopius (545)		
[p. 1463]	Sigismundus Rotenberger (559)		r.
[1471-1475]	Michael Francke (407)	ord./pap.	
[1482]-1500	Nicolaus Stertzii (484)		m.
[1518-1537]	Caspar Redlih (57)		

I.7. Szafarze

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1540]	Valentinus Krautwald (588) <i>grossschaffer</i>		
[1540]	Paulus Lehmann (508) <i>kleinschaffer</i>		
[1556]	Joachim Erckenberg (182)		

I.8. Kanonicy

fundacja   1348
patronat   księżę legnicki, nad jedną biskup wrocławski (tytułem zamiany z konwentem benedyktynów w Opatowicach)

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1349-1363]	Nicolaus de Ruffa Ecclesia (473)		
[1349-1363]	Petrus de Bythum (519) (B)*		
[1350]	Nicolaus de Lemberg (459)		
[p. 1352]	Jacobus de Reste (170)		

* (B) kanonicy z prowizji biskupiej (prebenda ze wsią Żabice), (B*) kanonicy posiadający kanonie kolejno z prowizji biskupiej i książęcej.

(M) kanonicy na prebendzie przeznaczonej dla magistra lub bakałarza teologii, (M*) hipoteza

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1352]	Henricus (de Budissow) (136)		
[1352]-1354/58	Ulricus de Landiscrone (585)		p.
[1352-1363]	Henricus de Lubyn (145)		
[1354]	Fridericus de Landiscrone (101)		
1354/58-[1363]	Conradus de Knobelchsdorf (74)	p.	
[1356-1363]	Mathias de Pannwitz (389)		
[1360-1363]	Joannes Witlonis (329)		
[1363]	Guntherus de Croschicz (131)		
[1363]	Henricus de Lubschicz (144)		
[1363]	Jacobus Engilgeri (163)		(r.)
[1363]	Jacobus de Waldicz (175)		
[1363]	Joannes de Lypa (269)		
[1363]	Joannes Renkeri (292)		
[1363]	Martinus de Peregrini Villa (365)		
[1363]	Michael de Budissow (403)		
[1363]	Nicolaus Keppil (451)		
[1363]	Petrus de Janowicz (530)		
[1363]	Petrus Schoneion (536)		
[1363]	Ryczoldus Rothkirche (548)		
[1363]	Stanislaus Czamborii (564)		
[1363-1372]	Joannes de Russindorf (299)		
[1363-1405]	Franciscus de Schellindorf (99)		(m.)
[po 1363]	Egidius (82)		
[1380]	Joannes Pilcz (283) (B)		r.
[1381-1386]	Martinus (353)		ass.
[1382]	Nicolaus de Frankensteyne (437)		
[1383]	Joannes Schoneyone (306)		
[1383-1388]	Otto de Rysewicz (496)		ass.
[1385-1399]	Joannes de Trys (320)		
[1385-1399]	Thomas Geithan (581)		
[1387]	Syffridus (551)		
[1388]	Peregrinus Pechwinkel (515)		
[1388-p. 1399]	Theodoricus Sommerfeld (576)		
?-1390	Joannes de Petirwitz (282)		m.
[1391]	Joannes Torculatoris (318)		
[1391-1414]	Henricus Solcz (151)		
[1394-1396]	Petrus Adolphi de Goldberg (517)		ass.
[1394-1406]	Georgius Isinberg (113)		
[1396]	Ludovicus Czeicz (348)		
[1396]	Martinus (354)		
[1396]-1405	Guntherus de Prato (132)		
[1397]	Jacobus Fabri de Gora (165)		
[1397]	Nicolaus Huginswald (449)		

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1398-1417]	Seidelinus de Bolkenhain (549)		
[1399]	Joannes Hunger (239)		
[1399]	Joannes Kucheler (252)		
[1399]	Nicolaus Frawenstadt (438)		
[1399]	Nicolaus Slewicz (481)		
[1399-1405]	Reinoldus Caczbach (546)		
[1399-1405]	Theodoricus Rechinberg (575)		
[1399-1434]	Theodoricus Predil (574)		
[1400-1403]	Ulricus de Spira (586)		r.
[1402-1410]	Theophilus de Opol (577)		ass.
[1404]	Thomas de Heyda (582)		
[1405]	Joannes Brenczer (201)		
[1405]	Joannes Kempnicz (243)		
[1405]	Joannes de Parchewicz (280)		
[1405-1406]	Joannes Libeczeit (260)		(m.)
[1405-1409]	Joannes de Namslavia (276) (B)		
[1406]	Joannes Alcenaw (190)	(ord.)	(r.)
[1407-1409]	Conradus Rudolphi (75)		
[1409]	Franciscus Floszer (92)		
[1409]-1417	Mathias Hildebrandi de Legnicz (383)		m.
[1409-1426]	Joannes Belaw (197)		ass.
[1411]	Mathias Reysewicz (391)		
[1412-1413]	Georgius de Fredelant (110)		
[1412-1417]	Clemens Bedirmann (64)		
[1413-1418]	Joannes Roseman (295)		
[1414-1418]	Sigismundus Langenaw (556)		
[1415-1430]	Joannes de Sagan (300)		
[1415]	Theodoricus von Kreuzburg (572)		ass.
[1417]	Franciscus Briger (89)		ass.
[1417-1419]	Joannes de Tremosnicz (319) (B)	(pap.)	
[1417]-1427	Joannes Hoffman (237) (M*)		ep.
[1418]	Mathias de Haynaw (381)	ord./pap.	
[1418-1420]	Paulus Meissener (509)		
[1418-1421]	Nicolaus Wenke (493)		(r.)
[1418-1423]	Jacobus Eichholz (164)		(r.)
[1418-1434]	Joannes Gawen (221)		
[1420]	Ludovicus Wedilndorf (350)		
[1420-1421]	Henricus Rolle (148)		(r.)
[1421-1439]	Joannes Koler (250)		
[1425-1426]	Georgius Eckhardi (109)		
[1426]	Joannes Gebelczog (222)		
[1427]	Martinus Cromer (357)		ass.
[1427-1459]	Joannes Swoffheim (314)		

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1429-1435]	Franciscus Hase alias Woitsdorf (94)		
[1430]-1432	Franciscus Kreysewicz de Brega (96) (M)	(ord.)	m.
[po 1432]-1444	Nicolaus Weigel (491) (M)	ord.	m.
[1433]-1439	Joannes Leen (257)		m.
[1434]	Petrus Cromschreiber (523)		
[1435]	Nicolaus Goltberg de Nissa (440)		
[1438]	Cristanus de Sorau (76)		
[1438]	Willibaldus Lindener (595)		
[1439-1449]	Joannes Ungari (322)		
[1439-1451]	Clemens Heseler (65)		
[1439-1452]	Nicolaus Micheler (466)		
[p. 1440]	Hermannus Grolock (155)		m.
[1440]	Jacobus Segenand (172)		
[1440-1441]	Joannes de Pannwitz (279)		
[1440-1448]	Nicolaus Henselini de Czulchaw (446)		
[1441-1443]	Conradus Gawen (71)		
[1443]	Joannes Rakewicz (289)		
[1443-1450]	Nicolaus Czedlicz (431)		(r.)
[1445]-1490	Andreas Wayner (19)		m.
[1447-1470]	Nicolaus Tempelfeld de Brega (487) (M*)		(r.)
[1447-1471]	Sigismundus Sachse (560)		
[1450-1462]	Joannes Crewczeburg (203)		m.
[1450]-1489	Martinus Bantsch (355)		m.
[po 1453-p. 1468]	Andreas Gossil (10)		(r.)
[1457]	Martinus Leymhaws (362)		
[1457]-1479	Andreas Cromschreiber (8)		m
[1458]	Cristoferus Thyme (79)		
[1458]-1492/93	Joannes Stankonis (311) (B*)	(ord.)	(r./m.
[1460]-1489	Paulus von der Heide (503)		m.
[1461]	Martinus Rumpoldi (366)		
[1465-1479]	Georgius Son (124)		
[1465]-1489	Georgius Piscatoris (123)	(ord.)	m.
[1467-1471]	Martinus Kirchinborn (359)		
[p. 1468]	Conradus Haydilsberg (72)		(r.)
[1468]-1497?	Joannes Eschenloer (213)		
[1468-1472]	Andreas Pamy (15)		
[1471]	Balthasar Schwentzlich (33)		
[1471]	Mathias Gordan (379)		
[1471]-1484	Henricus Thyme (152) (M*)		m.
[1471-1484]	Nicolaus Grenewicz (442)		
[1471-1491]	Petrus Jost (531)		
[1471]-1500	Joannes Rucker (297)	(ord.)	m.
[1478]-1500	Valentinus Werisch (592)		m.
[p. 1479]	Nicolaus Alberti (418)		m.
[1481-1482]	Caspar Weigel (62)		

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1481-1482]	Joannes Doerfflinger (209)		
[1483]-1493	Martinus Lehener (360) (B)	(ord.)	m.
1484-1503	Joannes Tintzman (317)	ord.	m.
[1485]	Joannes Fetteres (216)		
[1487]-1494	Caspar Hoffman (52)	ord.	ass.
[1487-1496]	Sigismundus Bottener (554)		m.
1489 -?	Joannes Hawgold (231)	ord.	
1489 -?	Melchior von der Heide (396)	ord.	
1489-1497	Joannes Rechenberg (291)	ord.	r.
[1490]-1511	Melchior Ludovici (398)		m.
[1491]-1505	Leonardus Eberlein (344)		m.
1492-1518	Vincentius Kindelman (599)	ord.	m.
[1493]	Melchior Hoffman (397)		
1493-1515	Erhard Behem (84) (B)	ord.	m.
1494-	Jacobus Weidener (176)	ord.	
?-1496	Joannes Schober (303)	(ord.)	m.
1496-[1503]	Paulus Horrechier (504)	ord.	
1497-	Joannes von der Heide (234)	ord.	
[1500]	Nicolaus Werner (495)		
[1500]-1506	Georgius Bobersberg (106)	(ord.)	m.
1500-1508	Nicolaus Hofeman (448)	ord.	m.
[1500]-1516	Joannes Schewerlein jr (302)	(ord.)	m.
[1501]	Melchior Gruber (395)		
[1501]	Wolfgang Fledermann (602)		
?-1502	Petrus Schönfeld (537)		m.
1502 -?	Sigismundus von Promnitz (557)	ord.	
[1503]	Laurentius Hawritter (339)		
1503-1529/39	Nicolaus Sculteti (478)	ord.	m.
1505-po 1524	Nicolaus Fabri de Grünberg (436)		(m.)
1506-1516	Caspar Glaubitz (50)	ord.	m.
[1507-1516]	Joannes Lange (255)		
[1508-1538]	Nicolaus Gunderlein (444)		(m.)
[1510]	Joannes Pomer (284)		
[1510]	Joannes Wese (327)		
[1511]	Jeronimus Gortler (177)		ms
1511 -?	Hugonius Brendemnezor (158)	ord.	
?-1516	Caspar Brauner (48)	ord.	p.
1515-1518	Mathaeus Lamprecht (393) (B*)	ord./p.	r.
[1515]-1519	Stephanus Taurinus (569) (B)		m.
1516 -?	Joannes Dambrenstu (208)	ord.	
1518-1531	Andreas Nering (14)	ord.	m.
1518 -?	Fridericus Dier (100)	ord.	
?-1521	Petrus Wirth (540)		m.
1519-p. 1529	Caspar Ursinus Velius (59) (B)	ord.	ms
[1521]	Petrus Vyerling (539)		
?-1524	Joannes Peisker (281)		ms.

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
?-1524	Joannes Punitz (288)	(ord.)	r.
[1524/1529]	Jeronimus Haunold (177a)		
[1524/1529]	Antonius Brauchitsch (21a)		
[1524/1529]	Balthasar Heseler (29a)		
[1524/1529]	Ezechiel Geppert (85a)		
[1524/1529]	Georgius Geysler (111a)		
[1524/1529]	Georgius Lessau (177a)		
[1524/1529]	Georgius Jeschke (114)		
[1524/1529]-1545	Paulus Lehmann (508)		m.
1524-1545	Valentinus Krautwald (588)	ord.	m.
[1529]	Petrus Niring (533)		
1529-1541	Balthasar von Promnitz (32) (B)	ord.	cesja
[1533]	Joannes Gorritz (225)		
1541-p. 1565 (?)	Balthasar Kopperwolff (31) (B)	cesja	(r.)
[I poł. XVI w.]	Dominicus Prockendorf (81)		

I.9. Plebani kościoła/kolegiaty Św. Grobu

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[p. 1188-1218]	T. (571)		
[1233]	Albertus (2)		
[1303]	Syfridus (550)		
[1341-1344]	Nicolaus (416)		
[1351]	Joannes de Mertschicz (273)		
[p. 1391]	Joannes Torculatoris (318)		
[p. 1399]	Petrus Royn (535)	pap.	
[1399]	Henricus (137)		
[p. 1418]	Joannes Sebrecht (308)		
[1447-1448]	Martinus Leymhaws (362)		
[1458]	Martinus Czymerman (372)		
[1462]	Joannes Friderici (219)		
[1478]	Joannes (188)		

I.10. Wikariusze

I.10a wicearchidiakoni

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1303]	Thylman (580)		
[1352]	Nicolaus (416)		
[1361-1364]	(?) Nicolaus de Bythom (427)		
[1371-1381]	Otto de Rysewicz (496)		
[1399]	Theophilus de Opol (577)		

I.10b wicedziekani

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1403]	Joannes Lubens (265)		
[1471]	Joannes Wartemberg (326)		
[1556]	Jeronimus Roleder (180)		

I.10c subkustosze

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1406]	(?) Nicolaus Czobtic (433)		

I.10d inni wikariusze

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1341]	Joannes de Merseburg (272)		
[1341-1352]	Joannes de Mertschicz (273)		
[1351]	Joannes Fabri (214)		
[1351]	Joannes de Jawor (241)		
[1351]	Joannes de Lypa (269)		
[1351]	Nicolaus de Hayn (445)		
[1351-1359]	Joannes Engilgeri (212)		
[1352]	Sydilmannus (570)		
[1358]	Joannes de Budissin (202)		
[1361]	Nicolaus Nigri (467)		
[1361]	Nicolaus Slewicz (481)		
[1362-1363]	Joannes de Lubens (vp) (264)*		r.
[1372-1373]	Joannes Libeczeit (vp) (260)	pap.	(r.)
[1385]	Nicolaus Berwici de Boleslavia (422)		
[1385-1390]	Augustinus Smalcz de Steinawia (25)		
[1390-1399]	Franciscus Frolich (93)		
[p. 1391]	Joannes Torculatoris (vp) (318)		
?-1398	Joannes Doringi (210)		m.
[p. 1399]	Petrus Royn (vp) (535)		
[1399]	Georgius Korp (117)		
[1399]	Joannes Stephani (312)		
1399/1400	Nicolaus Fruoff (vp) (439)	pap.	
[1399-1402]	Georgius Cloptow (108)		
[1399-1402]	Georgius Petri (122)		
[1399-1402]	Joannes Haneman (228)		
[1399-1406]	Joannes Lubens (265)		
[1399-1434]	Simon de Wirbin (vp) (563)	pap.	
[1402]	Benedictus Leymhicz (41)		
[1402]	Mathias Reysewicz (391)		
[1402]	Petrus Coci (522)		

---

* Vp = vicarius perpetuus

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1402-1412]	Maternus Romani de Gora (375)		
[1402-1414]	Paulus Przedwogii de Koneczpole (510)		
[1406]	Mathias Lepewicz (386)		
[1407]	Joannes de Lutmuschil (267)		
-1408	Andreas Kunig (13)		m.
[1414-1417]	Georgius Lehaw (118)		
[1415]	Alexius Crocaw (5)		
[1415]	Georgius Eckhardi (109)		
[1415]	Paulus Wasserman (513)		
[1415, 1434]	Augustinus de Gratkaw (23)		
[1418-1422]	Gabriel Groscheslecht (104)		
[1418-1434]	Nicolaus Libing (462)		
- 1420	Henricus Rincke (147)		m.
[1422]	Petrus Wunher (541)		
[1422]	Vincentius Bulkenhaym (598)		
[1423]	Augustinus de Reysewicz (24)		
[1426]	Joannes Leen (257)		
[1426]	Joannes Saopold (301)		
[1426-1434]	Joannes Herczebule (235)		
[1429]	Mathias Bernhardi (377)		
[1434]	Bonifatius Bonifatii de Haynovia (45)		
[1434]	Henricus Grunenberg (141)		
[1434]	Joannes Mochaw (274)		
[1434]	Nicolaus Czischko (432)		
[1434]	Nicolaus Meynhardi (465)		
[1434]	Nicolaus Spilner (483)		
[1434]	Petrus Burghardi de Landishut (518)		
[1434]	Simon Luckaw (562)		
[1434-1441]	Franciscus Alczenaw (88)		
[1438]	Clemens Rosengarthen (66)		
[1441]	Joannes Leskonis (258)		
[1443]	Joannes Reynhardi (293)		
[1443]	Nicolaus Werlit de Ylavia (494)		
[1444]	Nicolaus Bomheckel (423)		
[1446-p. 1461]	Ludovicus Fageler (349)		m.
[1447-1448]	Georgius Geithan (vp) (112)		
[1450]	Nicolaus Konig (453)		
[1453]	Andreas Gossil (10)		
[1468]	Joannes Nedirleyn (277)		
[p. 1469]	Hermannus Stecher (157)		
[1471]	Joannes Slewicz (309)		
[1471]	Joannes Wartemberg (326)		
[1471]	Nicolaus Czugk (434)		

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1471]	Petrus Thabernatoris (538)		
[1472]	Vincentius Bantsch (597)		
[1481]-1492	Jacobus Meltzer (168)		m.
[1481]-1497	Michael Parchwitz (411)		m.
[1483]	Bernhardus Rettich (43)		
[1494]	Andreas Koschwitz (12)		
[1494]	Caspar Man (55)		
[1494]	Nicolaus Gunderlein (444)		ass.
[XV w.]	Petrus Kale (532)		
[1514]	Georgius Leuschner (119)		
[p. 1515]	Bartholomaeus Tscherschky (40)		m.
[1515]	Marcus Greschner (352)		
?-1523 (?)	Thomas Sculteti (584)		m.
?-1524	Nicolaus Sculteti (vp) (479)		m.

I.11. Mansjonarie w kaplicy NMP przy kolegiacie

fundacja przed 1399
 patronat księżę legnicki, nad jedną mansjonarią dziekan
 I.11a precentorzy

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1399-1406]	Maternus de Kalis (373)		
?-1420	Jacobus Spitkonis (174)		p.
1420 -?	Joannes Georgii de Gleybicz (223)	p.	
[1425]	Joannes de Hassia (230)		(r.)
[1462]	Joannes Hegger (233)		
[1478-1483]	Joannes Hermann (236)		
[1484]-1498	Joannes Kochenmeister (249)		m.
?-[po 1502]	Nicolaus Arnoldi (419)		m.
?-1540	Philippus Geppert (543)		m.

I.11b mansjonarze

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1400-1407]	Clemens Bedirmann (64)		
[p. 1402]	Petrus Powewicz (534)		(r.)
[1402]	Georgius Eckhardi (109)		
[1404-1414]	Nicolaus Seberti de Gleywicz (480)		
[1406]	Nicolaus Brasiatoris (426)		
[1412]	Andreas Saxo (17)		
[1414]	Gabriel Brunonis (103)		
[p. 1418]	Joannes Sebrecht (308)		
[1419]	Joannes Langenaw (256)		
[1439-1451]	Nicolaus Landecke (457)		
[1443]	Petrus Heban (528)		

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1447-1448]	Martinus Leymhaws (362)		
[1458]	Martinus Czymerman (372)		
[1462]-1493	Joannes Friderici (219)		m.
[1465]	Joannes Aurifabri (193)		
[1465]	Mathias Logisch (388)		
[1465-1484]	Michael Lessner (409)		
[1478]	Joannes (188)		
[1478]	Laurentius Arcuficis (336)		
[1478]-1493	Bartholomaeus Jona (37)		m.
[1480]	Joannes Man (270)		
?-1484	Joannes Tintzman (317)		ass.
1484 -?	Joannes Löben (263)	ord.	
?-1486	Vincentius Bantsch (597)		p.
1486-1499	Franciscus Fallerdorf (91)	p.	m.
1493 -?	Melchior Grotz (394)	dec.	
1493-[1494]	Michael Melczer (410)	ord.	
1499 -?	Georgius Cerdonis (107)	ord.	
[1505]	Petrus Czeysele (524)		
?-1511	Mathias Heintze (382)		r.
1511 -?	Jeronimus Andreas Sartorius (181)	ord.	
?-1520	Joannes Rebir (290)	(ord.)	m.
1520 -?	Joannes Czernaw (205)	ord.	
[??]	Valentinus Margquart (590)		m.

I.12. Altaryści

Altare sanctorum Lucae et Marci Evangelistarum
źródła AAWr, II b 1, p. 96.

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
-1442	Nicolaus Schuman (477)		m.
1442-	Bartholomaeus Portscheman (38)		

Altare beati Thomae Apostoli et beati Thomae Cantuariensis
II ministerium

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1411]	Augustinus de Reysewicz (24)		

Altare Sanctorum Petri et Pauli Apostolorum, Sanctae Annae *et filiarum eius*
patronat 1497 dziedzice wsi Rosochata k. Legnicy. Od 1514/15
wieczyście związany z probostwem w Rosochatej
źródła AAWr, II b 4, p. 109

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[p. 1497]	Nicolaus Samencz (474)		m.
1497-1514	Balthasar Thoseler (34)	ord.	m.
1514/15 -?	Joannes Bernaw (198)	ord.	

Altare Sanctissimae Trinitatis, Beatae Mariae Virginis, omnium Angelorum, omnium Apostolorum, Sanctorum Laurentii et Vincentii
patronat 1492 wikariusze kolegiaccy

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
-1492		Jacobus Meltzer (168)		m.
1492-		Bartholomaeus Czepke (36)	ord.	

Altare sancti Andreae Apostoli

fundacja przed 1394 (altaria otrzymała wówczas, dzięki wstawienictwo ks. Jana zgorzeleckiego, odpusty-3 lata dla świąt i Wielkiego Postu, rok dla dni powszednich)

źródła MVB V/1, nr 831; BZ, nr 212, 279.

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
?-1398		Joannes Doringi (210)		m.
[1398]		Franciscus Floszer (92)		
[1399]		Simon de Wirbin (563)	pap.	
[1406]		Thomas Geithan (581)		
[1418-1421]		Joannes Kindelman (246)		

Altare Omnipotentis Dei ejusque Matris Mariae et Sanctorum Andreae et Bartholomaei Apostolorum

patronat 1500 Kapituła legnicka

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
?-1500		Joannes Rucker (297)		m.
1500 - 1506		Georgius Bobersberg (106)	ord.	m.

Altare sancti Bartholomaei Apostoli

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1384]		Georgius Isinberg (113)		

Altare sanctorum Johannis Baptistae et Johannis Evangelistae, Andreae Apostoli, Vincentii Levitae, Valentini martyris, Hieronimi confessoris, Catharinae virginis et Annae electae

I ministerium

fundacja 1506 Wincenty Kindelman, kanonik wrocławski

patronat Jerzy Kindelman, brat fundatora, jego żona Anna i ich spadkobiercy

źródła AAWr, II b 4, p. 3.

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1506-		Georgius Kindelman (116)	ord.	

IDEM. II ministerium

fundacja 1506 Wincenty Kindelman, kanonik wrocławski

patronat Jerzy Kindelman, brat fundatora, jego żona Anna i ich spadkobiercy. Po śmierci pierwszego altarysty beneficjum ma być na stałe uposażeniem personelu szkoły kolegiackiej

źródła AAWr, II b 4, p. 19; BURDA 1916, s. 271-272.

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1506-		Valentinus Künzel (589)	ord.	

IDEM. III ministerium

fundacja 1506 Wincenty Kindelman, kanonik wrocławski

źródła AAWr, II b 4, p. 43-44.

Altare Beatae Mariae Virginis

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1399]		Guntherus de Prato (132)		

Altare Beatae Mariae Virginis et sanctorum Bartholomaei et Andreae Apostolorum
fundacja 1450 z testamentu kanonika Hermanna Grolock (zm. p. 1440).

patronat kanonik Jan Crewczburg (wykonawca testamentu), po nim jego rodzeństwo Maciej i Urszula, po nich kapituła legnicka

źródła AAWr, II b 2, p. 43-44.

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1450 -?		Mathias Cruczburg (378)	ord.	

Altare sancti Nicolai

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1386-1393]		Joannes dictus de Hayn (232)		

Altare sanctorum Nicolai et Martini

I ministerium

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1402]		Joannes Richinbach de Lubavia (294)		

IDEM. II ministerium

patronat 1451 zapewne kapituła legnicka, altaria przeznaczona na stałe uposażenie dla zakrystianina kolegiaty

źródła AAWr, II b 2, p. 48.

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[p. 1451]		Joannes Spilner (310)		m.

Altare Sanctae Trinitatis, Mariae virginis, Michaelis Archangeli et omnium Angelorum ac Philippi et Jacobi Apostolorum in capella domini Nicolai Spilner

fundacja 1441 z testamentu zm. Piotra Wenrich

źródła AAWr, II b 1, p. 78.

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1441-?		Nicolaus Borentor (424)	ord.	

Altare Sanctae Trinitatis in capella Nicolai Spilner
fundacja ok. 1438 Mikołaj Spilner (483), wikariusz kolegiacki

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
ok. 1438-?	Nicolaus Spilner (483).	ord.	

Altare in honorem Omnipotentis Dei, Beatissimae Virginis Mariae, Sanctorum Felicis et Adaucti martyrum in capella eorundem martyrum

II ministerium

fundacja 1519 Mikołaj Gunderlein, kanonik legnicki
patronat Fundator, po jego śmierci jego brat Jan, po nim zaś jego potomkowie płci męskiej według starszeństwa
źródła AAWr, II b 4, p. 182.

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1519-	Nicolaus Gunderlein (444)	ord.	

Altare Beatae Mariae Virginis, Andreae Apostoli, Nicolai episcopi, Jeronimi confessoris, Wenceslai martyris, Agnetis et Barbarae virginum

fundacja 1448 Mikołaj Libing (462)
patronat Kapituła legnicka, po śmierci fundatora altaria miała się stać uposażeniem rektora szkoły
źródła AAWr, II b 2, p. 16-17.

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1448 -?	Nicolaus Libing (462)	ord.	

Altare NN (być może identyczne z jednym z powyższych)

patronat [1493] rodzina Ungeraten miała prawo patronatu nad jednym z ołtarzy w kolegiacie.

źródła PFEIFFER 1929, s. 307.

Inni altaryści

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1362-1363]	Joannes de Lubens (264)		r.
[1372-1373]	Joannes Libeczeit (260)		(r.)
[1399]	Theophilus de Opol (577)		
[1399-1418]	Mathias Lessewicz (387)		
-1408	Andreas Kunig (13)		m.
[1417]	Martinus Slawticz (367)		
[1427]	Georgius Pathe (121)		
?-1498	Joannes Kochenmeister (249)		m.

I.13. Szkoła kolegiacka

rektor

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1399-1401]	Mathias Ponicz (390)		
[1478]	Joannes Tintzman (319)		
[lata 70/80 XV w.]	Joannes Wettzinger (328)		

succentor

<i>a.</i>		<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1438]	Leonardus (343)			
[1497]	Joannes Fruoff (220)			

locatus

<i>a.</i>		<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1471]	Nicolaus de Stregonia (486)			

I.14. Inni duchowni związani z kolegiatą

sacristanus maioris sacristiae ecclesiae collegiatae Legniczensis

<i>a.</i>		<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1402]	Nicolaus Welczil (492)			
[1418]	Girhardus (126)			
[1484]	Michael Melczer (410)			

sacristanus mansionariorum

<i>a.</i>		<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1428-1451]	Franciscus (87)			

notariusz kapituły

<i>a.</i>		<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
m. 1459 a 1469	Stanislaus qu. Joannis Piscatoris de Nissa (566)			
[1487-1489]	Joannes qu. Joannis Ludovici Arcuficis (266)			

sędzia kapituły

<i>a.</i>		<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1447-1471]?	Sigismundus Sachse (559)			

clericus et pincerna in summo legnicensis

<i>a.</i>		<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[p. 1399]	Petrus Huwbyl (529)			
[1445]	Mathias Gutgast (380)			

II. Kościół parafialny św. Piotra (św. Piotra i Pawła)**II.1. Plebani**

patronat biskup wrocławski, od 1405 książę legnicki

<i>a.</i>		<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[ok. poł. XIII w.]	Henricus (134)			
[1291-1305]	Leonardus (342)			
[1314-1333]	Conradus Dozberk (70)			
[1345]-1353/4	Henricus de Poutwindsdorf (146)			m.
[1356]	Clemens de Wansow (67)			
[1356]	Nicolaus de Koschwicz (454)			
[1359-1363]	Joannes de Prusnitz (287)		ord.	(m.)
[1364]	Nicolaus Johannis de Crapicz (429)		ord.	

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1364-1367]	Petrus de Brega dictus Circavalvam (521)	pap.	p.
[1383]	Haulus Czamborii (133)	p.	
[1384]	Joannes Ketirlyn (245)		
[1394]-1399	Nicolaus Storch (485)		m.
[1400]	Nicolaus Henrici de Borsnicz (425)		m.
[1401]-1418	Guntherus de Prato (132)		r.
1418-1429	Joannes Belaw (197)		m.
[1432]-1450	Joannes Bawde (195)	ord.	m.
[1450]-1482	Sigismundus Atcze (553)	ord./pap.	m.
[1483]-1497	Joannes Doerfflinger (209)		m.
1497-1518	Andreas Beler (6)	ord.	m.
1518-[1533]	Bartholomaeus Ruersdorf (39)	ord.	

II.2. Wiceplebani

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1319]	Joannes Renkeri (292)		
[1329]	Conradus Ysinberg (73)		
[1383-1384]	Nicolaus de Lemberg (460)		
[1418]	Nicolaus Schuman (477)		

II.3. Wikariusze

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1350]	Gotfridus (127)		
[1363]	Laurentius Schonebir (341)		

II.4. Kaznodzieje

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1362]	Thilo (579)		
[1414-1422]	Guntherus (130)		
[1429]	Franciscus Hase alias Woitsdorf (94)		
[1438]	Nicolaus Kaler de Sprotavia (450)		
[1466-1469]	Mathias Gordan (379)		
[1472-1474]	Joannes Gruner (227)		
[1481]	Nicolaus Grasse (441)		
[1482-1483]	Joannes Rothman (296)		
[1491-1494]	Valentinus Werisch (592)		
[1491-1500]	Mathias Hirsberg (384)		
[1504]	Balthasar Glintz (28)		
[1515]	Nicolaus Lange (458)		
?-1517	Martinus Tulman de Goltberg (371)		m.
[1518-1519]	Mathias Kunler (385)		

II.5. Spowiednicy

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1430]		Nicolaus Viewegk (489)		

II.6. Altaryści

W 1342 r. biskup wrocławski Przeclaw z Pogorzeli udzielił odpustu (40 dni i kolejne 40 dni w święta) wiernym modlącym się przy jednym z czterech ołtarzy w kościele św. Piotra (APL, DmL, nr 57; *UBSL*, nr 128):

Altare in honore beatae Mariae, SS. Annae matris eius, Andreae Apostoli, Jacobi maioris, Johannis Baptistae, Johannis Evangelistae, Materni et Blasii (in medio ecclesiae), dalsze losy nieznane.

Altare in honore SS. Michaelis, Omnium Sanctorum, Omnium Animarum et sancti Yodoci (a dextris), dalsze losy nieznane.

Altare in honore SS. Hedwigis, Elyzabeth, Mariae Egiptiacae, Valentini et Nycazii (a sinistris), dalsze losy nieznane.

Altare in honore sanctae Crucis, SS. Katherinae, Dorotheae, Kassariae, Barbarae, Margarethae, Ceciliae, Luciae, Agnetis, Apolloniae, Clarae, Othiliae et Undecim Milium Virginum (circa columnam)

Ołtarz zapewne identyczny z:

Altare Sanctae Crucis et omnium virginum (iuxta altaris sancti Nicolai et Mariae Magdalena)

II ministerium

fundacja 1466 Georgius Fogler

patronat fundator

źródła AAWr, II b 2, p. 201.

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1466-		Gregorius Wetzcke (129)	ord.	

Altare sanctae et individuae Trinitatis, Resurrectionis Christi, Beatae Mariae Virginis, Omnium Sanctorum, Johannis Baptistae, Johannis Evangelistae, Andreae Apostoli, Trium Regum, XI milium virginum, Catherinae, Barbarae, Apolloniae, Gertrudae et Hedvigis in capella sigittariorum

fundacja [p. 1446] Gunther Birchin

patronat RM Legnicy

źródła BZ, nr 202; APL, AmL II, nr 363, p. 47r; ZUM WINKEL 1908, s. 42.

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1487, 1507]		Andreas Koschwitz (12)		

Altare in honore doctorum apud ambonam

I ministerium

patronat RM Legnicy

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
-1483		Joannes (189)		m.
1483-		Bernhardus Rettich (43)	ord.	

IDEM. III ministerium ad laudem Omnipotentis Dei, Beatae Mariae Virginis et omnium sanctorum

fundacja 1510 Bernhardinus Hoffman

patronat Fundator, po jego śmierci pleban

źródła AAWr, II b 4, p. 65.

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1510-?		Lucas Assman (346)	ord.	

Altare Omnipotentis Dei et sue sanctae passionis, eiusque intemerate genitricis virginis Mariae, Johannis Evangelistae et Bartholomaei apostolorum, Georgii martyris, Jeronimi confessoris, Barbarae virginis, Hedvigis et omnium electarum sanctorum

fundacja 1434 Georg Son, mieszczanin legnicki

patronat fundator oraz Jan Gregor i jego córka Barbara

źródła AAWr, II b 1, p. 61.

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1434 - [?]		Caspar Hoeksch (53) Petrus Grospecze (526)	ord.	

Altare sancti Nicolai (perpetua vicaria)

fundacja 1362 Elżbieta Ysinvuryne

patronat pleban

źródła APL, AmL II, nr 1139, p. III 19 (= *UBSL*, nr 235); Ibidem, nr 1125, p. [15]; APL, DmL, nr 188 (= *UBSL*, nr 379): 1399 donacja czynszów dla ołtarza od Elżbiety Hayneryne.

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1362-[1381]		Nicolaus de Lemberg (460)	ord.	
?-[p. 1429]		Petrus de Hanonia (527)		m.
[p. 1429] -?		Mathias Bernhardi (377)	ord.	
[1450]-1466?		Jeronimus Rawe (179)		(m.)
[lata 70. XV w.]		Pancratius Weydenblatt (497)		
[1491-1494]		Balthasar Kol (30)		

Altare ad laudem Omnipotentis Die et Beatae Mariae Virginis, in titulum sanctorum Johannis Baptistae, Johannis Evangelistae, Hedvigis et Mariae Magdalene

(Altare Sophie Hertelynne inter summum altarem et altarem Beatae Virginis)

I ministerium

fundacja 1419 Zofia Hertelynne z Legnicy
 patronat Piotr Hertel, brat fundatorki, po jego śmierci RM Legnicy i pleban. Altarysta Wincenty Rosshirte prezentowany był jedynie przez plebana co wywołało protest RM. W wyniku interwencji biskupa Jodoka został on uznany za prawowitego altarystę, ale od następnego wakatu prawo patronatu miała mieć RM. Ostatecznie doszło chyba do porozumienia skoro w 1492 r. pleban i RM dokonują solidarnej prezentacji.

źródła APL, AmL II, nr 1139, p. III 6-7; APL, DmL, nr 508; JUJECZKA 2000, s. 37, nr 167.

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1419 -?		Martinus Brasiatoris de Koslaw (356)	ord.	
[1466]		Vincentius Rosshirte (600)	ord.	
?-1492		Jacobus Meltzer (168)		m.
1492-?		Joannes Scholcz (304)	ord.	

IDEM. II ministerium

fundacja 1494 z testamentu Małgorzaty Eysenmengerynne
 patronat Dominik Ronberg, aptekarz i mieszczanin legnicki, wykonawca testamentu fundatorki

źródła DmL, nr 638.

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1494 -		Bernhardinus Langrele (42)	ord.	

Altare sanctae et individuae Trinitatis, Beatae Mariae Virginis ac beatorum Petri et Pauli Apostolorum in Cappella Haringer

patronat *Plebanus ecclesiae s. Petri presentabit cappelanum primum requiem habentem in angulo*

źródła APL, AmL II, nr 1125, p. [18].

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[lata 70. XV w.]		Caspar Emmerich (49)	ord.	

Altare Omnipotentis Dei ac intemerate eius genitricis beatae Mariae virginis, sanctorum Johannis Baptistae, Johannis Evangelistae, Barbarae et Katherinae virginum et omnium sanctorum in capella Schobers

fundacja 1499 z testamentu zmarłej Margarete Foglerynne, mieszkanki legnickiej

patronat Prepozyt (pleban), altarię ma dostać hebdomariusz, który pełni służbę w chwili wakatu

źródła APL, AmL II, nr 1139, p. III 29-31; JUJECZKA 2000, s. 37, nr 171.

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1499-1505 [1505-]	Vincentius Bantsch (597) Caspar Scholcz (58)	ord. (ord.)	(m.)

Altare sanctae Annae

patronat Od 1477 pleban (z nadania biskupa Rudolfa)
 źródła APL, AmL II, nr 1139, p. III 9-10; Ibidem, nr 1125, p. [16].

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[lata 70. XV w.]	Nicolaus Grenewicz (442)	(ord.)	
?-1486	Franciscus Fallerdorf (91)	(ord.)	p.
1486-1499	Vincentius Bantsch (597)	p.	cesja
1499-[1500]	Georgius Neugebauer (120)	cesja	

Altare Gloriosissimae Virginis Mariae necnon omnium sanctorum in capella nova sutorum Beatae Mariae Virginis (Wolfgangi Rudel vulgariter nuncupata)

I ministerium

fundacja 1474 Wolfgang Rudil kuśnierz oraz Barbara, wdowa po
 Szymonie Eberlein
 patronat fundatorzy, w 1477 przekazany cechowi szewców.
 1530 Jacobus Heyliger de Lyndewysse
 źródła AAWr, II b 3, p. 57, 95; DmL, nr 748.

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1474-1505? - 1530	Leonardus Eberlein (344) Caspar Rudel	ord.	(m.) m.
1530-	Georgius Leuschner (119)	ord.	

IDEM. II ministerium (Altare Beatae Mariae Virginis et suae matris Annae)

fundacja 1516
 źródła AAWr, II b 4, p. 134.

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1516-	Georgius Furman (111)	ord.	

Altare Sanctorum Apostolorum et Trium Regum

patronat 1529 Simon Scholcz Lanis nomine tutorio ex parte uxoris
 suae Barbarae filiae quondam Johannis Dominick in Legnic
 źródła DmL, nr 745.

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
?-1529	Georgius Jeschke (114)		m.
1529	Petrus Niring (533)	(ord.)	r.
1529-1532	Joannes Rullus (298)	ord.	m.

Altare sanctae et individuae Trinitatis, Mariae Virginis, Johannis Baptistae, Jeronimi, Barbarae virginis, Hedvigis et omnium sanctorum in capella Poppelau
 fundacja 1458 Piotr Crebil z Wrocławia
 patronat rodzina Poppelau
 źródła AAWr, II b 2, p. 141.

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1458 -? [1524]	Martinus de Namslavia (364) Georgius Kesler (115)	ord.	

Altare Beatae Mariae Virginis, omnium sanctarum virginum, Andreae, Annae et Agnetis et omnium sanctorum
 III ministerium
 fundacja 1514 z testamentu Agnieszki Wyntreygnis, mieszczki legnickiej
 źródła AAWr, II b 4, p. 119 (= BURDA 1916, s. 269).

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1514-	Georgius Leuschner (119)	ord.	

Altare Johannis Evangeliste et Bartholomaei Apostolorum situm retro fontem
 patronat pleban, ołtarz przeznaczony dla jednego z kapelanów kościoła św. Piotra.
 źródła APL, AmL II, nr 1125, p. [16].

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[p. lata 70. XV w.] [lata 70. XV w.]	Gregorius Carpentarii (128) Martinus Molendinatoris (363)		

III ministerium: et Dorotheae virginis et mart (sub minori organo)
 fundacja 1517 Andrzej Beler i Tomasz Eckart aptekarz legnicki, jako wykonawcy ostatniej woli zm. Jana Tischer z Legnicy
 patronat Tomasz Eckart, na przyszłość ma altaria przypadać *aliquem clericum ex genealogia eiusdem Thomae Eghart*
 źródła AAWr, II b 4, p. 131-132; APL, DmL, nr 712; APL, AmL II, nr 1107, p. 1-4.

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1517-?	Wenceslaus Fibeg (593)	ord.	

Altare sanctorum Jeronimi, Augustini, Gregorii et Ambrosii doctorum ac Sigismundi regis et martyris
 patronat 1482 RM Legnicy

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
?-1482 1482 -?	Joannes Kober (248) Joannes Banckaw (194)	ord.	r.

Altare Omnipotentis Dei, sanctorum Trium Regum et Beatae Mariae Virginis
 fundacja 1381 z testamentu zmarłego Wawrzyńca Schonebir
 patronat Nicolaus de Lemberg, jeden z wykonawców testamentu.
 źródła APL, AmL II, nr 1139, p. III 16 (= *UBSL*, nr 315).

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1381- [1503]		Joannes Grolock (226) Nicolaus Sculteti (478)	ord.	

Altare SS. Mariae Magdalenae, Bartolomaei Apostoli, Benedicti abbatis, Barbarae,
 Katharinae, Dorotheae, Ursulae et Margarethae virginum necnon Hedvigis
 patronat RM Legnicy

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
?-1439		Joannes Leen (257)		m.
1439-1451		Nicolaus Emmerich (435)	ord.	m.
1451-1489 (?)		Paulus von der Heide (503)	ord.	(m.)

Altare sanctorum Trium Regum et beatae Hedvigis
 IV ministerium: Beatae Mariae Virginis et sanctorum Petri et Pauli Apostolorum
 in et super altarem etc.

fundacja 1480 zm. Weronika Fogelerynne oraz cech Piwowarów
 patronat cech piwowarów
 źródła AAWr, II b 3, p. 159-160.

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1480-?		Joannes Man (270)	ord.	

Altare Omnipotentis Dei et Gloriosae Mariae, Petri et Pauli, Barbarae,
 Catherinae, Ursulae

II ministerium

fundacja 1443 Mikołaj Czyndman i Weronika, wdowa po Jana Ca-
 mencz jako wykonawcy testamentu tegoż Jana
 patronat w/w Weronika, po niej jej prawni następcy.
 źródła AAWr, II b 1, p. 100

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1443 -?		Joannes Storczebetter (313)	ord.	

Altare S. Crucis

patronat W 1471 r. w wyniku sporu plebana z RM Legnicy prawo
 patronatu otrzymał pleban.

źródła APL, AmL II, nr 1139, p. III 25-27.

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
?-1489		Martinus Bantsch (355)		m.
1489-1503		Joannes Tintzman (317)	ord.	m.
1503 -?		Valentinus Stol (591)	ord.	

Altare ad laudem et gloriam Vivifici Corporis Jhesu Christi eiusque gloriosae virginis Mariae intemerate, Johannis apostoli et evangelistae, Laurentii, Fabiani et Sebastiani martyrum

patronat 1461 RM Legnicy

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
?-1461		Petrus Grawpe (525)		r.
1461 -?		Martinus Rumpoldi (366)	ord.	

IDEM. II ministerium

fundacja 1414 Mikołaj Schuman (477) jako wykonawca testamentu zmarłej Agnieszki Heselerynne

patronat pleban

źródła APL, AmL II, nr 1139, p. III 7-9 (= *UBSL*, nr 473).

IDEM. III ministerium Omnipotentis Dei, Beatae Mariae Virginis, Andreae Apostoli, Martini episcopi, Pancratii, Lazari martyrum, Katherinae ac Barbarae virginum et omnium sanctorum (super altari Corporis Christi)

fundacja 1507 Marcin Stoye, altarysta jaworski

patronat Barbara wdowa po Marcinie Closse, po jej śmierci Mikołaj i Andrzej (kapłani) oraz Paweł i Szymon Closse z Legnicy i ich dziedzice, z których najstarszy ma prawo prezentować. Po wymarciu rodziny prawo prezentacji ma przejść na plebana. Prezentowany ma być w pierwszym rzędzie kleryk *ex genealogia* patronów.

źródła APL, AmL II, nr 1139, p. III 10-13.

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1507 -		Martinus Stoye (369)	ord.	

Altare SS. Barbarae, Catherinae et Dorotheae virginum, Vincentii, Fabiani et Sebastiani martyrum et beatarum Hedvigis, Elizabeth, Mariae Magdalenaee et Annae electarum

patronat 1515 cech rzeźników

źródła AAWr, II b 4, p. 120.

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1515]		Nicolaus Gunderlein (444)		

Altare sanctorum Nicolai, Martini et omnium sanctorum confessorum

II ministerium

fundacja 1438 RM Legnicy jako wykonawca ostatniej woli zm. Klary Korsnerynne z Legnicy, w 1466 r. beneficjum połączone z II ministerium ołtarza NMP (skądinąd nieznanym).

patronat RM Legnicy

źródła AAWr, II b 1, p. 65; APL, DmL, nr 509.

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1438-	Nicolaus Kaler de Sprotavia (450)		

Altare in honorem Barbarae, Katherinae, Dorotheae virginum necnon Stephani, Laurentii, Sebastiani et Fabiani martyrum ac beatarum Hedvigis, Elizabeth, Mariae Magdalенаe, Annae, Sanctorumque Trium Regum in capella carnificum I ministerium

fundacja	1474 z testamentu zm. Anny Meysnerynne de Legnicz
patronat	Tomasz Kober, mieszczanin legnicki i jego potomkowie oraz cech rzeźników AAWr, II b 3, p. 56; APL, AmL II, nr 368, p. 34v; WAHRENDORFF 1724, s. 260-262 (dokument odpustowy biskupa Rudolfa, 100 dni).

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1474 -?	Nicolaus Kober (452)	ord.	

IDEM. II ministerium

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1513]	Balthasar Heidenreich (29)		

Altare Sanctissimae Trinitatis, Andreae et Thomas apostolorum, Jeronimi, Barbarae virginis et omnium sanctorum apostolorum Dei

III ministerium

fundacja	1434 Katarzyna Beckeryn de Legnicz
patronat	Fundatorka <i>ad ipsius vitae tempora</i> , potem pleban. Po śmierci lub rezygnacji pierwszego altarysty ołtarz ma być uposażeniem kaznodziei
źródła	APL, AmL II, nr 1139, p. II 3, 10-11 (tu zmiana terminów płacenia czynszów); APL, DmL, nr 369; <i>UBSL</i> , nr 627, 658.

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1434-	Nicolaus Prewsse (472)	ord.	

Altare sub titulo et honore omnium apostolorum prope turrim

fundacja	1443 Katarzyna Beckeryn de Legnicz
patronat	Fundatorka <i>ad ipsius vitae tempora</i> , potem pleban. Po śmierci lub rezygnacji pierwszego altarysty ołtarz ma być uposażeniem kaznodziei
źródła	APL, AmL II, nr 1139, p. II 3; por. BZ, nr 41.

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1443-	Nicolaus Prewsse (472)	ord.	

Altare Sigismundi regis et martyris

fundacja	1395 pleban Mikołaj Storch jako wykonawca ostatniej woli zmarłego Macieja Doleatoris z Chojnowa
----------	---

patronat Mikołaj Storch *non tamquam plebanus sed tamquam privata persona*. Ołtarz ma być dla hebdomariusza *summae missae*. W latach 70. XV w. ołtarz był przeznaczony dla kaznodziei jeśli nie miał innego beneficjum-jeśli zaś miał, należało dać ołtarz temu kapelanowi kościoła św. Piotra, który nie miał beneficjum. Jeśli mieli wszyscy-pleban mógł dać ołtarz komu chciał.

źródła APL, AmL II, nr 1139, p. III 13-15 (= *UBSL*, nr 360); Ibidem, nr 1125, p. [17].

Altare Sanctae Trinitatis

fundacja 1431 Mikołaj i Paweł Poppelau w imieniu ich zmarłego ojca Mikołaja

źródła CDS 28, nr 336.

a. *b.* *c.* *d.*

1431-? Petrus Burghardi de Landishut (518)

Altare in capella Sancti Spiritus et Bartholomaei

patronat W 1472 r. Barbara wdowa po Janie Foyt z Legnicy przekazała swoje prawa do ołtarza Melchiorowi Ungeraten, mieszczaninowi wrocławskiemu

źródła AAWr, II b 3, p. 64.

Altare SS. Bartholomaei Apostoli, Benedicti Episcopi et Confessoris, Barbarae, Katherinae, Dorotheae, Ursulae, Margarethae virginum et Hedwigis I ministerium

fundacja 1434 Franciszek Bottener z Legnicy

patronat Mikołaj, Stanisław i Katarzyna-dzieci fundatora

źródła AAWr, II b 1, p. 23; por. także BZ, nr 8, 200.

Altare Sanctae Mariae Magdalenae

II ministerium

fundacja 1434 z testamentu zm. Mikołaja i Małgorzaty Grosing, jako wykonawca testamentu Jan Girdan, mieszczanin i rajca legnicki.

patronat RM Legnicy

źródła AAWr, II b 1, p. 48.

Altare in honore Johannes Evangelistae et Bartholomaei apostolorum necnon Dorotheae virginis et martyris

fundacja 1396 Małgorzata Doryngyn

patronat fundatorka, po jej śmierci pleban

źródła APL, AmL II, nr 1139, p. III 1-3 (= *UBSL*, nr 366).

Altare in gloriam Omnipotentis Dei ejusque intemerate matris virginis Mariae et in titulum Vivifici Corporis Christi super sacristiam

(do czasu wybudowania ołtarza altarysta miał odprawiać mszę przy ołtarzu św. Jerzego)

fundacja 1448 z testamentu zmarłego Mateusza Kalis, mieszczanina legnickiego

patronat pleban

źródła AAWr, II b 2, p. 4-5; APL, AmL II, nr 1139, p. III 3-5; Schirmacher 1866, s. 50, nr 52.

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1448 -?	Jacobus de Boleslavia (162)	ord.	

Altare Vivifici Corporis Christi ex opposito ambonae

fundacja 1429 Urszula Teschenerynne alias Henselynne z Legnicy

patronat fundatorka, po jej śmierci jej szwagrowie Grzegorz i Erazm Teschener i ich potomkowie

źródła APL, DmL, nr 336 (= *UBSL*, nr 586).

Altare Sanctissimae Trinitatis, Beatae Mariae Virginis, omnium Angelorum, Petri et Jacobi maioris Apostolorum, Cristoferi et Katherinae, Margarethae, Dorotheae, Barbarae et Agnetis virginum et martyrum, Hedwigis electae et omnium martyrum et omnium animarum in capella Pauli Thamme

I ministerium

fundacja 1425 z testamentu Pawła Thamme

patronat fundator, po nim RM Legnicy

źródła APL, DmL, nr 315 (= *UBSL*, nr 561); BZ, nr 209.

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1425-?	Nicolaus Hering (447)	ord.	
-1503	Cristoferus Schonefeldt (78)		r.
1503-1505	Leonard Eberlein (344)	ord.	m.
1505-	Balthasar Heidenreich (29)	ord.	

III ministerium

fundacja 1464 Anna Micheldorffynne

patronat pleban (rector ecclesiae)

źródła AAWr, II b 2, p. 169.

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1464-	Caspar Emmerich (49)	ord.	

Altare in sacella Thamme (zapewne identyczna z jedną z powyższych)

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1524]	Joannes Liboldt Bontczler (261)		

Altare Beatae Mariae Virginis et sanctorum Mathei evangelistae, Andreae apostoli, Hedvigis electae, Margarethae, Cristinae et Otiliae virginum beatarum sub sacristia

fundacja 1448 Mathias Weiswern, mieszczanin legnicki, jako wykonawca testamentu zmarłej matki Małgorzaty oraz Jerzy Geithan (112), wikariusz kolegiaty legnickiej

patronat Mathias Weiswern

źródła AAWr, II b 2, p. 10.

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1448-	Georgius Geithan (112)	ord.	

Altare Sanctissimae Trinitatis, Passionis Dominicae, Beatissimae Virginis Mariae, Trium Regum, Petri et Pauli Apostolorum, Alexii, Nicolai, Mariae Magdalenae, Marthae, Hedvigis et omnium sanctorum in proximo et immediate ante capellam Nicolai et Pauli Poppelau

fundacja 18 X 1458 Petrus Crebil

patronat potomkowie fundatora i Marty Rothenynne

źródła AAWr, II b 2, p. 141-142.

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1458 -	Andreas Samost (16)	ord.	

Altare Johannis Apostoli et Dorotheae virginis

fundacja Franciszek Czopticz

patronat [lata 70. XV w.] Pleban ma przekazać beneficjum temu ze swoich kapelanów, który jest *non beneficiatus*. Jeśli wszyscy są *beneficiati*-pleban może prezentować kogo chce.

źródła APL, AmL II, nr 1125, p. [17].

Altare Sancti Georgii ante sacristiam

patronat [lata 70. XV w.] *plebanus ecclesie beati petri presentabit cappelanum ebdomadarium librum mortuorum legentem siue sit beneficiatus sive non.*

źródła APL, AmL II, nr 1125, p. [18].

Altare Omnium Animarum

II ministerium

fundacja 1439 z testamentu Mikołaja Elle z Legnicy

patronat bracia Mikołaj i Henryk Son *ad ipsorum vitae tempora*, po nich RM Legnicy

źródła APL, DmL, nr 372 (= *UBSL*, nr 666).

Wg dokumentu konfirmacyjnego biskupa Konrada na pierwszego altarystę został przez fundatora przewidziany kleryk Mikołaj, *filius naturalis* Mikołaja Son z Legnicy, o ile będzie chciał przystąpić do wyższych święceń. Nie wiemy, czy tak się rzeczywiście stało.

Altare NN

Piotr Girdan (zm. 1422), mieszczanin legnicki ufundował w kościele św. Piotra ołtarz (BZ, nr 213).

Altare NN

[przed 1446] w Wdowa po Mikołaju Poppelaw ufundowała w kościele św. Piotra ołtarz (BZ, nr 215).

kapelani i altaryści

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1329-1333]	Nicolaus Colner (428)		
[1356]	Joannes de Mertschicz (273)		
[1396-1418]	Petrus Wyroch (542)		
[1406]	Nicolaus Lenczer (461)		
[1414-1415]	Nicolaus Schuman (477)		
[1415]	Michael Froburg (408)		
-1419	Joannes Georgii de Gleybicz (223)		p.
1419-?	Nicolaus Cruczburg (430)	p.	
[1425]	Henricus (138)		
[1430-1434]	Nicolaus Viewegk (489)		
[1434]	Augustinus Weygman (26)		
[1434]	Joannes Czirler (206)		
[1434]	Nicolaus Gropetsch (443)		
[1435]	Franciscus Hase alias Woitsdorf (94)		
[1435]	Joannes Lyebenaw (268)		
[1438]	Petrus Gropetcze (526)		
[1445]	Nicolaus Pfender (469)		
[1445-1447]	Jacobus Schroter (171)		
[1445-1447]	Joannes Longi (262)		
[1447]	Caspar Weigel (61)		
[1448]	Jacobus de Boleslavia (162)		
[1449]	(?) Henricus Grunenberg (141)		
[1465]	Georgius Wetzcke (senior) (129)		
[1465-1468]	Vincentius Rosshirte (600)		
[1466]	Borghardus Sartor (46)		
[1466]	Laurentius Frawenstat (338)		
[1466]	Michael Bitschen (400)		
[1466]	Pancratius Weydenblatt (497)		
[1472]	Caspar Hennig (51)		
[1472]	Dominicus Fritsche (80)		
[1472]	Joannes Man (270)		
[1472]	Martinus Leymecher (361)		
[1472]	Nicolaus Opecz (468)		
[1472]	Petrus Czeyseler (524)		
[1487-1497]	Mathias Sculteti (392)		

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1491]	Joannes Schonaw (305)		
[1492]	Joannes Scholcz (304)		
?-1493	Andreas Glesin (9)		m.
[1494]	Bernhardinus Langrele (42)		
[1494]	Nicolaus Grasse (441)		
?-1497	Stanislaus Neumann (565)		m.
[1500]	Paulus Kune (507)		
[1508]	Sigismundus Quoss (558)		
[1510]	Balthasar Bregel (27)		
[1510]	Georgius Berger (105)		
[1510]	Joannes Freytag (218)		

II.7. Szkoła

rector scolae

patronat

scholastyk kapituły katedralnej we Wrocławiu

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[po 1345]	Egidius (82)		
[1360] - 1364	Conradus (68)		r.
1365-	Franciscus de Legnicz (97)	(ord.)	
[1374-1397]	Jorge (331)		
[1412]	Joannes Kindelman (246)		
[1491]	Joannes Victorini de Wratislavia (323)		

signator scolae

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1434]	Joannes de Tetschin (316)		

II.8. Zakrystianie

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1451]	Paulus Bewten (500)		
[1466-1491]	Joannes Schonaw (305)		
[1497]-1508	Mathias Sculteti (392)		m.
[1520]	Joannes Hartirth (229)		

III. Kościół parafialny Marii Panny

III.1. Plebani

fundacja

[XII w.]

patronat

biskup wrocławski, od 1404/1405 książę legnicki

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1203]	Clemens (63)		
[1288-1306]	Joannes (185)		(m.)

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1315]	Paschalis (498)		
[1317]	Theodoricus von Pannwitz (573)		
[1344-1345]	Wilricus (596)		
[p. 1350-1359]	Wolframus de Pannwitz (603)		
[1362]	Nicolaus de Ponkow (470)		
[1390-1391]	Joannes Libeczeit (260)		(r.)
ante 1398	Albertus Steube (3)		m.
[1398-1399]	Michael de Budwicz (404)		r.
[1399-1404]	Jacobus Leonardi de Esculo (167)	(pap.)	(r.)
[1405]-1422	Lucas Heseler (347)	ord.	m.
[1424-1429]	Sigismundus Langenaw (556)		
[1434]	Caspar Lawkowicz (54)		
[1436]-1462	Martinus Cromer (357)		m.
[1463-p. 1490]	Joannes Knobelsdorf (247)		(r.)
[1490-1492]	Erasmus Mewerer (83)		(r.)
[1500-1506]	Caspar Morgenaw (56)		
[1512]-1518	Bartholomaeus Ruersdorf (39)	ord.	r.
1518-[1523?]	Erhard von Queiss (85)	ord.	(r.)

III.2. Wiceplebani/prokuratorzy plebana

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1399]	Nicolaus Mewerer (464)		
[1404]	Paulus Andree de Legnicz (499)		

III.3. Wikariusze

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1298]	Joannes (186)		

III.4. Kaznodzieje

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[ok. 1438]	Balthasar Schwentzlich (33)		
[1449-1450]	Joannes Cromer (204)		
[1457-1459]	Joannes Czobczicz (207)		
[1482]	Paulus Kemnitz (505)		

III.5. Altaryści

Altare Beatae Mariae Virginis et sanctorum Andreae Apostoli, Lucae Evangelistae, Jeronimi Confessoris, Katharinae, Barbarae et omnium sanctarum virginum

II ministerium

fundacja

1448 Anna relicta olim Johannis Weynschreyber, nunc uxor Nicolai Kemmer

patronat	Rector scolae ecclesiae BMV			
źródła	AAWr, II b 2, p. 17; SCHULTE 1902, s. 16.			
	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1448 -		Jacobus Schroter (171)	ord.	
fundacja	Altare sub titulo et honore Conceptionis Beatae Mariae Virginis 1491 z testamentu zmarłego Macieja Hering, mieszczanina legnickiego			
patronat	Barbara Hermanyn, córka fundatora, po niej jej siostra Krystyna Heringyn a po niej synowie Barbary - Jan i Krzysztof Hermanni. Ołtarz ma otrzymywać <i>clericus ydoneus ex genealogia praedictorum</i> .			
źródła	APL, DmL, nr 621.			
	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1491-		Joannes Hermanni <i>pro tempore</i> (236)	ord.	
fundacja	Altare (Conceptionis Beatae Mariae Virginis et) sancti Michaelis Jan i Krzysztof Hermanni			
patronat	W 1502 r. Jan Hermanni przekazuje prawo patronatu starszym bractwa maryjnego przy kościele NMP tak aby każdy razowy altarysta był kapelanem bractwa.			
źródła	APL, DmL, nr 619, 665.			
	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1483-1502]		Joannes Hermanni (236)	(ord.)	
fundacja	Altare Beatae Mariae Virginis, Thomae Apostoli, Jeronimi, Lazari, Mariae Magdalenae et Marthae 1414 Rudiger (549) pleban w Kościelcu jako wykonawca ostatniej woli zm. Jana Kempel.			
patronat	Rudiger dożywotnio, po jego śmierci pleban i wiotrycy kościoła NMP. Od 1441 r. miał być na stałe przeznaczony dla organisty kościoła NMP.			
źródła	APL, DmL, nr 389 (= <i>UBSL</i> , nr 647a); AAWr, II b 1, p. 77.			
	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1414 -?		Paulus Spremberg (511)	ord.	
?-1441		Joannes Janitoris (240)		r.
ministerium	Altare Beatae Mariae Virginis zuneste der Sacristie I ministerium			
	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1417-1422]		Stephanus Prewsse (568)		(r.)

IDEM. II ministerium

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1513]	Joannes Keppeler (244)		

Altare Beatae Mariae Virginis, Johannis Baptistae, Andreae, Mathiae et Johannis Apostolorum, Augustini episcopi et confessoris, Agnetis, Dorotheae, Margarethae, Katherinae, Barbarae et Apoloniae virginum, Brigidae et Omnium Sanctorum

fundacja 1460 z testamentu Małgorzaty Lewschenerynne
 patronat ołtarz przeznaczony dla kaznodziei
 źródła AAWr, II b 2, p. 126.

Altare Omnipotentis Dei, Beatae Mariae Virginis, Johannis Evangelistae et Andreae Apostolorum, Ursulae, Katherinae, Barbarae, Dorotheae et Margerithae virginum, Mariae Magdalenae et Hedvigis

fundacja 1468 z czynszów (12 grzywien) zapisanych testamentem przez Małgorzatę, wdowę po Janie Czymmermann
 patronat Fundatorka, po niej jej siostra Agnieszka Nedirleyn i jej potomkowie. W razie braku tych ostatnich-pleban kościoła.
 źródła AAWr, II b 3, p. 10.

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1468-p. 1479	Joannes Nedirleyn (277)	ord.	m.

Altare sanctae et individuae Trinitatis, Simonis, Judae et omnium sanctorum apostolorum

fundacja 1438 z testamentu Katarzyny Schönfeld z Legnicy
 patronat cech sukienników
 źródła APWr, Rep. 12, nr 39; APL, DmL, nr 364 (= *UBSL*, 649); wspomniany także z okazji zakupu dodatkowych czynszów w księdze ławniczej w 1487 r. (APL, AmL, nr 371, p. 1v).

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1438 -?	Joannes Vyweg (325)	fund.	

Altare Sanctorum Felicis et Adauti martyrum, Agnetis et Barbarae virginum, Annae et Elyzabeth electarum

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
?-1466	Michael Bosser (401)		r.
1466-?	Mathias Gordan (379)		

Altare sancti Michaelis Archangeli, Septem dolorum Beatae Mariae Virginis et omnium sanctorum in capella lanificum

fundacja 1484 Mathias Worseger de Legnicz et Barbara uxor eius
 patronat cech sukienników
 źródła AAWr, II b 3, p. 71n.

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1484-	Mathias Lessner (409)	ord.	

Altare Trium regum, decem milium martyrum, Stephani, Laurentii, Nicolai, Martini et Augustini necnon omnium sanctorum martyrum et confessorum, Hedvigis, Elizabeth et omnium sanctorum viduarum in capella lanificum
 fundacja 1484 Mathias Worseger de Legnicz et Barbara uxor eius
 patronat cech sukienników
 źródła AAWr, II b 3, p. 71n.

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1484 -?	Nicolaus Werner (495)	ord.	

Altare in honorem sanctae et individuae Trinitatis, Beatae Mariae Virginis, sanctorum Johannis Baptistae, Petri et Pauli Apostolorum, Johannis Evangelistae et omnium Apostolorum et Evangelistarum, Mariae Magdalenae, Catherinae et Agnetis virginum et omnium sanctorum virginum in capella lanificum
 fundacja 1484 Mathias Worseger de Legnicz et Barbara uxor eius
 patronat cech sukienników
 źródła AAWr, II b 3, p. 71n.

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1484-	Paulus Zeber de Lobin (514)	ord.	

Altare sancti Andreae Apostoli et Omnium Sanctorum

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1388]	Reinoldus Caczbach (546)		

Altare Sanctae Annae

1506. Z fundacji Kacpra Morgenaw, scholastyka legnickiego i plebana kościoła NMP przy ołtarzu św. Anny w każdy wtorek pleban z diakonem lub subdiakonem, ministrantami i uczniami miał odprawiać przy organach uroczystą mszę ku czci patronki ołtarza (AAWr, II b 4, p. 21).

Altare Sancti Nicolai Episcopi et Confessoris

II ministerium

patronat W 1478 r. Małgorzata, żona Walentego Lawterbach ze Złotoryi oraz Dominik Kleynkawff z siostrą Barbarą przekazali swoje prawa Mikołajowi Schobir z Legnicy i jego potomkom.
 źródła AAWr, II b 3, p. 169.

Altare NN (być może jedno z powyższych)

Wg relacji A. Bitschena w 1446 r. rodzina von Landiskron miała w kościele NMP ołtarz *ex primeua fundacione* (BZ, nr 217).

kapelani i altaryści

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1356]	Joannes Previl (286)		
[1395-1403]	Mathias Ast (376)		
[1404]	Jacobus (159)		
[1404]	Jost (333)		
[1404]	Nicolaus (415)		
[1404]	Nicolaus Kymslegil (456)		
[1409]	Joannes Brenczer (201)		

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1414]	Nicolaus Mewerer (464)		
[1429]	Joannes Notarii (278)		
[1429]	Vincentius Schilling (601)		
[1443]	Urban Rothe (587)		m.
[1443]-1466	Jeronimus Rawe (179)		
[1445-1449]	Joannes Leyderman (259)		
[1449-1467]	Joannes Ferkil (215)		
[1454]	Martinus Sutoris (370)		
[1457]	Joannes Freytag (217)		
[1457-1468]	Bartholomaeus Jona (37)		
[1467-1468]	Franciscus Alczenaw (88)		
[1483]	Laurentius Hawritter (339)		
[1483]	Nicolaus Ulman de Goraw (488)		
[1484]	Caspar Walpurg de Schonaw (60)		
?-1516	Joannes Küntzel (253)		m.

III.6. Szkoła

rector scolae

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1455]	Michael Reinhold (412)		
[1457]	Martinus Stoye de Hirsberg (369)		
[1497]	Andreas Jost (11)		

III.7. Inni duchowni związani z kościołem NMP

organisci

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1438]	Henricus Schoneheyncze (149)		
[p. 1443]	Urban Rothe (587)		
[1449]	Joannes Landecke (254)		
[1457-1459]	Mathias Logisch (388)		

zakrystianie

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1467-1483]	Joannes Ferkil (215)		
[1497]	Jacobus Ffackener (166)		

IV. Kaplica cmentarna św. Jakuba

Altare in honorem beatae et gloriosae Virginis Mariae

V ministerium

patronat RM Legnicy

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
?-1497	Joannes Arnsdorf (191)		ms
1497-?	Andreas Jost (11)	ord.	

V. Kaplica cmentarna św. Barbary

szafarze

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1450-1462]?	Joannes Crewczeburg (203)		
[1500]	Nicolaus Werner (495)		

VI. Kaplica cmentarna św. Michała

Altare beatorum Michaelis Archangeli omniumque angelorum, Quattuor Doctorum necnon Felicis et Adaucti

fundacja 1470 z testamentu zm. Małgorzaty Schwarzberrhardynne

patronat Bernard i Jan Schwarzberrhard, synowie fundatorki

źródła AAWr, II b 3, p. 26.

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1470 -?	Joannes Zreph (330)	ord.	

VII. Kaplica zamkowa św. Benedykta i Jadwigi

patronat opat i konwent klasztoru św. Wincentego na Olbinie

rektorzy kaplicy

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1303]	Thylman (580)		
[1318]	Kislerus (334)		
[1326]	Joannes qu. Theodorici de Legnicz (315)		
[1400]	Theodoricus Rechinberg (575)		r.
?-1466	Jeronimus Rawe (179)		r.
1466-?	Martinus Stoye de Hirsberg (369)	ord.	

VIII. Kaplica zamkowa św. Wawrzyńca

patronat książę legnicki, od 1330 r. opat i konwent klasztoru w Lubiążu

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1266]	Bartholomaeus (35)		

IX. Kaplica ratuszowa

Altare Sanctae et Individuae Trinitatis, Beatae et Gloriosae Mariae Virginis, Sanctorum Petri et Pauli, Andreae et Johannis apostolorum, Laurentij et Georgij martyrum, Gregorii, Jeronimi, Augustini et Ambrosii confessorum et sanctorum Mariae Magdaleneae, Katherinae, Barbarae, Dorotheae, Hadwigis et omnium sanctorum in pretorio

fundacja 1433 z testamentu zm. Macieja Tynczman z Legnicy i jego żony Barbary

patronat 1433 Andrzej Geytan z Legnicy, wykonawca testamentu, po nim jego syn Jerzy Geithan *ad vitam*-w 1447 r. zrzekł się na rzecz RM Legnicy.źródła APL, DmL, nr 384, 423 (= *UBSL*, nr 620, 724).

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1433-[1457]	Georgius Geithan (112)		
?-1493	Bartholomaeus Jona (37)		m.
1493-?	Melchior von der Heide (396)	ord.	

X. Kościół szpitala św. Anny

Capella Sanctorum Georgii, Martini et Annae retro ecclesiam collegiatam legnicensem

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[po 1414]	Nicolaus Landecke (457)		

Altare sub limitibus dictae ecclesiae

fundacja Baltazar Thammendorf

patronat 1449 Melchior Thammendorf, przekazuje swoje prawa legnickim mansjonarzom

źródła AAWr, II b 2, p. 23.

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1448]	Nicolaus Libing (462)		m.
1449 -?	Nicolaus Landecke (457)	ord.	

XI. Kościół szpitala św. Stanisława Biskupa i Męczennika

Ołtarz pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika

fundacja 1356

patronat 1356, 1404 pleban NMP w Legnicy

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
do 1404	Albertus Yper de Legnicz (4)		p.
od 1404	Joannes de Lutmuschil (267)	p.	
[1446]	Franciscus Korczers (95)		

Altare Sancti Spiritus

patronat 1414 Łukasz Heseler, pleban kościoła NMP

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
?-1414	Theodoricus Predil (574)		r.
1414 -?	Nicolaus Schuman (477)	ord.	

XII. Kościół klasztorny benedyktynek (wcześniej kaplica cmentarna) Bożego Ciała

prepozycji

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1368]	Nicolaus (414)		
[1380-1384]	Syffridus (551)		
[1390]	Nicolaus Smotesyse (482)		
[1403]	Petrus Camnniraw (520)		

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1407-1411]	Joannes de Prato (285)		
[1417-1422]	Cristanus de Sorau (76)		
[1426]	Nicolaus Schuman (477)		
[1430]	Joannes Sebrecht (308)		
[1437-1438]	Nicolaus Micheler (466)		
[1440]	Andreas Unvorgessen de Legnicz (18)		
[1446]	Gregorius Carpentarii (128)		
[1447-1449, 1455]	Bernhardus Schultis (44)		
[1450]	Jacobus (160)		
[p. 1460]	Conradus Gawen (71)		
[1494]	Simon Edlnigk (561)		
[1530]	Cristoferus Plancze (77)		
kapelani			
<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1360]	Laurentius Schonebir (341)		
[1468]	Nicolaus Schuffener (476)		
[1515]	Michael (399)		
[1517]	Antonius (21)		
[1529]	Nicolaus Weidener (490)		
[1538-1540]	Martinus Francisci (358)		
[1540]	Joannes Moller (275)		
kaznodzieje			
<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1468]	Joannes Czobczicz (207)		
[1496]	Nicolaus Gunderlein (444)		
spowiednicy			
<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1360-1369]	Joannes Voglersdorf (324)		
[1408]	Rudiger von Preussen (547)		
[1465]	Nicolaus (417)		
Altare Vivifici Corporis			
fundacja	1369 z testamentu Aleksego, notariusza księcia świdbickiego Bolka (II).		
patronat	1369 Mikołaj Sybotonis, altarysta w kościele św. Elżbiety we Wrocławiu (wykonawca testamentu fundatora) 1510 Władysław Bitschen (335) przekazał swoje uprawnienia patrona ksieni klasztoru jako uposażenia dla kaznodziei		
źródła	APL, DmL, nr 123, 655/1.		
<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1407]	Georgius Eckhardi (109)		
[1420]	Hermannus Heliae (156)		

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
-1479		Andreas Cromschreiber (8)		m.
[1510]		Ladislaus Bitschen (335)		

Altare Beatae Mariae Virginis et sancti Nicolai
patronat RM Legnicy

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1404]		Hermannus Bauch (154)		
?-1447		Michael Fabri (406)		m.
1447 -?		Procopius (545)	ord.	
?-1508		Mathias Sculteti (392)		m.
1508 -?		Sigismundus Quoss (558)		

Altare 11 milium Virginum

Wspomniany w 1393 r., kiedy przy okazji sprzedaży łaźni przy ul. Złotoryjskiej pojawia się informacja o należnym z niej czynszu 1 grzywny dla altarysty (APL, DmL, nr176; *UBSL*, nr 358).

inni altaryści

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1353]		Joannes dictus Koppal (251)		
[1381]		Nicolaus Nigri (467)		

XIII. Dom biskupa wrocławskiego i kaplica św. Marii Magdaleny. Siedziba konsystorza legnickiego

XIII.1 Kaplica św. Marii Magdaleny

Altare sanctae Mariae Magdalenae

I ministerium

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1389-1399]		Guntherus de Prato (132)		

IDEM. II ministerium

fundacja

1388 z testamentu zm. Henryka de Falkenheim

patronat

Marcin, prokurator kurii biskupiej w Legnicy, wykonawca testamentu fundatora (i pierwszy altarysta), po jego śmierci *procurator curie nostre Legnicensis und cum advocato eiusdem curie, qui fuerint pro tempore ad dictum secundum ministerium quociens illud deinceps vacari contigerint (!) (..) viceprocuratorem aut notarium eiusdem curie, qui pro tempore tunc fuerint, nobis aut successoribus nostris episcopis Wratislaviensibus tamquam loci ordinariis presentare debebunt.*

źródła

AAWr, dok. N.42 (= *UBSL*, nr 342).

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
1388 -?		Martinus (353)		

XIII.2. Pracownicy konsystorza

iudex curiae

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[po 1388]	(?) Martinus (353)		
[1413]	Guntherus de Prato (132)		
[1436-1438]	Brunnenberg Czambor (47)		
[1451-1461]	Michael Francke (407)		
[1507-1517]	Nicolaus Gunderlein (444)		

iudex causarum ecclesiasticarum

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1406-1407]	Theophilus de Opol (577)		
[1412-1417]	Clemens Bedirmann (64)		
[1437-1446]	Joannes Bawde (195)		
[1451]	Joannes Girdan (224)		
[1469]	Sigismundus Atcze (553)		

adwokaci

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[p. 1387]	Henricus de Falkenhain (142)		

audytorzy

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[p. 1345]	Laurentius de Calaw (337)		

pisarze (scriba causarum consistorii legnicensis)

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1448-1451]	Gregorius Carpentarii (128)		
[1465]	Martinus Bantsch (355)		
[1469]	Joannes Martini Bebir (196)		
[1469]	Nicolaus Schönborn (475)		

prokuratorzy

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1381-1388]	Martinus (353)		
[1404-1407]	Guntherus de Prato (132)		
[1443]	Leonardus Henrici Vectoris (345)		
[1443]	Martinus Spilner (368)		
[1443-1445]	Joannes Brawna (200)		
[1451]	Michael Francke (407)		

komisarze biskupi

<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1412-1417]	Clemens Bedirmann (64)		
[1490]	Sigismundus Bottener (554)		
[1502]	Andreas Bottener (7)		

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1506]		Caspar Morgenaw (56)		
[1511-1519]		Nicolaus Gunderlein (444)		

XIV. Inni duchowni związani z Legnicą

plebanus in Legnicz

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1232]		Joannes (183)		
[1283]		Petrus (516)		
[1313]		Joannes (187)		

clericus / presbiter de Legnicz

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1350]		Ticzco (578)		
[1353]		Przymko (545)		
[1399, 1414]		Joannes Medici (271)		
[1403]		Nicolaus Bakossen (420)		
[1404]		Michael Czolner (405)		
[1414]		Thomas Poloni (583)		
[1446]		Georgius Vogeler (125)		ms
[1446]		Paulus Kratcze (506)		
[1449]		Michael Brawna (402)		
[1451]		Franciscus Schauldis (98)		
[?]		Paulus Eglaw (501)		

altarista in Legnicz

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
[1442]		Jacobus Slottenigk (173)		

Altare Vivifici Corporis in Ecclesia Parochiali (?)

patronat   1510 Kapituła Bożego Grobu

	<i>a.</i>	<i>b.</i>	<i>c.</i>	<i>d.</i>
-1510		Joannes Schubart (307)		m.
1510-		Caspar Glaubitz (50)	ord.	

ANEKS II

BIOGRAMY LEGNICKIEGO DUCHOWIEŃSTWA

Biogramy uporządkowane zostały według imion chrzestnych poszczególnych duchownych w łacińskiej wersji językowej. W nagłówku jako hasło wywoławcze przyjęto najczęściej używaną (lub uznaną za najbardziej poprawną) formę nazwiska, formy poboczne podane są w dalszej kolejności. Wobec dużej liczby biogramów, orientację powinien ułatwić indeks nazwisk z systemem odsyłaczy. Pełne frazy pisane kursywą oznaczają poważną wątpliwość autora w identyfikacji osób (wynikającą np. ze sporego dystansu czasowego), ich łączność z głównym wątkiem opiera się najczęściej na zbieżności imion i nazwisk.

Układ biogramów:

- a. imię i nazwisko, ew. patronimik; poboczne formy imienia i nazwiska,
- b. podstawowe informacje o osobie,
- c. pochodzenie społeczne i terytorialne,
- d. wykształcenie, kariera uniwersytecka, zainteresowania naukowe, księgozbiór,
- e. kariera dworska i kancelaryjna, notariat,
- f. inkardynacja, święcenia,
- g. kariera duchowna.

1.

a. ACHATIUS WENKE

b. Zmarł po 11 III 1436¹.c. Nysa, rodzina mieszczańska notowana co najmniej od połowy XIV w. (1354), gdy rajcą był Jakub Wenke, być może dziadek Achacjusza². Achacjusz i jego brat Mikołaj (↓) kanonik legnicki, otmuchowski i wrocławski, byli synami Mikołaja, mieszczanina i pisarza miejskiego w Nysie³. Wspólny testament obu braci z 7 I 1417 r.⁴, w którym przekazywali swój dom *in platea fratrum in Nysa pro habitatione 4 personarum et virginum aut honestarum viduarum in eadem Deo et Beate Virgini Marie servientium*, zatwierdził biskup Konrad 2 III 1429 r.⁵. Wcześniej razem ufundowali ołtarz w kościele parafialnym w Nysie⁶.d. 1396 immatrykulowany w Pradze jako *Achatius Nicolai de Nisa*⁷. Nie wiadomo nic o zakończeniu studiów, nie występuje też w źródłach z żadnym tytułem naukowym.f. Wrocław, w 1417 i 1429 r. występuje jako prezbiter⁸.g. Od 1405 r. stale obecny w otoczeniu biskupa Waclawa (gdy ten przebywał w Nysie), początkowo jako altarysta w kościele św. Jakuba w Nysie⁹, w 1412 r. także jako altarysta w kościele parafialnym w Ząbkowicach Śląskich¹⁰, gdzie jego brat był wówczas proboszczem.[1 I 1418 - 16 II 1422] kantor legnicki¹¹, przebywał w dalszym ciągu w otoczeniu biskupa Waclawa, wówczas już byłego ordynariusza Wrocławskiego, w Nysie i Otmuchowie. Późniejszych wzmianek na ten temat brak, nie wiadomo zatem kiedy zrezygnował z prebendy i urzędu kantora. Nie ulega wątpliwości, że chwilowy awans zawdzięczał swojemu wieloletniemu panu i biskupowi.Kolejne wiadomości o Achacjuszu pochodzą z lat 1428¹² oraz 1433¹³, kiedy to, występując znów jedynie jako altarysta nyski, przekazał swój nyski dom miejscowym altarystom.

---

¹ APWr, Rep. 102, nr 663.² RŚ/II, nr 988.³ ENGELBERT 1964, nr 844, 1079, 1206.⁴ APWr, Rep. 102, nr 496.⁵ APWr, Rep. 102, nr 638.⁶ APWr, Rep. 102, nr 467: 20 XI 1415.⁷ GOTTSCHALK 1934, s. 40.⁸ APWr, Rep. 102, nr 496 i 638.⁹ APWr, Rep. 102, nr 250: 2 V 1405; Ibidem, nr 254: 14 XI 1405; Ibidem, nr 273 i 274: 10 V 1406; Ibidem, nr 278: 12 II 1407; Ibidem, nr 285: 17 IX 1407; Ibidem, nr 300: 1 XII 1408; Rep. 103, nr 122: 1 XI 1409; Ibidem, nr 124: 11 I 1410; Rep. 102, nr 353: 18 VII 1411; Rep. 103, nr 131: 30 IV 1412; Rep. 102, nr 378: 22 X 1412; Ibidem, nr 416: 18 I 1414; Rep. 103, nr 140 i 141: 12 V 1414; Rep. 102, nr 428: 19 V 1414; CDS 36, s. 33: 11 VIII 1415; UNTERLAUFF I, nr 84: 28 III 1416; Rep. 102, nr 489: 27 VIII 1416; Rep. 103, nr 151: 13 III 1417.¹⁰ APWr, Rep. 102, nr 366: 18 III 1412.¹¹ APWr, Rep. 102, nr 517: 1 I 1418; UNTERLAUFF I, nr 88: 1 I 1418; Ibidem, nr 89: 24 I 1418; Rep. 103, nr 157: 28 I 1418; Rep. 102, nr 552: 16 II 1422 Wrocław.¹² APWr, Rep. 102, nr 636: 24 X 1428.¹³ APWr, Rep. 102, nr 653: 7 IX 1433.

2.**a. ALBERTUS**

- g.** [15 VI 1233] pleban kościoła Grobu Świętego w Legnicy¹⁴ (świadek na testamencie Jana s. Syboty, wystawionym w Prędocinie k. Brzegu).

3.**a. ALBERTUS STEUBE**

- c.** Pochodził prawdopodobnie z Legnicy, gdzie w II połowie XIV w. notowanych jest 2 przedstawiciele tej rodziny: Hanco Steube (ławnik w 1370 r.)¹⁵ oraz Niclos Stewbe (ławnik w 1384 r.)¹⁶. W tym samym jednak czasie spotykamy też osoby o tym nazwisku we władzach miejskich Wrocławia: Maciej Steube pełnił przemiennie funkcje rajcy i ławnika w latach 1369-1380, a Paweł Steube w latach 1384 - 1404¹⁷. Być może bratem Alberta był pochodzący z Legnicy Jakub Steube, kanonik wrocławski (katedralny i u Św. Krzyża) i prepozyt opolski (zm. p. 1400)¹⁸.
- g.** 26 XI 1398 wspomniany jako zmarły (*extra romanam curiam*) proboszcz kościoła NMP w Legnicy¹⁹.

4.**a. ALBERTUS YPER (IPER) DE LEGNICZ**

- c.** Legnica, zapewne mieszczańskie choć brak wzmianek o innych przedstawicielach tej rodziny.
- d.** Od 1396 r. występuje jako magister.
- e.** 15 X 1384 notariusz publiczny²⁰.
[1396-1405] adwokat przy konsystorzu wrocławskim²¹.
[4 XII 1405] wiceoficjał biskupa wrocławskiego²².
- g.** Po 1384 wikariusz przy kolegiacie Św. Krzyża we Wrocławiu²³.
do 1404 altarysta ołtarza św. Stanisława BM w kaplicy pod tym samym wezwaniem na przedmieściu wrocławskim w Legnicy.
Od 1404 altarysta w kolegiacie św. Idziego we Wrocławiu (tytułem zamiany)²⁴.

5.**a. ALEXIUS CROCAW (CRACOW) DE LEGNICZ**

- c.** Legnica.
- d.** 1425 medicus²⁵.

¹⁴ *Sub* II, nr 32: 15 VI 1233.

¹⁵ *UBSL*, nr 268: 10 VII 1370.

¹⁶ *UBSL*, nr 324 i 325: obydwu 20 V 1384.

¹⁷ *CDS* 11, s. 124.

¹⁸ *KUCHENDORF* 1937, s. 133-134; *VELDTRUP* 1995, s. 31-32.

¹⁹ *MVB* V/2, nr 1382; *SCHÖNBORN* 1935, s. 19.

²⁰ *LUSCHEK* 1940, s. 160.

²¹ *Ibidem*; *APWr*, Rep. 91, nr 381: 7 V 1397: Wrocław; *APWr*, Rep. 83, nr 162: 3 IX 1399; *CDMP* VII, s. 251, nr 518: 5 V 1404 Wrocław.

²² *AAWr*, dok. Kolegium Wikariuszy, 24 XI 1405 Borów, notatka confirmacyjna z 4 XII 1405 b.m.

²³ *Ibidem*.

²⁴ *APL*, *DmL*, nr 207 (= *UBSL*, nr 405): 27 VIII 1404 Legnica.

- f. Presbiter.
 g. [19 V 1415] wikariusz kolegiaty legnickiej, pobity i bezprawnie uwięziony w Legnicy przez duchownych kolegiaty Św. Grobu²⁶.

Prowizje:

2 VII 1425 na prepozyturę legnicką (zob. Aneks IV)²⁷.

22 XII 1425 na kościół parafialny w Hrušovanach w diecezji ołomunieckiej (ma już wówczas także prowizję na kanonikat ołomuniecki)²⁸.

6.

- a. **ANDREAS BELER (BEHLER, BIELER, BYLER)**
 b. Zmarł 23 VII 1518 r., pochowany w kolegiacie legnickiej, płyta nagrobna (Anno Domini MDXVIII D. Mensis Julii XXIII obiit venerabilis vir magister Andreas Beler Majoris Vratislaviensis, Olomucensis Canonicus et Legnicensis Ecclesiarum Praepositus)²⁹ przeniesiona później została do kościoła św. Jana. Pod dniem śmierci wpisany do nekrologu kościoła św. Piotra³⁰.
 c. Görlitz, z rodziny mieszczańskiej notowanej w 1443 r. (Peter Beler - *assessor juratus de lanificio*)³¹ i w 1467 r. (Hans Beler właściciel miejscowości Schlauroth k. Görlitz)³². 11 IV 1504 r. rajcy Görlitz wystawili Belerowi świadectwo prawego urodzenia³³.
 d. Studiował od 1474 roku na uniwersytecie w Lipsku (w nacji miśnieńskiej), tam też uzyskał kolejno tytuły bakałarza (1475) i magistra sztuk wyzwolonych (1478)³⁴. Niedługo po nim studiowali dalsi członkowie jego rodziny: Bernardyn (od 1481 r., w 1498 r. dziekan wydziału sztuk)³⁵ oraz Leonard (od 1488 r.)³⁶. Z księgozbioru Andrzeja Belera zachowało się kilka ksiąg o charakterze prawniczym i jeden tom kazań. Było ich zapewne dużo więcej, ale mogły zostać rozprzedane przez egzekutorów testamentu Mikołaja Gunderleina (↓) i Kacpra Redliha (↓)³⁷. Zaledwie 4 tytuły (5 wol.) na mocy testamen-

²⁵ MVB VII, nr 1422; RG IV, kol. 68.

²⁶ MVB VII, nr 464: 21 VII 1419, nr 1613: 6 VII 1426 (= RG IV/1, kol. 68-69).

²⁷ MVB VII, nr 1422; RG IV, kol. 68.

²⁸ MVB VII, nr 1505.

²⁹ BUWr, rkp. Akc. 1950/781 (Grunaeus), s. 65; APL, AmL II, nr 4, p. 337; WAHRENDORFF 1724, s. 237; CZECHOWICZ 2003, s. 133.

³⁰ JUJEZKA 2000, s. 38, poz. 204: *venerabilis domini magistri Andree Beler olim praepositi et parentum quorum IX lectionum et an[.] Salve regina.*

³¹ JECHT 1909, s. 143.

³² BOETTICHER 1927, s. 277.

³³ AAWr, dok. HH.29.

³⁴ CDSR II/16, s. 293, II/17, s. 246, 261, 268-269, 275, 278.

³⁵ Ibidem II/16, s. 326, II/17, s. 15, 306, 319-320, 324-325, 341, 349, 352-356, 358, 361-362, 364.

³⁶ Ibidem II/16, s. 365, II/17, s. 319.

³⁷ Tak było w przypadku tomu BUWr, XV F 48 (GREGORIUS IX PAPA, *Decretalium libri V cum glossa*, [Strassburg, Henricus Eggenstein, ca 1470 - 1472], 2°, por. KOCOWSKI 1959, nr 1239), który kupił Jan Hartirth (↓) i ofiarował później bibliotece św. Piotra i Pawła.

tu trafiło do przykościelnej biblioteki św. Piotra i Pawła³⁸. Andrzejowi Belewrowi zadedykowali swoje dzieła dwaj znani śląscy twórcy Bernardyn Bogenantz i Filip Beroaldus³⁹, być może jest to świadectwo jego zaangażowania w mecenat.

- f. Był zapewne klerykiem diecezji miśnieńskiej, o święceniach brak danych.
- g. 1493 oficjał prepozyta budziszyńskiego, potem także kanonik budziszyński⁴⁰ [1496-1499] pleban w Löbau na Łużycach⁴¹ (zrezygnował z probostwa przed 11 V 1502 r., kiedy to godził w Stolpen biskupa miśnieńskiego Jana i miasta łuzyckie).
14 VIII 1497 - 1518 prepozyt kolegiaty Grobu Świętego i pleban kościoła św. Piotra w Legnicy, z prezydentury ks. legnickiej Ludmiły⁴².
Od 1504 kanonik katedralny wrocławski⁴³ (przejął prebendę po zm. Janie Hermanni ↓). Rezydował głównie w Legnicy.
Kanonik w Ołomuńcu⁴⁴.

7.

a. ANDREAS BOTTENER (BOTNER)

- b. Jeśli uznać, że wzmianka z 1513 r. odnosi się do innej osoby, datę śmierci Andrzeja Bottener należałoby ustalić na rok 1502 (po 8 VI).
- c. Pochodził niewątpliwie z rodziny mieszczańskiej. Możliwe, jak pisze Pusch, że był synem Jakuba, wywodzącego się z Legnicy mieszczanina we Lwówku Śląskim⁴⁵. Pusch nie podaje jednak źródeł swych ustaleń (choć wydaje się potwierdzać tę wersję cytowany niżej wpis do matrykuły lipskiej), a nazwisko wydaje się powszechne – spotkać je można w wielu okolicznych miastach: Legnicy, gdzie spotykamy wiele osób o tym nazwisku⁴⁶, Görlitz⁴⁷, Chojnowie⁴⁸, Wrocławiu, Głogowie i Brzegu⁴⁹. Zwraca jednak uwagę, że imię Andrzeja przy tym nazwisku pojawia się jedynie w Legnicy⁵⁰.

³⁸ BUWr, XV F 323; XV F 324 (*Digestum novum cum glossa ordinaria Accursii Florentini et Summarii secundum Bartolum de Saxoferrato et Paulum de Castro*. Editio prima, Venezia, Andreas [de Papia] Calabrensis, 30 IV 1491, 2°, por. KOCOWSKI 1977, nr 3097), XV F 342 (JOANNES PETRUS DE FERRARIIS, *Practica nova iudicialis*, [Strassburg, Henricus Eggestein, ante 19 IX 1473], 2°, por. KOCOWSKI 1977, nr 3112), XV F 354/I-II (JOANNES DE BROMYARD, *Summa praedicatorum*, [Basel, Joannes Amerbach, non post 1484], 2°, por. KOCOWSKI 1977, nr 3162)

³⁹ BAUCH 1898 a, nr 22, 100.

⁴⁰ ZIMMERMANN 1938, s. 191.

⁴¹ JECHT 1928, s. 252; CDSR II/VII, s. 285-286; 26 IV 1499; BERGMAN 1895, s. 87.

⁴² APL, AmL II, nr 1103, p. 26r: *Anno 1497. Die 14. Augusti investitus est D. Mgr Andreas Böler ad Praeposituram in Lignitz vacantem per mortem D. Joannis Sörfflinger ad praesentationem Illustris Principis et DD. Ludmillae Ducissae Silesiae Lignicens: jus Patronatus dictae Praepositurae obtinentis.*

⁴³ ZIMMERMANN 1938, s. 190-191, ACWr I/1, nr 280, 282.

⁴⁴ Zemek 1945, nr 565; IDEM III, s. 76.

⁴⁵ PUSCH I, s. 228, stryjem Andrzeja miał być Hieronim Bottener, kanonik legnicki, który jednak nie występuje z tym tytułem w znanych mi źródłach.

⁴⁶ Np. Franciszek (zm. 1431), por. UBSL, nr 403, 427, 443, 528 (1404-1421), w 1411 pielgrzymował do Rzymu (MVB VI, nr 645).

⁴⁷ JECHT 1909, s. 28, 50, 57, 62, 123; IDEM 1926, s. 364, 593.

⁴⁸ SCHOLZ 1869, s. 352-353, z tej rodziny wywodził się legnicki kanonik Zygmunt Bottener (↓).

- d. Być może identyczny z imiennikiem piszącym się de Lebenberg (z Lwówka), który w 1465 r. wpiął się na uniwersytet lipski i po roku zdobył tam *bakalau-reat artium*⁵¹.
- f. Najprawdopodobniej należał do diecezji wrocławskiej.
- g. [1482-1500] kanonik w Brzegu⁵².
[1484-1502] sędzia dworski w Nysie.
[9 III 1483 - 1502] kantor w Legnicy⁵³, zapewne z prezenty księcia Fryderyka I. W latach 1498-1501⁵⁴ spotykamy go w bliskim otoczeniu książąt Fryderyka II i Jerzego. Akta kapituły katedralnej we Wrocławiu z 1500 r. nazywają go książęciem rajcą „*qui multa mala apud ipsos duce contra capitulum, clerum et libertatem ecclesiasticam dicuntur efficere*”⁵⁵ Po raz ostatni wspomniany jako *cantor et commisarius Legniczensis* 8 VI 1502, mieszkał wówczas w domu *in summo Legniczensis*⁵⁶.
[1485-1502] dziekan w Nysie⁵⁷.
[3 I 1501] wspomniany jako książęcy urzędnik w Brzegu⁵⁸.
26 VII 1513 *altarysta we Lwówku Śląskim*⁵⁹.

8.

- a. **ANDREAS CROMSCHREIBER**
- b. Niewątpliwie identyczny z mieszczaninem legnickim, który w 1451 r. występuje jako właściciel domu przy ul. Piekarskiej w Legnicy⁶⁰ (podobnie występuje jako kanonik)⁶¹. Zmarł zapewne niedługo przed 27 VI 1479, kiedy to kanonik legnicki Jerzy Son (↓) jako egzekutor testamentu kwitował wrocławskiej radzie zaległe czynsze dla ołtarza Bożego Ciała⁶².
- c. Legnica, rodzina mieszczańska⁶³. Jego ojcem był Jorge Cromschreiber⁶⁴, wielokrotny ławnik (1416, 1418, 1421)⁶⁵, sędzia miejski (1422)⁶⁶ i rajca (1425)⁶⁷

⁴⁹ BERNHOFEN 1940, s. 57, przypis 91.

⁵⁰ BUWr, rkp. IV F 214 (Necrologium Lubense 1615): *I XI [...] Item Andreas Bottener ciuis Legnicensis, Albertus frater ipsius cum suis liberis.*

⁵¹ CDSR II/16, s. 250, II/17, s. 203.

⁵² BERNHOFEN 1940, s. 57.

⁵³ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 132.

⁵⁴ APWr, Rep. 91, nr 482: 22 VI 1498; Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 236: 17 IV 1499; CDS 9, nr 1168 i 1169: 6 i 14 III 1499.

⁵⁵ ACWr, I/1, nr 1.

⁵⁶ APL, DmL, nr 667.

⁵⁷ VÖLKEL 1938, s. 99

⁵⁸ BERNHOFEN 1940, s. 57; CDS 9, nr 1186.

⁵⁹ VÖLKEL 1938, s. 57; SUTORIUS 1787, II, s. 68.

⁶⁰ BG, s. 209.

⁶¹ APL, AmL II, nr 360 (Schöppenbuch 1457-58), p. 69r-70r (16 XII 1457).

⁶² APWr, DmWr, nr 5475: 27 VII 1479 Legnica.

⁶³ Więcej informacji o rodzinie zob. WUTKE/TÜRK 1941.

⁶⁴ APL, AmL II, nr 144, p. 120-124: 1468.

⁶⁵ UBSL, nr 483, 504, 526-526.

⁶⁶ UBSL, nr 531.

⁶⁷ UBSL, nr 558-559.

w Legnicy, a braćmi zapewne Piotr Cromschreiber, kanonik legnicki (↓) i mgr Jan Cromschreiber, mieszczanin legnicki.

- d. Nie używał tytułów naukowych, zapewne można go jednak identyfikować z imiennikiem (*Andreas Kromscreber de Legnicz*), który w semestrze zimowym 1416 r. wpisał się wraz z Łukaszem Hezelerem (↓) i Jakubem Slottenigk (↓) na uniwersytet w Lipsku i po dwóch latach został bakałarzem⁶⁸.
- g. [16 XII 1457] -1479 kanonik legnicki⁶⁹.
do 1479 altarysta ołtarza Bożego Ciała w kościele konwentualnym Bożego Ciała (benedyktynki) w Legnicy⁷⁰.

9.

a. ANDREAS GLESIN

- b. Zmarł 16 IX 1493, pochowany w kościele św. Piotra w Legnicy⁷¹.
- c. Wrocław (?)⁷².
- g. Do 1493 altarysta w kościele św. Piotra w Legnicy.

10.

a. ANDREAS GOSSIL

- b. Być może identyczny z Andrzejem Glesin (↑).
- c. Być może pochodził ze Świdnicy, w 1453 r. sądził się z Dorotą, wdową po Mikołaju Gossil ze Świdnicy o 4 grzywny czynszu.
- e. [3 II 1468] występuje jako kapelan księżnej Jadwigi i księcia legnickiego Fryderyka I⁷³.
- g. [15 VI 1453] wikariusz przy kolegiacie w Legnicy⁷⁴.
Po 1453 kanonik legnicki⁷⁵, najprawdopodobniej zrezygnował z kanonii przed 1468 r.

⁶⁸ CDSR II/16, s. 52, II/17, s. 99; SCHÖNBORN 1933, s. 171.

⁶⁹ APL, AmL II, nr 360 (Schöppenbuch 1457-58), p. 69r-70r (16 XII 1457), p. 76v-77r (1 II 1458), wpisy dotyczą zbycia czynszów; APL, AmL II, nr 144, p. 26 VIII 1460, kanonik Andrzej Cromschreiber przedstawia legnickiej RM swoje prawa do czynszów, które odziedziczył po swoim ojcu Jorge Cromschreiberze, podobnie ibidem, p. 120-126: 9 XI 1468; APL, AmL II, nr 1139, p. I 30-31: 8 II 1471 Andreas Cromschreiber bierze udział w posiedzeniu kapituły.

⁷⁰ APWr, DmWr, nr 5475.

⁷¹ APL, AmL II, nr 4: *Anno Domini MCCC(C?) nonagesimo tertio die XVI mensis Sept. Obijt Andreas Glesin altaria.*

⁷² BUWr, rkp. I F 146 / I (dokument w oprawie): 27 XII 1436 Wrocław, mieszczanin wrocławski Michał Glesil świadczy na dokumencie potwierdzającym nabycie przez legnickich kartuzów czynszów z dóbr Mokewicz w dystrykcie nyskim; por. JUJECZKA 2003, s. 116.

⁷³ AAWr, dok. chron. 3 II 1468 Legnica.

⁷⁴ AAWr, dokumenty parafii w Świdnicy, nr 299: 15 VI 1453 Wrocław.

⁷⁵ Andrzej Gossil występuje jako kanonik legnicki w dokumencie Zygmunta Sachse, sędziego i kanonika legnickiego, przyznającym Andrzejowi Gossilowi czynsz na dobrach Jana zw. Hayn Tunckil (APWr, Dok. majątku Schaffgotschów, Fach XXVIII, nr 2). Wydawcy *RSI* (II, nr 216), a za nimi KD (III, nr 911) ustalili na podstawie inwentarza archiwalnego datę wydania dokumentu na rok 1350, co jest nie do utrzymania choćby ze względu na fakt, że Zygmunt Sachse występuje jako kanonik legnicki w latach 1447-1471. Gossil występuje również jako kanonik legnicki w aktach procesu legnickich wikariuszy kolegiackich z miejscową RM z lat 1423-1466 (APL, AmL II, nr 444, p. 116). Niestety także w tym przypadku nie można mówić o choćby przybliżonym datowaniu. Domyślać można się jedynie, że chodzi o ostatnie lata procesu.

11.

a. **ANDREAS JOST**

- c. Legnica, syn Mikołaja, mieszczanina legnickiego. Zapewne bliski krewny Piotra Jost, kanonika legnickiego (↓).
- d. Immatrykulowany 13 X 1480 r. w Krakowie (*Andreas Nicolai Jost de Legnycz*) i w 1490 w Lipsku, gdzie w 1493 r. uzyskał bakalarat sztuk⁷⁶. Wrócił do Legnicy i został tu rektorem szkoły przy kościele NMP.
- f. Clericus Wratislaviensis dioecesis.
- g. 24 XI 1497 prezentowany przez legnicką RM na altarię w kaplicy św. Jakuba na przedmieściu wrocławskim⁷⁷.

12.

a. **ANDREAS KOSCHWITZ (KOSSEWITCZ, KOSCHSWICZ)**

- b. Wpisany do nekrologu kościoła św. Piotra pod dniem 2 XI⁷⁸.
- c. Legnica, rodzina mieszczańska biorąca nazwisko od pobliskich Koskowic (niem. Koischwitz). W 1451 r. mieszkali w Legnicy Andrzej (przy ul. Złotyryjskiej, ławnik 1455)⁷⁹ i Urban (przy ul. NMP)⁸⁰. W następnych pokoleniach Melchior Koswitz (ławnik 1481, rajca 1482)⁸¹ – przypuszczalnie ojciec altarysty, i jego imiennik (ławnik 1520-21, 1534)⁸².
- g. [1487, 1507] altarysta w kaplicy strzelców w kościele św. Piotra w Legnicy⁸³. [1494] wikariusz przy kolegiacie w Legnicy⁸⁴.

13.

a. **ANDREAS KUNIG (KUNIGK, KUENIG)**

- b. Zmarł 10 IX 1408, pochowany w kolegiacie legnickiej. Płyta nagrobna przedstawiająca zmarłego *in habitu vicariali* z napisem „*Anno Domini M CCCC VIII. decimo die Septembr. Discretus Vir Andreas Kunigk, Vicarius & Altarista humus Ecclesiae, Peste occubuit. Orate Deum pro eo*” przeniesiona została później do kościoła św. Jana gdzie wisiała jeszcze w XVIII w⁸⁵.
- g. Wikariusz i altarysta w kolegiacie legnickiej.

⁷⁶ CDSR II/16, s. 379, II/17, s. 337; BAUCH 1907, nr 109; SCHÖNBORN 1933, s. 168.

⁷⁷ APL, DmL, nr 645; SCHULTE 1902, s. 16.

⁷⁸ JUJEZKA 2000, s. 42, poz. 307.

⁷⁹ APL, DmL, nr 482: 21 I 1456; APL, AmL II, nr 363, p. 70: 17 II 1456 (ławnik).

⁸⁰ BG, s. 208, 219.

⁸¹ APL, AmL II, nr 370; APL, AmL II, nr 1139, p. II 14 i APL, DmL, nr 572: 28 XI 1481; APL, DmL, nr 580: 23 I 1482 (ławnik); APL, DmL, nr 573, 575-576: 1 VI, 6 VIII i 15 VIII 1482 (rajca).

⁸² APL, AmL II, nr 1139, p. I 125-126: 9 V 1520 i 11 IX 1521 (ławnik); APL, DmL, nr 760: 20 V 1534 (ławnik).

⁸³ APL, AmL II, nr 371 (Schöppenbuch 1487), p. 65: 10 X 1487, także pod 7 II 1488 (feria sexta ante Scolastice); CDS 35, nr 453: 24 IX 1507.

⁸⁴ APL, DmL, nr 638: 11 III 1494.

⁸⁵ APL, AmL II, nr 4; Ibidem, nr 1103, p. 72v (tu lekcja daty MCCCC VIII a nazwiska Brinnick); WAHRENDORFF 1724, s. 156; EHRARDTS 1789, s. 149; CZECHOWICZ 2003, s. 134.

14.

a. **ANDREAS NERING (NIRIG)**b. Zmarł przed 3 XII 1531⁸⁶.

c. Lwówek Śląski.

d. Immatrykulowany w Wittenberdze w 1510 r. jako *Andreas Noringk de Lembergk*⁸⁷. Brak danych o ewentualnym ukończeniu studiów.g. 11 VIII 1518 otrzymał inwestyturę na kanonikat legnicki *ex causa permutationis* z kanonikiem Mateuszem Lamprecht⁸⁸, niestety nie wiadomo, z jakiego beneficjum zrezygnował Nering.9 IV 1519 otrzymał inwestyturę na altarię św. Anny w kościele parafialnym w Świdnicy, dopiero co fundowaną przez Jana Schlottenig ze Złotoryi. Potwierdzony na obu beneficjach na przełomie lat 1522/1523⁸⁹.

15.

a. **ANDREAS PAMYR (POMER)**

c. Chojnów (?).

f. 1461 presbiter Wratislaviensis dioecesis.

1466 clericus Wratislaviensis dioecesis.

g. 9 IX 1461 prezentowany przez plebana i RM Chojnowa na altarię św. Hieronima *et aliorum sanctorum doctorum* w kościele parafialnym w Chojnowie⁹⁰.[22 IX 1461] *praedicator verbi divini* w Chojnowie, rezygnuje z altarii św. Andrzeja i św. Katarzyny w farze chojnowskiej⁹¹.[5 XII 1461] jako wicepleban w Chojnowie prezentuje Fryderyka Nosticza (↓) kantora legnickiego na altarię w kościele parafialnym w Chojnowie⁹².[24 I 1466] rektor szkoły w Chojnowie, prezentowany przez RM Chojnowa oraz starszych miejscowego bractwa NMP i Bożego Ciała na altarię św. Antoniego, Błażeja, Walentego, Łazarza, Barbary, Marii i Marty w kościele parafialnym w Chojnowie⁹³.[4 V 1468 - 18 VII 1472] kanonik legnicki⁹⁴.

⁸⁶ AAWr, dokumenty parafii w Świdnicy, nr 674: 3 XII 1531 Świdnica, starsi sukienników prezentują biskupowi Jakubowi Grzegorza Schlottenig na beneficjum ołtarzowe św. Anny w kościele par. w Świdnicy.

⁸⁷ AAV I, s. 32

⁸⁸ APL, AmL II, nr 1103, p. 28r: *Anno 1518. Die 11. Aug: investitus est honorabilis vir D. Andreas Nering ad Canonicatum, et Praebendam in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Dominici in Lignitz vacantem per liberam resignationem ex causa permutationis Venerabilis Viri D. Matthaei Lamprecht ultimi et immediati eorundem Possessoris ad praesentationem Illustris Principis et D. Friderici Ducis Lignicens: Brigens: Jus Patronatus*; NAP, ČDKM, IV, karton 135, s. 91r.

⁸⁹ JEDIN 1937, s. 84, 98; RADLER 1936, s. 36.

⁹⁰ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 160.

⁹¹ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 161.

⁹² APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 162.

⁹³ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 135.

⁹⁴ APL, AmL II, nr 365 (Schöppenbuch 1468), p. 27 : kanonik legnicki Andreas Pamyra występuje przed legnicką ławą miejską w imieniu byłego kanonika Konrada Heidelberga i Burgmanna Schellendorff w sprawie o czynsze; AAWr, II b 2, p. 64: kanonik legnicki Andreas Pomer

15 I 1515 prezentowany przez starszych cechu sukienników w Chojnowie działających jako conservatores miejscowego bractwa Bożego Ciała na połączone altarie Bożego Ciała oraz św. Andrzeja i św. Katarzyny w farze chojnowskiej⁹⁵.

[19 VIII 1516] kapelan bractwa Bożego Ciała w Chojnowie⁹⁶.

16.

a. ANDREAS SAMOST

c. Być może krewny Wawrzyńca Zamost, kapłana diecezji wrocławskiej, który przeznaczył 12 grzywien czynszu na ufundowany w 1433 r. ołtarz w farze lubińskiej⁹⁷.

f. Clericus Wratislaviensis dioecesis.

g. 18 X 1458 pierwszy altarysta nowofundowanego ołtarza Św. Trójcy, Męki Pańskiej, NMP, Trzech Króli, św. Apostołów Piotra i Pawła, św. Aleksego, Mikołaja, Marii Magdaleny, Marty, Jadwigi i Wszystkich Świętych przed kaplicą Mikołaja i Pawła Poppelau w kościele św. Piotra w Legnicy⁹⁸.

17.

a. ANDREAS SAXO

c. Być może z wrocławskiej rodziny mieszczańskiej piszącej się Sachse (zob. kanonicy Wawrzyniec i Zygmunt Sachse ↓).

g. [9 XI 1412] mansjonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej⁹⁹.

18.

a. ANDREAS UNVORGESSEN DE LEGNICZ

c. Legnica.

e. [10 III 1438] notariusz publiczny w Legnicy¹⁰⁰.

f. Clericus Wratislaviensis dioecesis.

g. [24 X 1440] prepozyt opactwa Bożego Ciała w Legnicy¹⁰¹.

19.

a. ANDREAS WAYNER (WEINER, WAGNER)

b. Zmarł 2 II 1490 r.¹⁰²

c. Namysłów, jego ojcem był być może Hans Wayner, w 1427 r. członek sądu dworskiego w Namysławie¹⁰³, być może identyczny z Janem rajcą namysłowskim w r. 1417 i 1419¹⁰⁴.

---

przejmuje patronat nad ołtarzem w kaplicy Ducha Świętego i św. Bartłomieja w kościele św. Piotra w Legnicy.

⁹⁵ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 290.

⁹⁶ SCHOLZ 1869, s. 354.

⁹⁷ APWr, Rep. 3, nr 793: 26 I 1433 Wrocław.

⁹⁸ AAWr, II b 2, p. 141v-142r.

⁹⁹ APWr, Rep. 91, nr 405.

¹⁰⁰ APWr, Rep. 12, nr 39; LUSCHEK 1940, s. 162.

¹⁰¹ APWr, Rep. 93, nr 117.

¹⁰² DOLA 1983, s. 412.

¹⁰³ PFOTENHAUER 1882, s. 210.

¹⁰⁴ APO, AmNamysłowa, nr 83, 84, 87, 93, cyt. za WÓLKIEWICZ 2004, s. 356.

- d. Lipsk, immatrykulowany na semestr zimowy 1425, 1432 magister, 1438 *cursor*, 1442 *sententiarius*, 1443 i 1447 dziekan wydziału *artium*, 1448 rektor uniwersytetu, 1450 licencjusz teologii. Do 1447 r. należał do kolegium NMP, następnie do Collegium maius¹⁰⁵. W 1455 r. ostatecznie opuścił mury uczelni, ale zachował z nią kontakt – w 1462 r. występuje jako wykonawca testamentu Mikołaja Weigla (↓), tak jak i on sam członka kolegium NMP, kapituły wrocławskiej i legnickiej¹⁰⁶. W 1454¹⁰⁷ i 24 XII 1461¹⁰⁸ występuje w Nysie jako *doctor sacre pagine*, ale nie wiadomo, czy był to tytuł akademicki. O zainteresowaniach naukowych i księgozbiórce brak danych poza tym, że w 1460 r. podarował zagańskim augustianom rękopis zawierający m.in. traktaty Huberta z Lombardi i Jana Gersona¹⁰⁹.
- g. Od [16 VII 1445] kanonik legnicki¹¹⁰, w samej Legnicy spotykamy go jedynie 15 II 1451 r.¹¹¹ (później rezydował na stałe we Wrocławiu), ale utrzymywał kontakt z miejscowym duchowieństwem: w 1450 i 1463¹¹² zakupił czynsze (w sumie 9 grzywien), które po jego śmierci przyspaść miały kaznodziei w kościele św. Piotra w Legnicy.
Od 1450 altarysta ołtarza Św. Trójcy w Namysłowie¹¹³.
Od 1451 kanonik, od 1459 kanclerz w kapitule katedralnej we Wrocławiu. W 1461 administrator diecezji wrocławskiej¹¹⁴.
[30 X 1454] altarysta w szpitalu w Namysłowie, kupuje dla altarii czynsz (5 grzywien i 15 groszy) z dóbr Marcna Melczera, mieszczanina namysłowskiego w Smarchowicach¹¹⁵.
[1467, 1479] kanonik otmuchowski (po 1477 nyski)¹¹⁶.
1469-1470 kolektor dziesięciny.
1479-1490 prowizor szpitala przy szkole katedralnej.
Po 1484 r. wycofał się z aktywnej pracy w Kościele¹¹⁷.

20.

a. ANGELUS MASSI DE GENEZANO

- e. [13 X 1421-19 IX 1427] cubicularius et familiaris papae¹¹⁸.
17 III 1423 cubicularius, domesticus et commensalis papae, scriptor litterarum sacrae poenitentiarie¹¹⁹.

¹⁰⁵ CDSR II/16, s. 86, 164, II/17, s. 4-7, 114, 130, 132, 136, 138-139, 141-143, 148-149; CDSR II/11, nr 105: 29 X 1448; PFOTENHAUER 1882, s. 209-210; SCHÖNBORN 1933, s. 185.

¹⁰⁶ PFOTENHAUER 1882, s. 209-210; CDSR II/XI, nr 48: 30 III 1445.

¹⁰⁷ VÖLKEL 1938, s. 211.

¹⁰⁸ KOPIETZ 1892, s. 162.

¹⁰⁹ ŚWIERK 1965, s. 56-57.

¹¹⁰ CDSR II/11, s. 68.

¹¹¹ APL, DmL, nr 437.

¹¹² APL, AmL II, nr 1139, p. II 20-22.

¹¹³ VÖLKEL 1938, s. 211.

¹¹⁴ DOLA 1983, s. 411-412.

¹¹⁵ APO, DmNamysłowa, nr 161.

¹¹⁶ KOPIETZ 1892, s. 161-162; VÖLKEL 1938, s. 211.

¹¹⁷ DOLA 1983, s. 41-412.

¹¹⁸ MVB VII, nr 818-819, 1654: 27 X 1426, MPV X, nr 211.

- f. Clericus Prenestinensis dioecesis
- g. 3 III 1422 jako kanonik kościoła św. Jerzego *ad Velum Aureum* w Rzymie otrzymuje rezerwację na kanonikat wrocławski wakujący po elekcji Henryka Fleckela na biskupstwo w Trydencie¹²⁰, zrezygnował ze swych praw na rzecz Jana Krysta, prepozyta kolegiaty św. Idziego we Wrocławiu¹²¹. W tym samym czasie starał się o bogatą altarię św. Iwona w katedrze poznańskiej, z której zrezygnował wrocławski archidiakon Herman Dwerg¹²². [28 IX 1424 i 27 X 1426] archidiakon legnicki, niewątpliwie z prowizji papieskiej (choć tej brak w znanych edycjach), jako że prosił o zwolnienie z opłat annatowych¹²³. Zrezygnował przed 6 VIII 1427 r., gdy prowizję na wakujące beneficjum otrzymał Marcus Johannes de Astallis¹²⁴. Niedługo później ożenił się w Rzymie¹²⁵.

Nieskuteczna prowizja:

13 X 1421 na kanonikat i scholasterię wrocławską w wakujące po śmierci Mikołaja Borsnicz¹²⁶.

21.

a. **ANTONIUS**

- g. [1517] kapelan klasztoru Bożego Ciała (benedyktynek) w Legnicy¹²⁷.

21a.

a. **ANTONIUS BRAUCHITZ**

- c. Śląska rodzina rycerska osiadła przynajmniej od XIII w. w Księstwie Legnickim – ich rodową siedzibą był podlubiński Chróstnik (niem. Brauchitschdorf)¹²⁸.

- g. [1524/1529] kanonik legnicki¹²⁹.

22.

a. **ARNOLDUS**

- b. Zmarł 8 X 1306 r.¹³⁰

f. W 1290 r. figuruje w aktach synodu wrocławskiego jako *presbiter*¹³¹.

- g. [10 V 1268-20 X 1301] pleban kościoła św. Marii Magdaleny we Wrocławiu.

¹¹⁹ MVB VII, nr 1068.

¹²⁰ MVB VII, nr 909-910; obligacja annatowa na 15 grzywien MPV X, nr 34.

¹²¹ MVB VII, nr 1068; MPV X, nr 65.

¹²² MPV X, nr 33.

¹²³ MVB VII, nr 1244, 1654.

¹²⁴ MPV X, nr 211; obligacja annatowa na 20 grzywien z 19 IX 1427 r.

¹²⁵ MVB VII, nr 1876-1877; 3 X 1427; MPV X, nr 337; 28 VI 1431.

¹²⁶ MVB VII, nr 818-819; zobowiązanie zapłaty annat z tego tytułu (40 grzywien), zob. MVB VII, nr 873, MPV X, nr 14; 15 XII 1421.

¹²⁷ APWr, Rep. 28, nr 479, p. 176r; WISZEWSKI 2003, s. 370.

¹²⁸ CETWIŃSKI 1982, s. 199; WECZERKA 2003, s. 37.

¹²⁹ NAP, ČDKM, IV, karton 135, s. 91v.

¹³⁰ SAMULSKI (mps), s. 297; PANZRAM 1937, s. 113 na podstawie wpisu w tzw. Brewiarzu Przeclawa z Pogorzeli.

¹³¹ SAMULSKI (mps), s. 296; MONTBACH 1855, s. 4; SR 2199: 31 VIII 1290.

Od [1 IX 1275] kanonik wrocławski¹³².

Od [3 VII 1304] archidiakon legnicki¹³³, w związku z objęciem tej funkcji zrezygnował z probostwa w kościele św. Marii Magdaleny (w tym samym dokumencie jako tamtejszy pleban występuje mgr Paweł). Raczej nie rezydował w Legnicy, przynajmniej wszystkie znane źródła wskazują na stałą obecność we Wrocławiu¹³⁴. W grudniu 1305 jako rozjemca rozstrzygał spór o czynsze między proboszczami z Kostomłotów i Romolkwitz¹³⁵.

23.

a. **AUGUSTINUS DE GRATKAW (A. ZAYSODAW)**

c. Grodków

g. [19 V 1415, 14 VIII 1434] wikariusz kolegiaty legnickiej wymieniony jako jeden z biorących udział w pobiciu i bezprawnym uwięzieniu ks. Aleksego Crokaw z Legnicy¹³⁶.

24.

a. **AUGUSTINUS REYSEWICZ (DE REISEWICZ)**

b. Najprawdopodobniej bliski krewny Ottona Reisewicz (↓), kantora legnickiego i Macieja Reisewicz (↓), kanonika legnickiego.

g. [25 X 1411] altarysta II ministerium ołtarza św. Tomasza Apostoła i św. Tomasza Kanterberyjskiego w kolegiacie legnickiej¹³⁷.
[23 IV 1423] wikariusz przy kolegiacie legnickiej¹³⁸.

25.

a. **AUGUSTINUS SMALCZ (SMOLCZ) DE STEINAWIA**

c. Ścinawa

g. [20 XI 1385 - 23 IX 1390] wikariusz przy kolegiacie legnickiej. W 1390 r. ustanowiony wraz z Franciszkiem Frolich (↓) wykonawcą testamentu Mikołaja, proboszcza w Pieszkowie k. Lubina¹³⁹.

26.

a. **AUGUSTINUS WEYGMAN (WEIGMAN)**

c. Jawor, gdzie występuje współczesny Augustynowi Hans Weigman [1446-1460]¹⁴⁰ i o wiek późniejszy Kacper [1570]¹⁴¹.

g. [20 VI 1434] *capellanus ecclesie s. Petri* (w Legnicy)¹⁴².

¹³² Ibidem, s. 296-297.

¹³³ PANZRAM 1937, s. 112-113.

¹³⁴ SR nr 2832: 31 III 1305; SR nr 2834: 22 IV 1305; SR nr 2868: 19 XI 1305 na synodzie diecezjalnym, por. MONTBACH 1855, s. 9ff; SR nr 2889 (= APWr, Rep. 68, nr 5; CDS 9, nr 38): 13 V 1306; SR nr 2900a: 31 VIII 1306.

¹³⁵ PANZRAM 1937, s. 113; SR nr 2870-2871.

¹³⁶ MVB VII, nr 464: 21 VII 1419, nr 1613: 6 VII 1426 (= RG IV/1, k. 68-69); APWr, Rep. 96, nr 9: 14 VIII 1434.

¹³⁷ APWr, Rep. 102, nr 355.

¹³⁸ APWr, Rep. 102, nr 572.

¹³⁹ UBSL, nr 328; APWr, Rep. 3, nr 754a (= KD VI, nr 628).

¹⁴⁰ CDS 35, nr 231, 271, 277, 282, 290.

¹⁴¹ CDS 35, nr 636.

¹⁴² APL, AmL II, nr 1139, p. II 3 (= UBSL, nr 627).

[12 III 1440 - 20 V 1446] kustosz legnicki, w 1440 r. przejmuje od Jerzego Fabri II ministerium ołtarza Bożego Ciała w kościele św. Marcina w Jaworze¹⁴³. Podobnie występuje 20 V 1446 podczas synodu diecezji wrocławskiej¹⁴⁴.

27.

a. **BALTHASAR BREGEL**

b. Zmarł 20 IX 1521 r. i pochowany został w kościele św. Elżbiety we Wrocławiu¹⁴⁵.

g. [15 V 1510] altarysta w kościele św. Piotra w Legnicy¹⁴⁶.

Do 1521 altarysta i prokurator w kościele św. Elżbiety we Wrocławiu.

28.

a. **BALTHASAR GLYNTZ (GLINTZ)**

b. Zmarł przed 10 VI 1529 r. kiedy to starsi świdnickiego cechu sukienników prezentowali biskupowi Jakubowi nowego altarystę dla swojej kaplicy w kościele parafialnym¹⁴⁷.

c. Świdnica (?).

d. Magister.

g. [10 V 1504] kaznodzieja w kościele św. Piotra w Legnicy (*preder yn sant Peters pfarrkirchen*) wspomniany z okazji doposażenia jego urzędu przez książąt legnickich Fryderyka i Jerzego I grzywną czynszu z dóbr Hansa Falkenhayn¹⁴⁸.

[12 VIII 1506] kanonik brzeski¹⁴⁹.

[II 1508] prezentowany przez świdnicką RM na ołtarz św. Marii Magdaleny, Łazarza i Marty w kościele parafialnym w Świdnicy. Zrezygnował wówczas z innego ołtarza w Świdnicy, który otrzymał Zygmunt Promnitz (↓)¹⁵⁰. Wykaz altarii świdnickich z lat 1522/1523 wskazuje, że miał wówczas w tym kościele 2 ołtarze: św. Stanisława oraz będący podstawą uposażenia mansjonarii św. Anny ołtarz św. Łazarza (być może identyczny z wyżej wymienionym)¹⁵¹. W chwili śmierci posiadał jeszcze ołtarz NMP, św. Jana Chrzciciela i Sewera w kaplicy sukienników¹⁵².

[1522/23 - 1529] mansjonarz przy kościele św. Mikołaja w Świdnicy, w którym posiadał początkowo ołtarz św. Mikołaja, później - św. Piotra i Pawła.

¹⁴³ FISCHER 1818, s. 186.

¹⁴⁴ CP X, s. 421.

¹⁴⁵ BUWr, rkp. Akc. 1950/781, tom II, s. 61: [Wrocław, kościół św. Elżbiety] *Anno Domini MDXXI in vigilia S. Matthaei obiit Dominus Balthazar Bregel Altarista et Procurator hujus Ecclesiae hic sepultus. Orate Deum Omnipotentem pro eo.*

¹⁴⁶ APL, DmL, nr 697.

¹⁴⁷ AAWr, dok. chron. 10 VI 1529 Świdnica.

¹⁴⁸ APL, AmL II, nr 1139, p. II 9-10.

¹⁴⁹ CDS 9, nr 1216; BERNHOFEN 1939, s. 66.

¹⁵⁰ AAWr, dok. parafii w Świdnicy, nr 572-574: 20-23 II 1508.

¹⁵¹ JERIN 1937, s. 94.

¹⁵² AAWr, dok. chron. 10 VI 1529 Świdnica.

Najpóźniej w 1529 r. ufundował przy tym kościele kolejną, dziesiątą mansjonarię¹⁵³.

[1550] *altarysta w kościele parafialnym w Świdnicy*¹⁵⁴.

29a.

a. **BALTHASAR HESELER**

c. Legnica, por. Łukasz Heseler (↓).

d. Studia rozpoczął w Wittenberdze w 1530 r.¹⁵⁵, kontynuował je w Lipsku (od 1533 r.)¹⁵⁶ i w Bolonii (tu w 1540 r. uzyskał doktorat z medycyny)¹⁵⁷.

g. [1524/1529] kanonik legnicki¹⁵⁸.

29.

a. **BALTHASAR HEIDENREICH**

c. Legnica, rodzina mieszczańska potwierdzona w latach 1437 (Bartussch Heidenrich na ul. Grodzkiej)¹⁵⁹, 1451 (Hannus Heydenrich na ul. Złotoryjskiej i Wenczlau Heidenreich na ul. Grodzkiej)¹⁶⁰ i 1465 (Stanislaus Heidenreich, właściciel dóbr w Krotoszycach k. Legnicy)¹⁶¹. Ojcem Baltazara był zapewne Hans [1477-1517]¹⁶².

g. 14 XI 1505 prezentowany przez legnicką RM na I ministerium ołtarza Św. Trójcy, NMP, Wszystkich Aniołów, św. Apostołów Piotra i Jakuba w kaplicy Pawła Thamme w kościele św. Piotra w Legnicy (po śmierci Leonarda Eberlein ↓)¹⁶³. W 1513 r. miał w tym samym kościele II ministerium ołtarza w kaplicy rzeźników, dla którego kupił od Hansa Ehrmana 1 grzywnę czynszu z domu przed Nową Bramą¹⁶⁴.

¹⁵³ RADLER 1936, s. 36; IDEM 1969, s. 248; JERIN 1937, s. 99; AAWr, dok. X.61: 23 VI 1529 Świdnica.

¹⁵⁴ RADLER 1936, s. 36.

¹⁵⁵ AAV I, s. 139: Baltazar Heselerus Lignitzensis.

¹⁵⁶ CDSR II/16, s. 611: Baltazar Heseler ex Lignitz.

¹⁵⁷ ZONTA 2004, s. 261, nr 546: D. M. Baldasar Heselerius de Silegia Germanus, z dopiskiem: de Silesia Herchi.

¹⁵⁸ NAP, ČDKM, IV, karton 135, s. 91r.

¹⁵⁹ ŽERELIK 1995, s. 116.

¹⁶⁰ BG, s. 208, 215.

¹⁶¹ APL, DmL, nr 506.

¹⁶² APWr, Rep. 93, nr 164: 16 IV 1477; APL, DmL, nr 549: 17 XII 1477 (ławnik); APL, DmL, nr 560: 13 XII 1478 (rajca); APL, DmL, nr 578-579: 19 VI i 11 XII 1482, nr 586: 31 I 1483 (ławnik); APL, DmL, nr 582: 4 VII 1483 (rajca); APL, AmL II, nr 140a; APL, DmL, nr 593: 19 X 1485; APWr, Rep. 93, nr 170: 9 XI 1485; APL, DmL, nr 596: 27 I 1486 (ławnik); APL, DmL, nr 595: 22 VI 1486 (rajca); APL, AmL II, nr 372; APL, DmL, nr 606-607: 5 IX i 17 XII 1488 (ławnik); APL, DmL, nr 608-609: 6 i 20 V 1489 (wójt i rajca); APL, AmL II, nr 1202; APL, DmL, nr 622: 23 IX 1491 (ławnik); APL, DmL, nr 636: 17 X 1494 (ławnik); APL, AmL II, nr 1139, p. II 12-13 i APL, DmL, nr 642: 26 VIII 1495 (wójt i rajca); APL, DmL, nr 649: 31 I 1498 (ławnik); APL, DmL, nr 648: 17 X 1498 (wójt i rajca); APL, DmL, nr 652-653: 2 IX i 23 X 1500 (ławnik); APL, DmL, nr 672: 25 II 1503 (rajca); APL, AmL II, nr 1139, p. I 79, 81-82: 17 II i 15 XII 1504; APWr, Rep. 93, nr 195: 11 XII 1504 (ławnik); APL, AmL II, nr 1139, p. 78-79: 9 VII 1507 (ławnik); APL, AmL II, nr 1139, p. I 97-99, II 40: 25 VII 1509, 16 i 23 I 1510 (ławnik); APL, AmL II, nr 1139, p. I 107-108; APL, DmL, nr 694, 697: 15 V i 9 X 1510 (ławnik); APWr, Rep. 93, nr 196: 20 V 1511 (ławnik); APL, DmL, nr 721: 18 III 1517 (ławnik).

¹⁶³ APL, DmL, nr 670.

¹⁶⁴ APL, AmL II, nr 1204, p. 10.

30.**a. BALTHASAR KOL (KOEL)**

- c. Lubiaków (?).
- d. Pozostawił bibliotecę kościoła św. Piotra tom z tekstami św. Alberta Wielkiego i kazaniem¹⁶⁵.
- g. [1491 - 1494] altarysta ołtarza św. Mikołaja w kościele św. Piotra w Legnicy¹⁶⁶.

31.**a. BALTHASAR KOPPERWOLFF**

- c. Rodzina szlachecka osiadła w księstwie glogowskim, od 1546 r. notowana na wsi Wierzbiczki (Klein Würbitz) k. Kozuchowa¹⁶⁷. BK był siostrzeńcem (*nepos ex sorore*¹⁶⁸) biskupa Baltazara von Promnitz (↓).
- d. W 1551 r. studiował w Padwie, immatrykulowany jako *Balthasar Kupferwolf a Beitsch Silesius*. Nic nie wskazuje aby zakończył studia uzyskaniem tytułu naukowego¹⁶⁹.
- f. Kleryk diecezji wrocławskiej
- g. 6 VII 1541 objął kanonikat legnicki prawem cesji po swoim wuju, wówczas biskupie, Baltazarze von Promnitz¹⁷⁰.
3 II 1542 kanonik katedralny we Wrocławiu na mocy rezerwacji legackiej i inwestytury biskupiej. Notowany na prebendzie do 1563 r., zrezygnował przed 5 IV 1565 r. Nigdy nie rezydował we Wrocławiu¹⁷¹. Jego brat Henryk również został kanonikiem wrocławskim w 1542 r., ale zrezygnował już w sierpniu 1543 r.¹⁷²

¹⁶⁵ BUWR, XV F 762: 1. ALBERTUS MAGNUS, *Compendium theologicæ veritatis. Cum tabula Thomæ Dorniberg.* - Præcedit: BERNOLDUS DE CAESAREA, *Distinctiones de tempore et de sanctis, quarum declarationes ex compendio theologicæ veritatis capiuntur*, Ulm, Joannes Zainer, [ca 1478 - 1481], 2°; 2. PEREGRINUS, *Sermones de tempore et de sanctis*, [Köln, Henricus Quentell], 21 X 1481, 2°; 3. rękopis XV w.: *Pro festo omnium sanctorum Sermon.* (por. KOCOWSKI 1959, nr 42, 2162; JUJEZKA 2000, s. 83, poz. 332). Nota proveniencyjna: *Librum præsentem assignavit Ecclesie Sancti Petri Legnicensi in eadem perpetue permansurum Discretus Dominus Balthasar Koel prefatæ ecclesie quondam Capellanus atque altarista.*

¹⁶⁶ APL, DmL, nr 618: 30 III 1491; APL, AmL II, nr 1139, p. II 32: 11VI 1491; APL, DmL, nr 637: 28 I 1494 Balczar Kol, altarysta ołtarza św. Mikołaja w kościele św. Piotra sprzedaje 6 wiardunków rocznego czynszu z dóbr w Lubiakowie (Lobaw) k. Chojnowa.; APL, AmL II, nr 1139, p. II 30: 20 II 1494 (= *UBSL*, nr 402 gdzie błędnie rok 1404).

¹⁶⁷ ZIMMERMANN 1938, s. 337-338, nr 117.

¹⁶⁸ APL, AmL II, nr 1103, p. 28v: *Anno 1541. Die 6. Julij Reverendissimus libere cessit et resignavit Canonicatum in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Dominici Lignicens: quem sua Reverendissima Paternitas hucusque vigore reservationis Apostolic: obtinuit honesto et Ingenuo Balthasari Kopperwolff, nepoti ex sorore sua hujus Dioecesis Clerico, eidemque de eo providit, cuius alioquin provisio, ad Reverendissimam Dominationem suam banquam loci ordinarium spectat et pertinet.*

¹⁶⁹ ZONTA 2004, s. 295, nr 734.

¹⁷⁰ APL, AmL II, nr 1103, p. 28v.

¹⁷¹ ZIMMERMANN 1938, s. 337-338, nr 117.

¹⁷² *Ibidem*, s. 338, nr 118.

32.**a. BALTHASAR VON PROMNITZ**

- b.** Ur. 1488 w Lasocinie, zm. 21 I 1562 w Nysie, tam pochowany w kościele św. Jakuba¹⁷³.
- c.** Rodzina szlachecka osiadła w Lasocinie k. Kozuchowa w księstwie głogowskim. Ojcem Baltazara był Kacper, matka pochodziła z rodu baronów von Pogarell¹⁷⁴. Miał starszego brata Kacpra¹⁷⁵ i siostrę, matkę kanoników Baltazara (†) i Henryka Kopperwolff.
- d.** Studiował we Frankfurcie nad Odrą (od 1510) i w Lipsku (od 1519, relegowany w 1520) i zapewne jeszcze na innej uczelni, gdzie zdobył tytuł licencjusza obojga praw (posługiwał się nim co najmniej od 1527)¹⁷⁶.
- g.** 12 X 1521 kanonik katedralny wrocławski (prebenda po księciu Henryku oleśnickim), ale po raz pierwszy uczestniczył w kapitule 1 IV 1527¹⁷⁷. 5 VII 1538 został również (z zachowaniem prebendy kanonickiej) archidiaconem wrocławskim. Rezydował na stałe we Wrocławiu¹⁷⁸.
[1528-1529] prepozyt kolegiaty Św. Krzyża we Wrocławiu¹⁷⁹.
1 IX 1529 kanonik legnicki z prowizji biskupiej, po rezygnacji Kacpra Ursina¹⁸⁰. Otrzymał bogato uposażoną prebendę ze wsią Żabice, którą starał się jeszcze doposażyć¹⁸¹. Zrezygnował 6 VII 1541 na rzecz siostrzeńca Baltazara Kopperwolff (†).
[1539] kanonik głogowski¹⁸².
18 IX 1538 wybrany biskupem wrocławskim, ale papieska konfirmacja wydana została dopiero 21 IV 1540, a sam Promnitz sakrę przyjął w 1542 r. – z uwagi na szkody wywołane pożarem katedry¹⁸³.

33.**a. BALTHASAR SCHWENTZLICH**

- d.** [1471] arcium baccalareus.
- g.** [B.d., ok. 1438] kaznodzieja (*predicator divini verbi*) w kościele NMP w Legnicy¹⁸⁴.
[8 II 1471] kanonik legnicki, obecny na posiedzeniu kapituły¹⁸⁵.

¹⁷³ PATER 2000, s. 69¹⁷⁴ ZIMMERMANN 1938, s. 440, nr 190.¹⁷⁵ SABISCH 1936, s. 4.¹⁷⁶ Ibidem.¹⁷⁷ ZIMMERMANN 1938, s. 440.¹⁷⁸ Ibidem, s. 441; SABISCH 1936a.¹⁷⁹ Ibidem, s. 441-442.¹⁸⁰ APL, AmL II, nr 1103, p. 28v: *Anno 1529. Die 1. Septembris Reverendissimus Dominus providit Nobili et Eximio Viro D. Balthasari Piernitz utriusque Juris Licentiato Ecclesiae nostrae Majoris Wratislav: de Canonicatu et Praebenda in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Dominici in lignitz per liberam resignationem Eximij D. Caperi Ursini ultimi etc. Quorum collatio provisio etc.*¹⁸¹ APWr, Rep. 132d (Dep. rodziny von der Recke), nr 6a.¹⁸² ZIMMERMANN 1938, s. 441-443.¹⁸³ KOPIEC 1996; PATER 2000, s. 69.¹⁸⁴ APL, AmL II, nr 444, p. 106.¹⁸⁵ APL, AmL II, nr 1139, p. I 30-31.

34.

a. **BALTHASAR THOSELER (THÖSELER)**b. Zmarł przed 9 V 1514 r.¹⁸⁶g. [8 VIII 1497] jako pleban w Rosochatej (niem. Seiffersdorf) k. Legnicy prezentowany przez braci Krzysztofa, Bernarda, Jerzego i Franciszka Swenczów, dziedziców Rosochatej, na altarię św. Apostołów Piotra i Pawła, św. Anny *et ipsius filiarum* w kolegiacie legnickiej¹⁸⁷.

35.

a. **BARTHOLOMAEUS**g. [1266] wspomniany jako świadek (*Bartholomeo sancti Laurentiji de Legnicz*) w dokumencie ks. Bolesława II Rogatki zezwalającym szpitalowi w Środzie Śląskiej lokować na prawie niemieckim wieś Szczedrzykowice. Z kontekstu nie wynika jasno, że chodzi o duchownego, ale najprawdopodobniej był to ówczesny rektor kaplicy¹⁸⁸.

36.

a. **BARTHOLOMAEUS CZEPKE**g. 28 V 1492 otrzymał z prezentacji Michała Parchwitz (prokuratora wikariuszy kolegiackich) altarię Św. Trójcy, NMP, Wszystkich Aniołów i Wszystkich Apostołów, św. Wawrzyńca i Wincentego w kolegiacie legnickiej¹⁸⁹.

37.

a. **BARTHOLOMAEUS JONA (JOHN)**

b. Zmarł przed 15 VI 1493 r.

c. Legnica, rodzina mieszczańska. W 1451 r. mieszkali w Legnicy Hannus Jon (*koppirsméd*), właściciel domów przy ulicach Chojnowskiej, NMP i *sub muro*¹⁹⁰ oraz Petir Jon (zapewne ojciec Bartłomieja), mieszkający na tzw. Nowinach (Newlende)¹⁹¹ oraz wdowa po innym Hansie (Hans Jonynne) na ul. Godzkiej¹⁹².d. Immatrykulowany we Wiedniu 14 IV 1443 r. jako *Bartholomaeus Petri Ja^ene de Legnitz*¹⁹³. Studiów zapewne nie ukończył, nic nie wiadomo, aby używał jakiegokolwiek tytułu naukowego.f. Wrocław, w 1468 r. występuje jako *prister*¹⁹⁴.¹⁸⁶ AAWr, II b 4, p. 109.¹⁸⁷ AAWr, dok. chron. 8 VIII 1497 Rosochata.¹⁸⁸ *SUB* III, nr 554 (= *SR*, nr 1220); SCHÖNBORN 1935, s. 12.¹⁸⁹ APL, AmL II, nr 1103, p. 25b: *Anno 1492. Die 28. Maij investitus est D. Bartholomaeus Czepke ad altare SSmae Trinitatis, B. M. V., omnium Angelorum, omnium Apostolorum, SS: Laurentij et Vincentij in Ecclesia Collegiata Lignicens: sacro-sancti sepulchri Dominici, vacantem per mortem Domini Jacobi Meltzer ultimi ejusdem Ministri ad praesentationem discreti viri D. Michäelis Parchwitz Vicarij ac Procuratoris Vicariorum Ecclesiae Collegiatae sacro-sancti Sepulchri Dominici Lignicens: ius Patronatus dicti altaris habere praetendentis.*¹⁹⁰ BG, s. 210, 221, 222.¹⁹¹ BG, s. 215.¹⁹² BG, s. 214.¹⁹³ *Matrikel der Universität Wien, I, s. 234.*¹⁹⁴ APL, AmL II, nr 364, p. 104r.

- g. [14 I 1457, 1459] kapelan kościoła NMP w Legnicy¹⁹⁵. Był zapewne już wówczas altarystą przy jednym z ołtarzy w tym kościele, jako taki występuje w 1467 i 1468 r. przed ławą miejską w sprawach bractwa NMP¹⁹⁶. [1478] - 1493 mansjonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej oraz współwykonawca – wraz z kanonikami Piotrem Jostem (↓) i Leonardem Eberleinem (↓) – testamentu kanonika Piotra von der Heide (↓)¹⁹⁷. Zapewne tożsamy z mansjonarzem legnickim Bartuschem, który świadczy na dokumencie ks. Fryderyka I z 1478 r.¹⁹⁸
[Przed 15 VI 1493] altarysta ołtarza w legnickim ratuszu¹⁹⁹.

38.**a. BARTHOLOMAEUS PORTSCHEMAN**

- g. Od 13 X 1442 r. altarysta ołtarza św. Łukasza i Marka Ewangelistów w kolegiacie legnickiej²⁰⁰.

39.**a. BARTHOLOMAEUS RUERSDORF (RUGERSDORFF, RUERBDORF, RARSDORF, RAUSTORFF, REUSTORF, LURSDORF)**

- b. Zmarł 17 XII 1547 r., pochowany w kościele św. Jana w Legnicy (wówczas siedzibie kapituły kolegiackiej). Jego płyta nagrobna znajdowała się w tym kościele jeszcze w XVIII wieku²⁰¹, później usunięta.
- c. Legnica (wg wpisu w matrikule lipskiej), jeszcze w 1512 mieszkała tu jego matka Katarzyna²⁰², wówczas już wdowa, zapewne po Melchiorze Ruersdorf [1503-1507]²⁰³. Rodzina mogła pochodzić ze Lwówka (zob. poniżej), ale możliwe są również związki z osiadłym w księstwie świdnicko-jaworskim rodem Rügersdorff²⁰⁴.
- d. Immatrykulowany jako *Bartholomaeus Rurstorff de Legnicz* w letnim semestrze 1503 na uniwersytecie w Lipsku, tam też w 1505 r. uzyskał bakalaureat²⁰⁵. Studia kontynuował na nieznanym uniwersytecie, w 1512 r. występuje

¹⁹⁵ APL, DmL, nr 484; AAWr, II b 2, p. 122r.

¹⁹⁶ APL, AmL II, nr 364 (Schöppenbuch 1467-1468), p. 104r, 115v.

¹⁹⁷ APL, AmL II, nr 1139, p. II 32.

¹⁹⁸ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 192; SCHOLZ 1869, s. 352.

¹⁹⁹ APL, DmL, nr 633.

²⁰⁰ AAWr, II b 1, p. 96.

²⁰¹ WAHRENDORFF 1724, s. 162: *Excellentissimus vereque Pius Dominus Bartholomaeus Ruersdorff, Doctor & hujus Ecclesiae Praepositus, obdormivit in Domino Anno a nato Christo 1547. Die Mensis Decembris 17*; por. także APL, AmL II, nr 4; EHRARDTS 1789, s. 150, gdzie tekst podany z nieco inną lekcją.

²⁰² ZIMMERMANN 1938, s. 460; por. także APL, AmL II, nr 373, p. 15: 17 X 1511, Bartłomiej z siostrą Elżbietą (wdową po Baltazarze Moschen) i matką Katarzyną występują przed legnicką ławą w sprawie ich domu *hynder sand Peters Kirchen gelegin*.

²⁰³ APWr, Rep. 93, nr 193: 5 IV 1503 (ławnik); APL, AmL II, nr 1139, p. I 79, 81-82; APWr, Rep. 93, nr 195: 17 II, 11 XII i 15 XII 1504 (ławnik); APL, AmL II, nr 1139, p. 78-79: 9 VII 1507 (ławnik).

²⁰⁴ BERNHOFEN 1939, s. 93-94.

²⁰⁵ CDSR II/16, s. 451, II/17, s. 416; SCHÖNBORN 1933, s. 178.

już jako doktor dekretów²⁰⁶. Przed nim studiowali w Lipsku Melchior Ruerdsdorf (imm. 1474, bak. 1477) oraz Baltazar Ruerßdorf (imm. 1494 jako bakałarz krakowski). Obaj pochodzili i pisali się ze Lwówka Śląskiego²⁰⁷.

- g. [1512] - 26 IX 1518 proboszcz kościoła NMP w Legnicy i scholastyk kolegiaty Grobu Świętego²⁰⁸. Zrezygnował na rzecz Erharda von Queiss (↓). [1518-1547] prepozyturę legnicką i probostwo kościoła św. Piotra objął zapewne wkrótce po śmierci Andrzeja Belera (23 VII 1518) (↑) i z tego powodu zrezygnował ze scholasterii i probostwa NMP. Po raz pierwszy potwierdzony na nowych beneficjach 12 X 1519²⁰⁹ i 17 XI 1520 r.²¹⁰. Probostwo św. Piotra utracił *de facto* w 1523 r. wskutek wprowadzenia reformacji luterskiej (ostatni raz potwierdzony na tym beneficjum 14 IV 1522 r.²¹¹), ale z tytułem prepozyta występował jeszcze w latach 30. jako radca ks. Fryderyka II²¹² i zachował go, przynajmniej formalnie, do śmierci. 15 III 1521 r. uzyskał kanonikat przy katedrze wrocławskiej wakujący po śmierci kanonika Mikołaja Myrowskiego²¹³. Książę Fryderyk II prosił kapitułę katedralną o kanonikat dla Ruersdorffa już w roku 1520, ale wówczas wakującą po śmierci Wiganda Salzy prebendę otrzymał Kacper Ursinus Velius (↓), a Ruersdorffowi obiecana została następna wakująca²¹⁴. Zrezygnował z prebendy niedługo przed śmiercią, w listopadzie 1547 r.²¹⁵ Od 7 IX 1530 dziekan kapituły brzeskiej z prezentacji księcia Fryderyka II²¹⁶.

40.

- a. **BARTHOLOMAEUS TSCHERSCHKY**
 b. Zmarł przed 9 V 1515 r.
 g. [9 V 1515] wspomniany jako zmarły wikariusz kolegiaty legnickiej przy okazji fundacji manualiów dla wikarych²¹⁷.

²⁰⁶ BURDA 1916, s. 40.

²⁰⁷ CDSR, II/17, s. 254.

²⁰⁸ APL, DmL, nr 704: 13 II 1512; BURDA 1916, s. 40-41 (= ZIMMERMANN 1938, s. 460, przyp. 1): 25 X 1512; APL, AmL II, nr 1103, p. 28rv: *Anno 1518. Die 26. Septembris investitus est Venerabilis Vir D. Erhardus Queyss V. J. D. Misnensis Dioecesis Clericus ad scholasteriam in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Dominici et Ecclesiam Parochialem B. M. V. in Lignitz dictae scholasteriae annexam, vacantem per liberam resignationem Venerabilis Viri D. Bartholomaei Raustorff Decretorum D. ultimi et immediati ad praesentationem Illustris Principis et DD. Friderici Ducis Silesiae Legnicens: Bregen: inferioris Silesiae supremi Capitanei Jus Patronatus earundem obtinentis.*

²⁰⁹ APL, DmL, nr 727; JUJEZKA 2000, s. 40, poz. 247.

²¹⁰ APWr, Rep. 67, nr 1667: 17 XI 1520 kiedy to wykonując zlecenie jeszcze Soboru w Bazylei potwierdził opactwu św. Wincentego na Ołbinie wszelkie jego prawa.

²¹¹ APL, DmL, nr 733.

²¹² APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 330: 12 IX 1530; CDS 9, nr 1380: 12 V 1532; APWr, Rep. 122, nr 79: 1533.

²¹³ ACWr II/1, nr 1353.

²¹⁴ ACWr II/1, nr 1329: 3 VIII 1520, nr 1331: 6 VIII 1520.

²¹⁵ ZIMMERMANN 1938, s. 460-461, nr 202.

²¹⁶ BERNHOFEN 1939, s. 93-94.

²¹⁷ AAWr, II b 4, p. 108.

41.**a. BENEDICTUS LEYMHICZ**

g. [14 IV 1402] występuje w gronie wikariuszy kolegiaty legnickiej podczas zawierania układu z miejscowymi mansonarzami odnośnie podziału obowiązków i dochodów z kuracji²¹⁸.

42.**a. BERNHARDINUS LANGRELE (BURHARDUS LANGELE)**

f. 11 III 1494 presbiter Wratislaviensis dioecesis.

g. [20 II 1494] kapelan kościoła św. Piotra²¹⁹.

11 III 1494 mianowany pierwszym altarystą nowofundowanego II ministerium ołtarza św. Jana Chrzciciela, św. Jana Ewangelisty, św. Jadwigi i Marii Magdaleny w kościele św. Piotra²²⁰.

43.**a. BERNHARDUS RETTICH**

g. 16 I 1483 wikariusz w kolegiacie legnickiej, prezentowany przez RM Legnicy na altarię *in honore doctorum* w kościele św. Piotra w Legnicy²²¹.

44.**a. BERNHARDUS SCHULTIS**

g. [17 VII 1447 - 14 V 1449, 11 XII 1455] prepozyt opactwa Bożego Ciała w Legnicy²²².

45.**a. BONIFATIUS BONIFATHI DE HAYNOVIA**

b. Być może tożsamy z imiennikiem pobierającym w 1451 r. czynsze z domu Ambrożego Bitschena na ul. Jaworzyńskiej i z domu pasterza miejskiego na przedmieściu²²³. Może to oznaczać, że zrezygnował z kariery duchownej.

c. Chojnow.

g. [18 V 1426] substytut kolegiaty legnickiej²²⁴.

[14 VII 1434] wikariusz przy kolegiacie legnickiej²²⁵.

46**a. BORGHARDUS SARTOR**

c. Pochodzenie niewątpliwie mieszczańskie, ale raczej nie z Legnicy, gdzie nie występuje to nazwisko w żadnej formie.

g. [13 II 1466] *capellanus ecclesiae s. Petri*²²⁶.

²¹⁸ APWr, Rep. 96, nr 5 (= *UBSL*, nr 393).

²¹⁹ APL, AmL II, nr 1139, p. II 30 (= *UBSL*, nr 402 gdzie błędna data).

²²⁰ APL, DmL, nr 638, brak biskupiego potwierdzenia tej fundacji (powinno być wpisane w księdze inkorporacji – AAWr, II b 3), co oznacza, że raczej nie doczekała się ona realizacji.

²²¹ APL, DmL, nr 583.

²²² APL, DmL, nr 420 (= *UBSL*, nr 716): 17 VII 1447 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 126: 21 VI 1448 Legnica, nr 127: 14 V 1449 Legnica, nr 133: 11 XII 1455 Legnica; WISZEWSKI 2004, s. 369.

²²³ BG, s. 226, 227.

²²⁴ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 59.

²²⁵ APWr, Rep. 96, nr 9.

²²⁶ APL, DmL, nr 500.

47.

- a. **BRUNNENBERG CZAMBOR (BRYNNENBERG TSCHAMBOR)**
- c. O rodzinie zobacz hasło Haulus Czamborii (↓).
- f. 1421 presbiter Wratislaviensis dioecesis.
- g. 10 I 1421 otrzymuje prowizję apostolską na kanonikat i prebendę w katedrze wrocławskiej wakujące po śmierci Henryka Borsnitz (↓)²²⁷.
[20 IV 1436 - 2 IX 1438] sędzia w kurii biskupiej w Legnicy²²⁸.

48.

- a. **(CASPAR) BRAUNER**
- b. Znany również jako Caspar Fuscinus.
- c. Nysa.
- d. Studiował od 1484 r. w Krakowie, bakałarz w 1487 r., magister w 1490, przez pewien czas wykładał w Krakowie Owidiusza i Boethiusa²²⁹.
[1492] rektor szkoły w Lewoczy na Spiszu.
[1498] rektor szkoły w Nysie, dla której ułożył statuty.
1500 rektor szkoły katedralnej we Wrocławiu²³⁰.
Po śmierci Mikołaja Merbotha (↓) odziedziczył po nim mały pierścień²³¹.
- g. [1508] kaznodzieja w Głogowie²³².
[do 10 VI 1516] kanonik legnicki, zrezygnował z beneficjum na rzecz Mateusza Lamprechta *ex causa permutationis pro alio ecclesiastico beneficio*. Wymieniony jedynie z nazwiska (D[ominus] Brauner), zatem identyfikacja z rektorem Kacprem Braunerem jest jedynie hipotetyczna²³³.
[1535] kanonik głogowski²³⁴.

49.

- a. **CASPAR EMMERICH**
- c. Legnica, rodzina mieszczańska. Kacper był zapewne synem Piotra, ławnika miejskiego w latach 1430, 1435 i 1441 oraz rajcy w roku 1439²³⁵, być może tożsamego z ławnikiem lubińskim z roku 1428²³⁶. W 1451 r. Piotr Emmerich mieszkał w domu przy Rynku²³⁷. Zob. Mikołaj Emmerich (↓).

²²⁷ MVB VII, nr 693.

²²⁸ CDS 35, nr 190 i 191: 20 IV 1436, nr 202: 1437, po 13 XII, nr 209: 2 IX 1438.

²²⁹ BAUCH 1901a, s. 34-35.

²³⁰ STOPKA 1994, s. 88, 95, 105, 134, 190, 210.

²³¹ WÓLKIEWICZ 2004, s. 305.

²³² BAUCH 1901a, s. 35.

²³³ APL, AmL II, nr 1103, p. 28r: *Anno 1516. Die 10 Junij investitus est D. Matthaues Lamprecht ad Canonicatum et Praebendam Ecclesiae Collegiatae sacrisepulcri Dominici in Lignitz vacantem per liberam resignationem ex causa permutationis pro alio Ecclesiastico Beneficio Honorabilis et scientifici viri D. Brauner ultimi eorundem Possessoris quam ratam habemus et gratam ad praesentationem Illustris Principis et DD. Friderici Ducis Silesiae.*

²³⁴ BAUCH 1901a, s. 35.

²³⁵ UBSL, 598, 634, 636, 665, 680.

²³⁶ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Lubina), nr 17a: 9 I 1428.

²³⁷ BG, s. 207.

- d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr letni 1466 r. jako Caspar Emrich de Legnitz, w następnym roku był już bakałarzem²³⁸.
- g. 5 VII 1464 z prezentacji Zygmunta Atcze (↓) pierwszy altarysta nowofundowanego III ministerium ołtarza Św. Trójcy, NMP, Wszystkich Aniołów, św. Apostołów Piotra i Jakuba Większego, św. Krzysztofa, św. Katarzyny, Małgorzaty, Doroty, Barbary i Agnieszki dziewic i męczennic, św. Jadwigi, Wszystkich Świętych Męczenników i Wszystkich Dusz (omnium animarum) w kaplicy Pawła Thamme w kościele św. Piotra²³⁹.
[Lata 70. XV w.] wymieniony jako pierwszy altarysta ołtarza Św. Trójcy, NMP, św. Piotra i Pawła w kaplicy Haringer w kościele św. Piotra (z prezentacji Zygmunta Atcze)²⁴⁰.

50.**a. CASPAR GLAUBITZ**

- b. Zmarł 17 X 1516 r., pochowany w kościele parafialnym w Lubinie²⁴¹.
- c. Rodzina szlachecka notowana na Śląsku od 1287 r. szeroko rozrodzona w księstwach legnickim i głogowskim oraz w hrabstwie kłodzkim²⁴². Kacper należał do linii głogowskiej, 26 IV 1516 r. występuje jako dziedzic wsi Zameczno (Samitz) k. Głogowa²⁴³.
- d. W 1513 r. jako pleban lubiński wpisał się na uniwersytet we Wiedniu. Zapewne nie zdążył przed śmiercią uzyskać stopni naukowych²⁴⁴.
- f. 1506 clericus Wratislaviensis dioecesis.
- g. 30 III 1506 otrzymuje inwestyturę na kanonikat i prebendę w kolegiacie legnickiej wakujące po śmierci Jerzego Bobersberga (↓)²⁴⁵. Zrezygnował przed 2 VIII 1512²⁴⁶ kiedy beneficjum to otrzymał Mikołaj Sculteti (↓), i objął zapewne inną kanonię w tej samej kolegiacie, z tytułem legnickiego kanonika występuje bowiem jeszcze 9 V 1515²⁴⁷ (jako fundator 2 manualiów dla wikariuszy legnickiej kolegiaty) i 26 IV 1516 r.²⁴⁸

²³⁸ CDSR II/16, s. 259, II/17, s. 209.

²³⁹ AAWr, II b 2, p. 169.

²⁴⁰ APL, AmL II, nr 1125, p. [18].

²⁴¹ BUWr, rkp. Akc. 1950/781, t. II, s. 138: "Anno 1516, feria sexta post Hedwigis obiit venerabilis vir Caspar Glawbis Can. Legn. et hujus Eccl. Ant. et Past."

²⁴² JUREK 1998, s. 228-229.

²⁴³ APWr, Rep. 76, nr 456 (tylko regest w inwentarzu).

²⁴⁴ Matrikel der Universität Wien, II, s. 400.

²⁴⁵ APL, AmL II, nr 1103, p. 27v: Anno 1506. Penultima mensis Martij investitus est Caspar Glaubiss Wratislaviens: Dioecesis Clericus ad Canonicatum et Praebendam in Ecclesia Collegiata Lignicensi, vacantem per mortem olim D. Georgij Bobersberg ad praesentationem D. Friderici Ducis Lignicensi.

²⁴⁶ Ibidem, p. 27v-28r: Anno 1512. Die 2. Augusti investitus est Nicolaus Sculteti Clericus Wratislaviens: Dioecesis de Canonicatu et Praebenda in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Lignicens: vacantem per liberam resignationem D. Caspari Glabitz ad praesentationem Illustris Domini Ducis Friderici.

²⁴⁷ AAWr, II b 4, p. 108.

²⁴⁸ APWr, Rep. 76, nr 456 (tylko regest w inwentarzu).

2 X 1510²⁴⁹ z prezentacji legnickiej kapituły otrzymuje altarię Bożego Ciała w kościele parafialnym (św. Piotra?)
[16 I 1514] - 1516 pleban kościoła parafialnego w Lubinie²⁵⁰.

51.

a. **CASPAR HENNIG**

- c. Pochodził najprawdopodobniej z Legnicy, w 1451 r. mieszkał tu przy Rynku Piotr Hennig²⁵¹.
- g. [27 X 1472] kapelan kościoła św. Piotra w Legnicy, ustanowiony prokuratorem wszystkich kapelanów tegoż kościoła do reprezentowania w sporze (o dochody) z proboszczem Zygmuntem Atcze²⁵².

52.

a. **CASPAR HOFFMAN (HOFFMANN)**

- b. Na karierę duchowną zdecydował się zapewne dopiero po owdowieniu. Wiadomo, że miał synów Melchiora, Bernarda (zm. 1510²⁵³), Pawła, Hieronima i Eustachego²⁵⁴ oraz córkę Justynę zmarłą w 1495 r. podczas zarazy, od 1491 r. mniszkę w klasztorze Bożego Ciała w Legnicy²⁵⁵. Zmarł w 1500 r., pomiędzy 26 I²⁵⁶ a 12 III²⁵⁷.
- c. Pochodził z Lubina, z rodziny mieszczańskiej. Zapewne identyczny z imieniem, burmistrzem Lubina w roku 1482 r.²⁵⁸. Kacper mógł być synem Mikołaja Hofmana, burmistrza Lubina w roku 1446 r.²⁵⁹, a bratem Krzysztofa, mieszczanina lubińskiego w 1482 r.²⁶⁰.
- d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr zimowy 1464 r. jako *Caspar Hoffman de Loben*. Dwa lata później uzyskał bakalaureat²⁶¹, ale nie posługiwał się nigdy tym tytułem.
- e. [1487] - 1500 kanclerz legnicki, w służbie kolejno ks. Fryderyka I, Ludmiły oraz Fryderyka II i Jerzego²⁶².
- f. 1485 kleryk diecezji wrocławskiej.

²⁴⁹ APL, AmL II, nr 1103, p. 27v: *Anno 1510. Die 2. Octobris investitus est Honorabilis Vir D. Casparus Glaubis Canonicus Ecclesiae Sacri Sepulchri Dominici Lignicens: ad altare vivifici corporis in Ecclesia Parochiali situm per mortem olim D. Joannis Schubart ultimi et immediati ejusdem Rectoris et Ministri ad praesentationem Honorabilium virorum Dominorum Capituli Ecclesiae Collegiatae sacri Sepulchri Dominici jus Patronatus etc.*

²⁵⁰ KLOSE 1924, s. 50, 486.

²⁵¹ BG, s. 212.

²⁵² APL, AmL II, nr 1139, p. I 28-29.

²⁵³ APL, DmL, nr 692, 693; AAWr, II b 4, p. 65.

²⁵⁴ APL, AmL II, 492 (Entwürfe aus dem Stadtbuch 1477-1515), niepaginowane: niedatowany koncept dokumentu RM Legnicy.

²⁵⁵ WAHRENDORFF 1724, s. 198-199; CZECHOWICZ 2003, s. 134, WISZEWSKI 2003, s. 134, 361.

²⁵⁶ APL, AmL II, nr 1139, p. I 68-69, II 7.

²⁵⁷ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 250: 12 III 1500; APWr, Rep. 3, nr 832: 19 VII 1500 (regest z inwentarza).

²⁵⁸ APWr, Rep. 3, nr 751: 19 IV 1482 (regest z inwentarza).

²⁵⁹ APWr, Rep. 3, nr 813: 20 X 1486 (potwierdzenie dokumentu z 12 VIII 1446).

²⁶⁰ APWr, Rep. 3, nr 807: 15 IV 1482 (regest z inwentarza).

²⁶¹ CDSR II/16, s. 247, II/17, s. 204.

²⁶² WAHRENDORFF 1724, s. 498-499; APL, DmL, nr 602: 11 XI 1487.

- g. 4 VI 1485 prezentowany przez RM Lubina na altarię św. Bartłomieja, Wawrzyńca i Barbary w kościele parafialnym w Lubinie²⁶³. Po jego śmierci beneficjum otrzymał 19 VII 1500 Melchior Hoffman (↓)²⁶⁴. [17 II 1487] - 1 VIII 1494 kanonik legnicki²⁶⁵, zapewne z prezentacji księcia Fryderyka I, potwierdzony wielokrotnie jako kanonik i kanclerz legnicki²⁶⁶, zawsze w otoczeniu księżnej Ludmiły. Zrezygnował z kanonii w związku z objęciem dziekanii legnickiej. 1 VIII 1494 otrzymał urząd dziekana kolegiaty legnickiej wakujący po śmierci Jana Girdana²⁶⁷ (↓) – z prezentacji księżnej Ludmiły, w której otoczeniu przebywał²⁶⁸ jako kanclerz legnicki (w 1497 r.²⁶⁹, zapewne omyłkowo, nazywany kanclerzem brzeskim). Od 1498 r. częściej spotykamy go przy książętach Fryderyku II i Jerzym²⁷⁰. Jeszcze w 17 I 1500 akta kapituły katedralnej we Wrocławiu nazywają go książęcym rajcą „*qui multa mala apud ipsos duce contra capitulum, clerum et libertatem ecclesiasticam dicuntur efficere*”²⁷¹. Po jego śmierci dziekanię i kancelarię odziedziczył Melchior Hoffman (↓).

53.

a. CASPAR HOEKSCH (HORTSCH?) DE LEGNICZ

c. Legnica

- g. 7 II 1438 mianowany altarystą nowofundowanej altarii pw. Wszechmogącego Boga i jego świętej męki, NMP, św. Apostołów Jana Ewangelisty i Bartłomieja, św. Jerzego męczennika, św. Hieronima wyznawcy, św. Barbary dziewicy, św. Jadwigi wybranki i wszystkich świętych wybranek w kościele św. Piotra w Legnicy²⁷².

²⁶³ APWr, Rep. 3, nr 811: 4 VI 1485 (regest w inwentarzu).

²⁶⁴ APWr, Rep. 3, nr 832: 19 VII 1500 (regest w inwentarzu); KLOSE 1924, s. 62, 486.

²⁶⁵ WAHRENDORFF 1724, s. 498-499; APL, AmL II, nr 1103, p. 26r.

²⁶⁶ APWr, Rep. 93, nr 176: 11 XI 1488; APWr, Rep. 68, nr 354: 8 III 1489; CDS 9, nr 1095: 14 II 1490, nr 1099: 13 VIII 1490, nr 1102: 9 III 1491, nr 1105: 6 VI 1491, nr 1109: 2 XII 1491, nr 1110: 11 XII 1491, nr 1113: 14 I 1493; APWr, Rep. 93, nr 211: 31 V 1493; APL, DmL, nr 632. 28 I 1494.

²⁶⁷ APL, AmL II, nr 1103, p. 26r: *Anno 1494. Die 1a. Augusti investitus est D. Caspar Hoffman ad Decanatum in Ecclesia Collegiata Lignicens: vacantem per mortem D. Joannis Girdan ultimi ejusdem Decani ad praesentationem Illustris Principis et DD. Ludmillae Diciss: Lignicens: jus Patronatus obtinentis; Ibidem: Anno 1494. Die ut supra [1 VIII] investitus est D. Mgr Jacobus Weidener hujus Dioecesis Presbyter ad Canoniatum et Praebendam in Ecclesia Collegiata Lignicensi vacantem per assecutionem alterius beneficij in eadem Ecclesia D. Casparis Hoffman ad praesentationem DD. Ludmillae Ducissae Silesiae Lignicens: et Goldbergens: jus Patronatus dictorum Canoniatu et Praebendae obtinentis.*

²⁶⁸ APWr, Rep. 93, nr 183: 16 X 1494; APWr, Rep. 68, nr 363: 28 I 1495; CDS 35, nr 394: 14 I 1496; CDS 9, nr 1131: 11 II 1496; APWr, Rep. 93, nr 187: 10 VII 1497, nr 188: 18 XII 1498; APL, AmL II, nr 1139, p. I 68-69, II 7: 26 I 1500.

²⁶⁹ CDS 9, nr 1152: 13 VIII 1497.

²⁷⁰ APWr, Rep. 91, nr 482: 22 VI 1498; CDS 9, nr 1165: 29 IX 1498; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Lubina), nr 32: 3 IX 1498; CDS 9, nr 1168: 6 III 1499, nr 1169: 14 III 1499; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 236: 17 IV 1499; CDS 6, nr 444: 31 V 1499; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Lubina), nr 33: 4 VII 1499; CDS 9, nr 1170: 4 IX 1499, nr 1171 i 1172: 6 IX 1499, nr 1173: 11 IX 1499, nr 1175: 1 XII 1499; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Lubina), nr 34: 2 I 1500.

²⁷¹ ACWr, I/1, nr 1.

²⁷² AAWr, II b 1, p. 61.

54.

a. **CASPAR LAWKOWICZ**

c. Grodków.

d. Immatrykulowany w 1413 w Krakowie jako *Caspar Lancowicz de Grotka*²⁷³.

g. [25 VI 1434] wspomniany jako scholastyk legnicki i były altarysta ołtarza św. Barbary, Katarzyny, Doroty i Marii Magdaleny dziewic w kościele św. Jakuba w Nysie, na który to ołtarz bp Konrad inwestuje księdza Jana Slewicz (↓)²⁷⁴.

55.

a. **CASPAR MAN**

c. Legnica, w 1451 r. Michil Man miał tu dom przy ul. Złotoryjskiej²⁷⁵.

g. [11 III 1494] wikariusz przy kolegiacie legnickiej²⁷⁶.

56.

a. **CASPAR MORGENAW**

c. Pochodził z Nysy, z rodziny dziedzicznych wójtów miasta. Jego ojcem był zapewne Jan Morgenaw, [1453-1480]²⁷⁷ wójt a w 1438 r. student w Lipsku²⁷⁸. Matką była Jadwiga, zm. 1499 jako żona Jana Botzsch²⁷⁹. Następcą Jana Morgenaw na dziedzicznym wójtostwie był Bartłomiej (Bartusch) Morgenaw [1487-1501]²⁸⁰, zapewne brat Kacpra. Ich siostrą była Małgorzata, żona Jerzego Tscheterwang²⁸¹.

d. W 1500 r. immatrykulowany na uniwersytecie w Bolonii już jako scholastyk i proboszcz legnicki²⁸². Tam najpewniej uzyskał tytuł doktora dekretów, którym posługiwał się w 1506 r.²⁸³

e. [1506] komisarz biskupi w Legnicy.

f. 1501 sacerdos²⁸⁴.

g. [1 I 1494] kaznodzieja w Nysie²⁸⁵. W 1500 r. zrezygnował z VII ministerium ołtarza Bożego Ciała w kościele św. Jakuba w Nysie²⁸⁶.

[1500 - 13 XI 1506²⁸⁷] scholastyk legnicki i proboszcz kościoła NMP w Legnicy. W 1506 r. nakazał aby w każdy wtorek w kościele NMP w Legnicy przy ołtarzu św. Anny na cześć tejże świętej była odprawiana Msza św. przez

²⁷³ *Album studiosorum* I, s. 34; GOTTSCHALK 1934, s. 46.

²⁷⁴ APO, Dm Nysy, nr 177 (= CDS 36, nr 170).

²⁷⁵ BG, s. 208.

²⁷⁶ APL, DmL, nr 638.

²⁷⁷ APWt, Rep. 102, nr 722: 20 X 1453; APO, Dm Nysy, nr 214: 13 XI 1458, nr 228: 1464, nr 271: 4 III 1478, nr 277: 24 III 1480, nr 278: 26 V 1480.

²⁷⁸ GOTTSCHALK 1934, s. 56.

²⁷⁹ APWt, DmŚw, nr 1207, 1209.

²⁸⁰ APO, Dm Nysy, nr 296: 10 I 1487, nr 319: 1497, nr 327: 7 XI 1500, nr 330: 1 IV 1501.

²⁸¹ PFOTENHAUER 1895, s. 277, przypis 3.

²⁸² *Acta nationis Germanicae*, s. 257; PFOTENHAUER 1895, s. 277; KNOD 1899, s. 343 i 687, nr 2360; ZONTA 2004, s. 313, nr 840.

²⁸³ SCHULTE 1902, s. 16.

²⁸⁴ KNOD 1899, s. 343, nr 2360.

²⁸⁵ UNTERLAUFF II, nr 195.

²⁸⁶ APWt, Rep. 102, nr 922: 11 III 1500.

²⁸⁷ AAWt, II b 4, p. 21 (= SCHULTE 1902, s. 16)

kapłana w asyście diakona, subdiakona i ministrantów oraz przy dźwiękach organów.

[1508] kanonik głogowski²⁸⁸.

57.

a. **CASPAR REDLIH (REDELICZ)**

g. [1518 - 1537] kustosz legnicki²⁸⁹. W 1535 i 1537 jako przedstawiciel legnickiej kapituły asystował wraz z Mikołajem Gunderlein (↓) przy elekcjach księżni w klasztorze Bożego Ciała w Legnicy²⁹⁰. W 1536 otrzymał od Baltazara Falckenhain 10 węgierskich guldenów rocznego czynszu na jego dobrach w Jenkowie k. Legnicy. Po śmierci kustosza czynsz mieli odziedziczyć jego bratankowie Jerzy i Melchior²⁹¹.

58.

a. **CASPAR SCHOLCZ**

c. Legnica

f. 1499 clericus Wratislaviensis dioecesis

g. [28 XI 1487] *Kacper Scholcz z Legnicy, zarządca opactwa Bożego Ciała w Legnicy*²⁹².

[20 VI 1499] przy fundacji nowego ołtarza w kaplicy Schoberów w kościele św. Piotra pierwszym altarystą został mianowany Wincenty Bantsch (↓) z zastrzeżeniem, że po jego śmierci beneficjum ma objąć Kacper Scholcz. Brak danych aby stwierdzić, czy rzeczywiście wszedł on w posiadanie altarii²⁹³.

[1490-1547] pleban, od 1524 luterański pastor w Ulesiu²⁹⁴.

59.

a. **CASPAR URSINUS VELIUS**

b. W 1529 zrezygnował ze stanu duchownego i ożenił się. W 1532 r. został wychowawcą późniejszego cesarza Maksymiliana II. Zginął we Wiedniu śmiercią samobójcy 5 III 1539 r. rzuciwszy się do Dunaju.

c. Pochodził z mieszczańskiej rodziny ze Świdnicy. Ojciec miał na imię Bernard.

d. Studiował od 1505 r. w Krakowie (*Caspar Bernardi de Sweidnicz*), później także w Lipsku (od 1508: *Caspar Bernhardi de Sweidnicz*) i od 1510 prawo w Bolonii, gdzie udał się jako sekretarz cesarskiego namiestnika Mateusza Langa, biskupa Gurk i późniejszego kardynała. W 1515 r. wpisał się do matrykuły wiedeńskiej (*Caspar Ursinus Schweidnicensis* z dużo późniejszym

²⁸⁸ GERLIC 1993, s. 256, nr 201.

²⁸⁹ BUWr, XV F 48: *Ego Johannes Hartirth emi hunc librum pro marca ab executoribus venerabilis domini Andree Beler praepositi Legnicensis et a me istam marcam percepit dominus Nicolaus Gnaderlen in praesentia domini Casparis Redlih Custodis 1518*. Por. KOCOWSKI 1959, nr 1239 gdzie błędna lekcja nazwiska jako Sedlitz.

²⁹⁰ APWr, Rep. 93, nr 217: 12 VIII 1535, nr 219: 5 I 1537.

²⁹¹ TSCHERSICH 1927, s. 249.

²⁹² APWr, Rep. 93, nr 173; WISZEWSKI 2003, s. 371.

²⁹³ APL, Aml II, nr 1139, p. 29-31.

²⁹⁴ EHRARDTS 1789, s. 320.

dopiskiem *doctor, poeta, regius historiographus uxoratus*), tu od 1519 r. uczył greki, od 1524 jako ustanowiony docent na uniwersytecie. W 1517 r. uhonorowany przez cesarza Maksymiliana I laurem poetyckim i tytułem doktora praw, z tym też tytułem wpisał się 1 VIII 1521 do matrikuły uniwersytetu w Bazylei (*doctor Gaspar Ursinus Velius poeta, orator, canonicus Vratislaviensis*). W 1527 r. ustanowiony przez Ferdynanda I nadwornym historio- grafem a pięć lat później także wychowawcą cesarskich dzieci²⁹⁵.

- g. 29 VI 1519 - przed 1 IX 1529 kanonik legnicki z prowizji biskupa Jan Thurz. W 1529 r. wakującą po jego rezygnacji prebendę objął Baltazar von Promnitz (†)²⁹⁶.

Od 1519 kanonik wiedeński, bazylejski i freiburski²⁹⁷.

3 VIII 1520 - 1529 kanonik katedralny wrocławski²⁹⁸. Objął prebendę waku- jącą po śmierci Wiganda Salzy wbrew oczekiwaniom ks. Fryderyka II, który chciał jej dla Bartłomieja Ruersdorffa (†).

Przypisywanie mu kanonii głogowskiej i nyskiej jest wynikiem nieporozu- mienia²⁹⁹.

60.

- a. **CASPAR WALPURG DE SCHONAW**
 c. Świerzawa.
 f. Presbiter Vratislaviensis dioecesis.
 g. [22 I 1484] kapelan kościoła NMP w Legnicy, rezygnuje z altarii NMP, św. Piotra i Pawła w farze św. Władysława, aby można ją było połączyć z 6 mansjonari- ą przy kościele św. Mikołaja w Świdnicy³⁰⁰.

61.

- a. **CASPAR WEIGEL**
 b. Zmarł we Wrocławiu w 1462 r., zapewne 13 IV – pod tym dniem wpisany do nekrologu żagańskich augustianów³⁰¹. Pochowany w katedrze wrocławskiej,

²⁹⁵ KNOD 1899, s. 591, nr 3942; BAUCH 1886 (passim), 1901, s. 63-65 i 1907, s. 154-155; ZIMMER- MANN 1938, s. 550-552; MUK I, s. 620, II, s. 500; *Matrikel der Universität Wien*, II, s. 425.

²⁹⁶ APL, AmL II 1103, p. 28v: *Anno 1519. Die 29. Junij Reverendissimus Dominus Episcopus providit Honorabili D. Doctori Casparo Vising [sic !] hujus Dioecesis Clerico de Canonicatu et Praebenda in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Dominici in Lignitz vacantem per mortem olim D. Stephani Taverini ultimi, etc quorum collatio, etc.*; Ibidem: *Anno 1529. Die 1. Septembris Reverendissimus Dominus providit Nobili et Eximio Viro D. Balthasari Piernitz utriusque Juris Licentiae Ecclesiae nostrae Majoris Vratislav: de Canonicatu et Praebenda in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Dominici in lignitz per liberam resignationem Eximij D. Caperi Ursini ultimi etc. Quorum collatio provisio etc.*

²⁹⁷ BAUCH 1907, s. 154.

²⁹⁸ ACWr II/1, nr 1329.

²⁹⁹ O kanonii głogowskiej pisze GERLIC (1993, s. 256) i powołuje się na ZIMMERMANN (1938, s. 551) a ten z kolei na BAUCHA (1908, s. 154), który nie podaje takiej informacji. Ten ostatni pisze jednak o kanonii nyskiej, czego z kolei nie potwierdza VÖLKE (1938), który nie notuje takiego kanonika.

³⁰⁰ AAWr, dokumenty parafii w Świdnicy, nr 429: 22 I 1484 Legnica; SIMON 2004, s. 64; JERIN 1937, s. 91.

gdzie wystawiono mu epitafium wspólnie z bratem (choć ten pochowany był w Lipsku)³⁰². Jego testament czytany był w kapitule katedralnej dopiero w styczniu 1483 roku³⁰³.

- c. Brzeg/Osiek, młodszy brat Mikołaja Weigla (↓).
- d. Immatrykulowany w Lipsku w 1429 r., uzyskał tu magisterium *artium* i baka-laureat teologii. W latach 1439 i 1441 był dziekanem wydziału sztuk a w 1442 rektorem całego uniwersytetu. Mimo, że po śmierci starszego brata Mikołaja (1444) wrócił na Śląsk, do końca życia pozostawał członkiem Collegium Ma-ius, w 1445 uzyskał licencjat teologii, w 1453 r. sam nazywa się doktorem w tej dziedzinie, a w śląskich źródłach najczęściej występuje jako profesor teologii lub *sacre Pagine*, co może sugerować, że nauczał we wrocławskiej szkole katedralnej³⁰⁴. Z księgozbioru Weigla 30 rękopisów znalazło się w bibliotece kapituły wrocławskiej³⁰⁵.
- f. 1459 presbiter Wratislaviensis diocesis³⁰⁶.
- g. [16 VII 1445] kanclerz i najprawdopodobniej równocześnie kanonik katedralny we Wrocławiu. 20 X 1447 wybrany przez kapitułę prepozytem, ale musiał ustąpić z tego urzędu na rzecz popieranego przez papieża i króla Fryderyka III kanonika Jana Dustera (↓). Przez pewien czas tytułował się jedynie kanonikiem, ale [2 VI 1451 - 1459] znów był kanclerzem. Zrezygnował ponownie, aby wkrótce [8 I 1461] objąć wrocławski archidiaconat, na którym pozostał do śmierci³⁰⁷. Jego następcą na tym beneficjum był Zygmunt Atcze (↓)³⁰⁸. [1445] - 1460 kanonik głogowski, oddał to beneficjum Kilianowi Haugwitzowi³⁰⁹. [21 XI 1447] altarysta w kościele św. Piotra w Legnicy oraz w kościołach w Brzegu, Oławie, Trzebnicy, a także w Bischofswerda i Godaw (w diecezji miśnieńskiej)³¹⁰. Od 4 VI 1451 pleban w Świdnicy, wystarał się o odpusty dla bractwa maryjnego działającego przy kościele parafialnym³¹¹.

³⁰¹ BUWr, rkp. IV O 36, p. 7b: Aprilis (sylaba *que* z cyzjojanu – 13 IV): *Caspar weygil doctor et canonicus wratislaviensis*. Datę tę potwierdza fakt, że już pod koniec kwietnia 1462 r. pojawia się w źródłach nowy pleban świdnicki Piotr Wartenberg (o „nową prowizję” poprosił dopiero w październiku), por. RG VIII, nr 5010; SIMON 2004, s. 58.

³⁰² BUWr, rkp. Akc. 1950/781, t. 1, s. 6: [Wrocław, katedra], *Casparis et Nicolai Weigel Fratribus Canon. ante sacristiam, Casparis Weigel hujus Sacratiss. aedis Archidiacon. et Nicolao Canonico, fratribus germanis, iisdem sacrae Theologiae Professoribus, ex pago, quem Henrici villam vocant, oriundis, viris summa virtute et ingenio, atque doctrina singulari, agnati benemerentibus, eruditionis et pietatis monumentum posuerunt. Obierunt Caspar minor natu Wratislaviae 1462, Nicolaus Lipsiae 1444.*

³⁰³ APWr, DmWr, nr 5725: 27 I 1483 Wrocław.

³⁰⁴ CDSR II/11, nr 33, 46; RPG II, nr 917; HANKE 1707a, s. 148-149; PFOTENHAUER 1882, s. 205-208.

³⁰⁵ DOLA 1983, s. 413.

³⁰⁶ RG VIII, nr 1325.

³⁰⁷ DOLA 1983, s. 412-413; RG VI, nr 660; RG VIII, nr 1325.

³⁰⁸ RG VIII, nr 5214.

³⁰⁹ GERLIC 1993, s. 256

³¹⁰ RG VI, nr 660.

Od [1452] archidiakon opolski³¹².
 Niezrealizowane prowizje:
 1440, 1448 na kanonikat miśnieński
 1450, 1459 na dziekanię brzeską (?)

62.**a. CASPAR WEIGEL**

- c.** Brzeg, być może, jak sugeruje Pfothenauer³¹³, był bliskim krewnym Mikołaja Weigla, zm. 1444 (↓) i jego brata Kacpra, zm. 1462, (↑) kanoników wrocławskich³¹⁴.
- d.** Immatrykulowany w 1477 r. w Bolonii jako *Caspar Weygel de Brega Wratislaviensis dioc.*, tu też uzyskał w 1479 r. licencjat dekretów³¹⁵. Nie ma natomiast pewności czy jest on tożsamy z imiennikiem, który w 1461 r. wpisał się na uniwersytet w Lipsku i w 1464 r. został bakałarzem³¹⁶.
- g.** [1476] kanonik brzeski³¹⁷.
 [24 I 1481 - 29 VII 1482] kanonik legnicki³¹⁸.

63.**a. CLEMENS**

- g.** [1203³¹⁹] wspomniany jako proboszcz kościoła NMP w Legnicy przy okazji uposażania przez księcia Henryka Brodatego klasztoru w Trzebnicy.

64.**a. CLEMENS BEDIRMANN**

- b.** Zmarł pomiędzy 3 III 1417³²⁰ a 7 VII 1418³²¹, kiedy to Michał Marsig, altarysta chojnowski starał się o prowizję na wakujące po śmierci Klemensa probostwo w Kunicach k. Legnicy (ostatecznie otrzymał je Jerzy Eckhardi ↓).
- c.** Prochowice.
- e.** [23 IX 1390 - 2 III 1404] notariusz publiczny w Legnicy³²².
- f.** Clericus Wratislaviensis dioecesis.
- g.** [1400 - 28 XI 1407] mansjonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej³²³.

³¹¹ DOLA 1983, s. 413; SIMON 2004, s. 54-58; AAWr, dok. parafii w Świdnicy, nr 327: 10 VII 1460 Wrocław.

³¹² DOLA 1983, s. 413; VELDTRUP 1995, s. 60-61.

³¹³ PFOTENHAUER 1882, s. 208; IDEM 1895, s. 272.

³¹⁴ DOLA 1983, s. 412-413; GERLIC 1993, s. 256.

³¹⁵ PFOTENHAUER 1895, s. 272; KNOD 1899, s. 615, nr 4096; SCHÖNBORN 1933, s. 186

³¹⁶ BERNHOFEN 1940, s. 112.

³¹⁷ BERNHOFEN 1940, s. 112.

³¹⁸ AAWr, II b 3, p. 130-133 (= APWr, Rep. 96, nr 18); APL, DmL, nr 416 (verso): 29 VII 1482 Legnica.

³¹⁹ *SUb* I, nr 83 (= *SR*, nr 92), nr 115 (= *SR*, nr 127), nr 181 (= *SR*, nr 193).

³²⁰ APWr, Rep. 66, nr 413a (= *USL*, nr 496).

³²¹ MVB VII, nr 321.

³²² APWr, Rep. 3, nr 754a: 23 IX 1390 s.l. (prawdopodobnie Legnica); APWr, Rep. 91, nr 386a: 24 V 1403 Legnica; AAWr, dokumenty kolegium Wikariuszy, nr 131: 2 III 1404 Legnica; LUSCHEK 1940, s. 166.

[9 XI 1412 - 3 III 1417] kanonik legnicki, jednocześnie komisarz i sędzia *causarum ecclesiarum* w archidiakonacie legnickim³²⁴. Jako kanonik legnicki wymieniony również 19 V 1415³²⁵ wśród biorących udział w pobiciu i bezprawnym uwięzieniu ks. Aleksego Crokaw z Legnicy. Nie dożył wyroku pozbawiającego winnych tego zajścia beneficjów.

[Przed 1418] pleban w Kunicach k. Legnicy³²⁶.

65.**a. CLEMENS HESELER (HEZELER, CLEMENS DE BREGA)**

c. Brzeg, z rodziny mieszczańskiej, zapewne blisko spokrewnionej z tak samo piszącą się rodziną w Legnicy – zob. Łukasz Heseler (↓). Jego rodzicami byli Mikołaj i Anna³²⁷.

d. Immatrykulowany w 1417 w Krakowie jako *Clemens Heyseler de Brega*³²⁸, po 3 latach zdobył tam bakalaureat *artium*³²⁹. W 1422 r. wpisany do matrykuły lipskiej³³⁰, ale wrócił do Krakowa i tu w 1425 r. został magistrem *artium*, w 1431 r. prowadził wykłady z arytmetyki oraz *exercitium physicorum*, w 1435 r. był dziekanem wydziału *artium*³³¹ i zaczął studiować teologię – jego nazwisko figuruje w spisie bakałarzy dopuszczonych do wykładów na wydziale teologii³³². W przerwach pomiędzy pobytami w Krakowie przebywał w Nysie, gdzie potwierdzony jest jako rektor szkoły przy kościele św. Jakuba w latach 1428 (brał wówczas udział w walkach z Husytami) i 26 III 1434³³³. W 1439 r. występuje z tytułem bakałarza św. teologii³³⁴.

g. [1439 - 1462] kanonik w Brzegu, gdzie na stałe rezydował. 25 VI 1462 r. przekazał testamentem kapitulie brzeskiej swój dom w Brzegu³³⁵.
[15 IV 1439 - 1451] kanonik legnicki³³⁶.

³²³ LUSCHEK 1940, s. 166; APWr, Rep. 96, nr 5 (= *UBSL*, nr 393): 14 IV 1402; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 80: 28 XI 1407.

³²⁴ APWr, Rep. 91, nr 405; APWr, Rep. 66, nr 413a (= *UBSL*, nr 496), gdzie rozstrzyga spór między Mikołajem Storkettil a konwentem św. Mikołaja na przedmieściu chojnowskim, por. także APWr, Rep. 66, nr 386 i 391 gdzie określona istota sporu; APWr, Rep. 96, nr 6b i 6c: 1414-1417 (proces Jerzego Lehar, wikariusza kolegiaty legnickiej z braćmi Mikołajem i Janem Apetz z Rogoźnika); APWr, Rep. 102, nr 421: 20 II 1414 Legnica (wyrok w sprawie altarii w Złotoryi); REISCH 1917, nr 309: 30 III 1414 Legnica (zawiadania proboszczów kościołów NMP i św. Piotra w Legnicy, że Krzysztof Beler, który mimo wydanej ekskomuniki nie poprawił się, dostaje na prośbę gwardiana i konwentu legnickich franciszkanów jeszcze 8 dni. Jeżeli i ich nie wykorzysta, ekskomunika zostanie ogłoszona we wszystkich kościołach).

³²⁵ MVB VII, nr 464: 21 VII 1419, nr 1613: 6 VII 1426 (= RG IV/1, k. 68-69).

³²⁶ MVB VII, nr 321.

³²⁷ BERNHOFEN 1940, s. 68.

³²⁸ MUK I, s. 91.

³²⁹ KPUK, s. 19, 21, 29.

³³⁰ CDSR II/16, s. 72.

³³¹ GOTTSCHALK 1934, s. 48; BAUCH 1907, s. 111-112; GĄSIOROWSKI 2001, s. 526, 528.

³³² MARKOWSKI 1965, s. 168, 189; IDEM 1997, s. 272.

³³³ Ibidem; KASTNER 1866, s. 9.

³³⁴ BERNHOFEN 1940, s. 69.

³³⁵ BERNHOFEN 1940, s. 68-69; APWr, Rep. 68, nr 300.

³³⁶ BERNHOFEN 1940, s. 68-69; KNOBLICH 1867, s. 462: 15 IV 1439 kanonik legnicki Klemens Hezeler ustanowiony jednym z wykonawców testamentu wikariusza kapituły św. Krzyża we

66.**a. CLEMENS ROSENGARTHEN**

g. [31 VII 1438] wikariusz kolegiaty legnickiej³³⁷.

67.**a. CLEMENS DE WANSOW**

b. Zmarł 10 V (pod tym dniem wpisany do nekrologu kolegiaty Św. Krzyża we Wrocławiu)³³⁸, w 1371 r. lub później³³⁹.

c. Wiązów k. Strzelina, syn Jana. Być może bliski krewny kanonika wrocławskiego Jana z Wiązowa³⁴⁰.

e. [10 IV 1344] wymieniony jako notariusz na dokumencie książąt legnickich Waclawa i Ludwika³⁴¹.

[21 XI 1347 - 14 V 1348] notariusz biskupa Przeclawa z Pogorzeli³⁴².

g. [28 III 1352] prokurator legnicki³⁴³.

[10 II 1354, 12 VI 1360, 1 IX 1362] kanonik kolegiaty Św. Krzyża we Wrocławiu. W 1354 r. aby zapewnić fundusze na godne obchodzenie świąt św. Heleny oraz męczeństwa i translacji św. Stanisława przekazał kapitule swój ogród w osadzie walońskiej we Wrocławiu. Kanonikat i prebendę posiadał jeszcze zapewne w 1371 r., zobowiązywał się wówczas zrezygnować z nich jeśli otrzyma jedną z prałatur katedralnych³⁴⁴.

[11 IX 1356] pleban kościoła św. Piotra w Legnicy³⁴⁵.

[5 XII 1358 - 11 I 1371] kanonik katedralny we Wrocławiu. Starł się o jedną z prałatur katedralnych, najpierw w 1368 r. jako kapelan cesarzowej Elżbiety (urodzonej ks. świdnickiej, żony Karola IV), a w 1371 r. jako kapelan kard. Wilhelma, bpa Ostii³⁴⁶. Realizację tych planów zniweczyła zapewne śmierć Klemensa.

68.**a. CONRADUS**

d. [29 IX 1360] - 1364 magister, rektor szkoły przy kościele św. Piotra w Legnicy³⁴⁷, zrezygnował w r. 1364³⁴⁸. Próba osadzenia jego następcy wywołała

---

Wrocławiu Franciszka Raschin (sam miał z tego spadku otrzymać *ad vitae tempora* brewiarz); APWr, Rep. 96, nr 11 (= *UBSL*, nr 679): 3 XII 1441 Wrocław, występuje w imieniu legnickiej kapituły w sporze z miejscowymi wikariuszami o zarząd dochodów; *UBSL*, nr 758: 11 XII 1451 Legnica, występuje w imieniu legnickiej kapituły przy regulacji granicznej między wioskami Gniewomierz i Raczkowa.

³³⁷ APL, DmL, nr 389 (= *UBSL*, nr 647a, s. 479-480, gdzie błędna data: 30 VI).

³³⁸ KÖNIG 1866, s. 318, 338.

³³⁹ KUCHENDORF 1937, s. 141, nr 163.

³⁴⁰ SCHINDLER 1938, s. 378, nr 362.

³⁴¹ Ibidem.

³⁴² *RŚ* I, nr 665; *UBSL*, nr 154.

³⁴³ *RŚ* II, nr 656.

³⁴⁴ *RŚ* II, nr 992; KUCHENDORF 1937, s. 141, SCHINDLER 1938, s. 378.

³⁴⁵ APWr, Rep. 116, nr 101 (= *RŚ* III, nr 323).

³⁴⁶ SCHINDLER 1938, s. 378.

³⁴⁷ APWr, Rep. 93, nr 31 (= *UBSL*, nr 219; SCHULTE 1902, s. 15).

ostrzy spór pomiędzy RM Legnicy a wrocławskim scholastykiem Szymonem z Legnicy, który ostatecznie zachował nad szkołą patronat.

69.**a. CONRADUS**

- g.** [26 VII 1419] wymieniony jako dziekan kapituły legnickiej, następca Franciszka Briegera. Poza tą jedną wzmianką postać nieznana³⁴⁹.

70.**a. CONRADUS DOZBERK**

- b.** Zmarł pomiędzy 2 VII 1333 a 30 VI 1334 r.³⁵⁰, kiedy to z tytułem oficjała występuje jego następca Apeczko Deyn z Ząbkowic.
- d.** Od 1305 występuje w źródłach z tytułem magistra, od 1325 także doktora dekretów³⁵¹. Z jego księgozbioru pozostała jedynie łacińska Biblia w zbiorach Biblioteki Kapitulnej we Wrocławiu. Samulski przypisuje mu też redakcję części Zwierciadła Saskiego i łacińskie tłumaczenie Prawa Magdeburgskiego³⁵².
- e.** [1 VII 1301] adwokat konsystorza wrocławskiego.
- g.** [16 IV 1305 - 2 VII 1333] oficjał wrocławski³⁵³.
[25 I 1308 - 1333] kanonik katedralny wrocławski³⁵⁴.
[2 XII 1314 - 22 VI 1333] pleban kościoła św. Piotra w Legnicy³⁵⁵. Poza dwoma przypadkami brak śladów jego pobytu w Legnicy, probostwo traktował raczej jako prebendę i nie zajmował się duszpasterstwem, które spoczywało na zastępcach – w 1329 r. wspomniany jako wicepleban Konrad Ysinberg (↓)³⁵⁶.

71.**a. CONRADUS GAWEN**

- c.** Rodzina rycerska osiadła w okolicach Legnicy. Jan (Hannus, Johannes) Gawen występuje 1396-1421³⁵⁷ na dworze kolejnych książąt legnickich: Ruperta, bpa Waclawa i Ludwika II, z czego w latach 1410-1417³⁵⁸ jako starosta legnicki, a w 1415 r. jako dziedzic Wądroża Wielkiego³⁵⁹. W 1437 r. dziedzicem Zimnej Wody k. Lubina był Jorge Gawin³⁶⁰. Mógł on być synem starosty Jana, podobnie jak kanonicy legnicy Jan (↓) i Konrad.

³⁴⁸ AAWr, dok. M.40 (= *UBSL*, nr 249; SCHULTE 1902, s. 15): 29 XI 1365; por. STOPKA 1994, s. 75-76.

³⁴⁹ GRÜNHAGEN 1863, s. 140 (według zaginionej legnickiej księgi ziemskiej).

³⁵⁰ SAMULSKI (mps), s. 288.

³⁵¹ SAMULSKI (mps), s. 287.

³⁵² Ibidem, s. 288.

³⁵³ *SR*, nr 2833 – *SR*, nr 5237; SAMULSKI (mps, s. 288-290) naliczył ponad 150 dokumentów potwierdzających stałe pełnienie przez Konrada tego urzędu.

³⁵⁴ SAMULSKI (mps), s. 287-291.

³⁵⁵ *APL*, *AmL* II, nr 1139, p. IV 34 (= *UBSL*, nr 40 gdzie błędna data: 23 VI; *SR*, nr 3447); *APL*, *DmL*, nr 41 (= *UBSL*, nr 100; *SR*, nr 5233).

³⁵⁶ JUJECZKA 2000, s. 11.

³⁵⁷ *UBSL*, nr 364, 376, 377, 387, 390, 391, 392, 403, 406, 412, 422, 424, 426, 427, 431, 433, 438, 439, 440, 519, 520, 524, 529, 533; *APL*, *AmL* II, nr 491 (*Stadtbuch*): 26 IV 1419.

³⁵⁸ *UBSL*, nr 443: 9 I 1410, nr 454: 8 X 1411, nr 496: 3 III 1417.

³⁵⁹ *APL*, *AmL* II, nr 1139, p. 143.

³⁶⁰ *UBSL*, nr 641: 6 IX 1437.

- e. [1411 - 1412] przebywał na dworze bpa wrocławskiego Waclawa³⁶¹, w 1414 r. występuje jako pisarz biskupi³⁶².
- g. [25 X 1418] pleban w Czerwonym Kościele (Rotkirch) k. Legnicy³⁶³.
[31 VIII 1441 - 30 I 1443] kanonik legnicki³⁶⁴.
[Przed 1460] prepozyt opactwa Bożego Ciała w Legnicy³⁶⁵.

72.**a. CONRADUS HAYDILSBERG**

- g. 4 V 1468 kanonik legnicki Andreas Pamyry występuje przed legnicką ławą miejską w imieniu byłego kanonika Konrada Heidelberga, doktora medycyny i Burmanna Schellendorff w sprawie o czynsze³⁶⁶.

73.**a. CONRADUS ISINBERG (YSINBERC, YSINBERG)**

- c. Pochodził z Legnicy, gdzie w tym czasie również jego brat (?) Henryk Ysinberg, zm. po 1364 r., burmistrz w latach 1333 i 1339, ławnik 1324, 1350 i 1352³⁶⁷. Zob. także Georgius Isinberg (↓).
- g. [27 V 1329] występuje w Legnicy jako wicepleban wraz z miejscowym archidiaconem Paschonem (↓) jako wykonawcy testamentu prezbitera Konrada zw. de Provin na rzecz kościoła św. Piotra w Legnicy. Do tego też kościoła zapewne odnosi się tytuł Konrada Ysinberga, zwłaszcza, że plebanem był tam wówczas nierezydujący w Legnicy Konrad Dozberk (↑)³⁶⁸.

74.**a. CONRADUS DE KNOBELCHSDORF**

- c. Rodzina szlachecka osiadła pierwotnie w Czartkowicach k. Złotoryi, później podzielona na dwie linie, żagańską i kłodzką. Konrad, podobnie jak jego o wiek późniejszy współrodowiec Jan, scholastyk legnicki (↓), należał do linii kłodzkiej. Ojcem Konrada był Hanko, posiadacz wielu dóbr w okolicach Kłodzka i Ząbkowic³⁶⁹.

³⁶¹ APWr, Rep. 93, nr 86, 283: 25 VI 1411, Otmuchów; APWr, Rep. 93, nr 88: 3 VII 1412, Legnica; Ibidem, nr 89: 3 VIII 1412, Legnica.

³⁶² APL, AmL II, nr 1201, p. 248 (140v): 2 II 1414.

³⁶³ AAWr, dok. chron. 25 X 1418 Legnica (= JUNGWITZ 1899, s. 399).

³⁶⁴ UBSL, nr 676 (= SCHIRRMACHER 1866, s. 49); APWr, Rep. 93, nr 120.

³⁶⁵ APWr, Rep. 93, nr 138 (= APL, AmL II, nr 362, p. 32rv): 11 VII 1462 Legnica, Wincenty Hadelery, wójt Legnicy i wymienieni ławnicy miasta oświadczają, że Maciej Lindener, zarządca opactwa Bożego Ciała przed Legnicą, jako przedstawiciel konwentu tego klasztoru, przedstawił na piśmie świadectwo Pawła i Hansa Bartów, którzy opisali, w jaki sposób 2 łany leżące koło kościoła w Rzeszotarach (*Rischtern*) przeszły od Piotra Libenow na rzecz klasztoru za czasów prepozyta Konrada Gawen; por. WISZEWSKI 2003, s. 369.

³⁶⁶ APL, AmL II, nr 365 (Schöppenbuch 1468), p. 27.

³⁶⁷ UBSL, nr 74: 9 VIII 1324, nr 102: 1333, nr 113: 5 II 1339, nr 173: 12 I 1351, nr 186: 29 XI 1352 (= *RŚI* II, nr 774), nr 188: 19 XII 1352 (= *RŚI* II, nr 777), nr 194: 27 II 1353 (= *RŚI* II, nr 830), nr 226: 11 XII 1361, nr 249: 29 XI 1365.

³⁶⁸ APL, AmL II, nr 1139, p. I 21 (= UBSL, nr 91; SR, nr 4849); por. PANZRAM 194, s. 117; JUJECZKA 2000, s. 11.

³⁶⁹ JUREK 1998, s. 320.

- g. 1354/58 kanonik kolegiaty Św. Krzyża we Wrocławiu, domownik i kapelan ks. Mikołaja ziebickiego. Rezygnuje z powodu zamiany z Ulrykiem (Wilrikiem) de Landiscron na kanonik legnicką³⁷⁰.
1354/1358 - [3 VI 1363] kanonik legnicki³⁷¹.

75.**a. CONRADUS RUDOLFI**

- g. [28 XI 1407 - 4 III 1409] kanonik legnicki i pleban kościoła we wsi Sobota k. Wlenia. W 1409 r., wraz z prezbiterem Janem Ryme (wikariuszem?) uposażyli 10 grzywnami ołtarze Bożego Ciała i św. Doroty w kościele w Sobocie³⁷².

76.**a. CRISTANUS DE SORAU (ZOR, ZAR, ZARER)**

- c. Mógł pochodzić z Żar (niem. Sorau), ale bardziej prawdopodobne jest, że należał do legnickiej rodziny mieszczańskiej piszącej się de Sarow – pochodzili z niej wójt dziedziczny Legnicy Jan de Sarow [1338, 1339]³⁷³, szewc Mikołaj [1382 - 1397]³⁷⁴ i Jorge [1412]³⁷⁵. W 1355 r. u boku księcia Ludwika I występuje nieznaney kondycji Krystian z Żar³⁷⁶.
g. [22 XI 1417 - 26 X 1422] prepozyt opactwa Bożego Ciała w Legnicy³⁷⁷.
[31 VII 1438] rezydujący kanonik legnicki³⁷⁸.
[20 V 1446 - 10 VIII 1447] kantor legnicki, w 1446 r. brał udział w synodzie diecezjalnym³⁷⁹.

77.**a. CRISTOFERUS PLANCZE**

- g. [1530] prepozyt opactwa Bożego Ciała w Legnicy³⁸⁰.

78.**a. CRISTOFERUS SCHONEFELDT (SCHÖNFELD)**

- c. Pochodził z Legnicy, z rodziny często notowanej w XV w. jako Schonefelt lub Schonewelder. W 1424 i 1432 r.³⁸¹ rajcą legnickim był Piotr Schonewel-

³⁷⁰ UNTERLAUFF 1893, s. 319-320 (= *RS*/IV, nr 9): niedatowany formularz; KUCHENDORF 1937, s. 98.

³⁷¹ *UBSL*, nr 236.

³⁷² APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 80; APWr, Rep. 132a (Dep. parafii w Lwówku Śląskim), nr 34.

³⁷³ APL, DmL, nr 46 (= APL, AmL II, nr 1201, p. 12; *UBSL*, nr 110); RÖBLER, s. 3, nr 7: 28 VI 1339 gdzie wspomniany już bez tytułu dziedzicznego wójta.

³⁷⁴ *UBSL*, nr 319: 30 IV 1382; *UBSL*, nr 373: 1397.

³⁷⁵ APL, AmL II, nr 1201, p. 66r: 2 III 1412.

³⁷⁶ APWr, Rep. 116, nr 101 (= *RS*/III, nr 70).

³⁷⁷ APWr, Rep. 93, nr 92; CDS 35, nr 111: 1 VII 1418; APWr, Rep. 93, nr 98: 11 IX 1420, nr 101: 26 X 1422; por. WISZEWSKI 2003, s. 369, gdzie błędna lekcja nazwiska: Baer.

³⁷⁸ APL, DmL, nr 389 (= *UBSL*, nr 647a, s. 479-480, gdzie błędna data: 30 VI); IN wystawiony *in domo habitationis honorabili viri, domini Cristanni de Soraw, canonici ecclesiae collegiatae sancti sepulchri dominici Legniczensis*.

³⁷⁹ CP X, s. 421; AAWr, dok. chron. 10 VIII 1447 Legnica, dokument kanonika legnickiego Zygmunta Sachse wydany *sub sigillio venerabili domini Cristanni Zarer, cantori ecclesiae legniczensis*.

³⁸⁰ APWr, Rep. 28, nr 479, p. 138v; WISZEWSKI 2004, s. 369.

³⁸¹ *UBSL*, nr 545: 1 V 1424, nr 608: 25 V 1432, nr 609: 11 XI 1432.

der, w 1451 r. mieszkała w Legnicy przy ul. Piekarskiej wdowa po nim oraz przy ul. NMP Mikołaj Schonefelt³⁸². Krzysztof był, zgodnie z wpisem w matrykule krakowskiej, synem Piotra [1469-1499], trzykrotnego burmistrza Legnicy³⁸³. Jego bratem był Hans (ławnik 1500 r.³⁸⁴), zmarły przed 1511 r., kiedy to Krzysztof występował przed legnicką ławą w imieniu osieroconych bratanc Magdaleny i Marty³⁸⁵.

- d. Immatrykulowany Krakowie 12 VIII 1491 jako *Cristoferus Petri de Legnythez* (w tym samym roku w Lipsku immatrykulował się Piotr Schönfeld z Legnicy, później bakałarz dekretów – zapewne brat Krzysztofa)³⁸⁶. W Krakowie uzyskał Krzysztof Schönfeld w 1494 r. bakalaureat i w 1496 r. magisterium *artium* (wiadomo, że z zamiłowaniem uczył się greki)³⁸⁷ i doktorat medycyny³⁸⁸. W 1507 przeniósł się do Lipska, gdzie 18 X 1508 r. przyjęty został *ad consilium facultatis medicinae*³⁸⁹. Ostatnia pewna wiadomość o nim pochodzi z 1519 r.³⁹⁰
- g. Do 1503 altarysta I ministerium ołtarza Św. Trójcy, NMP, Wszystkich Aniołów, św. Apostołów Piotra i Jakuba w kaplicy Pawła Thamme w kościele św. Piotra w Legnicy, zrezygnował przed 6 II, kiedy to RM Legnicy prezentowała na to beneficjum Leonarda Eberlein³⁹¹.

79.

- a. **CRISTOFERUS THYME (THIEME, THIMO, THIMONIS, THYMIUS)**
- b. Zmarł 2 VI 1498 r.³⁹²
- c. Kozuchów, rodzina mieszczańska o tradycjach naukowych. Jego ojcem był zapewne Henryk Thime (Thymo), burmistrz kozuchowski w latach 1431, 1451 i 1455, rajca 1457 a matką Dorota³⁹³. Brat Krzysztofa, Henryk Thime (↓), podobnie jak on sam był rektorem lipskim i kanonikiem legnickim. W Lipsku studiowali także Daniel Thyme (imm. 1457³⁹⁴), późniejszy bur-

³⁸² BG, s. 209, 220.

³⁸³ APL, AmL II, nr 144, p. 134-153: 9 VIII, 2 IX i 8 XI 1469 (rajca); APL, AmL II, nr 367 i APL, DmL, nr 537: 23 X 1471 (ławnik); APWr, Rep. 93, nr 164: 16 IV 1477; APL, DmL, nr 549: 17 XII 1477 (ławnik); APL, DmL, nr 560: 13 XII 1478 (burmistrz); APL, AmL II, nr 370; APL, DmL, nr 571: 18 VIII 1481; APL, AmL II, nr 1139, p. I 8-9 i APL, DmL, nr 577: 5 II 1482 (burmistrz); APWr, Rep. 132a Dep. Goldberg, nr 133-137; APL, DmL, nr 589: 20 V 1483, 9 i 23 I 1484 (ławnik); APL, DmL, nr 597-598 14 VI i 11 X 1486 (ławnik); APL, AmL II, nr 371: 1487 (burmistrz); APL, DmL, nr 608-609: 6 i 20 V 1488 (ławnik); APL, AmL II, nr 1139, p. II 12-13; APL, DmL, nr 642: 26 VIII 1495 (ławnik); APL, DmL, nr 648: 17 X 1498 (ławnik); APL, DmL, nr 654: 4 I 1500 (burmistrz).

³⁸⁴ APL, DmL, nr 652-653: 2 IX i 23 X 1500.

³⁸⁵ APL, AmL, nr 373, p. 4-6.

³⁸⁶ SCHÖNBORN 1933, s. 180; BAUCH 1905, s. 181-184: tam szczegółowy opis kariery naukowej.

³⁸⁷ MUK I, s. 494, KPUK, s. 92, 95.

³⁸⁸ Tak BAUCH 1905, s. 181-184, nazwiska tego brak jednak w wykazie bakałarzy i doktorów medycyny Akademii Krakowskiej, zob. MARKOWSKI 1997a.

³⁸⁹ CDSR II/16, s. 478, II/17, s. 73.

³⁹⁰ BAUCH 1905, s. 183-184.

³⁹¹ APL, DmL, nr 674.

³⁹² HANKE 1707a, s. 168-169, PFOTENHAUER 1882, s. 213.

³⁹³ PFOTENHAUER 1882, s. 214-215.

³⁹⁴ CDSR II/16, s. 205.

mistrz Kozuchowa [1475, 1486]³⁹⁵, oraz Aleksy Thyme (zm. 1464), który po studiach wykładał na uczelni jako magister atrium i bakałarz teologii. W 1495 jako komtur i proboszcz w Strzegomiu występuje Jan Thyme³⁹⁶.

- d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr letni 1442 r. jako *Kristof Thyme von Freistadt*. Rok później był już bakałarzem, a po następnym pół roku magistrzem. Wymieniany później kolejno jako *cursor* (1452), *vicecancellarius* (1454) i *sententiarius* (1455). W zimowym semestrze 1455 r. został dziekanem wydziału *artium*, a trzy lata później (jako magister *artium*, bakałarz teologii i kanonik legnicki) rektorem. W 1461 r. uzyskał jeszcze licencjat z teologii³⁹⁷. Członkiem *Collegium maius* był do śmierci. Od 1478 r. występuje jako doktor teologii³⁹⁸, pod koniec życia także jako profesor.

Według Hankego i Pfothenhauera. po śmierci swojego protektora ks. Henryka XI (1476 r.), miał Krzysztof Thyme zrezygnować z godności kościelnych na Śląsku i wrócić do Lipska. Nawet jeśli tak było, to raczej po 1482 r. (zob. niżej).

- g. [1458] kanonik legnicki³⁹⁹.
 [22 III 1468 - 1 VIII 1482] pleban kozuchowski i jednocześnie prepozyt miejscowego kolegium mansjonarzy⁴⁰⁰.
 [1468/1469] wikariusz przy kolegiacie głogowskiej. W późniejszym okresie [1485 - 1491/1492] posiadał tam także altarię św. Zofii oraz I ministerium altarii św. Jana Ewangelisty⁴⁰¹.
 [Po 1476] kanonik w Zeitz⁴⁰².

80.

a. DOMINICUS FRITSCHÉ

- c. Być może pochodził z Legnicy, gdzie w 1415 r. występują Mikołaj Fritschen z żoną Małgorzatą, mieszkający przy ul. Złotoryjskiej⁴⁰³. W 1451 przy tej samej ulicy (choć trudno dociec czy w tym samym domu) mieszkał Konrad Frysen⁴⁰⁴. Dużo później [1526-1536] Hans Frysche był złotnikiem w Legnicy⁴⁰⁵. W 1449 Filipa Fritsche spotykamy wśród mieszczan jaworskich⁴⁰⁶.
- g. [27 X 1472] kapelan kościoła św. Piotra w Legnicy⁴⁰⁷.

³⁹⁵ APWr, Rep. 4, nr 24bb: 18 XI 1486, PFOTENHAUER 1882, s. 215.

³⁹⁶ APWr, Rep. 6, nr 114: 27 VII 1495 (regist z inwentarza).

³⁹⁷ CDSR II/17, s. 7-10, 12-15, 131, 134, 152, 154, 157, 160-163, 172, 174, 181-183, 214; PFOTENHAUER 1882, s. 213-215.

³⁹⁸ APWr, Rep. 76, nr 357: 19 II 1478, nr 376: 4 VII 1485; por. GERLIC 1996, s. 285.

³⁹⁹ CDSR II/17, s. 214.

⁴⁰⁰ AAWr, II b 3, p. 3-4; APWr, Rep. 76, nr 357: 19 II 1478, nr 367: 1 VIII 1482.

⁴⁰¹ GERLIC 1996, s. 285.

⁴⁰² PFOTENHAUER 1882, s. 214.

⁴⁰³ UBSL, nr 483: 7 VIII 1415 (1416?).

⁴⁰⁴ BG, s. 208.

⁴⁰⁵ HINTZE 1912, s. 136.

⁴⁰⁶ SCHÖNAICH 1903, s. 182.

⁴⁰⁷ APL, AmL II, nr 1139, p. I 28-29.

81.**a. DOMINICUS PROCKENDORF (BROCKENDORF)****b.** Ur. 4 VIII 1487, zm. 13 V 1552⁴⁰⁸.**c.** Rodzina patrycjuszowska z Wrocławia, o korzeniach legnickich – pisała się z Brochocina k. Złotoryi (Brockendorf). Dominik miał być synem Jana (Hansa) zm. 1517 i Katarzyny Stronchen (Strönichen), a wnukiem Tomasza von Brockendorf, zm. 1481, rajcy legnickiego z 1454 r., od 1456 r. we Wrocławiu oraz jego żony Jadwigi, córki Macieja Gruttschreiber, burmistrza legnickiego i Jadwigi Girdan⁴⁰⁹.**d.** Immatrykulowany w 1500 r. w Krakowie jako *Dominicus Johannis Brockendorff de Wratislavia*. Tam też uzyskał w 1501 r. bakalaureat i w 1506 r. magisterium *artium*. W 1510 r. występuje już jako doktor prawa kanonicznego, który to tytuł uzyskał najpewniej na jednym z uniwersytetów włoskich⁴¹⁰.**g.** Od [12 VIII 1510] kanonik katedralny wrocławski, od [10 VII 1551] archidiacon. [2 III 1519 - 24 VIII 1525] i od [1 VII 1551] oficjał i wikariusz *in spiritalibus*. Stale rezydował we Wrocławiu⁴¹¹.

[10 V 1534] kanonik w kapitule Św. Krzyża we Wrocławiu.

Był też kanonikiem głogowskim (do śmierci) i, według relacji Baucha i Zimmermanna, legnickim. Niestety żaden z wymienionych autorów nie podaje źródeł potwierdzających posiadanie przez Dominika kanonii w Legnicy.

82.**a. EGIDIUS****d.** Występuje jako magister, co może być jedynie tytułem kurtuazyjnym przynależnym rektorowi szkoły.Po 13 V 1349 rektor szkoły przy kościele św. Piotra w Legnicy, przeniesiony z podobnego stanowiska w Złotoryi a jeszcze wcześniej rektor szkoły w Środzie Śląskiej⁴¹².**g.** Być może identyczny z wpisanym do nekrologu lubiąskiego kantorem i kanonikiem legnickim Idzim (Egidius), choć nota ta nie jest datowana i nie ma pewności czy odnosi się do XIV wieku⁴¹³.⁴⁰⁸ PUSCH III, s. 274; BAUCH 1907, s. 151; ZIMMERMANN 1938, s. 438.⁴⁰⁹ PUSCH III, s. 273-274.⁴¹⁰ BAUCH 1907, s. 151.⁴¹¹ BAUCH 1907, s. 151; ZIMMERMANN 1938, s. 437-438.⁴¹² AAWr, dok. M 39 (= *UBSL*, nr 157; *RŚI* II, nr 64; SCHULTE 1902, s. 14-15): 13 V 1349 Wrocław, upoważnienie Henryka, scholastyka wrocławskiego dla archidiacona legnickiego Henryka de Bancz do przekazania kierownictwa szkoły św. Piotra w Legnicy magistrowi Idziem.⁴¹³ BUWr, rkp. IV F 214 (*Necrologium Lubense* 1615), p. 76v: 29 X [...] *Item obiit dominus Egidius cantor et canonicus Legnicensis* [...].

83.

a. ERASMUS MEWERER

b. Zmarł 31 III 1502 r.⁴¹⁴, pochowany w kościele św. Elżbiety we Wrocławiu. Jego płyta nagrobna (kamienna z mosiężnym napisem) znajdowała się najprawdopodobniej pierwotnie w posadzce k. zakrystii. Obecnie zachowany jedynie metalowy fragment bez kamiennej płyty w kolekcji Starowiejskich w Warszawie⁴¹⁵.

c. Wrocław, Por. Mikołaj Mewerer (↓).

d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr letni 1451 r. jako Erasmus Burchardi Mewerer de Wratislavia, w 1455 r. został bakałarzem a w 1459 r. magistrem *artium*⁴¹⁶. W tym samym czasie studiował w Lipsku bliski krewny (brat?) Erazma - Jakub Meurer z Wrocławia, immatrykulowany w 1445 r., w 1451 r. magister, 1457 dziekan wydziału *artium*, od 1462 r. w Krakowie jako Jacobus Borkardi Mayerer de Wratislavia, magister *artium universitatis Lipsensis*⁴¹⁷.

Z księgozbioru Erazma zachowało się obecnie 7 inkunabułów (w 5 woluminach) oraz 1 rękopis: dzieła Tomasza z Akwinu, Bernarda z Clairvaux, Hugona od św. Wiktora, Jana de Tambaco i Piusa II. Dwa tomy trafiły po jego śmierci do żagańskich augustianów, reszta została przez wykonawców testamentu rozdana lub sprzedana⁴¹⁸.

g. Od 17 XI 1445 altarysta ołtarza św. Marii, Magdaleny, Marty i Łazarza w kaplicy Wszystkich Świętych w kościele parafialnym św. Jakuba w Nysie⁴¹⁹. [Przed 1483] kaznodzieja w Świdnicy (zapewne w kościele parafialnym)⁴²⁰.

⁴¹⁴ Odpisy epitafium (zob. poniżej) podają zgodnie *ultima Maji*, ale właściwsza wydaje się data podana przez egzekutorów testamentu w inkunabule BUWr, XV F 225 (KOCOWSKI 1959, nr 2745): [...] *obiit anno domini Millesimo quingentesimo secundo feria quinta infra octavas pasche, que fuit ultima dies Martij*.

⁴¹⁵ BUWr, rkp. Akc. 1950/781 (*Grunaeus*), t. II, p. 59v: *Hac cubat imposita sub mole Magister Erasmus Maurer vir gravis et nostra religionis amans. Qui docuit vita doctrina moribus. Quo pacto summi scanditur orbis iter. Obiit an. 1502 ultima Maji. M. Dominic. Erasmi Meurer Predicatori*; BUWr, rkp. R 2671, p. 124; por. CZECHOWICZ 2003, s. 208, gdzie niepełna lekcja (m. in. bez nazwiska).

⁴¹⁶ CDSR, II/16, s. 173, II/17, s. 164, 176, 205-207, 213.

⁴¹⁷ BAUCH 1907, s. 125-126.

⁴¹⁸ BUWr, XV F 225 (KOCOWSKI 1959, nr 2745): THOMAS DE AQUINO, *Scriptum super Quarto libro Sententiarum*, Köln, Henricus Quentell, 2 II 1480, 2°; BUWr, XV F 1016 (KOCOWSKI 1959, nr 2741): THOMAS DE AQUINO, *Scriptum super Tertio libro Sententiarum*, Köln, Joannes Koelhoff, 1476, 2°; oba przekazane do klasztoru augustianów w Żaganiu, por. ŚWIERK 1965, s. 58; BUWr, XV F 600 (Kocowski 1959, nr 2460): RODERICUS ZAMORENSIS, *Speculum vitae humanae*, Roma, Conradus Sweynheym et Arnoldus Pannortz, 1468, 2°; BUWr, XV F 808 (KOCOWSKI 1959, nr 468, 2282): 1. BERNARDINUS CLARAVALENSIS, *Flores*, Köln, Joannes Koelhoff, 14[82], 2°, 2. PIUS II, *Epistolae familiares*, Nürnberg, Antonius Koberger, 16 IX 1481, 2°, BUWr, rkp. I F 735, sprzedane przez wykonawców testamentu; BUWr, XV F 744 (KOCOWSKI 1959, nr 1450, 1666): 1. Hugo de Sancto Victore, *De sacramentis fidei christianae*, [Augsburg, Günther Zainer, ok. 1477], 2°, 2. Joannes de Tambaco, *Consolatio Theologiae*, [Speyer, Georgius de Spira, ok. 1478], 2°, przekazane przez wykonawców testamentu dla NN, z zaleceniem aby sam przekazał w testamencie innemu ubogiemu kapłanowi.

⁴¹⁹ JUNGnitz 1914, s. 46.

[1490 - 4 IV 1492] scholastyk legnicki i proboszcz kościoła NMP w Legnicy, najprawdopodobniej zrezygnował z beneficjów. W Legnicy nigdy nie rezydował⁴²¹.
[1497 - 1502] kaznodzieja w kościele św. Elżbiety we Wrocławiu⁴²².

84.**a. ERHARD BEHEM (BEHME, BEHM, CZEHEN)**

- b. Utonął w Nysie 17 VII 1515 r. Jego ciało odnaleziono dopiero po 8 tygodniach i pochowano w nyskim kościele św. Anny⁴²³.
- e. [1482 - 1512] biskupi sędzia dworski w Nysie.
- g. [6 XII 1482 - 1493] kanonik nyski.
[28 X 1493] - 1515 prepozyt nyski⁴²⁴.
9 VIII 1493 - 1515 kanonik legnicki z prowizji biskupa Jana Rotha⁴²⁵.

85.**a. ERHARD VON QUEISS**

- b. Ur. około 1490, zm. 10 IX 1529 na zamku w Pasłęku w czasie epidemii choroby zw. „angielskim potem”. Pochowany został w katedrze w Kwidzynie. Mimo swojej biskupiej godności na przełomie 1527 i 1528 ożenił się z Apolonia,

⁴²⁰ BUWr, XV F 600 (KOCOWSKI 1959, nr 2460): *Donum Martini Lindener [zm. 1483] decretorum doctoris et Canonici Wrat. pro domino Magistro Erasmo Mewerer praedicatoris in Sweydnicz.*

⁴²¹ Tak podaje BAUCH 1908, s. 4 (a za nim BURDA 1916, s. 40) na podstawie dokumentu Rep. Ropp., II 3 z ówczesnego Archiwum Miejskiego we Wrocławiu. Inne dokumenty z tego zespołu włączone są obecnie do Dokumentów miasta Wrocławia, ale tego konkretnego nie udało się odszukać. Pozostałe 2 cytowane przez Baucha dokumenty pochodzące z Rep. Ropp. datowane są na rok 1491: APWr, DmWr, nr 6107 (dawniej Rep. Ropp., 22dd): 16 II 1491 Miśnia; DmWr, nr 6133 (dawniej Rep. Ropp., 27hh): 1 IX 1491 Wrocław. Dokumenty dotyczą kolejno: 1.) ustanowienia przez prof. teologii Marka Sculteti, kustosa miśnieńskiego i kantora głogowskiego prokuratorem i pełnomocnikiem dla załatwienia spraw sądowych we Wrocławiu (oraz w przyszłości egzekutorem testamentu) Erazma Mewerer, scholastyka i proboszcza legnickiego, oraz 2.) przedłożenia przez Erazma Mewerer w/w pełnomocnictwa we Wrocławiu i ustanowienia prokuratora zastępczego w osobie Jana Dorn, wikariusza przy kolegiacie głogowskiej; APWr, DmWr, nr 6156: 4 IV 1492 Wrocław, Erazm Mewerer, scholastyk i proboszcz legnicki, w imieniu Małgorzaty Bottnerynne, ksieni klasztoru Bożego Ciała w Legnicy przejmuje od Mikołaja Werner z Wrocławia i jego żony Małgorzaty prawa do 6 grzywien czynszu z sołectwa w Ręszowie (niem. Ransen) k. Wołowa.

⁴²² CDS 11, s. 111; BUWr, XV F 225 (KOCOWSKI 1959, nr 2745): *Hunc librum dederunt nobis executores Venerabilis viri Magistri Erasmi Mewrer quondam praedicatoris ecclesiae sanctae Elisabeth in Wratislavia [...].*

⁴²³ VÖLKE 1938, s. 93.

⁴²⁴ VÖLKE 1938, s. 93.

⁴²⁵ APL, AmL II, nr 1103, p. 26r: *Anno 1493. Die 9. Augusti D. Reverendissimus providit Ercharo Behem de Canonicatu, et Praebenda in Ecclesia Collegiata in Lignitz vacantem per mortem D. Martini Leser, quorum collatio ad suam Paternitatem, ut loci Lignicens: vacantem per mortem D. Joannis Stankonis ultimi eorundem Praebendati ad praesentationem Ordinarium spectare dignoscitur; Ibidem, p. 28r: Anno 1515. Die 25. Augusti Reverendissimus D. Episcopus providit Venerabili viro D. Mattheo Lampricht Decretorum Doctori Canonico Ecclesiae Majoris S. Sepulchri Dominici in Lignitz vacantem per mortem olim D. Euchardi Czehen ultimi et immediati eorundem Canonici et Praebendati cujus collatio ad suam Clarissimam Paternitatem spectat.*

- ks. ziębicką z Podiebradów, kuzynką ks. legnickiego Fryderyka II, do tej chwili klaryską w Strzelinie. Apolonia zmarła w Kwidzynie w marcu 1529 r. w czasie połogu po urodzeniu jedynej córki Marii (zm. 1539 w Królewcu)⁴²⁶.
- c. Starków (Storkow) na Dolnych Łużycach (ob. woj. lubuskie).
- d. W 1506 r. razem z bratem Wolfgangiem wstąpił na uniwersytet w Frankfurcie nad Odrą (magisterium 1510)⁴²⁷. Kontynuował studia w Bolonii od 1515 r., tam też 19 III 1517 r. uzyskał doktorat obojga praw⁴²⁸.
- e. Po ukończeniu studiów wstąpił na służbę księcia legnickiego i brzeskiego Fryderyka II, który uczynił go kanclerzem a w 1523 r. polecił swojemu szwagrowi ks. Albrechtowi Hohenzollernowi, wówczas jeszcze wielkiemu mistrzowi Zakonu NMP Domu Niemieckiego⁴²⁹. Ten uczynił go biskupem pomezzańskim (zob. poniżej) i wielokrotnie korzystał z jego talentów dyplomatycznych. Queiss był naturalnym łącznikiem pomiędzy Fryderykiem i Albrechtem⁴³⁰, walnie przyczynił się do uzyskania zgody polskiego króla Zygmunta I Starego na sekularyzację Zakonu i poddanie Prus, odtąd dziedzicznego księstwa w lenno polskie⁴³¹. Brał też udział w samym akcie hołdu Albrechta na rynku krakowskim 10 IV 1525 – w imieniu księcia prosił tam króla o łaskę i przyjęcie w poczet lenników⁴³². Później wysyłany był przez ks. Albrechta w misjach dyplomatycznych do Rzeszy, Danii, Polski i na Węgry⁴³³.
- f. Clericus Misnensis dioecesis.
- g. 26 IX 1518 objął z prezenty księżęcej wakujące po rezygnacji Bartłomieja Ruersdorfa (†) scholasterię legnicką i probostwo kościoła NMP⁴³⁴.
10 IX 1523 mianowany przez ks. Albrechta biskupem pomezzańskim. Wstąpił do Zakonu. Papieskiej confirmacji z racji wyznawanych przekonań nigdy nie uzyskał, sakry biskupiej nie przyjął. Obok wspomnianego Albrechta i biskupa sambijskiego Jerzego Polenza (skądinąd podobnie jak Erhard duchownego diecezji miśnieńskiej) główny promotor reformacji w Prusach Książęcych.

⁴²⁶ GŁOGOWSKI 1997, s. 53-56.

⁴²⁷ BAUCH 1897a, s. 42.

⁴²⁸ *Acta nationis Germanicae*, s. 279; KNOD 1899, s. 425, nr 2899; WOLF-DAHM 1994, szp. 1092; KARP 1996, s. 559.

⁴²⁹ KRÄMER 1977, s. 81-82; WOLF-DAHM 1994, szp. 1092.

⁴³⁰ Doskonałe świadectwo daje tu zachowana korespondencja obu władców wydana przez KRÄMER 1977, szczególnie strony 81-84, 93-95, 299-304 i inne (wg indeksu).

⁴³¹ WOJTYSKA 1992, passim; WOJAK 1993, s. 18-20.

⁴³² WOJAK 1993, s. 20.

⁴³³ SZYMANIAK 1992, s. 59.

⁴³⁴ APL, AmL II 1103, p. 28rv: *Anno 1518. Die 26. Septembris investitus est Venerabilis Vir D. Erhardus Queyss V. J. D. Misnensis Dioecesis Clericus ad scholasteriam in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Dominici et Ecclesiam Parochialem B. M. V. in Lignitz dictae scholasteriae annexam, vacantem per liberam resignationem Venerabilis Viri D. Bartholomaei Raustorff Decretorum D. ultimi et immediati ad praesentationem Illustris Principis et DD. Friderici Ducis Silesiae Legnicens: Bregen: inferioris Silesiae supremi Capitanei Jus Patronatus earundem obtinentis.*

W 1525 r. wprowadził w swojej diecezji luterańską w duchu ustawę kościelną pt. „Artykuły dotyczące ceremonii i innych porządków kościelnych”⁴³⁵.

85a.**a. EZECHIEL GEPPERT**

c. Legnica⁴³⁶. Zob. także Filip Geppert (↓).

d. Być może identyczny z Ezechiaszem (!) Gebhartem z Legnicy, który we wrześniu 1542 wpisał się na uniwersytet w Wittenberdze⁴³⁷.

g. [1524/1529] kanonik legnicki⁴³⁸.

86.**a. FRANCISCUS (FRANCO, FRANCKO)**

b. Zmarł 5 VI 1288 r.⁴³⁹

d. Począwszy od 1259 r. występuje z tytułem magistra.

g. [Od 30 IV 1259] kanonik katedralny wrocławski⁴⁴⁰.

[9 I 1268 - 24 II 1268] archidiakon legnicki⁴⁴¹.

[23 III 1268 - 11 II 1285] archidiakon opolski⁴⁴². Występuje stale u boku biskupów wrocławskich Tomasza I i Tomasza II. W Legnicy i Opolu nie rezydował, mieszkał na stałe we Wrocławiu.

87.**a. FRANCISCUS**

g. [1446] wymieniony w *Bitschens Zinsbuch* jako *sacristanus Mansionariorum Ecclesie collegiate sancti sepulchri dominici Legniczensis*, który w 1428 r. kupił od miasta 1 grzywnę rocznego czynszu⁴⁴³. W 1451 r. mieszkał w swoim domu naprzeciw dominikańskiego klasztoru Św. Krzyża⁴⁴⁴.

88.**a. FRANCISCUS ALCZENAW DE LEGNICZ**

c. Najprawdopodobniej pochodził z szeroko rozrodzonej na Śląsku rodziny Zedlitzów, z linii osiadłej w Olszanicy (Alzenau) k. Złotorii. W I połowie XV w. starostami księstwa legnickiego byli kolejno po sobie Henryk von Alcze-

⁴³⁵ WOLF-DAHM 1994, szp. 1092; KARP 1996, s. 559; WOJAK 1993, s. 39n, gdzie szczegółowe omówienie dokumentu, ostatnio na ten temat także TODE 2002, passim. O samym mianowaniu biskupem przez wielkiego mistrza zob. GLAUERT 2003, s. 230-231.

⁴³⁶ TSCHERSICH 1934, s. 218.

⁴³⁷ AAV I, s. 198: [IX 1542] Ezechias Gebhart Lignicensis

⁴³⁸ NAP, ČDKM, IV, karton 135, s. 93v.

⁴³⁹ Ustalenie SAMULSKIEGO (mps, s. 299), m.in. na podstawie wpisu w nekrologu klasztoru w Czarnewasach.

⁴⁴⁰ SAMULSKI (mps), s. 298-300.

⁴⁴¹ *SUB* IV, nr 47 i 48: 9 I 1268, nr 53: 24 II 1268; PANZRAM 1937, s. 107.

⁴⁴² *SUB* IV, nr 55: 23 III 1268, nr 62: 11 V 1268, nr 65: 17 V 1268, nr 139: 5 IX 1271, nr 144: 20 X 1271, nr 149: 26 XI 1271, nr 159: 8 I 1272, nr 169: 24 III 1272, nr 179: 7 VI 1272, nr 265: 29 IV 1275, *SUB* V, nr 48: 3 III 1283; VELDTRUP 1995, s. 62.

⁴⁴³ BZ, nr 248, 302.

⁴⁴⁴ BG, s. 215.

naw [1415-1427] i jego syn Hentschel [1433-1444]⁴⁴⁵. Franciszek był zapewne synem Henryka a bratem Hentschela.

- e. [1413 - 1417] notariusz publiczny⁴⁴⁶.
[3 III 1417] syndyk i prokurator klasztoru i szpitala św. Mikołaja w Legnicy⁴⁴⁷.
- f. Clericus Wratislaviensis dioecesis.
- g. [14 VII 1434 - 3 XII 1441] wikariusz przy kolegiacie Św. Grobu w Legnicy⁴⁴⁸.
[1467, 1468] altarysta w kościele NMP w Legnicy⁴⁴⁹.

89.

- a. **FRANCISCUS BRIGER (DE BREGA)**
- b. Zmarł najpewniej pomiędzy 26 IV a 26 VII 1419 r., kiedy to jako jego następcą na legnickiej dziekanii wspomniany jest Konrad (†).
- c. Pochodzenie niewątpliwie mieszczańskie, być może z samego Brzegu, ale rodzina pisząca się Briger występowała na przełomie XIV i XV wieku także w Głogowie⁴⁵⁰.
- e. [1400 - 1414] pisarz (*unser schreiber*, w 1411 także *unser obirster schreiber*) księcia brzeskiego (później także legnickiego) Ludwika II⁴⁵¹. Po uzyskaniu dziekanii legnickiej tytułowany kanclerzem⁴⁵².
Luszek utożsamia go z Franciszkiem z Brzegu, synem Piotra Fabri zw. z Namysłowa, notariuszem publicznym cesarskiej powagi, czynnym we Wrocławiu w latach 1400 i 1416⁴⁵³. Wydaje się jednak, że mylnie utożsamia on przynajmniej 2 lub nawet 3 osoby, w tym też naszego Franciszka Brigera, który nawet jeśli był notariuszem publicznym, to raczej nie w 1416 r.
- g. [26 XI 1405 - 1418] kanonik brzeski⁴⁵⁴.
[18 X 1414 - VI 1416] kustosz brzeski⁴⁵⁵.
[29 IX 1417 - 2 X 1417] kanonik legnicki⁴⁵⁶.
[16 X 1417 - 26 IV 1419] dziekan kapituły legnickiej⁴⁵⁷.

⁴⁴⁵ ZEDLITZ 1938, tablica 20; JUREK 1998, s. 308-309; *UBSL*, nr 695: 27 VIII 1444.

⁴⁴⁶ APL, DmL, nr 246 (= *UBSL*, nr 466): 19 XI 1413; APWr, Rep. 107, nr 92 (= HEYNE II, s. 833): 18 VI 1414, uzupełnienie testamentu Piotra Adolphi, dziekana legnickiego i kanonika opolskiego; AAWr, dok. chron. 29 IX 1417 Taczalin; LUSCHEK 1940, s. 170.

⁴⁴⁷ *UBSL*, nr 496: 3 III 1417.

⁴⁴⁸ APWr, Rep. 96, nr 9 i 11 (= *UBSL*, nr 679).

⁴⁴⁹ APL, AmL II, nr 364 (*Schöppenbuch 1467-68*), p. 188: 11 XII 1467, AmL II, nr 365 (*Schöppenbuch 1468-69*), p. 79rv: 1468.

⁴⁵⁰ BERNHOFEN 1939, s. 57-58.

⁴⁵¹ APWr, Rep. 68, nr 174: 10 XI 1411; SZAFRAŃSKI 1972, s. 105, 113.

⁴⁵² APWr, Rep. 91, nr 423 (= HEYNE II, s. 760): 19 XI 1417.

⁴⁵³ LUSCHEK 1940, s. 169.

⁴⁵⁴ APWr, Rep. 66, nr 366; BERNHOFEN 1939, s. 58, brak tam informacji o tym, że był Franciszek Briger także brzeskim kustoszem.

⁴⁵⁵ APL, DmL, nr 253 (= APL, AmL II, nr 1201, p. 203r; *UBSL*, nr 475); RI XI/1, s. 133, nr 1962 i 1963, Franciszek Briger, kustosz brzeski i Henryk v. Borsnitz, dziekan legnicki przyjęci w poczet kapelanów cesarza Zygmunta Luksemburskiego.

⁴⁵⁶ AAWr, dok. chron. 29 IX 1417 Taczalin; AAWr, dok. V.71: 2 X 1417 Legnica; BERNHOFEN 1939, s. 58; LUSCHEK 1940, s. 169.

⁴⁵⁷ APL, DmL, nr 267 (= APWr, Rep. 66, nr 414b; *UBSL*, nr 500): 16 X 1417; APWr, Rep. 91, nr 423 (= HEYNE II, s. 760): 19 X 1417; APL, AmL II, 491 (*Stadtbuch*), p. 74rv: 30 V 1418, oraz p.

90.

a. **FRANCISCUS CARBONE TOMACELLI**

b. Zmarł 18 VI 1405 r.

c. Pochodził z Włoch, zapewne podobnie jak Pietro Tomacelli (Bonifacy IX), z Neapolu. Rodzina o nieznanym statusie.

g. Należał do Zakonu Cystersów, w 1382 r. został biskupem diecezji Monopoli⁴⁵⁸.

17 XII 1384 na VI konsystorzu kreowany przez papieża Urbana VI kardynałem-prezbiterem tytułu św. Zuzanny. Zrezygnował wówczas z rządów w diecezji Monopoli. W 1381 r. kardynałem, również z kreacji Urbana VI, został Pietro Tomacelli, ówczesny protonotariusz apostolski, późniejszy papież (w konklawe uczestniczył także Franciszek) Bonifacy IX (1389-1404)⁴⁵⁹. Od 1389 r. pełnił w Kurii urząd penitencjarza większego⁴⁶⁰.

W XI 1390 r. otrzymał papieską prowizję na kanonikat katedralny we Wrocławiu, potwierdzony na tej prebendzie (oraz na kanonikacie kolegiaty św. Salwatora w Utrechcie) w I 1392 r. W 1398 r. oddał kanonię katedralną Leonardowi z Ząbkowic w zamian za kanonię głogowską. W Głogowie był już wcześniej (1397) archidiakonem, ale w 1402 r. zamienił ten urząd na prepozyturę Św. Krzyża w Nordhausen⁴⁶¹.

W 1400 r. potwierdzony jako archidiakon legnicki *ex concessione et dispensacione [apostolicae] sedis*, kiedy to w zamian za prawo patronatu nad kościołem parafialnym w Złotym Stoku (Reichenstein) oddał księciu legnickiemu Rupertowi podobne prawo nad kościołem Św. Grobu w Legnicy (chodziło o prawo obsadzania proboszcza), co niedługo później pozwoliło księciu ufundowane przez siebie kolegium mansjonarzy uposażyć kuracją⁴⁶².

Poza Śląskiem posiadał jeszcze kanonie w Utrechcie i Minden, prepozytury w Emmerich i Deventer, prepozyturę Św. Krzyża w Nordhausen⁴⁶³, scholasterię w Bremie, prepozyturę wiedeńskiego opactwa św. Antoniego w Konstancji, oraz tytułem komandorii opactwo w Farfa w podrzymskiej diecezji Sabina.

76r: 26 IV 1419, gdzie wraz RM Legnicy rozsądza spory pomiędzy poddanymi rady i kapituły. Por. także GRÜNHAGEN 1863, s. 140, gdzie dwa wpisy dotyczące dziekana legnickiego Franciszka Brigera z protokołów Kapituły Katedralnej we Wrocławiu (październik 1418, styczeń 1419).

⁴⁵⁸ SCHINDLER 1938, s. 217.

⁴⁵⁹ Dane z prowadzonej przez University of Florida witryny internetowej „*The Cardinals of the Holy Roman Church*” (www.fiu.edu/~mirandas). Tu konkretnie dane dotyczące konklawe i konsystorzy w XIV w. (www.fiu.edu/~mirandas/conclaves-xiv.html; www.fiu.edu/~mirandas/consistories-xiv.html); por. także FISCHER-WOLLPERT 1990, s. 126-127.

⁴⁶⁰ APWr, DmŚw, nr 265: 27 IX 1389 Rzym, Franciszek, kardynał-prezbiter tytułu św. Zuzanny udziela jako papieski penitencjarz odpustu prezbiterowi Piotrowi zwanemu Knobloch, jego bratu i siostrze.

⁴⁶¹ SCHINDLER 1938, s. 217-219; GERLIC 1993, s. 213.

⁴⁶² MVB V/2, nr 1579; RG II, kol. 278-280; SCHINDLER 1938, s. 218-219.

⁴⁶³ DERSCH 1940, s. 45.

91.

a. FRANCISCUS FALLERDORF

- b. Zmarł krótko przed 4 I 1499 r., kiedy to na jego miejsce mansjonarzem został Jerzy Cerdonis (↓)⁴⁶⁴.
- c. Legnicka rodzina mieszczańska (w 1451 r. mieszkał przy ul. Chojnowskiej Hans Folerdorf)⁴⁶⁵ pisząca się od nazwy podlegnickich Gniewomirowic (niem. Fellendorf). Zob. także Jan Voglersdorf (↓).
- g. Od 5 VII 1486 mansjonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej tytułem zamiany z Wincentym Bantsch (↓)⁴⁶⁶. Przedmiotem zamiany była najprawdopodobniej altaria św. Anny w kościele św. Piotra, którą otrzymał Franciszek po śmierci kanonika Mikołaja Grenewicza (↓)⁴⁶⁷.

92.

a. FRANCISCUS FLOSZER (FLOSSER) DE BREGA

- b. W źródłach śląskich występuje po raz ostatni 27 XII 1421 r. - wg insertu w *Liber Berghianus*⁴⁶⁸, zapewne błędnego skoro już 26 XI i 5 XII tr. kancelaria papieska wystawiła prowizję na wakujące po jego śmierci kaplicę św. Jana w Miśni⁴⁶⁹ i kanonikat głogowski⁴⁷⁰.
- c. Brzeg.
- f. Clericus Wratislaviensis dioecesis, w 1401 r. uzyskał trzyletnią dyspensę dla przyjęcia wyższych święceń⁴⁷¹.
- g. Od [13 VIII 1383] altarysta ołtarza św. Michała w kościele św. Jakuba w Nysie. 9 XI 1396 r. zrezygnował z tego beneficjum na rzecz tutejszego plebana Michała, aby już po roku (10 XII 1397) ponownie starać się – skutecznie – o jego objęcie⁴⁷².
[13 VIII 1383] kanonik w kolegiacie św. Idziego we Wrocławiu⁴⁷³.
Od [17 VI 1398] altarysta ołtarza św. Wacława w katedrze miśnieńskiej z prowizji papieskiej⁴⁷⁴.

⁴⁶⁴ APL, AmL II, nr 1103, p. 26v: Anno 1499. Die 4. Januarij investitus est D. Georgius Cerdonis ad Mansionariam Capellae Ecclesiae Collegatae sacri Sepulchri Dominici Lignicens: annexae vacantem per mortem olim D. Francisci Fallerdorff ad praesentationem Illustris Principis Ducissae Silesiae Legnicen: Brigen: et Goldbergens: jus Patronatus dictae mansionariae obtinentis.

⁴⁶⁵ BG, s. 210.

⁴⁶⁶ APL, AmL II, nr 1103, p. 25r: Anno 1486. Die 5. Mensis Julij investitus est D. Franciscus Fallerdorff ad mansionariam Capellae S. M. V. Choro Ecclesiae Collegatae S. Sepulchri Dominici in Legnitz annexae vacand: ex causa permutationis Honorabilis viri D. Vincentij Bautsch, ultimi ejusdem Mansionariae Ministri ad praesentationem Illustris Principis et DD. Friderici Ducis Silesiae Legnicens: & Brigen: fautoris et amici nostri charissimi Ius Patronatus dictae Mansionariae obtinentis.

⁴⁶⁷ APL, AmL II, nr 1125, p. [16]: niedatowana nota dotycząca ołtarza św. Anny (lata 70. XV w.), przy niej późniejsza nota z nazwiskiem *Franciscus Fallerdorf*.

⁴⁶⁸ SCHINDLER 1938, s. 216.

⁴⁶⁹ MVB VII, nr 865: 5 XII 1421, podobnie nr 1174: 2 III 1424.

⁴⁷⁰ RG IV/3, nr 3570.

⁴⁷¹ MVB V/2, nr 1864.

⁴⁷² MVB V/1, nr 701; MVB V/2, nr 1313; MVB VI, nr 390 (= RG II, 1282): 20 VII 1409; MVB VII, nr 22 i 24: 25 XI 1417; SKRZYPCZYK 2000, s. 99.

⁴⁷³ MVB V/1, nr 701; SKRZYPCZYK 2000, s. 99-100.

[22 I 1401] pleban w Tyńcu⁴⁷⁵.
 Od [1405] kanonik głogowski⁴⁷⁶.
 Od [5 X 1408] kanonik katedralny wrocławski z prowizji biskupiej⁴⁷⁷ (wcześniej i później starał się także o prowizję apostolską na prebendę)⁴⁷⁸. 1411-1414 prokurator kapituły.
 [20 VII 1409] kanonik legnicki⁴⁷⁹. W 1398 r. posiadał też w legnickiej kolegiacie ołtarz św. Andrzeja Apostoła⁴⁸⁰.
 Od [20 VII 1409] rektor kaplicy św. Jana w Miśni⁴⁸¹.
 Od [1417] dziekan w Głogówku⁴⁸².
 Od [1417] kanonik polski⁴⁸³.

Niezrealizowane prowizje:

1383 na probostwo w Paczkowie⁴⁸⁴.
 W 1409 starał się o kanonię budziszyńską⁴⁸⁵.

93.

a. FRANCISCUS FROLICH

- c. Być może Chojnów, skąd pochodził nieco późniejszy Augustyn Frolich, student lipski od 1422 r.⁴⁸⁶
- g. [23 IX 1390 - 31 X 1399] wikariusz przy kolegiacie legnickiej⁴⁸⁷. W 1390 r. ustanowiony wraz z Augustynem Smolcz ze Ścinawy wykonawcą testamentu Mikołaja, proboszcza w Pieszkowie k. Lubina.

94.

a. FRANCISCUS HASE ALIAS WOITSDORF DE LEGNICZ

- b. Zmarł 26 X 1463 r. i pod tym dniem wpisany do nekrologu kościoła św. Piotra w Legnicy⁴⁸⁸ na co przeznaczył testamentem czynsz 2 florenów z Góry⁴⁸⁹ (były tam również legaty dla wikariuszy kolegiaty legnickiej⁴⁹⁰ i na cel fundacji

⁴⁷⁴ MVB V/2, nr 1035: 17 X 1396 (prowizja), nr 1313; SYGUSCH 1975, s. 21.

⁴⁷⁵ MVB V/2, nr 1864.

⁴⁷⁶ GERLIC 1993, s. 213.

⁴⁷⁷ CDS 36, nr 115, s. 31: 31 V 1414 Wrocław; MVB VI/2, nr 997: 28 IX 1414; CDS 36, nr 118-119, s. 32-33: 1415 Wrocław; SCHINDLER 1938, s. 215-216; DOLA 1983, s. 348.

⁴⁷⁸ MVB VI, nr 13: 11 XI 1404, nr 390: 20 VII 1409, nr 1038: 15 I 1415; MVB VII, nr 22 i 24: 25 XI 1417.

⁴⁷⁹ MVB VI, nr 390.

⁴⁸⁰ MVB V/2, nr 1313 (= RG II, kol. 277).

⁴⁸¹ MVB VI, nr 390: 20 VII 1409; MVB VII, 22 i 24: 25 XI 1417, nr 865, 1174.

⁴⁸² MVB VII, nr 22 i 24: 25 XI 1417.

⁴⁸³ MVB VII, nr 22 i 24: 25 XI 1417.

⁴⁸⁴ MVB V/1, nr 701.

⁴⁸⁵ MVB VI, nr 390 (= RG II, 1282): 20 VII 1409.

⁴⁸⁶ CDSR II/16, s. 69.

⁴⁸⁷ APWr, Rep. 3, nr 754a (= KD VI, nr 628); AAWr, dok. chron. 31 X 1399 Legnica (JUNGNITZ 1899, s. 397).

⁴⁸⁸ JUJECZKA 2000, s. 42, poz. 300.

⁴⁸⁹ APL, Aml II, nr 1139, p. I 64-66: 6 X 1463 Wrocław (testament Franciszka Woitsdorfa).

⁴⁹⁰ APWr, Rep. 96, nr 14: 18 IV 1464.

- nowego ołtarza w katedrze)⁴⁹¹. Do nekrologu kapituły Św. Krzyża we Wrocławiu wpisany pod dniem 27 X⁴⁹².
- c. Legnica, rodzina mieszczańska pisząca się z Wojciechowa k. Złotoryi (niem. Woitsdorf).
- d. Immatrykulowany 1413 w Krakowie jako *Franciscus Voyczdorf de Legnicz*, tu w 1414 r. uzyskał bakalaureat i w 1417 r. magisterium *artium*⁴⁹³. Od 1424 r. jako *magister Cracoviensis* kontynuował studia w Lipsku⁴⁹⁴, a 14 IV 1429 wpisał się do matrikuły wiedeńskiej jako *Franciscus Waiczdorf de Legnitz, magister in artibus, baccalarius in teologia, canonicus ecclesie collegiate Legnicensis*⁴⁹⁵. Studia prawa ukończył doktoratem dekretów (pierwsza wzmianka w XI 1444)⁴⁹⁶. Przypisywane mu dzieła: *Questiones* i *Sermones de tempore super epistolas et evangelia de sanctis contra dissolutos mores sui seculi* były w rzeczywistości dziełem podobnie nazywającego się dominikanina⁴⁹⁷.
- e. 15 III 1436 mianowany kapelanem cesarza Zygmunta Luksemburskiego⁴⁹⁸. [20 V 1458] notariusz publiczny⁴⁹⁹.
- f. 1444 presbiter Wratislaviensis dioecesis⁵⁰⁰.
- g. [19 II 1429] kaznodzieja w kościele św. Piotra w Legnicy, otrzymał nowofundowaną altarię Bożego Ciała w tym samym kościele (miał ją jeszcze w 1435 r.)⁵⁰¹. [1429 - 17 VI 1435] kanonik legnicki⁵⁰². [17 VI 1435 - 15 III 1436] pleban w Budzie (archidiecezja ostrzyhomka)⁵⁰³. Od [2 IX 1443] scholastyk kapituły katedralnej we Wrocławiu (7 III 1444 nowa prowizja), prócz tego miał tu też kanonię (o oba beneficja jeszcze w 1446 r. toczył spór z Janem de Dera). W latach 1444 - 1445 i 1456 był współadministratorem diecezji wrocławskiej⁵⁰⁴. [7 X 1450 - 2 IV 1454] kanonik w kapitule Św. Krzyża we Wrocławiu⁵⁰⁵. Zapewne zachował beneficjum do końca życia (świadczy o tym wpis do nekrologu kapitulnego). [15 X 1457] kanonik brzeski, wobec stałej nieobecności miejscowa kapituła poleciła mu zwrócić pożyczoną książkę pt. „Catholicon”⁵⁰⁶.

⁴⁹¹ AAWr, dok. GG.79.

⁴⁹² KÖNIG 1866, s. 326.

⁴⁹³ *Album studiosorum* I, s. 34; BAUCH 1907, s. 109; KPUK, s. 14, 16.

⁴⁹⁴ CDSR II/16, s. 80; SCHÖNBORN 1933, s. 164, 187.

⁴⁹⁵ *Matrikel der Universität Wien, I*, s. 165.

⁴⁹⁶ BERNHOFEN 1939, s. 115.

⁴⁹⁷ BUWr, rkp. I Q 294; KIELAR 1975, s. 476; KUCHENDORF 1937, s. 143-144; DOLA 1983, s. 416.

⁴⁹⁸ RI XI/2, nr 11290.

⁴⁹⁹ APWr, Rep. 64, nr 33; KUCHENDORF 1937, s. 143.

⁵⁰⁰ RG V, nr 1875.

⁵⁰¹ APL, DmL, nr 336 (= *UBSL*, nr 586); RG V, nr 1875.

⁵⁰² *Matrikel der Universität Wien, I*, s. 165; RG V, nr 1875.

⁵⁰³ RG V, nr 1875; RI XI/2, nr 11290.

⁵⁰⁴ KUCHENDORF 1937, s. 143-144; BERNHOFEN 1939, s. 115; DOLA 1983, s. 416; RG V, nr 1875.

⁵⁰⁵ KUCHENDORF 1937, s. 143-144.

⁵⁰⁶ BERNHOFEN 1939, s. 115.

95.

- a. **FRANCISCUS KORCZERS (KORCZ)**
- d. W latach 1448-1460 występuje jako magister *in artibus* i doktor medycyny⁵⁰⁷.
- e. [1459 - 1481] notariusz publiczny cesarskiej powagi jako *Franciscus qu. Clementis Korcz*. Znanych jest 19 spisanych przez niego dyplomów (wszystkie wystawione we Wrocławiu)⁵⁰⁸.
[1459 - 1466] prokurator i notariusz we wrocławskim konsystorzu.
[1460] wizytator i kontroler domów i umocnień na wrocławskim Ostrowie⁵⁰⁹.
- f. Clericus Wratislaviensis dioecesis.
- g. [29 VII 1446] altarysta ołtarza św. Stanisława w kaplicy szpitala św. Stanisława na legnickim przedmieściu wrocławskim⁵¹⁰.

96.

- a. **FRANCISCUS KREYSEWICZ DE BREGA**⁵¹¹
- b. Dotychczasowa literatura podaje jako dzień jego śmierci 16 X 1432⁵¹², co zdaje się potwierdzać ostatnia o nim wzmianka z 19 V tegoż roku⁵¹³. W takim przypadku należałoby uznać za błędnie odczytany dokument biskupa miśnieńskiego Jana Hoffmana i członków kolegium NMP w Lipsku z 7 XI 1431, w którym proszą o nadanie wakującej po śmierci [!] Franciszka kanonii legnickiej Mikołajowi Weigel⁵¹⁴.
- c. Brzeg, rodzina mieszczańska pisząca się z poblickich Krzyżowic (niem. Kreselwitz). Krewnymi Franciszka byli zapewne mieszczanie Piotr Crysowicz [rajca 1344], Tilo von Crysewicz [rajca 1362-1363], Hans Cryzewicz [ławnik 1425 i 1428] i Jerzy [ławnik 1461, 1463]⁵¹⁵ oraz kanonicy brzescy Mikołaj [1380-1403] i Piotr Creyewitz [1389-1404]⁵¹⁶.
- d. Studia rozpoczął w Pradze, gdzie w 1393 r. uzyskał bakalaureat, a w 1396 r. magisterium *artium*. Pozostał w Pradze do roku 1400 (jako *determinator* przy egzaminach), potem przeniósł się do Krakowa, gdzie już w 1401 (i ponownie w 1408 r.) został dziekanem wydziału *artium*. Jednocześnie kontynuował studia na wydziale teologicznym – najpóźniej w 1404 r. (jako bakałarz teologii) dopuszczony tu został do wykładów kursorycznych, a w 1409 r. (jako doktor) do katedry, z kolei od 1411 występuje regularnie jako profesor teologii. W 1407 i 1429 był rektorem Akademii. Kilkakrotnie pełnił urząd wicekanclerza uniwersytetu. Autor kilku traktatów teologicznych. Jego książki trafiły do

⁵⁰⁷ LUSCHEK 1940, s. 170.

⁵⁰⁸ LUSCHEK 1940, s. 170, zna 18 dyplomów. Do nich dochodzi kopia z 26 III 1471 Wrocław (APL, AmL II, nr 1139, p. III 25-27).

⁵⁰⁹ Ibidem.

⁵¹⁰ APL, DmL, nr 414 (= *UBSL*, nr 702).

⁵¹¹ Wykaz najważniejszych pozycji na temat Franciszka Kreysewicz w WIELGUS 1995, s. 83.

⁵¹² BARYCZ 1948; PIETRZYK 2000, s. 30.

⁵¹³ KDM IV, nr 1287; KOCZERSKA 2004, s. 340.

⁵¹⁴ CDSR II/11, nr 18.

⁵¹⁵ APWr, Rep. 3, nr 330.

⁵¹⁶ BERNHOFEN 1939, s. 61.

biblioteki wydziału teologii (do dziś w Bibliotece Jagiellońskiej zachowało się 13 rękopisów)⁵¹⁷.

- e. [1418] jako sędzia (oficjał?) nakazuje wszystkim osobom duchownym stawić się przed jego sądem w Krakowie⁵¹⁸.
- g. [1407 - 1411] dziekan kolegiaty św. Floriana w Krakowie (z prezenty *Collegium Maius* Akademii Krakowskiej)⁵¹⁹. Wcześniej posiadał tam niższe beneficja⁵²⁰.
Od [1428] kanonik katedralny w Krakowie, z prezenty uniwersytetu⁵²¹.
[22 VI 1430] jako kanonik legnicki procesował się z Janem Simkonis z Dziekanowic o archidiaconat krakowski⁵²². W Legnicy posiadał prebendę przeznaczoną dla magistra lub bakalarza teologii, po jego śmierci w 1431 r. otrzymał ją na prośbę biskupa miśnieńskiego Jana Hoffmana (wcześniej kanonika legnickiego ↓) i członków kolegium NMP w Lipsku mgr Mikołaj Weigel (↓)⁵²³.

97.

- a. **FRANCISCUS DE LEGNICZ**
- c. Mógł pochodzić z Legnicy, lecz bardziej prawdopodobny jest Wrocław, gdzie od XIII do połowy XIV w. mieszkała rodzina pisząca się „z Legnicy”⁵²⁴.
- d. Magister, rektor szkoły w Jaworze, po rezygnacji magistra Konrada z rektoratu szkoły św. Piotra w Legnicy prezentowany na to stanowisko przez wrocławskiego scholastyka Szymona z Legnicy – co z kolei wywołało ostry spór z RM Legnicy. Z uwagi na fakt, że scholastyk ostatecznie w 1365 r. spór wygrał⁵²⁵, domniemywać można, że Franciszek objął rektorat.

98.

- a. **FRANCISCUS SCHAULDIS DE LEGNICZ**
- c. Pochodził niewątpliwie z Legnicy choć pochodzący z tego samego roku co obie wzmianki o nim spis czynszowy A. Bitschena nie notuje takiego nazwiska. Jedynie w 1415 r. występują Hannos Schaultes i Francze Schaultes⁵²⁶, a w 1447 r. Gabriel Schaultes i Caspar Schaultes mieszczanie legnicy⁵²⁷.

⁵¹⁷ BAUCH 1907, s. 104-105; BARYCZ 1948; MARKOWSKI 1965, s. 167, 172, 175, 217-218; IDEM 1997, s. 265, 287-288; SZELIŃSKA 1966, s. 29-33 (o bibliotece); GĄSIOROWSKI 2000, s. 5-6; IDEM 2001, s. 526-527; PIETRZYK 2000, s. 30.

⁵¹⁸ APWr, Rep. 4, nr 33a.

⁵¹⁹ SZADY 2003, s. 182-183.

⁵²⁰ BARYCZ 1948; MARKOWSKI 1997, s. 287.

⁵²¹ BAUCH 1907, s. 104; BARYCZ 1948; o kapitule krakowskiej w tym czasie zob. KOCZERSKA 1992.

⁵²² BP IV, nr 2476.

⁵²³ CDSR II/XI, nr 18: 7 XI 1431, gdzie nazwisko Kreysewicz mocno zniekształcone jako Cirselbicz, co wytłumaczyć można z paleograficznego punktu widzenia częstą zamianą podobnych liter „r” i „l” (ir zamiast ri – i odwrotnie) oraz równie częstą, błędną lekcją litery „w” jako „lb” lub „bl”. Właściwa lekcja nazwiska powinna zatem brzmieć Crisewicz. Dokument musiał być mocno zniszczony lub niewyraźnie spisany, skoro wydawcy błędnie odczytali także datę jego wystawienia: 1431 zamiast prawidłowego 1432.

⁵²⁴ CDS 10, s. 109; GOLIŃSKI 1995, s. 11, 51.

⁵²⁵ AAWr, dok. M.40 (= *UBSL*, nr 249; SCHULTE 1902, s. 15): 29 XI 1365; por. STOPKA 1994, s. 75-76.

⁵²⁶ APL, DmL, nr 259 (= *UBSL*, nr 484: 19 IX 1415).

⁵²⁷ APL, DmL, nr 423 (= *UBSL*, nr 724: 29 XI 1447).

- f. Clericus Wratislaviensis dioecesis.
 g. [1451] występuje w Legnicy jako *Franciscus Schault clericus de Legnicz*⁵²⁸ i *Franciscus Schaultis de Legnicz, clericus Wratislaviensis dioecesis*⁵²⁹, za każdym razem w otoczeniu legnickiego dziekana Jana Girdana. Nie jest jasne, czy miał tu jakiegokolwiek beneficjum, mógł być jedynie uczniem szkoły kolegiackiej.

99.**a. FRANCISCUS DE SCHELLINDORF (SCHELLNDORF)**

- b. Zmarł zapewne niedługo po 7 II 1405, kiedy to występował wprawdzie w składzie kapituły przy okazji fundowania prepozytury, ale najwyraźniej spodziewano się jego rychłej śmierci i uposażono nowe beneficjum dochodami z książęcego młyna zw. Walkmühle, należącymi jeszcze do Franciszka.
 c. Rodzina rycerska osiadła w XIV i XV w. w okolicach Legnicy (Dzwonów k. Złotoryi – niem. Schellendorf) oraz w księstwach świdnickim i jaworskim. W otoczeniu kolejnych książąt legnickich spotykamy Mikołaja [1326]⁵³⁰, Hansa [1329]⁵³¹, Peczka (Piotra?) [1342-1355]⁵³² oraz Thammona [1350]⁵³³, którego synami byli Hans [1353-1391]⁵³⁴, w 1386 r piszący się *von Rotkirchen* (z Czerwonego Kościoła k. Legnicy)⁵³⁵, zapewne ojciec kanonika i jego bracia Luther [1338-1380], pleban w Schmellwitz⁵³⁶, Mikołaj [1359-1363] notariusz księcia Waclawa I, kanonik wrocławski i kantor głogowski⁵³⁷. W 1360 Małgorzata von Schellendorf była kustoszka legnickiego opactwa benedyktynek pw. Bożego Ciała⁵³⁸, a w 1373 pojawia się Ticze Schellendorf von Oyest (Oyas, Gniewomierz k. Legnicy)⁵³⁹, zapewne protoplasta późniejszych panów tej wioski.
 g. [3 VI 1363 - 7 II 1405] kanonik legnicki, potwierdzony także w 1383 oraz w 1399 r., kiedy to był również plebanem w Czerwonym Kościele k. Legnicy (jego krewniak Henryk był wówczas plebanem w Wojciechowie k. Złotoryi)⁵⁴⁰.

⁵²⁸ APL, DmL, nr 437 verso: 15 II 1451 Legnica.

⁵²⁹ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 144: 4 VI 1451 Legnica.

⁵³⁰ UBSL, nr 78, 79.

⁵³¹ UBSL, nr 92.

⁵³² UBSL, nr 129; RŚI III, nr 115.

⁵³³ UBSL, nr 168.

⁵³⁴ UBSL, nr 199, 234, 276, 281, 286, 289, 308, 344; UNTERLAUFF I, nr 28.

⁵³⁵ UBSL, nr 332.

⁵³⁶ RÖBLER 1864, s. 30-32; UBSL, nr 110, 124, 125, 276, 314; MVB III, nr 325, 551 (= MPV III, nr 484).

⁵³⁷ UBSL, nr 227, 231, 237; RŚI IV, nr 371; SCHINDLER 1938, s. 336-337; GERLIC 1993, s. 278.

⁵³⁸ APWr, Rep. 93, nr 34 (= UBSL, nr 219; RŚI V, nr 274); WISZEWSKI 2003, s. 366.

⁵³⁹ UBSL, nr 282.

⁵⁴⁰ APWr, Rep. 96, nr 1 (zaginiony, = UBSL, nr 236); APL, DmL, nr 155 (= UBSL, nr 323): 18 II 1383 Legnica; AAWr, dok. chron. 31 X 1399 Legnica; JUNGnitz 1899, s. 397-398; APL, AmL II, nr 1139, p. IV 1 (= UBSL, nr 411).

100.**a. FRIDERICUS DIER**

- g.** Od 1 II 1518 r. kanonik legnicki z prezenty ks. Fryderyka II. Objął prebendę wakującą po śmierci Wincentego Kindelmana⁵⁴¹.

101.**a. FRIDERICUS DE LANDESCRONE (FRYCZKO DE LANDISCRONE)**

- c.** Rodzina rycerska osiadła w księstwach legnickim i jaworskim, pochodziła od Piotra i Fryczka – braci przybyłych na Śląsk z pobliskich Górnych Łużyc. Fryczko i Wilryk *vel* Ulryk (↓) kanonicy legnicy mogli być braćmi lub kuzynami, braci o tych imionach spotykamy zarówno wśród synów Wilryka (pana na Nowogrodźcu) syna Piotra, jak i Wilryka syna Fryczka. Ci ostatni otrzymali od legnickich książąt m.in. podlegnickie Grzybiany⁵⁴².
- g.** [29 VI 1354] kanonik legnicki i pleban w Wądrożu Wielkim świadczy na dokumencie ks. Waclawa I⁵⁴³.

102.**a. FRIDERICUS NOSTICZ**

- b.** Zmarł przed 26 IV 1481 r., kiedy to Bernard Eysenreich, kanonik wrocławski objął wakujący po śmierci Fryderyka ołtarz Bożego Ciała w kościele św. Elżbiety we Wrocławiu⁵⁴⁴.
- c.** Rodzina rycerska, pochodzenia łuzycyjskiego, w XIV i XV w. głównie w księstwach głogowskim i żagańskim⁵⁴⁵. Fryderyk pochodził najprawdopodobniej z linii Nostitzów z Luboradza k. Jawora, skąd pochodził również Kacper (zm. 1498), rycerz w służbie książąt legnickich⁵⁴⁶.
- d.** Immatrykulowany w Lipsku na semestr letni 1434 r.⁵⁴⁷
- g.** [5 XII 1461] - 1481 kantor legnicki, potwierdzony również na posiedzeniu kapituły 8 II 1471 r.⁵⁴⁸
5 XII 1461 prezentowany przez Andrzeja Pomera (↑), wiceplebana chojnowskiego (późniejszego kanonika legnickiego) oraz rajców chojnowskich na altarię św. Apostołów Piotra i Pawła w miejscowym kościele parafialnym. [Przed 1481] altarysta ołtarza Bożego Ciała w kościele św. Elżbiety we Wrocławiu, z prezentacji wrocławskich dominikanek⁵⁴⁹.

⁵⁴¹ APL, AmL II, nr 1103, p. 28r: *Anno 1518. Die 1. Februarij investitus est D. Fridericus Dier ad Canonicatum et Praebendam Ecclesiae Collegiatae S. Sepulchri Dominici in Lignitz vacantem per mortem olim D. Vincentij Kindelman ad praesentationem DD. Ducis Friderici, Jus Patronatus.*

⁵⁴² JUREK 1998, s. 248-249.

⁵⁴³ RŚ/II, nr 1063.

⁵⁴⁴ APWr, Rep. 58, nr 541.

⁵⁴⁵ KNOTHE 1879, s. 380n; JUREK 1998, s. 260-261.

⁵⁴⁶ CZECHOWICZ 2003, s. 139-140.

⁵⁴⁷ CDSR II/16, s. 113.

⁵⁴⁸ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 162 (= SCHOLZ 1869, s. 351-352); APL, AmL II, nr 1139, p. I 30-31.

⁵⁴⁹ APWr, Rep. 58, nr 541.

103.**a. GABRIEL BRUNONIS****g.** [20 II 1414] mansjonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej⁵⁵⁰.**104.****a. GABRIEL GROSGESCHLECHT****g.** [25 X 1418 - 19 VIII 1422] wikariusz przy kolegiacie Św. Grobu w Legnicy⁵⁵¹.**105.****a. GEORGIUS BERGER****g.** [14 III 1510] kapelan kościoła św. Piotra w Legnicy⁵⁵².**106.****a. GEORGIUS BOBERSBERG****b.** Zmarł przed 30 III 1506 r., gdy wakujący po jego śmierci kanonikat objął Kacper Glaubitz (†)⁵⁵³.**g.** [1500] - 1506 kanonik legnicki⁵⁵⁴. W 1500 r. objął wakującą po śmierci kanonika Jana Ruckera altarię pw. NMP i św. Apostołów Andrzeja i Bartłomieja w kolegiacie legnickiej. Równocześnie otrzymał dożywotnią dyspensę *ad tenendum idem beneficium unam cum Canonicatu in supradicta Ecclesia Collegiata*.**107.****a. GEORGIUS CERDONIS****c.** Pochodzenie niewątpliwie mieszczańskie, choć trudne do bliższego ustalenia. W Legnicy nazwisko Cerdo (ani Gerber) nie występowało, ale możliwe, że lacyzowane było nie nazwisko a zawód ojca. Garbarzy zaś było w Legnicy, jak w każdym mieście, wielu – była nawet ul. Garbarska⁵⁵⁵.**d.** W 1457 r. wpisał się do matrykuły lipskiej *Georgius Cerdonis de Strigonia* (ze Strzegomia) i po trzech latach został bakałarzem *artium*⁵⁵⁶. Ze względu na spory dystans czasowy trudno do końca identyfikować obie osoby.⁵⁵⁰ APWr, Rep. 102, nr 421.⁵⁵¹ AAWr, dok. chron. 25 X 1418 Legnica; APL, AmL II, nr 491, p. 82, gdzie wraz z innymi wikariuszami występuje przed legnicką RM w sprawie ustalenia terminów zapłaty czynszów przez Hansa Kuchilberga.⁵⁵² APL, DmL, nr 698.⁵⁵³ APL, AmL II, nr 1103, p. 27v: *Anno 1506. Penultima mensis Martij investitus est Caspar Glaubiss Wratislaviens: Dioecesis Clericus ad Canonicatum et Praebendam in Ecclesia Collegiata Lignicensi, vacantem per mortem olim D. Georgij Bobersberg ad praesentationem D. Friderici Ducis Lignicens.*⁵⁵⁴ *Ibidem*, p. 26v-27r: *Anno 1500. Die 18. Augusti investitus est honorabilis Vir D. Georgius Bobersberg Canonicus Ecclesiae Collegiatae S. Sepulchri Dominici in Lignitz ad altare omnipotentis Dei ejusque Matris Mariae et SS. Andreae et Bartholomaei Apostolorum fata situm, vacantem per mortem Magistri Joannis Ruckker ultimi et immediati ejusdem Rectoris, ad praesentationem Minorum Capituli Ecclesiae ejusdem ius Patronatus dicti altaris habere praetendentium et obtinuit idem D. Georgius dispensationem ad tenendum idem beneficium unam cum Canonicatu in supradicta Ecclesia Collegiata ad tempora vitae. Actum ut supra.*⁵⁵⁵ BG, s. 214-215.⁵⁵⁶ CDSR II/16, s. 209, II/17, s. 178.

- g. 4 I 1499 objął z prezentacji ks. Fryderyka II wakującą po śmierci Franciszka Fallerdorf (↑) mansjonarię kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej⁵⁵⁷.

108.**a. GEORGIUS CLOPTOW**

- g. [31 X 1399 - 2 VII 1403] wikariusz przy kolegiacie legnickiej⁵⁵⁸. W 1402 r. występuje w gronie wikariuszy kolegiaty legnickiej podczas zawierania układu z miejscowymi mansjonarzami odnośnie podziału obowiązków i dochodów z kuracji⁵⁵⁹. W 1403 r. szafarz (prokurator) kolegium wikariuszy.

109.**a. GEORGIUS ECKHARDI (EGHARDI, EGGARDI)**

- c. Być może krewny Mikołaja Echardi, mansjonarza głogowskiego w 1397 r.⁵⁶⁰.
- g. [14 IV 1402] mansjonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej, występuje w gronie mansjonarzy podczas zawierania układu z miejscowymi wikariuszami odnośnie podziału obowiązków i dochodów z kuracji⁵⁶¹.
[4 III 1407] jako altarysta w kościele Bożego Ciała w Legnicy kupuje od Heinka Birchina 6 grzywien czynszu na dobrach w Strzałkowicach k. Legnicy⁵⁶².
[19 V 1415] wikariusz kolegiaty legnickiej wymieniony jako jeden z biorących udział w pobiciu i bezprawnym uwięzieniu ks. Aleksego Crokaw z Legnicy. W 1425 r. już jako kanonik wyrokiem kurii rzymskiej formalnie pozbawiony z tego powodu beneficjum (prowizję na nie otrzymał Mikołaj Stewbe)⁵⁶³. Nic nie wskazuje, aby rzeczywiście poniósł jakąkolwiek karę.
[25 X 1418] pleban w Kunicach⁵⁶⁴.
[14 XI 1425 - 18 V 1426] kanonik legnicki⁵⁶⁵.

110.**a. GEORGIUS DE FREDELANT**

- b. Zmarł przed 27 XI 1417 r., kiedy wydano już prowizję na wakującą po jego śmierci parafię w Ormecie⁵⁶⁶.
- c. Być może pochodził ze Śląska, skąd (jako kleryk diecezji wrocławskiej) pochodził prawie współczesny mu Mikołaj Fredelant, autor trzech suplik o pro-

⁵⁵⁷ APL, AmL II, nr 1103, p. 26v: *Anno 1499. Die 4. Januarij investitus est D. Georgius Cerdonis ad Mansionariam Capellae Ecclesiae Collegiatae sacri Sepulchri Dominici Lignicens: annexae vacantem per mortem olim D. Francisci Fallerdorff ad praesentationem Illustris Principis Ducissae Silesiae Legnicens: Brigen: et Goldbergens: jus Patronatus dictae mansionariae obtinentis.*

⁵⁵⁸ AAWr, dok. chron. 31 X 1399 (= JUNGWITZ 1899, s. 397, gdzie błędnie podano imię Jan); *UBSL*, nr 399.

⁵⁵⁹ APWr, Rep. 96, nr 5 (= *UBSL*, nr 393).

⁵⁶⁰ APWr, Rep. 76, nr 120: 11 VII 1397.

⁵⁶¹ APWr, Rep. 96, nr 5 (= *UBSL*, nr 393).

⁵⁶² APWr, Rep. 93, nr 109.

⁵⁶³ MVB VII, nr 464: 21 VII 1419, nr 1491, nr 1613: 6 VII 1426 (= RG IV/1, k. 68-69).

⁵⁶⁴ AAWr, dok. chron. 25 X 1418 Legnica (= JUNGWITZ 1899, s. 398).

⁵⁶⁵ MVB VII, nr 1491; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 59.

⁵⁶⁶ MVB VII, nr 34.

wizje apostołskie (1426-1429)⁵⁶⁷. W 1412 r. występuje też w źródłach rzeźnik nyski Jan Fredelant⁵⁶⁸.

- g. 20 V 1412 w zamian za kościół parafialny w Ornece (diec. warmińska) oddał Maternowi Papaw altarię Bożego Ciała w katedrze wrocławskiej⁵⁶⁹.
[20 V 1412 - 26 V 1413] kanonik legnicki i opolski⁵⁷⁰.

111.

a. **GEORGIUS FURMAN**

f. Presbiter Wratislaviensis dioecesis.

- g. Od 18 IV 1516 pierwszy altarysta nowofundowanego II ministerium ołtarza NMP i św. Anny w kaplicy szewców zw. także kaplicą Wolfganga Rudela w kościele św. Piotra w Legnicy⁵⁷¹.

111a.

a. **GEORGIUS (JORGE) GEYSLER**

c. Legnica⁵⁷².

- g. [1524/1529] kanonik legnicki⁵⁷³.

112.

a. **GEORGIUS GEITHAN (GEYTAN, GYTHAN)**

c. Legnica. O rodzinie zob. Tomasz Geithan (↓).

d. Immatrykulowany 13 X 1424 we Wiedniu jako Georgius Geytan de Legnicz⁵⁷⁴.

- g. [29 XI 1447 - 30 III 1448] wikariusz przy kolegiacie legnickiej, w 1448 r. *vicarius perpetuus*⁵⁷⁵.

1433 - [16 XII 1457] altarysta ołtarza Św. Trójcy, NMP, św. Apostołów Piotra, Pawła, Andrzeja i Jana, św. Wawrzyńca i Jerzego męczenników, św. Grzegorza, Hieronima, Augustyna i Ambrożego wyznawców, św. Marii Magdaleny, Katarzyny, Barbary, Doroty i Jadwigi oraz Wszystkich Świętych w kaplicy legnickiego ratusza. Ołtarz był zakładany przy udziale jego ojca (jako wykonawcy testamentu właściwego fundatora), stąd posiadał on nad nim prawo patronatu *ad vitam* – zrzekł się go jednak w 1447 r. na rzecz legnickiej RM⁵⁷⁶.

⁵⁶⁷ MVB VII, nr 1624, 1931, 2092.

⁵⁶⁸ CDS 36, s. 30, nr 109.

⁵⁶⁹ MVB VI, nr 707, 855.

⁵⁷⁰ MVB VI, nr 707: 20 V 1412, nr 826: 26 V 1413; por. RG III, kol. 125-126; VELDTRUP 1995, s. 121.

⁵⁷¹ AAWr, II b 4, p. 134.

⁵⁷² TSCHERSICH 1934, s. 218.

⁵⁷³ NAP, ČDKM, IV, karton 135, s. 92r.

⁵⁷⁴ *Matrikel der Universität Wien*, I, s. 148.

⁵⁷⁵ APL, DmL, nr 423 (= *UBSL*, nr 724); AAWr, II b 2, p. 10.

⁵⁷⁶ APL, DmL, nr 384, 423 (= *UBSL*, nr 620, 724); APL, AmL II, nr 360 (Schöppebuch 1457-1458), p. 68v-69r: *Stephan Segener bekante das her vorkawft hette dem ersamen her George geithan altarherre des altaris in der Capella off deme Rathawse zcu legnicz [...] eyne marg geldis Jerlichs czins zw wedirkawffe umb xii ungarissche gulden [...].*

Od 30 III 1448 pierwszy altarysta nowofundowanego ołtarza NMP, św. Mateusza Ewangelisty, św. Andrzeja Apostoła, św. Jadwigi, św. Małgorzaty, Krystyny i Otylii dziewic i męczennic w kościele św. Piotra w Legnicy *sub sacristia*. Geithan był jednym z wykonawców testamentu fundatorki Małgorzaty Weisswernherynne, ale we współczesnym źródle występuje jako współfundator (być może z własnych środków doposażył fundację)⁵⁷⁷.

113.

a. **GEORGIUS ISINBERG (DE YSINBERG, EYSENBERG)**

- c. Pochodził z Legnicy, gdzie w mieszkał również Henryk Ysinberg, zm. po 1364 r., burmistrz w latach 1333 i 1339, ławnik 1324, 1350 i 1352⁵⁷⁸, mąż Juty, córki rycerza Arnolda de Pag, z którą miał 4 synów: Tylona, Alberta, Ulryka i Henryka⁵⁷⁹. Synem jednego z nich mógł być Jerzy Isinberg. Najprawdopodobniej bliski krewny wiceplebana legnickiego Konrada Isinberga (↑).
- e. [25 V 1384 - 14 I 1393] kapelan na dworze biskupa Wacława, księcia legnickiego⁵⁸⁰.
- g. [28 V 1384 - 10 IV 1386] mansonarz kaplicy NMP przy katedrze wrocławskiej⁵⁸¹.
[30 VIII 1384] altarysta ołtarza św. Bartłomieja w kolegiacie legnickiej⁵⁸².
[4 III 1387 - 20 V 1388] pleban w Studnicy k. Chojnowa⁵⁸³.
[26 II 1393] kanonik w kolegiacie św. Idziego we Wrocławiu⁵⁸⁴.
[5 III 1394 - 18 XI 1406] kanonik legnicki, potwierdzony również w gronie kapituły 27 X 1399 r.⁵⁸⁵

114.

a. **GEORGIUS JESCHKE DE LEGNICZ (JESKO, JESCHKONIS)**

- b. Zmarł przed 31 I 1529 r., kiedy to na wakującą po jego śmierci altarię w kościele św. Piotra w Legnicy prezentowany był Jan Rullus (↓).
- c. Legnica. W 1451 r. Hans Jeschke miał dom przy ul. Grodzkiej⁵⁸⁶, z tej samej rodziny pochodził także Melchior Jeschke (1498-1572), burmistrz

⁵⁷⁷ BZ, nr 214, 303.

⁵⁷⁸ *UBSL*, nr 74: 9 VIII 1324, nr 102: 1333, nr 113: 5 II 1339, nr 173: 12 I 1351, nr 186: 29 XI 1352 (= *RŚI* II, nr 774), nr 188: 19 XII 1352 (= *RŚI* II, nr 777), nr 194: 27 II 1353 (= *RŚI* II, nr 830), nr 226: 11 XII 1361, nr 249: 29 XI 1365.

⁵⁷⁹ APWr, Rep. 16, nr 2a (= *RŚI* III, nr 192): 29 XII 1355.

⁵⁸⁰ APO, DmNysy, nr 58 (= CDS 36, nr 66; *RGŚI* I, nr 171): 24 V 1384 Otmuchów; Ibidem, nr 64 (= CDS 36, nr 72; *RGŚI* I, nr 194): 9 V 1389 Otmuchów; UNTERLAUFF I, nr 24: 17 XI 1385 Otmuchów, nr 27: 7 II 1391 Otmuchów; AAWr, dok. parafii w Paczkowie: 21 X 1390 Otmuchów; AAWr, dok. parafii w Ząbkowicach Śląskich, nr 23: 7 XI 1390 Wrocław; dok. SS.8: 16 IX 1393; ENGELBERT 1964, nr 1341, 1343, 1345, 1357-1368, 1370, 1372, 1374.

⁵⁸¹ ENGELBERT 1964, nr 1331, 1339; AAWr, dok. chron. 10 IV 1386 Legnica.

⁵⁸² APWr, Rep. 96, nr 2 (= *UBSL*, nr 326).

⁵⁸³ APWr, Rep. 102, nr 78; AAWr, dok. X.42 (= *UBSL*, nr 342).

⁵⁸⁴ AAWr, dok. C., C.4.

⁵⁸⁵ AAWr, dok. parafii w Paczkowie, nr 11 (= KOPIETZ 1883, s. 99); APWr, Rep. 96, nr 6 (= *UBSL*, nr 423); JUNGnitz 1899, s. 397.

- w 1568 r.⁵⁸⁷ oraz Kacper Jeschke, kartuz z podlegnickiego klasztoru Męki Pańskiej⁵⁸⁸.
- e. [1497] skryba w kancelarii biskupiej we Wrocławiu⁵⁸⁹.
[1504 - 1517] notariusz w kancelarii biskupiej i konsystorskiej we Wrocławiu⁵⁹⁰.
[1504 - 1509] notariusz publiczny cesarskiej i apostolskiej powagi, czynny we Wrocławiu⁵⁹¹.
- f. Jako notariusz *clericus Wratislaviensis dioecesis*.
- g. [1517] mansjonarz przy katedrze wrocławskiej⁵⁹².
[1524/1529] kanonik legnicki⁵⁹³.
Do 1529 altarysta ołtarza Św. Apostołów i Trzech Króli w kościele św. Piotra w Legnicy⁵⁹⁴.
Według noty proveniencyjnej jednego z rękopisów (BUWr, I O 46) należącego niegdyś do erfurckich, a potem legnickich kartuzów, jego posiadaczem miał być również *Georgius Jeske, canonicus Wratislaviensis*. Po nim kodeks dziedziczyć miały jeszcze kolejno trzy osoby, w tym dwóch jego imienników, z których ostatni przekazał go klasztorowi cystersów w Henrykowie⁵⁹⁵. Wiarygodność tego późnego przekazu jest mocno dyskusyjna, choćby z tego powodu, że żadne inne źródło nie notuje wśród wrocławskich kanoników katedralnych osoby o tym nazwisku (ale mógł być kanonikiem przy kolegiacie Św. Krzyża). Być może zatem nastąpiła pomyłka i zamiast legnickiego przypisano Jerzemu Jeschke kanonikat wrocławski.

115.

a. GEORGIUS KESLER

- c. Mógł pochodzić z Wrocławia, z rodziny kupieckiej piszącej się Koseler lub Keseler. Jego bratem mógłby być wówczas Joachim (1510-1539), ławnik i rajca wrocławski, zmarły i pochowany w Legnicy⁵⁹⁶. Była też legnicka rodzina o tym nazwisku – do matrykuły wiedeńskiej wpisali się Michał (1499) i Florian (1500) Kesler z Legnicy⁵⁹⁷.
- g. [1524] altarysta ołtarza w kaplicy rodziny Popplau w kościele św. Piotra w Legnicy⁵⁹⁸.

⁵⁸⁶ BG, s. 214.

⁵⁸⁷ MERTIN 1942, s. 82-83.

⁵⁸⁸ APL, DmL, nr 711: 12 XII 1515; JUJEZKA 2004, s. 108.

⁵⁸⁹ AAWr, dok. A.22; LUSCHEK 1940, s. 171.

⁵⁹⁰ LUSCHEK 1940, s. 171.

⁵⁹¹ APL, AmL II, nr 1139, p. I 89-90; LUSCHEK 1940, s. 171.

⁵⁹² AAWr, dok. GG.53; LUSCHEK 1940, s. 171.

⁵⁹³ NAP, ČDKM, IV, karton 135, s. 94r.

⁵⁹⁴ APL, DmL, nr 745.

⁵⁹⁵ ROTHER 1927, s. 73-74.

⁵⁹⁶ PUSCH II, s. 395-396.

⁵⁹⁷ *Matrikel der Universität Wien*, II, s. 273, 285.

⁵⁹⁸ ZUM WINKEL 1908, s. 41.

116.

- a. GEORGIUS KINDELMAN**
c. Syn Jerzego Kindelmana, mieszczanina legnickiego i jego żony Anny. Brataneek Wincentego Kindelmana (↓), kanonika legnickiego i wrocławskiego.
f. Clericus Wratislaviensis dioecesis.
g. Od 15 V 1506 pierwszy altarysta nowofundowanego I ministerium ołtarza św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty, św. Andrzeja Apostoła, św. Wincentego Lewity, św. Walentyna męczennika, św. Hieronima wyznawcy, św. Katarzyny dziewicy oraz św. Anny w kolegiacie legnickiej, ufundowanego przez Wincentego Kindelmana⁵⁹⁹.

117.

- a. GEORGIUS KORP**
c. Pochodził najprawdopodobniej z Legnicy, gdzie w 1372 rajcą miejskim był Hans Korp⁶⁰⁰.
g. [31 X 1399] wikariusz przy kolegiacie legnickiej⁶⁰¹.

118.

- a. GEORGIUS LEHAW**
d. W 1411 wpisał się do matrykuły lipskiej *Georgius Lehal de Ryga*⁶⁰². Trudno jednak stwierdzić czy chodzi o tę samą osobę.
g. [1414 - 1417] wikariusz przy kolegiacie legnickiej, znany jedynie z akt procesu wytoczonego przez niego braciom Mikołajowi i Janowi Apetz z Rogoźnika⁶⁰³.

118a.

- a. GEORGIUS LESSAU**
c. Legnica?
d. Być może identyczny z Jerzym Lessota z Legnicy, który od studiował w Wittenberdze (od 1534 r.) i Tybindze (od 1538 r.) a w 1563 wspomniany jest jako radca książęcy w Legnicy⁶⁰⁴.
g. [1524/1529] kanonik legnicki⁶⁰⁵.

119.

- a. GEORGIUS LEUSCHNER (LESZNER)**
f. 1506, 1530 presbiter Wratislaviensis dioecesis.
g. [9 X 1506] altarysta w kościele Marii Magdaleny we Wrocławiu⁶⁰⁶.

---

⁵⁹⁹ AAWr, II b 4, p. 3.

⁶⁰⁰ APL, DmL, nr 127 (= *UBSL*, nr 277): 2 XII 1372.

⁶⁰¹ AAWr, dok. chron. 31 X 1399 Legnica (= *JUNGNITZ* 1899, s. 397).

⁶⁰² CDSR II/16, s. 36.

⁶⁰³ APWr, Rep. 96, nr 6b i 6c: 1414-1417.

⁶⁰⁴ SCHÖNBORN 1933, s. 172.

⁶⁰⁵ NAP, ČDKM, IV, karton 135, s. 91r.

⁶⁰⁶ APWr, DmWr, nr 8482

[10 X 1514] wikariusz przy kolegiacie legnickiej, mianowany pierwszym altarystą nowofundowanego III ministerium ołtarza NMP, św. Andrzeja, św. Anny i św. Agnieszki oraz wszystkich świętych dziewic w kościele św. Piotra w Legnicy⁶⁰⁷.

[1522/1523] altarysta ołtarza św. Leonarda w kościele parafialnym w Świdnicy⁶⁰⁸.

16 V 1530 prezentowany na altarię NMP i Wszystkich Świętych w kaplicy Wolfganga Rudela w kościele św. Piotra w Legnicy⁶⁰⁹.

120.

a. **GEORGIUS NEUGEBAUER**

c. Wrocław

d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr letni 1478 r. (*Georgius Newgebauer de Wratislavia*). Po dwóch latach uzyskał tytuł bakałarza⁶¹⁰.

f. 1499 presbiter Wratislaviensis dioecesis.

g. Od 17 VII 1499 altarysta ołtarza św. Anny w kościele św. Piotra w Legnicy, beneficjum otrzymał w wyniku zrzeczenia się go na jego rzecz przez Wincen- tego Bantscha (↓)⁶¹¹.

[12 XI 1500] kapłan w Legnicy, współwykonawca – wraz z prepozytem Andrzejem Belerem (↑) i altarystą chojnowskim Henrykiem Koberem – testamentu zmarłego mgr Walentyna Werischa (↓) kanonika legnickiego i proboszcza chojnowskiego⁶¹².

121.

a. **GEORGIUS PATHE**

g. [9 II 1427] altarysta w kolegiacie legnickiej, otrzymał od biskupa Konrada wieś Klein-Jencz po tym, jak zrezygnował z niej Jan Belaw (↓)⁶¹³.

122.

a. **GEORGIUS PETRI (PETIR)**

g. [31 X 1399 - 14 IV 1402] wikariusz przy kolegiacie legnickiej⁶¹⁴. W 1402 r. występuje w gronie wikariuszy kolegiaty legnickiej podczas zawierania ukła-

⁶⁰⁷ AAWr, II b 4, p. 119.

⁶⁰⁸ JEDIN 1937, s. 93.

⁶⁰⁹ APL, DmL, nr 748.

⁶¹⁰ CDSR II/16, s. 314, II/17, s. 271.

⁶¹¹ APL, AmL II, nr 1103, p. 26v: *Anno 1499. Die 17. Julij investitus est D. Georgius Neugebauer Presbyter hujus Dioecesis ad altare S. Annae in Ecclesiali Parochiali s. Petri in Lignitz situm per liberam assignationem D. Vincentij Bausch quam ratam habentes et gratam ad praesentationem Honorabilis D. Andreae Böler AA. LL. Mgrī Collegiatae S. Sepulchri Dominici Praepositi, nec non Parochialis S. Petri in Lignitz praefate Plebani Jus Patronatus dicti altaris habere praetendentis.*

⁶¹² BURDA 1916, s. 287.

⁶¹³ AAWr, dok. chron. 9 II 1427 Wrocław.

⁶¹⁴ AAWr, dok. chron. 31 X 1399 Legnica (= JUNGNITZ 1899, s. 397); APWr, Rep. 96, nr 5 (= UBSL, nr 393).

du z miejscowymi mansjonarzami odnośnie podziału obowiązków i dochodów z kuracji.

123.

a. GEORGIUS PISCATORIS

- b. Zmarł przed 22 IV 1489 r., kiedy to jego kanonię i prebendę objął Jan Rechenberg (↓)⁶¹⁵. Dopiero 20 II 1494 r. wykonawcy jego testamentu, kanonik Jan Tinczman (↓) i mansjonarz Michał Melczer (↓) zrealizowali legat 1 grzywny czynszu na rzecz kaznodziei kościoła św. Piotra w Legnicy (był nim wówczas Walenty Werisch ↓)⁶¹⁶.
- c. Pochodził najprawdopodobniej z Ząbkowic Śląskich – sugeruje to fakt przekazania przez niego w 1484 r. testamentem 2 grzywien czynszu miejscowemu plebanowi Janowi Hertel oraz kaznodziei i kapelanom kościoła parafialnego w zamian za anniversarium⁶¹⁷.
- g. [23 X 1465] – 1489 kanonik legnicki, potwierdzony także na posiedzeniu kapituły 8 II 1471 roku⁶¹⁸.

124.

a. GEORGIUS SON

- c. Pochodził z Legnicy, z zamożnej rodziny. Jego ojcem był Jan Son, celnik miejski (zm. po 1430)⁶¹⁹, najpewniej syn Mikołaja, ławnika w latach 1393 i 1399⁶²⁰. Synami Jana (a braćmi Jerzego) byli najpewniej także Henryk [1439]⁶²¹ i Mikołaj, ławnik w latach 1422, 1430, 1432, 1433, 1435, 1436 i 1440, wójt w 1438 r.⁶²², potwierdzony także w latach 1444⁶²³ oraz 1451, gdy posiadał w mieście dom przy ul. NMP i browar przy ul. Rycerskiej⁶²⁴.
- d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr letni 1432, w semestrze zimowym 1434 r. był już klerykiem i bakałarzem⁶²⁵.
- g. 26 VII 1434 jako *clericus de Legnicz* przekazał 10 grzywien czynszu na cel fundacji nowego ołtarza w kościele św. Piotra. Sam miał być altarystą I ministerium (II ministerium otrzymać miał Mikołaj Grosspetsch ↓) oraz zachować

⁶¹⁵ APL, AmL II, nr 1103, p. 25r: *Anno 1489. Die 22. April: investitus est Dominus Ioannes Rechenberg ad Canonicatum et Prabendam in Ecclesia Collegiata Lignicens: vacantem per mortem Georgij Piscatoris ultimi, et immediati eorundem Canonicatus et Prabendae Canonici ad praesentationem Illustris Principis et DD. Ludmillae Ducissae Silesiae Legnicens: Goldbergens: ius Patronatus dictorum Canonicatus et Prabendae obtinentis.*

⁶¹⁶ APL, AmL II, nr 1139, p. II 30 (= *UBSL*, nr 402, gdzie błędna data roczna: 1404).

⁶¹⁷ AAWr, dok. parafii w Ząbkowicach Śląskich, nr 105: 9 VI 1484 Legnica.

⁶¹⁸ APL, DmL, nr 507; APL, AmL II, nr 1139, p. I 30-31.

⁶¹⁹ *UBSL*, nr 559: 1 V 1425; SCHIRRMACHER 1866, s. 47, nr 19: 26 XI 1427; BZ, nr 66.

⁶²⁰ *UBSL*, nr 358: 22 X 1393, nr 380: 18 VI 1399.

⁶²¹ APL, DmL, nr 372 (= *UBSL*, nr 666): 10 XII 1439.

⁶²² *UBSL*, nr 531: 27 V 1422, nr 594 i 595: 11 I 1430, nr 607: 14 V 1432, nr 610: 26 XI 1432, nr 616: 1 VII 1433, nr 636: 6 VIII 1435, nr 638: 20 VI 1436, nr 671: 1 VII 1440, nr 675: 10 II 1441; APWr, Rep. 93, nr 111: 30 IV 1438.

⁶²³ APWr, Rep. 66, nr 561: 12 XII 1444.

⁶²⁴ BG, s. 213, 219.

⁶²⁵ CDSR II/16, s. 106, II/17, s. 117; SCHÖNBORN 1933, s. 182.

miał patronat nad beneficjum⁶²⁶. Fundacja zatwierdzona została przez biskupa Konrada dopiero po 4 latach i to w okrojonej formie (tylko jedno ministerium). Jerzy Son występuje tu dalej jako patron altarii, już jednak nie jako kleryk, ale mieszczanin wrocławski – najprawdopodobniej zrezygnował czasowo z kariery duchownej⁶²⁷. Przed 1435 r. zapisał kościołowi św. Piotra 1 kopę groszy rocznego czynszu na utrzymanie dodatkowego ucznia w szkole parafialnej⁶²⁸.

[21 VIII 1465 - 27 VII 1479] kanonik legnicki, potwierdzony także na posiedzeniu kapituły 8 II 1471 roku⁶²⁹. W 1465 był także altarystą w kościele św. Piotra. W 1479 r. występuje jako wykonawca testamentu zmarłego kanonika Andrzeja Cromschreibera.

125.

a. **GEORGIUS VOGELER DE LEGNICZ**

c. Legnica.

d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr letni 1441 r. jako *Georgius Vageler de Legnicz*, po dwóch latach uzyskał tytuł bakałarza *artium*⁶³⁰.

f. Kleryk diecezji wrocławskiej.

g. [10 IX 1446] jako kleryk diecezji wrocławskiej i bakałarz *artium* świadczy na dokumencie prepozyta Jana Bawde'go pośród kanoników kolegiackich. Najprawdopodobniej posiadał lub starał się o beneficjum przy kolegiacie. Najpewniej jednak zmienił plany, skoro spotykamy go już w następnym roku w gronie legnickich mieszczan⁶³¹. W latach 1449, 1450 i 1453 był ławnikiem legnickim, w 1463 r. rajcą⁶³². Według spisu szosowego z 1451 r. mieszkał w domu przy ul. Piekarskiej⁶³³.

126.

a. **GIRHARDUS**

g. [25 X 1418] zakrystianin *maioris sacristiae* kolegiaty legnickiej⁶³⁴.

127.

a. **GOTFRIEDUS**

g. [9 VII 1350] wikariusz przy kościele św. Piotra w Legnicy⁶³⁵.

128.

a. **GREGORIUS CARPENTARII DE LEGNICZ**

c. Legnica.

⁶²⁶ APL, DmL, nr 351 (= *UBSL*, nr 628).

⁶²⁷ AAWr, II b 1, p. 61 (= APL, DmL, nr 362; *UBSL*, nr 645).

⁶²⁸ JUJEZKA 2000, s. 24, poz. 77.

⁶²⁹ APL, DmL, nr 506; APL, AmL II, nr 1139, p. I 30-31; APWr, DmWr, nr 5475.

⁶³⁰ CDSR II/16, s. 134, II/17, s. 131.

⁶³¹ APL, DmL, nr 423 (= *UBSL*, nr 724): 29 XI 1447.

⁶³² *UBSL*, s. 493; APWr, Rep. 93, nr 131: 23 I 1454 (ławnik); APL, AmL II, nr 144, p. 46-58: 1463 (rajca).

⁶³³ BG, s. 209.

⁶³⁴ AAWr, dok. chron. 25 X 1418 Legnica.

⁶³⁵ APWr, Rep. 66, nr 162 (= *UBSL*, nr 169; *RŚI* II, nr 320).

- e. [1434 - 1451] notariusz publiczny cesarskiej powagi, czynny w Legnicy⁶³⁶.
[1448 - 1451] skryba konsystorza legnickiego⁶³⁷.
- g. Według niedatowanego wpisu w rejestrze kościoła św. Piotra w Legnicy, Grzegorz Carpentarii miał w tym kościele altarię św. Jana Ewangelisty i Bartłomieja Apostołów⁶³⁸.
Być może identyczny z Grzegorzem, prepozytem legnickich benedyktynek w 1446 r.⁶³⁹

129.

- a. **GREGORIUS WETZKE**
- f. 1466 presbiter Wratislaviensis dioecesis.
- g. [21 VIII 1465] senior altarystów kościoła św. Piotra w Legnicy⁶⁴⁰.
[30 VII 1466] pierwszy altarysta nowofundowanego II ministerium ołtarza Św. Krzyża i Wszystkich Dziewic (obok ołtarza św. Mikołaja i św. Marii Magdaleny) w kościele św. Piotra⁶⁴¹.

130.

- a. **GUNTHERUS**
- g. [20 II 1414 - 12 VI 1422] kaznodzieja w kościele NMP w Legnicy⁶⁴².

131.

- a. **GUNTHERUS DE CROSCICZ**
- c. Nazwisko sugeruje pochodzenie z podlegnickich Krotoszyc (niem. Kroitsch, dawniej także Croczicz). Wioska była w tym czasie własnością Busewoyów⁶⁴³ i można by rozważać pochodzenie Guntera z tego właśnie rodu. Mógł on jednak pochodzić także z legnickiej rodziny mieszczańskiej, byłby wówczas krewnym (synem?) Henryka de Croczic (Croczicz, Crotschschicz), ławnika w latach 1316-1317 i rajcy w roku 1324⁶⁴⁴.
- g. [3 VI 1363] kanonik legnicki⁶⁴⁵.

132.

- a. **GUNTHERUS DE PRATO (VON WESEN)**
- b. Zmarł przed 22 II 1422 r., kiedy to wakujący po jego śmierci kanonikat katedralny objął Stefan Prusse (↓)⁶⁴⁶.

⁶³⁶ APL, DmL, nr 351 (= *UBSL*, nr 628): 26 VII 1434; APWr, Rep. 67, nr 1136: 14 VII 1434; APWr, Rep. 93, nr 113: 11 II 1439, nr 120: 30 I 1443; APWr, DmWr, nr 2827: 11 III 1443; AAWr, dok. SS.21 i GG.76a: 14 VII 1445, dok. QQ.47: 2 V 1449; APL, DmL, nr 430: 17 VII 1450; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 144: 4 VI 1451; LUSCHEK 1940, s. 173.

⁶³⁷ AAWr, II b 2, p. 16-18: 17 VIII 1448, *scriba consistorii Legnicensis*; APL, DmL, nr 437: 9 II 1451, *scriba causarum Audiencie Legn.*

⁶³⁸ APL, AmL II, nr 1125, p. [16].

⁶³⁹ APL, DmL, nr 414 (= *UBSL*, nr 702): 29 VII 1446 [Kunice].

⁶⁴⁰ APL, DmL, nr 506.

⁶⁴¹ AAWr, II b 2, p. 201.

⁶⁴² APWr, Rep. 102, nr 421; APL, AmL II, nr 491 (Stadtbuch), p. 82v.

⁶⁴³ TSCHERSICH 1927, s. 264.

⁶⁴⁴ *UBSL*, nr 48: 21 VII 1316, nr 51: 5 VIII 1316, nr 59: 26 XI 1317, nr 61: 25 XII 1317, nr 74: 2 VIII 1324.

⁶⁴⁵ APWr, Rep. 96, nr 1 (zaginiony, = *UBSL*, nr 236).

- c. Pochodził z rodziny rycerskiej osiadłej także w okolicach Legnicy, piszącej się *von der Wesen* lub z łacińska *de Prato*. Już w latach 1287-1288 Piotr de Prato świadczył na trzech dokumentach ks. lwóweckiego Bolka⁶⁴⁷. Dużo później pojawiają się Hanka [1353, zm. przed 1359]⁶⁴⁸, Piotr [1359-1362], dziedzic Paździorna k. Środy Śląskiej⁶⁴⁹, Jan de Prato, mieszczanin brzeski [1359]⁶⁵⁰ oraz Henryk de Prato, pleban w Szczepanowie k. Środy Śląskiej⁶⁵¹. Pod koniec XIV w. spotykamy jeszcze jednego Hanka [1362-1378]⁶⁵², braci Piotra i Franciszka [1382]⁶⁵³ oraz Dionizego [1397]⁶⁵⁴, wszystkich w służbie książąt legnickich i brzeskich. W 1405 r. podobnie występuje Wilhelm von der Wesen⁶⁵⁵, a w 1418 r. bracia Ruland i Krzysztof, dziedzice Mikołajowic⁶⁵⁶. Gunter był najpewniej bliskim krewnym tych ostatnich – w 1405 r. przy fundacji prepozytury legnickiej doposażył nowe beneficjum czynszami właśnie z Mikołajowic. Z rodziny tej pochodzili także Jan de Prato (↓), pleban w Taczalinie i prepozyt legnickiego opactwa Bożego Ciała oraz Jan von Wesen (↓), kanonik legnicki i pleban lubiński.
- d. Immatrykulowany w Lipsku w 1417 r. jako „*dominus Gunterus de Prato prepositus ecclesie collegiate Legnicensis necnon canonicus ecclesie Wratislaviensis*”. W 1419 r. był tu rektorem, ale nic nie wiadomo, aby zdobył jakikolwiek tytuł naukowy⁶⁵⁷.
- g. [14 XI 1389 - 18 X 1399] altarysta ołtarza św. Marii Magdaleny w kaplicy domu biskupiego w Legnicy⁶⁵⁸.
 [21 VI 1396] - 1405 kanonik legnicki i pleban w Pielgrzymce⁶⁵⁹.
 [18 X 1399] altarysta ołtarza NMP w kolegiacie legnickiej⁶⁶⁰.
 [1401] - 1418 pleban kościoła św. Piotra w Legnicy⁶⁶¹.

⁶⁴⁶ DOLA 1983, s. 380; MVB VII, nr 906.

⁶⁴⁷ *SUB* V, nr 365: 1287, nr 391 i 392: 2 VIII 1288; por. także MÜLLER 1949, s. 50.

⁶⁴⁸ APL, DmL, nr 89 (= *UBSL*, nr 196; *RŚ/II*, nr 842): 13 III 1353; *RŚ/IV*, nr 358: 18 I 1359.

⁶⁴⁹ *RŚ/IV*, nr 422: 24 II 1359; *UBSL*, nr 222: 19 V 1361, nr 234 (RÖBLER, nr 444): 27 VII 1362.

⁶⁵⁰ *RŚ/IV*, nr 357: 18 I 1359.

⁶⁵¹ RÖBLER, nr 309: 16 IV 1361.

⁶⁵² RÖBLER, nr 460: 5 XI 1362; APL, DmL, nr 132 (= *UBSL*, nr 286): 6 II 1373; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 32: 12 VII 1377, nr 33: 24 II 1378.

⁶⁵³ APWr, Rep. 3, nr 249b: 14 X 1382.

⁶⁵⁴ CDS 24, s. 200, nr 1: 16 XII 1397.

⁶⁵⁵ *UBSL*, nr 413: 16 V 1405.

⁶⁵⁶ TSCHERSISCH 1927, s. 289.

⁶⁵⁷ CDSR II/16, s. 52; PFOTENHAUER 1882, s. 194-196; SCHÖNBORN 1933, s. 163; CDSR II/16, s. 52, 59.

⁶⁵⁸ MVB V/1, nr 274; MVB V/2, nr 1503 (= RG II, kol. 384).

⁶⁵⁹ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Lwówka Śląskiego), nr 8 (73): 21 VI 1396 Legnica; JUNGNITZ 1899, s. 397: 1399; MVB V/2, nr 1503 (= RG II, kol. 384).

⁶⁶⁰ MVB V/2, nr 1503 (= RG II, kol. 384).

⁶⁶¹ MVB V/2, nr 1705 (RG II, kol. 385): 10 I 1401 Gunther de Wiese otrzymuje prowizję apostolską na wakujące po śmierci Mikołaja Storcha i Mikołaja Borsnicz (który nie zdołał faktycznie objąć beneficjum i zmarł *apud sedem apostolicam*) probostwo kościoła św. Piotra w Legnicy. Drugą prowizję na to samo beneficjum otrzymał Gunther 2 V 1405 r. (MVB VI, nr 121), zatem w czasie gdy nie tylko faktycznie je posiadał, ale już po połączeniu probostwa św. Piotra z prepozyturą (7 II 1405).

[28 II 1404 - 1 VII 1407] prokurator kurii biskupiej w Legnicy. W 1413 r. występuje jeszcze jako sędzia w tejże kurii⁶⁶².

1405 - 1418 współfundator⁶⁶³ i pierwszy posiadacz prepozytury kapituły Św. Grobu w Legnicy połączonej z probostwem kościoła św. Piotra⁶⁶⁴. [19 V 1415] wymieniony jako jeden z biorących udział w pobiciu i bezprawnym uwięzieniu ks. Aleksego Crokaw z Legnicy⁶⁶⁵. W 1419 r. formalnie pozbawiony z tego powodu beneficjum (o prowizję na nie starało się kilka osób)⁶⁶⁶, w rzeczywistości zrezygnował najpóźniej w 1418 r. – przed 2 IV, gdy prepozytem był już Jan Belaw (↓).

[1417] - 1422 kanonik wrocławski⁶⁶⁷.

133.

a. HAULUS CZAMBORII

b. Zmarł w 1389 r., pochowany w krypcie św. Bartłomieja (pod kościołem Św. Krzyża) we Wrocławiu. Płyta nagrobna znajdowała się tam jeszcze w początkach XX w., usunięta została i zaginęła podczas remontu kościoła w 1927 r.⁶⁶⁸

c. Śląska rodzina rycerska. Ojcem Hawła był Albert Schamborii (zm. 1353), bratem rycerz Jan⁶⁶⁹.

g. [4 II 1352 - 1 IX 1362] kanonik przy kolegiacie Św. Krzyża we Wrocławiu, zamienił to beneficjum z mgr Piotrem z Brzegu na probostwo u św. Piotra w Legnicy⁶⁷⁰.

[18 VI 1376 - 16 II 1383] kanonik głogowski⁶⁷¹.

[16 II 1383 - 12 VIII 1383] pleban kościoła św. Piotra w Legnicy⁶⁷².

⁶⁶² APWr, Rep. 102, nr 222; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 66; CDS 35, s. 57, nr 93: 13 XI 1413.

⁶⁶³ APL, AmL II, nr 1139, p. IV 1 (= *UBSL*, nr 411): 7 II 1405 Legnica, ks. Ruprecht zatwierdza darowiznę Gunthera de Prato na potrzeby nowofundowanej prepozytury (10 grzywien czynszu z dóbr w Mikołajowicach i Grodźcu) oraz dodaje na ten sam cel kolejne 10 grzywien czynszu z młyna zw. Walkmühle. Prepozytura, odtąd pierwsza godność w kapitule legnickiej, ma podlegać księżęcyemu patronatowi.

⁶⁶⁴ APL, AmL II, nr 1097, p. [1]: b.d.; APWr, Rep. 93, nr 82 (= *UBSL*, nr 441): 9 IX 1409, nr 86 i 283 (= *UBSL*, nr 452): 25 VI 1411; APL, AmL II, nr 1139, p. III 7-9 (= *UBSL*, nr 473): 2 X 1414; Ibidem, p. I 13 (= *UBSL*, nr 486): 6 I 1416; Ibidem, p. IV 6 (= *UBSL*, nr 514): 5 X 1419.

⁶⁶⁵ MVB VII, nr 464: 21 VII 1419, nr 1613: 6 VII 1426 (= RG IV/1, k. 68-69).

⁶⁶⁶ Everhardus Everhardi de Osterborch (MVB VII, nr 467; RG IV/1, kol. 594-596); Augustinus Auwer (MVB VII, nr 464; RG IV/1, kol. 168-170); Nicolaus Johannis Stuler (MVB VII, nr 473); Alexius Crockaw (RG IV/1, kol. 68-69).

⁶⁶⁷ DOLA 1983, s. 380.

⁶⁶⁸ BRETSCHNEIDER 1941, s. 99, 104-105.

⁶⁶⁹ Ibidem.

⁶⁷⁰ KUCHENDORF 1937, s. 78-79, która, jak słusznie zauważył P. BRETSCHNEIDER (1941, s. 105), wyraźnie miesza dwie osoby: kanonika katedralnego i bratanka biskupa Przeclawa - Czambora z Pogorzeli, oraz kanonika świętokrzyskiego Hawła Czamborii.

⁶⁷¹ CDS 28, nr 109: 18 VI 1376; *SR*, nr 3217: 15 VIII 1377; *UBSL*, nr 322: 16 II 1383; GERLIC 1993, s. 218, 284, gdzie z kolei niewątpliwie jedna osoba potraktowana została (częściowo wskutek błędu w *SR*, nr 3217) jako dwie.

⁶⁷² AAWr, dok. chron. 12 VIII 1383 Świdnica.

134.**a. HENRICUS**

- g. Pleban kościoła św. Piotra w Legnicy ok. połowy XIII w. wspomniany przez Witelona w jego dziele „*De Causa primaria paenitentiae in hominibus et de natura daemonum*” jako człowiek bywały w świecie i znający języki. Nie można jednak wykluczyć, że Henryk to postać fikcyjna, wymyślona jedynie na potrzeby narracji⁶⁷³. W śląskich źródłach nie notowany.

135.**a. HENRICUS**

- g. [1 IX 1275] archidiakon legnicki⁶⁷⁴.

136.**a. HENRICUS (HEYNCO) (DE BUDISSOW?)**

- g. [29 XI 1352] kustosz lubuski i kanonik legnicki⁶⁷⁵. Być może identyczny ze zmarłym przed 16 IV 1363 r. Henrykiem, kustoszem lubuskim i kanonikiem budziszyńskim, bratem Michała de Budissow (↓), kanonika legnickiego⁶⁷⁶.

137.**a. HENRICUS**

- g. [27 X 1399] *curatus Ecclesiae Collegiatae Legnicensis et archipresbiter Sedis Legnicensis*⁶⁷⁷.

138.**a. HENRICUS**

- g. [16 XI 1425] altarysta i kapelan kościoła św. Piotra w Legnicy⁶⁷⁸.

139.**a. HENRICUS DE BANCZ (HAYNCO, HANCO VON LEMBERK)**

- b. Zmarł w 1366 r. jako biskup lubuski⁶⁷⁹.
- c. Pochodził najprawdopodobniej z wrocławskiej rodziny mieszczańskiej piszącej się z Banz lub z Bancz, a wywodzącej się od ministeriałów związanych z benedyktyńskim klasztorem Banz w Bawarii. Kilka osób z tej rodziny: Albert [1252-1266], Henryk [1266-1297] i Tylo [1291] spotykamy we Wrocławiu, ale ich związek z późniejszymi kanonikami wrocławskimi i archidiakonami legnickimi Mikołajem (↓) i Henrykiem jest jedynie hipotetyczny⁶⁸⁰. Spośród rodzinnych powiązań Henryka pewne jest tylko to, że był bratem wspomnianego wyżej Mikołaja de Bancz (↓) oraz Zofii, żony (w 1329 już wdowy) Filipa (Marszałci) burgrabiego otmuchowskiego, o których potom-

⁶⁷³ BURCHARDT 2002, s. 11-12.

⁶⁷⁴ AAWr, dok. B.29 (= SR, nr 1490; SUB IV, nr 456): 1 IX 1275 Wrocław (transumpt 16 I 1328 Wrocław).

⁶⁷⁵ APL, DmL, nr 83 (UBSL, nr 186; RŚI II, nr 774).

⁶⁷⁶ AAWr, dok. GG.11; jako kustosz lubuski także AAWr, dok. DD.36 (= RŚI II, nr 409): 1 I 1351 Wrocław oraz RŚI II, nr 677: 1 V 1352 Świdnica.

⁶⁷⁷ AAWr, dok. chron. 27 X 1399 Legnica (= JUNGITZ 1899, s. 398).

⁶⁷⁸ SCHIRRMACHER 1866, s. 47, nr 15.

⁶⁷⁹ WEISS 1977, s. 50.

⁶⁸⁰ GOLIŃSKI 1995, s. 9, 29, 51.

stwie wiemy, że dwie córki zostały mniszkami w Trzebnicy, a syna Filipa, proboszcza w Zwróconej po swoim wyniesieniu na biskupstwo lubuskie Henryk skutecznie zaprotegował na wrocławski kanonikat katedralny⁶⁸¹.

- e. [28 VI 1315] kapelan biskupa Henryka z Wierzbnej⁶⁸².
- g. [10 XI 1329 - 24 IX 1352] kanonik katedralny wrocławski⁶⁸³. Rezydował przy katedrze, gdzie miał dom⁶⁸⁴. W 1350 r. sędzia kapituły⁶⁸⁵.
[6 III 1339] - 1352 kanonik lubuski⁶⁸⁶.
[15 IX 1343] - 1352 kanonik głogowski⁶⁸⁷.
[2 XI 1343 - 24 IX 1352] archidiakon legnicki⁶⁸⁸. W 1347 r. toczył spór z lubiąskimi cystersami *super capella in castro Legnicensi, ubi missae leguntur*⁶⁸⁹. W 1349 r. z pełnomocnictwa scholastyka wrocławskiego Henryka de Janowicz (↓) miał przekazać kierownictwo szkoły przy kościele św. Piotra

⁶⁸¹ MVB II, nr 37; *RŚI* II, nr 837; SCHINDLER 1938, s. 283-284; wszelkie wątpliwości co do pokrewieństw Henryka rozwiewa treść dokumentu APWr, Rep. 125, nr 164 (= *SR*, nr 4886): 10 XI 1329.

⁶⁸² *SR*, nr 3500; taką atrybucję zaproponowali KUCHENDORF 1937, s. 65 i SKRZYPCZYK 2000, s. 41.

⁶⁸³ *SR*, nr 4939 (lista świadków na s. 229): 24 IV 1330 Wrocław; *VMPL* I, s. 329 (= *SR*, nr 4947): 1 VI 1330 Wrocław; BUWr, rkp. M 1063, p. 35-36 (= *RŚI* I, nr 23); 2 II 1343 Wrocław; AAWr, dok. PP.33 (= *RŚI* I, nr 31); 29 III 1343 Nysa; APWr, Rep. 76, nr 64 (= *RŚI* I, nr 81); 15 IX 1343 Wrocław; APWr, Rep. 66, nr 148 (= *RŚI* I, nr 649); 4 XI 1347 Wrocław; AAWr, dok. chron. 11 XI 1347 Wrocław (= *RŚI* I, nr 658); APWr, Rep. 88, nr 132 (= *RŚI* I, nr 663); 21 XI 1347 Wrocław; AAWr, dok. HH.36, XX.12 i CC.10 (= *RŚI* I, nr 664-665); 21 XI 1347 Wrocław; AAWr, dok. XX.10 (= *RŚI* II, nr 180); 1 XII 1349 Wrocław; AAWr, dok. DD.36 (= *RŚI* II, nr 409); 1 I 1351 Wrocław; AAWr, dok. CC.26 (= *RŚI* II, nr 615); 8 II 1352 Wrocław; AAWr, dok. KK.6 i KK.9 (= *RŚI* II, nr 656); 28 III 1352 Wrocław; SAMULSKI (mps), s. 249-250.

⁶⁸⁴ AAWr, dok. AAA.22 (= *RŚI* II, nr 333): 30 VII 1350 Wrocław; AAWr, dok. BB.55a (= *RŚI* II, nr 665): 11 IV 1352 Wrocław.

⁶⁸⁵ BUWr, rkp. M 1063, p. 2-3 (= *RŚI* II, nr 374): 29 X 1350 Wrocław, p. 51-52 (= *RŚI* II, nr 392): 11 XII 1350 Wrocław.

⁶⁸⁶ APWr, Rep. 135, D 90, p. 83 (266) (= *SR*, nr 6237): 6 III 1339 Wrocław; CDS 24, s. 118 (= *SR*, nr 6436): 23 IV 1340 Kłodzko; *RŚI* I, nr 824: 19 XI 1348; por. KUCHENDORF 1937, s. 65-66.

⁶⁸⁷ APWr, Rep. 76, nr 64 (= *RŚI* I, nr 81); 15 IX 1343 Wrocław; GERLIC 1993, s. 219

⁶⁸⁸ BUWr, rkp. M 1063, p. 20-21 (= *RŚI* I, nr 120): 2 XI 1343 Wrocław; GRÜNHAGEN/MARKGRAF 1883, s. 210: 18 II 1345; AAWr, dok. BB.65 (= *RŚI* I, nr 276): 21 II 1345 Brzeg; AAWr, dok. MM.9 (= *RŚI* I, nr 393): 13 XII 1345 Wrocław; AAWr, dok. KK.22 (= *RŚI* I, nr 471): 29 V 1346 Otmuchów; AAWr, dok. QQ.34 (= *RŚI* I, nr 497): 21 VIII 1346 Wrocław; APL, AmL II, nr 1201, p. 185 (= *UBSL*, nr 146; *RŚI* I, nr 523): 22 X 1346; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 19 (= *RŚI* I, nr 564): 20 II 1347 Wrocław; APWr, Rep. 83, nr 86 (= *RŚI* I, nr 565): 2 III 1347 Wrocław; APWr, Rep. 66, nr 148 (= *RŚI* I, nr 649); 4 XI 1347 Wrocław; APWr, Rep. 88, nr 132 (= *RŚI* I, nr 663): 21 XI 1347 Wrocław; AAWr, dok. HH.36, XX.12 i CC.10 (= *RŚI* I, nr 664-665): 21 XI 1347 Wrocław; APL, AmL II, nr 1139, p. IV 36 (= *UBSL*, nr 154; *RŚI* I, nr 742): 14 V 1348 Wrocław; AAWr, dok. CC.28 (= *RŚI* I, nr 836): 2 XII 1348 Wrocław; BUWr, rkp. M 1063 (= *RŚI* II, nr 19): 27 I 1349 Wrocław; AAWr, dok. XX.10 (= *RŚI* II, nr 180): 1 XII 1349 Wrocław; BUWr, rkp. M 1063, p. 50-51 (= *RŚI* II, nr 384): 19 XI 1350 Świdnica, archidiakon Henryk de Bancz kupuje od Winentego i Mikołaja z Lubnowa 10 grzywien czynszu z przeznaczaniem na ufundowanie ministerium przy ołtarzu św. Bartłomieja w katedrze wrocławskiej; AAWr, G.16, T.4, Liber Niger, p. 477 (= *RŚI* II, nr 757): 24 IX 1352 Otmuchów, archidiakon Henryk de Bancz obłożył interdyktem rycerzy Konrada i Jana synów Matylsta oraz ich poddanych za najeżdżanie dóbr biskupich.

⁶⁸⁹ APWr, Rep. 91, nr 301 (= BP II, nr 312; *RŚI* I, nr 597): 1 VI 1347.

w Legnicy magistrowi Idziemu (†)⁶⁹⁰. W 1352 r. był arbitrem w sporze księcia legnickiego Waclawa I z konwentem klarysek we Wrocławiu o prawo patronatu nad kościołem parafialnym w Grodźcu k. Złotoryi⁶⁹¹.

[1350/1351] kanonik krakowski⁶⁹².

[4 II 1352] kanonik w kapitule Św. Krzyża we Wrocławiu⁶⁹³.

W 1352 r. wybrany przez kapitułę lubuską biskupem (po śmierci Apeczki z Ząbkowic, którego testamentu był wykonawcą)⁶⁹⁴. Zatwierdzony 7 I 1353 r. przez Innocentego VI⁶⁹⁵, już w marcu zaproponował papieżowi kandydatów na opuszczone przez siebie beneficja: na archidiaconat legnicki Mikołaja von Bösdorf (↓), na kanonikat wrocławski swojego krewnego Filipa, proboszcza w Zwróconej, s. Filipa burgrabiego otmuchowskiego, wreszcie na kanonikat głogowski Piotra s. Konrada Ruseneri⁶⁹⁶. Jako biskup lubuski załagodził długoletni spór z margrabiami brandenburskimi i ściśle się z nimi związał, często przebywał na ich dworze, towarzyszył w podróżach, służył jako doradca⁶⁹⁷.

Rację ma zapewne R. Samulski⁶⁹⁸ każąc odróżniać Henryka Bancz (niekiedy piszącego się de Lemberg/Lemberk) od nieco wcześniejszego magistra Henryka de Lemberg, kanonika opolskiego (1325) i u św. Idziego we Wrocławiu (1328-1329), gdzie później został prepozytem⁶⁹⁹.

140.

a. HENRICUS VON BORSNITZ

b. Zmarł w roku 1417 (przed 16 X), kiedy to nowym dziekanem legnickim był już Franciszek Briger (†). 4 XI 1417 jako wykonawcy jego testamentu występują scholastyk katedralny Mikołaj Borsnitz, subkustosz Mikołaj Czobczicz oraz wikariusz Stefan *de Luczyna*⁷⁰⁰.

c. Rodzina rycerska pochodzenia miśnieńskiego, na Śląsku potwierdzona po raz pierwszy w 1288 r. W XIV wieku jeden z najbardziej zamożnych i wpływowych rodów Śląska. Henryk pochodził najpewniej z tzw. linii brzeskiej, na co wskazywać mogą jego brzeskie beneficja, ale dokładniejsze powiązania genealogiczne trudne są do ustalenia⁷⁰¹. Wątpliwe jest jednak, aby był – jak pisze Bernhofen – tożsamy z imiennikiem świadczącym począwszy od 1352 r. na

⁶⁹⁰ AAWr, dok. M.39 (= *UBSL*, nr 157; SCHULTE 1902, s. 14-15; *RŚI* II, nr 64): 13 V 1349 Wrocław.

⁶⁹¹ APWr, Rep. 63, nr 106 (= CDS 20, nr 110; *RŚI* II, nr 692): 22 V 1352 Wrocław.

⁶⁹² MPV II, nr 270 (s. 310) i 271 (s. 376). O problemach z pełną identyfikacją zob. KOWALSKI 1996, s. 153-154.

⁶⁹³ AAWr, dok. chron. 4 II 1427 (= *RŚI* II, nr 612, 613): 4 II 1352 Wrocław; KUCHENDORF 1937, s. 65-66.

⁶⁹⁴ AAWr, dok. V.23 (= *RŚI* II, nr 600): 24 I 1352 Wrocław.

⁶⁹⁵ MVB II, nr 2 (= BP II, nr 634; *RŚI* II, nr 796).

⁶⁹⁶ MVB II, nr 37; BP II, nr 651; *RŚI* II, nr 837, 838, 840.

⁶⁹⁷ WEISS 1977, s. 51.

⁶⁹⁸ SAMULSKI (mps), s. 249-250.

⁶⁹⁹ SKRZYPCZYK 2000, s. 41-44, gdzie obie te osoby „złączone” zostały w jedną.

⁷⁰⁰ BERNHOFEN 1939, s. 56-57.

⁷⁰¹ JUREK 1998, s. 207-209, 336.

dokumentach książąt brzeskich, najpierw Katarzyny, potem Ludwika I. Podejrzewać raczej można, że był to ojciec Henryka.

- f. 1396 presbiter Wratislaviensis dioecesis.
- g. [18 I 1396] otrzymuje od papieża Bonifacego IX prowizję na kościół w Karczynie k. Strzelina oraz ekspektatywę na jedno lub dwa beneficja pozostające w gestii biskupów wrocławskich⁷⁰².
[20 IX 1401] - 1417 kanonik wrocławski. W latach 1403, 1404 i 1409 prokurator kapituły, podobnie od 1403 r. występuje często jako biskupi sędzia dworski (Hofrichter)⁷⁰³.
[1402 - 1414] kanonik brzeski, od 1406 także kustosz miejscowej kapituły. Zrezygnował zapewne w związku z objęciem dziekanii legnickiej⁷⁰⁴.
Od [6 VIII 1414] dziekan legnicki⁷⁰⁵. Nic nie wiadomo, aby rezydował w Legnicy, a tym bardziej by był tu kanclerzem. W czerwcu 1416 r. przebywał na dworze cesarza Zygmunta⁷⁰⁶.

141.

- a. **HENRICUS GRUNENBERG (GRUNEBERG)**
- b. Zmarł przed 14 XI 1462 r., kiedy to biskup Jodok przekazał wakującą prepozyturę kolegiaty św. Idziego Piotrowi Tost⁷⁰⁷.
- c. Pisał się z Lubina⁷⁰⁸, najpewniej z rodziny mieszczańskiej, ale osoby o tym nazwisku spotykamy także w innych miastach: współczesny Henrykowi Mikołaj Grünenberg był burmistrzem Zbąszynia, a w wrocławskim konwencie dominikańskim przebywali pochodzący z Brzegu bracia Paweł i Mikołaj Grünenberg⁷⁰⁹. Była też podobnie pisząca się rycerska rodzina o obcym, choć nie do końca jasnym pochodzeniu, która w XV wieku posiadała dobra w Grochowie k. Międzyzrzecza⁷¹⁰.
- f. 1449 presbiter Wratislaviensis dioecesis.
- g. Od 1433 pleban w Pątnowie⁷¹¹.
[14 VII 1434] wikariusz przy kolegiacie legnickiej⁷¹².
[15 II 1445 - 2 I 1449] wikariusz przy katedrze wrocławskiej, posiadał także altarie we wrocławskich kościołach św. Elżbiety i św. Marii Magdaleny oraz w jednym z kościołów parafialnych w Legnicy⁷¹³.

⁷⁰² MVB V/1, nr 966 (= RG II/2, 408).

⁷⁰³ SCHINDLER 1938, s. 174; DOLA 1983 nie daje biogramu tego kanonika.

⁷⁰⁴ BERNHOFEN 1939, s. 56.

⁷⁰⁵ GRÜNHAGEN 1863, s. 140, przypis 2; CDS 9, s. 257, nr 38: 19 X 1414.

⁷⁰⁶ RI XI/1, s. 133, nr 1962 i 1963, Franciszek Briger, kustosz brzeski i Henryk v. Borsnitz, dziekan legnicki przyjęci w poczet kapelanów cesarza Zygmunta Luksemburskiego.

⁷⁰⁷ AAWr, dok. chron. 14 XI 1462 s.l.; jeszcze wcześniej (8 XI 1462) przekazał biskup Jodok Stanisławowi Kauffenberg wakujące beneficjum ołtarzowe przy głównym ołtarzu kościoła św. Idziego - AAWr, dok. chron. 8 XI 1462 Wrocław.

⁷⁰⁸ APWr, Rep. 3, nr 549.

⁷⁰⁹ SKRZYPCZYK 2000, s. 66.

⁷¹⁰ JUREK 1998, s. 231.

⁷¹¹ APWr, Rep. 3, nr 549: 6 IV 1433, Konrad biskup wrocławski poleca plebanowi kościoła w Słupie wprowadzić w probostwo w Pątnowie Henryka Grunberga z Lubina.

⁷¹² APWr, Rep. 96, nr 9.

[28 IV 1450] prepozyt kolegiaty św. Idziego we Wrocławiu⁷¹⁴. Jakkolwiek pierwsza pewna wzmianka o tym awansie pochodzi dopiero z roku 1450, Henryk został był prepozytem najpóźniej z końcem roku 1448, skoro już na 2 I 1449⁷¹⁵ zdołał wystarać się o „nową prowizję” na prepozyturę. Sugeruje to, że *de facto* był już wówczas prepozytem, ale z prowizji biskupiej. Od 1 VII 1451 posiadał także altarię (ministerium) NMP i Trzech Króli przy głównym ołtarzu kościoła św. Idziego we Wrocławiu.

142.

- a. **HENRICUS (HANCO) DE FALKENHAIN (FALKENOW)**
- b. Zmarł przed 4 III 1387 r.
- c. Rodzina rycerska pochodzenia miśnieńskiego, potwierdzona na Śląsku od 1287 r., w XIV w. związana głównie z dworem legnicko-brzeskim, ale Konrad von Falkenhain był królewskim starostą w Ząbkowicach i we Wrocławiu (1348-1351)⁷¹⁶. Dobra posiadali w okolicach Lubina⁷¹⁷. Już po śmierci występuje jako *nepos* ówczesnego Marcina, kustosa legnickiego i prokuratora miejscowej kurii, który był także wykonawcą jego testamentu.
- e. Adwokat kurii biskupiej w Legnicy. Tytułem testamentu ofiarował 5 grzywien czynszu dla ufundowanie II ministerium ołtarza w kaplicy św. Marii Magdaleny w Legnicy, kolejne 5 dla wikariuszy kolegiaty św. Mikołaja w Otmuchowie⁷¹⁸ oraz 15 dla tamtejszych mansjonarzy⁷¹⁹.

143.

- a. **HENRICUS DE JANOWICZ**
- b. Zmarł przed 6 IV 1354 r., kiedy to jego następcą na scholasterii katedralnej był Jakub z Pogorzeli⁷²⁰.
- c. Pochodzenie niepewne. G. Bauch⁷²¹ nazywa go Henrykiem z Krakowa, co sugerowałoby, że przybył na Śląsk z Nankerem, w którego otoczeniu właściwie stale przebywał aż do śmierci biskupa w 1341. Wyjaśniałoby to też, dlaczego niedługo potem zrezygnował (lub został usunięty) z archidiaconatu legnickiego, wówczas jeszcze urzędu dającego duży wpływ na zarząd diecezji.
- g. [17 XI 1333 - 11 XII 1342] archidiacon legnicki⁷²². W Legnicy nie rezydował, w 1341 r. zastępował go tu Mikołaj (↓), pleban kościoła Św. Grobu, który dysponował jego urzędową pieczęcią⁷²³.

⁷¹³ AAWr, dok. GG.98; RG VI, s. 193.

⁷¹⁴ AAWr, dok. chron. 28 IV 1450 Wrocław.

⁷¹⁵ RG VI, s. 193.

⁷¹⁶ WÓLKIEWICZ 2002, s. 224-225.

⁷¹⁷ JUREK 1998, s. 219.

⁷¹⁸ AAWr, dok. X.42 (= *UBSL*, nr 342): 30 V 1388.

⁷¹⁹ APWr, Rep. 102, nr 78: 4 III 1387.

⁷²⁰ MVB II, nr 226.

⁷²¹ CDS 25, s. 57, 59, 169.

⁷²² APWr, Rep. 135, D 18, p. 645 (= *SR*, nr 5270): 17 XI 1333 Wrocław; APO, AmNysy, nr 12 (= CDS 36, nr 15; *SR*, nr 5289; *RGŚ/I*, nr 51): 8 I 1334 Nysa; BUWr, rkp. M 1063, p. 27 (= *SR*, nr 5553): 30 VI 1334 Wrocław; AAWr, dok. QQ.1 i QQ.2 (= *SR*, nr 5403): 24 XII 1334 Otmuchów; AAWr, dok. QQ.3 (= *SR*, nr 5447): 7 IV 1335 Wrocław; AAWr, dok. P.28 (= *SR*, nr 5449): 21

Od [30 VI 1334] kanonik katedralny wrocławski. [23 XI 1344 - 20 X 1352] scholastyk kapituły katedralnej⁷²⁴.

144.

- a. **HENRICUS JOHANNIS STENBONIS DE LUBSCHICZ (HENRICUS STEWINUS, HENRICUS DE VYAST)**
- b. Zmarł 5 III 1398 r.⁷²⁵.
- c. Pochodził z górnośląskich Głubczyc (Leobschütz), należących do diecezji ołomunieckiej.
- d. Studia w Pradze ukończył najdalej w 1363 r. tytułem magistra *in artibus*, ale przebywał tam jeszcze w r. 1365⁷²⁶. Później studiował jeszcze przez 3 lata prawo kanoniczne na nieznaną uczelnię, a w 1371 r. kontynuował naukę w Montpellier w południowej Francji⁷²⁷. Nie zakończył jej jednak raczej uzyskaniem tytułu naukowego (chyba, że drugim magisterium), w latach 80. występuje bowiem zawsze z tytułem magistra. Tylko w jednej, niedatowanej dołącznie wzmiance z lat 1392/1393 występuje jako bakałarz dekretów⁷²⁸.
- e. 1363 *servitor et commensalis* księcia legnickiego Waclawa I.
1365 polecony przez ks. legnickiego Ruperta i cesarza Karola IV do pracy w kancelarii papieskiej⁷²⁹.
- f. 1363 clericus Olomucensis dioecesis.
1365 presbiter.

IV 1335 Wrocław; APWr, Rep. 91, nr 269 (= SR, nr 5458); 27 V 1335 Legnica; APWr, Rep. 112, nr 25 i 26 (= CDS 2, 134; SR, nr 5460); 1 VI 1335 Wrocław; AAWr, dok. AA.10 (= SR, nr 5472); 28 VI 1335 Racibórz; AAWr, dok. R.49 (= SR, nr 5508); 30 IX 1335 Wrocław; AAWr, dok. AA.33 (= SR, nr 5529); 27 XII 1335 Nysa; APWr, Rep. 76, nr 59 (= SR, nr 5620); 17 IV 1336 Wrocław; APWr, Rep. 103, nr 66 (= SR, nr 5645); 27 V 1336 Otmuchów; APWr, Rep. 57, nr 67 (= CDS 9, nr 99; SR, nr 5683); 29 VII 1336 Wrocław; APWr, Rep. 102, nr 26 (= SR, nr 5838); 15 II 1337 Otmuchów; BUWr, rkp. M 1063, p. 37-39 (= SR, nr 5884); 11 IV 1337 Wrocław; AAWr, dok. CC.15 (= SR, nr 5890); 20 IV 1337 Wrocław; APWr, Rep. 67, nr 222 (= SR, nr 6002); 24 XI 1337 Wrocław; APWr, Rep. 67, nr 228 i 229 (= SR, nr 6095 i 6096); 21 V 1338 Ujazd; AAWr, dok. EE.9 (= SR, nr 6261); 13 V 1339 Otmuchów; APWr, Rep. 76, nr 61 (= SR, nr 6263); 20 V 1339 Otmuchów; APWr, Rep. 31, III. 21 B, p. 32-33 (= SR, nr 6336); 1 IX 1339 Nysa; ENGELBERT 1964, nr 8; 2 IX 1339 Nysa; APWr, Rep. 135, D 276, p. 1-2 (= SR, nr 6513a); 16 XI 1340 Nysa; APWr, Rep. 103, nr 70 (= SR, nr 6518); 11 XII 1340 Nysa; por. PANZRAM 1937, s. 119-121.

⁷²³ APWr, Rep. 66, nr 132 (SR, nr 6718); 30 XI 1341 Legnica. Pieczęć przedstawia wychodzącego z grobu Chrystusa z prawą ręką podniesioną do błogosławieństwa a lewą trzymającą chorągiew z Krzyżem. Napis w otoku: S[igillum] H[e]nr[ic]i Archidiacon[is] Legnicen[is]. Por. PANZRAM 1937, s. 121.

⁷²⁴ BUWr, rkp. M 1063, p. 27 (= SR, nr 5553); 30 VI 1334 Wrocław; późniejsze (do 1342) wpisy zob. pod hasłem archidiakon. Od 1344: Stenzel 1845, nr 302 (= SR I, nr 236); 23 XI 1344 Praga; CDS 25, s. 169; 13 V 1349; AAWr, Liber Berghianus I, p. 330; 9 X 1350 Otmuchów, p. 335; 29 I 1351 Otmuchów; p. 354; 26 V 1352 Wrocław; AAWr, dok. chron. 20 X 1352 Wrocław; SAMULSKI (mps), s. 345-346; SCHINDLER 1938, s. 247-248.

⁷²⁵ MVB V/2, nr 1262 (= RG II, kol. 937); SCHINDLER 1938, s. 273.

⁷²⁶ MVB III, nr 155-156 (= MPV III, nr 434; BP II, nr 1190) oraz MVB III, nr 544 (= MPV III, nr 479).

⁷²⁷ MVB IV/1, nr 108.

⁷²⁸ RG II, kol. 451; SCHINDLER 1938, s. 273.

⁷²⁹ MVB III, nr 544 (= MPV III, nr 479), MVB III, nr 585.

- g. [15 VI 1363] papież Urban V udziela Henrykowi, wówczas kanonikowi legnickiemu i plebanowi „in Vyast” ekspektatywy na kanonikat ołomuniecki.⁷³⁰ Jest on zatem tożsamy z Henrykiem de Vyast, kanonikiem legnickim ledwie kilka dni wcześniej wymienionym w dokumencie confirmacyjnym biskupa Przeclawa dla kolegiaty legnickiej⁷³¹. Vyast, którego plebanem miał być Henryk, można oczywiście – jak uczynił to Schindler – identyfikować z Ujazdem k. Opola. Bardziej jest jednak prawdopodobne, że chodzi o podlegnicki Gniewomierz (niem. Oyas), którego kościół niedługo po śmierci Henryka (a z czasem i cała wioska) włączony został do mensy kapituły legnickiej. [22 II 1371 - 1392/93] dziekan legnicki⁷³². Mimo braku późniejszych wzmianek przypuszczać można, że posiadał to beneficjum do końca życia. Rezydował zapewne w Legnicy, gdzie przy różnych okazjach występuje w latach 1380-1388 (w 1385 r. pod zniekształconym imieniem Henricus Stewinus)⁷³³. [22 II 1371 - 10 VI 1373] kanonik ołomuniecki⁷³⁴. Został nim zapewne wskutek wspomnianej wyżej papieskiej ekspektatywy z 1363 r. W 1373 r. oddał to beneficjum ks. legnickiemu Waclawowi II (późniejszemu biskupowi lubuskiemu i wrocławskiemu) w zamian za kanonikat przy katedrze wrocławskiej, który posiadał do końca życia⁷³⁵.

145.

a. HENRICUS DE LUBYN

- g. [1352-1363] pleban lubiński i kanonik legnicki⁷³⁶.

146.

a. HENRICUS DE POUTWINDORF

- b. Zmarł, zgodnie z wpisem w nekrologu cystersów w Kamieńcu, 26 I⁷³⁷, w roku 1353 lub następnym.

⁷³⁰ MVB III, nr 155-156 (= MPV III, nr 434; BP II, nr 1190).

⁷³¹ APWr, Rep. 96, nr 1, zaginiony (= UBSL, nr 236): 3 VI 1363.

⁷³² MVB IV/1, nr 108; także BP II, nr 1878: 11 IV 1372, gdzie przyznana Henrykowi *absolutio plenaria in articulo mortis*; BP II, nr 2035: 10 VI 1373; RG II, kol. 451, gdzie kuriozalny zapis *decanus ecclesie s. Sepulchri dominici in castro (!) Legenitz*.

⁷³³ APWr, Rep. 123, nr 46: 24 III 1373 Wrocław; AAWr, dok. Kolegium Wikariuszów we Wrocławiu, nr 69: 20 XII 1380 Legnica – książę Rupert z Legnicy świadczy w imieniu własnym i braci o sprzedaży czynszu w Wągradnie za 60 grzywien groszy Henrykowi Lobschicz, dziekanowi legnickiemu; AAWr, dok. chron. 22 III 1385 Legnica (= UBSL, nr 327) - książę Rupert z Legnicy zaświadcza, że mgr Henryk Stewinus, dziekan legnicki sprzedał 7,5 miar zboża ze wsi Wągradno Ottonowi de Reysewicz, kanonikowi legnickiemu za 40 grzywien groszy; AAWr, dok. N.37: 14 II 1388 Legnica - książę Rupert z Legnicy zaświadcza, że rycerz Fryderyk de Pechwinkel wraz z żoną i dziećmi sprzedał Henrykowi de Lobschicz, dziekanowi legnickiemu 6 grzywien czynszu ze wsi Proboszczów k. Złotoryi.

⁷³⁴ BP II, nr 2035; ZEMEK 1945, nr 263c, gdzie informacje jedynie do roku 1365.

⁷³⁵ SCHINDLER 1938, s. 273, gdzie pierwsza wzmianka o kanonikacie wrocławskim dla Henryka pochodzi dopiero z 1382 r.

⁷³⁶ APWr, Rep. 96, nr 1, zaginiony (= UBSL, nr 236): 3 VI 1363; KLOSE 1924, s. 52, 486.

⁷³⁷ WATTENBACH 1862, s. 315: 26 I ob.[iit] d[ominus] Heynricus plebanus de Legenicz dictus de Bouchuindorf.

- c. Pochodził z Pakosławic k. Nysy (niem. Bösdorf, wcześniej także Poutwindsdorf), z rodziny zapewne rycerskiej. Był bliskim krewnym archidiacona legnickiego Mikołaja de Poutwindsdorf (↓).
- g. [13 III 1345 - 29 XI 1352] pleban kościoła św. Piotra w Legnicy⁷³⁸. Za jego czasów powstał z fundacji księcia Waclawa I klasztor Bożego Ciała (na terenie parafialnego cmentarza). Henryk miał być dożywotnim opiekunem duchowym mniszek⁷³⁹.

147.

a. **HENRICUS RINCKE (RINGK)**

- b. Zmarł 1 V 1420 r., pochowany w kolegiacie legnickiej. Płyta nagrobna przeniesiona została w XVI w. do kościoła św. Jana, gdzie znajdowała się jeszcze w XVIII w.⁷⁴⁰. Jego śmierć wspomniana została w nekrologu lubińskim pod dniem 24 IV⁷⁴¹.
- g. Do 1420 wikariusz przy kolegiacie legnickiej

148.

a. **HENRICUS ROLLE**

- b. Zmarł przed 24 XII 1429 r., najprawdopodobniej 13 VI – pod tym dniem wpisany został do nekrologu żagańskich augustianów⁷⁴².
- c. Dotychczasowa literatura wskazuje na jego śląskie pochodzenie z racji domniemanego pokrewieństwa ze współczesnym mu Hansem Rolle (1388-1445), pochowanym we wrocławskim kościele Św. Krzyża panem wsi Wierzbicice k. Nysy (Oppersdorf)⁷⁴³. Ten ostatni był jednak pierwszym członkiem swego rodu występującym na Śląsku, a Henryk wyraźnie sam pisał się klerykiem diecezji miśnieńskiej. Tezie o pokrewieństwie Hansa i Henryka, może nawet bardzo bliskim, nie sposób jednak w zdecydowany sposób zaprzeczyć – obaj pojawili się na Śląsku w podobnym czasie, obaj też zyskali dobra lub beneficja w księstwie nyskim.
- d. Studiował najpierw w Pradze, gdzie w 1410 r. zdobył magisterium z prawa, i w latach 1411-1412 był rektorem kanonistów⁷⁴⁴. W 1414 r. immatrykulowany także na uniwersytecie we Wiedniu⁷⁴⁵.
- e. [3 I 1420] sędzia na dworze biskupa Konrada⁷⁴⁶.
[1 VI 1425 - 24 X 1425] komisarz biskupi w archidiaconacie głogowskim⁷⁴⁷.

⁷³⁸ SR, nr 5307 (przyypis 2); APWr, Rep. 93, nr 19 (= UBSL, nr 184; RŚI II, nr 649): 22 III 1352 Legnica; UBSL, nr 186 (= RŚI II, nr 774): 29 XI 1352 Legnica.

⁷³⁹ APL, AmL II, nr 1139, p. IV 36-37 (= UBSL, nr 154); WISZEWSKI 2003, s. 59-60.

⁷⁴⁰ EHRARDTS 1789, s. 149: *Anno Domini M.CCCC.XX in die Philippi [et] Jacobi obiit Dominus Henricus Ringk [Kingk?], hujus Ecclesiae Vicarius. Orate pro Eo*; por. także APL, AmL II, nr 4.

⁷⁴¹ BUWr, IV F 214 (*Necrologium Lubense 1615*), 24 IV: *Item ob[itu] d[ominus] Henricus Rincke vicarius Legnicensis*.

⁷⁴² BUWr, IV O 36, p. 11v: *te [13 VI] haynricus Rolle canonicus glogoviensis et legnicensis*.

⁷⁴³ DOLA 1983, s. 386; BRETSCHNEIDER 1941, s. 114-115.

⁷⁴⁴ MHUCFP II, s. 8, 23, 117; GOTTSCHALK 1934, s. 44; OZÓG 2000, s. 145.

⁷⁴⁵ *Matrikel der Universität Wien*, I, s. 104.

⁷⁴⁶ CDS 33, s. 152-153, nr 2.

⁷⁴⁷ APWr, Rep. 102, nr 600; CDS 28, s. 66.

- f. 1419 clericus Misnensis dioecesis⁷⁴⁸.
 g. [1410 - 1411] pleban w Zgorzelcu⁷⁴⁹.
 [1412] pleban w Nysie (najdalej do 1415 r.), kanonik w Litomierzycach⁷⁵⁰.
 [1414] pleban w Karłowicach k. Otmuchowa⁷⁵¹.
 [1417] mansjonarz przy kolegiacie w Otmuchowie⁷⁵².
 [1418-1420] kanonik katedralny wrocławski. Najprawdopodobniej zmuszony został do rezygnacji na rzecz Józefa Rinkenberga (↓) kandydata posiadającego prowinę papieską⁷⁵³, choć wcześniej przez dwa lata z powodzeniem bronił swoich praw do beneficjum przeciwko dwóm innym kandydatom⁷⁵⁴.
 [Przed 1421] kanonik przy kolegiacie w Kromierzyżu w diecezji ołomunieckiej, zrezygnował⁷⁵⁵.
 [3 I 1420 - 10 IV 1421] kanonik legnicki i audytor sądu biskupiego w Nysie⁷⁵⁶.
 [2 IV 1427] - 1429 archidiakon głogowski, posiadał też wikariat przy miejscowej kolegiacie⁷⁵⁷.

149.

- a. **HENRICUS SCHONEHEYNCZE**
 b. Zmarł przed 24 I 1466⁷⁵⁸.
 c. Być może krewny imiennika poszącego się de Gorlicz, od 1463 r. studenta w Lipsku (1466 bakalarza)⁷⁵⁹.
 g. [31 VII 1438] organista w kościele NMP w Legnicy⁷⁶⁰.
 [Przed 24 I 1466] altarysta ołtarza św. Antoniego, Błażeja, Walentego, Łazarza, Barbary, Marii i Marty w kościele parafialnym w Chojnowie⁷⁶¹.

150.

- a. **HENRICUS SENFTLEBEN**
 b. Zmarł w 1466 r., przed 22 VI, kiedy to kancelaria papieska wystawiała już prowinę na wakującą po nim dziekanię wrocławską⁷⁶². Miejsce jego śmierci i pochówku nie jest znane: wprawdzie jeszcze w 1465 r. przebywał w Rzymie – sporządził tu testament, w którym obdarowywał głogowskich wikariuszy,

⁷⁴⁸ MVB VII, nr 383, 455, 507.

⁷⁴⁹ MHUCFP II, s. 23, 117.

⁷⁵⁰ Ibidem, s. 8, 117; MÜLLER 1956, s. 72.

⁷⁵¹ *Matrikel der Universität Wien*, I, s. 104.

⁷⁵² WÓLKIEWICZ 2004, s. 382.

⁷⁵³ DOLA 1983, s. 386.

⁷⁵⁴ MVB VII, nr 309, 455, 476, 481, 506-507, 553, 604.

⁷⁵⁵ MVB VII, nr 804.

⁷⁵⁶ CDS 33, s. 152-153, nr 2; CDS 36, nr 132.

⁷⁵⁷ APWr, Rep. 116, nr 258; HELLMANN 1938, s. 16; DOLA 1983, s. 386-387; GERLIC 1993, s. 222; MVB VII, nr 1878, 2026, 2042.

⁷⁵⁸ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 135.

⁷⁵⁹ CDSR II/16, s. 241, II/17, s. 202.

⁷⁶⁰ APL, DmL, nr 389 (= *UBSL*, nr 647a, s. 479-480).

⁷⁶¹ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 135.

⁷⁶² MPV X, nr 667.

ale tu nie zmarł – wspomniana wyżej prowizja mówi, że zakończył życie *extra Romanam Curiam*.

- c. Pochodził z Głogowa i był synem Franciszka (zm. przed 1425)⁷⁶³. Był też niewątpliwie bliskim krewnym zm. w 1450 r. Barbary Senfleben – zapewne z tego powodu został wykonawcą jej testamentu⁷⁶⁴.
O pozycji rodziny dobrze świadczy fakt, że współczesny Henrykowi Jan Senfleben był w latach 1424-1440 dziedzicznym wójtem Głogowa⁷⁶⁵.
Osoby o tym nazwisku spotykamy w XV w. także w innych śląskich miastach: Jan Senfleben był w 1440 r. wójtem w Świdnicy⁷⁶⁶, w legnickich księgach ławniczych spotykamy Mikołaja (1416)⁷⁶⁷ i Hansa (1467)⁷⁶⁸. W XIV w. spotykamy Jakuba (1366) mieszczanina wrocławskiego z Nowego Miasta⁷⁶⁹. W 1401 r. rektorem szkoły we Wleniu (a wcześniej w Chojnowie) był Jan Senfleben⁷⁷⁰.
- d. Immatrykulowany 14 IV 1419 r. we Wiedniu⁷⁷¹, tam zapewne uzyskał magisterium *artium*. W 1444 r. immatrykulował się w Bolonii, mając zapewne zamiar studiować prawo, ale wpis jego opatrzony jest znamieną glosą: „*nihil dedit nec iuravit nec studuit quia corthisanus*”⁷⁷², co wiele mówi o jego studiach.
- e. [1428] notariusz publiczny cesarskiej i apostolskiej powagi czynny w Rzymie⁷⁷³. Po 1430 przebywał również w Rzymie, najpewniej w służbie jednego z kardynałów⁷⁷⁴, później rozpoczął pracę w kancelarii papieskiej – jako *scriptor litterarum apostolicarum* występuje za pontyfikatów Eugeniusza IV (1432, 1435, 1437, 1441, 1445)⁷⁷⁵ i Mikołaja V (1450, 1451, 1452, 1454)⁷⁷⁶.
1454 jako cesarski przedstawiciel (radca) w kurii papieskiej brał udział w zjeździe Rzeszy w Ratysbonie (Regensburgu)⁷⁷⁷.

⁷⁶³ MVB VII, nr 1329.

⁷⁶⁴ AAWr, dok. parafii św. Mikołaja w Głogowie, nr 136: 2 IV 1450 Rzym.

⁷⁶⁵ LUSCHEK 1940, s. 185.

⁷⁶⁶ APWr, DmŚw, nr 717: 1440 przed 22 VII Świdnica.

⁷⁶⁷ APL, AmL II, nr 356, p. 4r, 20r.

⁷⁶⁸ APL, AmL II, nr 364, p. 86v.

⁷⁶⁹ AAWr, dok. A.18, s. 17.

⁷⁷⁰ BURDA 1916, s. 247.

⁷⁷¹ *Matrikel der Universität Wien*, I, s. 124; SCHÖNBORN 1933, s. 182.

⁷⁷² *Acta nationis Germanicae*, s. 191; PFOTENHAUER 1894, s. 446; KNOD 1899, s. 702, nr 12 (tu uznany za honorowego członka uniwersytetu).

⁷⁷³ APWr, Rep. 67, nr 1071: 26 III 1428 Rzym, nr 1073: 17 VI 1428 Rzym; APWr, Rep. 91, nr 450-451: 25 V 1428 Rzym; LUSCHEK 1940, s. 176.

⁷⁷⁴ DOLA 1983, s. 395.

⁷⁷⁵ SB7287; MPV X, nr 410; M734; MPV X, nr 442; CDS 15, s. 77-79; APWr, Rep. 67, nr 1196: H.S. scriptor bullarum, canonicus wratislaviensis.

⁷⁷⁶ AAWr, dok. parafii św. Mikołaja w Głogowie, nr 136: 2 IV 1450 Rzym; SB 7468; AAWr, dok. WW.87 i R.87: 24 III 1452, bulla papieża Mikołaja V *duplicata per H. Senfleben*; MPV X, nr 522, 530.

⁷⁷⁷ KOCH 1999, s. 156, gdzie brak jednak szerszego biogramu Senflebena, co słusznie wytknęła autorce recenzentka, zob. REINLE 2000.

- O dyplomatycznej działalności Henryka Senfleben w służbie papieskiej, cesarskiej i miasta Wrocławia szeroko w pracach J. Drabiny i K. Doli⁷⁷⁸.
- f. 1425 clericus Wratislaviensis dioecesis⁷⁷⁹ (tak też jako notariusz). Żadne ze źródeł nie mówi o ewentualnych wyższych święceniach.
- g. [1425] jako altarysta ołtarza Bożego Ciała w kościele pod tym samym wezwaniem w Głogowie stara się o kanonikat w kolegiacie św. Piotra w Budziszynie⁷⁸⁰.
Od 1425 pleban w podlubińskim Gwizdanowie⁷⁸¹.
Od 1429 archidiakon głogowski z prawem zachowania powyższych altarii i probostwa. W 1460 r. otrzymał także kanonię głogowską po zmarłym Stanisławie Mederze⁷⁸².
[2 VII 1434 - 18 X 1436] subkustosz w kapitule Św. Krzyża we Wrocławiu (z prowizji apostolskiej 1431). W IV 1436 prosił o *licentia permutandi* tego beneficjum⁷⁸³.
[11 II 1439 - 1444] archidiakon legnicki. Beneficjum uzyskał tytułem zamiany (*via permutationis*) z Markiem de Astallis (który miał jedynie prowizję na archidiakoniat – zob. Aneks IV) za altarię Wszystkich Świętych w kościele parafialnym w Głogowie⁷⁸⁴. W Legnicy w zasadzie nie rezydował – związane z urzędem obowiązki spełniał miejscowy prepozyt Jan Bawde (↓). ostatnia o nim wzmianka jako archidiakonie legnickim pochodzi z wpisu do matrykuły bolońskiej, zrzekł się beneficjum przed 17 III 1451 na rzecz Jana Dustera (↓)⁷⁸⁵.
[1450] prowizor należącego do nacji niemieckiej kościoła Santa Maria dell' Anima w Rzymie⁷⁸⁶.
[1450] rektor kaplicy ratuszowej we Wiedniu⁷⁸⁷.
Od 1451 dziekan wrocławski⁷⁸⁸.
[1460] prepozyt kościoła w Wormacji⁷⁸⁹.
W aktach papieskich znajdujemy także informacje o licznych altariach (w kościele św. Mikołaja w Głogowie, św. Marii Magdaleny i św. Elżbiety we Wro-

⁷⁷⁸ DRABINA 1977 i 1981; DOLA 1983, s. 395-397.

⁷⁷⁹ MVB VII, nr 1329.

⁷⁸⁰ MVB VII, nr 1319, 1329.

⁷⁸¹ MVB VII, nr 1488: 11 XI 1425 – prowizja, nr 1930: 18 III 1428; APWr, Rep. 67, nr 1064: 11 VII 1427.

⁷⁸² MVB VII, nr 2026: 29 I 1429 – prowizja, nr 2034 (= MPV X, nr 261): 28 II 1429 – zobowiązanie annatowe, nr 2042: 6 IV 1429 – nakaz wprowadzenia w rzeczywiste posiadanie beneficjum, nr 2122: 24 XII 1429 – pokwitowanie spłaty annat; por. HELLMANN 1938, s. 16-17; GERLIC 1993, s. 222-223.

⁷⁸³ RG V, nr 3108.

⁷⁸⁴ RG V, nr 6480.

⁷⁸⁵ APWr, Rep. 93, nr 113 (= *UBSL*, nr 657); AAWr, II b 1, p. 77: 10 II 1441; AAWr, IA.1c, b.n.: 1442; APL, DmL, nr 399 (= *UBSL*, nr 690): 27 XII 1443; RG VI, nr 2806.

⁷⁸⁶ NOACK 1927, II, s. 553; SCHMIDLIN 1907, s. 514ff.

⁷⁸⁷ Jedyne dostępne mi potwierdzenie tej informacji znajduje się na witrynie internetowej www.pfarre-grinzing.at/pfarblatt/200005/PFBL06.htm.

⁷⁸⁸ DOLA 1983, s. 396.

⁷⁸⁹ MPV X, nr 587.

clawiu i innych) oraz równie liczne prośby o dyspensy od kumulacji beneficjów⁷⁹⁰.

Niezrealizowane prowizje:

1425 na kanonikat budziszyszyński⁷⁹¹.

1426 na probostwo w Wysokiej Cerekwi k. Głogowa⁷⁹².

1428 na kanonikat płocki⁷⁹³.

1431 na subkustodię kolegiaty Św. Krzyża we Wrocławiu⁷⁹⁴.

1444 na kanonikat warmiński⁷⁹⁵.

1454 na kanonikat trydencki i św. Andrzeja w Kolonii.⁷⁹⁶

151.

a. HENRICUS SOLCZ (SULCZ, SULZ)

b. Zmarł zapewne pod koniec 1417 r., już w styczniu i marcu następnego roku kuria papieska w Konstancji wystawiała prowizje na wakujące po jego śmierci kanonikaty wrocławski i głogowski⁷⁹⁷.

c. Rodzina rycerska pochodzenia turyngskiego, osiadła od początku XIV w. głównie w księstwie brzeskim. Szczegóły dotyczące pokrewieństwa Henryka nie są znane⁷⁹⁸.

g. [13 IV 1391 - 2 X 1414] kanonik legnicki. Spotykamy go na tym beneficjum w latach 1391-96, 1407 i 1414⁷⁹⁹. W latach 1397 i 1404 był zaś jedynie prokuratorem kurii biskupiej w Głogowie⁸⁰⁰, co może sugerować, że posiadał kanonikat legnicki dwukrotnie. Rezydował na stałe o boku biskupa Waclawa, ks. legnickiego.

[1413 - 1414] kanonik katedralny wrocławski⁸⁰¹, beneficjum posiadał zapewne do końca życia, skoro w styczniu 1418 r. starał się o nie Mikołaj Wenke (↓) wskazując, że wakuje po śmierci Henryka Solcz⁸⁰².

[1416] - 1417 kanonik głogowski⁸⁰³.

⁷⁹⁰ RG V, nr 3108.

⁷⁹¹ MVB VII, nr 1319, 1329.

⁷⁹² MVB VII, nr 1557.

⁷⁹³ MVB VII, nr 1930.

⁷⁹⁴ MPV X, nr 366, gdzie obligacja annatowa z 1433 r.

⁷⁹⁵ MPV X, nr 498, obligacja annatowa, nr 508: 4 VII 1446 poświadczenie rezygnacji z praw do beneficjum z zastrzeżeniem rocznej pensji w wysokości 36 złotych florenów; por. także SBKW, s. 223-224.

⁷⁹⁶ MPV X, nr 522; RI XIII/7, nr 127-129.

⁷⁹⁷ MVB VII, nr 173, 179, 230, 465.

⁷⁹⁸ JUREK 1998, s. 293-294, 352.

⁷⁹⁹ AAWr, dok. Kolegium Wikariuszów we Wrocławiu, nr 81; UNTERLAUFF I, nr 34: 11 XI 1394 Otmuchów, nr 35: 9 V 1396 Otmuchów; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Lwówka Śląskiego), nr 8 (73): 21 VI 1396 Legnica; APWr, Rep. 111, nr 17: 15 VIII 1396 Otmuchów; APL, AmL II, nr 1139, p. III 1-3 (= *UBSL*, nr 366): 11 IX 1396 Wrocław; CDS 24, s. 185, nr 19: 26 X 1396 Otmuchów; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 79: 24 X 1407 Legnica; APL, AmL II, nr 1139, p. III 7-9 (= *UBSL*, nr 473): 2 X 1414 Legnica.

⁸⁰⁰ APWr, Rep. 76, nr 121; APWr, Rep. 102, nr 222: 28 II 1404 Otmuchów.

⁸⁰¹ SCHINDLER 1938, s. 348-49.

⁸⁰² MVB VII, nr 179.

152.

- a. **HENRICUS THYME DE FREYSTADT (THYMONIS)**
- b. Zmarł 3 XI 1484 r. w Lipsku. Pochowany został w tamtejszym kościele św. Mikołaja⁸⁰⁴.
- c. Kożuchów, rodzina mieszczańska. Brat kanonika Krzysztofa Thyme (↑).
- d. Immatrykulowany w 1446 r. na uniwersytecie w Lipsku, z którym związał całą swoją naukową karierę. Tu uzyskał kolejno bakalaureat z teologii (1451) i magisterium *artium* (1454). W roku 1472 został rektorem uniwersytetu, a w 1477 dziekanem wydziału sztuk. Jednocześnie co najmniej od 1465 r. był członkiem lipskiego kolegium NMP⁸⁰⁵.
- g. [8 II 1471] - 1484 kanonik legnicki. Beneficjum uzyskał zapewne po roku 1465, kiedy to czasowo (do 1472 r.) opuścił mury uniwersytetu. Przynajmniej pod koniec tego okresu rezydował w Legnicy⁸⁰⁶. Przypisywany Henrykowi kanonikat przy kościele Św. Grobu w Görlitz⁸⁰⁷ jest ewidentnym nieporozumieniem choćby z tego powodu, że tamtejszy Święty Grób powstał dopiero w roku 1504 r. (20 lat po śmierci Henryka Thyme), a i wówczas ani przy nim, ani przy żadnym innym kościele tego miasta, nie funkcjonowała kapituła.

153.

- a. **HENRICUS ULRICI (DE STINAVIA)**
- b. Zmarł w 1303 r., pomiędzy 26 VI, kiedy to spisana została w Ścinawie Polskiej (Polnisch-Steine, Odersteine) jego ostatnia wola, a 7 VII (data otwarcia i uwierzytelnienia testamentu). W dokumencie tym znalazły się m.in. legaty dla kościoła Św. Grobu w Legnicy (*Item in Legnicz ad tegendum et reformandum ecclesiam sancti Sepulchri lego sex marcas et ad emendum calicem et casulam ad eandem Ecclesiam quatuor marcas, dominoque Syfrido Rectori ejusdem Ecclesie unam marcem*), dla większości kościołów wrocławskich, w tym dla katedry, gdzie *in loco competenti* z jego fundacji miał być ufundowany ołtarz św. Jerzego i Małgorzaty, przed którym sam Henryk chciał być pochowanym (*ante quod altare eligo ecclesiasticam sepulturam et volo ut corpus meum tumuletur*) oraz mszał dla kościoła św. Mikołaja w rodzinnej Ścinawie Polskiej⁸⁰⁸.

⁸⁰³ GERLIC 1993, s. 223.

⁸⁰⁴ HANKE 1707a, s. 160 podaje treść nagrobnej inskrypcji: *Anno Domini M.CCCC.LXXXIV. Die III. Mensis Novembris obiit venerabilis vir, Magister Henricus Thyme de Freyestat, sacre Teologie Baccalaureus formatus, Collegii Sancte Virginis Collegiatus & Ecclesiae Legenicensis Canonicus hic sepultus. Orate pro eo.*

⁸⁰⁵ PFOTENHAUER 1882, s. 223-224; CDSR II/16, s. 156, II/17, s. 10, 152, 160, 205-208, 231, 234, 241-247, 250, 254-260, 263-267, 285, 536.

⁸⁰⁶ APL, AmL II, nr 1139, p. I 30-31; jako kanonik legnicki występuje też w 1472 r. przy wyborze na rektora uniwersytetu w Lipsku.

⁸⁰⁷ HANKE 1707a, s. 160; PFOTENHAUER 1882, s. 223-224; SRS III, s. 345.

⁸⁰⁸ AAWr, dok. Kolegium Wikariuszy, nr 5 (= SR, nr 2755, 2756a; REISCH 1917, nr 113): 26 VI 1303 Ścinawa Polska; zob. także SR, nr 2764: 3 X 1303 (ustanowienie wykonawców testamentu archidiacona Henryka).

- c. Śląska rodzina rycerska wywodząca się pierwotnie ze Szwabii (stąd przydomek *Suevus*), na Śląsk przybyła najpewniej z okolic Hildesheim w początkach XIII w. W 1218 r. znajdował się w okolicach Legnicy *sors Ulrici Sueui de Legniz*⁸⁰⁹, należący zapewne do wspomnianego w 1224 r. Ulryka, kasztelana lubińskiego. Archidiakon Henryk był wnukiem tego Ulryka, synem także Ulryka [1250-1287]⁸¹⁰, „komesa” i stolnika książęcego. Jego bratem był Franciszek ze Ścinawy (de Stynavia) [1279-1290]⁸¹¹, z którym razem uposażyli w 1290 r. kościół w Ścinawie Polskiej⁸¹².
- e. [1274] *scriptor curie* księcia Henryka IV⁸¹³.
[1296] prokurator biskupi w Nysie⁸¹⁴.
[1298] prokurator biskupi w Otmuchowie⁸¹⁵.
- g. Od [25 X 1267] kanonik wrocławski⁸¹⁶.
Od [15 VII 1286] archidiakon legnicki. W 1286 r. brał udział w negocjacjach pojednawczych pomiędzy biskupem Tomaszem II a księciem Henrykiem IV⁸¹⁷.

⁸⁰⁹ APWr, Rep. 91, nr 21 (obecnie w GstA Berlin-Dahlem) (= SR, nr 199; *Sub* I, nr 171): 8 IV 1218 Wrocław.

⁸¹⁰ AAWr, dok. chron. 9 V 1301 (transumpt dokumentu z 25 X 1267 Namysłów) (= SR, nr 2640; *Sub* V, nr 32); APWr, Rep. 84, nr 17 (= AAWr, dok. klasztoru w Henrykowie, nr 40; SR, nr 1603; *Sub* IV, nr 364; *Sub* VI, nr 249-250): 1 VII 1279 Wrocław (transumpt z 2 IV 1296 Nysa).

⁸¹¹ APWr, Rep. 58, nr 1 (= SR, nr 1597; *Sub* IV, nr 357): 5 IV 1279 s.l.; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Oławy), nr 15 (= SR, nr 1722; *Sub* V, nr 29): 25 VIII 1282 s.l.; APWr, Rep. 67, nr 112 (= SR, nr 2076; *Sub* V, nr 390): 18 VII 1288 Wrocław; APWr, Rep. 88, nr 41a (= SR, nr 2126; *Sub* V, nr 493; PANZRAM 1937, s. 110): 1290 Ścinawa Polska.

⁸¹² EISTERT 1938, passim; DOBBERTIN 1961 i 1963; JUREK 1998, s. 294-295, 352; SCHMILEWSKI 2001, s. 568-569.

⁸¹³ APWr DmWr, nr 33 (= SR, nr 1463; *Sub* IV, nr 236): 12 IV 1274 s.l.

⁸¹⁴ AAWr, III d.1 (= *Sub* VI, nr 251): 2 IV 1296 Nysa; APWr, Rep. 102, nr 3 (= SR, nr 2430; *Sub* VI, nr 271): 12 VIII 1296 Nysa.

⁸¹⁵ APWr, Rep. 102, nr 6 (= AAWr, dok. parafii św. Jakuba w Nysie i dok. X.1; Unterlauff I, nr 1; SR, nr 2516; *Sub* VI, nr 358): 31 VII 1298 Otmuchów.

⁸¹⁶ AAWr, dok. chron. 9 V 1301 (transumpt dokumentu z 25 X 1267 Namysłów) (= SR, nr 2640; *Sub* V, nr 32); APWr DmWr, nr 33 (= SR, nr 1463; *Sub* IV, nr 236): 12 IV 1274 s.l.; APWr, Rep. 84, nr 17 (= AAWr, dok. klasztoru w Henrykowie, nr 40; SR, nr 1603; *Sub* IV, nr 364; *Sub* VI, nr 249-250): 1 VII 1279 Wrocław (transumpt z 2 IV 1296 Nysa); BUWr, rkp. R 696 (= *Sub* IV, nr 431): 19 XI 1281 Wrocław; SUA, Archiv českého velkopřevorství maltského řádu, nr 349 [Löwenberg nr 3] (= SR, nr 1703; *Sub* V, nr 11): 19 IV 1282 Wrocław; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Oławy), nr 15 (= SR, nr 1722; *Sub* V, nr 29): 25 VIII 1282 s.l.; APWr, DmWr, 56 (= SR, nr 1743; *Sub* V, nr 48): 2 III 1283 Wrocław; APWr, Rep. 116, nr 19 (= SR, nr 1814; *Sub* V, nr 116): 2 VII 1284 Otmuchów; AAWr, dok. KK.56 (= AAWr, Liber Niger, p. 204-205, 402; SR, nr 1830; *Sub* V, nr 132): 29 VII 1284 s.l.; APWr, Rep. 84, nr 27 (= SR, nr 2409; *Sub* VI, nr 248): 2 IV 1296 Nysa; SAMULSKI (mps), s. 495-496.

⁸¹⁷ AAWr, dok. B.29 (= SR, nr 1490; *Sub* IV, nr 456): 1 IX 1275 Wrocław (transumpt z 16 I 1328); APWr, Rep. 64, nr 1 (= AAWr, Ia.32; SR, nr 2054; *Sub* V, nr 367): 11 I 1288 Wrocław; SUA, Archiv českého velkopřevorství maltského řádu, nr 1699 [Breslau nr 4] (= SR, nr 2078; *Sub* V, nr 399): 31 VIII 1288 Wrocław; AAWr, dok. II.47 (= SR, nr 2117; *Sub* V, nr 429): 21 X 1289 Wrocław; APWr, Rep. 88, nr 42 i 131 (= SR, nr 2136; *Sub* V, nr 445): 7 VI 1290 Wrocław; *Statuta sinodalia et provincialia*, Breslau 1512, p. 9-10 (= CP X, s. 25-32; *Sub* V, nr 470): 31 VIII 1290 Wrocław; APWr, Rep. 91, nr 111 (= SR, nr 2156; *Sub* V, nr 472): 2 IX 1290 Wrocław;

154.**a. HERMANNUS BAUCH**

- b. Być może identyczny z imiennikiem wpisanym do nekrologu kolegiaty Św. Krzyża we Wrocławiu pod dniem 2 V⁸¹⁸.
- g. [10 IX 1404] altarysta ołtarza NMP i św. Mikołaja w kościele Bożego Ciała poza murami Legnicy⁸¹⁹.

155.**a. HERMANNUS GROLOCK (GROROG)**

- b. Zmarł na pewno przed 24 XII 1450 r., kiedy to biskup Piotr Nowak zatwierdził pochodzącą z jego zapisu fundację ołtarza NMP i św. Apostołów Bartłomieja i Andrzeja w kolegiacie legnickiej (wykonawcą testamentu był kanonik Jan Kreuzburg ↓)⁸²⁰. W rzeczywistości zmarł zapewne jeszcze przed rokiem 1440, kiedy to na probostwie lubińskim potwierdzony jest Jan Pannwitz (↓).
- c. Pochodził zapewne z Legnicy, podobnie jak współczesny mu *Nicolaus Grolock de Legnicz*, immatrykulowany w Lipsku w 1417 r. (bakalarz w 1420)⁸²¹. Zob. także Jan Grolock (↓).
- g. [1408] altarysta ołtarza NMP, św. Anny, Marty, Małgorzaty oraz św. Apostołów Bartłomieja i Andrzeja w kościele parafialnym w Lubinie⁸²².
[1434 - 1438] pleban w Lubinie⁸²³.
[Przed 1440] kanonik legnicki⁸²⁴.

SUA, Archiv českého velkopřevorství maltského řádu, nr 177 [Kosel nr 1] (= *Sub* VI, nr 87): 22 I 1293 Wrocław; APWr, DmWr, nr 59 (= *SR*, nr 2295; *Sub* VI, nr 122): 31 VIII 1293 Wrocław; APWr, Rep. 92, nr 3 (= *SR*, nr 2324; *Sub* VI, nr 153): 26 VI 1294 Wrocław; CDS 28, nr 12 (= *SR*, nr 2359): 16 VI 1295 Wrocław; BUWr, rkp. M 1063, p. 33 (= *SR*, nr 2362; *Sub* VI, nr 200): 30 VI 1295 Wrocław; APWr, Rep. 76, nr 12 (obecnie w Herder-Institut w Marburgu) (= *SR*, nr 2363; *Sub* VI, nr 202): 2 VII 1295 Wrocław; AAWr, dok. F.16a (= *SR*, nr 2370; *Sub* VI, nr 208): 26 VII 1295 Wrocław; APWr, Rep. 107, nr 3 (= *SR*, nr 2387; *Sub* VI, nr 225): 17 XI 1295 Wrocław (transumpt z 12 II 1313); AAWr, III d.1 (= *Sub* VI, nr 251): 2 IV 1296 Nysa; APWr, Rep. 31, nr 1A, p. 6 (= *SR*, nr 2423; *Sub* VI, nr 262): 1 VI 1296 Wrocław; ENGELBERT 1964, nr 2: 1 VI 1296 Wrocław; APWr, Rep. 102, nr 3 (= *SR*, nr 2430; *Sub* VI, nr 271): 12 VIII 1296 Nysa; APWr, Rep. 102, nr 4 (= *SR*, nr 2474; *Sub* VI, nr 314): 7 VIII 1297 Otmuchów; BUWr, rkp. M 1063, p. 23-24 (= *SR*, nr 2495; *Sub* VI, nr 470): 24 I 1298 Wrocław; APWr, Rep. 102, nr 6 (= AAWr, dok. parafii św. Jakuba w Nysie i dok. X.1; UNTERLAUFF I, nr 1; *SR*, nr 2516; *Sub* VI, nr 358): 31 VII 1298 Otmuchów; APWr, Rep. 83, nr 23 (= *SR*, nr 2589; *Sub* V, nr 427): 21 I 1300 Wrocław; PANZRAM 1937, s. 108-112.

⁸¹⁸ KÖNIG 1866, s. 318.

⁸¹⁹ APL, DmL, nr 208 (= *UBSL*, nr 406).

⁸²⁰ AAWr, II b 2, p. 43-44.

⁸²¹ CDSR II/16, s. 55, II/17, s. 100.

⁸²² KLOSE 1924, s. 61.

⁸²³ Ibidem, s. 486; APWr, Rep. 3, nr 794: 9 III 1434 b.m.

⁸²⁴ AAWr, II b 2, p. 43-44.

156.

a. **HERMANNUS HELIAE**

g. [13 XII 1420] altarysta ołtarza Bożego Ciała w kościele Bożego Ciała poza murami Legnicy oraz ołtarza w kaplicy św. Wawrzyńca w kościele św. Elżbiety we Wrocławiu⁸²⁵.

157.

a. **HERMANNUS STECHER**

g. [Przed 1469] wikariusz przy kolegiacie legnickiej⁸²⁶.

158.

a. **HUGONIUS BRENDENNEZOR**

d. Magister.

f. Clericus Gnesnensis dioecesis.

g. Od 7 VIII 1511 kanonik legnicki z prezentacji księcia Fryderyka II. Otrzymał prebendę po zmarłym Melchiorze Ludovici⁸²⁷.

159.

a. **JACOBUS**

g. [19 I 1404] kapelan kościoła NMP w Legnicy⁸²⁸.

160.

a. **JACOBUS**

g. [2 VI 1450] prepozyt klasztoru Bożego Ciała przed murami Legnicy⁸²⁹.

161.

a. **JACOBUS AUGUSTINI**

c. Pochodzenie nieznane, ale najpewniej śląskie. Być może krewny kanonika wrocławskiego i kantora legnickiego Jana Augustni (zm. 1420) (↓), który pochodził z Milicza. W 1384 występuje Jakub jako dziedzic wsi Chróścina k. Grodkowa⁸³⁰.

e. [1352-1354] protonotariusz biskupi⁸³¹.

[1353] audytor biskupi⁸³².

g. [8 IX 1349] altarysta w katedrze wrocławskiej⁸³³.

---

⁸²⁵ MVB VII, nr 683.

⁸²⁶ APL, AmL II, nr 365 (Schöppenbuch 1468-69), p. 95-96.

⁸²⁷ APL, AmL II, nr 1103, p. 27v: *Anno 1511. Die 7 Augusti investitus est Mgr Hugonius Brendennezor Clericus Gnesnensis Dioecesis de Canoniatu et Praebenda in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Lignicens. Vacantem per mortem olim Melchioris Ludovici immediati ad praesentationem illustris Principis Domini Friderici Ducis Silesiae Lignicensis.*

⁸²⁸ APL, AmL II, nr 491 (Stadtbuch), p. 53v.

⁸²⁹ APWr, Rep. 93, nr 130.

⁸³⁰ AAWr, dok. A.18: 11 III 1384 Legnica.

⁸³¹ AAWr, dok. chron. 24 IX 1352 Otmuchów (= *RŚI* II, nr 756); AAWr, dokumenty Kolegium Wikariuszy, nr 21 (= *RŚI* II, nr 952); 15 XII 1353 Wrocław; CDS 2, s. 154, nr 47 (*RŚI* II, nr 983); 13 I 1354 Otmuchów; APWr, Rep. 112, nr 47; 13 I 1354 Otmuchów.

⁸³² MVB II, nr 23 (= WAGNER 1891, s. 297; *RŚI* II, nr 834); 28 II 1353; MVB II, nr 102, 104 (= WAGNER 1891, s. 289; *RŚI* II, nr 877, 879); 13 VI 1353.

[1349-1353] pleban w Osinie Wielkiej k. Ząbkowic Śląskich⁸³⁴.
 [10 X 1349 - 13 VI 1353] kanonik opolski⁸³⁵.
 [1355 - 14 II 1388] archidiakon legnicki⁸³⁶. 26 I 1376 ustanowiony wraz legnickim dziekanem (??) Teodorykiem (zob. Aneks III) kontrolerem rachunków polskich duchownych subkolektorów⁸³⁷.
 [14 IV 1350 - 4 X 1366] wicedziekan kapituły katedralnej we Wrocławiu⁸³⁸.
 Od [13 IX 1352] kanonik wrocławski⁸³⁹, z prowizji apostołskiej. W styczniu 1357 brał udział w synodzie metropolii gnieźnieńskiej w Kaliszu. [15 VI

⁸³³ AAWr, dok. M.27 i M.54a (= *RŚ/II*, nr 169): 8 XI 1349 Wrocław.

⁸³⁴ MVB I, nr 1172-1173 (= WAGNER 1891, s. 291; MPV III, nr 328; *RŚ/II*, nr 143-144): 10 X 1349; MVB II, nr 23 (= WAGNER 1891, s. 297; *RŚ/II*, nr 834): 28 II 1353.

⁸³⁵ MVB I, nr 1172-1173 (= WAGNER 1891, s. 291; MPV III, nr 328; *RŚ/II*, nr 143-144): 10 X 1349; MVB II, nr 23 (= WAGNER 1891, s. 297; *RŚ/II*, nr 834): 28 II 1353; VELDTRUP 1995, s. 128-130

⁸³⁶ CDMP 3, nr 1350: 10 I 1350 Kalisz (??, w tym czasie archidiakonem był Henryk de Bancz); AAWr, dok. V.50 (= *RŚ/III*, nr 1): 1355 Wrocław; APWr, Rep. 116, nr 101: 17 IX 1356 Lubin; AAWr, dok. chron. 26 IX 1356 Otmuchów; APWr, Rep. 66, nr 181 (= *RŚ/III*, nr 353; KD IV, nr 288): 21 X 1356 Legnica; APL, DmL, nr 92 (= *UBSL*, nr 203): 24 XI 1356 Legnica; AAWr, dok. C.8 (= *RŚ/III*, nr 418): 10 I 1357; APWr, Rep. 88, nr 153 (= *RŚ/III*, nr 455): 27 II 1357 Otmuchów; APWr, Rep. 107, nr 17 (= *RŚ/III*, nr 499): 31 V 1357 Ujazd; APL, DmL, nr 92 (= *RŚ/III*, nr 612): 11 XII 1357 Otmuchów; APWr, DmWr, nr 339 (= *RŚ/IV*, nr 54): 4 III 1358 Wrocław (2 ekspedycje); APWr, DmWr, nr 340 (= *RŚ/IV*, nr 61): 19 III 1358 Wrocław; AAWr, dok. NN.12 (= *RŚ/IV*, nr 125): 25 i 30 VI 1358 Wrocław; AAWr, dokumenty parafii w Świdnicy, nr 23 (= *RŚ/IV*, nr 149; SIMON 2004, s. 137-139): 29 VII 1358 Nysa; APWr, Rep. 88, nr 154 (= *RŚ/IV*, nr 150): 30 VII 1358 Otmuchów; AAWr, dok. A.95 (= *RŚ/IV*, nr 305): 10 XII 1358 Wrocław; HEYNE I, s. 693 (= *RŚ/IV*, nr 323): 27 XII 1358 Wrocław; AAWr, dok. C.27 (= *RŚ/IV*, nr 383): 5 II 1359 Wrocław; APWr, Rep. 111, nr 5 (= *RŚ/IV*, nr 430): 27 II 1359 Otmuchów; APWr, Rep. 103, nr 80 (= *RŚ/IV*, nr 562): 25 VII 1359 Nysa; APWr, Rep. 31, nr 1A, p. 13v-14 (= *RŚ/IV*, nr 588): 30 VIII 1359 Wrocław; ENGELBERT 1964, nr 14: 30 VIII 1359 Wrocław; APWr, Rep. 88, nr 157 i 158 (= CDS 10, s. 194, nr 244; *RŚ/IV*, nr 589): 30 VIII 1359 Wrocław; *RŚ/IV*, nr 659: 1 XII 1359 Otmuchów; ENGELBERT 1964, nr 21: 10 V 1360 Otmuchów, nr 33: 1 IX 1360 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 33 (= *RŚ/V*, nr 258): 13 IX 1360 Otmuchów; APWr, Rep. 96, nr 1 (= *UBSL*, nr 236): 3 VI 1363 Wrocław; AAWr, dok. NN.4: 6 II 1364 Wrocław; AAWr, dok. chron. 3 VI 1372 Wrocław; APWr, DmWr, nr 542 (= KD V, nr 348): 4 VI 1372 Wrocław; APWr, Rep. 66, nr 257 (= KD V, nr 471): 5 VI 1374 Wrocław; APWr, Rep. 67, nr 509: 7 VII 1374 Wrocław; APWr, DmWr, nr 604 (= KD V, nr 565): 1376 Wrocław; APWr, DmWr, nr 594 (= KD V, nr 540): 11 IV 1376 Wrocław; ENGELBERT 1964, nr 654: 16 VI 1376 Wrocław; AAWr, dok. parafii w Ząbkowicach Śl., nr 15: 17 VI 1376 Wrocław; CDS 9, nr 382: 11 XI 1376 Brzeg; APJG, DmJG, nr 23 (= KD V, nr 568): 15 I 1377 Wrocław; APWr, DmWr, nr 611 (= KD V, nr 575): 14 II 1377; Státní okresní archiv Karviná, Am Fryštát, inv. č. 1 (cyt. za *RGŚ/I*, nr 134; LT I, nr 94): 18 II 1377 Wrocław; APWr, DmWr, nr 614 (= KD V, nr 582): 6 IV 1377 Wrocław; APWr, ENGELBERT 1964, nr 699: 23 IV 1377 Otmuchów; Rep. 111, nr 10 (= HEYNE II, s. 844): 10 VII 1377 Wrocław; CDMP 6, nr 288: 27 VII 1377 Wrocław; ENGELBERT 1964, nr 785: 27 III 1378 Wrocław; APWr, DmWr, nr 629 (= KD V, nr 618): 7 IV 1378 Wrocław; CDS 9, nr 413: 26 VII 1378 Wrocław; APWr, DmWr, nr 637 (= KD V, nr 653): 7 III 1379 Wrocław; APWr, DmWr, nr 639 (= KD V, nr 662): 21 VI 1379 Wrocław; CDS 33, s. 140, nr 2: 27 VI 1379 Wrocław; APWr, DmWr, nr 643 (= KD V, nr 671): 22 VIII 1379 Wrocław; APWr, Rep. 58, nr 85 (= KD VI, nr 17): 4 IV 1380 Wrocław; CDS 9, nr 468: 17 XI 1384 Wrocław; AAWr, dok. N.37: 14 II 1388 Legnica.

⁸³⁷ MPV IX, s. XXXVIII (= BP II, nr 2309): 26/27 I 1376.

⁸³⁸ APWr, Rep. 125, nr 200: 14 IV 1350 Wrocław; AAWr, dok. BB.9 (= *RŚ/II*, nr 515): 3 IX 1351 Wrocław; AAWr, IIIa.31a, nr 19.

1367] sędzia kapituły, [1374-1379] oficjał.⁸⁴⁰ [1376-1380] administrator diecezji wrocławskiej⁸⁴¹.
 [1358] pleban w Miliczu⁸⁴².
 [2 IX 1370 - 16 VIII 1374] kanonik w Głogowie, gdzie posiadał kurię kani-
 onicką i uczestniczył w kapitułach generalnych⁸⁴³.

162.**a. JACOBUS DE BOLESLAVIA**

c. Bolesławiec

g. [24 I 1448] kapelan kościoła św. Piotra w Legnicy, mianowany pierwszym
 altarystą nowofundowanego I ministerium ołtarza Bożego Ciała *super sacri-*
stiam tegoż kościoła⁸⁴⁴.

163.**a. JACOBUS ENGILGERI**

b. Zmarł zapewne na początku 1376 r.⁸⁴⁵

c. Pochodził z wrocławskiej rodziny mieszczańskiej notowanej od 1264 r., choć
 dokładne powiązania genealogiczne nie są znane – nazbyt optymistyczne re-
 konstrukcje O. Puscha zostały ostatnio zakwestionowane przez M. Golińskiego⁸⁴⁶.
 Ojcem Jakuba był Jan, być może tożsamy z Janem Engilgeri, występu-

⁸³⁹ MVB I, nr 1172-1173 (= WAGNER 1891, s. 291; MPV III, nr 328; *RŚ/* II, nr 143-144): 10 X 1349 (prowizja i rezerwacja prebendy); AAW, dok. KK.9 (= *RŚ/* II, nr 752): 13 IX 1352 Wrocław; AAWr, dok. chron. 24 IX 1352 Otmuchów (= *RŚ/* II, nr 756); AAWr, dok. chron. 20 X 1352 Wrocław (= *RŚ/* II, nr 762); MVB II, nr 150 (= *RŚ/* II, nr 931): 15 X 1353; AAWr, dokumenty Kolegium Wikariuszy, nr 21 (= *RŚ/* II, nr 952): 15 XII 1353 Wrocław; CDS 2, s. 154, nr 47 (*RŚ/* II, nr 983): 13 I 1354 Otmuchów; APO, DmNysy, nr 23 (= CDS 36, s. 8-9, nr 27; REISCH 1917, s. 108; *RŚ/* II, nr 988; RGŚI I, nr 68): 26 I 1354 Nysa; APWr, Rep. 111, nr 4 (= *RŚ/* II, nr 1067): 9 VII 1354 Otmuchów; AAWr, dok. DD.39 (= *RŚ/* III, nr 128): 24 IX 1355 Wrocław; APWr, Rep. 67, nr 353 (= *RŚ/* III, nr 204): 2 I 1356 Wrocław; APWr, Rep. 88, nr 157 i 158 (= CDS 10, s. 194, nr 244; *RŚ/* IV, nr 589): 30 VIII 1359 Wrocław; CDS 10, s. 197, nr 245 (= *RŚ/* IV, nr 590): 30 VIII 1359 Wrocław; AAWr, dok. NN.4: 6 II 1364 Wrocław; CDS 9, nr 275: 9 VI 1368 Wrocław; CDS 9, nr 308: 24 I 1371 Wrocław; APWr, Rep. 125, nr 249: 4 XI 1374 Wrocław; CDS 9, nr 368: 21 XI 1375 Wrocław; SCHINDLER 1938, s. 155-157.

⁸⁴⁰ APWr, Rep. 66, nr 257 (= KD V, nr 471): 5 VI 1374 Wrocław; APWr, Rep. 67, nr 509: 7 VII 1374 Wrocław; APWr, Rep. 91, nr 358: 5 XI 1379 Rzym.

⁸⁴¹ APWr, DmWr, 594 (= KD V, nr 540): 11 IV 1376 Wrocław; AAWr, dok. parafii w Ząbkowicach Śl., nr 15: 17 VI 1376 Wrocław; CDS 9, nr 382: 11 XI 1376 Brzeg; APJG, DmJG, nr 23 (= KD V, nr 568): 15 I 1377 Wrocław; APWr, DmWr, nr 611 (= KD V, nr 575): 14 II 1377; Státní okresní archiv Karviná, Am Fryštát, inv. č. 1 (cyt. za *RGŚ/* I, nr 134; LT I, nr 94): 18 II 1377 Wrocław; APWr, DmWr, nr 614 (= KD V, nr 582): 6 IV 1377 Wrocław; APWr, Rep. 111, nr 10 (= HEYNE II, s. 844): 10 VII 1377 Wrocław; CDMP 6, nr 288: 27 VII 1377 Wrocław; APWr, DmWr, nr 629 (= KD V, nr 618): 7 IV 1378 Wrocław; APWr, DmWr, nr 637 (= KD V, nr 653): 7 III 1379 Wrocław; APWr, DmWr, nr 639 (= KD V, nr 662): 21 VI 1379 Wrocław; CDS 33, s. 140, nr 2: 27 VI 1379 Wrocław; APWr, DmWr, nr 643 (= KD V, nr 671): 22 VIII 1379 Wrocław; APWr, Rep. 58, nr 85 (= KD VI, nr 17): 4 IV 1380 Wrocław.

⁸⁴² APWr, Rep. 33, nr 1A, p. 153-155 (= SRS 3, s. 150, nr 187; *RŚ/* IV, nr 119): 13 VI 1358 Wrocław.

⁸⁴³ APWr, Rep. 76, nr 79, 81-82; CDS 28, nr 104; GERLIC 1993, s. 227.

⁸⁴⁴ AAWr, II b 2, p. 4-5 (= APL, AmL II, nr 1139, p. 3-5).

⁸⁴⁵ SCHINDLER 1938, s. 212.

⁸⁴⁶ PUSCH I, s. 379-385; GOLIŃSKI 1995, s. 15, 30, 36-37.

jącym w 1358 r. jako *tutor* Jakuba, wówczas proboszcza w Świdnicy. Możliwe jest zatem, że Jakub otrzymał probostwo świdnickie będąc jeszcze nieletnim i w tym czasie zarządzali nim Jan Engilgeri i Jan de Budiss, wikariusz kolegiaty legnickiej – pierwszy *in temporalibus*, drugi *in spiritualibus*.

Zob. także Jan Engilgeri (↓).

- g. [29 VII 1358 - 28 II 1365] pleban w Świdnicy⁸⁴⁷.
Od [1361] kanonik lubuski⁸⁴⁸.
[3 VI 1363] kanonik legnicki⁸⁴⁹. Zrezygnował przed 1365 r., kiedy to nie wymienia już tego kanonikatu wśród swoich beneficjów⁸⁵⁰.
O kanonikat wrocławski starał się już w 1365 r. Otrzymał wówczas jedynie ekspektatywę, a z tytułem kanonika wrocławskiego występuje dopiero od IV 1367 r.⁸⁵¹. Łączył to beneficjum z kanonikatem lubuskim⁸⁵² i oficjalatem wrocławskim⁸⁵³, najprawdopodobniej musiał jednak zrezygnować z probostwa świdnickiego.

164.

a. JACOBUS EICHHOLZ

- b. Ostatnia wzmianka o nim pochodzi z 28 V 1446 r., kiedy to brał udział w synodzie diecezji wrocławskiej. Z kustodii katedralnej zrezygnował jeszcze wcześniej – jego następcą na beneficjum (Henryk Roraw) pojawia się już 9 V tegoż roku⁸⁵⁴.
- c. Pochodził najprawdopodobniej z podlegnickich Warmątowic (niem. Eichholz). Rycerz Mikołaj von Eychholcz pojawia się na Śląsku w początkach XIV w.⁸⁵⁵, Andrzej von Eichholz był marszałkiem (1344) i sędzią dworskim (1348⁸⁵⁶-1349) w Ziębicach⁸⁵⁷. W tym samym czasie (1350-1353) w otoczeniu książąt legnickich występuje Jekelinus (Jettinus) Eychholcz⁸⁵⁸. Już w XV wieku występują Mikołaj, w 1412 r. *armiger et familiaris* na dworze księżnej opolskiej Ofki⁸⁵⁹ a w 1422 r. legnicki ławnik ziemski⁸⁶⁰, oraz Hans (1449) na dworze księżnej Elżbiety legnickiej⁸⁶¹.

⁸⁴⁷ AAWr, dok. parafii w Świdnicy, nr 23 (= *RSI* IV, nr 149; SIMON 2004, s. 137-139); AAWr, dok. S.23 i NN.4: 6 II 1364.; MVB III, nr 438; SIMON 2004, s. 31-33, 137-139; ENGELBERT 1964, nr 52: 26 VII 1363 Nysa, nr 55: 26 VI 1364 Otmuchów.

⁸⁴⁸ SCHINDLER 1938, s. 211.

⁸⁴⁹ APWr, Rep. 96, nr 1, wg inwentarza (= *UBSL*, nr 236).

⁸⁵⁰ MVB III, nr 438.

⁸⁵¹ SCHINDLER 1938, s. 211-212.

⁸⁵² RÖBLER, nr 707: 13 IV 1371, ale już 11 IV 1372 r. występuje jedynie jako kanonik wrocławski (BP II, nr 1876 – *absolutio plenarna in articulo mortis*).

⁸⁵³ APL, DmL, nr 655/1 (= *UBSL*, nr 264): 29 IX 1369; APWr, Rep. 91, nr 348: 31 VII 1372 Wrocław; APWr, Rep. 123, nr 46: 24 III 1373 Wrocław; APWr, Rep. 91, nr 354: 17 XI 1374 Wrocław.

⁸⁵⁴ DOLA 1983, s. 347, 387.

⁸⁵⁵ *UBSL*, nr 24: 23 XII 1304 Wrocław, nr 25: 27 IX 1305 Wrocław.

⁸⁵⁶ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Ziębic), nr 4: 31 VII 1348 Ziębice.

⁸⁵⁷ MÜLLER 1956, s. 73.

⁸⁵⁸ APWr, Rep. 93, nr 15 (= *UBSL*, nr 171; *RSI* II, nr 367): 15 X 1350; Ibidem, nr 21 (= *UBSL*, nr 11 VIII 1353)

⁸⁵⁹ APWr, Rep. 107, nr 81; VELDTRUP 1995, s. 31.

- e. [16 X 1417] kapelan biskupa Waclawa⁸⁶².
[22 IX 1427] kapelan biskupa Konrada⁸⁶³.
- f. 1418 presbiter Wratislaviensis dioecesis⁸⁶⁴.
- g. [17 II 1418 - 8 IV 1423] kanonik legnicki⁸⁶⁵.
[3 IV 1418] jako altarysta ołtarza NMP i Wszystkich Świętych w kolegiacie św. Idziego we Wrocławiu⁸⁶⁶ prosi papieża o zatwierdzenie nadanego mu przez biskupa Waclawa kanonikatu głogowskiego⁸⁶⁷. Po sporze z innymi kandydatami do tego beneficjum ostatecznie utrzymał je, ale w źródłach śląskich ostatni raz jako kanonik głogowski występuje 4 VII 1422 r.⁸⁶⁸ choć był nim na pewno dłużej, co najmniej do marca 1424 r.⁸⁶⁹
[12 VI 1424 - 1438] pleban kościoła św. Jakuba w Nysie, z prowizji apostołskiej⁸⁷⁰. Wobec sporu o beneficjum z Everhardem z Osterburga⁸⁷¹, rzeczywiste objęcie probostwa odbyło się zapewne dopiero w 1433 r.⁸⁷²
Od 27 VII 1428 altarysta ołtarza św. Mikołaja w kościele parafialnym w Nysie⁸⁷³.
[1428 (?) - 1438] prepozyt kapituły opolskiej⁸⁷⁴.
[19 II 1429] kanonik otmuchowski⁸⁷⁵.
Od [4 V 1433] kanonik katedralny we Wrocławiu. Od [26 VII 1442] także kustosz kapituły⁸⁷⁶. W 1444 r. otrzymał na krótko dobrze uposażoną altarię św. Michała w katedrze wrocławskiej⁸⁷⁷.
[31 V 1439 - przed 2 XI 1439] kanonik brzeski, zrezygnował na rzecz Jana Civis, proboszcza raciborskiego⁸⁷⁸.

165.

- a. **JACOBUS FABRI DE GORA**
- c. Góra Śląska

⁸⁶⁰ APL, DmL, nr 287 (= *UBSL*, nr 529): 10 I 1422 Legnica.

⁸⁶¹ APL, DmL, nr 426 (= *UBSL*, nr 743): 9 VI 1449 Legnica.

⁸⁶² APL, DmL, nr 267 (= APL, Rep. 66, nr 414b; *UBSL*, nr 500): 16 X 1417 Wrocław.

⁸⁶³ UNTERLAUFF I, s. 106-107, nr 103.

⁸⁶⁴ MVB VII, nr 245.

⁸⁶⁵ APO, Zbiór Kastnera 44, s. 288; CDS 9, nr 817: 17 V 1419 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 571: 8 IV 1423 Wrocław; por. WÓLKIEWICZ 2004, s. 271.

⁸⁶⁶ SKRZYPCZYK 2000, s. 33.

⁸⁶⁷ MVB VII, nr 245 i 246.

⁸⁶⁸ APWr, Rep. 76, nr 196; GERLIC 1993, s. 227.

⁸⁶⁹ MVB VII, nr 1176: 11 III 1424 – prowizja apostołska dla Dominika s. Mikołaja de Capranica na kanonikat głogowski zajmowany obecnie mocą prowizji „zwyczajnej” (czyli w tym wypadku biskupiej) przez Jakuba Eichholz.

⁸⁷⁰ APWr, Rep. 102, nr 590; MVB VII, nr 1163: 8 II 1424.

⁸⁷¹ MVB VII, nr 1320 i 1409 (= RG IV/1, kol 594-596), gdzie o roszczeniach Everharda z Osterburga.

⁸⁷² MÜLLER 1956, s. 73-74.

⁸⁷³ CDS 36, s. 39, nr 152.

⁸⁷⁴ VELDTRUP 1995, s. 31; pewne potwierdzenie pochodzi jedynie z 28 VII 1438 (CDS 15, s. 48).

⁸⁷⁵ APL, DmL, nr 336 (= *UBSL*, nr 586).

⁸⁷⁶ DOLA 1983, s. 347; WÓLKIEWICZ 2004, s. 271.

⁸⁷⁷ AAWr, dok. chron. 22 IX 1444, dok. GG.1: 21 X 1444.

⁸⁷⁸ CDS 9, nr 892: 31 V 1439, nr 895: 2 XI 1439.

- e. [15 X 1388 - 16 VI 1397] notariusz w służbie biskupa Waclawa, księcia legnickiego⁸⁷⁹.
- g. [28 VI 1397] kanonik legnicki⁸⁸⁰.

166.

a. **JACOBUS FFACKENER**

- g. [28 XII 1497] zakrystianin kościoła NMP w Legnicy⁸⁸¹.

167.

a. **JACOBUS LEONARDI DE ESCULO**

c. Włochy.

d. Magister [1407, 1415]⁸⁸².

e. [1399 - 1402] *familiaris* papieża Bonifacego IX⁸⁸³.

[1 XI 1403] abbreviator litterarum apostolicarum⁸⁸⁴.

[18 VIII 1407, 19 III 1415] abbreviator apostolicarum et penitentie nostre litterarum scriptor⁸⁸⁵.

f. W 1400 r. otrzymał dyspensę od posiadania dwóch parafii mimo braku wyższych święceń, z zaleceniem przyjęcia subdiakonatu i dalszych święceń w ciągu 7 lat⁸⁸⁶.

g. Od [26 XI 1398] kanonik w Ascoli we Włoszech (*canonicus Esculanus*)⁸⁸⁷. [Po 26 XI 1399 - 27 VIII 1404] pleban kościoła NMP w Legnicy z prowizji apostolskiej. Uzyskał to beneficjum po sporze z Maciejem Hildebrandi (↓) i Michałem z Budziejowic⁸⁸⁸, ale zapewne nigdy tu nie rezydował - w 1404 r. jego prokuratorem był Paweł s. Andrzeja (↓), altarysta kożuchowski⁸⁸⁹. Z nieznanых powodów utracił lub ustąpił z beneficjum, już 7 II 1405 jako pleban występuje Łukasz Heseler (↓), ale jeszcze 25 VI tr. Jakub występuje z tym tytułem⁸⁹⁰, a 18 VIII 1407 r. prowizję apostolską z powołaniem się na wakant po Jakubie otrzymał Arnold Dattel⁸⁹¹.

⁸⁷⁹ APWr, Rep. 102, nr 86: 15 X 1388 Otmuchów; APO, DmNysy, nr 63 (= CDS 36, nr 71; *RGŚI* I, nr 193): 4 IV 1389 Nysa; Ibidem, nr 64 (= CDS 36, nr 72; *RGŚI* I, nr 194): 9 V 1389 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 92: 18 XI 1389 Otmuchów; Ibidem, nr 97: 20 IX 1390 Otmuchów; Ibidem, nr 104: 3 X 1392 Otmuchów; Ibidem, nr 126: 10 XI 1396 Otmuchów; Ibidem, nr 130: 28 I 1397 Wrocław; Ibidem, nr 138: 16 VI 1397 Nysa; UNTERLAUFF I, nr 27: 7 II 1391 Otmuchów, nr 28: 14 II 1391 Otmuchów; APL, AmL II, nr 1139, p. III 1-3: 11 IX 1396 Wrocław; Engelbert 1964, nr 1362, 1374.

⁸⁸⁰ APWr, Rep. 102, nr 140: 28 VI 1397 Otmuchów.

⁸⁸¹ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 230.

⁸⁸² MVB VI, nr 291; RG III, 183.

⁸⁸³ MVB V/2, nr 1402, 1593, 1941.

⁸⁸⁴ RG II, 544.

⁸⁸⁵ MVB VI, nr 291; RG III, 183.

⁸⁸⁶ MVB V/2, nr 1604.

⁸⁸⁷ MVB V/2, nr 1382, 1402, 1526, 1593, 1941.

⁸⁸⁸ MVB V/2, 1382, 1402, 1526, 1604: 1 V 1400; SCHÖNBORN 1935, s. 19.

⁸⁸⁹ APL, DmL, nr 207 (= *UBSL*, nr 405): 27 VIII 1404 Legnica.

⁸⁹⁰ MVB VI, nr 142.

⁸⁹¹ MVB VI, nr 291.

[1 V 1400] pleban kościoła św. Wawrzyńca w Arnara w diecezji Tarano (Włochy)⁸⁹².

[1 XI 1403] kanonik raciborski i katedralny wrocławski⁸⁹³.

[25 VI 1405] kanonik kolegiaty św. Celsjusza i Juliana w Rzymie, otrzymuje prowizję na kanonikat w bazylice NMP Większej (Santa Maria Maggiore)⁸⁹⁴.

[19 III 1415] kanonik ratyźboński, z prowizji apostolskiej z 1402 r.⁸⁹⁵.

Niezrealizowane prowizje:

[15 V 1402] na kościół parafialny w Ettelkofen w diecezji ratyźbońskiej.

[Przed 1 XI 1403] ekspektatywy na beneficja we Włoszech oraz w diecezjach wrocławskiej, wrocławskiej i praskiej.

[Przed 25 VI 1405] na kanonikat legnicki i katedralny wrocławski⁸⁹⁶.

168.

a. JACOBUS MELCZER (MELTZER)

b. Zmarł przed 28 V 1492 r., kiedy to wakującą po jego śmierci altarię w kolegiacie legnickiej otrzymał Bartłomiej Czepke (↑). Jako „Jacobus Meylczera [tarista] legnicensis” wpisany został do księgi zmarłych bractwa altarystów przy kościele św. Marii Magdaleny we Wrocławiu⁸⁹⁷.

c. Pochodzenie niepewne: najprawdopodobniej mieszczkańskie, np. wrocławskie (1406 - Mikołaj Melczer⁸⁹⁸, 1436 - Jan Melczer⁸⁹⁹), głogowskie (1439 - Jan Meltzer⁹⁰⁰, 1452 - Jakub Melczer, student w Lipsku⁹⁰¹, 1467 - Kacper Meltzer⁹⁰²), namysłowskie (1407 i 1412 burmistrz Maciej Melczer)⁹⁰³, czy legnickie (1397 - sukiennik Stefan Melczer⁹⁰⁴, 1403 - Mikołaj Melczer⁹⁰⁵), ale możliwe także wiejskie (w 1446 ławnikiem w podlegnickich Kunicach był Mikołaj Melczer)⁹⁰⁶. Zob. także Michał Meltzer (↓).

g. [24 I 1481] wikariusz przy kolegiacie legnickiej⁹⁰⁷.

[Do 1492] altarysta ołtarza Trójcy Świętej, NMP, Wszystkich Aniołów i Wszystkich Apostołów oraz św. Wawrzyńca i Wincentego w kolegiacie legnickiej (z prezentacji miejscowych wikariuszy)⁹⁰⁸.

⁸⁹² MVB V/2, nr 1604.

⁸⁹³ RG II, 544; SCHINDLER 1938, s. 274.

⁸⁹⁴ MVB VI, nr 142.

⁸⁹⁵ RG III, 183.

⁸⁹⁶ MVB VI, nr 142; por. SCHINDLER 1938, s. 274.

⁸⁹⁷ GOTTSCHALK 1941, s. 137.

⁸⁹⁸ APWr, DmWr, nr 1112.

⁸⁹⁹ APWr, DmWr, nr 2088.

⁹⁰⁰ JUNGnitz, s. 29.

⁹⁰¹ CDSR II/16, s. 179.

⁹⁰² APWr, Rep. 76, nr 448: 6 XI 1467.

⁹⁰³ APO, DmNamysłowa, nr 52, 67.

⁹⁰⁴ APL, DmL, nr 184 (= *UBSL*, nr 373): 1397 Legnica.

⁹⁰⁵ APL, DmL, nr 201 (= *UBSL*, nr 395): 14 II 1403 Legnica.

⁹⁰⁶ APL, DmL, nr 414 (= *UBSL*, nr 702).

⁹⁰⁷ AAWr, II b 3, p. 130-133.

[Do 1492] altarysta ołtarza NMP, św. Jana Chrzciciela, św. Jana Ewangelisty, św. Jadwigi i Marii Magdaleny w kościele św. Piotra w Legnicy (z prezentacji RM Legnicy i proboszcza)⁹⁰⁹.

169.

- a. **JACOBUS PACZNOW (DE PACZNOW, VON PATZENAU)**
- c. Wg. Schindlera pochodził najprawdopodobniej z Potzau w Czechach⁹¹⁰.
- g. [2 VI 1383 - 14 II 1400] kanonik katedralny wrocławski⁹¹¹.
[25 V 1395] dziekan legnicki, znany jedynie z protokołów wrocławskiej kapituły katedralnej⁹¹².

170.

- a. **JACOBUS DE RESTE**
- c. Pochodził z możnej, patrycjuszowskiej rodziny wrocławskiej. Jego Ojcem był zapewne kupiec Gisco (Gisilbert), syn Konrada de Reste⁹¹³.
- g. [5 V 1347 - 7 V 1355] kanonik kolegiaty Św. Krzyża we Wrocławiu. Jego prebenda odłączona została przez króla czeskiego Karola IV od tejże kolegiaty i przyłączona do kolegiaty legnickiej. 25 III 1352 decyzja została cofnięta i przywrócony został stan poprzedni⁹¹⁴. Czy cała sytuacja miała jakkolwiek wpływ na pozycję Jakuba de Reste, w szczególności, czy w jej wyniku stał się on członkiem legnickiej kapituły – nie wiadomo. Nie występuje on nigdzie jako kanonik legnicki, występuje za to jako kanonik świętokrzyski w okresie bezpośrednio poprzedzającym restytucję jego dawnej prebendy do kolegiaty Św. Krzyża⁹¹⁵.

171.

- a. **JACOBUS SCHROTER (SCHROTHER, SCHROTIR)**
- g. [14 VII 1445 - 29 XI 1447] kapelan kościoła św. Piotra w Legnicy⁹¹⁶.
Od 17 VIII 1448 pierwszy altarysta nowofundowanego II ministerium ołtarza NMP, św. Andrzeja Apostoła, św. Łukasza Ewangelisty, św. Hieronima Wy-

⁹⁰⁸ APL, AmL II, nr 1103, p. 25v: *Anno 1492. Die 28. Maij investitus est D. Bartholomaeus Czepke ad altare SSmae Trinitatis, B. M. V., omnium Angelorum, omnium Apostolorum, SS: Laurentij et Vincentij in Ecclesia Collegiata Lignicens: sacro-sancti sepulchri Dominici, vacantem per mortem Domini Jacobi Meltzer ultimi ejusdem Ministri ad praesentationem discreti viri D. Michäelis Parchwitz Vicarij ac Procuratoris Vicariorum Ecclesiae Collegiatae sacro-sancti Sepulchri Dominici Lignicens: ius Patronatus dicti altaris habere praetendentis.*

⁹⁰⁹ APL, DmL, nr 627.

⁹¹⁰ SCHINDLER 1938, s. 311.

⁹¹¹ Ibidem.

⁹¹² GRÜNHAGEN 1863, s. 127.

⁹¹³ GRÜNHAGEN 1866, s. 52-53; KUCHENDORF 1937, s. 122; GOLIŃSKI 1995, s. 40.

⁹¹⁴ AAWr, dok. chron. 25 III 1352; por. także GRÜNHAGEN 1866, s. 56, gdzie edycja tego dokumentu według kopii z ówczesnego Archiwum Miejskiego we Wrocławiu.

⁹¹⁵ RŚ II, nr 612 i 613: 4 II 1352.

⁹¹⁶ AAWr, dok. SS.21: 14 VII 1445 Legnica; APL, DmL, nr 423 (= *UBSL*, nr 724): 29 XI 1447 Legnica.

znawcy oraz św. Katarzyny, Barbary i wszystkich świętych dziewic w kościele NMP w Legnicy⁹¹⁷.

172.**a. JACOBUS SEGENAND**

- g. [31 I 1440] kanonik legnicki, znany jedynie z jednego przekazu, gdy świadczy w Nysie na rozliczeniu egzekutorów ostatniej woli Achacjusza Wenke (↑)⁹¹⁸.

173.**a. JACOBUS SLOTTENIGK (SCHLOTTENIG, SLOTTNIG, SLOTNYK)**

- c. Pochodził z Legnicy, z rodziny piszącej się z podlegnickich Złotnik (niem. Schlottnig). Po swoim ojcu Piotrze, rajcy legnickim w latach 1388 i 1411, ławniku 1393⁹¹⁹, miał Jakub w 1446 r. czynsze ciężące na mieście Legnicy⁹²⁰ oraz w 1451 r. dom na przedmieściu głogowskim⁹²¹.
- d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr zimowy 1416 r. (razem z Łukaszem Hezelerem ↓ i Andrzejem Cromschreiber ↑)⁹²².
- f. 1451 prezbiter⁹²³.
- g. [7 VIII 1442] altarista in Legnicz⁹²⁴.

174.**a. JACOBUS SPITKONIS**

- c. Polska.
- f. 1418 presbiter Cracoviensis dioecesis.
- g. 1418 rezygnuje z pretensji do probostwa kościoła w Kunicach k. Legnicy, wakującego po śmierci Klemensa Bedirmanna (↑)⁹²⁵.
[14 III 1420] w zamian za probostwo w Bytomiu oddaje Janowi s. Jerzego (↓) precentorię w kościele kolegiackim w Legnicy⁹²⁶.
[13 V 1420] w zamian za altarię w katedrze wrocławskiej oddaje Piotrowi synowi Abrahama, probostwo kościoła parafialnego w Bytomiu⁹²⁷.

175.**a. JACOBUS DE WALDICZ**

- c. Rodzina rycerska, najpewniej miejscowego pochodzenia, pisząca się z Włodzic (Walditz) k. Lwówka. Jakub mógł być potomkiem występującego w la-

⁹¹⁷ AAWr, II b 2, p. 17v.

⁹¹⁸ APWr, Rep. 102, nr 679; 31 I 1440 Nysa.

⁹¹⁹ APL, DmL, nr 165 (= *UBSL*, nr 341): 18 III 1388, nr 176 (= *UBSL*, nr 358): 22 X 1393, nr 184 (= *UBSL*, nr 373): 1397, nr 301 (= *UBSL*, nr 545, 449a): 29 III 1411.

⁹²⁰ BZ, nr 52, 197.

⁹²¹ BG, s. 223.

⁹²² CDSR II/16, s. 52; SCHÖNBORN 1933, s. 182.

⁹²³ BG, s. 223.

⁹²⁴ CDS 15, s. 192.

⁹²⁵ MVB VII, nr 321.

⁹²⁶ APWr, Rep. 67, nr 964; ANDRZEJCZAK 2002, s. 63.

⁹²⁷ APWr, Rep. 67, nr 968; por. także RAJMAN 2000, s. 159.

tach 1254-1258 Tammona⁹²⁸. Z tej samej rodziny pochodzić musiał Hannus von Waldicz, potwierdzony w 1388 r. u boku ks. Ruperta⁹²⁹.

- g. 30 I 1362 mianowany plebanem w Mikołajowicach k. Legnicy⁹³⁰.
[28 IV 1363] pleban w Gniewomierzu k. Legnicy. Otto de Reysewicz (↓) stara się o to beneficjum pod pozorem, że Jakub *infra annum vel plures* nie przyjął odpowiednich święceń⁹³¹.
[3 VI 1363] kanonik legnicki⁹³².

176.

a. JACOBUS WEIDENER

c. Nysa

- d. Immatrikulowany w 1448 r. w Krakowie jako *Jacobus Petri de Nissa*. W późniejszym czasie, ale już nie w Krakowie, zdobył tytuł magistra *artium* – występuje z nim od 1460 r. jako *magister scolae* przy kościele NMP na Piasku we Wrocławiu⁹³³.

Trzy woluminy z jego biblioteki trafiły po jego śmierci do legnickiej biblioteki św. Piotra i Pawła⁹³⁴, co może sugerować, że rezydował na miejscu w Legnicy i tu umarł. Pozostało też po nim 14 listów (ostatni z 1488 r.) pisanych do Jakuba Zelcze ze Sternbergu *ex secta pikardorum*, którego udało mu się przywrócić wierze katolickiej⁹³⁵.

- g. [1487] altarysta w kościele św. Marii Magdaleny we Wrocławiu⁹³⁶.
Od 1 VIII 1494 kanonik legnicki. Z prezenty księżnej Ludmiły objął beneficjum wakujące po awansie Kacpra Hoffmana (†) na dziekanie legnicką⁹³⁷.
Przypisywany mu kanonikat nyski⁹³⁸ nie znajduje potwierdzenia w znanych mi źródłach.

⁹²⁸ CETWIŃSKI 1982, s. 190, nr 811.

⁹²⁹ APL, DmL, nr 168 (= *UBSL*, nr 383).

⁹³⁰ APL, DmL, nr 106 (= *UBSL*, nr 230).

⁹³¹ MPV III, p. 406-407, nr 428 (= MVB III, nr 117; BP II, nr 1163).

⁹³² APWr, Rep. 96, nr 1 (= *UBSL*, nr 236).

⁹³³ BAUCH 1907, s. 199-200.

⁹³⁴ BUWr, XV F 251: 1. *Rudimentum novitiorum*, Lübeck, Lucas Brandis, 5 VIII 1475, 2°, 2. NICOLAUS DE LYRA, *Moralia super totam Bibliam*, [Strassburg, Georgius Husner, ca 1478], 2°, por. KOCOWSKI 1959, nr 2492, 2042 i JUJEZKA 2000, s. 72, nr 187; BUWr, XV F 814: 1. PSEUDO BONAVENTURA, *Speculum BMV*, Augsburg 1476, 2°, 2. GRITSCH, *Quadragesimale*, Reutlingen 1479, 2°, por. KOCOWSKI 1959, nr 605, 1254; BUWr, XV F 1148: 1. HUGO DE SANCTO VICTORE, *De sacramentis Christianae fidei*, Strassburg, [Georgius Husner], 30 VII 1485, 2°, 2. ALBERTUS MAGNUS, *Mariale*, [Strassburg, Martinus Scott, non post 1486], 2°, por. KOCOWSKI 1977, nr 3151, 3022 i JUJEZKA 2000, s. 65, nr 131.

⁹³⁵ MROZOWICZ 2000, s. 25-26.

⁹³⁶ BAUCH 1907, s. 200.

⁹³⁷ APL, AmL II, nr 1103, p. 26: *Anno 1494. Die ut supra [I VIII] investitus est D. Mgr Jacobus Weidener hujus Dioecesis Presbyter ad Canonicatum et Praebendam in Ecclesia Collegiata Lignicensi vacantem per assecutionem alterius beneficij in eadem Ecclesia D. Casparis Hoffman ad praesentationem DD. Ludmillae Ducissae Silesiae Lignicens: et Goldbergens: jus Patronatus dictorum Canonicatus et Praebendae obtinentis.*

⁹³⁸ KOCOWSKI II, indeks proveniencji na podstawie wpisu w jednym inkunabułów Jakuba Weidnera (XV F 251): „*Liber Magistri Jacobi Weidner canonici de Nissa, quem post mortem suam legavit*

177.

- a. **JERONIMUS GORTLER (GIRTLER, VON WILDENBERG CINGULATORIS)**
- b. Ok. 1513 r. na stałe opuścił Śląsk i osiadł w Toruniu. W 1515 r. został tu lekarzem miejskim. Z czasem dorobił się znacznego majątku i ożenił się. W 1525 r. pełnił funkcję jednego z sekretarzy miejskich i reprezentował Toruń na zjeździe Hanzy w Lubece. Żonę Gertrudę i córkę Barbarę zabrała mu zaraza w 1538 r. – pozostał tylko syn Jan, który w 1566 r. wystawił ojcu (zmarłemu w Toruniu w 1558 r. w wieku 93 lat) cenotaf w kościele parafialnym w Złotorzy⁹³⁹.
- c. Złotorzyja, syn Jakuba Wildenberga (zm. 1517 r.), burmistrza w latach 1508 i 1514⁹⁴⁰.
- d. Studia rozpoczął w 1496 r. w Kolonii (wpisany do matrykuły jako *Hieronimus Jacobi Cingulatoris de Aureo Monte*), tu też w 1501 r. uzyskał magisterium. Po ukończeniu studiów przez pewien czas był rektorem szkoły Braci Wspólnego Życia w Chełmnie (Prusy). Z powodu trudności materialnych odszedł stąd w 1504 r. ze sporą liczbą uczniów i w rodzinnej Złotorzy założył nową szkołę, której rektorem był do 1512 r. W latach 1511-1512 studiował medycynę w Wittenberdze jako *Hieronimus Cingulatoris Chrisopolitanus, Coloniensis Magister, Lignicensis Canonicus* (trzy lata wcześniej rozpoczął studia na tej samej uczelni Fabianus Gortler de Goltbergk, zapewne krewny Hieronima)⁹⁴¹. Mimo, że studiował zaledwie kilka miesięcy (od XI 1511 do VIII 1512) uzyskał doktorat z medycyny (1513)⁹⁴². Jeszcze podczas pobytu w Chełmnie opracował podręczniki do nauki *trivium*, szczególnie znane było jego *Opus grammaticae* (wyd. w Lipsku w 1507 i 1511 w oficynie Wolfganga Molitora)⁹⁴³. Po powrocie do Prus nawiązał kontakt z sekretarzem królewskim Janem Dantyskiem (od 1530 r. biskupem chełmińskim), starał się o odnowę w duchu humanistycznym szkoły w Chełmnie. W tym celu napisał mowę o jej przeszłości i obecnym kryzysie, którą jeden z uczniów wygłosił przed Radą Pruską w Toruniu.
- g. [1511] kanonik legnicki (wg wpisu w matrykule wittenberskiej).

177a.

- a. **JERONIMUS HAUNOLD**
- c. Legnica.

---

*dicta Ecclesiae ut legentes orent pro anima ipsius*⁹⁷. Najprawdopodobniej określenie *de Nissa* odnosiło się do pochodzenia Jakuba, nie do posiadanej przez niego prebendy.

⁹³⁹ BAUCH 1895, s. 196; BISKUP 1992, s. 233-234; GORZKOWSKI 1999, s. 54-55.

⁹⁴⁰ PESCHEL 1841, s. 110-111; *Dzieje Złotorzy* 1997, s. 250.

⁹⁴¹ AAV I, s. 26, 35; SCHÖNBORN 1933, s. 169.

⁹⁴² O działalności pedagogicznej, naukowej i wydawniczej Hieronima Wildenberga pisał G. BAUCH, szczególnie 1883, s. 288-290; 1895, passim (tu szczegółowe informacje o jego dziełach); 1898, s. 164-165; 1901, s. 11-15, 26-31 (tu tekst mowy Hieronima dla Szkoły Braci Wspólnego Życia w Chełmnie z 1531); o szkole chełmińskiej obszernie NOWAK 1987, s. 67-68;

⁹⁴³ O innych dziełach zob. BAUCH 1895 i TYNC 1949.

- d. Studiował kolejno we Frankfurcie (immatrykulowany w 1534 r. z dopiskiem *doctor medicinae*), potem kolejno w Wittenberdze (X 1538)⁹⁴⁴ i w Lipsku (1546)⁹⁴⁵. Praktykował w Legnicy jako lekarz⁹⁴⁶.
- g. [1524/1529] kanonik legnicki⁹⁴⁷.

178.

- a. **JERONIMUS HIRSBERGER**
- b. Zmarł przed 14 IV 1543, kiedy to na wakujący po jego śmierci archidiaconat legnicki wprowadzony został Sebastian Williger⁹⁴⁸.
- g. [1514] - 1543 archidiacon legnicki i pokojowiec (*camerarius*) papieski. W 1514 r. wysłany został przez wrocławską kapitułę katedralną do Rzymu w sprawie długu książąt Fryderyka i Jerzego⁹⁴⁹.

179.

- a. **JERONIMUS RAWE**
- b. Zmarł zapewne niedługo po 2 IV 1466 r. W testamencie z 1465 r. przeznaczył m.in. 1 grzywnę czynszu z dóbr Stanisława Heidenreicha w Krotoszycach dla altarystów kościoła św. Piotra⁹⁵⁰.
- g. [30 I 1443 - 21 VIII 1465] kapelan i altarysta w kościele NMP w Legnicy⁹⁵¹. 27 IV 1457 r. występuje przed legnicką ławą miejską jako szafarz i zarządca tegoż kościoła⁹⁵², co jest o tyle szczególne, że ten ostatni urząd piastowany był zazwyczaj przez miejscowych mieszczan. [19 VI 1450] altarysta ołtarza św. Mikołaja w kościele św. Piotra w Legnicy⁹⁵³. Do 1466 (przed 2 IV) rektor kaplicy św. Benedykta na zamku legnickim, zrezygnował⁹⁵⁴.

180.

- a. **JERONIMUS ROLEDER**
- g. [1556] wicedziekan kapituły Św. Grobu w Legnicy⁹⁵⁵.

⁹⁴⁴ AAV I, s. 173.

⁹⁴⁵ CDSR II/16, s. 662: mgr Hieronimus Haunold Lignicensis.

⁹⁴⁶ SCHÖNBORN 1933, s. 164.

⁹⁴⁷ NAP, ČDKM, IV, karton 135, s. 94r.

⁹⁴⁸ APL, AmL II, nr 1103, p. 28v-29r: *Anno 1543. Die 14. Aprilis Reverendissimus Dominus providit Ingenuo Sebastiano Williger Juniori, hujus Dioecesis Clerico de Archidiaconatu et Praelatura in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Dominici in Lignitz per mortem olim D. Hieronymi Hirsberger, ultimi etc. Cujus Jus Patronatus sive Collatio ad Reverendissimam suam Paternitatem spectat.*

⁹⁴⁹ ACWr I/2, nr 764 i 765.

⁹⁵⁰ APL, DmL, nr 506.

⁹⁵¹ APWr, Rep. 93, nr 120: 30 I 1443 Legnica; APL, DmL, nr 409 (= *UBSL*, nr 699): 25 VI 1445; AAWr, II b 1, p. 105-106: 20 IV 1446; AAWr, dok. QQ.47: 2 V 1449 Legnica; APL, DmL, nr 430: 17 VII 1450 Legnica; APL, DmL, nr 506: 21 VIII 1465 Legnica

⁹⁵² APL, AmL II, nr 360, p. 9r, 10rv.

⁹⁵³ SCHWEINICHEN I, s. 217-218: Jeronimus Rawe, altarysta ołtarza św. Mikołaja w kościele św. Piotra w Legnicy kupuje od Małgorzaty Schweinechynne z Mierzyc 70 groszy czynszu.

⁹⁵⁴ APWr, Rep. 67, nr 1325.

⁹⁵⁵ TSCHERSICH 1933, s. 194.

181.

- a. **JERONIMUS ANDREAS SARTORIUS (SCHNEIDER)**
f. Clericus Wratislaviensis.
g. Od 28 II 1511 mansjonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej, objął beneficjum wakujące po rezygnacji Macieja Heintze (↓)⁹⁵⁶.

182.

- a. **JOACHIM ERCKENBERG**
c. Legnica⁹⁵⁷.
g. [1556] szafarz kapituły Św. Grobu w Legnicy⁹⁵⁸.

183.

- a. **JOANNES**
g. [1232] jako *plebanus de Legniz* świadczy na dokumencie kończącym spór o dziesięciny pomiędzy opactwem w Brzewnowie a biskupem praskim⁹⁵⁹.

184.

- a. **JOANNES**
g. [9 XI 1276] archidiacon legnicki i kantor wrocławski, znany jedynie ze skierowanego doń mandatu papieskiego nakazującego wprowadzić na archidiaconat kaliski gnieźnieńskiego kanonika Gosława⁹⁶⁰.

185.

- a. **JOANNES**
g. [1 XII 1288 - 1 III 1306] pleban kościoła NMP w Legnicy⁹⁶¹. W 1292 otrzymał z testamentu biskupa Tomasza II 11,5 złotych grzywien⁹⁶². Rezydował w Legnicy.
[7 I 1298 - 1 III 1306] kanonik wrocławski⁹⁶³.

---

⁹⁵⁶ APL, AmL II, nr 1103, p. 27v: *Anno 1511. Die ultima Februarij investitus est Hieronymus Andreas Sartorius Wratislaviensis Clericus ad mansionariam Capellae B. M. V. Ecclesiae Collegiatae Legnicens: annexae vacantem per liberam resignationem D. Mathiae Heintze ad praesentationem D. Friderici Ducis Silesiae Lignicens: Bregens: Jus Patronatus.*

⁹⁵⁷ TSCHERSICH 1933, s. 215.

⁹⁵⁸ TSCHERSICH 1933, s. 194.

⁹⁵⁹ *SUb* II, nr 25.

⁹⁶⁰ MPV III, nr 102 (= *SUb* IV, nr 298; BP I, nr 812).

⁹⁶¹ APWr, Rep. 67, nr 164b (= *SUb* V, nr 404; SR, nr 2092): 1 XII 1288 Legnica; APWr, Rep. 91, nr 121 (= *SUb* VI, nr 219; SR, nr 2381): 22 X 1295.

⁹⁶² AAWr, III d 1, fol. 1-2 (= *SUb* VI, nr 47; SR, nr 2222): 13 III [1292] Brünn.

⁹⁶³ APWr, Rep. 67, nr 164b (= *SUb* VI, nr 332; SR, nr 2492): 7 I 1298 Biskupice k. Strzelina – mandat biskupi dla Jana, plebana kościoła NMP w Legnicy i kanonika wrocławskiego aby rozstrzygnął spór o dziesięciny z Siemidrożyc k. Środy Śląskiej; Tamże (= *SUb* VI, nr 338; SR, nr 2497): 11 II 1298 Legnica – Jan, pleban kościoła NMP w Legnicy i kanonik wrocławski stwierdza, że Jan, pleban w Kostomłotach udowodnił swe prawa do w/w dziesięcin; APWr, Rep. 66, nr 32 (= *SUb* VI, nr 361; SR, nr 2519): 25 VIII 1298 Legnica; APWr, Rep. 67, nr 197b (= SR, nr 2631): 20 IV 1301 ok. Legnicy; APL, AmL II, nr 1139, p. IV 18 (= *UBSL*, nr 24; SR, nr 2822): 23 XII 1304 Wrocław; SR, nr 2834: 22 IV 1305 Wrocław; SR, nr 2883: 1 III 1306 Szprotawa; SAMULSKI (mps), s. 359-360.

186.

a. **JOANNES**

g. [11 II 1298] wikariusz kościoła NMP w Legnicy⁹⁶⁴.

187.

a. **JOANNES**

d. Magister.

g. [12 II 1313] pleban w Legnicy⁹⁶⁵.

188.

a. **JOANNES**

g. [1478] mansonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej i pleban kolegiaty⁹⁶⁶.

189.

a. **JOANNES**

b. Zmarł przed 16 I 1483 r., kiedy to RM Legnicy zwróciła się do biskupa wrocławskiego o oddanie wakującej po jego śmierci altarii w kościele św. Piotra Bernardowi Rettich.

g. [Przed 16 I 1483] zakrystianin w kościele św. Marii Magdaleny we Wrocławiu oraz altarysta ołtarza *in honore doctorum* w kościele św. Piotra w Legnicy⁹⁶⁷.

190.

a. **JOANNES ALCZENAW**

c. O rodzinie zob. Franciscus Alczenaw (↑).

e. [9 VII 1400 - 9 IX 1409] pisarz w służbie książąt legnickich Ruprechta i w 1409 r. Waclawa⁹⁶⁸.

g. [13 I - 1 IX 1406] kanonik legnicki. Przebywał wówczas w Nysie u boku biskupa Waclawa⁹⁶⁹.

⁹⁶⁴ APWr, Rep. 67, nr 164b (= *SUb* VI, nr 338; *SR*, nr 2497): 11 II 1298 Legnica.

⁹⁶⁵ *SR*, nr 3337.

⁹⁶⁶ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 192: 1478 Legnica.

⁹⁶⁷ APL, DmL, nr 583.

⁹⁶⁸ *UBSL*, nr 386: 9 VII 1400 Legnica; APL, DmL, nr 195 (= *UBSL*, nr 387): 20 VII 1400 Legnica; APL, AmL II, nr 1201, p. 144 (= *UBSL*, nr 390): 11 XI 1401 Legnica; APL, DmL, nr 198 (= *UBSL*, nr 391): 20 XI 1401 Legnica; APL, DmL, nr 199 (= *UBSL*, nr 392): 25 XI 1401 Legnica; APL, DmL, nr 899 (= *UBSL*, nr 396): 16 II 1403 Legnica; APL, DmL, nr 202 (= *UBSL*, nr 397): 26 IV 1403 Legnica; APL, DmL, nr 206 (= *UBSL*, nr 403): 26 III 1404 Legnica; APL, DmL, nr 208 (= *UBSL*, nr 406): 10 IX 1404 Legnica; CDSR II/XI (UB der Universität Leipzig), nr 33: 6 IX 1406 Otmuchów; APL, AmL II, nr 1201, p. 145 (= *UBSL*, nr 420): 27 IX 1406 Wrocław; APWr, Rep. 93, nr 78 (= *UBSL*, nr 422): 16 XI 1406 Legnica; APL, DmL, nr 214 (= APL, AmL II, nr 1139, p. II 23; *UBSL*, nr 424): 28 XII 1406 Legnica; APL, DmL, nr 215 (= *UBSL*, nr 427): 6 IV 1407 Legnica; APWr, Rep. 91, nr 395: 11 X 1407 Legnica; APL, DmL, nr 219 (= *UBSL*, nr 431): 5 XII 1407 Legnica; APL, DmL, nr 220 (= *UBSL*, nr 433): 9 II 1408 Legnica; APL, DmL, nr 224 (= *UBSL*, nr 435): 11 VII 1408 Legnica; APL, DmL, nr 226 (= *UBSL*, nr 438): 19 III 1409 Legnica; APWr, Rep. 91, nr 396: 14 VIII 1409 Legnica; APL, DmL, nr 227 (= APL, AmL II, nr 1201, p. 117v; *UBSL*, nr 440): 15 VIII 1409 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 82 (= *UBSL*, nr 441): 9 IX 1409 Legnica.

⁹⁶⁹ APWr, Rep. 102, nr 262: 13 I 1406 Nysa; APWr, Rep. 107, nr 69: 1 IX 1406 Nysa.

191.

a. **JOANNES ARNSDORF**

- c. Pochodzenie i stan nieznane, najpewniej jednak śląskie, gdzie znamy co najmniej 5 miejscowości o nazwie Arnsdorf (m. in. podlegnickie Miłkowice).
- g. Do 1497 altarysta ołtarza NMP w kaplicy św. Jakuba Apostoła *extra muros Legnicenses*. Zrezygnował przed 24 XI *ex causa mutandi status*⁹⁷⁰.

192.

a. **JOANNES AUGUSTINI**

- b. Zmarł zapewne z początkiem 1420 r. (ost. wzmianka 1 I)⁹⁷¹.
- c. Jako notariusz pisał się synem *Mathie Podkomorze de Milicz*⁹⁷², zapewne stanu mieszczańskiego. W 1410 r. występuje jako dziedzic dóbr w Radwanicach k. Wrocławia⁹⁷³. Ewentualne powiązania rodzinne z Jakubem Augustini (†) nie są znane.
- d. Immatrykulowany w 1379 r. na uniwersytecie w Pradze. Studiów zapewne nie ukończył, w każdym razie nie używał nigdy żadnych tytułów naukowych⁹⁷⁴.
- e. [1375, 1417] notariusz publiczny cesarskiej powagi czynny w Krakowie (1375) i we Wrocławiu (1417)⁹⁷⁵.
[30 IV 1395 - 1407] kapelan biskupa wrocławskiego Waclawa⁹⁷⁶.
[1413] pisarz biskupa wrocławskiego Waclawa⁹⁷⁷.
- f. Jako notariusz [1375] *clericus Wratislaviensis dioecesis*, później, skoro służył biskupowi jako kapelan, niewątpliwie przyjął święcenia kapłańskie.
- g. [1378 - ok. 1397] wikariusz i wicedziekan przy katedrze wrocławskiej⁹⁷⁸. W [1388] także wicekantor⁹⁷⁹.

⁹⁷⁰ APL, DmL, nr 645.

⁹⁷¹ SCHINDLER 1938, s. 159.

⁹⁷² LUSCHEK 1940, s. 188-189.

⁹⁷³ AAWr, Liber Berghianus, III, p. 326; BERNHOFEN 1939, s. 45

⁹⁷⁴ BERNHOFEN 1939, s. 45;

⁹⁷⁵ AAWr, dok. T.31, W.7; LUSCHEK 1940, s. 188-189.

⁹⁷⁶ APL, AmL II, nr 1139, p. III 13-15 (= *UBSL*, nr 360): 30 IV 1395 Wrocław; UNTERLAUFF I, nr 34: 11 XI 1394 Otmuchów; APWr, Rep. 114, nr 27: 26 IX 1395 Ujazd; AAWr, dok. parafii w Świdnicy: 24 I 1396 Wrocław; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Lwówka Śląskiego), nr 8 (73): 21 VI 1396 Legnica; APWr, Rep. 111, nr 17: 15 VIII 1396 Otmuchów; APL, AmL II, nr 1139, p. III 1-3 (= *UBSL*, nr 366): 11 IX 1396 Wrocław; CDS 24, s. 185, nr 19: 26 X 1396 Otmuchów; APWr, Rep. 123, nr 57: 1397 Otmuchów; APO, DmNysy, nr 70 (= CDS 36, s. 24-25, nr 78; *RGŚI* I, nr 215): 11 III 1397 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 171: 12 III 1400 Otmuchów; Ibidem, nr 174: 6 IV 1400 Otmuchów; Ibidem, nr 175: 28 IV 1400 Otmuchów; Ibidem, nr 178: 14 V 1400 Otmuchów; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 56: 24 V 1400 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 179: 25 VI 1400 Otmuchów; APO, DmNysy, nr 89 (= CDS 36, nr 88; *RGŚI* I, nr 229): 3 VIII 1400 Otmuchów; AAWr, dok. parafii w Ząbkowicach Śląskich, nr 33: 30 IX 1401 Otmuchów; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Środy Śląskiej), nr 17: 22 XII 1401 Wrocław; APWr, Rep. 102, nr 200: 16 III 1402 Wrocław; Ibidem, nr 202: 7 V 1402 Otmuchów; Ibidem, nr 201: 10 V 1402 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 205: 9 VII 1402; Ibidem, nr 206: 11 VII 1402 Otmuchów; UNTERLAUFF I, nr 48: 11 VII 1402 Otmuchów; APWr, Rep. 91, nr 386b: 25 V 1403 Legnica; APWr, Rep. 102, nr 215: 25 VI 1403 Otmuchów; CDS 36, s. 50-51, nr 211: 23 XI 1403 Nysa; APO, DmNamysłowa, nr 38: 11 II 1404 Wrocław; WÓLKIEWICZ 2004, s. 256.

⁹⁷⁷ GRÜNHAGEN/MARKGRAF 1881, s. 359; SZAFRAŃSKI 1972, s. 114 (tu błędna informacja, że Jan Augustini był pisarzem w służbie księcia Ludwika II).

⁹⁷⁸ SCHINDLER 1938, s. 157.

[16 II 1388 - 12 III 1410] kanonik głogowski. Zrezygnował przed 1414 r., zapewne w związku z objęciem dziekani brzeskiej. Był współautorem nowych statutów kapitulnych⁹⁸⁰.

[22 II 1400 - 30 XII 1414] kantor legnicki⁹⁸¹. W 1409 r. działał jako pełnomocnik (*procurator*) Andrzeja Ruglera, opata-elekta ołbińskiego. W 1411 jako współwykonawca (wraz z Maciejem Reisewicz ↓ i Maciejem ze Strzelina) testamentu zmarłego kantora legnickiego Ottona de Reisewicz (↓) przekazał 10 grzywnien czynszu dla ufundowania altarii w kolegiacie otmuchowskiej, w kaplicy, którą wcześniej sam ze zmarłym kantorem ufundował. Pierwszym altarystą nowego ołtarza miał zostać Grzegorz Augustini alias Podkomorze de Plaskoczicz, niewątpliwie bliski krewny Jana⁹⁸². W aktach papieskich z 1403 i 1404 r. omyłkowo zapewne nazywany kanonikiem legnickim⁹⁸³.

[1400 - 9 I 1415] kanonik otmuchowski⁹⁸⁴.

Od [6 I 1402] kanonik wrocławski⁹⁸⁵ zatwierdzony *post factum* prowizją apostołską z marca 1403, ale jeszcze rok później toczył o to beneficjum spór z Franciszkiem Flosser (↑)⁹⁸⁶.

⁹⁷⁹ AAWr, Liber Berghianus, III, p. 795; SCHINDLER 1938, s. 158.

⁹⁸⁰ GERLIC 1993, s. 230.

⁹⁸¹ AAWr, dok. parafii kolegiackiej w Głogowie, nr 48: 22 II 1400 Otmuchów; CDSR II/11, nr 33: 8 IX 1406 Otmuchów; APWr, Rep. 91, nr 394: 14 X 1406 Wrocław; APWr, Rep. 63, nr 234: 1 VI 1408 Otmuchów; APWr, Rep. 67, nr 805: 4 V 1409 Wrocław; *USBSL*, nr 449a: 29 III 1411 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 355: 25 X 1411 Otmuchów; CDS 6, s. 31, nr 27 (s. 206, nr XIX): 2 II 1412 Nysa; CDS 36, nr 107: 8 VI 1412 Otmuchów; CDS 6, s. 33, nr 131: 7 X 1412 Brzeg; APWr, Rep. 91, nr 407: 8 XII 1412; APWr, Rep. 66, nr 398: 6 II 1413 Wrocław; ZAO, Pozostałość Matyas Kasperlika, dokument z 15 III 1413 Wrocław; APWr, Rep. 111, nr 24: 6 IV 1413 Otmuchów; Ibidem, nr 27: 24 V 1413 Otmuchów; APL, AmL II, nr 1139, p. III 7-9 (= *USBSL*, nr 473): 2 X 1414 Legnica; APL, DmL, nr 389 (= *USBSL*, nr 647a): 2 X 1414 Legnica; CDS 6, s. 34, nr 134: 29 XI 1414 Nysa; APO, Zbiory Kastnera 44, s. 258: 30 XII 1414 (cyt. za WÓLKIEWICZ 2004, s. 257).

⁹⁸² APWr, Rep. 102, nr 355 (= HEYNE II, s. 866-867): 25 X 1411 Otmuchów.

⁹⁸³ MVB V/2, nr 2060; MVB VI, nr 13.

⁹⁸⁴ WÓLKIEWICZ 2004, s. 256-257.

⁹⁸⁵ m. in.: CDS 9, nr 610: 6 I 1402 Brzeg; APL, DmL, nr 203 (= *USBSL*, nr 398): 15 V 1403 Legnica; AAWr, dok. parafii w Żąbkowicach Śląskich, nr 34: 31 VII 1403 Otmuchów; APWr, Rep. 68, nr 142: 9 VIII 1403 Otmuchów; UNTERLAUFF I, nr 52: 4 X 1403 Otmuchów; Ibidem, nr 53: 9 X 1403 Otmuchów; CDS 36, s. 50-51, nr 211: 23 XI 1403 Nysa; APWr, Rep. 102, nr 219: 6 I 1404 Otmuchów; CDS 36, s. 26-27, nr 91: 7 I 1404 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 223: 6 III 1404 Otmuchów; APWr, Rep. 125, nr 328: 10 IV 1404 Wrocław; CDS 36, s. 27, nr 93: 22 V 1404 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 226: 30 V 1404 Otmuchów; APWr, Rep. 67, nr 760: 2 VI 1404 Otmuchów; APWr, Rep. 65, nr 15: 7 VI 1404 Wrocław; APWr, Rep. 102, nr 230: 23 VII 1404 Otmuchów; AAWr, dok. parafii w Żąbkowicach Śląskich, nr 35: 8 X 1404 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 244: 10 III 1405 Otmuchów; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Lwówka Śląskiego), nr 15 (79): 22 V 1405 Legnica; APWr, Rep. 102, nr 253: 3 IX 1405 Wrocław; APWr, Rep. 3, nr 783: 15 III 1406 Wrocław; CDSR II/11, nr 33: 8 IX 1406 Otmuchów; AAWr, dok. parafii w Żąbkowicach Śląskich, nr 42 (= KOPIETZ 1885, s. 24; BUWr, rkp. Akc. 1948/694, k. 22-24) : 24 I 1407 Otmuchów; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 66: 1 VII 1407 Legnica; AAWr, dok. parafii w Żąbkowicach Śląskich, nr 45: 7 X 1407 Otmuchów; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 79: 24 X 1407 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Paczkowa), nr 26: 5 XI 1407 Paczków; CDS 36, s. 28-29, nr 101: 5 I 1408 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 290: 6 I 1408 Otmuchów; APO, DmNamysłowa, nr 59: 7 V 1408 Wrocław; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Góry), nr 24: 18 VI 1408 Wrocław; APWr, Rep. 132a (Dep. parafii w Lwówku Śląskim), nr 34:

[1393-1404] pleban kościoła św. Katarzyny w Górze⁹⁸⁷.

[1403-1404] kanonik *gracialis* w kolegiacie św. Jana Chrzciciela w Skalbmierzu (zapewne z prowizji biskupa krakowskiego)⁹⁸⁸.

Od [1414] kanonik brzeski, od [3 IV 1415] dziekan brzeski⁹⁸⁹.

193.

a. JOANNES AURIFABRI

- c. Pochodzenie niewątpliwie mieszczańskie, być może legnickie – mieszkała tu w XV w. rodzina o nazwisku Goltsmed, w 1451 r. Jakub Goltsmed mieszkał przy ul. NMP, Maciej na przedmieściu przed Nową Bramą⁹⁹⁰. W 1418 r. Jakub Aurifabri był plebanem w Pątnowie⁹⁹¹. W 1433 r. cesarz Zygmunt Luksemburski zatwierdził herb Hieronima z Legnicy alias Aurifaber⁹⁹².
- g. [23 X 1465] mansjonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej⁹⁹³.

194.

a. JOANNES BANCKAW

- g. Od 1482 r. altarysta ołtarza św. Hieronima, Augustyna, Grzegorza i Ambrożego Doktorów Kościoła oraz św. Zygmunta Króla i Męczennika w kościele św. Piotra w Legnicy. Objął beneficjum wakujące po rezygnacji Jana Kobera (↓)⁹⁹⁴.

4 III 1409 Legnica; APWr, Rep. 102, nr 312: 29 IX 1409 Otmuchów; CDS 24, s. 170, nr 40: 16 XII 1409 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 323: 23 I 1410 Otmuchów; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 82: 31 V 1410 Otmuchów; APL, DmL, nr 231 (= *UBSL*, nr 447): 9 VI 1410 Legnica; APWr, Rep. 123, nr 78: 25 VIII 1410 Brzeg; APWr, Rep. 102, nr 336: 14 XI 1410 Otmuchów; CDS 24, s. 170, nr 42: 10 XII 1410 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 352: 16 VII 1411 Otmuchów; APWr, Rep. 67, nr 833: 9 VIII 1411 Wrocław; APWr, Rep. 102, nr 367: 6 IV 1412 Otmuchów; APWr, Rep. 107, nr 84: 24 VII 1412 Otmuchów; APWr, Rep. 111, nr 23: 29 III 1413 Otmuchów; APWr, Rep. 111, nr 26: 24 V 1413 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 403: 14 IX 1413 Hedirichsdorf; APWr, Rep. 102, nr 410: 12 XII 1413 Wrocław; APO, DmNamysłowa, nr 78: 11 IV 1414 Wrocław; APWr, Rep. 91, nr 411a: 31 V 1414 Wrocław; APWr, Rep. 102, nr 10 VII 1414 Otmuchów; AAWr, dok. parafii w Ząbkowicach Śląskich, nr 55: 15 VIII 1415 Otmuchów; APWr, Rep. 107, nr 98: 3 XI 1415 Otmuchów; CDS 9, nr 768: 3 VII 1416 Otmuchów; APWr, Rep. 111, nr 35: 9 I 1417 Otmuchów; GRÜNHAGEN 1863, s. 135; SCHINDLER 1938, s. 157-159; DOLA 1983, s. 332.

⁹⁸⁶ MVB V/2, nr 2060 (= RG II, koł. 564; BP III, nr 882): 10 III 1403.

⁹⁸⁷ MVB V/2, nr 2060; MVB VI, nr 13; JUNGnitz 1902, s. 373: jeszcze w czerwcu 1408 r. występuje na pierwszym miejscu u boku biskupa Wacława przy fundacji ołtarza w farze górowskiej.

⁹⁸⁸ SZADY 2003, s. 203.

⁹⁸⁹ APWr, Rep. 102, nr 455: 18 V 1415 Otmuchów; CDS 9, nr 749: 28 V 1415 Brzeg; CDS 9, nr 751: 29 V 1415 Brzeg; APWr, CDS 9, nr 770: 15 VII 1416 Otmuchów; Rep. 102, nr 488: 3 VIII 1416 Otmuchów; Ibidem, nr 493: 8 XI 1416 Otmuchów; APWr, Rep. 111, nr 34: 11 I 1417 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 500: 15 II 1417 Otmuchów; APO, DmNamysłowa, nr 86: 21 VIII 1417 Otmuchów; APWr, Rep. 107, nr 102: 25 VIII 1417 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 508: 3 IX 1417 Otmuchów; APWr, Rep. 66, nr 414b (= APL, DmL, nr 267; *UBSL*, nr 500): 16 X 1417 Wrocław; CDS 36, s. 34, nr 126: 8 XI 1417 Otmuchów; CDS 9, nr 798: 10 III 1418 Brzeg; APWr, Rep. 102, nr 528: 8 XII 1418 Otmuchów; CDS 9, nr 817: 17 V 1419 Otmuchów; BERNHOFEN 1939, s. 45-46.

⁹⁹⁰ BG, s. 207, 219.

⁹⁹¹ AAWr, dok. chron. 25 X 1418 Legnica.

⁹⁹² RI XI/2, nr 9577: 6 VIII 1433 Rzym.

⁹⁹³ APL, DmL, nr 507.

⁹⁹⁴ APL, DmL, nr 581.

195.

a. **JOANNES BAWDE (BAUDE) DE CRUCZEBURG**

- b. Wpisany do nekrologu kościoła św. Piotra w Legnicy pod dniem 6 lutego⁹⁹⁵. Zważywszy, że spotykamy go wśród żywych jeszcze w grudniu 1449 r.⁹⁹⁶, a już w maju i listopadzie roku następnego o wakujące po jego śmierci beneficja starali się Marcin Bantsch⁹⁹⁷ (↓) i Zygmunt Atcze⁹⁹⁸ (↓), należy przyjąć, że Jan Bawde zmarł 6 II 1450.
- c. Pochodził z Kluczborka, z rodziny zapewne mieszczańskiej – wskazuje na to gmerk widoczny na jego pieczęci⁹⁹⁹.
- d. Immatrykulowany w Krakowie w 1405 r.¹⁰⁰⁰ Luschek przypisuje mu tytuł doktora dekretów¹⁰⁰¹, ale nie udało się potwierdzić tej informacji w znanych źródłach.
- e. [1398] protonotariusz kurii biskupiej we Wrocławiu¹⁰⁰². [12 X 1417 - 15 XII 1429] pisarz księcia brzeskiego i legnickiego Ludwika II¹⁰⁰³. W jednym dokumencie z 1420 r. występuje jako kanclerz książęcy¹⁰⁰⁴. [1414 - 1418] notariusz publiczny cesarskiej powagi, znany z 6 dokumentów wystawionych we Wrocławiu (1414 i 1416)¹⁰⁰⁵, Konstancji (1415 i 1417)¹⁰⁰⁶ oraz Wilkowie k. Złotorzy (1418)¹⁰⁰⁷.

⁹⁹⁵ JUJECZKA 2000, s. 32, nr 37.

⁹⁹⁶ APL, AmL II, nr 1139, p. IV 36 (= SCHIRRMACHER 1866, s. 50, nr 51; *UBSL*, nr 753): 18 XII 1449 Legnica.

⁹⁹⁷ RG VI, nr 4149.

⁹⁹⁸ RG VI, nr 5156.

⁹⁹⁹ APL, DmL, nr 397; AAWr, dok. P.73, A.10, GG.76a, SS.21.

¹⁰⁰⁰ SZAFRAŃSKI 1972, s. 91.

¹⁰⁰¹ LUSCHEK 1940, s. 183.

¹⁰⁰² LUSCHEK 1940, s. 183.

¹⁰⁰³ APWr, Rep. 96, nr 10: 12 X 1417 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 95: 11 III 1418 Legnica; APWr, Rep. 68, nr 216: 23 VIII 1418 Brzeg; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotorzy), nr 87: 11 XI 1418 Legnica; CDS 9, nr 820: 19 VIII 1419 Brzeg; APWr, Rep. 68, nr 217: 27 VIII 1419 Brzeg; APWr, Rep. 93, nr 96: 1 IV 1420 Legnica; APL, DmL, nr 278 (= *UBSL*, nr 519): 4 VIII 1420 Legnica; APL, DmL, nr 279 (= *UBSL*, nr 520): 28 VIII 1420 Legnica; APWr, Rep. 68, nr 219: 7 IX 1420 Brzeg; APWr, Rep. 93, nr 97: 11 IX 1420; APL, AmL II, nr 1201, p. 207v (= *UBSL*, nr 524): 19 I 1421 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 100: 9 VIII 1421 Legnica; APWr, Rep. 91, nr 428: 28 X 1421 Legnica; CDS 9, nr 839: 24 II 1422 Brzeg; APWr, Rep. 68, nr 224: 11 XI 1422 Brzeg; APWr, Rep. 95, nr 1a (= JUJECZKA 2003, s. 112-113): 1 I 1423 Legnica; APL, DmL, nr 290 (= *UBSL*, nr 533): 5 I 1423 Legnica; CDS 9, nr 843: 7 IX 1423 Brzeg; APWr, Rep. 68, nr 226: III 1424 Brzeg; CDS 9, nr 845: 19 III 1424 Legnica; GEMOLL 1900, s. 393-394 (= JUJECZKA 2003, s. 114, nr 5): 7 VI 1424 Legnica; APWr, Rep. 68, nr 231: 26 V 1425 Brzeg; CDS 9, nr 852 i 853: 26 V 1425 Brzeg; APWr, Rep. 93, nr 102: 9 VIII 1425 Legnica; AAWr, dok. LL.11: 26 I 1426 Legnica; CDS 9, nr 855: 2 II 1426 Brzeg; CDS 9, nr 856: 12 II 1426 Brzeg; APWr, Rep. 68, nr 238: 7 XII 1426 Brzeg; *UBSL*, nr 572 (= JUJECZKA 2003, s. 114, nr 7): 28 III 1427 Legnica; APL, DmL, nr 326, 328 i 329 (= *UBSL*, nr 576, 578 i 579): 10 VII 1427 Legnica; APWr, Rep. 3, nr 955b: 21 I 1428 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 105: 19 II 1428 Legnica; APWr, Rep. 3, nr 463b: 22 VI 1429 Legnica; APL, AmL II, nr 1201, p. 150v (= *UBSL*, r 590): 13 VIII 1429 Legnica; APL, AmL II, nr 1201, p. 206r: 15 XII 1429 Legnica.

¹⁰⁰⁴ CDS 9, nr 834: 21 IX 1420 Brzeg.

¹⁰⁰⁵ APWr, Rep. 67, nr 911: 1 XII 1416 Wrocław, w klasztorze św. Wincentego.

¹⁰⁰⁶ APWr, Rep. 67, nr 884: 6 IV 1415 Konstancja, nr 918: 14 IV 1417 Konstancja.

¹⁰⁰⁷ LUSCHEK 1940, s. 183.

- [1416] pisarz w klasztorze św. Wincentego na Ołbinie¹⁰⁰⁸.
- f. Jako notariusz publiczny występował z określeniem *clericus Wratislaviensis dioecesis*. O dalszych święceniach nic nie wiadomo.
- g. [23 IV 1420] altarysta w kościele kolegiackim w Otmuchowie¹⁰⁰⁹.
 [22 VI 1429] - 1450 prepozyt kapituły Św. Grobu i pleban kościoła św. Piotra w Legnicy¹⁰¹⁰. W 1446 r. z ramienia legnickiej kapituły brał udział w synodzie diecezjalnym, gdzie – jako jeden z nielicznych – stanął w obronie obediencji papieża Eugeniusza IV¹⁰¹¹. Rezydował na stałe w Legnicy, najpewniej przy kościele św. Piotra. Na jednym z dokumentów z 1434 świadczy Mikołaj Kuncezhin, *familiaris* Jana Bawde¹⁰¹². We wrześniu 1435 r. otrzymał od papieża Eugeniusza IV przywilej wolnego wyboru spowiednika z prawem udzielenia pełnej abszolucji w obliczu śmierci¹⁰¹³.
 [4 XI 1437 - 7 XII 1446] pod nieobecność archidiakona legnickiego Henryka Senftleben (↑) pełnił na terenie archidiaconatu funkcję sędziego *causarum ecclesiasticarum*¹⁰¹⁴.
 24 X 1447 otrzymał prowizję apostolską na kanonikat i prebendę przy katedrze wrocławskiej, ale brak śladów objęcia beneficjum¹⁰¹⁵. Jednak zapewne w kontekście starań o to beneficjum należy widzieć testament z 30 III 1449 r. przekazujący katedralnym wikariuszom 6 grzywien czynszu na Oławie¹⁰¹⁶. Jan Bawde miał też niezrealizowaną ekspektatywę na kanonikat głogowski¹⁰¹⁷.

¹⁰⁰⁸ LUSCHEK 1940, s. 183.

¹⁰⁰⁹ APWr, Rep. 102, nr 540; WÓLKIEWICZ 2004, s. 141.

¹⁰¹⁰ CDP IV, s. 28-29: 22 VI 1429 Legnica; APL, AmL II, nr 1139, p. IV 28 (= *UBSL*, nr 609): 11 XI 1432 Legnica; APL, DmL, nr 384 (= *UBSL*, nr 620): 7 XI 1433 Legnica; APWr, Rep. 67, nr 1136: 14 VII 1434 Legnica; APL, DmL, nr 351 (= *UBSL*, nr 628): 26 VII 1434 s.l.; AAWr, II b 1, p. 23: 30 VII 1434; CDS 9, nr 880: 14 XI 1435 Legnica; AAWr, II b 1, p. 48: 26 III 1436; APL, DmL, nr 362 (= *UBSL*, nr 645): 7 II 1438; CDS 15, s. 43-44, 89, 115: 5 VI 1438; AAWr, II b 1, p. 64: 12 VII 1438 Wrocław; CDS 35, s. 81-82, nr 209: 2 IX 1438 s.l.; APWr, Rep. 93, nr 112 (= *UBSL*, nr 651): 26 IX 1438; AAWr, II b 1, p. 65: 26 XI 1438 Wrocław; APL, DmL, nr 372: 10 XII 1439; APL, AmL II, nr 1139, p. IV 32: 3 II 1440 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi): 16 II 1440 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 118, 119 i 377: 31 XII 1440 Legnica; AAWr, II b 1, p. 77: 10 II 1441; APWr, Rep. 93, nr 121 i 129: 14 III 1441 Legnica; *UBSL*, nr 676 (= SCHIRRMACHER 1866, s. 49, nr 44): 31 VIII 1441 Legnica; APL, DmL, nr 397 (= *UBSL*, nr 681): 29 VII 1442 s.l.; CDSR II/XI, s. 54-56, nr 40: 20 III 1443 Legnica; APL, DmL, nr 398 (= *UBSL*, nr 687): 13 V 1443; APL, DmL, nr 399 (= *UBSL*, nr 690): 27 XII 1443 Legnica; AAWr, dok. GG.76a: 3 V 1445 Legnica; AAWr, dok. SS.21: 14 VII 1445 Legnica; AAWr, dok. A.10: 10 IX 1446 Legnica; AAWr, II b 2, p. 4-5: 24 I 1448 Legnica; APL, AmL II, nr 1139, p. III 3-5: 26 I 1448 Wrocław; CDS 24, s. 114, nr 3: 8 VIII 1448 Koźuchów; AAWr, II b 2, p. 17v: 17 VIII 1448 Legnica; APL, AmL II, nr 1139, p. IV 36 (= SCHIRRMACHER 1866, s. 50, nr 51; *UBSL*, nr 753: 18 XII 1449 Legnica.

¹⁰¹¹ CP X, s. 414, 421, 423; DRABINA 1984, s. 71.

¹⁰¹² APL, DmL, nr 351 (= *UBSL*, nr 628): 26 VII 1434 s.l.

¹⁰¹³ RG V, nr 3957.

¹⁰¹⁴ CDS 35, s. 80, nr 201: 4 XI 1437 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 113 (= *UBSL*, nr 657): 11 II 1439 Legnica; AAWr, dok. P.73: 9 III 1439 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 120: 30 I 1443 Legnica; APWr, DmWr, nr 2827: 11 III 1443 Legnica; APWr, Rep. 66, nr 561: 12 XII 1444 Legnica; APWr, Rep. 98, nr 53: 7 XII 1446 Legnica.

¹⁰¹⁵ RG VI, nr 2649.

¹⁰¹⁶ AAWr, II d. 2, p. 41-43: 30 III 1449 Wrocław.

¹⁰¹⁷ RG VI, s. 289, 2806.

196.

- a. **JOANNES MARTINI BEBIR (BELIR) DE LEGNICZ**
 c. Legnica
 e. [31 XII 1467 - 28 XII 1497] notariusz publiczny cesarskiej powagi, czynny we Wocławiu (1467) i w Legnicy (od 1469)¹⁰¹⁸.
 [21 IV 1469] scriba causarum consistorii legnicensis¹⁰¹⁹.

197.

- a. **JOANNES BELAW**
 b. Zmarł przed 22 VI 1429 r. (prepozytem był już wówczas Jan Bawde ↑)¹⁰²⁰. Zważywszy, że w 1425 r. jedna z bull papieskich określała go jako *aetate quinquagenarius vel circa*¹⁰²¹, w chwili śmierci miał ok. 54 lat.
 c. Pochodzenie nieznane, choć mógł pochodzić z Legnicy: w 1451 r., a więc sporo lat po śmierci Jana, miał w mieście 2 działki przy ul. Grodzkiej Filip Belaw¹⁰²². Być może łączyły go więzy pokrewieństwa z działającym w 1396 r. w Rzymie notariuszem publicznym i klerykiem diecezji wrocławskiej Fryderykiem s. Jana Belaw¹⁰²³.
 e. [19 I 1419 - 12 X 1420] sędzia w kurii biskupa wrocławskiego w Legnicy¹⁰²⁴. Wcześniej był tu prokuratorem i zapewne tytułem uposażenia otrzymał od biskupa wieś Jelczyk k. Oławy¹⁰²⁵.
 f. W 1425 r. wymieniony bulli papieskiej jako ten *qui se gerit pro presbytero Vratislaviensis dioecesis*¹⁰²⁶. W 2 lata później nie było już wątpliwości co do jego święceń – kolejna bulla nazywa go *assertus presbyterus*¹⁰²⁷, by po kolejnych 2 latach wrócić do określenia *clericus Vratislaviensis dioecesis*¹⁰²⁸ – co trzeba potraktować jako ogólne określenie stanu duchownego.
 g. [1409 - 29 VIII 1426] kanonik legnicki¹⁰²⁹. Wymieniony również z tym tytułem 19 V 1415¹⁰³⁰ wśród biorących udział w pobiciu i bezprawnym uwięzieniu ks. Aleksego Crokaw z Legnicy, co ściągnęło nań później ekskomunikę i liczne próby uszkodowanego (oraz innych duchownych) usunięcia go z kanonii, prepozytury i kantorii¹⁰³¹.

¹⁰¹⁸ APWr, Rep. 102, nr 761: 31 XII 1467 Wrocław; APWr, Rep. 96, nr 15: 21 IV 1469 Legnica; APL, AmL II, nr 1139, p. I 28-29: 27 X 1472 Legnica; APL, DmL, nr 566: 2 X 1479 Legnica; Ibidem, nr 602: 11 XI 1487 Legnica; APL, AmL II, nr 1139, p. II 32: 11 VI 1491 Legnica; Ibidem, p. II 30 (= *UBSL*, nr 402): 20 II 1494 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 230: 28 XII 1497 Legnica; LUSCHEK 1940, s. 187.

¹⁰¹⁹ APWr, Rep. 96, nr 15: 21 IV 1469 Legnica.

¹⁰²⁰ CDP IV, s. 28-29. Jako zmarły wymieniony także 29 VII 1429 (MVB VII, nr 2082, 2083).

¹⁰²¹ MVB VII, nr 1539.

¹⁰²² BG, s. 214.

¹⁰²³ APWr, Rep. 67, nr 629: 14 IX 1396 Rzym.

¹⁰²⁴ CDS 35, s. 61, nr 113: 19 I 1419 Legnica; CDS 35, s. 63, nr 120: 12 X 1420 Legnica.

¹⁰²⁵ AAWr, dok. chron. 9 II 1427 Wrocław.

¹⁰²⁶ MVB VII, nr 1539.

¹⁰²⁷ MVB VII, nr 1695.

¹⁰²⁸ MVB VII, nr 2083.

¹⁰²⁹ APL, AmL II, nr 491, p. 60v: 1409; APWr, Rep. 93, nr 83 (= *UBSL*, nr 445): 24 IV 1410 s.l. (tu występuje bez żadnego tytułu); APL, AmL II, nr 1139, p. III 7 (= *UBSL*, nr 473): 2 X 1414 Legnica; CDS 35, s. 63, nr 120: 12 X 1420 Legnica; MVB VII, nr 1623.

¹⁰³⁰ MVB VII, nr 464: 21 VII 1419, nr 1613: 6 VII 1426 (= RG IV/1, k. 68-69).

¹⁰³¹ MVB VII, nr 1422, 1623, 1695, 1696; RG IV, kol. 68-69, 168-170.

Od [2 IV 1418] prepozyt kapituły Św. Grobu i pleban kościoła św. Piotra w Legnicy¹⁰³².

[21 V 1425] kantor legnicki¹⁰³³.

198.

a. **JOANNES BERNAW**

g. [9 V 1514/1515] jako pleban w Rosochatej k. Legnicy otrzymuje z prezentacji braci Krzysztofa, Bernarda i Jerzego Swenczów, dziedziców Rosochatej, ołtarz św. Apostołów Piotra i Pawła, św. Anny *et filiarum* w kolegiacie legnickiej. Jednocześnie na prośbę w/w dziedziców biskup wrocławski Jan łączy wieczyście powyższą altarię z probostwem w Rosochatej¹⁰³⁴.

199.

a. **JOANNES BOGSCHICZ**

e. [20 I 1419] kapelan biskupa wrocławskiego Konrada¹⁰³⁵.

f. Clericus Wratislaviensis dioecesis.

g. [13 I 1424] pleban kościoła św. Maurycego poza murami Wrocławia, otrzymał to beneficjum drogą zamiany z Janem Parchewicz (↓)¹⁰³⁶.

16 I 1424 jako altarysta ołtarza św. Jadwigi i Św. Trójcy w kościele konwentalnym w Trzebnicy otrzymał prowizję apostolską na kanonikat głogowski wakujący po śmierci Mikołaja Borneri¹⁰³⁷. Potwierdzony na tym beneficjum od 29 IX 1424¹⁰³⁸ do 1428 r., kiedy to zamienił je z Janem, kantorem kapituły Św. Krzyża we Wrocławiu¹⁰³⁹.

[19 II 1429] dziekan legnicki¹⁰⁴⁰.

[9 XI 1453 - 24 X 1455] pleban w Namysłowie¹⁰⁴¹.

200.

a. **JOANNES BRAWNA DE GREIFFENBERG**

c. Gryfów/Śląsk. Zapewne bliski krewny (brat?) Michała Brawna z Gryfowa (↓).

e. [30 I 1443 - 14 VII 1445] notariusz publiczny i prokurator *causarum* konsystorza legnickiego¹⁰⁴².

f. Clericus.

¹⁰³² APL, AmL II, nr 491, p. 84: 2 IV 1418 Legnica; CDS 35, s. 61, nr 113: 19 I 1419 Legnica; APWr, Rep. 102, nr 572: 23 IV 1423 Legnica; MVB VII, nr 1134: 30 X 1423 (*absolutio plenaria in articulo mortis*); APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 60: 12 III 1425 Legnica; APL, DmL, nr 336 (= *UBSL*, nr 586): 19 II 1429.

¹⁰³³ MVB VII, nr 1380.

¹⁰³⁴ AAWr, II b 4, p. 109.

¹⁰³⁵ ZAO, Pozustalost Matyas Kasperlika, odpis dokumentu 20 I 1419 Oleśnica.

¹⁰³⁶ MVB VII, nr 1155.

¹⁰³⁷ MVB VII, nr 1158, oryginalny dokument użyty został wtórnie jako oprawa księgi B 15,4 ze zbioru Akt miasta Wrocławia (w APWr).

¹⁰³⁸ APWr, Rep. 91, nr 434: 29 IX 1424 Berolstad.

¹⁰³⁹ GERLIC 1993, s. 231.

¹⁰⁴⁰ APL, DmL, nr 336 (= *UBSL*, nr 586): 19 II 1429 Wrocław.

¹⁰⁴¹ BURDA 1916, s. 285; REISCH 1917, s. 189.

¹⁰⁴² APWr, Rep. 93, nr 120: 30 I 1443 Legnica; APWr, DmWr, nr 2827: 11 III 1443 Legnica; APL, AmL II, nr 1139, p. II 15-17: 10 IV 1443 Legnica; AAWr, dok. GG.76a: 14 VII 1445 Legnica.

201.**a. JOANNES BRENCZER (PRENCZER)**

g. [7 II 1405] kanonik legnicki¹⁰⁴³.

[28 XII 1409] jako altarysta w kościele NMP w Legnicy oraz w kościele św. Stanisława i Wacława w Świdnicy otrzymuje prowinę apostolską na kanonikat wrocławski, wakujący po rezygnacji Jana zw. Rex¹⁰⁴⁴. Nic jednak nie wskazuje, że rzeczywiście objął beneficjum¹⁰⁴⁵.

202.**a. JOANNES DE BUDISSIN**

c. Pochodził najpewniej z Wrocławia, gdzie w tym samym czasie [1345-1359] występuje inny Jan (Johannes, Hanco) de Budissyn – jako mieszczanin i feudał¹⁰⁴⁶.

g. [29 VII 1358] wikariusz przy kolegiacie Św. Grobu w Legnicy, urzędował w Świdnicy jako prokurator miejscowego proboszcza i kanonika legnickiego Jakuba Engilgeri (†)¹⁰⁴⁷.

203.**a. JOANNES CREWCZEBURG**

b. Wpisany do nekrologu kościoła św. Piotra w Legnicy pod dniem 6 IV. Zważywszy, że ostatnie jego pojawienie się w źródłach było związane ze sporządzeniem własnego testamentu, przyjąć można, że zmarł 6 IV 1462 r., najpewniej w Legnicy.

g. [1446] altarysta w kościele św. Piotra w Legnicy. Z tytułu dzierżonego beneficjum otrzymywał od miasta 2 grzywny rocznego czynszu¹⁰⁴⁸.

[24 XII 1450 - 9 III 1462] kanonik legnicki¹⁰⁴⁹. W 1450 występuje jako wykonawca testamentu kanonika Hermana Grolock (†), ufundowany przez zmarłego ołtarz w legnickiej kolegiacie przekazał Maciejowi Crewczburg (↓), zapewne swojemu krewnemu. Jan Crewczburg był także szafarzem należącego do kapituły legnickiej cmentarnego kościółka św. Barbary¹⁰⁵⁰. Rezydował w Legnicy, we własnym domu przy kolegiacie – tu też w 1462 r. spisany został jego testament.

¹⁰⁴³ APL, AmL II, nr 1139, p. IV 1 (= *UBSL*, nr 411): 7 II 1405 Legnica.

¹⁰⁴⁴ MVB VI, nr 422 (= RG III, kol. 18; BP III, nr 1223).

¹⁰⁴⁵ SCHINDLER 1938, s. 177.

¹⁰⁴⁶ *RŚI* I, nr 285: 22 III 1345; *RŚI* III, nr 47: 14 IV 1355, nr 95: 15 VII 1355, nr 115: 26 VIII 1355, nr 174 i 176: 2 XII 1355, nr 190: 28 XII 1355, nr 218 i 219: 28 I 1356, nr 419: 11 I 1357; APWr, DmWr, nr 340 (= *RŚI* IV, nr 61): 19 III 1358 Wrocław; *RŚI* IV, nr 553: 7 VII 1359, nr 555: 9 VII 1359, nr 557: 14 VII 1359.

¹⁰⁴⁷ AAWr, dok. parafii w Świdnicy, nr 23 (= *RŚI* IV, nr 149; SIMON 2004, s. 137-139).

¹⁰⁴⁸ BZ, nr 55.

¹⁰⁴⁹ AAWr, II b 2, p. 43-44; APL, AmL II, nr 1139, p. I 37-40.

¹⁰⁵⁰ ZUM WINKEL 1908, s. 34, przypis 1.

204.**a. JOANNES CROMER DE NISSA**

- c. Pochodził z Nysy, jego ojcem był Marcin Kromer, mieszczanin nyski, bratem Mikołaj¹⁰⁵¹ i być może także Marcin, scholastyk legnicki i pleban kościoła NMP (↓).
- d. Magister in artibus.
- g. [17 VI 1449 - 17 VII 1450] *praedicator verbi divini* w kościele NMP w Legnicy¹⁰⁵².

205.**a. JOANNES CZERNAW**

- f. Presbiter Wratislaviensis dioecesis.
- g. Od 15 I 1520 r. mansjonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej. Otrzymał beneficjum wakujące po śmierci Jana Rebir (↓)¹⁰⁵³.

206.**a. JOANNES CZIRLER**

- g. [20 VI 1434] capellanus ecclesiae s. Petri¹⁰⁵⁴.

207.**a. JOANNES CZOBCZICZ (CZOPCZIG, CZOBCZITZ)**

- b. Zmarł najpewniej w Legnicy, między 15 IX 1473 a 1475 r., kiedy to jego imię znika z wykazu kanoników otmuchowskich¹⁰⁵⁵. Pochowany w miejscowym kościele NMP, gdzie znajdowała się, znana jedynie z XVII-wiecznego, mocno zepsutego przekazu płyta z napisem: *Venerabilis D. Johannes Czopeziteq [sic!], Magistri, patria Nissensis*¹⁰⁵⁶.
- c. Pochodził z Nysy, z rodziny mieszczańskiej. Syn Marcina (w latach 1433-1445 ławnik i czterokrotny rajca nyski) i Elżbiety. Wraz z jedną z sióstr Jądwigą posiadał w tym mieście w 1453 r. dwa domy¹⁰⁵⁷. Druga siostra – Elżbieta, została żoną Piotra Krautwalda (zob. Walenty Krautwald ↓)¹⁰⁵⁸.
- d. Immatrykulowany w 1440 r. w Erfurcie jako *Johannes Czopicz de Nissa*¹⁰⁵⁹, przeniósł się po roku do Lipska (*Nicolaus Czobyth de Nyßa*), gdzie w 1442 r. uzyskał tytuł bakałarza, a w 1443 magistra sztuk¹⁰⁶⁰.

¹⁰⁵¹ APWr, Rep. 102, nr 705: 24 IX 1449 Nysa – Barbara, wdowa po Hieronimie Eppenstein zrzeka się 1 grzywny groszy rocznego czynszu z domu Elżbiety, wdowy po Andrzeju Cratinwalt na rzecz Jana in artibus magistri i Mikołaja, synów Marcina Kromera z Nysy.

¹⁰⁵² AAWr, dok. QQ.48; APL, DmL, nr 425.

¹⁰⁵³ APL, AmL II, nr 1103, p. 28v: *Anno 1520. Die 15. Januarij investitus est D. Joannes Czernaw Wratislaviensis Dioecesis Presbyter ad Mansionariam Capellae B. M. Virginis choro Ecclesiae Collegiatae S. Sepulchri Dominici Lignicen: annexae per mortem olim D. Joannis Rebir ad praesentationem Domini Friderici Ducis Ligni: Breg: ac inferioris Silesiae supremi Capitanei.*

¹⁰⁵⁴ APL, AmL II, nr 1139, p. II 3 (= UBSL, nr 627).

¹⁰⁵⁵ WÓLKIEWICZ 2004, s. 268.

¹⁰⁵⁶ APL, AmL II, nr 4, p. 340.

¹⁰⁵⁷ KOPIETZ 1892, s. 160.

¹⁰⁵⁸ WÓLKIEWICZ 2004, s. 268-269.

¹⁰⁵⁹ PFOTENHAUER 1896, s. 313; GOTTSCHALK 1934, s. 57.

- g. [26 IV 1455 - 15 IX 1473] kanonik otmuchowski¹⁰⁶¹.
 [14 I 1457 - 15 XII 1459] kaznodzieja w kościele NMP w Legnicy¹⁰⁶². Posiadał w Legnicy własny dom.
 [1461] altarysta w kościele parafialnym w Grodkowie¹⁰⁶³.
 [1468] kaznodzieja w klasztorze Bożego Ciała w Legnicy¹⁰⁶⁴.
 [15 IX 1473] pleban w podlegnickim Kościele¹⁰⁶⁵.

208.**a. JOANNES DAMBRENSTU**

- g. Od 14 IV 1516 kanonik legnicki, objął beneficjum wakujące po śmierci Jana Scheuerlein (↓)¹⁰⁶⁶. Poza tą jedną wzmianką postać nieznana.

209.**a. JOANNES DOERFFLINGER (DORFFLINGER)**

- b. Zmarł przed 14 VIII 1497, kiedy to wakującą po jego śmierci prepozyturę legnicką objął Andrzej Beler (↑)¹⁰⁶⁷. Kwestia spadku została rozstrzygnięta dopiero w czerwcu 1504 roku dokumentem wrocławskiego oficjała Jana Scheuerlein (↓), przyznającym *omnes et singulas res seu clenodia per olim dominum Johannem Dorfflinger derelictas et derelicta* prepozytowi Beletrowi¹⁰⁶⁸.
- d. Niewątpliwie miał za sobą kilkuletni pobyt na uniwersytecie, choć nie udało się stwierdzić na którym. Na większości znanych dokumentów występuje z tytułem doktora dekretów¹⁰⁶⁹, ale na 3 innych (1481, 1492, 1497) jedynie jako magister¹⁰⁷⁰.

¹⁰⁶⁰ CDSR II/16, s. 137, II/17, s. 129, 132; MÜLLER 1928, s. 17.

¹⁰⁶¹ AAWr, II b 2, 119; APL, DmL II, nr 542; KOPIETZ 1892, s. 160.

¹⁰⁶² APL, DmL, nr 484; APL, DmL, nr 489; także z tegoż roku wpis w AAWr, II b 2, p. 122r, gdzie wymieniony wśród kapelanów kościoła NMP.

¹⁰⁶³ KOPIETZ 1892, s. 160.

¹⁰⁶⁴ APWr, Rep. 28, nr 479, p. 96r; WISZEWSKI 2003, s. 371; pełnienie przezeń tej funkcji potwierdza pozbawiona dokładnej datacji zapiska w APL, AmL II, nr 444, p. 203.

¹⁰⁶⁵ APL, DmL, nr 542.

¹⁰⁶⁶ APL, AmL II, nr 1103, p. 28r: *Anno 1516. Die 14. Aprilis investitus est D. Joannes Dambrenstu ad Canonicatum et Praebendam in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Dominici in Lignitz vacantem per mortem olim D. Joannis Scheuerleyn ultimi et immediati eorundem Possessoris vigore praesentationis Illustris Principis et DD. Friderici Ducis Silesiae lignicens: Brigens: jus Patronatus dictorum Canonicatus et Praebendae obtinentis.*

¹⁰⁶⁷ APL, AmL II, nr 1103, p. 26v: *Anno 1497. Die 14. Augusti investitus est D. Mgr Andreas Böler ad Praeposituram in Lignitz vacantem per mortem D. Joannis Sörfflinger [sic!] ad praesentationem Illustris Principis et DD. Ludmillae Ducissae Silesiae Lignicens: jus Patronatus dictae Praepositurae obtinentis.*

¹⁰⁶⁸ APL, AmL II, nr 1139, p. I 89: VI 1504.

¹⁰⁶⁹ Jedynie we dwóch dokumentach znaleźć można określenie dziedziny, z której uzyskał Dorfflinger doktorat – APL, DmL, nr 416 (verso): 29 VII 1482 Legnica (*doctor in decretis*); APWr, Rep. 4, nr 11: 3 VII 1493 Głogów (*weltl. Rechte Doctor*).

¹⁰⁷⁰ APWr, Rep. 93, nr 166: 27 IV 1481; APL, DmL, nr 627: 11 VII 1492 Legnica; CDS 9, nr 1146: 1497 Brzeg.

- e. [25 I 1480 - 26 IV 1487] kanclerz księcia legnicko-brzesko-olawskiego Fryderyka I¹⁰⁷¹, w jednym dokumencie z 1481 r. występuje jako *obirster Cantzler*¹⁰⁷². W służbie książęcej już w 1477 r.¹⁰⁷³, pozostał w niej do końca swoich dni.
- g. [8 II 1481 - 29 VII 1482] kanonik legnicki¹⁰⁷⁴.
[18 V 1481] - 1497 kanonik brzeski. Po jego śmierci beneficjum objął Jan Tinczman (↓)¹⁰⁷⁵.
[20 I 1483] - 1497 prepozyt kapituły Św. Grobu i pleban kościoła św. Piotra w Legnicy¹⁰⁷⁶.
Przypisywany mu kanonikat opolski nie znajduje potwierdzenia w znanych mi źródłach¹⁰⁷⁷.

210.

- a. **JOANNES DORINGI (THURINGI ALIAS LINIFICIS) DE LEGNICZ**
- b. Zmarł przed 22 VI 1398 r. w Rzymie¹⁰⁷⁸.
- c. Legnica, rodzina mieszczańska – być może pierwotnie rycerska¹⁰⁷⁹, ale jeśli nawet to mocno zubożała skoro brak ich przedstawicieli we władzach miejskich. Jak wynika z przydomku ojciec Jana był tkaczem. Jego uchwytni źródłowo bliscy krewni to Piotr, za którego legnicy franciszkanie odprawiali od 1393 r. *anniversarium*¹⁰⁸⁰, oraz Małgorzata fundująca w 1396 r. ołtarz w kościele św. Piotra¹⁰⁸¹.
- f. Clericus [Wratislaviensis dioecesis].

¹⁰⁷¹ APWr, Rep. 9, nr 283: 25 I 1480 Olawa; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Olawy), nr 59: 13 V 1481; APWr, Rep. 68, nr 340: 20 V 1481 Brzeg; APWr, Rep. 68, nr 341: 29 VI 1481 Brzeg; CDS 9, nr 1065: 26 VIII 1481 Wrocław; APL, DmL, nr 574: 12 II 1482; CDS 9, nr 1071 i 1072: 24 VIII 1482 Brzeg; APL, AmL II, nr 1139, p. II 7: 20 I 1483 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 132: 9 III 1483 Legnica; APWr, Rep. 68, nr 346: 5 I 1485 Brzeg; APWr, Rep. 68, nr 347: 6 I 1485 Brzeg; APWr, Rep. 93, nr 169: 11 II 1485 Legnica; APWr, Rep. 68, nr 350: 9 IX 1486; CDS 36, s. 69-70, nr 302: 26 IV 1487 Brzeg.

¹⁰⁷² APWr, Rep. 93, nr 166: 27 IV 1481 s.l.

¹⁰⁷³ AAWr, dok. chron. 25 X 1477 Olawa.

¹⁰⁷⁴ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 129: 8 II 1481 Legnica; APWr, Rep. 132 (Dep. Ohlau), nr 59: 13 V 1481; CDS 9, nr 1062: 18 V 1481 Brzeg; APWr, Rep. 68, nr 340 (= CDS 9, nr 1063): 20 V 1481 Brzeg; APL, DmL, nr 416 (verso): 29 VII 1482 Legnica.

¹⁰⁷⁵ CDS 9, nr 1062: 18 V 1481 Brzeg, nr 1078: 26 V 1483 Brzeg, nr 1146: 1497 Brzeg.

¹⁰⁷⁶ APL, AmL II, nr 1139, p. II 7: 20 I 1483 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 132: 9 III 1483 Legnica; APWr, Rep. 68, nr 347: 6 I 1485 Brzeg; APWr, Rep. 93, nr 169: 11 II 1485 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 171: 19 II 1486 Legnica; APWr, Rep. 68, nr 350: 9 IX 1486; CDS 36, s. 69-70, nr 302: 26 IV 1487 Brzeg; APL, AmL II, nr 1139, p. 67-68: 30 VIII 1490 Legnica; APWr, Rep. 28, nr 482 (Stadtbuch von Goldberg): 21 II 1491; APL, DmL, nr 616: 22 IV 1491 Legnica; APL, DmL, nr 627: 11 VII 1492; APWr, Rep. 4, nr 11: 3 VII 1493 Głogów; JUJECZKA 2000, s. 13.

¹⁰⁷⁷ BERNHOFEN 1939, s. 65; VELDRUP 1995, s. 137.

¹⁰⁷⁸ MVB V/2, nr 1318 (= RG II, kol. 1050).

¹⁰⁷⁹ JUREK 1998, s. 299.

¹⁰⁸⁰ APL, AmL II, nr 491, p. 40r.

¹⁰⁸¹ APL, AmL II, nr 1139, p. III 1 (= *UBSL*, nr 366).

- g. [30 III 1394] kanonik wrocławski, ustanowiony jednym z prokuratorów Mikołaja Ticzkonis z Łądka w jego sporze z Mikołajem Storchem o kościół św. Piotra w Legnicy¹⁰⁸².
W chwili śmierci posiadał wieczysty wikariat (*perpetua vicaria*) przy kolegiacie legnickiej, altarie św. Andrzeja tamże oraz św. Bartłomieja w katedrze wrocławskiej¹⁰⁸³. Toczył właśnie w Rzymie spór o kościół NMP w Legnicy¹⁰⁸⁴.

211.

- a. **JOANNES DUSTER**
- b. Zmarł 3 XI 1474 r. we Wrocławiu i pochowany został w katedrze¹⁰⁸⁵.
- c. Hesja
- d. Studiował we Wiedniu od 1420 r. (wpisany jako Johannes Duster de Hassia). Tam też zapewne uzyskał licencjat dekretów¹⁰⁸⁶.
- e. [1431-1432] notariusz publiczny w Rzymie.
Od 1442 r. kapelan i rajca króla niemieckiego Fryderyka.
- f. Jako notariusz publiczny klerikiem diecezji mogunckiej.
- g. [12 VIII 1433] stały wikariusz (*vicarius perpetuus*) w kaplicy św. Klemensa we Wrocławiu¹⁰⁸⁷.
Od [1441] kanonik głogowski¹⁰⁸⁸. Z akt papieskich wynika, że przed 14 XII 1448 r. zrezygnował z tej kanonii na rzecz Kacpra Weigla (†)¹⁰⁸⁹, z którym toczył w tym samym czasie spór o prepozyturę katedralną. Domyślać się można, że była to próba polubownego załatwienia sporu, ostatecznie jednak Duster pozostał kanonikiem głogowskiej do końca życia i otrzymał też (dzięki poparciu króla Fryderyka) prepozyturę katedralną¹⁰⁹⁰.
Od [22 III 1443] kanonik katedralny we Wrocławiu (z prowizji apostolskiej 1436)¹⁰⁹¹. Od 6 XI 1447 dziekan w Nieder-Steirmach (z nadania królewskiego)¹⁰⁹².
Od 18 VIII 1450 prepozyt katedralny we Wrocławiu (dzięki prowizji papieskiej i poparciu królewskiemu)¹⁰⁹³. W 1453 r. starał się o jeszcze jedną kanonię w katedrze¹⁰⁹⁴. W 1467 r. popadł w ostry konflikt z popierającym Jerzego z Podiebradów biskupem Jodokiem, co zakończyło się dla prepozyta półrocz-

¹⁰⁸² BUWr, rkp. I F 48 (dokument w sprawie).

¹⁰⁸³ MVB V/2, nr 1313 i 1318 (= RG II, kol. 1050); SCHÖNBORN 1935, s. 19, gdzie błędnie przypisano Janowi Doringi kanonikat legnicki.

¹⁰⁸⁴ MVB V/2, nr 1526.

¹⁰⁸⁵ BUWr, rkp. R 771, p. 130: [Wrocław, katedra] *Anno Domini M.CCCC.LXXIV die Veneris tertiamensis Novembris, obiit venerabilis et egregius vir, dominus Magister Joannes Duster, decretorum Licentiatu, Praepositus et Canonicus hujus Ecclesiae Wratislaviensis. Orte pro eo.*

¹⁰⁸⁶ *Matrikel der Universität Wien, I*, s. 130.

¹⁰⁸⁷ MPV X, nr 381.

¹⁰⁸⁸ GERLIC 1993, s. 235.

¹⁰⁸⁹ RG VI, nr 660, 2806.

¹⁰⁹⁰ MPV X, nr 743; Dola 1983, s. 345.

¹⁰⁹¹ MPV X, nr 432: 6 XI 1436 - obligacja annatowa, w oparciu o prowizję z 18 X.

¹⁰⁹² DOLA 1983, s. 345.

¹⁰⁹³ CDS 36, s. 53, nr 221: 12 I 1462 Wrocław; APL, AmL II, nr 1139, p. I 64-66: 6 X 1463 Wrocław.

¹⁰⁹⁴ MPV X, nr 514.

nym (VI - XII 1467) uwięzieniem w twierdzy Edelstein. Trzykrotnie (1456-1457, 1461 i 1468) współadministrator diecezji wrocławskiej¹⁰⁹⁵.

[7 X 1450 - 4 I 1464] kanonik w kapitule Św. Krzyża we Wrocławiu, zrezygnował przed 9 VII 1468¹⁰⁹⁶.

[po 17 III 1451] archidiakon legnicki, otrzymał to beneficjum w drodze cesji Henryka Senftlebens jego rzecz¹⁰⁹⁷.

Był także archidiakonem Styrii i plebanem kościoła św. Ruperta w Gredweyn¹⁰⁹⁸.

Niezrealizowane prowidze:

1431 na parafię w Ostermietting (archidiecezja salzburska)¹⁰⁹⁹.

1447 na parafię św. Jakuba w Nysie.

1452 na parafię w Pels w archidiecezji salzburskiej.

212.

a. JOANNES ENGILGERI

c. O rodzinie zob. *Jacobus Engilgeri* (↑).

g. [30 XI 1351 - 28 III 1359] wikariusz przy kolegiacie legnickiej. Rezydował w Legnicy¹¹⁰⁰.

213.

a. JOANNES ESCHENLOER

b. Zmarł przed 16 IV 1497 r.¹¹⁰¹.

c. Pochodził z Wrocławia. Syn pisarza miejskiego i kronikarza Piotra Eschenloera¹¹⁰².

d. Immatrykulowany w Krakowie w zimowym semestrze 1460 r. jako *Johannes Eschenlower de Wratislauia*. Na jesieni 1462 r. był już bakałarzem¹¹⁰³.

g. [7 IX 1468] kanonik legnicki, stara się o prowidzę apostolską *si neutri* na wikariat w kolegiacie NMP w Głogowie, na który to wikariat ma już prowidzę biskupią (od legata apostolskiego i biskupa wrocławskiego Rudolfa) i w związku z tym toczy spór z Janem Ponitz¹¹⁰⁴.

214.

a. JOANNES FABRI

g. [30 XI 1351] wikariusz przy kolegiacie Św. Grobu w Legnicy¹¹⁰⁵.

¹⁰⁹⁵ DOLA 1983, s. 345; AAWr, II b 3, p. 10.

¹⁰⁹⁶ KUCHENDORF 1937, s. 83; MPV X, nr 682.

¹⁰⁹⁷ RG VI, nr 2806; por. także MPV X, nr 751.

¹⁰⁹⁸ RG VI, nr 2806.

¹⁰⁹⁹ RG I, 1708.

¹¹⁰⁰ *UBSL*, nr 180: 30 XI 1351 Legnica; *UBSL*, nr 186 (= *RŚI* II, nr 774): 29 XI 1352 Legnica; APL, DmL, nr 95 (= *UBSL*, nr 210; *RŚI* IV, nr 450): 28 III 1359 Legnica.

¹¹⁰¹ ESCHENLOER 2003, s. 11.

¹¹⁰² *Ibidem*, s. 6, 11.

¹¹⁰³ BAUCH 1907, s. 125.

¹¹⁰⁴ RG IX, s. 452, nr 2968.

¹¹⁰⁵ *UBSL*, nr 180.

215.**a. JOANNES FERKIL (FERCKIL, VERCKIL)**

- c. Pochodził najpewniej z Wrocławia, gdzie spotykamy kilka osób o tym nazwisku: Mikołaj Ferkil był wrocławskim ławnikiem w 1406 r.¹¹⁰⁶, Mikołaj Ferkil altarystą w kościele św. Marii Magdaleny (1434)¹¹⁰⁷, a Jerzy Ferkil u św. Elżbiety (1474)¹¹⁰⁸.
- d. O wykształceniu nic nie wiadomo. Zachował się po nim tom wydanych w Norymberdze w 1478 r. hagiograficznych prac św. Hieronima i Jakuba de Voragine¹¹⁰⁹. Podarował mu go jako *manuali ac patri suo peramando* Stanisław Bargman, kaznodzieja ze Środy Śląskiej.
- g. [17 VI 1449 - 17 V 1460] kapelan przy kościele NMP w Legnicy¹¹¹⁰.
[12 XII 1467] altarysta w kościele NMP w Legnicy¹¹¹¹.
[12 XII 1467 - 23 VIII 1483] zakrystianin kościoła NMP w Legnicy¹¹¹². Mieszkał w domu *ex opposito monasterii sancte Crucis*. Był członkiem działającego przy kościele bractwa NMP, dla którego ufundował w 1479 r. mszę¹¹¹³.

216.**a. JOANNES FETTERES (VETTERES)**

- c. Nysa, syn Mikołaja Pfarrer (Pleban) alias Fetteres (Fetterer).
- d. Immatrykulowany w Erfurcie w 1442 jako *Johannes Fettleles de Nyssa*¹¹¹⁴. Zważywszy, że już w sierpniu¹¹¹⁵ i grudniu¹¹¹⁶ tegoż roku spotykamy go we Wrocławiu, można przypuszczać, że edukacja nie trwała długo. Nic też nie wiadomo, aby kiedykolwiek posługiwał się jakimkolwiek tytułem naukowym.
- e. [1460, 1479] notariusz publiczny cesarskiej powagi czynny we Wrocławiu¹¹¹⁷. [5 XII 1471] pisarz (*notarius*) klasztoru NMP na Piasku we Wrocławiu¹¹¹⁸.
- f. Clericus Wratislaviensis [VIII i IX 1442].
- g. [9 II 1485] kanonik legnicki i (od [1468])¹¹¹⁹ wikariusz katedralny, kupuje od klasztoru NMP na Piasku 5 grzywien czynszu za 100 florenów węgierskich¹¹²⁰.

¹¹⁰⁶ UBSL, nr 419: 30 VII 1406.

¹¹⁰⁷ GOTTSCHALK 1941, s. 131.

¹¹⁰⁸ APWr, DmWr, nr 5168: 22 VIII 1474 Wrocław.

¹¹⁰⁹ BUWr, Ant. I. 143,1 (KOCOWSKI 1959, nr 1382, 1533 – błędnie odczytana nota proveniencyjna):
1. Jacobus de Voragine, *Legenda aurea*, Nürnberg 1478, 2. rękopis, 3. S. Hieronimus, *Vitae Sanctorum Patrum*, Nürnberg 1478.

¹¹¹⁰ AAWr, dok. QQ.48: 17 VI 1449 Legnica; APL, DmL, nr 484: 14 I 1457 Legnica; AAWr, II b 2, p. 122r: 1459; Ibidem, p. 126: 17 V 1460.

¹¹¹¹ APL, AmL II, nr 364: 12 XII 1467.

¹¹¹² APL, AmL II, nr 364: 12 XII 1467; APL, DmL, nr 565: 5 IV 1479; Ibidem, nr 566: 2 X 1479; Ibidem, nr 584: 17 II 1483; Ibidem, nr 585: 23 VIII 1483.

¹¹¹³ APL, DmL, nr 565: 5 IV 1479.

¹¹¹⁴ PFOTENHAUER 1896, s. 313; GOTTSCHALK 1934, s. 57.

¹¹¹⁵ CDS 15, s. 192.

¹¹¹⁶ UNTERLAUFF II, nr 2.

¹¹¹⁷ APWr, Rep. 135, D 18, p. 768: 27 VII 1460 Wrocław; APWr, Rep. 80, nr 182: 19 III 1479 Wrocław; cyt. za LUSCHEK 1940, s. 190, 368, 384.

¹¹¹⁸ APWr, Rep. 55, nr 148 (regist w inwentarzu).

¹¹¹⁹ APWr, Rep. 55, nr 145, 147b; cyt. za LUSCHEK 1940, s. 190, 368, 384.

217.**a. JOANNES FREYTAG**

- c. Lubin. Także w Legnicy w 1451 r. mieszkał przy ul. NMP Stanisław (Stenczław) Freytag¹¹²¹.
- d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr letni 1447 r. jako *Joannes Fritag de Lobin*. Studiów nie ukończył¹¹²².
- g. [14 I 1457] kapelan przy kościele NMP w Legnicy¹¹²³.

218.**a. JOANNES FREYTAG**

- g. [14 III 1510] kapelan przy kościele św. Piotra w Legnicy¹¹²⁴.

219.**a. JOANNES FRIDERICI**

- b. Zmarł przed 12 XII 1493 r., kiedy to wakującą po jego śmierci mansjonarię objął Michał Meltzer (↓)¹¹²⁵.
- c. Pochodził z Legnicy. W 1451 r. mieli tu domy: Jan Frederich i Wawrzyniec (Lorenz) Frederich na ul. Chojnowskiej oraz Piotr Frederich na ul. Grodzkiej¹¹²⁶. Synem jednego z nich był zapewne Jan, który sam do 1487 r. miał dom na Kohlmarkt¹¹²⁷.
- g. [9 III 1462] - 1493 mansjonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej i pleban (*curatus*) kolegiaty¹¹²⁸.

220.**a. JOANNES FRUOFF**

- c. Być może krewny ostatniego katolickiego plebana w Świdnicy Marcina Früaufa (1461-1561)¹¹²⁹ i Mikołaja Fruoffa [1399-1400] wikariusza kolegiaty legnickiej (↓).
- d. [28 XII 1497] succentor scolae ecclesiae collegiatae Legnicensis¹¹³⁰.

221.**a. JOANNES GAWEN**

- b. Zmarł przed 1446 r., gdyż to zapewne do niego odnosi się zapiska w *Księdze Czyszów Bitschena* o zmarłym Hansie Gawen, fundatorze szpitala dla biednych uczniów niedaleko bramy kolegiackiej¹¹³¹.

¹¹²⁰ AAWr, dok. Kolegium Wikariuszy Katedralnych, nr 503.

¹¹²¹ BG, s. 219.

¹¹²² CDSR II/16, s. 159.

¹¹²³ APL, DmL, nr 484.

¹¹²⁴ APL, DmL, nr 698.

¹¹²⁵ APL, AmL II, nr 1103, p. 26v: *Anno 1493. Die 12. Decembris investitus est D. Michäel Meltzer ad mansionariam Capellae B. V. Choro Ecclesiae Collegiatae Lignicens: annexae per mortem D. Joannis Friderici ultimi, ad praesentationem D. Ludmillae Ducissae Silesiae Lignicens: et Goldbergens: ius Patronatus obtinentis.*

¹¹²⁶ BG, s. 210, 214.

¹¹²⁷ ZUM WINKEL 1908, s. 23, przypis 1.

¹¹²⁸ APL, AmL II, nr 1139, p. I 37-40: 9 III 1462.

¹¹²⁹ SIMON 2004, s. 121-122, il. 42.

¹¹³⁰ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 230.

- c. O rodzinie zob. Konrad Gawen (↑).
- d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr zimowy 1409 r. jako *Johannes Kawen de Legnicz*¹¹³². Trzy lata później wpisał się na uniwersytet we Wiedniu jako *Johannes Gaben de Jegenicz* [!]¹¹³³. Nie występuje jednak nigdy z żadnym tytułem naukowym.
- g. [30 V 1418 - 14 VII 1434] kanonik legnicki. Rezydował w Legnicy, gdzie miał dom¹¹³⁴.

222.**a. JOANNES GEBELCZOG**

- c. Rodzina rycerska pochodzenia łuzycyckiego osiadła od XIV w. w okolicach Lubina i Żar¹¹³⁵. Jan był niewątpliwie bliskim krewnym (może bratem?) Henryka Gebelczke (Gebelzig) wieloletniego [1401-1425] marszałka księcia legnickiego i brzeskiego Ludwika II¹¹³⁶. Nie ma raczej wątpliwości, że uzyskał kanonię w wyniku zasług krewniaka.
- g. [18 V 1426] kanonik legnicki¹¹³⁷.

223.**a. JOANNES GEORGII DE GLEYBICZ**

- c. Gliwice (?)
- f. Presbiter Wratislaviensis dioecesis.
- g. [31 VII 1419] w zamian za probostwo w Bytomiu oddaje Mikołajowi Cruczborg (↓) altarie w katedrze wrocławskiej i w kościele św. Piotra w Legnicy¹¹³⁸. [14 III 1420] w zamian za precentorię w kościele kolegiackim w Legnicy oddaje Jakubowi s. Spytka (↑) probostwo w Bytomiu¹¹³⁹.

224.**a. JOANNES GIRDAN**

- b. Zmarł 26 VII 1493 r.¹¹⁴⁰, Jego następcą na dziekanacie legnickim został Kacper Hoffman (↑)¹¹⁴¹. Miejsce pochówku nie jest znane, trudno wszak uznać za

¹¹³¹ BZ, nr 178.¹¹³² CDSR II/16, s. 27; SCHÖNBORN 1933, s. 168.¹¹³³ *Matrikel der Universität Wien, I*, s. 91.¹¹³⁴ APL, AmL II, nr 491, p. 74rv: 30 V 1418 Legnica; APWr, Rep. 102, nr 572: 23 IV 1423 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Grodkowa), nr 60: 12 III 1425 Legnica; APWr, Rep. 96, nr 8 (= *UBSL*, nr 625): 26 III 1434 Legnica; Ibidem, nr 9: 14 VII 1434 Legnica.¹¹³⁵ JUREK 1998, s. 225-226.¹¹³⁶ SZAFRAŃSKI 1972, s. 102, 114.¹¹³⁷ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 59: 18 V 1426 Legnica.¹¹³⁸ APWr, Rep. 67, nr 958; ANDRZEJCZAK 2002, s. 63.¹¹³⁹ APWr, Rep. 67, nr 964.¹¹⁴⁰ DOLA 1983, s. 349.¹¹⁴¹ APL, AmL II, nr 1103, p. 25v-26r: *Anno 1493. Die 20. Mensis Junij investitus est discretus Melchior Grotz inschreiber Clericus nostrae Dioecesis ad Mansionariam in Ecclesia Collegiata Lignicens: ad praesentationem Venerabilis Viri D. Joannis Girdan Canonici Wratislaviens: et Decani Lignicens: jus Patronatus [p. 26 a] habere praetendentis vacantem per mortem quondam D. Bartholomaei John ultimi eiusdem Possessoris; Ibidem, p. 26r: Anno 1494. Die 1a. Augusti investitus est D. Caspar Hoffman ad Decanatum in Ecclesia Collegiata Lignicens: vacantem per*

- właściwe przyznanie Girdanowi odnalezionej w 1946 r. w posadzce katedry wrocławskiej słabo czytelnej płyty, choćby z racji niezgodności dat rocznych (1496)¹¹⁴².
- c. Legnicka rodzina mieszczańska. Nestorem rodu był Mikołaj [1386-1401]¹¹⁴³, którego synem był Jan [1407-1446]¹¹⁴⁴ oraz być może także Jorge [1400]¹¹⁴⁵ i Piotr (zm. 1422)¹¹⁴⁶. Jan Girdan i jego żona Walpurga¹¹⁴⁷, córka Piotra Slottenig byli rodzicami Jana (dziekana), Mikołaja [1454]¹¹⁴⁸ i Piotra, mieszczańska wrocławskiego¹¹⁴⁹.
- d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr zimowy 1428 r.¹¹⁵⁰ Studiów wówczas nie ukończył, nie posługiwał się też długo żadnym tytułem naukowym. W lipcu 1435 r., już jako dziekan legnicki wystarał się o siedmioletnią dispensę od braku wykształcenia¹¹⁵¹, które uzupełnił dużo później, zapewne w obliczu starań o kanonię katedralną. Na nieznaną uczelnię uzyskał licencjat *in decretis* (1451)¹¹⁵². Z jego księgozbioru zachowała się jedynie (wśród ksiąg żagańskich augustianów) rękopiśmienna *Lectura circa Clementinas* Jana z Imoli¹¹⁵³.

---

mortem D. Joannis Girdan ultimi ejusdem Decani ad praesentationem Illustris Principis et DD. Ludmillae Diciss: Lignicens: jus Patronatus obtinentis.

¹¹⁴² CZECHOWICZ 2003, s. 192.

¹¹⁴³ APL, DmL, nr 158 (= *UBSL*, nr 331): 22 VIII 1386 Legnica (ławnik); Ibidem, nr 184 (= *UBSL*, nr 373): 1397 Legnica (rajca); Ibidem, nr 189 (= *UBSL*, nr 380): 18 VI 1399 Legnica (ławnik); Ibidem, nr 191 (= *UBSL*, nr 381): 27 III 1400 Legnica (ławnik); Ibidem, nr 197 (= *UBSL*, nr 388): 20 I 1401 Legnica (ławnik).

¹¹⁴⁴ APL, DmL, nr 216 (= *UBSL*, nr 428): 20 IV 1407 Legnica (ławnik); Ibidem, nr 217 (= *UBSL*, nr 429): 5 X 1407 Legnica (ławnik); Ibidem, nr 218 (= *UBSL*, nr 430): 19 X 1407 Legnica (ławnik); Ibidem, nr 223 (= *UBSL*, nr 434): 27 VI 1408 Legnica (ławnik); APWr, Rep. 93, nr 83 (= *UBSL*, nr 445): 24 IV 1410 (rajca); APL, DmL, nr 264 (= *UBSL*, nr 494): 27 XI 1416 [Legnica] (ławnik); APL, AmL II, nr 1201, p. 207v (= *UBSL*, nr 524): 19 I 1421 Legnica; APL, DmL, nr 283 (= *UBSL*, nr 525): 12 II 1421 Legnica (ławnik); Ibidem, nr 284 (= *UBSL*, nr 526): 30 IV 1421 Legnica (ławnik); Ibidem, nr 312 (= *UBSL*, nr 558): 18 III 1425 Legnica (rajca); Ibidem, nr 313 (= *UBSL*, nr 559): 1 V 1425 Legnica (rajca); Ibidem, nr 346 (= *UBSL*, nr 616): 1 VII 1433 Legnica (ławnik); APWr, Rep. 96, nr 8 (= *UBSL*, nr 625): 26 III 1434 (burmistrz); AAWr, II b 1, p. 48: 26 III 1436 Wrocław (rajca legnicki); APL, DmL, nr 385 (= *UBSL*, nr 638): 20 VI 1436 Legnica (ławnik); APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 97: 15 X 1437 Legnica; APWr, DmWr, nr 2401: 11 I 1440 Legnica; APL, AmL II, nr 1139, p. IV 32 (= *UBSL*, nr 667): 3 II 1440 Legnica (burmistrz); Ibidem, p. I 4 (= *UBSL*, nr 673): 4 X 1440 Legnica (burmistrz); APL, DmL, nr 397 (= *UBSL*, nr 684): 29 VII 1442; Ibidem, nr 402 (= *UBSL*, nr 685): 30 I 1443 Legnica (ławnik); BZ, nr 87: 1446.

¹¹⁴⁵ APL, DmL, nr 192 (= *UBSL*, nr 382): 17 III 1400 Legnica (ławnik).

¹¹⁴⁶ WAHRENDORFF 1724, s. 277; JUJECZKA 2000, s. 44, poz. 361; CZECHOWICZ 2003, s. 127.

¹¹⁴⁷ APL, DmL, nr 403 (= *UBSL*, nr 693): 4 VI 1444 Legnica; APL, AmL II, nr 144, p. 99-102

¹¹⁴⁸ APL, DmL, nr 480: 11 IX 1454 Legnica.

¹¹⁴⁹ APL, AmL II, nr 366, p. 70v.

¹¹⁵⁰ CDSR II/16, s. 98; SCHÖNBORN 1933, s. 163.

¹¹⁵¹ RG V, nr 4639.

¹¹⁵² Po raz pierwszy: APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 144: 4 VI 1451 Legnica.

¹¹⁵³ ŚWIERSKI 1965, s. 57-58.

- e. [20 III 1443 - 27 IX 1449] kanclerz księżnej legnickiej Elżbiety¹¹⁵⁴.
[4 VI 1451] *iudex causarum ecclesiasticarum* w archidiaconacie legnickim¹¹⁵⁵.
[5 VI 1490 - 23 XI 1490] oficjał i wikariusz *in spiritualibus* biskupa Jana Rotha¹¹⁵⁶.
- g. [1430 - 1440?] wikariusz kanonika wrocławskiego J. Scolima przy katedrze wrocławskiej¹¹⁵⁷.
[17 V 1434] kantor legnicki¹¹⁵⁸.
Od [28 VI 1435] dziekan legnicki¹¹⁵⁹. Rezydował w Legnicy do uzyskania kanonii katedralnej, od tego czasu stale we Wrocławiu.
Od 28 VI 1435 altarysta ołtarza Św. Trójcy w kościele św. Mikołaja w Brzegu¹¹⁶⁰.
Od 1451 kanonik katedralny we Wrocławiu¹¹⁶¹. Już po uzyskaniu kanonii poprosił o prowizję apostolską (zapewne na lepiej uposażoną prebendę)¹¹⁶².
W 1461 uzyskał jeszcze dyspensę od posiadania nielączalnych beneficjów¹¹⁶³.
Od [4 I 1464] kanonik w kolegiacie Św. Krzyża we Wrocławiu¹¹⁶⁴.

225.

a. **JOANNES GORRITZ**

c. Görlitz

d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr letni 1516 r. jako *Joannes Goritz de Gorlitz*, już w 1517 r. został bakałarzem, w 1521 r. magistrem i zaczął stu-

¹¹⁵⁴ CDSR II/11, nr 40: 20 III 1443 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 104: 10 XII 1443 Legnica; Ibidem, nr 106: 1 VI 1445 Legnica; APL, DmL, nr 427 (= *UBSL*, nr 747): 27 IX 1449 Legnica.

¹¹⁵⁵ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 144: 4 VI 1451 Legnica.

¹¹⁵⁶ APWr, Rep. 93, nr 179: 5 VI 1490 Wrocław; BURDA 1916, s. 307: 23 XI 1490 Wrocław.

¹¹⁵⁷ DOLA 1983, s. 349.

¹¹⁵⁸ APWr, Rep. 67, nr 1134.

¹¹⁵⁹ APWr, Rep. 68, nr 251: 28 VI 1435 b.m.; AAWr, dok. P.73: 9 III 1439 Legnica; CDSR II/11, nr 40: 20 III 1443 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 104: 10 XII 1443 Legnica; APL, DmL, nr 403 (= *UBSL*, nr 693): 4 VI 1444 Legnica; APL, DmL, nr 404 (= *UBSL*, nr 694): 18 VIII 1444 Legnica; APL, DmL, nr 408 (= *UBSL*, nr 697): 18 VI 1445 Legnica; AAWr, dok. A.10: 10 IX 1446 Legnica; AAWr, II b 2, p. 16-17: 17 VIII 1448 Legnica; APL, DmL, nr 428 (= *UBSL*, nr 746): 22 VII 1449 Legnica; APL, DmL, nr 427 (= *UBSL*, nr 747): 27 IX 1449 Legnica; AAWr, II b 2, p. 45v-46r: 9 I 1451 Legnica; APL, DmL, nr 432-436: 17 I 1451 Legnica; APL, DmL, nr 437 verso: 15 II 1451 Legnica; APWr, DmWr, nr 3767: 31 VIII 1452 Legnica; APL, DmL, nr 480: 11 IX 1454 Legnica; APL, AmL II, nr 360, p. 5r, 16r, 21r, 26v: 30 III, 1 VI, 15 VI, 6 VII 1457; APL, AmL II, nr 144, p. 93-95: 1465; ACIE II, s. 269: 4 XI 1471 Gniezno (*in consistorio*); AAWr, IAIf, nr 22: 7 X 1478 b.m.

¹¹⁶⁰ APWr, Rep. 68, nr 251: 28 VI 1435 b.m.

¹¹⁶¹ CDS 36, s. 51-52, nr 216: 20 XI 1460 Wrocław; APL, AmL II, nr 1139, p. 64-66: 6 X 1463 Wrocław; APWr, Rep. 102, nr 759: 23 VI 1467 Wrocław; APWr, Rep. 132a (Dep. parafii w Lwówku Śląskim), nr 93: 22 III 1474 Wrocław; AAWr, IAIf, nr 22: 7 X 1478 b.m.; CDS 36, s. 63, nr 277: 5 VI 1480 Wrocław; APWr, DmWr, nr 5725: 27 I 1483 Wrocław; APWr, Rep. 103, nr 257: 24 I 1488 Wrocław; APWr, DmWr, nr 6088: 18 IX 1490 Wrocław; DOLA 1983, s. 349.

¹¹⁶² RG VII, nr 1421: 7 VI 1455.

¹¹⁶³ RG VIII, nr 2918: 20 XII 1461.

¹¹⁶⁴ AAWr, dok. kolegiaty Św. Krzyża we Wrocławiu, nr 87: 4 I 1464 Wrocław; APWr, Rep. 64, nr 34: 1470 Wrocław; AAWr, dok. chron. 7 V 1470 Wrocław i 4 V 1492 Wrocław; DOLA 1983, s. 349.

diować prawo – w 1528 r. został bakałarzem *utriusque iuris*¹¹⁶⁵. Od 1533 r. występuje jako licencjat, zapewne prawa. W tym samym roku kontynuował studia w Wittenberdze¹¹⁶⁶.

- g. [7 II 1533] pleban jaworski i kanonik legnicki¹¹⁶⁷.
Być może identyczny z plebanem jaworskim i kanonikiem legnickim Janem Punitz (↓), który według dotychczasowych ustaleń zmarł w roku 1533. Przeciwnie pełnej identyfikacji przemawia jedynie potwierdzony fakt rezygnacji Punitza z kanonii legnickiej w 1524 r., choć istnieje możliwość, że była to rezygnacja jedynie z konkretnej prebendy i kanonikatu, np. w wyniku uzyskania w kapitule legnickiej kanonii lepiej uposażonej.

226.

- a. **JOANNES GROLOCK**
b. Wpisany do nekrologu kościoła św. Piotra w Legnicy pod dniem 17 VII¹¹⁶⁸.
c. Legnica, zob. także Hermann Grolock (↑).
d. Immatrykulowany w Pradze w 1375 r. jako *Joannes Grolock de Legnicz*¹¹⁶⁹.
f. 1381 *presbiter*
g. Od 26 II 1381 pierwszy altarysta nowofundowanego ołtarza Trzech Króli i NMP w kościele św. Piotra w Legnicy¹¹⁷⁰.
[31 X 1399] pleban w Ulesiu k. Legnicy¹¹⁷¹.

227.

- a. **JOANNES GRUNER (GRÜNER)**
c. Nysa lub Wrocław
d. Być może identyczny z immatrykulowanym w 1461 r. we Wiedniu Janem Grunerem *de Nissa*¹¹⁷² lub imiennikiem *de Fratislavia*, który od 1489 r. studiował w Lipsku¹¹⁷³.
g. [27 X 1472 - 19 I 1474] *praedicator verbi divini* w kościele św. Piotra w Legnicy¹¹⁷⁴.

228.

- a. **JOANNES HANEMAN (HANEMANNI)**
c. Najpewniej Jawor, gdzie w 1389 r. burmistrzem był Jan Hanemann¹¹⁷⁵. Mógł też być ewentualnie synem Hanemanna, wymienionego w 1359 r. wśród rolników i zagrodników z Rzeszotar k. Legnicy¹¹⁷⁶. 26 II 1399 występuje przed legnicką RM Hanns Haneman von Botschmerdorf¹¹⁷⁷. Jeszcze inny Johann Haneman występuje w 1426 jako dziedziczny wójt Lubina¹¹⁷⁸.

¹¹⁶⁵ CDSR II/16, s. 549, II/17, s. 50, 526, 564, 574, 577, 579.

¹¹⁶⁶ AAV I, s. 150: [5 IX 1533] *Johannes Goritz Gorlitzensis Magister Lypensis*.

¹¹⁶⁷ CDS 35, s. 156, nr 536.

¹¹⁶⁸ JUJEZKA 2000, s. 38, poz. 198.

¹¹⁶⁹ MHUCFP II, s. 89; SCHÖNBORN 1933, s. 163.

¹¹⁷⁰ APL, AmL II, nr 1139, p. III 16-18 (= *UBSL*, nr 315).

¹¹⁷¹ AAWr, dok. chron 31 X 1399 Legnica (= JUNGITZ 1899, s. 398).

¹¹⁷² *Matrikel der Universität Wien*, II, s. 74.

¹¹⁷³ CDSR II/16, s. 369.

¹¹⁷⁴ APL, AmL II, nr 1139, p. I 28-29, II 25-26.

¹¹⁷⁵ SCHÖNAICH 1903, s. 182.

¹¹⁷⁶ APL, DmL, nr 95 (= *UBSL*, nr 210).

¹¹⁷⁷ APL, AmL II, nr 491, p. 47v.

¹¹⁷⁸ APWr, Rep. 3, nr 876: 22 XI 1426 [Lubin].

- g. [27 X 1399 - 14 IV 1402] wikariusz przy kolegiacie legnickiej¹¹⁷⁹. W 1402 r. występuje w gronie wikariuszy kolegiaty legnickiej podczas zawierania układu z miejscowymi mansjonarzami odnośnie podziału obowiązków i dochodów z kuracji.

229.

- a. **JOANNES HARTIRTH**
- d. Sześć woluminów z jego księgozbioru (mszał, zbiory kazań Jakuba de Voragine i Wilhelma z Paryża, Dekretały Grzegorza IX) trafiło po jego śmierci do biblioteki kościoła św. Piotra w Legnicy¹¹⁸⁰.
- f. 1520 presbiter Wratislaviensis dioecesis.
- g. [17 XI 1520] zakrystianin w kościele św. Piotra w Legnicy¹¹⁸¹.
Jak wynika z not w pozostawionych przez niego książkach, Jan Hartirth był później altarystą w kościołach parafialnych w Jaworze i Chojnowie oraz plebanem w nieznannej miejscowości.

230.

- a. **JOANNES DE HASSIA**
- b. Zmarł 24 VIII 1434 r., pochowany we wrocławskim kościele św. Marii Magdaleny, gdzie znajdowała się także płyta nagrobna z napisem: *Anno 1434 die 24 mensis Augusti in die S. Bartholomaei obiit egregius et famosus vir Magister Johannes de Hassia, medicinae doctor, Physicus pauperum, praesertim Sacerdotum, Canonicus Wratislaviensis et Legnicensis Ecclesiarum Decanus*¹¹⁸². Wspomnienie pośmiertne za jego duszę odprawiali kanonicy i wikarzy katedralni oraz (*wegen seiner reichen Anniversarienstiftung*) członkowie bractwa altarystów kościoła św. Marii Magdaleny¹¹⁸³.
- c. Brzeg (?)¹¹⁸⁴.

¹¹⁷⁹ AAWr, dok. chron. 27 X 1399 i 31 X 1399 (= JUNGNITZ 1899, s. 397); APWr, Rep. 96, nr 5 (= UBSL, nr 393).

¹¹⁸⁰ BUWr, XV F 48 (KOCOWSKI 1959, nr 1239): GREGORIUS IX PAPA, *Decretalium libri V cum glosa*, [Strassburg, Henricus Eggenstein, ok. 1470-1472], 2°; BUWr, XV F 253 (KOCOWSKI 1959, nr 673): *Breviarium Wratislaviense*, [Strassburg, Joannes Grüninger, ok. 1485], 2°; BUWr, XV F 1149 (KOCOWSKI 1977, nr 3160; JUJECZKA 2000, s. 87, poz. 384): JACOBUS DE VORAGINE, *Sermones de tempore et de sanctis*, Pars I: *De tempore*, [Basel, Joannes Amerbach, ok. 1485], 2°; BUWr, XV F 1188 (KOCOWSKI 1977, nr 3119, 3090, 3028; JUJECZKA 2000, s. 73, poz. 213): 1. *Gesta Romanorum*, [Strassburg, Georgius Husner], 25 I 1493, 2°, 2. GUIDO DE COLUMNA, *Historia destructionis Troiae*, Strassburg, [Georgius Husner, ok. 25 V 1489], 2°; 3. *Historia Alexandri Magni*, Lat. in compositione Leonis archipresbyteri, Strassburg, [Georgius Husner], 17 III 1489, 2°; BUWr, XV F 1202 (KOCOWSKI 1977, nr 3132, 3136): 1. GUILLERMUS PARISIENSIS, *Postilla super Epistolas et Evangelia*, [Basel], Nicolaus Kessler, 1 XII 1489, 2°, 2. JOANNES HEROLT, *Liber discipuli de eruditione Christifidelium*, [Basel, Joannes Amerbach, non ante 1485], 2°; BUWr, XV F 1213 (KOCOWSKI 1977, nr 3159; JUJECZKA 2000, s. 87, poz. 385): JACOBUS DE VORAGINE, *Sermones de sanctis*, Augsburg, Hermannus Kaestlin, 10 IV 1484, 2°.

¹¹⁸¹ APWr, Rep. 67, nr 1667.

¹¹⁸² BUWr, R 771, p. 87; HENSCHEL 1847, s. 3.

¹¹⁸³ GOTTSCHALK 1941, s. 131, 176.

¹¹⁸⁴ BERNHOFEN 1939, s. 70.

- d. O studiach brak danych poza przypuszczeniem, że mógł wykładać w Krakowie, gdzie w Bibliotece Jagiellońskiej zachował się po nim jeden rękopis – kompilacja wiedzy medycznej. W 1417 był już doktorem medycyny¹¹⁸⁵, w 1425 także magistrem *in artibus*¹¹⁸⁶.
- f. Według bulli papieskiej z 1425 r. był wówczas *ad omnes sacros ordines promotus*. Otrzymał wówczas dyspensę *ex defectu natalium* (chodziło zapewne o nieszlacheckie pochodzenie) i zgodę na zgromadzenie dodatkowych cze-
rech beneficjów *cum cura vel sine cura*¹¹⁸⁷.
- g. [27 XI 1417] kanonik głogówecki i altarysta w Nysie, pleban w Toszku. Na to ostatnie beneficjum prosi o „nową prowizję”, jako, że otrzymał je *auctoritate ordinaria* i toczy w tej sprawie spór przed sądem papieskim¹¹⁸⁸.
[1427] kanonik brzeski¹¹⁸⁹.
[14 VIII 1425 - 26 I 1428] kanonik opolski¹¹⁹⁰.
[?] - 1434 kanonik wrocławski i dziekan legnicki, wcześniej [1425] miał w także w legnickiej kolegiacie precentorię¹¹⁹¹.
25 II 1429 wraz z mieszczką wrocławską Jadwigą, wdową po Mikołaju Langwyllisch ufundował VI ministerium ołtarza św. Feliksa i Adaukta oraz św. Doroty w kościele św. Elżbiety we Wrocławiu wraz z mszałem, kielichem i dwoma ornatami¹¹⁹².

231.

a. JOANNES HAWGOLD

- g. Od 15 V 1489 kanonik legnicki. Z prezentacji księżnej legnickiej Ludmiły objął beneficjum wakujące po śmierci kanonika Marcina Bantsch (↓)¹¹⁹³.

232.

a. JOANNES DICTUS DE HAYN

- c. Bolków

¹¹⁸⁵ MVB VII, nr 37 (= RG II, kol. 1978); DOLA 1983, s. 355-356; nazwiska tego brak jednak w wykazie bakałarzy i doktorów medycyny Akademii Krakowskiej, zob. MARKOWSKI 1997a

¹¹⁸⁶ APWr, Rep. 102, nr 572: 23 IV 1423 Legnica; MVB VII, nr 1447.

¹¹⁸⁷ MVB VII, nr 1447.

¹¹⁸⁸ MVB VII, nr 35, 37.

¹¹⁸⁹ BERNHOFEN 1939, s. 70.

¹¹⁹⁰ MVB VII, nr 1447 (tu błędny zapis nazwiska: Hasehard); APWr, Rep. 107, nr 124; por. także VELDTRUP 1995, s. 138, gdzie za pierwszą wzmiankę o tym beneficjum przyjęta apostolska prowizja z RG IV/2, kol. 1978 (= MVB VII, nr 35 i 37) – brak tam jednak wzmianki o kanonii opolskiej dla Jana z Hesji.

¹¹⁹¹ MVB VII, nr 1447.

¹¹⁹² BUWr, rkp. R. 521, p. 1v; SZPILCZYŃSKI 1964; DOLA 1983, s. 356.

¹¹⁹³ APL, AmL II, nr 1103, p. 25v: *Anno 1489. Die 15. Maij investitus est Dominus Joannes Hawgold ad Canonicatum et Praebendam in Ecclesia Collegiata Lignicens: situm vacantem per mortem olim D. Martini Bausch ultimi et immediati eorunden Canonicatus et Prabendae Canonici ad praesentationem Illustris Principis et DD. Ludmillae Ducissae Silesiae Legnicens: Goldbergens: ius Patronatus dictorum Canonicatus et Praebendae obtinentis.*

- g. [6 I 1386 - 3 XI 1393] pleban w Roztoce k. Bolkowa i altarysta ołtarza św. Mikołaja w kolegiacie legnickiej¹¹⁹⁴. W roku 1386 zakupił od Konrada de Czedlicz 10 grzywien czynszu na dobrach w Rogowie, a w 1393 od Henczelina Koppo alias de Czedlicz 6 grzywien czynszu na jego posiadłościach w Świerzawie. Wszystkie te czynsze służyć miały doposażeniu w/w ołtarza św. Mikołaja i utrzymaniu jego ministrów.

233.**a. JOANNES HEGGER**

- g. [9 III 1462] precentor mansonarzy przy kolegiacie legnickiej, świadczy na testamencie kanonika Jana Creutzburga (†)¹¹⁹⁵.

234.**a. JOANNES VON DER HEIDE (HEIDER) DE LIGNITZ****c. Legnica**

- d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr letni 1491 r., po dwóch latach został bakałarzem¹¹⁹⁶.

f. Clericus Wratislaviensis dioecesis.

- g. Od 10 I 1497 kanonik legnicki, z prezentacji księżnej legnickiej Ludmiły objął beneficjum wakujące po rezygnacji kanonika Jana Rechenberga (↓)¹¹⁹⁷.

235.**a. JOANNES HERCZEBULE**

- b. Zmarł przed 1446 r., wraz z jego śmiercią wygasł należny mu *ad personam* czynsz 5 grzywien na mieście Legnicy¹¹⁹⁸.

- g. [18 V 1426 - 14 VIII 1434] wikariusz przy kolegiacie legnickiej¹¹⁹⁹.

236.**a. JOANNES HERMANNI DE LEGNICZ**

- b. Zmarł 29 III 1504 r.¹²⁰⁰, pochowany w katedrze wrocławskiej, gdzie znajdowała się płyta z napisem: *Anno Domini [1504] feria sexta ante dominicam Palmarum obiit venerabilis et eximius vir Dominus Johannes Hermanni de lignitz decretorum doctor custos et canonicus Ecclesie Wratislaviensis hic sepultus cum gritice [!] sua. Orate Deum pro eo*¹²⁰¹. Wakujący po jego śmierci kanonik wrocławski otrzymał Andrzej Beler (†)¹²⁰².

¹¹⁹⁴ JUREK 2000, nr 202, 241, 1243.

¹¹⁹⁵ APL, AmL II, nr 1139, p. 1 37-40.

¹¹⁹⁶ CDSR II/16, s. 383, II/17, s. 337.

¹¹⁹⁷ APL, AmL II, nr 1103, p. 26v: *Anno 1497. Die 10. Januarij investitus est D. Joannes Heider de Lignitz Clericus nostrae Dioecesis super Canoniatu in Ecclesia Collegiata Lignicen: vacantem per liberam resignationem D. Joannis Rechenberg immediati eorundem Praebendati ad praesentationem Illustris Principis D. D. Ludmillae Lignicens: jus Patronatus obtinentis.*

¹¹⁹⁸ BZ, nr 302.

¹¹⁹⁹ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 59; APWr, Rep. 96, nr 9.

¹²⁰⁰ ACWr I/1, nr 279.

¹²⁰¹ BN, Akc. 4196, p. 27.

¹²⁰² ACWr I/1, nr 280.

- c. Pochodził z Legnicy, gdzie w 1491 r. mieszkała jeszcze jego matka Barbara oraz brat Krzysztof¹²⁰³ (zm. przed 1502 r.)¹²⁰⁴. Zapewne z tej samej rodziny pochodził Mikołaj Herman z Legnicy, od 1514 r. student wiedeński¹²⁰⁵.
- d. Immatrykulowany w Erfurcie w 1450 r., sześć lat później uzyskał tam tytuł bakałarza¹²⁰⁶. Studia kontynuował już jako kanonik wrocławski, w Rzymie (III 1484), Perugii (X 1484)¹²⁰⁷ i być może także w Bolonii¹²⁰⁸. Uwieńczył je tytułem doktora dekretów. Do Włoch powrócił jeszcze w 1491 r. – był wówczas prokuratorem biskupa wrocławskiego w Rzymie¹²⁰⁹.
- g. [7 X 1478 - 17 II 1483] precentor przy kolegiacie legnickiej¹²¹⁰.
17 II 1483 - [8 VI 1502] altarysta ołtarza NMP i św. Michała w kościele NMP w Legnicy¹²¹¹. W roku 1491 ufundował przy tym ołtarzu (wraz z bratem Krzysztofem) kolejne ministeria, które sam objął *pro tempore*¹²¹².
Od [1483/84] kanonik katedralny wrocławski, od 1496 także kustosz katedralny¹²¹³.
Od 1491 kanonik głogowski¹²¹⁴.
Od 1492 scholastyk ołomuniecki, objął beneficjum założone dzięki jego staraniom i kosztom. Wcześniej już był tu kanonikiem. Od 1501 r. pleban kościoła św. Maurycego w Ołomuńcu¹²¹⁵.

237.

- a. **JOANNES HOFFMAN**
- b. Zmarł 12 IV 1451 na zamku Stolpen¹²¹⁶. W swoim testamencie z 5 IV nakazał m. in., aby *questiones magistri Nicolai Tuncelspoyl reponantur ad locum publicum librariae in ecclesia Lignicensi*¹²¹⁷.
- c. Świdnica, syn Mikołaja Hoffmana, który w 1406 r. wraz z synem i prof. Janem Otto z Ziębic kupił od klasztoru w Krzeszowie dobra w Tyńcu Wielkim k. Legnicy, odziedziczone później przez Jana i ofiarowane przezeń w 1443 r.

¹²⁰³ APL, DmL, nr 619 i 621.

¹²⁰⁴ APL, DmL, nr 665.

¹²⁰⁵ *Matrikel der Universität Wien*, II, s. 414.

¹²⁰⁶ PFOTENHAUER 1896, s. 314.

¹²⁰⁷ APWr, DmWr, nr 5864: 1 X 1484 Perugia, Wawrzyniec Saccamor, dr jur., przeor kolegium sądowego studium uniwersyteckiego w Perugii poświadczą, że Jan Herman, kanonik wrocławski, mimo choroby będzie mógł kontynuować dalsze studia.

¹²⁰⁸ PFOTENHAUER 1894, s. 437, gdzie ewidentnie błędnie (za HANKE 1707a, s. 64) przypisano Janowi Hermannowi datę śmierci w 1305 r.

¹²⁰⁹ AAWr, I A 19 (odpisy z archiwum Roty Rzymskiej), s. 20: 5 X 1491.

¹²¹⁰ AAWr, I A 1 f, nr 22, 23, 25; APL, DmL, nr 584.

¹²¹¹ APL, DmL, nr 584 i 667.

¹²¹² APL, DmL, nr 619, 621 i 665.

¹²¹³ ZIMMERMANN 1938, s. 294-295; DOLA 1983, s. 355.

¹²¹⁴ GERLIC 1993, s. 238; IDEM 1996, s. 253.

¹²¹⁵ ZEMEK 1945, nr 522.

¹²¹⁶ BLAHOVA 2001, s. 805; SYGUSCH 1975, s. 27; HANKIUS 1707a, s. 134-143; *Schlesische Kern-Chronik* 1741, s. 592 (tu data 26 III);

¹²¹⁷ CDSR II/3, nr 1004.

- kolegium NMP uniwersytetu w Lipsku¹²¹⁸. Jak wynika z testamentu był też *de patrimonio* właścicielem podlegnickiego Gniewomierza (Oyas) i niezidentyfikowanej wioski Motzschleen k. Lipska, które sprzedał będąc już biskupem.
- d. Immatrykulowany w Pradze w 1393 r., tam też uzyskał w 1396 r. bakalaureat, a przed rokiem 1400, gdy zaczął wykładać na wydziale sztuk – magisterium *in artibus*. W 1408 r. dziekan wydziału filozoficznego. Po dekrete kutnohorskim z 1409 r. opuścił wraz z większością nie-czeskich wykładowców Pragę – nie bez wpływu była tu silnie antyhusycka postawa Hoffmana¹²¹⁹ – i udał się do Lipska, gdzie z czasem objął katedrę teologii (jeszcze w 1413 miał z tej dziedziny jedynie bakalaureat, w 1417 magisterium¹²²⁰, z tytułem profesorskim występuje już w 1416¹²²¹). W 1413 wybrany ósmym rektorem uniwersytetu lipskiego¹²²².
- f. 1417 presbiter Wratislaviensis dioecesis¹²²³.
- g. Od [7 IV 1413] kanonik miśnieński¹²²⁴. Jak wynika z jego prośby o tzw. „nową prowizję”, otrzymał to beneficjum (wraz z tzw. większą prebendą) na mocy prowizji wydanej przez uniwersytet lipski zgodnie z przywilejami papieskimi¹²²⁵.
Od [29 XI 1417] kanonik legnicki¹²²⁶.
Od [21 VI 1419] prepozyt w afiliowanej do miśnieńskiej kapituły katedralnej kolegiacie św. Jerzego w Zscheila k. Miśni¹²²⁷.
6 VI 1427 wybrany biskupem miśnieńskim (papieska konfirmacja 10 IX 1427)¹²²⁸.

238.

- a. **JOANNES HOFFMAN**
- b. Zmarł 8 IV 1501 r.¹²²⁹
- d. Od [1471] *licenciatus in decretis*¹²³⁰. Miejsce studiów nie jest znane.
- g. Od [20 I 1468] kanonik katedralny wrocławski¹²³¹. [1470-1483] generalny wikariusz *in spiritualibus* biskupa Rudolfa¹²³² i [1476-1478, 1482, 1487] administrator diecezji wrocławskiej¹²³³. [1481 - 1485] sędzia kapituły katedralnej¹²³⁴.

¹²¹⁸ CDSR II/11, nr 33, 40; TSCHERSICH 1927, s. 240.

¹²¹⁹ Na ten temat szczegółowo MACHILEK 1968, passim.

¹²²⁰ MVB VII, nr 52.

¹²²¹ CDSR II/11, nr 9.

¹²²² PFOTENHAUER 1882, s. 185-192; CDSR II/17, s. 89, 93.

¹²²³ MVB VII, nr 52.

¹²²⁴ PFOTENHAUER 1882, s. 187.

¹²²⁵ MVB VII, nr 52: 29 XI 1417, nr 453: 21 VI 1419, nr 1857: 10 IX 1427.

¹²²⁶ MVB VII, nr 52: 29 XI 1417; APL, DmL, nr 305 (= APL, AmL II, nr 1139, p. I 24-25; Sammter 1861, s. 571, nr 238; *UBSL*, nr 550): 4 XII 1424 Legnica, Jan Hoffman kanonik legnicki i dziedziec w Tyńcu Wielkim zatwierdza sprzedaż połowy grzywny rocznego czynszu przez sołtysa Andrzeja z Tyńca na rzecz plebana i kapłanów kościoła św. Piotra w Legnicy.

¹²²⁷ MVB VII, nr 453; PFOTENHAUER 1882, s. 187.

¹²²⁸ MVB VII, nr 1857, oraz nr 1871-1873, gdzie potwierdzenia spłaty należnych annat; por. także SEIFERT 1996.

¹²²⁹ Por. ACWr I/1, nr 47, 68.

¹²³⁰ APWr, DmWr, nr 4945.

[12 XII 1499] dziekan i kanclerz legnicki. Podczas tzw. sporu immunitetowego pośredniczył w negocjacjach pomiędzy biskupem wrocławskim Janem IV Rothem a książętami legnickimi Fryderykiem i Jerzym, którzy na zaproszenie biskupa na konferencję pojednawczą odpowiedzieli za jego pośrednictwem „*quod dicti domini principes in hac causa iudiciali [...] stare non vellet*”¹²³⁵.

239.

a. **JOANNES HUNGER**

g. [27 X 1399] kanonik legnicki¹²³⁶.

240.

a. **JOANNES JANITORIS**

c. Koburg (?)

d. Być może identyczny z imiennikiem piszącym się z Koburga w Turynii, który w 1420 r. wpisał się do matrykuły lipskiej¹²³⁷.

g. [Przed 10 II 1441] altarysta ołtarza NMP, św. Tomasza Apostoła, Hieronima, Łazarza, Marii Magdaleny i Marty w kościele NMP w Legnicy, zrezygnował, aby ułatwić translację ołtarza¹²³⁸.

241.

a. **JOANNES DE JAWOR**

c. Jawor

f. 1351, 1360 presbiter

g. [30 XI 1351] wikariusz przy kolegiacie legnickiej¹²³⁹.

29 IX 1360 kupuje od konwentu legnickich benedyktynek 1 kopę groszy rocznego za 12,5 grzywny i przeznacza ten czynsz w całości na koszty utrzymania światła w lektorium chóru tychże benedyktynek¹²⁴⁰.

242.

a. **JOANNES JENKWITZ DE NAMSLAVIA**

b. Zmarł 28 V 1424 r. i pod tym dniem wpisany do nekrologu kapituły Św. Krzyża we Wrocławiu¹²⁴¹. W testamencie uposażył swoją siostrę Elżbietę Hey-

¹²³¹ AAWr, dok. S.3: 20 I 1468; APWr, DmWr, nr 5139: 5 II 1474 Wrocław; CDS 36, s. 63, nr 277: 5 VI 1480 Wrocław; APWr, DmWr, nr 5647: 27 XI 1481 Wrocław; AAWr, dok. parafii w Świdnicy, nr 425: 14 I 1483 Wrocław; APWr, DmWr, nr 5725: 27 I 1483 Wrocław; APWr, Rep. 103, nr 257: 24 I 1488 Wrocław; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Środy Śląskiej), nr 100: 5 VI 1497 Wrocław; ZIMMERMANN 1938, s. 306-307; DOLA 1983, s. 357.

¹²³² APWr, DmWr, nr 4913: 20 VII 1470 Wrocław; APWr, DmWr, nr 4945: 20 II 1471 s.l.; APWr, DmWr, nr 4976: 7 VI 1471 Wrocław; APWr, Rep. 68, nr 330: 28 XI 1475 s.l.; APWr, Rep. 6, nr 179 (regest z inwentarza): 30 VIII 1479 Wrocław; DOLA 1983, s. 357.

¹²³³ UNTERLAUFF II, nr 169: 26 II 1478 Wrocław; APWr, Rep. 125, nr 592: 16 V 1478 Wrocław; APWr, Rep. 76, nr 359: 19 V 1478 Wrocław; CDS 36, s. 67-68, nr 395: 12 XI 1487 Wrocław; DOLA 1983, s. 357.

¹²³⁴ AAWr, I A 1f, nr 35-36.

¹²³⁵ AAWr, dok. E.4b, nr 5; OTTO 1866, s. 218.

¹²³⁶ JUNGNITZ 1899, s. 397.

¹²³⁷ CDSR II/16, s. 65.

¹²³⁸ AAWr, II b 1, p. 77.

¹²³⁹ UBSL, nr 180.

¹²⁴⁰ APWr, Rep. 93, nr 31 (= UBSL, nr 219).

nyenne (20 grzywien czynszu) oraz precentora i mansjonarzy z krypty kościoła Św. Krzyża (14 grzywien w zamian za *anniversarium*)¹²⁴².

- c. Wrocław, zamożna rodzina mieszczańska, pierwotnie zaliczająca się do drobnego rycerstwa¹²⁴³.
- d. Studiował w Pradze od 1387 r.¹²⁴⁴.
- f. W 1414 r. przy okazji sporu z Janem de Tremocnicz (↓) o kanonikat wrocławski określony w aktach papieskich jako ten, *qui se gerit pro presbitero Wratislaviensis dioecesis*¹²⁴⁵.
- g. Od [1409] kanonik katedralny wrocławski, od [1417] także kanclerz kapituły. [1411-1423] oficjał¹²⁴⁶.
Od [5 VI 1415] kanonik w kapitule Św. Krzyża we Wrocławiu¹²⁴⁷.
[12 II 1422] dziekan legnicki¹²⁴⁸. Zrezygnował przed 23 III 1424, kiedy to nie wymienia już dziekanii wśród swoich beneficjów¹²⁴⁹.

243.

- a. **JOANNES KEMPNICZ**
- c. Zob. Paweł Kemnitz (↓).
- g. [7 II 1405] kanonik legnicki¹²⁵⁰.

244.

- a. **JOANNES KEPPELER**
- g. [11 V 1513] altarysta II ministerium ołtarza NMP *zuneste der Sacristie* w kościele NMP, kupuje dla swojej altarii pół grzywny rocznego czynszu od Macieja Ludwiga z Wielkich Piekar k. Legnicy¹²⁵¹.

245.

- a. **JOANNES KETIRLYN (KATERLIN, KETHIRLIN, KATERLINI)**
- c. Być może spokrewniony z dr Aleksym Ketterlin z Wrocławia, prepozytem niemodlińskim i kanonikiem katedralnym (zm. 1413)¹²⁵².
[1363] kapelan księcia oleśnickiego Konrada i kolektor świętopietrza¹²⁵³.
- f. 1363 presbiter Wratislaviensis dioecesis
- g. [1363 - 1371] pleban w *Petirwitz*¹²⁵⁴.

¹²⁴¹ KÖNIG 1866, s. 319; por. także MVB VII, nr 1228, 1371, 1412 (= MPV X, nr 108), 1445.

¹²⁴² APWr, Rep. 65, nr 21; KUCHENDORF 1937, s. 97.

¹²⁴³ CDS 11, s. 105; PUSCH II, s. 304-324; DOLA 1983, s. 358.

¹²⁴⁴ DOLA 1983, s. 358.

¹²⁴⁵ MVB VI/2, nr 977.

¹²⁴⁶ KUCHENDORF 1937, s. 96-97; SCHINDLER 1938, s. 248-249, 295-296; DOLA 1983, s. 358

¹²⁴⁷ KUCHENDORF 1937, s. 96-97, gdzie potwierdzenie jedynie do 1421 r., za lata 1422 i 1424 zob. MVB VII, nr 899 i 1181.

¹²⁴⁸ RG IV, kol. 2059 (= MVB VII, nr 899).

¹²⁴⁹ MVB VII, nr 1181.

¹²⁵⁰ APL, AmL II, nr 1139, p. IV 1 (= *UBSL*, nr 411).

¹²⁵¹ APL, AmL II, nr 1204, p. 13.

¹²⁵² SCHINDLER 1938, s. 253-254.

¹²⁵³ BP II, nr 1247.

¹²⁵⁴ BP II, nr 1247, 1852; wsi o nazwie Peterwitz było na Śląsku kilka, z czego parafialnymi były Piotrowice k. Jawora, Stoszowice k. Ząbkowic, Piotrowice Świdnickie k. Świdnicy, Piotrowice k. Środy Śląskiej i Piotrowiczki k. Trzebnicy.

[1363 - 1375] wikariusz i altarysta ołtarza św. Piotra i Pawła w katedrze wrocławskiej¹²⁵⁵.

[28 X 1384] pleban kościoła św. Piotra w Legnicy, przed legnicką RM toczy spór z Hankiem Gultberg, który „*clagte daz im hern Johannis des pfarreris dyner synen tam an synen erbe awsgestochen hette und daz im douon grosir schade gescheen*”¹²⁵⁶.

Niezrealizowane prowizje:

1369 ekspektatywa na kanonię krakowską¹²⁵⁷.

1374 prowizja na kościół parafialny w Leśnicy¹²⁵⁸.

246.

a. JOANNES KINDELMAN (J. PUERORUM)

b. Wpisany do nekrologu kościoła św. Piotra pod dniem 24 III. Na cel rocznego wspomnienia o sobie przeznaczył 1 grzywnę rocznego czynszu z Wilczyc¹²⁵⁹.

c. Legnica, zob. Jerzy Kindelman (↑) i Wincenty Kindelman (↓)

d. Studiował w Pradze jako Joannes Puerorum de Legnicz, w 1388 r. został bakałarzem *artium*, ale od 1391 r. kontynuował studia na wydziale prawa i po 5 latach został także bakałarzem *decretorum*¹²⁶⁰.

Od [26 XI 1412] rektor szkoły w Legnicy¹²⁶¹.

g. [XI 1418 - VII 1421] altarysta ołtarza św. Andrzeja w kolegiacie legnickiej¹²⁶².

247.

a. JOANNES KNOBELSDORF

b. Zmarł 5 IX 1495 r. i pochowany w kolegiacie Św. Krzyża we Wrocławiu (tam też było odprawiane anniversarium za jego dusze)¹²⁶³, gdzie do XVIII wieku wisiało jego epitafium (malowane na podłożu drewnianym) przedstawiające NMP z Dzieciątkiem w otoczeniu kilku świętych adorowaną przez klęczącego kanonika, pod obrazem inskrypcja: *Anno Domini m cccc lxxxv die V mensis Septembr[is] obiit Venerabilis vir D. Johannes Knobelsdorff decretorum doctor Ecclesiae Cathedralis S. Johannis et hujus Collegiatae S. Crucis Canonicus hic sepultus*¹²⁶⁴.

c. Rodzina rycerska osiadła w okolicach Kłodzka, zob. Konrad von Knobelsdorf (↑). Wiązanie go z kłodzką rodziną mieszczańską o tym nazwisku, mimo że w matrykule wiedeńskiej widnieje wśród „*scholares sub nobilium statibus non comprehensi*” jest nieuprawnione skoro, sam Knobelsdorf w suplikach do Stolicy Apostolskiej przedstawia się jako pochodzący ze szlachty w obu liniach¹²⁶⁵.

¹²⁵⁵ BP II, nr 1247, 2259.

¹²⁵⁶ APL, AmL II, nr 491, p. 23v.

¹²⁵⁷ KOWALSKI 1996, s. 176.

¹²⁵⁸ BP II, nr 2130.

¹²⁵⁹ JUJEZKA 2000, s. 34, poz. 84.

¹²⁶⁰ SCHÖNBORN 1933, s. 177; MHUCFP II, s. 18, 103; ABICHT 1909, s. 9.

¹²⁶¹ SCHULTE 1902, s. 15.

¹²⁶² PFOTENHAUER 1882, s. 197.

¹²⁶³ KÖNIG 1866, s. 324, 333.

¹²⁶⁴ BN, rkp. Akc. 4196, p. 13 (tu treść inskrypcji); KACZMAREK/WITKOWSKI 1991a, s. 96.

¹²⁶⁵ RG VIII, nr 2641, RG IX, nr 2823.

- d. Studiował we Wiedniu od 1455 r.¹²⁶⁶, tu zdobył bakalaureat (1457), licencjat [1465-1466]¹²⁶⁷ oraz doktorat *in decretis* [1468]¹²⁶⁸. W czasie studiów był uczniem Michała Czacheritza, późniejszego przeora kłodzkich augustianów, którego gościł w 1471 r. u siebie w Legnicy¹²⁶⁹.
- e. [1468] sędzia i komisarz biskupi w archidiakonacie głogowskim¹²⁷⁰.
- f. 1462 clericus Wratislaviensis dioecesis¹²⁷¹.
- g. Od [1463] scholastyk kapituły Św. Grobu i pleban kościoła NMP w Legnicy¹²⁷². Zrezygnował przed 1490 r., kiedy to scholastykiem był już Erazm Mewerer (†). Rezydował w Legnicy do ok. 1480 r., potem najczęściej we Wrocławiu. Jeszcze przed objęciem beneficjum (19 XII 1462) otrzymał prowizję apostolską na prepozyturę legnicką zwolnioną (czasowo) przez Zygmunta Atcze (↓)¹²⁷³.
Od [20 I 1468] kanonik kapituły katedralnej we Wrocławiu¹²⁷⁴, niewątpliwie z prowizji apostolskiej¹²⁷⁵. Związał się z grupą kanoników opozycyjnie nastawioną wobec biskupa Jana Rotha, który w 1490 r. ukarał go miesięcznym aresztem w twierdzy otmuchowskiej¹²⁷⁶.
[1468] nazwany (być może omyłkowo) scholastykiem głogowskim¹²⁷⁷.
Od [1470] kanonik w kapitule Św. Krzyża we Wrocławiu¹²⁷⁸.

248.

- a. **JOANNES KOBER**
- c. Legnica, zob. Mikołaj Kober (↓).
- d. Immatrykulowany w Krakowie w 1455 r. jako Jan s. Jana¹²⁷⁹. Kontynuował studia w Padwie (1469-1472), gdzie w lutym 1471 r. uzyskał doktorat z medycyny¹²⁸⁰.

¹²⁶⁶ *Matrikel der Universität Wien*, II, s. 36.

¹²⁶⁷ APL, DmL, nr 983 (verso): 23 XI 1465 Legnica; APWr, DmWr, nr 4489: 12 VIII 1466 Wrocław.

¹²⁶⁸ DOLA 1983, s. 362.

¹²⁶⁹ MROZOWICZ 2003, s. 224.

¹²⁷⁰ DOLA 1983, s. 362; GERLIC 1993, s. 239.

¹²⁷¹ RG VIII, nr 2641.

¹²⁷² APL, DmL, nr 983 (verso): 23 XI 1465 Legnica; APWr, DmWr, nr 4489: 12 VIII 1466 Wrocław; APL, AmL II, nr 1139, p. I 30-31: 8 II 1471 Legnica (scholastyk Knobelsdorf obecny na posiedzeniu kapituły); APL, AmL II, nr 368, p. 4rv: 13 III 1476 Legnica; APL, DmL, nr 416 (verso): 29 VII 1482 Legnica; AAWr, II b 3, p. 71ff: 12 VIII 1484 Wrocław; WAHRENDORFF 1724, s. 498-499: 17 VII 1487 Legnica; por. także BURDA 1916, s. 40 (tu potwierdzenie z 1463 r.); DOLA 1983, s. 362.

¹²⁷³ RG VIII, nr 2641.

¹²⁷⁴ AAWr, dok. S.3: 20 I 1468; APL, AmL II, nr 1139, p. III 25-27: 26 III 1471 Wrocław; APWr, DmWr, nr 5725: 27 I 1483 Wrocław; APWr, Rep. 103, nr 257: 24 I 1488 Wrocław; DOLA 1983, s. 362.

¹²⁷⁵ RG IX, nr 2823, tu dyspensa od kumulacji beneficjów (1466), prowizja (6 VI 1467) i potwierdzenie zapłaty należnych annat (8 VI 1467) - 15 florenów.

¹²⁷⁶ DOLA 1983, s. 362.

¹²⁷⁷ CDS 28, nr 615; GERLIC 1993, s. 239.

¹²⁷⁸ APWr, Rep. 64, nr 38: 1470; por. także DOLA 1983, s. 362, gdzie pierwsza wzmianka z 1492 r. Jednak już w VI 1462 prosił papieża o „nową prowizję” na to beneficjum, co może sugerować, że faktycznie je wówczas posiadał (RG IX, nr 2823).

¹²⁷⁹ SCHÖNBORN 1933, s. 170.

- f. Clericus Wratislaviensis dioecesis.
 g. Do 1482 altarysta ołtarza św. Hieronima, Augustyna, Grzegorza i Ambrożego doktorów oraz św. Zygmunta króla i męczennika w kościele św. Piotra w Legnicy, zrezygnował¹²⁸¹.

249.**a. JOANNES KOCHENMEISTER (KOCHINMEISTER, KUCHINMEISTIR)**

- b. Zmarł 14 IV 1498 r. i pochowany został w kolegiacie legnickiej (zapewne w mansjonarskiej kaplicy NMP). Jego epitafium przeniesione zostało po zniesieniu kolegiaty do kościoła św. Jana, gdzie znajdowało się jeszcze w XVIII w¹²⁸².
 c. Lubin, ale rodzina o tym nazwisku występowała także w Głogowie¹²⁸³.
 d. Immatrykulowany we Wiedniu w kwietniu 1451 r.¹²⁸⁴. Najpewniej nie ukończył studiów.
 g. [1478 - p. 15 III 1484] altarysta w kościele NMP w Chojnowie¹²⁸⁵. Zrezygnował, a altarię (z prezentacji miejscowego proboszcza) otrzymał Maciej Sculteti (↓).
 Od [15 III 1484] precentor (przełożony mansjonarzy) w kolegiacie legnickiej. W chwili śmierci miał tu też jedną z altarii¹²⁸⁶.
 [1491 - 1492] altarysta ołtarza św. Marii Egipcjanki w kolegiacie głogowskiej¹²⁸⁷.

250.**a. JOANNES KOLER (KALER)**

- d. Studia rozpoczął w Pradze, ale przeniósł się do Lipska, gdzie jako kanonik legnicki i *studens Pragensis* wpisał się do na semestr letni 1426 r. (w nacji miśnieńskiej)¹²⁸⁸.
 e. 16 I 1426 uzyskuje od króla Zygmunta Luksemburskiego prawo mianowania czterech notariuszy publicznych¹²⁸⁹.
 26 X 1437 mianowany kapelanem cesarza Zygmunta Luksemburskiego¹²⁹⁰.
 f. 1418 clericus Misnensis dioecesis¹²⁹¹.

¹²⁸⁰ ZONTA 2004, s. 64.

¹²⁸¹ APL, DmL, nr 581.

¹²⁸² WAHRENDORFF 1724, s. 152; EHRARDTS 1789, s. 150; CZECHOWICZ 2003, s. 134: *Anno Domini MCCCC nonagesimo octavo, in vigilia Paschae obiit honorabilis Vir, D[omi]nus Joh[anne] Kochenmeister Procentor & Altarista hujus Ecclesiae. Orate Deum pro eo.*

¹²⁸³ GERLIC 1996, s. 282.

¹²⁸⁴ *Matrikel der Universität Wien*, II, s. 6. Pół wieku później (1503) studiował tu także Valentinus Kuchenmaister de Loben, por. Ibidem, s. 312.

¹²⁸⁵ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 192 i 202b (= SCHOLZ 1869, s. 352). Ołtarz św. Stanisława, Wacława, Cecylii, Barbary, Michała Archanioła, Hieronima i Remigiusza.

¹²⁸⁶ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 202b (= SCHOLZ 1869, s. 352).

¹²⁸⁷ KNOETEL 1889, s. 33; GERLIC 1996, s. 282.

¹²⁸⁸ CDSR II/16, s. 88; SCHÖNBORN 1933, s. 170.

¹²⁸⁹ RI XI/2, s. 33, nr 6491.

¹²⁹⁰ RI XI/2, s. 426, nr 12142.

¹²⁹¹ MVB VII, nr 180.

- g. [18 XI 1421 - 11 II 1439] kanonik legnicki. Rezydował w 1434 i 1439 r.¹²⁹².
[18 XI 1421 - 13 IX 1427] rektor kaplicy Św. Krzyża w Radibor, w 1427 r. miał także altarie w kolegiacie św. Piotra w Budziszynie (tu połączona ze stałym wikariatem) i w Gebin (wszystkie te beneficja w diecezji miśnieńskiej)¹²⁹³

Niezrealizowane prowizje:

Przed 1417 na kantorię w kolegiacie św. Piotra w Budziszynie, zrezygnował w 1417 r.¹²⁹⁴

1418, 1427 na kanonikat i większą prebendę w tej samej kolegiacie¹²⁹⁵.

251.

- a. **JOANNES DICTUS KOPPAL**
c. Zob. Mikołaj Keppil (↓).
f. Presbiter
g. [3 III 1353] altarysta w kościele Bożego Ciała w Legnicy¹²⁹⁶.

252.

- a. **JOANNES KUCHELER**
c. Głogów¹²⁹⁷ lub Jawor¹²⁹⁸. Być może z tej samej rodziny pochodził o wiek późniejszy kanonik brzeski Jerzy Kucheler [1497-1500]¹²⁹⁹.
g. [27/31 X 1399] kanonik legnicki i pleban w Kunicach k. Legnicy¹³⁰⁰.

253.

- a. **JOANNES KÜNTZEL**
b. Zmarł w 1516 r., pochowany w kościele NMP¹³⁰¹.
c. Legnica, rodzina Kunczel notowana w mieście przez cały XVI w¹³⁰². Por. Walenty Küntzel (↓).
g. Do 1516 altarysta w kościele NMP w Legnicy.

254.

- a. **JOANNES LANDECKE**
c. Legnica, zob. Mikołaj Landecke (↓).
g. [17 VI 1449] *presbiter et organista* w kościele NMP w Legnicy¹³⁰³.

¹²⁹² MVB VII, nr 851: 18 XI 1421, nr 1255: 27 X 1424 (= RG IV, kol. 2085), nr 1860: 13 IX 1427; RI XI/2, s. 33, nr 6491: 16 I 1426 Trentschin; APWr, Rep. 96, nr 8 (= *UBSL*, nr 625): 26 III 1434 Legnica; APWr, Rep. 67, nr 1136: 14 VII 1434 Legnica; RI XI/2, s. 426, nr 12142: 26 X 1437 Praga; APWr, Rep. 93, nr 113 (= *UBSL*, nr 657): 11 II 1439 Legnica.

¹²⁹³ MVB VII, nr 851, 1860.

¹²⁹⁴ MVB VII, nr 121, 423.

¹²⁹⁵ MVB VII, nr 180, 1860.

¹²⁹⁶ APWr, Rep. 66, nr 169 (= *RSI* II, nr 839): 3 III 1353 Modlikowice.

¹²⁹⁷ GERLIC 1996, s. 281.

¹²⁹⁸ SCHÖNAICH 1903, s. 182.

¹²⁹⁹ BERNHOFEN 1939, s. 77.

¹³⁰⁰ AAWr, dok. chron 27 X 1399 Legnica i 31 X 1399 Legnica (= JUNGnitz 1899, s. 397-398).

¹³⁰¹ APL, Aml II, nr 4, p. 340: *Anno 1516 obiit Dominus Joannes Küntzel Altarista hujus Ecclesiae. Orate pro Eo.*

¹³⁰² TSCHERSICH 1933, s. 239.

¹³⁰³ AAWr, dok. QQ.48.

255.

a. JOANNES LANGE

g. [6 XII 1507 - 10 X 1516] kanonik legnicki¹³⁰⁴. W 1511 posłował z ramienia kapituły legnickiej do kapituły katedralnej we Wrocławiu i biskupa Jakuba w Nysie w sprawie kontrybucji nałożonej na kler przez księcia legnickiego Fryderyka II¹³⁰⁵. W 1516 r. rezydował w Świdnicy jako administrator parafii w zastępstwie plebana Franciszka Reusnera¹³⁰⁶.

[?] scholastyk legnicki (?). W sporządzonym w 1653 r. przez Kacpra Keselera wykazie pastorów legnickich jako *ultimus in papatu* pleban i scholastyk legnicki figuruje *Iohannes Langius Leobergensis*¹³⁰⁷, ale bez podania jakichkolwiek bliższych danych na ten temat. Przyjmują tę informację za Keselerem, także nie podając potwierdzających ten fakt źródeł, F. Lucae¹³⁰⁸, A. Burda¹³⁰⁹, S. J. Ehrhardts (ten podaje jako okres sprawowania urzędu lata 1518-1522)¹³¹⁰ i G. Bauch, przy czym ostatni dwaj wyraźnie skłaniali się do identyfikacji domniemanego scholastyka ze znanym skądinąd magistrem Janem Lange ze Lwówka, humanistą i rektorem uniwersytetu w Lipsku, który zasłynął przede wszystkim wygłoszeniem końcowej oracji podczas dysputy Marcina Lutra z Janem Eckiem, później zaś (po studiach medycznych w Pizie, Ferrarze i Bolonii) jako jeden z lepszych lekarzy swych czasów (zm. 1565 w Heidelbergu)¹³¹¹.

Jak dotąd jedynie J. Grünewald próbował, bez większego powodzenia, ustalić tożsamość „Jana Lange”, ale podobnie jak jego poprzednicy nie kwestionował wartości przekazu Keselera¹³¹². Tymczasem w świetle znanych obecnie źródeł wydaje się niemożliwe umieszczenie takiego nazwiska na liście legnickich scholastyków i nie zmienia tego fakt wskazania przez Grünewalda wzmianki o plebanie Janie Lange w legnickich księgach miejskich, do których indeksy wydał E. Tschersich¹³¹³ – nie wiadomo zresztą czy na pewno chodzi o legnickiego plebana, brak też dokładnej datacji. Wiadomo natomiast, że od roku 1512 scholastykiem legnickim był Bartłomiej Ruersdorf (†), który zrezygnował w 1518 r. na rzecz kanclerza książęcego Erharda von Queiss (†) a ten z kolei z całą pewnością pozostawał na tym beneficjum co najmniej do 1523 r., kiedy to opuścił Legnicę by wstąpić na służbę wielkiego mistrza ks. Albrechta v. Hohezollern.

256.

a. JOANNES LANGENAW

c. O rodzinie zob. Zygmunt Langenaw (↓). Syn Jodoka (zm. p. 1419), właściciela folwarku Weissenhof w Lubieniu k. Legnicy.

g. [1419] mansonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej¹³¹⁴.

¹³⁰⁴ AAWr, II b 4, p. 37: 6 XII 1507 Legnica.

¹³⁰⁵ ACWr I/1, nr 388, 390, 398: 16 V – 22 VI 1511.

¹³⁰⁶ AAWr, dok. parafii w Świdnicy, nr 605: 10 X 1516 Świdnica.

¹³⁰⁷ KESELER 1653, s. 3.

¹³⁰⁸ LUCAE 1689, s. 299.

¹³⁰⁹ BURDA 1916, s. 41.

¹³¹⁰ EHRHARDTS 1789, s. 263-264

¹³¹¹ BAUCH 1908, s. 5; IDEM 1905, s. 168-181; ZONTA 2004, s. 297, nr 743.

¹³¹² GRÜNEWALD 1989, s. 24-26.

¹³¹³ TSCHERSICH 1933, s. 193.

¹³¹⁴ TSCHERSICH 1927, s. 278.

257.

- a. **JOANNES LEEN (LEHEN, LEHN)**
 b. Zmarł przed 18 X 1439 r., kiedy to legnickia RM prezentowała na wakującą po jego śmierci altarię w kościele św. Piotra Mikołaja Emmerich (↓)¹³¹⁵.
 c. Legnica, rodzina mieszczańska pisząca się z Wlenia (Lähn), bratem Jana był zapewne współczesny mu Mikołaj s. Mikołaja [1419-1462]¹³¹⁶ w 1451 r. mieszkający przy ul. Kohlmarkt (ob. ul. Partyzantów)¹³¹⁷.
 g. [18 V 1426] wikariusz przy kolegiacie legnickiej¹³¹⁸.
 [5 IV 1433 - 9 III 1439] kanonik legnicki¹³¹⁹.
 [Do śmierci] altarysta ołtarza św. Marii Magdaleny, św. Bartłomieja Apostoła, Benedykta opata, św. Barbary, Katarzyny, Doroty, Urszuli i Małgorzaty dziewicy oraz św. Jadwigi w kościele św. Piotra w Legnicy (patronat legnickiej RM)¹³²⁰.

258.

- a. **JOANNES LESKONIS**
 g. [3 XII 1441] wikariusz przy kolegiacie legnickiej i prokurator kolegium wikariuszy w sporze z miejscową kapitułą o zarząd nad majątkiem tych pierwszych¹³²¹.

259.

- a. **JOANNES LEYDERMAN**
 c. Legnica
 d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr zimowy 1433 r. Trzy lata później zdobył tytuł bakałarza¹³²².
 g. [25 VI 1445 - 17 VI 1449] altarysta w kościele NMP w Legnicy¹³²³.

260.

- a. **JOANNES LIBECZEIT (LIEBECZEIT)**
 c. Głogów, s. Jana¹³²⁴.
 f. 1372-1373 clericus Wratislaviensis dioecesis¹³²⁵.
 1383/1384 priester¹³²⁶.
 g. [1372-1373] altarysta i stały wikariusz (*vicarius perpetuus*) w kolegiacie legnickiej, przejął beneficja od Jana Lubens (↓), który otrzymał beneficjum w diecezji passawskiej w Bawarii¹³²⁷.

¹³¹⁵ APL, DmL, nr 371 (= *UBSL*, nr 664).

¹³¹⁶ APWr, DmWr, nr 1430: 27 VI 1419; APL, DmL, nr 287 (= *UBSL*, nr 529): 10 I 1422 Legnica; APL, AmL II, nr 1139, p. I 37-40: 9 III 1462 Legnica.

¹³¹⁷ BG, s. 213 (gdzie błędnie Nicklas Lebe).

¹³¹⁸ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 59: 18 V 1426 Legnica.

¹³¹⁹ APWr, DmWr, nr 1928: 5 IV 1433 Wrocław; APWr, Rep. 93, nr 113 (= *UBSL*, nr 657): 11 II 1439 Legnica; AAWr, dok. P.73: 9 III 1439 Legnica.

¹³²⁰ APL, DmL, nr 371 (= *UBSL*, nr 664).

¹³²¹ APWr, Rep. 96, nr 11 (= *UBSL*, nr 679).

¹³²² CDSR II/16, s. 122, II/17, s. 120.

¹³²³ APL, DmL, nr 409 (= *UBSL*, nr 699): 25 VI 1445; AAWr, dok. QQ.48: 17 VI 1449 Legnica.

¹³²⁴ MPV IX, s. 78, nr 174; BP II, nr 1957, 2091.

¹³²⁵ Ibidem.

¹³²⁶ APL, AmL II, nr 351, p. 45.

[8 VIII 1390 - 16 III 1391] pleban kościoła NMP w Legnicy¹³²⁸.
 [30 III 1394] altarysta w kolegiacie Św. Krzyża we Wrocławiu¹³²⁹.
 [7 II 1405 - 18 XI 1406] kanonik legnicki¹³³⁰. Testamentem z 1406 r. zapisał 17 grzywien czynszów na doposażenie swojej własnej prebendy kanonickiej pod warunkiem, że książę Ruprecht prezentuje na nią Mikołaja Weidenera. W przeciwnym wypadku za pieniądze te miały zostać ufundowane 2 altarie (w katedrze wrocławskiej i w tamtejszej kolegiacie św. Idziego), które otrzymać miał Weidener, a po jego śmierci Paweł Przedwogii (↓)¹³³¹.

261.

a. **JOANNES LIBOLDT BONTCZLER**

c. Bolesławiec (?)

g. [1524] altarysta w kościele św. Piotra w Legnicy (in sacella Thamme)¹³³².

262.

a. **JOANNES LONGI (LONGIUS)**

g. [14 VII 1445 - 29 XI 1447] *capellanus apud sanctum Petrum in Legnicz*¹³³³.

263.

a. **JOANNES LÖBEN**

c. Łużyce (?)

f. Był zapewne duchownym diecezji miśnieńskiej.

g. Od 29 X 1484 mansjonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej, z prezentacji księcia Fryderyka I objął beneficjum wakujące od czasu, gdy Jan Tintzman został kanonikiem legnickim. Był już wówczas plebanem w Hoyer-
 swerda na Łużycach¹³³⁴.

264.

a. **JOANNES DE LUBENS (LUBERS)**

c. Lubiąż lub Legnica, gdzie w 1362 r. występuje mieszczanin Hanco von Lubes¹³³⁵.

¹³²⁷ MPV IX, s. 78, nr 174; BP II, nr 1957, 2091.

¹³²⁸ JUREK 2000, nr 799: 8 VIII 1390 Świdnica (zakup czynszów); APL, AmL II, nr 491, p. 35: 16 III 1491 Legnica.

¹³²⁹ BUWr, rkp. I F 48 (dokument w sprawie).

¹³³⁰ APL, AmL II, nr 1139, p. IV 1n (= *UBSL*, nr 411): 7 II 1405 Legnica (Jan Libeczeit wymieniony jako ostatni z kanoników).

¹³³¹ APWr, Rep. 96, nr 6 (= *UBSL*, nr 423): 18 XI 1406 Legnica.

¹³³² ZUM WINKEL 1908, s. 41.

¹³³³ AAWr, dok. SS.21: 14 VII 1445 Legnica; APL, DmL, nr 423 (= *UBSL*, nr 724): 29 XI 1447 Legnica.

¹³³⁴ APL, AmL II, nr 1103, p. 25r: *Anno 1484.die 29. Mensis Octobris investitus est D. Joannes Löben Plebanus in Haerswerd ad Mansionariam in Capella B. M. Virginis Ecclesiae Collegiatae Sancti Sepulchri Dominici Legnicensem annexae per Honorabilis viri D. Joannis Tintzman Canonicatus et Prabendae in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Dominici Legnicensem. Assecutionem ad praesentationem Illustris Principis Domini Friderici Ducis Legnicens: jus Patronatus dictae mansionariae obtinentis.*

¹³³⁵ RÖBLER 1864, nr 393.

- e. [1360] notariusz publiczny cesarskiej powagi czynny w Brenniku k. Legnicy¹³³⁶.
- f. Clericus Wratislaviensis dioecesis.
- g. [8 XI 1362 - 4 I 1363] altarysta i *vicarius perpetuus* w kolegiacie legnickiej¹³³⁷. W 1362 r. otrzymał prowizję apostołską na kościół parafialny w Lausse w diecezji passawskiej (Bawaria)¹³³⁸. Musiał wówczas zrezygnować z legnickich beneficjów, które w 1372 r. otrzymał Jan Libeczeit (†)¹³³⁹.

265.**a. JOANNES LUBENS (LUBENSIS, DE LEWBIS)**

- c. Lubiąż
- g. [27 X 1399 - 18 XI 1406] wikariusz przy kolegiacie legnickiej¹³⁴⁰.
[1403] wicedziekan kapituły legnickiej, występuje przed legnicką RM w sprawach czynszów sprzedanych niegdyś legnickiemu szpitalowi św. Anny przez zmarłego Materna, plebana w Koiszkwie k. Legnicy¹³⁴¹.

266.**a. JOANNES QU. JOANNIS LUDOVICI ARCUFICIS DE LEGNICZ**

- c. Legnica.
- e. [21 IV 1469 - 11 XI 1487] notariusz publiczny cesarskiej powagi czynny w Legnicy¹³⁴².
[16 XI 1487 - 31 VIII 1489] notariusz kapituły Św. Grobu w Legnicy¹³⁴³.
- f. Clericus Wratislaviensis dioecesis.
- g. [1460-1483] altarysta w kościele parafialnym w Ząbkowicach Śląskich¹³⁴⁴.

267.**a. JOANNES DE LUTMUSCHIL**

- c. Litomyśl, Czechy.
- g. Do 1404 altarysta w kolegiacie św. Idziego we Wrocławiu¹³⁴⁵.
Dd 1404 altarysta ołtarza św. Stanisława BM w kaplicy pod tym samym wezwaniem na przedmieściu wrocławskim w Legnicy (tytułem zamiany)¹³⁴⁶.
[28 XI 1407] wikariusz przy kolegiacie legnickiej¹³⁴⁷.

¹³³⁶ LUSCHEK 1940, s. 188.

¹³³⁷ CDS 24, s. 118, nr 1.

¹³³⁸ MVB III, nr 15 (= BP II, nr 1111): 8 XI 1362.

¹³³⁹ MPV IX, nr 174 (= BP II, nr 1957): 6 VIII 1372.

¹³⁴⁰ AAWr, dok. chron. 27 X 1399 Legnica (= JUNGnitz 1899, s. 397); APWr, Rep. 96, nr 5 (= *UBSL*, nr 393): 14 IV 1402 Legnica; Ibidem, nr 6 (= *UBSL*, nr 423): 18 XI 1406 Legnica.

¹³⁴¹ APL, AmL II, nr 491, p. 53rv.

¹³⁴² APWr, Rep. 96, nr 15: 21 IV 1469 Legnica; APL, DmL, nr 542: 15 IX 1473 Legnica; APL, DmL, nr 565: 5 IV 1479 Legnica; APL, DmL, nr 585: 23 VIII 1483 Legnica; AAWr, dok. parafii w Ząbkowicach Śląskich, nr 429: 22 I 1484 Legnica; APL, DmL, nr 602: 11 XI 1487 Legnica; LUSCHEK 1940, s. 186. W 1483 r. sporządzał testament kanonika wrocławskiego Mikołaja Morkewicz, który zmarł w kartuzji legnickiej i otrzymał w zamian legat 1 florena (APWr, Rep. 1b, nr 319; MROZOWICZ 2004, s. 152, 157).

¹³⁴³ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 214 i 409 (= SCHOLZ 1869, s. 348-349, 352).

¹³⁴⁴ KOPIETZ 1885, s. 76, 82; LUSCHEK 1940, s. 186.

¹³⁴⁵ SKRZYPCZYK 2000, s. 32.

¹³⁴⁶ APL, DmL, nr 207 (= *UBSL*, nr 405): 27 VIII 1404 Legnica.

268.

a. **JOANNES LYEBENAW**

c. Legnica

d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr letni 1412 r. jako *Johannes Libenow de Legnicz*¹³⁴⁸.

e. [1423 - 1433] notariusz publiczny cesarskiej powagi czynny w Świdnicy (*Johannes qu. Jodocu Libenaw de Legnicz*)¹³⁴⁹.

f. Jako notariusz clericus Wratislaviensis dioecesis.
1435 presbiter Wratislaviensis dioecesis.

g. W latach 1415 -1422 toczył w Rocie Rzymskiej spór z Augustynem Auwer o dochody z kościoła parafialnego w Nowym Kościele k. Złotoryi¹³⁵⁰.

[21 VII 1435] altarysta w kościele św. Piotra w Legnicy, św. Elżbiety w jednym z kościołów we Wrocławiu oraz w kościele parafialnym w Świdnicy, występuje z supliką o prowizję na ołtarz św. Małgorzaty w kościele parafialnym w Świdnicy¹³⁵¹.

269.

a. **JOANNES DE LYPA**

g. [30 XI 1351] wikariusz przy kolegiacie legnickiej¹³⁵².

[3 VI 1363] kanonik legnicki¹³⁵³.

270.

a. **JOANNES MAN**

c. Legnica, w 1451 r. Michał (Michil) Man miał w mieście dom przy ul. Złotoryjskiej¹³⁵⁴.

g. [27 X 1472] kapelan kościoła św. Piotra w Legnicy¹³⁵⁵.

[20 IV 1480] mansjonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej, mianowany pierwszym altarystą nowofundowanego IV ministerium pw. NMP i św. Apostołów Piotra i Pawła ołtarza Trzech Króli i św. Jadwigi w kościele św. Piotra w Legnicy¹³⁵⁶.

271.

a. **JOANNES MEDICI**

b. Wpisany do nekrologu kościoła św. Piotra w Legnicy pod dniem 9 XII. Na cel dorocznego wspomnienia po sobie przeznaczył czynsz 1 grzywny z sołectwa w Tyńcu Legnickim¹³⁵⁷.

¹³⁴⁷ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 80: 28 XI 1407 Legnica.

¹³⁴⁸ CDSR II/16, s. 39.

¹³⁴⁹ LUSCHEK 1940, s. 186; por. także AAWr, II b 1, p. 4 (niedatowane).

¹³⁵⁰ *Die Rotamanualien*, nr 545.

¹³⁵¹ RG V, nr 5018.

¹³⁵² *UBSL*, nr 180.

¹³⁵³ APWr, Rep. 96, nr 1 (= *UBSL*, nr 236).

¹³⁵⁴ BG, s. 208.

¹³⁵⁵ APL, AmL II, nr 1139, p. I 28-29: 27 X 1472 Legnica.

¹³⁵⁶ AAWr, II b 3, p. 159-160.

¹³⁵⁷ JUJECZKA 2000, s. 44, poz. 343.

- d. Studiował w Pradze, gdzie w 1401 r. uzyskał bakalaureat *artium*, w 1404 licencjat, w 1405 rozpoczął studia prawnicze a od 1408 r. wykładał na wydziale sztuk¹³⁵⁸.
- f. 1399, 1414 presbiter.
- g. [12 VI 1399, 5 V 1414] *presbyter de Legnicz*, związany zapewne z kościołem św. Piotra¹³⁵⁹.

272.**a. JOANNES DE MERSEBURG**

- c. Zapewne krewny Jana Merseburg, krawca legnickiego w 1348 r.¹³⁶⁰
- g. [30 XI 1341] wikariusz kościoła Św. Grobu w Legnicy¹³⁶¹.

273.**a. JOANNES DE MERTSCHICZ**

- c. Legnica, rodzina mieszczańska pisząca się z pobliskich Mierczyc (niem. Mertschütz). Ojcem Jana był zapewne Ticz vel Taczko Mertschicz [1339-1348]¹³⁶², bratem Mikołaj Mertschicz [1358]¹³⁶³.
- f. 1351 presbiter.
- g. [30 XI 1341 - 29 XI 1352] wikariusz kościoła (od 1348) kolegiaty Św. Grobu w Legnicy¹³⁶⁴.
[30 XI 1351] pleban kościoła Św. Grobu w Legnicy¹³⁶⁵.
[24 XI 1356] altarysta w kościele św. Piotra w Legnicy, wraz z plebanem Mikołajem von Koschwicz (↓) kupuje od Gawina Abszczasz czynsze (4 grzywny i 1 wiardunek oraz 2 małdraty zboża) z Kunic¹³⁶⁶.

274.**a. JOANNES MOCHAW**

- c. Pochodził najprawdopodobniej z Legnicy, gdzie w 1451 r. Jorge Moche miał dom *sub muro* przy ul. św. Piotra¹³⁶⁷.
- g. [14 VII 1434] wikariusz przy kolegiacie Św. Grobu w Legnicy¹³⁶⁸.

275.**a. JOANNES MOLLER**

- g. [8 VI 1540] kapelan benedyktynek z klasztoru Bożego Ciała (Św. Krzyża) w Legnicy, prezentowany przez księżkę i konwent na altarię w Starym Zamku wakującą po śmierci Marcina Francisci¹³⁶⁹.

¹³⁵⁸ SCHÖNBORN 1933, s. 173.

¹³⁵⁹ APL, DmL, nr 188 (= *UBSL*, nr 379): 12 VI 1399 Legnica; Ibidem, nr 249 (= *UBSL*, nr 470): 5 V 1414 b.m.

¹³⁶⁰ *UBSL*, nr 151.

¹³⁶¹ APWr, Rep. 66, nr 132 (*SR*, nr 6718): 30 XI 1341 Legnica.

¹³⁶² APL, DmL, nr 48 (= *UBSL*, nr 113): 5 II 1339 Legnica (rajca); APL, DmL, nr 121 (= *UBSL*, nr 139): 12 X 1345 Legnica (wid. z 14 III 1369) (ławnik); *UBSL*, nr 151: 1348 Legnica (rajca).

¹³⁶³ *UBSL*, nr 209: 26 IX 1358 Legnica (ławnik).

¹³⁶⁴ APWr, Rep. 66, nr 132 (*SR*, nr 6718): 30 XI 1341 Legnica; *UBSL*, nr 186 (= *RŚI* II, nr 774): 29 XI 1352 Legnica.

¹³⁶⁵ *UBSL*, nr 180.

¹³⁶⁶ APL, DmL, nr 92 (= *UBSL*, nr 203; *RŚI* III, nr 160).

¹³⁶⁷ BG, s. 211.

¹³⁶⁸ APWr, Rep. 96, nr 9.

276.

a. **JOANNES DE NAMSLAVIA**

b. Dotychczasowe opracowania (Kuchendorf, Schindler, Dola) wydają się mylić przynajmniej trzy osoby:

1. Jana Namslau (zm. 1428), wywodzącego się z Prus, ale z rodziny pochodzącej zapewne ze Śląska, od 1389 w Rzymie jako papieski skryptor, tu uzyskał liczne beneficja, m.in.: kanonię warmińską, praską, wyszehradzką, poznańską, Św. Krzyża we Wrocławiu (tu był także scholastykiem)¹³⁷⁰.

2. Jana z Namysłowa, właściwego bohatera tego biogramu.

3. Jana Jenkwicz z Namysłowa (†), który niekiedy także występuje jako Jan z Namysłowa.

c. Namysłów.

d. Dwukrotnie [1407, 1409] występuje z tytułem magistra¹³⁷¹.

e. [7 V 1397] *magister et advocatus* w konsystorzu wrocławskim¹³⁷².

[10 IV 1404 - 16 XII 1409] *auditor causarum* w konsystorzu wrocławskim¹³⁷³.

[14 XI 1404 - 5 XI 1407] pisarz /notariusz (*curie nostre notarius*) w służbie biskupa Waclawa¹³⁷⁴.

g. [22 V 1405 - 20 I 1409] kanonik legnicki¹³⁷⁵. W 1409 r. książę Waclaw, biskup wrocławski, zatwierdził go w posiadaniu dóbr Żabice (Zewicz) należących do jego prebendy¹³⁷⁶.

[9 III 1409 - 9 X 1410] kanonik wrocławski¹³⁷⁷.

¹³⁶⁹ APWr, Rep. 66, nr 841; WISZEWSKI 2003, s. 370.

¹³⁷⁰ SBKW, s. 171.

¹³⁷¹ AAWr, dok. parafii w Żąbkowicach Śląskich, nr 37 (= KOPIETZ 1885, s. 24; BUWr, rkp. Akc. 1948/694, k. 22-24) : 24 I 1407 Otmuchów; APWr, Rep. 132d (Dep. rodziny von der Recke), nr 4: 20 I 1409 Legnica.

¹³⁷² APWr, Rep. 91, nr 381: 7 V 1397 Wrocław.

¹³⁷³ APWr, Rep. 125, nr 328: 10 IV 1404 Wrocław; APWr, Rep. 67, nr 760: 2 VI 1404 Otmuchów; AAWr, dok. parafii w Żąbkowicach Śląskich, nr 30: 8 X 1404 Otmuchów; APO, DmNamysłowa, nr 44: 31 VI 1405 Otmuchów; Ibidem, nr 45: 2 VIII 1405 Otmuchów; APWr, Rep. 91, nr 394: 14 X 1406 Wrocław; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 66: 1 VII 1407 Legnica; AAWr, dok. parafii w Żąbkowicach Śląskich, nr 41: 7 X 1407 Otmuchów; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 79: 24 X 1407 Legnica; CDS 36, s. 28-29, nr 101: 5 I 1408 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 290: 6 I 1408 Otmuchów; APO, DmNamysłowa, nr 59: 7 V 1408 Wrocław; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Lwówka Śląskiego), nr 34: 9 III 1409 Legnica; APWr, Rep. 67, nr 805: 4 V 1409 Wrocław; CDS 24, s. 170, nr 40: 16 XII 1409 Otmuchów.

¹³⁷⁴ APWr, Rep. 102, nr 236: 14 XI 1404 Otmuchów; APWr, Rep. 3, nr 783: 15 III 1406 Wrocław; APWr, Rep. 107, nr 69: 1 IX 1406 Nysa; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Paczkowa), nr 26: 5 XI 1407 Paczków.

¹³⁷⁵ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Lwówka Śląskiego), nr 15 (79): 22 V 1405 Legnica; APO, DmNamysłowa, nr 44: 31 VI 1405 Otmuchów; APWr, Rep. 107, nr 66: 4 IX 1405 Wrocław; APWr, Rep. 3, nr 783: 15 III 1406 Wrocław; APWr, Rep. 107, nr 69: 1 IX 1406 Nysa; CDSR II/11, nr 33: 8 IX 1406 Otmuchów; APWr, Rep. 91, nr 394: 14 X 1406 Wrocław; AAWr, dok. parafii w Żąbkowicach Śląskich, nr 37 (= KOPIETZ 1885, s. 24; BUWr, rkp. Akc. 1948/694, k. 22-24) : 24 I 1407 Otmuchów; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 66: 1 VII 1407 Legnica; AAWr, dok. parafii w Żąbkowicach Śląskich, nr 41: 7 X 1407 Otmuchów; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Paczkowa), nr 26: 5 XI 1407 Paczków; CDS 36, s. 28-29, nr 101: 5 I 1408 Otmuchów; APO, DmNamysłowa, nr 59: 7 V 1408 Wrocław; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Paczkowa), nr 27: 28 V 1408 Otmuchów; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Góry), nr 24: 18 VI 1408 Wrocław.

¹³⁷⁶ APWr, Rep. 132d (Dep. rodziny von der Recke), nr 4: 20 I 1409 Legnica.

277.

- a. JOANNES NEDIRLEYN**
b. Zmarł przed 30 VIII 1479 r.
c. Legnica, syn Jana Nedirleyn i jego żony Agnieszki. W 1451 r. Mikołaj Nedirleyn miał w mieście dom *uffin grabin*¹³⁷⁸.
f. Presbiter.
g. [IX 1468] wikariusz przy kolegiacie legnickiej, mianowany pierwszym altarystą nowofundowanej altarii NMP, św. Jana Ewangelisty i Andrzeja Apostołów, św. Urszuli, Katarzyny, Barbary, Doroty i Małgorzaty dziewic, św. Marii Magdaleny i św. Jadwigi w kościele NMP w Legnicy. Altaria ufundowana została z czynszów (12 grzywien) zapisanych testamentem przez Małgorzatę, wdowę po Janie Czymmermann, skądinąd siostrę Agnieszki Nedirleyn¹³⁷⁹. [Przed 30 VIII 1479] altarysta ołtarza w kaplicy św. Barbary w kościele parafialnym w Strzegomiu¹³⁸⁰.

278.

- a. JOANNES NOTARII**
c. Nysa (?)
d. Być może identyczny z Janem *Notarii de Nissa*, studentem lipskim od 1422¹³⁸¹.
g. [2 IX 1429] kapelan kościoła NMP w Legnicy¹³⁸².

279.

- a. JOANNES DE PANNWITZ**
b. Zmarł 1 VIII 1446 r., miejsce pochówku nie jest znane.
c. Śląska rodzina rycerska osiadła głównie w Kłodzkiem i księstwie głogowskim, zob. Maciej de Pannwitz (↓), Teodoryk de Pannwitz (↓) i Wolfram de Pannwitz (↓).
e. Przed 1405 *per annum vel duos* służył jako *vicarius seu capellanus regis*¹³⁸³.
f. Przed sakrą biskupią należał zapewne, jako kłodzaczanin, do archidiecezji praskiej. Jako kapelan miał niewątpliwie święcenia kapłańskie.
g. Przed wyniesieniem do godności biskupiej był m.in. (od 1386) plebanem w Krosnowicach k. Kłodzka (z prezentacji Wolframa von Pannwitz), później kolejno w Łomnicy (1396) i tytułem zamiany w Szalejowie Górnym (od 1405). To ostatnie beneficjum oddał w 1428 w zamian za altarię w kościele parafialnym w Bystrzycy Kłodzkiej¹³⁸⁴.

¹³⁷⁷ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Lwówka Śląskiego), nr 34: 9 III 1409 Legnica; APWr, Rep. 102, nr 312: 29 IX 1409 Otmuchów; CDS 24, s. 170, nr 40: 16 XII 1409 Otmuchów; APWr, Rep. 103, nr 125: 29 V 1410 Otmuchów; APWr, Rep. 123, nr 78: 25 VIII 1410 Brzeg; APL, DmL, nr 231 (= *UBSL*, nr 447): 9 X 1410: Legnica.

¹³⁷⁸ BG, s. 213.

¹³⁷⁹ AAWr, II b 3, p. 10.

¹³⁸⁰ APWr, Rep. 6, nr 179 (regest z inwentarza).

¹³⁸¹ CDSR II/16, s. 72.

¹³⁸² ZUM WINKEL 1908, s. 46.

¹³⁸³ VOLKMER / HOHAUS II, s. 202.

¹³⁸⁴ PROKOP 2002, s. 241.

Od 1431 biskup tytularny symboleński i sufragan wrocławski¹³⁸⁵.
 [1440 - 1441] pleban w Lubinie i kanonik legnicki¹³⁸⁶.
 [17 XI 1445] wikariusz generalny i oficjał biskupa wrocławskiego Konrada¹³⁸⁷.

280.**a. JOANNES (DE) PARCHEWICZ**

- c.** Pochodził najpewniej z Prochowic k. Legnicy (niem. Parchwitz), z rycerskiej rodziny właścicieli miasteczka. O ile ta atrybucja jest właściwa, niepewne dalej pozostaje, czy był on ostatnim z linii Iko Mironowica z Prochowic [1247-1283]¹³⁸⁸, palatyna legnickiego, którego potomkami byli kolejno Miron z Prochowic [1286-1295]¹³⁸⁹ także palatyn legnicki i kasztelan wrocławski, Stefan z Prochowic [1314-1354]¹³⁹⁰, Mirsan z Prochowic [1342]¹³⁹¹, i Piotr z Prochowic [1372-1383]¹³⁹². Ostatni z nich w 1383 r. sprzedał Prochowice księciu Ruprechtowi, który z kolei w 1400 r. odsprzedał je Ottonowi von Zedlitz, propłacie nowej linii panów na Prochowicach¹³⁹³.
- g.** [7 II 1405] kanonik legnicki¹³⁹⁴.
 [Przed 13 I 1424] zrezygnował na rzecz Jana Bogschicz (†) ze swych praw do kościoła św. Maurycego poza murami Wrocławia¹³⁹⁵.

281.**a. JOANNES PEISKER**

- g.** Do 26 IX 1524 kanonik legnicki i wikariusz przy kolegiacie Św. Krzyża we Wrocławiu. Utracił beneficja wraz z poślubieniem Korony, córki Zygmunta Ullmana¹³⁹⁶.

¹³⁸⁵ PFOTENHAUER 1889, s. 256; JUNGNITZ 1914, s. 43-49; SAMULSKI 1964, s. 91; PROKOP 2002, s. 240-241.

¹³⁸⁶ JUNGNITZ 1914, s. 44; KLOSE 1924, s. 52, 63, 486.

¹³⁸⁷ JUNGNITZ 1914, s. 46.

¹³⁸⁸ CETWIŃSKI 1982, s. 120-121.

¹³⁸⁹ CETWIŃSKI 1982, s. 150; SCHMILEWSKI 2001, s. 486.

¹³⁹⁰ APL, DmL, nr 12 (= *UBSL*, nr 38): 25 III 1314 Legnica; Ibidem, nr 38 (= *UBSL*, nr 94): 17 XI 1330 Legnica; Ibidem, nr 39 (= *UBSL*, nr 95): 11 IV 1331 Legnica; Ibidem, nr 40 (= *UBSL*, nr 97): 19 VII 1332 Legnica; Ibidem, nr 46 (= *UBSL*, nr 110): 21 I 1338 Legnica; *UBSL*, nr 147: 20 XII 1346 Wrocław; *UBSL*, nr 153: 22 IV 1348 Wądroże; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 34: 17 VI 1348 Złotoryja; APL, DmL, nr 70 (= *UBSL*, nr 156): 16 X 1348 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 10 (= *UBSL*, nr 161; *RŚI* II, nr 117): 7 IX 1349 Legnica; Ibidem, nr 12 (= *UBSL*, nr 164; *RŚI* II, nr 164): 31 X 1349 Legnica; Ibidem, nr 13 (= *UBSL*, nr 165; *RŚI* II, nr 172): 14 XI 1349 Legnica; AAWr, dok. DD.36 (= *RŚI* II, nr 409): 1 I 1351 Wrocław; APL, DmL, nr 76 (= *UBSL*, nr 178): 8 XI 1351 Legnica; AAWr, dok. BB.55b (= *RŚI* II, nr 666): 12 IV 1352 Brzeg; APWr, Rep. 91, nr 319 (= *RŚI* II, nr 1063): 29 IV 1354 Legnica.

¹³⁹¹ APL, DmL, nr 55 (= *UBSL*, nr 125): 23 VI 1342 Legnica; Ibidem, nr 59 (= *UBSL*, nr 129): 12 XI 1342 Legnica.

¹³⁹² APL, DmL, nr 127 (= *UBSL*, nr 278): 2 XII 1372 Legnica; Ibidem, nr 132-133 (= *UBSL*, nr 284-285): 6 II 1373 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 47 (= *UBSL*, nr 287): 22 II 1373 Legnica.

¹³⁹³ TSCHERSICH 1927, s. 296-297; ZEDLITZ UND NEUKIRCH 1938, tabl. 21

¹³⁹⁴ APL, AmL II, nr 1139, p. IV 1 (= *UBSL*, nr 411): 7 II 1405 Legnica.

¹³⁹⁵ MVB VII, nr 1155.

282.

a. **JOANNES DE PETIRWICZ**

b. Zmarł pomiędzy 22 VIII a 9 XI 1390 r.¹³⁹⁷

c. Ząbkowice Śląskie (?)

W 1372 Andrzej *de Baschyno* sprzedał Wincentemu i Mikołajowi *de Petirwicz* 7 łanów in Baschin¹³⁹⁸.

g. Do 1390 kanonik legnicki, wikariusz i altarysta w katedrze wrocławskiej. Testamentem ufundował dwa ministeria (mieli je objąć jego stryjeczni bracia Herman i Ambroży) ołtarza w nowej kaplicy kościoła parafialnego w Ząbkowicach Śląskich¹³⁹⁹.

283.

a. **JOANNES PILCZ (PULCZ)**

g. [17 VIII 1380] kanonik legnicki. *Nomine prebende sue* posiadał 30 grzywien czynszu ze wsi Żabice w okręgu legnickim¹⁴⁰⁰.

284.

a. **JOANNES POMER**

c. Chojnów (?), zob. Andrzej Pomer (↑).

d. lic. decr. (Lipsk?)

g. [19 III 1510] kanonik legnicki i zarządca należących do kolegium NMP w Lipsku dóbr w Tyńcu Wielkim k. Legnicy¹⁴⁰¹.

285.

a. **JOANNES DE PRATO (VON DER WESEN)**

c. O rodzinie zob. Gunther de Prato (↑).

g. [20 III 1407 - 16 XII 1411] prepozyt opactwa Bożego Ciała w Legnicy¹⁴⁰².

[25 X 1418 - 6 VII 1426] pleban w Taczalinie k. Legnicy¹⁴⁰³, wymieniany w aktach papieskich wśród osób, które brały udział w pobiciu i bezprawnym uwięzieniu ks. Aleksego Crokaw z Legnicy 19 V 1415¹⁴⁰⁴.

286.

a. **JOANNES PREVIL**

g. [1 XII 1356] nieznanego rangi duchowny kościoła NMP w Legnicy, wraz z plebanem Wolframem von Pannwitz (↓) nadał temu kościołowi rentę pieniężną i w zbożu¹⁴⁰⁵.

¹³⁹⁶ POL III, s. 36: 26 IX 1524 hat Johannes Peisker, Vikarius zum heil. Kreuz, Thumherr zu Liegnitz, Jungfrau Coronam, Herren Siegmund Ullmanns Tochter, zur Ehe genommen.

¹³⁹⁷ AAWr, dok. parafii z Ząbkowicach Śląskich, nr 23: 9 XI 1390 Wrocław (zatwierdzenie testamentu z 22 VIII 1390).

¹³⁹⁸ APWr, Rep. 91, nr 349: 19 XII 1372 Wińsk.

¹³⁹⁹ Ibidem.

¹⁴⁰⁰ APWr, Rep. 132d (Dep. rodziny von der Recke), nr 3: 17 VIII 1380 Legnica.

¹⁴⁰¹ APL, AmL II, nr 1139, p. I 106-107.

¹⁴⁰² APL, AmL II, nr 1139, p. IV 4 (= UBSL, nr 426): 20 III 1407; APWr, Rep. 93, nr 81: 4 X 1408 Legnica; APL, AmL II, nr 491, p. 60v: 1409; APWr, Rep. 93, nr 83: 24 IV 1410 b.m.; Ibidem, nr 87: 16 XII 1411 Legnica; por. WISZEWSKI 2003, s. 369.

¹⁴⁰³ AAWr, dok. chron. 25 X 1418 Legnica (= JUNGWITZ 1899, s. 398).

¹⁴⁰⁴ MVB VII, nr 464: 21 VII 1419, nr 1613: 6 VII 1426 (= RG IV/1, k. 68-69).

287.**a. JOANNES DE PRUSNITZ**

- b.** Zmarł przed 29 X 1364, kiedy to o wakujący po jego śmierci kościół św. Piotra spór toczyli Mikołaj Crapicz (↓) i Piotr z Brzegu (↓)¹⁴⁰⁶. O ile można wierzyć tej informacji (częściowo tylko potwierdza ją dokument legnickiej RM z 1372 mówiący o czynszach należących niegdyś do Jana Pruznicz)¹⁴⁰⁷, odrzucić należałoby proponowaną przez G. SCHINDLERA identyfikację z imiennikiem, ołunieckim [1376]¹⁴⁰⁸ i praskim kanonikiem katedralnym [1375-1380] i wikariuszem generalnym [1377-78] tamtejszej archidiecezji¹⁴⁰⁹.
- c.** Najprawdopodobniej należał do piszącej się z Prusic w oleśnickim linii możnego rodu Bibersteinów¹⁴¹⁰. Jego siostrą była Elżbieta, w 1363 r. wdowa po Apeczce z Twardocic k. Złotoryi, która ofiarowała kościołowi św. Piotra w Legnicy 8 skojców czynszu z sołectwa Nowej Wsi Grodziskiej¹⁴¹¹.
- e.** [1356-1364] *custos sigillorum imperialium* na dworze cesarza Karola IV¹⁴¹².
- f.** 1359 clericus Wratislaviensis dioecesis¹⁴¹³.
1363 presbiter Wratislaviensis dioecesis¹⁴¹⁴.
- g.** [26 IX 1358 - 26 V 1359] kanonik wrocławski¹⁴¹⁵. Z nieznanych przyczyn utracił to beneficjum skoro w 1361 i 1363 za pośrednictwem Jana biskupa z Lutomyśla i cesarza Karola IV starał się o prowizję apostolską na kanonikat *sub expectatione prebendae* w katedrze wrocławskiej (za drugim razem zastrzegając, że jeśli uzyska *dignitas*, to zrezygnuje z probostwa w Legnicy)¹⁴¹⁶. Do 1359 altarysta ołtarza *in aurora sancte Marie* w katedrze praskiej. Musiał zrezygnować po objęciu parafii w Legnicy¹⁴¹⁷. [26 V 1359 - 28 XII 1363] pleban kościoła św. Piotra w Legnicy. Beneficjum zdobył *auctoritate ordinaria*¹⁴¹⁸. Przynajmniej w 1362 r. rezydował w Legnicy.

288.**a. JOANNES PUNITZ**

- b.** Zob. Jan Gorritz (↑).

¹⁴⁰⁵ RŚI III, nr 383.

¹⁴⁰⁶ MVB III, nr 408; 29 X 1364.

¹⁴⁰⁷ APL, DmL, nr 129 (= *UBSL*, nr 280); 28 XII 1372 Legnica.

¹⁴⁰⁸ ZEMEK 1945, nr 269d, 287.

¹⁴⁰⁹ SCHINDLER 1938, s. 325.

¹⁴¹⁰ JUREK 1998, s. 200.

¹⁴¹¹ APL, AmL II, nr 1139, p. I 47 (= *UBSL*, nr 134; RŚI I, nr 135); 28 XII 1363 Legnica, w obu edycjach błędna data 1343.

¹⁴¹² RŚI IV, nr 311; MVB II, nr 1213; MVB III, nr 110; SCHINDLER 1938, s. 324-325; ZEMEK 1945, nr 269d, 287.

¹⁴¹³ RŚI IV, nr 659.

¹⁴¹⁴ MVB III, nr 110.

¹⁴¹⁵ APWr, Rep. 33, nr 1A, p. 144-147 (= RŚI IV, nr 200); 26 IX 1358 Wrocław; HEYNE I, s. 693 (= RŚI IV, nr 323); 27 XII 1358 Wrocław; MVB II, nr 951; 26 V 1359; SCHINDLER 1938, s. 324-325.

¹⁴¹⁶ MVB II, nr 1213; MVB III, nr 110

¹⁴¹⁷ MVB II, nr 951; 26 V 1359, nr 971; 17 VI 1359, nr 1035-1036; 28 I 1360.

¹⁴¹⁸ MVB II, nr 951; 26 V 1359, nr 1035-1036; 28 I 1360, nr 1213; 30 V 1361; APL, AmL II, nr 1139, p. III 19 (= *UBSL*, nr 235); 6 XI 1362 Legnica; MVB III, nr 110; 17 IV 1363; APL, AmL II, nr 1139, p. I 47 (= *UBSL*, nr 134; RŚI I, nr 135); 28 XII 1363 Legnica, w obu edycjach błędna data 1343; por. SCHÖNBORN 1935, s. 18; JUJECZKA 2000, s. 11.

- c. Wrocław (?), w 1534 w pojawia się w jaworskich aktach Adam Punitz, mieszczanin wrocławski, być może krewny kanonika¹⁴¹⁹.
- d. Licencjusz prawa kanonicznego.
- g. [1512-1533] pleban w Jaworze¹⁴²⁰.
Do 1524 kanonik legnicki, zrezygnował, a na jego miejsce wszedł do kapituły Walenty Krautwald¹⁴²¹.

289.

- a. **JOANNES RAKEWICZ**
- c. Być może należał do osiadłej w księstwie głogowskim rycerskiej rodziny Rackwitz¹⁴²².
- g. [10 XII 1443] kanonik legnicki, znany tylko z jednego dokumentu gdy świadczy na dokumencie ks. legnickiej Elżbiety¹⁴²³.
[5 V 1447] kanonik brzeski¹⁴²⁴.

290.

- a. **JOANNES REBIR**
- b. Zmarł przed 15 I 1520.
- g. Do 1520 mansjonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej¹⁴²⁵.

291.

- a. **JOANNES DE RECHENBERG**
- b. Zmarł zapewne przed grudniem 1498 r., kiedy na probostwie chojnowskim potwierdzony jest Walenty Werisch (↓).
- c. O rodzinie zob. Teodoryk von Rechenberg (↓). Jan pochodził najprawdopodobniej z podchojnowskiego Pątnowa, którego właścicielem był w 1467 i 1491 r. Hannos Rechenberg¹⁴²⁶.
- g. 22 IV 1489 - [przed 10 I 1497] kanonik legnicki, z prezentacji księżnej Ludmiły objął beneficjum wakujące po śmierci Jerzego Piscatoris (↑). Zrezygnował, a kanonię objął Jan von der Heide¹⁴²⁷.

¹⁴¹⁹ CDS 35, s. 156, nr 538: 23 I 1534.

¹⁴²⁰ CDS 35, s. 153, nr 525: 5 I 1528, Jan Punitz, pleban jaworski, licencjusz prawa kanonicznego (der heil. Rechte) występuje wraz z RM Jawora jako strona w sporze z Hansem Nymptsch von Peterwitz; SCHÖNAICH 1903, s. 89, 186.

¹⁴²¹ APL, AmL II, nr 1103, p. 28v: *Anno 1524. Die 11. Julij investitus est Venerabilis Vir Dominus Valentinus Krautwaldt Canonicus Nissensis ad Canonicatum et Praebendam in Ecclesia Lignic: vacantem per liberam resignationem D. Joannis Punitz ultimi eorundem Canonici et Praebendati ad praesentationem Illustris Principis et DD. Friderici.*

¹⁴²² BERNHOFEN 1939, s. 90.

¹⁴²³ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 104: 10 XII 1443 Legnica.

¹⁴²⁴ CDS 9, s. 131, nr 920; BERNHOFEN 1939, s. 90.

¹⁴²⁵ APL, AmL II, nr 1103, p. 28v: *Anno 1520. Die 15. Januarij investitus est D. Joannes Czernaw Wratislaviensis Dioecesis Presbyter ad Mansionariam Capellae B. M. Virginis choro Ecclesiae Collegiatae S. Sepulchri Dominici Lignicen: annexae per mortem olim D. Joannis Rebir ad praesentationem Domini Friderici Ducis Ligni: Breg: ac inferioris Silesiae supremi Capitanei.*

¹⁴²⁶ APL, AmL II, nr 1139, p. I 41-42; APL, DmL, nr 617.

¹⁴²⁷ APL, AmL II, nr 1103, p. 25r: *Anno 1489. Die 22. April: investitus est Dominus Ioannes Rechenberg ad Canonicatum et Prabendam in Ecclesia Collegiata Lignicens: vacantem per mortem Georgij Piscatoris ultimi, et immediati eorundem Canonicatus et Prabendae Canonici ad praesentationem Illustris Principis et DD. Ludmillae Ducissae Silesiae Legnicens: Goldbergens: ius*

1491 testamentem burmistrza legnickiego Piotra Thomas wyznaczony na pierwszego altarystę ołtarza NMP i św. Doroty w kościele parafialnym w Pątnowie k. Chojnowa, który miał być ufundowany z pozostawionych legatów. Patronem altarii miał zostać Jan Rechenberg z Pątnowa¹⁴²⁸.
[18 IV 1497] pleban w Chojnowie¹⁴²⁹.

292.

a. **JOANNES RENKERI**

g. [13 X 1316] wicepleban kościoła św. Piotra w Legnicy¹⁴³⁰.
[3 VI 1363] kanonik legnicki¹⁴³¹.

293.

a. **JOANNES REYNHARDI**

g. [11 III 1443] wikariusz przy kolegiacie legnickiej¹⁴³².

294.

a. **JOANNES RICHINBACH DE LUBAVIA**

c. Löbau, Łużyce.

f. Należał niewątpliwie do diecezji miśnieńskiej

g. [13 XI 1402] kanonik budziszynski, prosi o prowizję apostolską na jedną z „większych prebend” w swojej kapitule (sam ma jedną ze „średnich”), ma dodatkowo trzy altarie *sine cura*: św. Anny w katedrze wrocławskiej, św. Mikołaja i Marcina w kolegiacie legnickiej i św. Mikołaja w Senftenberg w diecezji miśnieńskiej¹⁴³³.

295.

a. **JOANNES ROSEMAN**

c. Jako notariusz publiczny pisał się z Legnicy, wiadomo też, że miał brata Mikołaja (zm. p. 1446)¹⁴³⁴, który po jego śmierci przejął prawa do zakupionych w 1413 od legnickiej RM czynszów¹⁴³⁵. Nazwisko Roseman nie pojawia się jednak wśród legnickich posesjonatów, potwierdzone jest natomiast w Chojnowie, gdzie Hans Roseman był w 1424 i 1428 r. burmistrzem, a później ławnikiem (1421, 1426, 1429, 1433-1436, 1439) i dwukrotnie (1430, 1437) wój-

---

Patronatus dictorum Canonicatus et Prabendae obtinentis; Ibidem, p. 26v: Anno 1497. Die 10. Januarij investitus est D. Joannes Heider de Lignitz Clericus nostrae Dioecesis super Canonicatu in Ecclesia Collegiata Lignicen: vacantem per liberam resignationem D. Joannis Rechenberg immediati eorundem Praebendati ad praesentationem Illustris Principis D. D. Ludmillae Lignicens: jus Patronatus obtinentis.

¹⁴²⁸ APL, DmL, nr 617: 2 X 1491.

¹⁴²⁹ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 229.

¹⁴³⁰ APWr, Rep. 67, nr 161 i 162 (= SR, nr 3261).

¹⁴³¹ APWr, Rep. 96, nr 1 (= UBSL, nr 236).

¹⁴³² APWr, DmWr, nr 2827: 11 III 1443 Legnica.

¹⁴³³ MVB V/2, nr 1981.

¹⁴³⁴ BZ, nr 294.

¹⁴³⁵ BZ, nr 167.

tem¹⁴³⁶. Podobnie w 1413 r. do matrykuły lipskiej wpisuje się *Georgius Roseman de Haynovia*¹⁴³⁷. Jeszcze w XIV w. nieznanego stanu Mikołaj Roze-
man pojawia się dwukrotnie [1367, 1380] w otoczeniu księcia legnickiego
Ruprechta, za pierwszym razem jako skryba¹⁴³⁸. Z lat 1488-1491 mamy po-
twierdzenie o Tomaszu Roseman ze Złotnik k. Legnicy, poddanym legnickich
benedyktyniek¹⁴³⁹.

- e. [1399 - 1413] prokurator i notariusz publiczny w konsystorzu wrocław-
skim¹⁴⁴⁰.
[1405] notariusz publiczny¹⁴⁴¹.
- f. 1405 clericus Wratislaviensis dioecesis¹⁴⁴².
- g. [1413 - 30 V 1418] kanonik legnicki¹⁴⁴³.

296.

- a. **JOANNES ROTHMAN (RATMAN)**
- b. Zmarł 10 VIII 1490 r., pochowany w kościele w Ulesiu¹⁴⁴⁴.
- d. Z księgozbioru zachowały się jedynie cztery tomy *Summy teologicznej* Antoni-
nusa z Florencji, ofiarowane mu testamentem przez Zygmunta Atcze pod wa-
runkiem, że sam przeznaczy je dla biblioteki kościoła św. Piotra w Legnicy¹⁴⁴⁵.
- g. [1482 - 20 I 1483] kaznodzieja w kościele św. Piotra w Legnicy¹⁴⁴⁶.
[Po 1483] - 1490 pleban w Ulesiu k. Legnicy.

297.

- a. **JOANNES RUCKER**
- b. Zmarł przed 18 VII 1500 r., kiedy to jego miejsce w kapitule legnickiej zajął
Mikołaj Hoffman (↓), miesiąc później Jerzy Bobersberg (↑) otrzymał wakują-
cy po nim ołtarz w kolegiacie¹⁴⁴⁷.

¹⁴³⁶ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 105: 4 VII 1428 (burmistrz), nr 107: 7 III 1430 (wójt),
nr 108: 8 I 1431 (wójt), nr 118: 10 XII 1437 (wójt); SCHOLZ 1869, s. 296.

¹⁴³⁷ CDSR II/16, s. 42.

¹⁴³⁸ APL, DmL, nr 117 (= *UBSL*, nr 254): 25 XI 1367 Legnica; Ibidem, nr 147 (= *UBSL*, nr 310): 27
III 1380 Legnica.

¹⁴³⁹ APWr, Rep. 93, nr 177, 178, 181.

¹⁴⁴⁰ APWr, Rep. 57, nr 93: 1399 Wrocław; APWr, Rep. 67, nr 794: 3 X 1408 Wrocław; LUSCHEK
1940, s. 187.

¹⁴⁴¹ AAWr, dok. p. 58; LUSCHEK 1940, s. 187.

¹⁴⁴² AAWr, dok. N.23.

¹⁴⁴³ BZ, nr 167: 1413; APL, AmL II, nr 491, p. 74rv: 30 V 1418.

¹⁴⁴⁴ BUWr, rkp. R 771, p. 149v; BUWr, rkp. Akc. 1950/781; EHRARDTS 1789, s. 320: [Ulesie, kościół
parafialny] *Hic jacet tuus, Sancte Martine, Capellanus, Johannes Rothmann, Ecclesiam qui
Tuam Populumque rexit. Anno Domini Millesimo CCCC.LXXXX in die S. Laurentii obiit Domi-
nus Johannes Rothmann, Rector Ecclesiae in Waldaw hic sepultus.*

¹⁴⁴⁵ BUWr, XV F 69/I-IV (KOCOWSKI I, nr 186; JUJECZKA 2000, s. 80, poz. 293-296, s. 97): Antoninus
Florentinus, *Summa Theologica*, Pars I-IV, Nürnberg, Antonius Koberger, 1477-1479, 2°

¹⁴⁴⁶ Rothman był na pewno kaznodzieją w czasie śmierci prepozyta Zygmunta Atcze (zob. przypis
wyżej); APL, AmL II, nr 1139, p. II 7: 20 I 1483 Legnica.

¹⁴⁴⁷ APL, AmL II, nr 1103, p. 26v-27r: *Anno 1500. Die 18. Augusti investitus est honorabilis Vir D.
Georgius Bobersberg Canonicus Ecclesiae Collegiatae S. Sepulchri Dominici in Lignitz ad altare
omnipotentis Dei ejusque Matris Mariae et SS. Andreae et Bartholomaei Apostolorum fata situm,*

- c. Nysa.
- d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr letni 1457 r. jako *Johannes Rucker de Niesßen* i po roku nauki został bakałarzem¹⁴⁴⁸. Od 1463 r. kontynuował studia w Erfurcie, gdzie w 1466 uzyskał magisterium *artium*, z którym występował później jako kanonik¹⁴⁴⁹. Pozostawił kapitule legnickiej swój księgozbiór, z którego do dziś zachowało się 7 tomów, między innymi dzieła Gersona, Seneki, Tomasza z Akwinu i Izydora¹⁴⁵⁰.
- g. [8 II 1471] - 1500 kanonik legnicki¹⁴⁵¹. Miał też w kolegiacie altarię NMP i św. Andrzeja i Bartłomieja (z prezentacji kapituły)¹⁴⁵².

298.

- a. **JOANNES RULLUS DE CRACOVIA**
- b. Zmarł w VI 1532 r. we Wrocławiu.
- c. Pochodził z Krakowa, z osiadłej tu w II poł. XV w. alzackiej rodziny. Matka pochodziła z Legnicy, być może z rodziny Domnigk (zob. niżej), jego przyrodnim bratem był osiadły w Głogowie Sebastian Puschel.
- d. Studia rozpoczął w 1517 r. we Wiedniu, ale po jednym semestrze wrócił do Krakowa i tu kontynuował studia od 15 X 1518 jako *Johannes Wenceslai de Cracovia*. Uczeń znanych krakowskich humanistów Walentego Ecka i Leonarda Coxa, dzięki którym zaliczał się do jednych z pierwszych miejscowych badaczy starożytności i znawców greki, inspirowanych silnie pracami Erazma z Rotterdamu i Filipa Melanchtona. Prócz drobnych, rozproszonych wierszy łacińskich nie stworzył żadnego oryginalnego dzieła. Studia zakończył magisterium *artium*¹⁴⁵³. Od 1527 r. rektor gimnazjum przy kościele św. Marii Magdaleny we Wrocławiu, w 1529 bez powodzenia starał się o katedrę grecoistyki w Akademii Lubrańskiego w Poznaniu. Swoją bardzo okazałą bibliotekę zapisał testamentem wrocławskiej RM¹⁴⁵⁴.
- f. 1529 clericus Cracoviensis dioecesis.

---

vacantem per mortem Magistri Joannis Rucker ultimi et immediati ejusdem Rectoris, ad praesentationem Dominorum Capituli Ecclesiae ejusdem ius Patronatus dicti altaris habere praetendentium et obtinuit idem D. Georgius dispensationem ad tenendum idem beneficium unam cum Canonicatu in supradicta Ecclesia Collegiata ad tempora vitae. Actum ut supra; Ibidem, p. 27r: Anno 1500. Die 18. Julij investitus est D. Nicolaus Hoffman Theologiae Baccalaureus ad Canonicatum et Praebendam in Ecclesia Collegiata in Lignitz vacantem per mortem olim D. Joannis Rucker ad praesentationem Illustris Principis, et DD. Ludmillae Ducissae Silesiae Lignicens: Brigens: Jus Patronatus eorundem obtinentis.

¹⁴⁴⁸ CDSR II/16, s. 205, II/17, s. 173.

¹⁴⁴⁹ BAUCH 1906, s. 327.

¹⁴⁵⁰ BUWr, XV F 638 (KOCOWSKI I, nr 2744; JUJECZKA 2000, s. 66, poz. 143); BUWr, XV F 662/I-III (KOCOWSKI I, nr 1152, III, nr po 3116; JUJECZKA 2000, s. 61, poz. 98); BUWr, XV F 1146 (KOCOWSKI III, nr 3035, 3064, 3229; JUJECZKA 2000, s. 77, poz. 262); BUWr, XV F 1184 (KOCOWSKI III, nr 3235; JUJECZKA 2000, s. 91, poz. 434); GEMOLL 1900a, nr 29.

¹⁴⁵¹ APL, AmL II, nr 1139, p. I 30-31: 8 II 1471 Legnica, kanonik Jan Rucker obecny na posiedzeniu kapituły.

¹⁴⁵² APL, AmL II, nr 1103, p. 26v-27r (zob. wyżej).

¹⁴⁵³ APL, DmL, nr 745-746.

¹⁴⁵⁴ BAUCH 1901, s. 15-25 (tu edycja testamentu i komentarz); IDEM 1907, s. 166-167; BARYCZ 1982, s. 131-140; IDEM 1991.

- g. Od 1529 altarysta ołtarza Św. Apostołów i Trzech Króli w kościele św. Piotra w Legnicy (jako patron występuje Szymon Scholtz Lavius *nomine tutorio* swojej żony Barbary, córki zmarłego Jana Domnigk z Legnicy). Pierwsza próba objęcia beneficjum, wakującego wówczas po śmierci Jerzego Jeschke (†) odbyła się 31 I 1529¹⁴⁵⁵, ale z nieznanymi powodami otrzymał je wówczas kanonik Piotr Niring (↓), który zrezygnował przed 4 X tego samego roku. Wówczas (być może w oparciu o nową prezentację), Maciej Foyt oficjał generalny biskupa wrocławskiego Jakuba zezwolił na wprowadzenie kandydata w beneficjum¹⁴⁵⁶. W lutym 1530 r. Sebastian Puschel z Głogowa (brat przyrodni) przekazał mu dochody altarii¹⁴⁵⁷.

299.

a. **JOANNES DE RUSSINDORF**

- c. Śląska rodzina rycerska pisząca się z Rusinowej k. Wałbrzycha (niem. Rausendorf). W XIV w. osiadli w okolicach Bolesławca i Lwówka. W 1322 r. bracia Syffrid, Mikołaj i Jan von Ruzkidorf posiadali wioskę Benotendorf. Z tej trójki Syffrid w latach 1349-1352¹⁴⁵⁸ widoczny w otoczeniu legnickiego księcia Waclawa (później w służbie książąt świdnickich - 1354 burgrabia Gryfu, 1369 burgrabia Lwówka)¹⁴⁵⁹, Jan zapewne identyczny z późniejszym kanonikiem¹⁴⁶⁰. Ich bliskim krewnym musiał być Wincenty, ok. 1369 r. burgrabia Gryfu, a od 1385 r. burgrabia Fünfhausen¹⁴⁶¹.
- g. [5 V 1347 - 8 XII 1361] kanonik w kapitule Św. Krzyża we Wrocławiu. Do 1358 r. posiadał tu też jedną z altarii¹⁴⁶².
[3 VI 1363 - 25 IX 1372] kanonik legnicki¹⁴⁶³. W 1372 wraz z wikariuszami kolegiaty Św. Krzyża we Wrocławiu zawarł transakcję w sprawie zakupu mszału¹⁴⁶⁴.

300.

a. **JOANNES DE SAGAN**

- c. Żagań
- e. [3 - 9 II 1430] pisarz w służbie księcia legnickiego Ludwika II (widoczny w jego otoczeniu od 1420 r.)¹⁴⁶⁵.
- g. [19 V 1415 - 3 II 1430] kanonik legnicki¹⁴⁶⁶, wymieniany w aktach papieskich wśród osób, które brały udział w pobiciu i bezprawnym uwięzieniu ks. Alek-

¹⁴⁵⁵ APL, DmL, nr 745: 31 I 1529 Legnica.

¹⁴⁵⁶ APL, DmL, nr 746: 4 X 1529 Wrocław.

¹⁴⁵⁷ APL, DmL, nr 747: 22 II 1530 Legnica.

¹⁴⁵⁸ RŚ/II, nr 142, 599.

¹⁴⁵⁹ ADAMSKA-HEŚ 2001, s. 217-218, 222.

¹⁴⁶⁰ KUCHENDORF 1937, s. 118.

¹⁴⁶¹ ADAMSKA-HEŚ 2001, s. 217-218.

¹⁴⁶² KUCHENDORF 1937, s. 118.

¹⁴⁶³ APWr, Rep. 96, nr 1 (= *UBSL*, nr 236).

¹⁴⁶⁴ APWr, Rep. 132a (Dep. parafii w Lwówku Śląskim), nr 9.

¹⁴⁶⁵ APL, AmL II, nr 1139, p. I 14-15 (= *UBSL*, nr 596): 3 II 1430 Legnica; *UBSL*, nr 597: 9 II 1430 Legnica.

sego Crokaw z Legnicy 19 V 1415. Formalnie pozbawiony z tego powodu prebendy (1426), faktycznie jej jednak nie utracił, zapewne wskutek poparcia księcia Ludwika II¹⁴⁶⁷.

301.**a. JOANNES SAOPOLD**

g. [18 V 1426] wikariusz przy kolegiacie Św. Grobu w Legnicy¹⁴⁶⁸.

302.**a. JOANNES SCHEWERLEIN (JUNIOR)**

b. Urodzony w 1461 r., zmarł 2 IV 1516, pochowany w katedrze wrocławskiej¹⁴⁶⁹.

c. Wrocław, syn rajcy i patrycjusza Bartłomieja Scheuerlein i Doroty Mümmeler¹⁴⁷⁰, kanonikami katedralnymi byli także jego stryj Jan senior (zm. 1476) i brat Bartłomiej (zm. 1500)¹⁴⁷¹.

d. Studiował w Rzymie, gdzie miał być domownikiem kardynała „Gulielma” (Wilhelma) od św. Marka, w rzeczywistości najpewniej znanego skądinąd na Śląsku Marka Barbo (on w latach 1467-1490 był kardynałem-prezbiterem tytułu św. Marka), który w 1478 r. wystarał się dla niego o prowizję apostolską na kanonikat wrocławski. Od 1479 r., już jako kanonik, kontynuował studia w Bolonii, zakończył je doktoratem *decretorum*¹⁴⁷².

g. [Po 1478] - 1516 kanonik katedralny we Wrocławiu, z prowizji apostolskiej (1478). Po raz pierwszy rzeczywiście zasiadał w kapitule w 1484 r., na stałe rezydował od 1492 r. W latach 1500-1512 potwierdzony jako wikariusz generalny i oficjał biskupów Jana IV Rotha i Jana V Thurzo¹⁴⁷³.

[Ok. 1480] - 1516 prepozyt opolski¹⁴⁷⁴.

[1491] - 1516 archidiakon głogowski¹⁴⁷⁵. Starał się o to beneficjum od czasu śmierci w 1487 Kacpra Junge (już w styczniu tego roku złożył zobowiązanie annatowe)¹⁴⁷⁶.

¹⁴⁶⁶ CDS 32, s. 47-48, nr 20: 4 IV 1420; APL, DmL, nr 286 (= *UBSL*, nr 528): 22 XII 1421 b.m., Franczko Bothener pan na Kozowie (Kossow) stwierdza, że Piotr Keppenbard sprzedał pół grzywny z łąnu ziemi Janowi z Żagania, kanonikowi legnickiemu; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 92: 15 V 1422 Legnica; APL, AmL II, nr 1201, p. 365 (= *UBSL*, nr 539): 16 XII 1423 Legnica; APL, DmL, nr 299 (= APL, AmL II, nr 1201, p. 223; *UBSL*, nr 543): 11 IV 1424 Legnica; APL, DmL, nr 305 (= APL, AmL II, nr 1139, p. 18-19; *UBSL*, nr 550): 4 XII 1424 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 102: 25 III 1425 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 105: 19 II 1428 Legnica; APL, AmL II, nr 1139, p. I 14-15 (= *UBSL*, nr 596): 3 II 1430 Legnica.

¹⁴⁶⁷ MVB VII, nr 464: 21 VII 1419, nr 1613: 6 VII 1426 (= RG IV/1, k. 68-69). Prowizje wystawione na kanonię formalnie wakującą po depozycji Jana z Żagania: MVB VII, nr 510, 1440, 1490, 1495, 1730.

¹⁴⁶⁸ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 59.

¹⁴⁶⁹ O nagrobku zob. CZECHOWICZ 2003, s. 192-193;

¹⁴⁷⁰ PUSCH IV, s. 83.

¹⁴⁷¹ DOLA 1983, s. 391-392.

¹⁴⁷² PFOTENHAUER 1895, s. 273; KNOD 1899, s. 488, nr 3309; SCHÖNBORN 1933, s. 179; GOTTSCHALK 1934, s. 67; ZIMMERMANN 1938, s. 498-499.

¹⁴⁷³ ZIMMERMANN 1938, s. 498-499; DOLA 1983, s. 392;

¹⁴⁷⁴ VELDTRUP 1995, s. 32; MPV X, nr 926.

¹⁴⁷⁵ HELLMANN 1938, s. 17-18; GERLIC 1993, s. 244-245; IDEM 1996, s. 252.

[9 XI 1500] - 1516 kanonik legnicki (z prezentacji książęcej), doposażył swoją prebendę zakupem 2,5 węgierskich guldenów rocznego czynszu od RM Jawora¹⁴⁷⁷. Jego następcą na kanonii został 14 IV 1516 Jan Dambrenstu¹⁴⁷⁸. Miał ponadto (według zapisu na epitafium) kanonie w Augsburgu i Trydencie.

303.

a. JOANNES SCHOBER DE LEGNICZ

- b. Zmarł 19 IX 1496 r., pochowany w katedrze wrocławskiej, gdzie jeszcze w XVII w. znajdował się jego nagrobek (*monumentum*)¹⁴⁷⁹.
- c. Legnica, syn zamożnego mieszczanina Jana Schober [1440-1468]¹⁴⁸⁰, być może tożsamego z imiennikiem, który ok. 1453 r. zadeklarował chęć wstąpienia do Zakonu Braci Mniejszych (żona Agnieszka miała wstąpić do klarysek)¹⁴⁸¹. Drugim synem tej pary był Mikołaj Schober, w 1469 r. mistrz jednego ze szpitali w Legnicy¹⁴⁸². W 1480 obaj bracia kupili folwark w Dornbusch (obecnie w granicach Legnicy), pozbyli się go 10 lat później¹⁴⁸³.
- d. Immatrykulowany w 1458 r. w Krakowie, kontynuował studia od 1462 r. w Lipsku¹⁴⁸⁴ i od 1466 r. w Erfurcie¹⁴⁸⁵, gdzie po dwóch latach uzyskał baka-laureat. W 1478 r. już jako kanonik wrocławskiej kapituły świętokrzyskiej rozpoczął studia w Rzymie, zakończone ostatecznie doktoratem *decretorum*¹⁴⁸⁶.
- g. [16 X 1473] - 1496 kanonik w kolegiacie Św. Krzyża we Wrocławiu¹⁴⁸⁷. W imieniu kapituły zarządzał szpitalem szkoły Św. Krzyża.

¹⁴⁷⁶ MPV X, nr 895.

¹⁴⁷⁷ CDS 35, s. 129, nr 422.

¹⁴⁷⁸ APL, AmL II, nr 1103, p. 28r: *Anno 1516. Die 14. Aprilis investitus est D. Joannes Dambrenstu ad Canonicatum et Praebendam in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Dominici in Lignitz vacantem per mortem olim D. Joannis Scheuerleyn ultimi et immediati eorundem Possessoris vigore praesentationis Illustris Principis et DD. Friderici Ducis Silesiae lignicens: Brigens: jus Patronatus dictorum Canonicatus et Praebendae obtinentis.*

¹⁴⁷⁹ CZECHOWICZ 2003, s. 192.

¹⁴⁸⁰ *UBSL*, nr 671: 1 VII 1440 Legnica (ławnik); APL, DmL, nr 394 (= *UBSL*, nr 675): 10 II 1441 Legnica (ławnik); APL, DmL, nr 402 (= *UBSL*, nr 685): 30 I 1443 Legnica, Ławnicy miasta Legnicy stwierdzają, że Jakub Gircke sprzedał Janowi Schober kram szewski; APL, DmL, nr 411: 2 IX 1446, Ławnicy miasta Legnicy stwierdzają, że Jakub Gircke z żoną Marusch przekazali Janowi Schober grzywnę czynszu z domu przy ul. Złotoryjskiej; APL, DmL, nr 421: 26 I 1447 Legnica, Elżbieta ks. Śląska, pani Legnicy i Złotoryi zatwierdza układ między Janem Schober i Tomaszem Brockendorf w sprawie młyna w Przybkowie; CDS 32: 9 I 1454 (wójt); APL, AmL II, nr 144, p. 113-118: 19 X 1468; APL, DmL, nr 560: 13 XII 1478, RM Legnicy potwierdza zadłużenie u Jana Nymberg na 2 grz. rocznego czynszu, które zaciągnęła u jego szwagra i dziedzica Agnieszki Schoberynne.

¹⁴⁸¹ APL, DmL, nt 471: [1453], Wrocław, pismo minority i generalnego inkwizytora Jana Kapistrana do mieszczanina legnickiego Jana Schober i jego żony Agnieszki, którzy zadeklarowali wstąpienie do zakonu franciszkanów i klarysek.

¹⁴⁸² APL, DmL, nr 527: 11 I 1469, Ławnicy miasta Legnicy potwierdzają sprzedaż terenu koło Bramy Złotoryjskiej przyległego do dóbr mieszczanina Weisholza i stodoły szpitalnej przez mistrza szpitala Mikołaja Schober w imieniu biednych Piotrowi Schonefeld.

¹⁴⁸³ APL, DmL, nr 568: 26 V 1480 Lubiąż; *Ibidem*, nr 614: 27 IX 1490 Lubiąż.

¹⁴⁸⁴ CDSR II/16, s. 235.

¹⁴⁸⁵ PFOTENHAUER 1896, s. 317; BAUCH 1906, s. 327.

¹⁴⁸⁶ BAUCH 1907, s. 124; SCHÖNBORN 1933, s. 180; DOLA 1983, s. 392.

¹⁴⁸⁷ APWr, DmWr, nr 5109: 16 X 1473 [Wrocław], RM Wrocławia stwierdza, że Mikołaj Schobir z Legnicy przekazał za zgodą teże rady 10 grzywnien rocznego czynszu z dochodów miasta Wro-

1483 - 1496 kanonik katedralny we Wrocławiu, gdzie stale rezydował. 1487-1492 prokurator kapituły, wraz z Janem Knobelsdorfem (↑) wmieszany w spór z biskupem Janem Rothem, który obu na 3 tygodnie uwięził w Otmuchowie (XI 1490)¹⁴⁸⁸.

Do 1496 kanonik legnicki (z prezentacji książęcej). Jego następcą na kanonii 3 X 1496 został Paweł Horrechier (↓)¹⁴⁸⁹.

304.

a. **JOANNES SCHOLCZ**

c. Być może Legnica, zob. Kacper Scholcz (↑).

g. [11 VII 1492] kapelan kościoła św. Piotra w Legnicy, jako *non beneficiatus* z prezentacji legnickiej RM i proboszcza Jana Dorfflinger altarię NMP, św. Jana Chrzciciela, Jana Ewangelisty, Jadwigi i Marii Magdaleny w tym samym kościele, wakującą po śmierci Jakuba Melczer (↑)¹⁴⁹⁰.

305.

a. **JOANNES SCHONAW (SCHONE)**

g. [13 II 1466 - 22 IV 1491] zakrystanin (w 1491 zakrystianin i altarysta) w kościele św. Piotra w Legnicy¹⁴⁹¹.

306.

a. **JOANNES SCHONEYONE**

c. Legnica, jego bratem był zapewne mieszczanin Paweł Schoneione [1374-1381]¹⁴⁹². Rodzina notowana w mieście jeszcze w XV w., m.in. Mikołaj Schonejone [1418, zm. p. 1451]¹⁴⁹³.

d. [29 IX 1360] *socius scole s. Petri* w Legnicy¹⁴⁹⁴.

g. [18 II 1383] kanonik legnicki, kupuje od sołtysów wsi Pielgrzymka 2 grzywny rocznego czynszu¹⁴⁹⁵.

307.

a. **JOANNES SCHUBART**

b. Zmarł przed 2 X 1510.

c. Legnica, rodzina notowana w Legnicy od początków XVI w¹⁴⁹⁶.

clawia swemu bratu Janowi Schobir, kanonikowi kościoła Św. Krzyża we Wrocławiu; HANKE 1707a, s. 168.

¹⁴⁸⁸ DOLA 1983, s. 392-393.

¹⁴⁸⁹ APL, DmL, nr 1103, p. 26r: *Anno 1496. Die 3. Octobris investitus est D. Paulus Horrechier ad Praebendam et Canoniatum in Ecclesia Collegiata Ligni: vacantem per mortem olim DD. Schober ultimi ejusdem Canonici ad praesentationem D. Ludmillae Ducissae Lignicens: jus Patronatus obtinentis.*

¹⁴⁹⁰ APL, DmL, nr 627.

¹⁴⁹¹ APL, DmL, nr 500: 13 II 1466 Legnica; Ibidem, nr 618: 30 III 1491 Legnica; Ibidem, nr 22 IV 1491 Legnica.

¹⁴⁹² *UBSL*, nr 298, 316-318.

¹⁴⁹³ *UBSL*, nr 507; BG, s. 218.

¹⁴⁹⁴ APWr, Rep. 93, nr 34 (= *UBSL*, nr 219; SCHULTE 1902, s. 15).

¹⁴⁹⁵ APL, DmL, nr 155 (= *UBSL*, nr 323).

¹⁴⁹⁶ TSCHERSICH 1933, s. 266.

- g. Do 1510 altarysta ołtarza Bożego Ciała w kościele parafialnym (św. Piotra?) w Legnicy¹⁴⁹⁷.

308.

a. **JOANNES SEBRECHT (SEBER)**

- c. Być może pochodził z Kłodzka, gdzie w latach 1416-1429 kilkakrotnie ławnikiem był Piotr Sebrecht¹⁴⁹⁸, ew. z Gliwic jak jego współbrat w mansonarii legnickiej Mikołaj Seberti (Sebrecht) (↓).
- g. [Przed 15 I 1418] mansonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej i jednocześnie pleban kolegiaty¹⁴⁹⁹.
[19 X 1430] prepozyt opactwa Bożego Ciała w Legnicy, w imieniu mniszek oskarżył Jakuba von Berge, że ten zagarnął klaszorny folwark w Rogoźniku i ogłosił się jego właścicielem¹⁵⁰⁰.

309.

a. **JOANNES SLEWITCZ**

- c. O rodzinie zob. Mikołaj Slewicz (↓). Zapewne różny od imiennika, kanonika otmuchowskiego w latach 1448-1457 i plebana w Nowakach k. Nysy¹⁵⁰¹.
- e. [13 IV 1459] adwokat w konsystorzu wrocławskim¹⁵⁰².
- g. [26 IX 1471] wikariusz przy kolegiacie legnickiej¹⁵⁰³.

310.

a. **JOANNES SPILNER**

- c. Legnica (?), zob. Marcin Spilner (↓) i Mikołaj Spilner (↓).
- g. 15 X 1451 wspomniany jako zmarły altarysta II ministerium ołtarza św. Mikołaja i Marcina w kolegiacie legnickiej przy okazji przeznaczenia jego beneficjum na stałe uposażenie dla zakrystianina kolegiaty¹⁵⁰⁴.

311.

a. **JOANNES STANKO (STANKONIS) DE LOBIN**

- b. Zmarł 21 VI (pod tym dniem wpisany do nekrologu kolegiaty Św. Krzyża we Wrocławiu)¹⁵⁰⁵, w roku najpewniej 1492 r. (już 8 lipca jego legnicką kanonik

¹⁴⁹⁷ APL, AmL II, nr 1103, p. 27v: *Anno 1510. Die 2. Octobris investitus est Honorabilis Vir D. Casparus Glaubis Canonicus Ecclesiae Sacri Sepulchri Dominici Lignicens: ad altare vivifici corporis in Ecclesia Parochiali situm per mortem olim D. Joannis Schubart ultimi et immediati ejusdem Rectoris et Ministri ad praesentationem Honorabilium virorum Dominorum Capituli Ecclesiae Collegiatae sacri Sepulchri Dominici jus Patronatus etc.*

¹⁴⁹⁸ VOLKMER / HOHAUS II, s. 81, 104, 107, 119, 134, 148.

¹⁴⁹⁹ MVB VII, nr 174; RG IV, kol. 903.

¹⁵⁰⁰ APWr, Rep. 93, nr 106.

¹⁵⁰¹ WÓLKIEWICZ 2004, s. 342-343.

¹⁵⁰² AAWr, dok. P.3c.

¹⁵⁰³ APWr, Rep. 96, nr 16.

¹⁵⁰⁴ AAWr, II b 2, p. 48.

¹⁵⁰⁵ KÖNIG 1866, s. 320, 339.

otrzymał Wincenty Kindelman ↓), choć źródła polskie zdają się sugerować rok następny¹⁵⁰⁶.

- c. Lubin
- d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr letni 1442 r., dwa lata później był już bakałarzem, w 1447 magistrem¹⁵⁰⁷. Dalszy tok studiów nie jest znany (możliwe, że kontynuował je we Włoszech)¹⁵⁰⁸, w każdym razie już w IV 1455 r. w suplice o prowizję apostolską na kanonikaty wrocławski i głogowski przedstawiał się jako *in medicinis doctor*¹⁵⁰⁹ (w 1458 r. podobnie *artium et medicinae doctor*)¹⁵¹⁰. W 1470 r. został członkiem wydziału medycznego Akademii Krakowskiej, co dało mu możliwość dawania publicznych wykładów i swobodnego praktykowania zawodu. Był lekarzem kapituły krakowskiej i Jana Długosza, autorem wielu prac naukowych, przede wszystkim sławnego *Antidotarium vel Antibolomenum* czyli słownika przyrodniczego podającego nazwy roślin i zwierząt w językach łacińskim, niemieckim, polskim i czeskim. Swoją księgozbiór (46 woluminów) zapisał kapitule krakowskiej¹⁵¹¹.
- e. [1459 - 1470] lekarz (*phiscus*) króla polskiego Kazimierza Jagiellończyka¹⁵¹².
- f. Clericus Wratislaviensis dioecesis.
- g. [21 X 1458] - 1492 kanonik legnicki (z prezentacji książęcej)¹⁵¹³. Jego następcą na kanonii został 8 VII 1492 Wincenty Kindelman (↓)¹⁵¹⁴. Rok później (9 VIII 1493) biskup wrocławski przekazał podlegający jego patronatowi kanonikat legnicki (inny niż poprzedni?), także wakujący po śmierci Jana Stankonis (oraz Marcina Lehenera ↓) Erhardowi Behem¹⁵¹⁵. Najpewniej Stanko posiadał w Legnicy najpierw kanonię z prowizji biskupiej, którą zamienił później na inną, podlegającą patronatowi książęcemu.

¹⁵⁰⁶ GAŚSIOROWSKA 2003, s. 225.

¹⁵⁰⁷ CDSR II/16, s. 140, II/17, s. 133, 143, 148-149.

¹⁵⁰⁸ DOLA 1983, s. 400-401.

¹⁵⁰⁹ RG VII, nr 1843.

¹⁵¹⁰ RG VIII, nr 3637.

¹⁵¹¹ SZELIŃSKA 1966, s. 124-132 (o bibliotece); DOLA 1983, s. 401; GAŚSIOROWSKA 2003, s. 224;

¹⁵¹² RG VIII, nr 3637; BAUCH 1907, s. 129.

¹⁵¹³ RG VIII, nr 3637.

¹⁵¹⁴ APL, DmL, nr 1103, p. 26r: *Anno 1492. Die 8. Julij investitus est DD. Vincentius Kindelman ad praebendam et Canoniatum in Ecclesia Collegiata Lignicens: vacantem per mortem D. Joannis Stankonis ultimi eorundem Praebendati ad praesentationem Ducissae Ludmillae Lignicens: jus Patronatus obtinentis.*

¹⁵¹⁵ APL, DmL, nr 1103, p. 26r: *Anno 1493. Die 9. Augusti D. Reverendissimus providit Ercharde Behem de Canonicatu, et Praebenda in Ecclesia Collegiata in Lignitz vacantem per mortem D. Martini Leser, quorum collatio ad suam Paternitatem, ut loci Lignicens: vacantem per mortem D. Joannis Stankonis ultimi eorundem Praebendati ad praesentationem Ordinarium spectare dignoscitur.*

[21 X 1458] kanonik w kolegiacie w Łęczycy, starał się również o jedną z tamtejszych altarii¹⁵¹⁶.

Od 1460 kanonik katedralny we Wrocławiu (z prowizji apostolskiej 1455). Rezydował 1463-1464, 1471-1472, 1477-1481, w tym ostatnim okresie był także sędzią kapituły¹⁵¹⁷.

[14 I 1466] - 1492 dziekan głogowski (z prowizji apostolskiej 1457)¹⁵¹⁸. Wcześniej toczył o to beneficjum spór z Pawłem Legendorffem, późniejszym biskupem warmińskim¹⁵¹⁹.

Od [1469] prepozyt kapituły Św. Krzyża we Wrocławiu¹⁵²⁰.

Od 1469 kanonik katedralny w Krakowie, otrzymał tu tzw. kanonię lekarską, przysługującą osobom pochodzenia plebejskiego¹⁵²¹.

Do 1484 kanonik kolegiaty w Wieluniu, zapewne z prowizji arcybiskupa gnieźnieńskiego, którego patronatowi podlegała większość kanonii¹⁵²², zrezygnował na rzecz swojego ziomka Jana Kittela z Lubina¹⁵²³.

[16 VII 1485] kantor w kolegiacie sandomierskiej (z prezentacji króla polskiego), starał się wówczas o kościół parafialny w Białej (diecezja poznańska)¹⁵²⁴.

312.

a. **JOANNES STEPHANI**

c. Hannus Steffanus *Glockener*, wymieniony w spisie broni mieszczan legnickich z początku XV w¹⁵²⁵.

g. [31 X 1399] wikariusz przy kolegiacie Św. Grobu w Legnicy¹⁵²⁶.

313.

a. **JOANNES STORCZEBETHER**

g. Od ok. 1443 pierwszy altarysta nowofundowanego II ministerium ołtarza NMP, św. Piotra, Pawła, Barbary, Katarzyny i Urszuli w kościele św. Piotra w Legnicy¹⁵²⁷.

314.

a. **JOANNES SWOFFHEIM (SCHWOFFHEIM)**

c. Legnica, jego ojcem był zapewne złotnik Wawrzyniec (Lorenz) Swoffheim [1405-1419]¹⁵²⁸, braćmi: Wincenty Swoffheim, lekarz w Zgorzelcu i ojciec

¹⁵¹⁶ RG VIII, nr 3637; autorka pracy o kapitule łęczyckiej (KOWALSKA-PIETRZAK 2004) pomija tego kanonika.

¹⁵¹⁷ CDS 36, nr 277; RG VII, nr 1843; DOLA 1983, s. 400-401.

¹⁵¹⁸ GERLIC 1993, s. 247; IDEM 1996, s. 252; RG VII, nr 1843.

¹⁵¹⁹ RG VIII, nr 3637.

¹⁵²⁰ DOLA 1983, s. 401; GAŚSIOROWSKA 2003, s. 223.

¹⁵²¹ GAŚSIOROWSKA 2003, s. 223.

¹⁵²² SZADY 2003, s. 209.

¹⁵²³ MPV X, nr 871.

¹⁵²⁴ MPV X, nr 884.

¹⁵²⁵ WV, s. 74.

¹⁵²⁶ AAWr, dok. chron. 31 X 1399 Legnica (= JUNGNITZ 1899, s. 397).

¹⁵²⁷ AAWr, II b 1, p. 100.

- kanonika głogowskiego, wrocławskiego i budziszynskiego Hieronima¹⁵²⁹ i zapewne także Wawrzyniec, w 1451 r. właściciel w domu w Legnicy (przy ul. Rycerskiej)¹⁵³⁰.
- d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr zimowy 1416 r., tu też w 1425 r. uzyskał magisterium *artium* i później także doktorat dekretów (1 wzm. w 1451 r.) W 1444 r. był rektorem uniwersytetu w Lipsku¹⁵³¹.
Z księgozbioru Swoffheima zachowały się jedynie dwa rękopisy podarowane przezeń kartuzom i kolegiacie w Legnicy¹⁵³².
[1428] rektor szkoły łacińskiej w Nysie¹⁵³³.
- e. [18 VI 1437 - p. 6 VI 1439] pełnomocnik (rozjemca?) biskupa Konrada w Jaworze¹⁵³⁴.
[Ok. 1448-1452] w służbie elektora brandenburskiego¹⁵³⁵.
[Przed 5 IV 1451] oficjał i wikariusz *in spiritualibus* biskupa miśnieńskiego Jana Hofmanna, (†) niegdyś kanonika legnickiego. W 1451 r. wyznaczony przezeń wykonawcą testamentu (był w nim m.in. legat dla kapituły legnickiej w postaci dzieła Mikołaja z Dinkelsbühl)¹⁵³⁶.
1459 wysłannik niemieckich elektorów na zjazd książąt w Mantui¹⁵³⁷.
- g. [2 III 1427 - 29 XI 1459] kanonik legnicki¹⁵³⁸.
[5 IV 1451 - 29 XI 1459] kanonik budziszynski (1459-1465 także dziekan)¹⁵³⁹ i merseburski¹⁵⁴⁰.
[29 XI 1459] kanonik miśnieński (prosi o nową prowizję), pleban w Chociebużu (Cottbus), altarysta w Kamieńcu (Kamenz) i Zgorzelcu (ołtarz św. Katarzyny w kościele św. Mikołaja) na Łużycach¹⁵⁴¹.

315.

a. JOANNES QUONDAM THEODORICI DE LEGNICZ

- c. Legnica, jego bratem był Mikołaj (quondam Theodorici de Legnicz), w tym samym czasie występujący o prowizję na kanonikat warmiński, a rok później już jako kanonik (*Mikołaj Pollex, Pollicis de Legnicz*) na prepozyturę wakuującą po wyborze dotychczasowego prepozyta Jordana biskupem warmiń-

¹⁵²⁸ HINTZE 1912, s. 135.

¹⁵²⁹ ZIMMERMANN 1938, s. 518-519; GERLIC 1993, s. 226; RG IX, nr 2555.

¹⁵³⁰ BG, s. 212.

¹⁵³¹ CDSR II/16, s. 52, 149, II/17, s. 37, 103; SCHÖNBORN 1933, s. 181.

¹⁵³² GEMOLL 1900a, nr 26, 57; JUJEZKA 2000, nr 278.

¹⁵³³ GOTTSCHALK 1934, s. 48.

¹⁵³⁴ CDS 35, s. 79, nr 197: 18 VI 1437 b.m.; Ibidem, s. 80, nr 202: 1437 po 13 XII [Jawor]; Ibidem, s. 82, nr 212: 1439 po 6 VI [Jawor].

¹⁵³⁵ KOCH 1999, s. 188.

¹⁵³⁶ CDSR II/3, nr 1004, s. 87-90.

¹⁵³⁷ KOCH 1999, s. 188.

¹⁵³⁸ CDS 35, s. 78, nr 194: 2 III 1427 Legnica; APL, DmL, nr 351 (= *UBSL*, nr 628): 26 VII 1434 Legnica; CDS 35, s. 79, nr 197: 18 VI 1437 b.m.; RG VIII, nr 3699: 29 XI 1459.

¹⁵³⁹ REYMANN 1902, s. 898.

¹⁵⁴⁰ CDSR II/3, nr 1004, s. 87-90; RG VIII, nr 3699: 29 XI 1459.

¹⁵⁴¹ RG VIII, nr 3699: 29 XI 1459.

skim¹⁵⁴². Miał też parafię w Braniewie w diecezji warmińskiej. Zmarł w Awinionie ok. 1338-1341¹⁵⁴³. Samulski identyfikuje go, raczej niesłusznie, z magistrzem Mikołajem z Legnicy, w latach 1315-1334 adwokatem we wrocławskim konsystorzu¹⁵⁴⁴.

- f. Presbiter.
g. [6 III 1326] rektor kaplicy św. Benedykta na zamku legnickim, prosi o prowinę apostolską na beneficjum pozostające w dyspozycji prałatów i kapituły Św. Krzyża we Wrocławiu, po którego otrzymaniu gotów jest zrezygnować z obecnego beneficjum¹⁵⁴⁵.

316.

- a. **JOANNES DE TETSCHIN**
c. Cieszyn.
d. [13 VIII 1434] *signator scole s. Petri* w Legnicy, świadczy na testamencie mieszczanina legnickiego Junge Hansa¹⁵⁴⁶.

317.

- a. **JOANNES TINTZMANN**
b. Zmarł przed 13 V 1503 r.
c. Legnica, według spisu szosowego z 1451 r. mieszkało wówczas w mieście trzech przedstawicieli tej rodziny: Mikołaj i Marcin Tinczman mieli domu przy ul. Grodzkiej¹⁵⁴⁷, Piotr posiadał browar przy ul. Złotoryjskiej¹⁵⁴⁸. Pierwszy z nich być może identyczny jest z imiennikiem wpisanym do nekrologu lubiąskiego¹⁵⁴⁹. Jeszcze inny Mikołaj Tinczman (zm. 27 V 1485) od 1465 r. zasiadał we władzach Wrocławia¹⁵⁵⁰. W 1483 r. pojawia się także w źródłach mieszczanin legnicki Kacper Tytzman¹⁵⁵¹, a w 1503 podobnie Dominik (Dompnig) Tinczman¹⁵⁵².
d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr letni 1463 r. (wraz z bratem Melchiorrem), po trzech latach został bakałarzem¹⁵⁵³. Wrócił na uczelnię po wielu latach 10 VI 1495, już jako kanonik legnicki¹⁵⁵⁴, ale nie wiadomo nic o żadnych wyższych stopniach naukowych.

¹⁵⁴² BP I, nr 1363, 1455; MVB P, nr 523.

¹⁵⁴³ SBKW, s. 193-194.

¹⁵⁴⁴ SAMULSKI (mps), s. 397.

¹⁵⁴⁵ BP I, nr 1364; MVB P, nr 524; SCHÖNBORN 1935, s. 13.

¹⁵⁴⁶ AAWr, dok. Kolegium Wikariuszów, nr 293 (= SCHULTE 1902, s. 15): 13 VIII 1434 Legnica.

¹⁵⁴⁷ BG, s. 214-215.

¹⁵⁴⁸ BG, s. 208.

¹⁵⁴⁹ BUWr, rkp. IV F 214, 13 IV: *Item o. Nickel Tinczman, Barbara uxor eius de Legnicz cum tota progenie sua.*

¹⁵⁵⁰ CDS 11, s. 126.

¹⁵⁵¹ APL, DmL, nr 584: 17 II 1483.

¹⁵⁵² ZUM WINKEL 1908, s. 46.

¹⁵⁵³ CDSR II/16, s. 238, II/17, s. 202; SCHÖNBORN 1933, s. 184.

¹⁵⁵⁴ CDSR II/17, s. 349; SCHÖNBORN 1933, s. 160: *Anno domini quo supra [1495], feria quarta infra Pentecostes festa [10 VI] dispensatum fuit cum baccalario Johanne Einczmann [!] canonico de Legnicz. Super non complecione bienni.*

- [1478] *schulmeister off unserem Thume zu Legnitz*¹⁵⁵⁵.
- g. Do 1484 mansjonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej, zrezygnował (następcą został Jan Löben †) po objęciu kanonii legnickiej¹⁵⁵⁶.
Od 1484 kanonik legnicki. W 1494 r. wraz z mansjonarzem legnickim Michałem Meltzer występuje jako wykonawca testamentu zmarłego kanonika legnickiego Jerzego Piscatoris (†)¹⁵⁵⁷. Po jego śmierci beneficjum otrzymał Paweł Harrechier (↓)¹⁵⁵⁸.
Od 13 V 1489 altarysta ołtarza Św. Krzyża w kościele św. Piotra w Legnicy (z prezentacji prepozyta i plebana św. Piotra Jana Doerfflinger †)¹⁵⁵⁹. Po jego śmierci altarię otrzymał Walenty Stol (↓)¹⁵⁶⁰.
Od [przed 1497] kanonik brzeski, objął wówczas kanonię wakującą po śmierci Jana Doerfflinger (†), a swoją dotychczasową prebendę w tej samej kapitule przekazał Wincentemu Bantcz (↓)¹⁵⁶¹.

318.**a. JOANNES TORCULATORIS**

- g. [28 XI 1391] kanonik legnicki, wcześniej był stałym wikariuszem (*perpetuus vicarius*) i zarazem plebanem w kolegiacie legnickiej¹⁵⁶².

319.**a. JOANNES DE TREMOSNICZ**

- c. Třemošnice k. Benešova, Czechy, syn Piotra.
- d. Od 1397 r. tytułowany stale magistrem, być może zatem identyczny z immatrykulowanym 13 X 1388 r. we Wiedniu Janem *de Tymesluz*¹⁵⁶³.

¹⁵⁵⁵ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 192 (= BURDA 1916, s. 271): 1478 Legnica.

¹⁵⁵⁶ APL, AmL II, nr 1103, p. 25r: *Anno 1484. die 29. Mensis Octobris investitus est D. Joannes Löben Plebanus in Haierswerd ad Mansionariam in Capella B. M. Virginis Ecclesiae Collegiatae Sancti Sepulchri Dominici Legnicensem annexae per Honorabilis viri D. Joannis Tintzman Canonici et Praebendae in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Dominici Legnicensem. Assentationem ad praesentationem Illustris Principis Domini Friderici Ducis Legnicens: jus Patronatus dictae mansionariae obtinentis.*

¹⁵⁵⁷ APL, AmL II, nr 1139, p. II 30.

¹⁵⁵⁸ APL, AmL II, nr 1103, p. 27rv: *Eodem die [17 VI 1503] investitus est D. Paulus Harrecher nostrae Dioecesis Presbyter ad Canonicatum et Praebendam Ecclesia Collegiata sacri Sepulchri Dominici Lignic: vacantem per mortem olim Domini Joannis Tintzman ad praesentationem Friderici et Georgij Ducum Silesiae Lignic: Brigens: jus Patronatus.*

¹⁵⁵⁹ APL, AmL II, nr 1103, p. 25rv: *Anno 1489. Die 13. Maj investitus est D. Joannes Tintzman Ecclesiae Collegiatae Legnicens. Canonicus ad altare S. Crucis in Ecclesia S. Petri in liegnitz, per mortem Honorabilis quondam Martini Bausch Canonici eiusdem Collegiatae Ecclesiae ad praesentationem venerabilis viri Domini Joannis Sörfflinger Ecclesiae Collegiatae sacri Sepulchri Dominici Praepositi, nec non Parochialis S. Petri Ecclesiarum Plebani, ius Patronatus dicti altaris habere praetendentis.*

¹⁵⁶⁰ APL, AmL II, nr 1103, p. 27r: *Anno 1503. Die 16. Maj investitus est D. Valentinus Stol Ecclesiae Collegiatae S. Sepulchri Dominici Lignicens: ad altare S. Crucis in Ecclesia Parochiali S. Petri in Liegnitz situm vacantem per mortem D. Joannis Tintzman ad praesentationem Honorabilis scientifici viri D. Mgr Andreae Böler Collegiatae S. Sepulchri Dominici Praepositi, nec non S. Petri Ecclesiarum praefatarum Plebani jus Patronatus.*

¹⁵⁶¹ CDS 9, s. 163, nr 1146.

¹⁵⁶² MVB V/1, nr 589.

- e. Przed 1309 *in registris thesaurariae camerae apostolicae longo tempore laboravit*¹⁵⁶⁴.
[18 IV 1397 - 22 IV 1422] *litterarum apostolicarum scriptor et abbreviator*¹⁵⁶⁵.
W jednym z dokumentów papieskich określony także jako *familiaris noster*¹⁵⁶⁶.
- f. 1396 clericus, 1418 presbiter Pragensis dioecesis¹⁵⁶⁷.
- g. [5 X 1393 - 30 XI 1401] pleban kościoła św. Idziego w Pradze (z prowizji apostolskiej)¹⁵⁶⁸.
[8 XI 1401 - 4 IX 1419] rektor kaplicy św. Maurycego *in castro Pragensi*¹⁵⁶⁹.
[23 VII 1404 - 27 VI 1419] kanonik praski (z mandatu papieskiego 1401)¹⁵⁷⁰.
[5 XII 1417 - p. 4 IX 1419] kanonik legnicki, zapewne posiadał prebendę ze wsią Żabice (wskazuje na to zespołowa przynależność oryginału prowizji apostolskiej). Zrezygnował, a prowizję (niezrealizowaną) na wakujące beneficjum otrzymał Augustinus Martini de Nova Plzna¹⁵⁷¹.
Niezrealizowane prowizje:
[Przed 1392] na kanonię ołomuniecką¹⁵⁷².
1392 kanonik w kolegiacie św. Piotra w Wyszehradzie (spór w Kurii toczył się jeszcze w 1420 r.)¹⁵⁷³.
[Przed 1397] na archidiakoniat litomierzycki w kapitule katedralnej w Pradze¹⁵⁷⁴.
1397 na kanonię w kolegiacie św. Idziego w Pradze¹⁵⁷⁵.
[Przed 1401] na kurację w kościele św. Jerzego *in castro Pragensi*¹⁵⁷⁶.
1401, 1414 na kanonikat katedralny wrocławski, po sporze z Janem Jenkwicz (†) zrezygnował z roszczeń w 1420 r.¹⁵⁷⁷.
1401 na prepozyturę w kolegiacie św. Apolinarego w Pradze¹⁵⁷⁸.

¹⁵⁶³ *Matrikel der Universität Wien, I, s. 28.*

¹⁵⁶⁴ MVB V/1, nr 438.

¹⁵⁶⁵ MVB V/2, nr 1150; 18 IV 1397, nr 1203; 5 IX 1397, nr 1396; 12 XII 1398, nr 1528; 28 XI 1399, nr 1954; 5 IX 1402, nr 2096; 2 VI 1403, nr 2223; 23 VII 1404; MVB VII, nr 64; 5 XII 1417, nr 225; 10 III 1418, nr 231; 14 III 1418, nr 352-353; 30 X 1418, nr 459; 27 VI 1419, nr 484 (= APWr, Rep. 132d (Dep. rodziny von der Recke), nr 5); 4 IX 1419, nr 528; 8 I 1420, nr 624; 7 VI 1420, nr 828; 20 X 1421, nr 941-942; 22 IV 1422.

¹⁵⁶⁶ MVB VII, nr 225; 10 III 1418.

¹⁵⁶⁷ MVB V/2, nr 969; MVB VII, nr 225.

¹⁵⁶⁸ MVB V/2, nr 438; 1390 (prowizja), nr 623; 1 V 1392, nr 720; 5 X 1393, nr 1203; 5 IX 1397, nr 1242-1243; 12 XII 1397, nr 1344; 17 IX 1398, nr 1853; 8 XI 1401, nr 1856; 9 XI 1401, nr 1868; 30 XI 1401.

¹⁵⁶⁹ MVB V/2, nr 1853, 1856, 1868; MVB VII, nr 64, 353, 484.

¹⁵⁷⁰ MVB V/2, nr 1868, 2223; MVB VII, nr 64; 5 XII 1417, nr 352; 30 X 1418, nr nr 459; 27 VI 1419.

¹⁵⁷¹ MVB VII, nr 64; 5 XII 1417, nr 353; 30 X 1418; APWr, Rep. 132d (Dep. rodziny von der Recke), nr 5 (= MVB VII, nr 484); 4 IX 1419.

¹⁵⁷² MVB V/2, nr 623, 720, 2223.

¹⁵⁷³ MVB V/2, nr 623; 1 V 1392 (prowizja), nr 720 i 969 (mandaty), 1203, 1853, 1868; MVB VII, nr 64, 353, 624.

¹⁵⁷⁴ MVB V/2, nr 1203, 1853, 1856, 1868.

¹⁵⁷⁵ MVB V/2, nr 1203 (prowizja), nr 1446 (mandat).

¹⁵⁷⁶ MVB V/2, nr 1868, 2223.

¹⁵⁷⁷ MVB V/2, nr 1868, 2223; MVB VI, nr 977; MVB VII, nr 225, 528; por. SCHINDLER 1938, s. 369-370.

- 1404 na dziekanię w kolegiacie św. Piotra w Wyszehradzie¹⁵⁷⁹.
 1404 na kościół parafialny w Volyně¹⁵⁸⁰.
 1414 na kustodię katedralną w Pradze (spór w Kurii toczył się jeszcze w 1422 r.)¹⁵⁸¹.
 [Przed 1417] na kanonię passawską¹⁵⁸².
 1417 na prepozyturę w kolegiacie św. Idziego w Pradze¹⁵⁸³.

320.**a. JOANNES (ALIAS JOHAN) DE TRYS (TRIES, FRIES)**

- c. Być może należał do rycerskiej rodziny *Fryso* vel *Friese*, związanej z dworem książąt świdnickich, a osiadłych w Piławie k. Dzierżoniowa. Pecze Friese był [1347-1354] kuchmistrem księcia Bolka II, jego dziedzicami [1385] byli Jan (identyczny z kanonikiem?) i Anna¹⁵⁸⁴.
 g. [22 III 1385 - 31 X 1399] kanonik legnicki. Rezydował w Legnicy, zmarł zapewne przed 1405 r., kiedy brak jego nazwiska wśród kanoników zatwierdzających fundację prepozytury¹⁵⁸⁵.

321.**a. JOANNES TSCHYME**

- b. Zmarł po 25 VI 1445 r., kiedy to świadczy jeszcze (bez żadnego tytułu) na dokumencie Jana Snehwicz, kanonika wrocławskiego dla Hieronima Rawe (†)¹⁵⁸⁶.
 c. Być może Szprotawa, gdzie w 1451 spotykamy Dorotę, wdowę po Franciszku Tschyme¹⁵⁸⁷.
 f. [20 XI 1385] *clericus Wratislaviensis dioecesis*¹⁵⁸⁸.
 g. [4 IV 1420 - 18 V 1426] kustosz legnicki. Przynajmniej w 1426 r. rezydował w Legnicy, gdzie miał własny dom *in summo*¹⁵⁸⁹.

¹⁵⁷⁸ MVB V/2, nr 1868, 2223.

¹⁵⁷⁹ MVB V/2, nr 2223.

¹⁵⁸⁰ MVB V/2, nr 2220, 2223.

¹⁵⁸¹ MVB VI, nr 889; MVB VII, nr 64, 352, 353, 941.

¹⁵⁸² MVB VII, nr 64, 353.

¹⁵⁸³ MVB VII, nr 64, 353.

¹⁵⁸⁴ JUREK 1998, s. 222.

¹⁵⁸⁵ AAWr, dok. chron. 22 III 1385 Legnica (= *UBSL*, nr 327); APL, DmL, nr 165 (= *UBSL*, nr 341); 18 III 1388 Legnica; APWr, Rep. 91, nr 370; 7 XII 1389 Legnica; AAWr, dok. chron. 31 X 1399 Legnica (= JUNGnitz 1899, s. 397).

¹⁵⁸⁶ APL, DmL, nr 409 (= *UBSL*, nr 699): 25 VI 1445.

¹⁵⁸⁷ AAWr, II b 2, p. 49.

¹⁵⁸⁸ APWr, Rep. 96, nr 3 (= *UBSL*, nr 328): 20 XI 1385 Legnica, T: *Johanne Czime [...] clericis Wratislaviensis dioecesis*.

¹⁵⁸⁹ CDS 32, s. 47-48, nr 20: 4 IV 1420 b.m.; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 59: 18 V 1456 *in domo habitationis venerabilis viri domini Johannis Tschyme custodis ecclesiae collegiatae sancti Sepulchri dominici legnicensis ibidem in summo siti*.

322.**a. JOANNES UNGARI**

- c. Legnica (?), według spisu szosowego z 1451 r. mieszkali wówczas w mieście Jost Ungar (na ul. Środkowej) i Hannus Unger (właściciel jatki)¹⁵⁹⁰.
- d. W semestrze zimowym 1409 r. wpisał się uniwersytet w Lipsku *Johannes Ungari*¹⁵⁹¹, ale trudno go jednoznacznie utożsamiać z późniejszym kanonikiem.
- e. [18 VI 1437 - 1437 po 13 XII] pełnomocnik (rozjemca?) biskupa Konrada w Jaworze¹⁵⁹².
- g. [9 III 1439 - 2 V 1449] kanonik legnicki. Rezydował w Legnicy¹⁵⁹³.

323.**a. JOANNES VICTORINI DE WRATISLAVIA**

- c. Wrocław.
- d. [30 III 1491] *rector scole s. Petri in Legnicz*¹⁵⁹⁴.

324.**a. JOANNES VOGLERSDORF**

- c. Gniewomirowice k. Legnicy (niem. Fellendorf, w średniowieczu także Voglersdorf). Rodzina rycerska (w 1340 jako świadek na dokumencie Bolesława III występuje Niclos von Voglerdorf, zapewne tożsamy z imiennikiem piszącym się *von Schellendorf*, ówczesnym właścicielem wioski)¹⁵⁹⁵, ewentualnie mieszczańska w Legnicy (w początkach XV w. wymieniony w spisie mieszczan posiadających broń Nicclos Vogelerdorff)¹⁵⁹⁶.
- f. Jako spowiednik musiał mieć święcenia kapłańskie.
- g. [1360 - 1369] *confessor coenobii* (opactwa Bożego Ciała) w Legnicy¹⁵⁹⁷.

325.**a. JOANNES VYWEG DE GOLTBERG**

- c. Złotoryja, zob. także Mikołaj Viewegk (↓).
- f. Presbiter Wratislaviensis dioecesis.
- g. Od 23 VII 1438 pierwszy altarysta nowofundowanego ołtarza Św. Trójcy, św. Szymona, Judy i Wszystkich Apostołów w kościele NMP w Legnicy. Ołtarz ufundowany został na mocy testamentu mieszcżki legnickiej Katarzyny Schönfeld (wykonawcą testamentu był Jan Wyweg)¹⁵⁹⁸.

¹⁵⁹⁰ BG, s. 218-219.

¹⁵⁹¹ CDSR II/16, s. 29.

¹⁵⁹² CDS 35, s. 79, nr 197: 18 VI 1437 b.m.; Ibidem, s. 80, nr 202: 1437 po 13 XII [Jawor].

¹⁵⁹³ AAWr, dok. P.73: 9 III 1439 Legnica; AAWr, dok. GG.76a: 14 VII 1445 Legnica; AAWr, dok. QQ.47: 2 V 1449 Legnica.

¹⁵⁹⁴ APL, DmL, nr 613.

¹⁵⁹⁵ TSCHERSICH 1927, s. 228.

¹⁵⁹⁶ WV, s. 69.

¹⁵⁹⁷ APWr, Rep. 93, nr 34 (= *UBSL*, nr 249): 29 IX 1369 Legnica; TSCHERSICH 1927, s. 228; WISZEWSKI 2003, s. 370.

¹⁵⁹⁸ APWr, Rep. 12, nr 39: 10 III 1438 Legnica (testament Katarzyny Schönfeld); APL, DmL, nr 364 (= *UBSL*, 649): 23 VII 1438 Wrocław (konfirmacja biskupa Konrada).

326.**a. JOANNES WARTEMBERG**

- c. Być może krewny ówczesnego (1447-1475) kanonika wrocławskiego Piotra Wartemberg, który pochodził z Sycowa (niem. Wartemberg)¹⁵⁹⁹.
- g. [26 IX 1471] wicedziekan i wikariusz kolegiaty Św. Grobu w Legnicy¹⁶⁰⁰.

327.**a. JOANNES WESE**

- c. Lubin (?). Być może potomek Hansa Wese, starosty chojnowskiego w 1478 r.¹⁶⁰¹. O rodzinie zob. Gunther de Prato (↑) i Jan de Prato (↑).
- d. W semestrze zimowym 1455 r. wpisał się uniwersytet w Lipsku *Johannes Wese de Lobben*¹⁶⁰², ale z racji dystansu czasowego trudno go jednoznacznie utożsamiać z późniejszym kanonikiem.
- g. [5 I 1510] kanonik legnicki i (od [1483])¹⁶⁰³ pleban lubiński, wraz z burmistrzem i RM Lubina zatwierdza statuty bractwa NMP w farze lubińskiej¹⁶⁰⁴.

328.**a. JOANNES WETTZINGER (WETZIGER, WECZIGER) DE PATCZKAW**

- c. Paczków.
- d. Ukończył z tytułem magistra Akademię Krakowską (potwierdzony tam w 1473 i 1483 r.), później był kolejno rektorem szkół: joannickiej w Brzegu i kolegiackiej w Legnicy oraz kaznodzieją w Środzie Śląskiej. Po jego pobycie w klasztorze żagańskim pozostały 3 skopiowane przezeń księgi, głównie kazania i teksty prawnicze.
- g. W 1485 r. wstąpił do klasztoru kanoników regularnych św. Augustyna w Kłodzku, rok później złożył profesję zakonną, 1487-1489 w klasztorze NMP na Piasku we Wrocławiu, potem w klasztorze żagańskim. W 1493 r. w Zielonej Górze. Żył jeszcze w 1495 r.¹⁶⁰⁵

329.**a. JOANNES WITLONIS**

- b. Zmarł przed 20 II 1381 r.
- c. Głogów, jego bliskimi krewnymi byli zapewne Jan Witlonis [1374-1420] prepozyt głogowski oraz Mikołaj Witlonis [1372-1415] kanonik i dziekan głogowski¹⁶⁰⁶.
- d. Jako lekarz cesarski występował z tytułem magistra, później (jako archidiakon głogowski) jako doktor medycyny. Miejsce jego studiów nie jest znane

¹⁵⁹⁹ DOLA 1983, s. 409-410.

¹⁶⁰⁰ APWt, Rep. 96, nr 16.

¹⁶⁰¹ APWt, Rep. 9, nr 387: 18 II 1478 Legnica.

¹⁶⁰² CDSR II/16, s. 198.

¹⁶⁰³ APWt, Rep. 3, nr 808: 13 XII 1483 Lubin.

¹⁶⁰⁴ APWt, Rep. 3, nr 839: 5 I 1510.

¹⁶⁰⁵ ŚWIERK 1965, s. 49, 156; MROZOWICZ 1996, s. 90; IDEM 2003, 265-266, 268-269, 280-281, 298-300.

¹⁶⁰⁶ GERLIC 1993, s. 249, 281; także KOWALSKI 1996, s. 216.

- (Schindler sugerował – zapewne słusznie – Włochy). Pozostawił po sobie dwa dzieła o chorobach (zarazach) i ich zwalczaniu¹⁶⁰⁷.
- e. [4 II 1360 - 10 II 1366] lekarz cesarza Karola IV, (w latach 1363 i 1365 określany także jako *servitor et continuo commensalis* oraz *secretarius et familiaris*)¹⁶⁰⁸, dzięki którego wstawiennictwu uzyskał prowizje apostolskie na kanonikat wrocławski.
[7 IV 1369 - XII 1376] kanclerz księstwa wrocławskiego¹⁶⁰⁹.
- f. 1363 clericus Wratislaviensis dioecesis.
- g. [22 III 1354 - 15 VI 1363] kanonik głogowski¹⁶¹⁰.
[4 II 1360 - 15 VI 1363] kanonik legnicki¹⁶¹¹. Zrezygnował z tego beneficjum (a także z kanonikatu głogowskiego) przed 1 VI 1365 r. mając nadzieję na kanonię katedralną we Wrocławiu, ale jego nazwisko zostało skreślone z rotulasa z 17 VI 1363¹⁶¹².
[15 VI 1363 - 10 II 1366] kanonik wyszehradzki w archidiecezji praskiej¹⁶¹³.
[10 II 1366 - 20 VI 1370] scholastyk kapituły Św. Krzyża we Wrocławiu¹⁶¹⁴. Zrezygnował przed 31 III 1377 r. (scholastykiem był już wówczas Marcin)¹⁶¹⁵, zapewne w związku z objęciem archidiaconatu głogowskiego.
Od [20 VI 1370] kanonik katedralny praski, z prowizji apostolskiej za supliką księcia legnickiego Waclawa I¹⁶¹⁶.
[Przed 20 X 1373] pleban w Ryczeniu k. Brzegu, pozbawiony został tego beneficjum wobec braku woli przyjęcia święceń kapłańskich¹⁶¹⁷.
Od [1377] archidiacon głogowski¹⁶¹⁸.
Niezrealizowane prowizje:
1360-1370 cztery prowizje na kanonikat wrocławski¹⁶¹⁹.

330.

- a. **JOANNES ZREPH**
- f. Clericus Wratislaviensis dioecesis.

¹⁶⁰⁷ SCHINDLER 1938, s. 228-230.

¹⁶⁰⁸ MVB II, nr 1047, 1049 (= MPV III, nr 434; BP II, nr 978): 4 II 1360; MVB III, nr 155, 158-159 (= BP II, nr 1191): 15 VI 1363; MVB III, nr 501: 1 VI 1365; MVB III, nr 664: 10 II 1366.

¹⁶⁰⁹ SCHINDLER 1938, s. 229.

¹⁶¹⁰ MVB II, nr 1047, 1049 (= MPV III, nr 434; BP II, nr 978): 4 II 1360; MVB III, nr 155, 158-159 (= BP II, nr 1191): 15 VI 1363; SCHINDLER 1938, s. 228-230; GERLIC 1993, s. 249.

¹⁶¹¹ MVB II, nr 1047, 1049 (= MPV III, nr 434; BP II, nr 978): 4 II 1360; APWr, Rep. 96, nr 1 (= UBSL, nr 236): 3 VI 1363 Wrocław (mgr Jan Witlonis wymieniony wśród kanoników legnickich w dokumencie biskupa Przeclawa konfirmującym fundację kolegiaty legnickiej); MVB III, nr 155, 158-159 (= BP II, nr 1191): 15 VI 1363.

¹⁶¹² MVB III, nr 501: 1 VI 1365.

¹⁶¹³ MVB III, nr 155, 158-159 (= BP II, nr 1191): 15 VI 1363; MVB III, nr 501: 1 VI 1365; MVB III, nr 664: 10 II 1366.

¹⁶¹⁴ MVB III, nr 664: 10 II 1366; MVB III, nr 1195: 20 VI 1370.

¹⁶¹⁵ KUCHENDORF 1937, s. 21.

¹⁶¹⁶ MVB III, nr 155, 158-159 (= BP II, nr 1191): 15 VI 1363 (prowizja); MVB III, nr 1195: 20 VI 1370

¹⁶¹⁷ SCHINDLER 1938, s. 229; GERLIC 1993, s. 249.

¹⁶¹⁸ SCHINDLER 1938, s. 229; GERLIC 1993, s. 249.

¹⁶¹⁹ MVB II, nr 1047, 1049 (= MPV III, nr 434; BP II, nr 978): 4 II 1360; MVB III, nr 501: 1 VI 1365; MVB III, nr 664: 10 II 1366; MVB III, nr 1195: 20 VI 1370.

- g. Od 1 IV 1470 pierwszy altarysta nowofundowanej altarii św. Michała Archaniola *et omnium angelorum*, Czterech Doktorów oraz św. Feliksa i Adaukta w kaplicy św. Michała *extra muros legnicenses ex opposito Vivifici Corporis Christi monasterii sanctimonialium*¹⁶²⁰.

331.**a. JORGE**

- d. [1374-1397] rektor szkoły św. Piotra w Legnicy. Mieszkał w domu przy ul. Złotoryjskiej. Był opiekunem majątku jednej z legniczerek, która wybierając się na pielgrzymkę do Rzymu ustanowiła go, na wypadek gdyby nie wróciła, swoim spadkobiercą¹⁶²¹.

332.**a. JOSEPH RINKENBERG DE TREBNITZ**

- b. Zmarł ok. 1450 r.¹⁶²², wpisany pod dniem 24 V do nekrologu żagańskich augustianów jako kanonik wrocławski i głogowski¹⁶²³, co może wskazywać na pokrewieństwo z Marcinem Rinkenberg (zm. 1489), późniejszym opatem tego klasztoru¹⁶²⁴.
- c. Trzebnica, syn Piotra Rinkenberga
- d. Studiował od 1420 r. w Krakowie, ale nic nie świadczy o tym, by uzyskał jakikolwiek tytuł naukowy¹⁶²⁵.
- e. [15 VII 1410] notariusz publiczny cesarskiej powagi czynny w Świdnicy¹⁶²⁶.
- f. Jako notariusz clericus Wratislaviensis dioecesis.
- g. [1404 (?) - ok. 1443] kanonik katedralny we Wrocławiu¹⁶²⁷. W 1429 r. prokurator kapituły, rezydował 1433-1435¹⁶²⁸.
[2 VI 1419 - 8 III 1420] archidiakon legnicki, toczył o to beneficjum spór w kurii rzymskiej z Janem Wyndinch¹⁶²⁹.
[1436 - 1441] kanonik głogowski¹⁶³⁰.

333.**a. JOST**

- g. [19 I 1404] kapelan kościoła NMP w Legnicy¹⁶³¹.

¹⁶²⁰ AAWr, II b 3, p. 26.

¹⁶²¹ ABICHT 1909, s. 9; BURDA 1916, s. 268.

¹⁶²² DOLA 1983, s. 386.

¹⁶²³ BUWr, rkp. IV O 36, p. 10v: [24 V] *O. Joseph Reynckenberg canonicus wrat. et glog.*

¹⁶²⁴ CZECHOWICZ 2003, s. 223-224; por. także KUCHENDORF 1937, s. 123.

¹⁶²⁵ BAUCH 1907, s. 114.

¹⁶²⁶ APWr, DmŚw, nr 433; LUSCHEK 1940, s. 198.

¹⁶²⁷ LUSCHEK 1940, s. 198.

¹⁶²⁸ DOLA 1983, s. 386.

¹⁶²⁹ MVB VII, nr 444: 2 VI 1419; GRÜNHAGEN / MARKGRAF 1883, s. 44, nr 41: 6 IX 1419; CDS 33, s. 152, nr 1 (dok. z archiwum parafialnego w Głogówku): 20 XII 1419 Ujazd; MVB VII, nr 560: 16 II 1420, nr 604: 8 III 1420.

¹⁶³⁰ GERLIC 1993, s. 254.

¹⁶³¹ APL, AmL II, nr 491 (Stadtbuch), p. 53v.

334.**a. KISLERUS**

- g. [1318] *rector ecclesie S. Laurentii in Castro Lapideo in Legenicz*¹⁶³², wymieniony w aktach kolektora papieskiego Gabriela jako płacący 20 grzywien *pro fructibus unius anni dicte ecclesie*.

335.**a. LADISLAUS BITSCHEN**

- b. [1485] mieszczanin legnicki¹⁶³³.
- c. Legnica, syn Ambrożego Bitschena, pisarza miejskiego i burmistrza Legnicy (ściętego za zdradę w 1454 r.)¹⁶³⁴.
- d. Immatrykulowany na uniwersytecie w Erfurcie na semestr letni 1469 r., dopiero w następnym roku spłacił uczelni drugą część opłaty wpisowej¹⁶³⁵. W 1471 r. uzyskał tytuł bakałarza¹⁶³⁶.
- g. [1490 - 1504] kanonik brzeski¹⁶³⁷.
[21 VI 1504] pleban w Małujowicach i Łukowicach Brzeskich¹⁶³⁸.
[18 VI 1510] altarysta i patron ołtarza Bożego Ciała w klasztorze benedyktynek w Legnicy. Przekazuje wspomniane prawa patronackie ksieni klasztoru (była nią wówczas jego siostra Barbara Bitschen)¹⁶³⁹ jako uposażenie dla kanzodziei klasztoru¹⁶⁴⁰.
Władysław Bitschen związany był także z legnickim szpitalem św. Anny (zarządzanym niegdyś przez jego ojca Ambrożego)¹⁶⁴¹, w swoim spisanim już w 1484 r. testamencie przeznaczył na 1 grzywnę rocznego czynszu na światło w należącym do szpitala kościele¹⁶⁴².

336.**a. LAURENTIUS ARCUFICIS**

- c. Mieszczanin.
- g. [16 V 1478] mansonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej, mianowany pierwszym altarystą nowofundowanego (przez księżnę lubińską Katarzynę w imieniu ks. mazowieckiej Anny) ołtarza św. Feliksa i Adaukta w kościele konwentualnym w Trzebnicy¹⁶⁴³.

337.**a. LAURENTIUS DE CALAW**

- c. Być może Kaława (niem. Kalau) k. Międzyrzecza.
- e. [Przed 12 III 1345] *auditor causarum curiae episcopalis [legnicensis]*¹⁶⁴⁴.

¹⁶³² VMPL I, s. 142; MPV I, s. 64; MVB (P), nr 187, s. 154.

¹⁶³³ APL, AmL II, p. 140a, p. 46-47.

¹⁶³⁴ SCHIRRMACHER 1866, s. 44-45.

¹⁶³⁵ SCHÖNBORN 1933, s. 158.

¹⁶³⁶ BERNHOFEN 1939, s. 51-52; BAUCH 1906, s. 327.

¹⁶³⁷ BERNHOFEN 1939, s. 51-52.

¹⁶³⁸ CDS 9, nr 1207.

¹⁶³⁹ WISZEWSKI 2003, s. 358.

¹⁶⁴⁰ AAWr, II b 4, p. 67.

¹⁶⁴¹ APL, DmL, nr 405 (= UBSL, nr 691): 6 II 1444.

¹⁶⁴² ZUM WINKEL 1908, s. 50.

¹⁶⁴³ APWr, Rep. 125, nr 592.

¹⁶⁴⁴ APL, AmL II, nr 1139, p. I 17 (= UBSL, nr 137).

338.

- a. **LAURENTIUS FRAWENSTAT**
 c. Legnica, zob. Mikołaj Frawenstadt (↓).
 g. [13 II 1466] *capellanus ecclesie sancti Petri*¹⁶⁴⁵.

339.

- a. **LAURENTIUS HAWRITTER (HAWRAI DE JAWOR)**
 c. Jawor.
 g. [17 II 1483] kapelan kościoła NMP w Legnicy¹⁶⁴⁶.
 [22 XII 1503] kanonik legnicki i altarysta ołtarza NMP w kościele św. Marcina w Jaworze¹⁶⁴⁷.

340.

- a. **LAURENTIUS SACHSE**
 b. Zmarł *extra Romanam curiam* podczas *sede vacante*¹⁶⁴⁸, a więc przed 1 XI 1417 (dzień wyboru kardynała Odon Colonna na papieża Marcina V)
 c. Wrocław, zob. Zygmunt Sachse (↓).
 d. Studiował najpierw w Pradze, gdzie w 1389 r. uzyskał bakalaureat *in decretis*. Kontynuował studia we Wiedniu od 14 IV 1394 r. (immatrykulowany jako *Laurentius Sachse de Wratislavia*) i tam zapewne uzyskał licencjat *in decretis* [1403]¹⁶⁴⁹. Począwszy od 1408 r. występuje w dokumentach jako *doctor decretorum*¹⁶⁵⁰.
 e. [9 III 1414 - 3 IV 1415] *capellanus sedis apostolicae* i *auditor causarum palatii apostolici* w służbie papieża Jana XXIII¹⁶⁵¹. Zapewne wraz z nim przybył na Sobór w Konstancji, w którym brał czynny udział, m.in. jako jeden z 15 sędziów (audytorów) soborowych¹⁶⁵².
 f. Presbiter¹⁶⁵³.
 g. [10 IV 1403 - 25 IV 1412] altarysta w kościele św. Marii Magdaleny we Wrocławiu¹⁶⁵⁴.
 [10 IV 1403] wikariusz przy kolegiacie Św. Krzyża we Wrocławiu¹⁶⁵⁵.
 W późniejszym czasie uzyskał także miejsce w tutejszej kapitule¹⁶⁵⁶.

¹⁶⁴⁵ APL, DmL, nr 500.

¹⁶⁴⁶ APL, DmL, nr 584.

¹⁶⁴⁷ CDS 35, s. 132, nr 435.

¹⁶⁴⁸ MVB VII, nr 441.

¹⁶⁴⁹ RG II, kol. 811.

¹⁶⁵⁰ *Matrikel der Universität Wien, I*, s. 43; SCHINDLER 1938, s. 335; MARSCHALL 1975, s. 53.

¹⁶⁵¹ MVB VI/2, nr 923: 9 III 1414, nr 974: 4 VII 1414, nr 1070: 3 IV 1415; Post mortem: MVB VII, nr 83: 5 XII 1417, nr 86-87: 6 XII 1417, nr 98: 8 XII 1417; nr 109 i 111: 14 XII 1417, nr 441: 31 V 1419, nr 490: 15 IX 1419, nr 568: 20 III 1420, nr 1090: 21 VI 1423, nr 1181: 23 III 1424, nr 1228: 24 VII 1424, nr 1371: 13 V 1425.

¹⁶⁵² MARSCHALL 1975, s. 53.

¹⁶⁵³ MVB VII, nr 66.

¹⁶⁵⁴ MVB V, nr 2076 (= RG I, kol. 811): 10 IV 1403; MVB VI, nr 699 (= RG III, kol. 260): 25 IV 1412.

¹⁶⁵⁵ MVB V, nr 2076 (= RG I, kol. 811): 10 IV 1403.

¹⁶⁵⁶ Post mortem: MVB VII, nr 83: 5 XII 1417.

Od [26 I 1407] kanonik katedralny wrocławski¹⁶⁵⁷ z prowizji apostolskiej (1403)¹⁶⁵⁸. Od [9 X 1416] także kanclerz kapituły katedralnej we Wrocławiu¹⁶⁵⁹.

[25 IV 1412] altarysta (*perpetuus vicarius*) ołtarza św. Michała w katedrze wrocławskiej, zrezygnował¹⁶⁶⁰.

[25 IV 1412] altarysta w kościele św. Elżbiety we Wrocławiu¹⁶⁶¹.

Od [4 VII 1414] archidiakon legnicki¹⁶⁶² z prowizji apostolskiej (1412). Toczył o to beneficjum spór w kurii rzymskiej z prepozytem katedralnym ks. Konradem oleśnickim oraz Janem Abeczier, kanonikiem (od 1415 biskupem) warmińskim¹⁶⁶³.

W dniu śmierci posiadał także kanonię ołmuniecką¹⁶⁶⁴, niewiele wcześniej zrezygnował z kanonikatu praskiego¹⁶⁶⁵.

341.

a. LAURENTIUS SCHONEBIR

b. Być może tożsamy z imiennikiem zmarłym jako mieszczanin legnicki przed 26 II 1381 r., kiedy to biskup Waclaw zatwierdził jego legat 5 grzywien rocznego czynszu dla ufundowania ołtarza Trzech Króli i św. Marii Magdaleny w kościele św. Piotra¹⁶⁶⁶.

c. Pochodził z Legnicy, gdzie spotykamy współczesnych mu mieszczan Jana Schonebir (1358)¹⁶⁶⁷ oraz Bonifacego i Wincentego (1360)¹⁶⁶⁸. W 1386 r. Paweł Schonebir był legnickim ławnikiem¹⁶⁶⁹.

g. [29 IX 1360] kapelan klasztoru Bożego Ciała w Legnicy¹⁶⁷⁰.
[28 XII 1363] wikariusz kościoła św. Piotra w Legnicy¹⁶⁷¹.

¹⁶⁵⁷ AAWr, dok. chron. 26 I 1407 Wrocław; AAWr, Liber Berghianus I, p. 937: 15 XI 1407; GRÜNHAGEN 1863, s. 135: 29 VIII 1410; MVB VI, nr 565: 19 IX 1411, nr 699 (= RG III, kol. 260): 25 IV 1412, nr 974 (= RG III, kol. 260): 4 VII 1414; post mortem: MVB VII, nr 83: 5 XII 1417, nr 110: 14 XII 1417, nr 109: 14 XII 1417, nr 133: 23 XII 1417, nr 490: 15 IX 1419; SCHINDLER 1938, s. 335.

¹⁶⁵⁸ MVB V/1, nr 2076 (= RG II, kol. 811).

¹⁶⁵⁹ AAWr, dok. chron. 9 X 1416 Wrocław; post mortem: MVB VII, nr 83: 5 XII 1417, nr 86: 6 XII 1417, nr 152: 11 I 1418, nr 568: 20 III 1420, nr 1181: 23 III 1424, nr 1228: 24 VII 1424, nr 1371: 13 V 1425; SCHINDLER 1938, s. 335.

¹⁶⁶⁰ MVB VI, nr 699 (= RG III, kol. 260): 25 IV 1412; post mortem: MVB VII, nr 83: 5 XII 1417, nr 97-98: 8 XII 1417, nr 1368: 9 V 1425, nr 1411 (= MPV X, nr 107): 27 VI 1425

¹⁶⁶¹ MVB VI, nr 699 (= RG III, kol. 260): 25 IV 1412; post mortem: MVB VII, nr 83: 5 XII 1417.

¹⁶⁶² MVB VI/2, nr 974: 4 VII 1414; post mortem: MVB VII, nr 83: 5 XII 1417, nr 87: 6 XII 1417, nr 135: 23 XII 1417, nr 441: 31 V 1419, nr 560: 16 II 1420.

¹⁶⁶³ MVB VI, nr 699 (= RG III, kol. 260): 25 IV 1412.

¹⁶⁶⁴ Post mortem: MVB VII, nr 51: 29 XI 1417, nr 66-67: XI 1417, nr 83: 5 XII 1417, nr 120: 16 XII 1417, nr 550: 31 I 1420, nr 982: 9 VIII 1422, nr 1090: 21 VI 1423, nr 1314: 31 I 1425.

¹⁶⁶⁵ Post mortem: MVB VII, nr 25: 25 XI 1417.

¹⁶⁶⁶ APL, AmL II, nr 1139, p. III 16-18 (= *UBSL*, nr 315).

¹⁶⁶⁷ *UBSL*, nr 209.

¹⁶⁶⁸ APWr, Rep. 93, nr 34 (zaginiony, = *UBSL*, nr 219).

¹⁶⁶⁹ APL, DmL, nr 158 (= *UBSL*, nr 331).

¹⁶⁷⁰ APWr, Rep. 93, nr 34 (zaginiony, = *UBSL*, nr 219), WISZEWSKI 2003, s. 370.

¹⁶⁷¹ APL, AmL II, nr 1139, p. I 47 (= *UBSL*, nr 134; *RŚI* I, nr 135). W obu edycjach błędna data 1343.

342.**a. LEONARDUS**

- g.** [14 III 1291 - 27 IX 1305] pleban kościoła św. Piotra w Legnicy¹⁶⁷². W 1304 r. toczył spór z rycerzami Mikołajem *de Eycholcz* i Jakubem *Swenciz* spór o dziecięciny należne kościołowi św. Piotra z ich dóbr.

343.**a. LEONARDUS**

- d.** [30 VI 1438] *succentor [scolae] legnicensis*. Zważywszy, że Leonard świadczy wśród duchownych legnickiej kolegiaty Św. Grobu, przypuszczać można, że pracował w szkole kolegiackiej¹⁶⁷³.
- e.** 1438 notariusz publiczny.

344.**a. LEONARDUS EBERLEIN (EBERLEN)**

- b.** Zmarł 31 X 1505 r. i pod tym dniem wpisany do nekrologu kościoła św. Piotra w Legnicy¹⁶⁷⁴. Pochowany, zgodnie z jednobrzmiącymi wpisami w 2 zachowanych po nim księgach, następnego dnia czyli w dzień Wszystkich Świętych, niewątpliwie w legnickiej kolegiacie¹⁶⁷⁵.
- c.** Syn Szymona Eberlein z Legnicy, potwierdzonego w 1451¹⁶⁷⁶ i 1470 r.¹⁶⁷⁷ jako właściciel domu przy ul. Złotoryjskiej. W latach 1457-1471 wielokrotnie członek władz miejskich¹⁶⁷⁸. Ostatnia o nim wzmianka pochodzi z roku 1479 r. – występuje wówczas z żoną Barbarą¹⁶⁷⁹, niewątpliwie matką Leonarda.
- d.** Immatrykulowany w Lipsku na semestr letni 1464 r. jako *Leonhardus Eberlein de Legnicz*, w roku następnym uzyskał tu bakalaureat¹⁶⁸⁰. W 1468 r. rozpoczął dalsze studia na uniwersytecie w Erfurcie, zakończone być może podobnym

¹⁶⁷² *SUB* VI, nr 14: 14 III 1291 Nysa; *Ibidem*, nr 22 (= *SR*, nr 2194): 20 VI 1291 Nysa; *Ibidem*, nr 28 (= *SR*, 2202): 8 VIII 1291 Nysa; *APWr*, Rep. 132a (Dep. m. Paczkowa), nr 1a: 1291 (zaginiony); *SUB* VI, nr 219 (= *SR*, nr 2381): 22 X 1295 Legnica; *Ibidem*, nr 332 (= *SR*, nr 2492): 7 I 1298 Wiązów; *APL*, *AmL* II, nr 1139, p. IV 18 (= *UBSL*, nr 24; *SR*, nr 2822): 23 XII 1304 Wrocław; *AmL* II, nr 1139, p. IV 19 (= *UBSL*, nr 25): 27 IX 1305 Wrocław.

¹⁶⁷³ *APL*, *DmL*, nr 389 (= *UBSL*, nr 647a; *BURDA* 1916, s. 270).

¹⁶⁷⁴ *JUJECZKA* 2000, s. 42, poz. 305.

¹⁶⁷⁵ *BUWr*, XV F 257 i XV F 349: *Hunc librum legavit [attestavit] ecclesiae Collegiatae Legnicensis Honorabilis [Venerabilis] Vir Dominus Leonardus Eberlen, qui sepultus est in die omnium Sanctorum Anno domini Millesimo quingentesimo quinto.*

¹⁶⁷⁶ *BG*, s. 208.

¹⁶⁷⁷ *APL*, *AmL* II, nr 366, p. 43r.

¹⁶⁷⁸ *APL*, *AmL* II, nr 360; *APWr*, Rep. 93, nr 134: 11 V 1457 (ławnik); *APL*, *AmL* II, nr 361: 1458 (ławnik); *APL*, *AmL* II, nr 363: 1463; *APL*, *DmL*, nr 502: 1 II 1464 (ławnik); *APL*, *AmL* II, nr 144, p. 59-69: 21 III i 29 X 1464 (rajca); *APL*, *DmL*, nr 503: 1 X 1466 (ławnik); *APL*, *AmL* II, nr 144, p. 82-93, 98-99, 102-106; *APL*, *AmL* II, nr 364; *APL*, *AmL* II, nr 1139, p. I 3-4, IV 40-43; *APL*, *DmL*, nr 513, 655/6: 1467 (rajca); *APL*, *DmL*, nr 525: 22 III 1469, nr 529-530: 10 I 1470 (ławnik); *APL*, *AmL* II, nr 366; *APL*, *DmL*, nr 535: 3 VII 1470 (ławnik); *APL*, *AmL* II, nr 367: 1471 (rajca).

¹⁶⁷⁹ *APL*, *AmL* II, nr 369, p. 36r.

¹⁶⁸⁰ *CDSR* II/16, s. 246, II/17, s. 201.

stopniem – w 1472 r. tytułował się bakałarzem *in decretis*¹⁶⁸¹, w 1474 r. bakałarzem *artium et decretorum*¹⁶⁸².

Z jego księgozbioru zachowały się do naszych czasów jedynie ofiarowane przezeń kapitule legnickiej dwa dzieła (w sześciu woluminach), oba ściśle prawnicze¹⁶⁸³.

- e. [29 VII 1482 - 29 VI 1493] notariusz publiczny cesarskiej powagi, czynny w Legnicy¹⁶⁸⁴.
- g. Od 1474 pierwszy altarysta nowofundowanego ołtarza NMP i Wszystkich Świętych w kaplicy Wolfganga Rudila w kościele św. Piotra w Legnicy¹⁶⁸⁵. W następnym roku fundator ołtarza sprzedał Leonardowi 4 grzywny rocznego czynszu za swojego domu w Rynku¹⁶⁸⁶. Od [30 III 1491] kanonik legnicki¹⁶⁸⁷. W tym samym roku występuje jako wykonawca ostatniej woli zmarłego kanonika Pawła von der Heide¹⁶⁸⁸. Rezydował w Legnicy, przy kolegiacie – jeden z IN z 1494 wydany został *in stuba siue estuario domus habitationis Lleonardi Eberleyn apud ecclesiam collegiatam sancti Sepulcri Dominici Legniczensis sita*¹⁶⁸⁹. 1503-1505 altarysta ołtarza Trójcy Św., NMP, Wszystkich Aniołów oraz Św. Apostołów Piotra i Jakuba w kaplicy Pawła Thamme w kościele św. Piotra w Legnicy. Wakującą po jego śmierci altarię otrzymał 14 XI 1505 z prezentacji legnickiej RM Baltazar Heidenreich (†)¹⁶⁹⁰.

345.

- a. **LEONARDUS HENRICI VECTORIS (VECTOR) DE NATSCHERACZ**
- c. Načeradec, miejscowość w środkowych Czechach (ok. 25 km na południe od Benešova).
- e. [14 VII 1434 - 20 X 1452] notariusz publiczny cesarskiej powagi czynny w Legnicy¹⁶⁹¹.

¹⁶⁸¹ SCHÖNBORN 1933, s. 159.

¹⁶⁸² AAWr, II b 3, p. 57.

¹⁶⁸³ BUWr, XV F 257/I-IV (KOCOWSKI 1959, nr 2846), NICOLAUS DE TUDESCHIS, abbas Panormitanus, *Lectura super quinque libros Decretalium*. Vol. 1-5, Basel, [Joannes Amerbach], 1480-1481, 2°; BUWr, XV F 349/I-II (KOCOWSKI 1977, nr 3104), DOMINICUS DE SANTO GEMINIANO, *Super Sexto Decretalium*. Edd. Joannes Stoll et Henricus Niffer, Speyer, Petrus Drach, [non post 1479], 2°.

¹⁶⁸⁴ APL, DmL, nr 416 (verso): 29 VII 1482; Ibidem, nr 584: 17 II 1483; Ibidem, nr 617: 2 X 1491; Ibidem, nr 632 (= REISCH 1917, nr 656): 29 VI 1493; por. także LUSCHEK 1940, s. 200.

¹⁶⁸⁵ AAWr, II b 3, p. 57.

¹⁶⁸⁶ ZUM WINKEL 1908, s. 44.

¹⁶⁸⁷ APL, DmL, nr 618: 30 III 1491.

¹⁶⁸⁸ APL, AmL II, nr 1139, p. II 32: 11 VI 1491.

¹⁶⁸⁹ APL, DmL, nr 638; ZUM WINKEL 1908, s. 32.

¹⁶⁹⁰ APL, DmL, nr 674: 6 II 1503, nr 670: 14 XI 1505.

¹⁶⁹¹ APWr, Rep. 96, nr 9: 14 VII 1434 Legnica (tu w testacji *Leonardus Nicolai [!] Vectoris de Natscheracz, notarius publicus, clericus Pragensis dioecesis*); APWr, DmWr, nr 2827: 11 III 1443 Legnica; APL, AmL II, nr 1139, p. II 15-17: 10 IV 1443 Legnica; APWr, Rep. 95, nr 7 (= Juczka 2003, s. 116, nr 18): 20 X 1452 Legnica; por. także LUSCHEK 1940, s. 200.

- [11 III 1443 - 10 IV 1443] procurator causarum consistorii Legnicensis¹⁶⁹².
f. Clericus Pragensis dioecesis.

346.a. **LUCAS ASSMAN**

- c. Pochodził zapewne z Legnicy, gdzie występują Piotr Assman [1487-1525]¹⁶⁹³ i Hans Assman [1525]¹⁶⁹⁴.
g. Od 18 IV 1510 pierwszy altarysta nowofundowanego III ministerium ołtarza *Quattuor Doctorum* obok ambony kościoła św. Piotra w Legnicy¹⁶⁹⁵.

347.a. **LUCAS HESELER**

- b. Zmarł 6 V 1422 r. i pochowany został w kościele NMP w Legnicy, gdzie jeszcze w XVIII wieku (a najpewniej do pożaru kościoła w 1822 r.) na jednym z północnych filarów wisiało epitafium z inskrypcją: *Anno Domini M.CCCC.XXII in die Sancti Johannis ante Portam Latinam obiit venerandus Vir D. Lucas Heseler, Scholasticus Ecclesiae Legnicensis. Orate pro Eo, cuius Anima requiescat in Sancta Pace. Amen*¹⁶⁹⁶. W testamencie zapisał kościołowi NMP 20 grzywien czynszu, które miały być przeznaczone na opłacenie kapłana, kantorów i nauczyciela szkoły parafialnej i zobowiązywał ich do codziennego ucztnictwa w mszy św. za jego duszę¹⁶⁹⁷. Prócz tego z legatu Łukasza miano zbudować szkołę parafialną (3 grzywny czynszu)¹⁶⁹⁸, dbać o jej uczniów (2 grzywny na ubrania i buty, 2,5 na opał)¹⁶⁹⁹ oraz wznieść ołtarz NMP w kaplicy cmentarnej św. Jakuba na przedmieściu wrocławskim (5 grzywien)¹⁷⁰⁰.
c. Legnica. Najznakomitsza obok Ungerotenów rodzina mieszczańska przełomu XIV i XV w¹⁷⁰¹. Twórcami potęgi rodu byli bracia Piotr [1353-1406]¹⁷⁰², Hanco

¹⁶⁹² APWr, DmWr, nr 2827: 11 III 1443 Legnica; APL, AmL II, nr 1139, p. II 15-17: 10 IV 1443 Legnica.

¹⁶⁹³ APL, AmL II, nr 371, p. 10, 109: 1487, 1488; Ibidem, nr 372, p. 37: 1488; APL, DmL, nr 697: 15 V 1510; APL, AmL II, nr 1204, p. 60: 1517; nr 373, p. 98: 1525.

¹⁶⁹⁴ APL, AmL II, nr 373, p. 106.

¹⁶⁹⁵ APL, DmL, nr 698: 14 III 1510 (testament Bernarda Hoffmana zawierający fundację altarii i wskazanie pierwszego altarysty); APL, DmL, nr 692 (= AAWr, II b 4, p. 65): 18 IV 1510 (konfirmacja biskupa wrocławskiego Jana i formalna inkorporacja nowego beneficjum); APL, DmL, nr 693: 13 IV 1510 (RM Legnicy przekazuje Assmanowi i jego następcom 10 grzywien rocznego czynszu zgodnie z wolą Bernarda Hoffmana).

¹⁶⁹⁶ APL, AmL II, nr 4, p. 340-341; EHRARDTS 1789, s. 205; WAHRENDORFF 1724, s. 542-543; CZECHOWICZ 2003, s. 133.

¹⁶⁹⁷ ŻERELIK 1995, s. 121; SCHULTE 1902, s. 15; BZ, nr 171, 185, 192.

¹⁶⁹⁸ BZ, nr 176.

¹⁶⁹⁹ BZ, nr 299, 304.

¹⁷⁰⁰ BZ, nr 201; ZUM WINKEL 1908, s. 34.

¹⁷⁰¹ PUSCH II, s. 164-179.

¹⁷⁰² APL, DmL, nr 89 (= *UBSL*, nr 196; *RŚI* II, nr 842): 13 III 1353 Legnica, ks. Waclaw potwierdza sprzedaż 10 grzywien czynszu z Wądroża (Wandris) w okr. legnickim przez Gythana von Landiskron mieszczańom legnickim Mikołajowi i Hankowi Heseler; APL, DmL, nr 122 (= *UBSL*, nr 263): 20 IX 1369 Wrocław; *UBSL*, nr 282: 18 I 1373 Legnica; APL, DmL, nr 138 (= *UBSL*, nr

[1353-1385]¹⁷⁰³ właściciel Smokowic k. Legnicy i Benedykt [1361-1369]¹⁷⁰⁴. Dwaj ostatni umarli najpewniej bezpotomnie, skoro ich dobra odziedziczył najpierw Piotr, a po nim jego dzieci: Łukasz (scholastyk), Jan (Hannos) [1405-1435]¹⁷⁰⁵, Urban [1407-1414]¹⁷⁰⁶, (ojciec Mikołaja [1426-1435]¹⁷⁰⁷?) Marek (zm.

- 295): 11 I 1374 Legnica (ławnik); *UBSL*, nr 299: 31 V 1374 Legnica (przejmuje od brata Hanka dom przy rynku legnickim); APL, DmL, nr 145 (= *UBSL*, nr 305): 1 VII 1377 Legnica (ławnik); APL, AmL II, nr 350, p. 29v: 3 X 1380; *UBSL*, nr 318: 7 VIII 1381 (kupuje połowę domu i słodowni obok kościoła św. Piotra); APL, DmL, nr 153 (= *UBSL*, nr 320): 14 V 1382 Legnica (ławnik); APL, AmL II, nr 351, p. 6: 1383; APL, DmL, nr 156 (= *UBSL*, nr 324, 325): 20 V 1384 Legnica (wójt); APL, AmL II, nr 352, p. 24v, 45r: 1384-1385; APWr, Rep. 66, nr 729b: 23 III 1385 Krosno Odrzańskie, kupuje od księcia Konrada żagańsko-krośnieńskiego 20 grzywien czynszu z dochodów książęcych w Krośnie; APL, DmL, nr 158 (= *UBSL*, nr 331): 22 VIII 1386 Legnica (ławnik); *UBSL*, nr 364: 4 VIII 1396 Legnica (Piotr Heseler właścicielem 1/8 Ulesia k. Legnicy); APL, DmL, nr 178 (= *UBSL*, nr 365): 14 VIII 1396 Legnica; APL, DmL, nr 180 (= *UBSL*, nr 370): 14 II 1397 (wójt legnicki); APL, DmL, nr 184 (= *UBSL*, nr 373): 1397 Legnica (ławnik); *UBSL*, nr 377: 4 XI 1398 Legnica, Piotr Heseler kupuje od klasztoru w Lubaniu wszystkie prawa do wsi Wiltschitz; *UBSL*, nr 386: 9 VII 1400 Legnica; APL, AmL II, nr 1201, p. 144: 11 XI 1401 Legnica; APL, DmL, nr 201 (= *UBSL*, nr 395): 14 II 1403 Legnica (ławnik, kupuje od Zygmunta Wysewernhera czynsz 6 grzywien i 20 groszy); APL, DmL, nr 202 (= *UBSL*, nr 397): 26 IV 1403 Legnica, Rupert ks. Śląska i pan Legnicy nadaje w lenno Piotrowi Hessler z Legnicy sprzedane przez Mikołaja syna Piotra Sachinkirchen dobra i dziedzictwo w Ulesiu (Waldau); *UBSL*, nr 418: 7 II 1406 b.m. (dziedzic Wiltschicz); APL, AmL II, nr 1201, p. 144v: 30 VII 1406 Wrocław (ławnik wrocławski).
- ¹⁷⁰³ APL, DmL, nr 89 (= *UBSL*, nr 196; *RSI* II, nr 842): 13 III 1353 Legnica (j.w); *UBSL*, nr 222: 19 V 1361 Lubin; *UBSL*, nr 266: 18 XII 1369 Legnica, ustalenie, że po bezpotomnej śmierci Hanka Heselera i jego żony Kunegundy folwark w Smokowicach odziedziczą Piotr Heseler i jego żona Małgorzata; APWr, Rep. 93, nr 48 (= *UBSL*, nr 288): 4 IV 1373 Legnica; *UBSL*, nr 309: 15 I 1379 Legnica (jak w 1369 r.); *UBSL*, nr 318: 7 VIII 1381 (kupuje połowę domu i słodowni obok kościoła św. Piotra); APWr, Rep. 66, nr 729b: 23 III 1385 Krosno Odrzańskie; *UBSL*, nr 334: 5 I 1387 Legnica (tu jego żona Kunegunda występuje już jako wdowa).
- ¹⁷⁰⁴ *UBSL*, nr 221: 18 V 1361 Lubin; APL, DmL, nr 122 (= *UBSL*, nr 263): 20 IX 1369 Wrocław.
- ¹⁷⁰⁵ WV, s. 68: ok. 1405; APL, DmL, nr 211 (= *UBSL*, nr 415): 21 X 1405 Legnica (ławnik); APL, DmL, nr 217 (= *UBSL*, nr 429): 6 X 1407 Legnica (ławnik); APL, DmL, nr 218 (= *UBSL*, nr 430): 19 X 1407 Legnica (ławnik); APL, DmL, nr 221 (= *UBSL*, nr 433): 9 II 1408 Legnica; APL, DmL, nr 223 (= *UBSL*, nr 434): 27 VI 1408 Legnica (ławnik); APL, DmL, nr 228 (= *UBSL*, nr 442): 26 XII 1409 Legnica; MVB VI, nr 646: 30 XII 1411, Jan Heseler z Legnicy z żoną podczas pobytu w Rzymie otrzymują przywilej słuchania mszy św. nawet w miejscach objętych interdyktem; APL, DmL, nr 250 (= *UBSL*, nr 471): 15 V 1414 Legnica; APL, DmL, nr 275 (= *UBSL*, nr 516): 17 I 1420 Legnica (ławnik); APL, DmL, nr 281 (= *UBSL*, nr 521): 18 IX 1420 Legnica (burmistrz); APL, AmL II, nr 1201, p. 207v (= *UBSL*, nr 524): 19 I 1421 Legnica; APL, DmL, nr 287 (= *UBSL*, nr 529): 10 I 1420 Legnica (ławnik sądu mańskiego w Legnicy); APL, DmL, nr 289 (= *UBSL*, nr 531): 27 V 1422 Legnica (ławnik); APL, DmL, nr 290 (= *UBSL*, nr 533): 5 I 1423 Legnica; APL, DmL, nr 655/2 (= *UBSL*, nr 567): 24 VI 1426 Legnica (rajca); *UBSL*, nr 594-595: 11 I 1430 Legnica (ławnik); APL, DmL, nr 342 (= *UBSL*, nr 607): 14 V 1432 Legnica (ławnik); APL, AmL II, nr 1139, p. II 18 (= *UBSL*, nr 610): 26 XI 1432 Legnica (ławnik); JUJECZKA 2000, s. 20: 1435 (właściciel szopy na przedmieściu).
- ¹⁷⁰⁶ *UBSL*, nr 425: 16 II 1407 Legnica; APL, DmL, nr 224 (= *UBSL*, nr 435): 11 VII 1408 Legnica; APL, DmL, nr 256 (= *UBSL*, nr 478): 13 XII 1414 Legnica.
- ¹⁷⁰⁷ APL, DmL, nr 655/2 (= *UBSL*, nr 657): 24 VI 1426 Legnica (ławnik); APL, DmL, nr 352 (= *UBSL*, nr 629): 25 II 1435 Legnica (ławnik); APL, DmL, nr 358 (= *UBSL*, nr 636): 5 VIII 1435 Legnica (ławnik); Jujeczka 2000, s. 20 (właściciel folwarku w Dornbusch), 42 (wpis do nekrologu kościoła św. Piotra pod dniem 3 XI).

przed 1407 a jego część dziedziczył jego syn Ruland); oraz Anna (żona Piotra Ungeroten), Urszula (żona Grzegorza Teschener) i Agnieszka (żona Mikołaja Viaw). W skład spadku po Piotrze prócz posiadłości w mieście wchodziły dzierżone prawem lennym wioski Ulesie (Waldau), Wilczyce (Wiltschitz), Smokowice (Smochewicz), Prostynię (Schibansdorff) i część wsi Wilków (Wolfsdorf). Zob. także Klemens Heseler (†).

- d. Immatrykulował się w 1390 r. w Pradze, tamże w latach 1396-97 rektor uniwersytetu prawników¹⁷⁰⁸. O tytułach akademickich nic jednak nie wiadomo, w każdym razie sam Łukasz nigdy z żadnym nie występował. Kontynuował studia w Lipsku od 1416 r., gdzie wpisano go w matrikule jako *Lucas scholasticus Legnicensis, Pragensis*¹⁷⁰⁹.
- g. [7 II 1405] - 1422 pleban kościoła NMP w Legnicy i pierwszy scholastyk kolegiaty Św. Grobu w Legnicy¹⁷¹⁰.

348.

a. LUDOVICUS CZEICZ

- b. Zmarł pomiędzy 20 VIII 1412 r. (tego dnia we własnym domu we Wrocławiu spisał testament) a 7 I 1414¹⁷¹¹.
- c. Nyska rodzina patrycjuszowska, notowana w mieście od 1310 r., prawdopodobnie pochodząca z Wrocławia, a pierwotnie z Zeits nad Elstera¹⁷¹². Ojcem Ludwika był najpewniej Hanco (ławnik 1374, burmistrz 1382-83 i 1388), bratem być może Mikołaj, w 1386 r. bakałarz w Pradze¹⁷¹³.
- d. Immatrykulowany 9 XI 1383 we Wiedniu jako *Lodbicus Czeitz de Nyssa*¹⁷¹⁴. Przed 1389 r. został bakałarzem dekretów, w 1398 r. występuje pierwszy raz jako magister¹⁷¹⁵. Utrzymywał się we Wiedniu z przyznanych mu altarii – w kościele klasztorным św. Jakuba we Wiedniu i w kaplicy św. Barbary w Klosterneuburgu. Utrzymał te beneficja także po opuszczeniu Wiednia (przynajmniej do IV 1401)¹⁷¹⁶.
- e. [1389] kapelan biskupa wrocławskiego Waclawa.
Od [1390-1402] notariusz biskupi i audytor w Otmuchowie¹⁷¹⁷. W [1396] także kanclerz i notariusz¹⁷¹⁸.

¹⁷⁰⁸ SCHÖNBORN 1933, s. 166; MHUCFP II, s. 5, 106; TOMEK 1849, s. 299.

¹⁷⁰⁹ CDSR II/16, s. 52.

¹⁷¹⁰ APL, AmL II, nr 1139, p. IV 2 (= *UBSL*, nr 412); 7 II 1405; *UBSL*, nr 425; 16 II 1407; APL, DmL, nr 224 (= *UBSL*, nr 435); 11 VII 1408; APL, DmL, nr 389 (= *UBSL*, nr 647a); 2 X 1414; APL, DmL, nr 252 (= *UBSL*, nr 474); 3 X 1414; MVB VII, nr 258; 8 IV 1418; APL, AmL II, nr 491, p. 74; 13 IX 1418; AAWr, dok. chron. 25 X 1418 (= JUNGWITZ 1899, s. 398); BURDA 1916, s. 39-40.

¹⁷¹¹ RG III, kol. 253-254; SCHINDLER 1938, s. 201; AAWr, dok. chron. 20 VIII 1412 Wrocław.

¹⁷¹² SCHINDLER 1938, s. 200.

¹⁷¹³ GOTTSCHALK 1934, s. 39; WÓLKIEWICZ 2004, s. 263.

¹⁷¹⁴ *Matrikel der Universität Wien*, I, s. 12.

¹⁷¹⁵ CDS 36, s. 25, nr 80; WÓLKIEWICZ 2004, s. 263.

¹⁷¹⁶ RG II, kol. 835; MVB V, nr 1747; SCHINDLER 1938, s. 200; WÓLKIEWICZ 2004, s. 263.

¹⁷¹⁷ SCHINDLER 1938, s. 201-202; WÓLKIEWICZ 2004, s. 263; AAWr, dok. SS.8: 16 IX 1393; APL, AmL II, nr 1139, p. III 13-15; 30 IV 1395 Wrocław; APO, DmNysy, nr 70 (= CDS 36, s. 24-25, nr 78; *RGŚI*, nr 215); 11 III 1397 Otmuchów; ENGELBERT 1964, nr 1357-58, 1361, 1366, 1372.

- g. [1389] altarysta w kościele św. Jakuba w Nysie¹⁷¹⁹.
 [1391 - 1401] pleban w Kopernikach k. Otmuchowa¹⁷²⁰.
 [24 I 1396] kanonik legnicki¹⁷²¹.
 Od [1397] kanonik otmuchowski¹⁷²².
 [1401] altarysta ołtarza św. Marii Magdaleny, Elżbiety i Jadwigi w katedrze wrocławskiej oraz ołtarza w kaplicy św. Katarzyny przed Bramą Ziębicką w Nysie¹⁷²³.
 [1402 - 1412] kanonik katedralny wrocławski (z prowizji apostolskiej 1401)¹⁷²⁴.

349.**a. LUDOVICUS FAGELER**

- b. Zginął przed 14 V 1461 z ręki kapłana Mikołaja Bonheckela (↓), który uderzył go kamieniem w głowę broniąc się – jak usprawiedliwił się w piśmie do rzymskiej penitencjarii – przed oszalałym Fagelerem, atakującym go ołowianym naczyniem ważącym 20 funtów¹⁷²⁵.
- c. Chojnów (?)
- f. 1461 presbiter Wratislaviensis dioecesis
- g. [26 I 1446 - p. 14 V 1461] wikariusz przy kolegiacie legnickiej¹⁷²⁶.
 Od 26 I 1446 altarysta ołtarza św. Jana Ewangelisty i Marii Magdaleny w kościele parafialnym w Chojnowie (z prezentacji Klemensa Gortelera z Legnicy i Katarzyny Fogleryn z Chojnowa).

350.**a. LUDOVICUS WEDILNDORF**

- f. Kapłan archidiecezji mogunckiej.
- g. [1420] kanonik legnicki, brzeski oraz erfurcki. Toczył w tym czasie spór o kanonię katedralną we Wrocławiu oraz beneficja w Moguncji i Zeitz¹⁷²⁷.

351.**a. MARCUS FOGKER**

- g. 31 V 1503 objął archidiaconat legnicki wakujący po śmierci Zygmunta Gossinger (↓)¹⁷²⁸.

¹⁷¹⁸ AAWr, dokumenty parafii w Świdnicy, nr 66: 24 I 1396 Wrocław.

¹⁷¹⁹ RG II, kol. 830.

¹⁷²⁰ WÓLKIEWICZ 2004, s. 263.

¹⁷²¹ AAWr, dokumenty parafii w Świdnicy, nr 66. Dokument ten, widniejący w wykazie dyplomów parafii świdnickiej uznawany jest obecnie za zaginiony, treść testacji znana jest jedynie z relacji H. SIMONA 2004, s. 36 – wiarygodnej choć wobec braku oryginału nieweryfikowalnej.

¹⁷²² SCHINDLER 1938, s. 201; KOPIETZ 1892, s. 153-154; WÓLKIEWICZ 2004, s. 263.

¹⁷²³ RG II, kol. 835; MVB V/2, nr 1747.

¹⁷²⁴ SCHINDLER 1938, s. 201-202; WÓLKIEWICZ 2004, s. 263.

¹⁷²⁵ RPG IV, nr 1790.

¹⁷²⁶ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 403 (= SCHOLZ 1869, s. 351).

¹⁷²⁷ RG IV, 2686; DOLA 1983, s. 412.

¹⁷²⁸ APL, AmL II, nr 1103, p. 27v: *Anno 1503. Die ultima Maij investitus est Marcus Fogker ad Archidiaconatum in Lignitz vacantem per mortem D. Sigismundi Gossinger.*

352.**a. MARCUS GRESCHNER**

- g.** [9 V 1515] wspomniany jako wikariusz kolegiaty legnickiej przy okazji fundacji manualiów dla wikarych¹⁷²⁹.

353.**a. MARTINUS**

- c.** Pochodził zapewne z rodziny rycerskiej, wskazują na to bliskie związki rodzinne z Henrykiem de Falkenheim, adwokatem kurii biskupiej w Legnicy (†)
- e.** [26 II 1381 - 20 V 1388] prokurator kurii biskupiej w Legnicy¹⁷³⁰. Zapewne w późniejszym czasie został tu sędzią, z takim też tytułem figuruje w spisie fundacji mszalnych kapituły brzeskiej¹⁷³¹.
- g.** [26 II 1381 - 10 IV 1386] kanonik legnicki¹⁷³². [4 III 1387] jako kustosz kapituły Św. Grobu w Legnicy i prokurator miejscowej kurii biskupiej przekazuje tytułem testamentu 15 grzywien rocznego czynszu (10 na Krynicznie w okręgu średzkim i 5 na Mierczycach) dla ufundowania mansjonarii w kolegiacie św. Mikołaja w Otmuchowie¹⁷³³. Od V 1388 altarysta II ministerium ołtarza w kaplicy św. Marii Magdaleny w Legnicy (ufundowanego przez Henryka de Falkenheim)¹⁷³⁴.

354.**a. MARTINUS**

- c.** Kalisz (?), tu w każdym razie miał siostrzeńców.
- g.** [14 I 1396] kanonik legnicki, wyznaczony przez mieszczkę kaliską Małgorzatę Aminebiryne wykonawcą jej testamentu na rzecz nowego ołtarza w miejscowym kościele św. Mikołaja¹⁷³⁵.

355.**a. MARTINUS BANTSCH**

- b.** Zmarł przed 13 V 1489 r., kiedy to wakującą po jego śmierci altarię Św. Krzyża w kościele św. Piotra objął kanonik Jan Tintzman¹⁷³⁶ (†). Dwa dni później kanonik Marcina Bantscha objął Jan Hawgold (†)¹⁷³⁷.

¹⁷²⁹ AAWr, II b 4, p. 108.

¹⁷³⁰ APL, AmL II, nr 1139, p. III 16-18 (= *UBSL*, nr 315); 26 II 1381 Legnica; APWr, Rep. 102, nr 78; 4 III 1387 Otmuchów; AAWr, dok. X.42 (= *UBSL*, nr 342); 30 V 1388 Otmuchów.

¹⁷³¹ BURDA 1916, s. 189.

¹⁷³² APL, AmL II, nr 1139, p. III 16-18 (= *UBSL*, nr 315); AAWr, dok. chron. 10 IV 1386 Legnica: biskup wrocławski Waclaw sprzedaje Marcinowi kanonikowi legnickiemu i Piotrowi, mieszczaninowi z Legnicy 10 grzywien rocznego czynszu w Krynicznie.

¹⁷³³ APWr, Rep. 102, nr 78.

¹⁷³⁴ AAWr, dok. X.42 (= *UBSL*, nr 342); 30 V 1388.

¹⁷³⁵ CDMP XI, s. 58, nr 1779.

¹⁷³⁶ APL, AmL II, nr 1103, p. 25rv: *Anno 1489. Die 13. Majj investitus est D. Joannes Tintzman Ecclesiae Collegiatae Legnicens. Canonicus ad altare S. Crucis in Ecclesia S. Petri in Liegnitz, per mortem Honorabilis quondam Martini Bausch Canonici eiusdem Collegiatae Ecclesiae ad praesentationem venerabilis viri Domini Joannis Sörfflinger Ecclesiae Collegiatae sacri Sepulchri Dominici Praepositi, nec non Parochialis S. Petri Ecclesiarum Plebani, ius Patronatus dicti altaris habere praetendens.*

¹⁷³⁷ APL, AmL II, nr 1103, p. 25v: *Anno 1489. Die 15. Majj investitus est Dominus Joannes Hawgold ad Canonicatum et Praebendam in Ecclesia Collegiata Lignicens: situm vacantem per mor-*

- c. Legnica, jego ojcem mógł być Jan Bantsch (zm. 1471¹⁷³⁸), w latach 1440-1454 wielokrotny ławnik i rajca legnicki¹⁷³⁹, w młodości kleryk¹⁷⁴⁰. Do tej samej rodziny należał także Wincenty Bantsch (↓), mansonarz legnicki i kanonik wrocławski. Była też w XIV w. Rycerska rodzina Bantschów osiadła w Czernicy k. Wlenia¹⁷⁴¹.
- d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr letni 1445 r. jako *Martinus Bantsch de Legnicz*. Po trzech latach uzyskał tu tytuł bakałarza *artium*¹⁷⁴².
- e. [4 IX 1465] *scriba causarum consistorii Legnicensis*¹⁷⁴³.
[23 X 1465] notariusz publiczny cesarskiej powagi czynny w Legnicy¹⁷⁴⁴.
- f. 1465 clericus Wratislaviensis dioecesis
- g. [1450] - 1489 kanonik legnicki, potwierdzony również na posiedzeniu kapituły 8 II 1471 r.¹⁷⁴⁵
[1450 - 1451] prezentowany przez króla Fryderyka III na prepozyturę legnicką wakującą po śmierci Jana Bawde (↑)¹⁷⁴⁶. Mimo dodatkowej prowizji papieskiej¹⁷⁴⁷ i poparcia władz miejskich – jednym z głównych współpracowników rządzącego wówczas miastem Ambrożego Bitschena był Paweł Bantsch¹⁷⁴⁸ – nie zdołał objąć beneficjum, natomiast otrzymał je Zygmunt Atcze (↓).
Do 1489 altarysta ołtarza Św. Krzyża w kościele św. Piotra w Legnicy¹⁷⁴⁹.

356.

a. MARTINUS BRASIATORIS DE KOSLAW

- c. Kozłów (Koslau) k. Wrocławia, być może krewny Mikołaja Brasiatoris, legnickiego mansonarza (↓).

---

tem olim D. Martini Bautsch ultimi et immediati eorunden Canonicatus et Prabendae Canonici ad praesentationem Illustris Principis et DD. Ludmillae Ducissae Silesiae Legnicens: Goldbergens: ius Patronatus ditorum Canonicatus et Praebendae obtinentis.

¹⁷³⁸ ZIEGLER 1878, s. 28, 182; CZECHOWICZ 2003, s. 131.

¹⁷³⁹ UBSL, s. 492-494; JUJEZKA 2000, s. 31, poz. 15.

¹⁷⁴⁰ MVB VII, nr 2169.

¹⁷⁴¹ JUREK 2000, nr 797.

¹⁷⁴² CDSR II/16, s. 152, II/17, s. 144; SCHÖNBORN 1933, s. 158; por. także APWr, Rep. 132a (Dep. parafii w Lwówku Śląskim), nr 86: 4 IX 1465 Legnica, gdzie występuje z pełnym tytułem.

¹⁷⁴³ APWr, Rep. 132a (Dep. parafii w Lwówku Śląskim), nr 86.

¹⁷⁴⁴ APL, DmL, nr 507.

¹⁷⁴⁵ APL, AmL II, nr 1139, p. I 30-31.

¹⁷⁴⁶ AAWr, dok. chron. 26 V 1450 Wiener Neustadt: król Fryderyk III do biskupa wrocławskiego Piotra o prezentowaniu Marcina Bantscha na probostwo w Legnicy i innego kandydata przez księcia z Brzegu. Biskup nie powinien w tej sprawie nic postanawiać aż do czasu, gdy rozstrzygnię się spór o kraj; RI XIII/11, nr 251: 14 V 1451 Wiener Neustadt, król Fryderyk III prezentuje biskupowi wrocławskiemu Piotrowi bakałarza Marcina Bantsche na prepozyturę i probostwo w Legnicy; RI XIII/11, nr 252: 29 VI 1451 Wiener Neustadt, król Fryderyk III nakazuje biskupowi wrocławskiemu Piotrowi dokonać inwestytury bakałarza Marcina Bantsche na prepozyturę legnicką w miejsce obecnie urzędującego prepozyta.

¹⁷⁴⁷ RG VI, nr 4149: *Martinus Bautsch, clericus Wratislaviensis dioecesis, de nova provisione de praepositura ecclesiae s. sepulcri Dominici opidi Legnicensis, Wratislaviensis dioecesis, cui parochialis ecclesia s. Petri dicti opidi annexa (30 m. arg.), ad quam vac. post obitum Johannis Bawde praesentatus fuit, non obstantibus canonicatum et praebendam dictae ecclesiae (21 V 1450).*

¹⁷⁴⁸ UBSL, s. 493.

¹⁷⁴⁹ APL, AmL II, nr 1103, p. 25rv.

- g. Od 22 VIII 1419 r. pierwszy altarysta nowofundowanego ołtarza św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty oraz św. Jadwigi i św. Marii Magdaleny w kościele św. Piotra w Legnicy¹⁷⁵⁰.

357.**a. MARTINUS CROMER**

- b. Zmarł 25 IX 1462 r. i pochowany został w kościele NMP w Legnicy, obok głównego ołtarza. Jeszcze w XVIII w. (zapewne do pożaru w 1822 r.) znajdowała się tam płyta z napisem: *Anno domini millesimo cccc lxii. Sabbatho ante Michaelis obiit D[omi]nus Martinus Cromer, scholasticus et erector novi aedificii et chori hujus Ecclesiae, quod inceptum est Anno D. MCCCCL et consumatum Anno Domini MCCCCLXVIII. Orate Deum pro Anima Ejus*¹⁷⁵¹.
- c. Pochodzenie niewątpliwie mieszczańskie: nyskie (zob. Jan Cromer ↑), lub legnickie, gdzie w XIV i początkach XV w. także mieszkała rodzina o tym nazwisku. W 1370 r. ławnikiem miejskim był Hanco Cromer¹⁷⁵², w 1380 i 1386 Petir¹⁷⁵³, po którym zostało czterech synów: Piotr [1397-1400], Paweł [1397-1406], Maciej [1397-1419] i Jerzy [1397-1400]¹⁷⁵⁴.
- f. 1439 presbiter Wratislaviensis dioecesis¹⁷⁵⁵.
- g. [22 VI 1427] kanonik legnicki¹⁷⁵⁶.
Od [1436] scholastyk kapituły Św. Grobu w Legnicy i pleban kościoła NMP¹⁷⁵⁷. W 1446 r. brał udział w synodzie diecezjalnym¹⁷⁵⁸.
[2 V 1449 - 27 IV 1457] altarysta w kościele św. Elżbiety we Wrocławiu¹⁷⁵⁹.

358.**a. MARTINUS FRANCISCI**

- b. Zmarł przed 8 VI 1540 r.
- c. Legnica (?)

¹⁷⁵⁰ APL, AmL II, nr 1139, p. III 6-7 (= *UBSL*, nr 512).

¹⁷⁵¹ APL, AmL II, nr 4, p. 340; BUWr, rkp. R 771, p. 117; WAHRENDORFF 1724, s. 503; CZECHOWICZ 2003, s. 133-134.

¹⁷⁵² *UBSL*, nr 268.

¹⁷⁵³ *UBSL*, nr 312, 331.

¹⁷⁵⁴ *UBSL*, nr 370, 386; APL, AmL II, nr 491, p. 56, 76.

¹⁷⁵⁵ RPG I, nr 408: 9 V 1439: *Martinus Cremer presbiter, rector parochialis ecclesiae b. Marie in Legnitz Wratislav. dioc.: petit litteram absolutionis ad quinquennium pro hominibus utroque sexus.*

¹⁷⁵⁶ APWr, DmWr, nr 1742.

¹⁷⁵⁷ AAWr, II b 1, p. 77: 10 II 1441 Legnica; AAWr, dok. GG.76a: 14 VII 1445 Legnica; AAWr, dok. QQ.47: 2 V 1449 Legnica, QQ.50: 14 V 1449 Legnica, QQ.48: 17 VI 1449 Legnica; APL, DmL, nr 430: 17 VII 1450 Legnica; AAWr, II b 2, p. 45v-46r: 9 I 1451 Legnica; APL, DmL, nr 432-436: 17 I 1451 Legnica; RPG III, nr 10: 4 IV 1455; APL, DmL, nr 484: 14 I 1457 Legnica; APL, AmL II, nr 360, p. 10rv, 68rv: 27 IV i 16 XII 1457; APL, DmL, nr 489: 15 XII 1459 Legnica; AAWr, II b 2, p. 126: 17 V 1460; BURDA 1916, s. 40.

¹⁷⁵⁸ CP X, s. 421.

¹⁷⁵⁹ AAWr, dok. QQ.47: 2 V 1449 Legnica – altarysta ołtarza św. Jerzego; APL, AmL II, nr 360, p. 9v-10r – altarysta ołtarza Trójcy Św., Bożego Ciała i NMP.

- d. Być może identyczny z Marcinem Frannckh z Legnicy, który w 1514 r. rozpoczął studia we Wiedniu¹⁷⁶⁰.
- f. 1538 presbiter
- g. [1538 - 1540] kapelan klasztoru Bożego Ciała w Legnicy, prezentowany przez konwent na altarię w Starym Zamku¹⁷⁶¹.

359.**a. MARTINUS KIRCHINBORN**

- g. [17 III 1467 - 8 II 1471] kanonik legnicki, po raz ostatni potwierdzony na posiedzeniu kapituły 8 II 1471 r. Rezydował w Legnicy¹⁷⁶².

360.**a. MARTINUS LEHENER**

- b. Zmarł przed 9 VIII 1493 r., kiedy to wakującą po jego śmierci kanonię legnicką objął Erhard Behem¹⁷⁶³ (↑).
- c. Pochodził z Dzierżoniowa, o rodzinie wiadomo tylko tyle, że dwaj bracia Marcina również zostali duchownymi – Jan Lehener był wikariuszem przy kolegiacie głogowskiej¹⁷⁶⁴, Paweł Lehener – plebanem w Bogdanowie k. Grodkowa.
- d. O wykształceniu nic nie wiadomo, z księgozbioru zachował się jeden tom zawierający poezje Petrarki, Owidiusza, Wergiliusza i Horacego użyczoney w 1488 r. przez Marcina i jego braci uczniom szkoły św. Jakuba w Nysie¹⁷⁶⁵.

¹⁷⁶⁰ *Matrikel der Universität Wien*, II, s. 409.

¹⁷⁶¹ APWr, Rep. 66, nr 828: 24 VI 1538 Legnica, Anna Rothkirchynne ksieni, Barbara Eichholczynne przeorysza i Anna Freybergynne podprzeorysza z klasztoru Bożego Ciała w Legnicy prezentują biskupowi wrocławskiemu Jakubowi kapłana Marcina Francisci, swojego kapelana na altarię NMP w kościele parafialnym w Starym Zamku (Aldenburg), wakującą po śmierci Jana Schorer; APWr, Rep. 66, nr 829: 3 VII 1538 Wrocław, Piotr Prockendorf kanonik i wikariusz in spiritualibus zatwierdza powyższą prezentę; APWr, Rep. 66, nr 828: 8 VI 1540 Legnica, Barbara Eichholczynne ksieni, Zuzanna Ottwenen przeorysza i Anna Freybergynne podprzeorysza z klasztoru Bożego Ciała w Legnicy prezentują biskupowi wrocławskiemu Baltazarowi Jana Moller, swojego kapelana na altarię NMP w kościele parafialnym w Starym Zamku (Aldenburg), wakującą po śmierci Marcina Francisci; por. WISZEWSKI 2003, s. 370.

¹⁷⁶² APL, AmL II, nr 364, p. 11-13, 30r-31r, 37r, 43r-44r, 47r, 53v-54v, 60v, 110v (wszystkie wpisy z 1467, dotyczą spraw majątkowych); APL, DmL, nr 534: 16 X 1470; APL, AmL II, nr 1139, p. I 30-31.

¹⁷⁶³ APL, AmL II, nr 1103, p. 26r: *Anno 1493. Die 9. Augusti D. Reverendissimus providit Ercharo Behem de Canonicatu, et Praebenda in Ecclesia Collegiata in Lignitz vacantem per mortem D. Martini Leser, quorum collatio ad suam Paternitatem, ut loci Lignicens: vacantem per mortem D. Joannis Stankonis ultimi eorundem Praebendati ad praesentationem Ordinarium spectare dignoscitur.*

¹⁷⁶⁴ GERLIC 1996, s. 262.

¹⁷⁶⁵ BUWr, rkp. IV Q 57, nota na wewnętrznej stronie okładki (wg. MROZOWICZ 2000, s. 41): *Martinus Lehener prepositus Nissensis et altaris canonice Legnicensis et Opuliensis, Johannes Lehener frater eius et Paulus Lehener plebanus in Bewtmansdorf comodaverunt hunc librum scolis sancti Jacobi Nissensibus, hac conditione quod non deportetur vel in cameras vel alio sed maneat in stubella inferiori, ut pateat collaboratoribus et frequenter perlegatur. Reservant tamen nominati presbiteri iuris repetendi vel aliis assignandi sibi quando et quotiens libuerit facultatem M CCCC LXXX VIII.*

W 1483 r. odziedziczył księgiobiór Mikołaja Mokewicza, kanonika wrocławskiego, który zmarł w legnickiej kartuzji¹⁷⁶⁶.

- e. [1475 - 1478] notariusz publiczny w służbie kancelarii biskupiej oraz skarbnik biskupi¹⁷⁶⁷.
[1483 - 1489] kanclerz i notariusz biskupa Jana IV Rotha, stale przebywał u jego boku w Nysie¹⁷⁶⁸.
- g. [Ok. 1476 - 1483] kanonik opolski¹⁷⁶⁹.
Od [1480] kanonik nyski, od [29 XII 1483] prepozyt kapituły nyskiej¹⁷⁷⁰.
[10 VIII 1482] altarysta ołtarza Bożego Ciała w kościele św. Jakuba w Nysie¹⁷⁷¹.
Od [1483] kanonik katedralny wrocławski¹⁷⁷².
Od [1483] kanonik legnicki z prowizji biskupiej¹⁷⁷³.

361.

- a. **MARTINUS LEYMECHER**
- g. [27 X 1472] kapelan kościoła św. Piotra w Legnicy¹⁷⁷⁴.

362.

- a. **MARTINUS LEYMHAW**
- c. Legnica, osoby o tym nazwisku spotykamy tu w połowie XIV– Mikołaj Leymhus [1349-1354]¹⁷⁷⁵ i w początkach XV w¹⁷⁷⁶. Sam Marcin miał w mieście dom na tzw. nowinach (Newlende)¹⁷⁷⁷.
- d. Immatrykulowany 14 IV 1424 we Wiedniu jako *Martinus Lemharis de Legnicz*¹⁷⁷⁸. O ewentualnym ukończeniu studiów i tytułach naukowych nic nie wiadomo.
- g. [7 XII 1447 - 24 XII 1448] *curatus* i pleban kolegiaty Św. Grobu w Legnicy (zapewne należał do miejscowej wspólnoty mansonarzy)¹⁷⁷⁹.
[31 III 1457] kanonik legnicki¹⁷⁸⁰.

¹⁷⁶⁶ MROZOWICZ 2004, s. 152, 156.

¹⁷⁶⁷ LUSCHEK 1940, s. 145; DOLA 1983, s. 366.

¹⁷⁶⁸ *Listinár Těšínska* 3, nr 297; VÖLKELE 1938, s. 151.

¹⁷⁶⁹ VELDTRUP 1995, s. 147 ; APWr, Rep. 1b, nr 319 (= MROZOWICZ 2004, s. 152).

¹⁷⁷⁰ VÖLKELE 1938, s. 151.

¹⁷⁷¹ VÖLKELE 1938, s. 151.

¹⁷⁷² DOLA 1983, s. 366.

¹⁷⁷³ *Listinár Tešínska* 3, nr 297; DOLA 1983, s. 366.

¹⁷⁷⁴ APL, AmL II, nr 1139, p. I 28-29.

¹⁷⁷⁵ APWr, Rep. 93, nr 7 (= *UBSL*, nr 158); Ibidem, nr 24 (= *RSI* II, nr 1103).

¹⁷⁷⁶ WV, s. 74.

¹⁷⁷⁷ BG, s. 215; ZUM WINKEL 1908, s. 33.

¹⁷⁷⁸ *Matrikel der Universität Wien*, I, s. 146.

¹⁷⁷⁹ APL, DmL, nr 417; APL, AmL II, nr 144, p. 12-15 (= SCHIRRMACHER 1866, s. 50, nr 50; *UBSL*, nr 738).

¹⁷⁸⁰ APL, AmL II, nr 360, p. 3v.

363.

a. **MARTINUS MOLENDINATORIS**

g. [Lata 70. XV w.] wymieniony jako altarysta ołtarza św. Jana Ewangelisty i Bartłomieja Apostołów w kościele św. Piotra¹⁷⁸¹.

364.

a. **MARTINUS DE NAMSLAVIA**

c. Namysłów.

d. Kraków, immartykulowany w 1416 jako *Martinus Jacobi de Namslavia*¹⁷⁸². Spośród jego książek zachował się tylko jeden rękopiśmienny tom zawierający Objawienia św. Brygidy ze Szwecji oraz kazania, ofiarowany przezeń legnickim kartuzom¹⁷⁸³.

f. 1458 presbiter Wratislaviensis dioecesis.

g. 1441 kapelan przy kościele parafialnym św. Katarzyny w Górze Śląskiej. Od X 1458 pierwszy altarysta nowofundowanej altarii Trójcy Św., NMP, św. Jana Chrzciciela, św. Hieronima, św. Barbary dziewicy, św. Jadwigi i Wszystkich Świętych w kaplicy Poppelau'ów w kościele św. Piotra w Legnicy¹⁷⁸⁴.

365.

a. **MARTINUS DE PEREGRINI VILLA**

c. Pielgrzymka k. Złotoryi

g. [3 VI 1363] kanonik legnicki¹⁷⁸⁵.

366.

a. **MARTINUS RUMPOLDI**

g. [11 V 1461] kanonik legnicki, prezentowany przez RM Legnicy na altarię Bożego Ciała, NMP, św. Jana Apostoła i Ewangelisty oraz św. Wawrzyńca, Fabiana i Sebastiana męczenników w kościele św. Piotra w Legnicy¹⁷⁸⁶.

367.

a. **MARTINUS SLAWTICZ**

g. [3 III 1417] altarysta w kolegiacie Św. Grobu w Legnicy¹⁷⁸⁷.

368.

a. **MARTINUS SPILNER DE LEGNICZ**

c. Legnica, zob. Jan Spilner (↑) i Mikołaj Spilner (↓).

e. [30 I 1443 - 11 III 1443] notariusz publiczny i prokurator konsystorza legnickiego¹⁷⁸⁸.

f. Clericus.

¹⁷⁸¹ APL, AmL II, nr 1125, p. [16].

¹⁷⁸² *Album studiosorum* I, s. 39.

¹⁷⁸³ GEMOLL 1900a, nr 54; JUJEZKA 2004, s. 97, 122-123; rękopis znajduje się obecnie w rękach prywatnych, mikrofilm posiada BUWr.

¹⁷⁸⁴ AAWr, II b 2, p. 141rv.

¹⁷⁸⁵ APWr, Rep. 96, nr 1 [zaginione] (= *UBSL*, nr 236).

¹⁷⁸⁶ APL, DmL, nr 496.

¹⁷⁸⁷ APWr, Rep. 66, nr 413a (= *UBSL*, nr 496).

¹⁷⁸⁸ APWr, Rep. 93, nr 120; APWr, DmWr, nr 2827.

369.

- a. **MARTINUS STOYE DE HIRSBERG**
 c. Jelenia Góra, lub pochodząca z tego miasta rodzina w Jaworze¹⁷⁸⁹.
 d. Immatrykulowany w Krakowie w 1454 r. jako *Martinus Petri Stoy de Hirsberg*. Po dwóch latach został bakałarzem¹⁷⁹⁰.
 [14 I 1457] rektor szkoły przy kościele NMP w Legnicy¹⁷⁹¹.
 f. 1466 clericus Wratislaviensis diocesis
 g. Od 4 IV 1466 altarysta ołtarza w kaplicy św. Benedykta na zamku legnickim (z prezentacji opata i konwentu klasztoru św. Wincentego na Ołbinie)¹⁷⁹².
 [14 VI 1507] altarysta w Jaworze, funduje III ministerium przy ołtarzu Bożego Ciała w kościele św. Piotra w Legnicy i sam je obejmuje¹⁷⁹³.

370.

- a. **MARTINUS SUTORIS**
 c. Jelenia Góra
 d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr letni 1444 r. jako *Martinus Sutoris de Hyrsperg*¹⁷⁹⁴.
 g. [1454] altarysta ołtarza NMP w kościele św. Piotra w Legnicy¹⁷⁹⁵.

371.

- a. **MARTINUS TULMAN DE GOLTBERG**
 b. Zmarł 16 lub 17 IV (zapewne 1517 r.) Wpisany do nekrologów kościoła św. Piotra w Legnicy¹⁷⁹⁶ (wspomnienie ufundowane przez mieszczanina legnickiego Jorge Otto 6 V 1517)¹⁷⁹⁷ oraz klasztoru cysterskiego w Kamieńcu, któremu ofiarował swoje książki¹⁷⁹⁸.
 c. Złotoryja.
 d. Magister.
 g. do 1517 (?) kaznodzieja w kościele św. Piotra w Legnicy.

372.

- a. **MARTINUS CZYMERMAN**
 c. Pochodzenie niewątpliwie mieszczańskie, choć, ze względu na pospolitość nazwiska, trudne do ustalenia. W 1451 r. mieszkali w Legnicy Urban Czimmerman (przy ul. NMP) i Mikołaj Czimmerman (przy ul. Rycerskiej)¹⁷⁹⁹,

¹⁷⁸⁹ APL, AmL II, nr 1139, p. III 10-13 (tu wśród świadków Caspar Stoye, mieszczanin jaworski).

¹⁷⁹⁰ GAŚSIOROWSKI 2000, s. 45 i wg indeksu.

¹⁷⁹¹ APL, DmL, nr 484.

¹⁷⁹² APWr, Rep. 67, nr 1325: 2 IV 1466 (prezentacja); Ibidem, nr 1326: 4 IV 1466 (inwestytura).

¹⁷⁹³ APL, AmL II, nr 1139, p. III 10-13.

¹⁷⁹⁴ CDSR II/16, s. 149.

¹⁷⁹⁵ ZUM WINKEL 1908, s. 40.

¹⁷⁹⁶ JUJECZKA 2000, s. 35, poz. 107: [16 IV] *domini magistri Martini Tülman de Goltberg hic praedicatoris novem lectionum et Salve regina.*

¹⁷⁹⁷ APL, AmL II, nr 1139, p. II 38.

¹⁷⁹⁸ WATTENBACH 1862, s. 322: [17 IV] *ob. Magister Martinus Tulman predicator legnitzensis, qui certos huic monasterio libros delegavit.*

¹⁷⁹⁹ BG, s. 213, 219.

w 1467 Tomasz Czymmerman *der barbierer*¹⁸⁰⁰ i Merten Czymmerman¹⁸⁰¹ (ławnik 1495 i 1498, rajca 1499)¹⁸⁰².

- g. [14 V 1458] pleban kolegiaty Św. Grobu w Legnicy oraz mansjonarz kaplicy NMP¹⁸⁰³.

373.

a. **MATERNUS DE KALIS**

- c. Zapewne Legnica, gdzie w występuje Mathis Kalis, w 1408 r. bakałarz praski, później wójt [1433] i ławnik legnicki [1437-8]¹⁸⁰⁴.

- g. [1399 - 18 XI 1406] precentor mansjonarzy kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej. W 1402 r. występuje w gronie mansjonarzy podczas zawierania układu z miejscowymi wikariuszami odnośnie podziału obowiązków i dochodów z kuracji¹⁸⁰⁵.

374.

a. **MATERNUS NYMPKE**

- b. Wpisany do księgi zmarłych bractwa altarystów kościoła św. Marii Magdaleny we Wrocławiu¹⁸⁰⁶.

- c. Nysa, brat (przyrodni?) tutejszych mieszczan Andrzeja i Marcina Kindchen, którym w 1424 oddał prawo patronatu nad ołtarzem św. Michała w kościele parafialnym w Ząbkowicach¹⁸⁰⁷.

- e. [12 III 1416 - 20 II 1418] prokurator biskupi i sędzia dworski w Otmuchowie¹⁸⁰⁸.

- f. 1419 presbiter Wratislaviensis dioecesis¹⁸⁰⁹.

- g. [1414] kaznodzieja w kościele parafialnym w Nysie¹⁸¹⁰.

Od [1 VI 1416] kanonik otmuchowski¹⁸¹¹. Stale rezydował w Otmuchowie i Ząbkowicach.

[8 IX 1416 - 5 XII 1417] kantor legnicki¹⁸¹². Zrezygnował z beneficjum przed końcem r. 1417 - 1 I 1418 kantorem legnickim był już Achacjusz Wenke (↑).

¹⁸⁰⁰ APL, AmL II, nr 364, p. 81v.

¹⁸⁰¹ APL, AmL II, nr 364, p. 41, 59, 90.

¹⁸⁰² APL, AmL II, nr 1139, p. II 12-13 i APL, DmL, nr 642: 26 VIII 1495; APL, DmL, nr 648: 17 X 1498; nr 654: 4 I 1500.

¹⁸⁰³ APL, AmL II, nr 361, p. 24v.

¹⁸⁰⁴ SCHÖNBORN 1933, s. 168; *UBSL*, nr 614, 646.

¹⁸⁰⁵ JUNGNITZ 1899, s. 397; APWr, Rep. 96, nr 5 (= *UBSL*, nr 393); APWr, Rep. 96, nr 6 (= *UBSL*, nr 423).

¹⁸⁰⁶ GOTTSCHALK 1941, s. 131.

¹⁸⁰⁷ WÓLKIEWICZ 2004, s. 318-319.

¹⁸⁰⁸ APWr, Rep. 102, nr 479: 12 III 1416 Otmuchów, nr 481: 15 III 1416 Otmuchów; UNTERLAUFF I, nr 84: 28 III 1416 Nysa; APWr, Rep. 102, nr 491: 8 IX 1416 Otmuchów; Rep. 103, nr 149: 24 X 1416 Nysa; Rep. 102, nr 492: 30 X 1416 Otmuchów; Ibidem, nr 495: 13 XII 1416 Otmuchów; Rep. 103, nr 151: 13 III 1417 Nysa; Rep. 102, nr 505: 26 V 1417 Otmuchów; KOPIETZ 1892, s. 157; WÓLKIEWICZ 2004, s. 319.

¹⁸⁰⁹ MVB VII, nr 520.

¹⁸¹⁰ KOPIETZ 1892, s. 157; DOLA 1983, s. 377.

¹⁸¹¹ KOPIETZ 1892, s. 157; APWr, Rep. 102, nr 517: 1 I 1418; MVB VII, nr 76: 5 XII 1417, nr 520: 10 XII 1419; APWr, Rep. 102, nr 616: 11 V 1426; WÓLKIEWICZ 2004, s. 318-320.

W zamian otrzymał od Mikołaja Wenke (brata Achacjusza) (↓) probostwo w Ząbkowicach Śląskich.

[5 XII 1417 - 10 XII 1419] altarysta ołtarza św. Łazarza, Marty i Zofii w kaplicy św. Marii Egipcjanki poza murami Wrocławia¹⁸¹³.

Od [5 XII 1417] pleban w Ząbkowicach Śląskich, zrezygnował lub zmarł przed 5 V 1437 r., kiedy to występuje jako były (*olim*) pleban, co może oznaczać, że już wówczas nie żył¹⁸¹⁴.

Od [12 XII 1417] kanonik katedralny we Wrocławiu, z prowizji apostołskiej¹⁸¹⁵.

375.

a. **MATERNUS ROMANI DE GORA**

b. Wpisany do nekrologu kościoła św. Piotra w Legnicy pod dniem 21 III¹⁸¹⁶.

c. Góra Śląska.

g. [14 IV 1402 - 9 XI 1412] wikariusz przy kolegiacie legnickiej¹⁸¹⁷.

376.

a. **MATHIAS AST**

f. 1395, 1403 presbiter Wratislaviensis dioecesis.

g. [11 V 1395] kapelan kościoła NMP w Legnicy¹⁸¹⁸.

[15 V 1403] wraz z mieszczką legnicką Elżbietą Heynerynne przekazują 6 grzywien rocznego czynszu na rzecz odbudowy jednego z ołtarzy w kościele NMP w Legnicy¹⁸¹⁹.

377.

a. **MATHIAS BERNHARDI**

f. Presbiter Wratislaviensis dioecesis

g. [13 VIII 1429] *vicarius perpetuus* przy kolegiacie legnickiej, prosi o „nową prowizję” apostołską na altarię św. Mikołaja (*sive perpetua vicaria*) w kościele św. Piotra w Legnicy, którą otrzymał *auctoritae ordinaria*¹⁸²⁰.

¹⁸¹² APWr, Rep. 102, nr 491: 8 IX 1416; Ibidem, nr 494: 9 XII 1416; Ibidem, nr 504 i 506: 17 V 1417; APWr, Rep. 107, nr 102: 25 VIII 1417; MVB VII, nr 76 (= RG IV/3, kol. 2737): 5 XII 1417.

¹⁸¹³ MVB VII, nr 76: 5 XII 1417, nr 520: 10 XII 1419.

¹⁸¹⁴ KOPIETZ 1885, s. 51-65; IDEM 1892, s. 157; DOŁA 1983, s. 377; MVB VII, nr 520 i 569.

¹⁸¹⁵ MVB VII, nr 76: 5 XII 1417, nr 520: 10 XII 1419, nr 569: 22 III 1420; DOŁA 1983, s. 377; WÓLKIEWICZ 2004, s. 319.

¹⁸¹⁶ JUJECZKA 2000, s. 34, poz. 81.

¹⁸¹⁷ APWr, Rep. 96, nr 5 (= *UBSL*, nr 393): 14 IV 1402 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 80: 28 XI 1407 Legnica; APWr, Rep. 91, nr 405: 9 XI 1412.

¹⁸¹⁸ JUREK 2000, nr 1419.

¹⁸¹⁹ APL, DmL, nr 203 (= *UBSL*, nr 398).

¹⁸²⁰ MVB VII, nr 2085.

378.**a. MATHIAS CRUCZBURG**

- c.** Najprawdopodobniej bliski krewny (być może bratanek) kanonika legnickiego Jana Crewczburga (↑), który jako wykonawca testamentu kanonika Hermana Grolocka, wskazał Macieja jako pierwszego altarystę nowego ołtarza.
- g.** Od 24 XII 1450 pierwszy altarysta nowofundowanej altarii NMP oraz św. Bartłomieja i Andrzeja Apostołów w kolegiacie legnickiej¹⁸²¹. Być może identyczny z imiennikiem występującym w 1458 r. jako *apotheker zw legnicz*¹⁸²², co znaczący, że porzucił karierę duchowną.

379.**a. MATHIAS GORDAN**

- f.** Presbiter Wratislaviensis dioecesis¹⁸²³.
- g.** [13 II 1466 - 1 V 1469] kaznodzieja (*praedicator verbi divini*) w kościele św. Piotra w Legnicy¹⁸²⁴.
Od 12 VIII 1466 altarysta ołtarza św. Feliksa i Adaukta męczenników, św. Agnieszki i Barbary dziewic, św. Anny i Elżbiety w kościele NMP w Legnicy¹⁸²⁵.
[8 II 1471] kanonik legnicki obecny na posiedzeniu kapituły¹⁸²⁶.

380.**a. MATHIAS GUTGAST**

- g.** [14 VII 1445] kleryk i karczmarz (*pincerna*) *in summo legnicensis*¹⁸²⁷.

381.**a. MATHIAS DE HAYNAW**

- c.** Chojnów
- d.** Studia rozpoczął w Pradze, gdzie w 1402 r. uzyskał bakalaureat, trzy lata później licencjat a w 1407 r. był egzaminatorem bakałarzy¹⁸²⁸. Kontynuował naukę w Lipsku, gdzie immatrykulował się na semestr zimowy 1416 r. jako *magister Pragensis*, jeszcze w tym samym roku został członkiem kolegium NMP, a w letnim semestrze 1417 r. pełnił funkcję rektora¹⁸²⁹. W 1418 r. tytułował się magistrem *in artibus* i bakałarzem teologii¹⁸³⁰.
- f.** 1418 presbiter Wratislaviensis dioecesis.
- g.** [15 IV 1418] kanonik legnicki, objął beneficjum wakujące po śmierci Macieja z Legnicy (↓)¹⁸³¹.

¹⁸²¹ AAWr, II b 2, p. 43-44.

¹⁸²² APL, AmL II, nr 361, p. 12.

¹⁸²³ APWr, DmWr, nr 4489.

¹⁸²⁴ APL, DmL, nr 500: 13 II 1466; APL, AmL II, nr 1139, p. II 29: 1 V 1469.

¹⁸²⁵ APWr, DmWr, nr 4489.

¹⁸²⁶ APL, AmL II, nr 1139, p. I 31-31.

¹⁸²⁷ AAWr, GG.76a.

¹⁸²⁸ BERNHOFEN 1939, s. 68.

¹⁸²⁹ CDSR II/16, s. 52; CDSR II/17, s. 97; PFOTENHAUER 1882, s. 194.

¹⁸³⁰ MVB VII, nr 267.

¹⁸³¹ Ibidem; JUJEZKA 2001, s. 120-122.

[30 X 1455] altarysta ołtarza NMP w kościele św. Jana (późniejszej kolegiacie) *in antiqua civitate* w Nysie – kupuje od Elżbiety Cawtenwaldynne ½ grzywny groszy rocznego czynszu¹⁸³².

[14 III 1460] kanonik brzeski¹⁸³³.

382.

a. **MATHIAS HEINTZE**

g. [Przed 28 II 1511] mansonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej, zrezygnował z beneficjum¹⁸³⁴.

383.

a. **MATHIAS HILDEBRANDI DE LEGNICZ**

b. Zmarł ok. r. 1416-1417, skoro 15 IV 1418 „nową prowidję” na wakujący po jego śmierci na kanonikat legnicki otrzymał Maciej z Chojnowa (†)¹⁸³⁵.

c. Legnica, obecność rodziny o tym nazwisku potwierdzona w osobach Jana (Hannos) Hildebrand [1399]¹⁸³⁶ i Tomasza Hildebrandt [1438-1458]¹⁸³⁷. Przyписыwane Maciejowi bliskie pokrewieństwo ze współczesnym mu mistrzem krakowskim Janem z Kluczborka¹⁸³⁸ (mieli być braćmi) oparte jest jedynie na zbieżności nazwisk lub patronimików (Hildebrandi) i tym samym wydaje się wielce wątpliwe.

d. W roku 1371 wpisał się na wydział *artium* uniwersytetu w Pradze. Trzy lata później został bakałarzem (pod kierunkiem Mensona von Beckhausen), ale tytuł magistra uzyskał dopiero po dalszych 5 latach (1379) jako uczeń Konrada von Soltau. Od tej pory związany był na stałe z wydziałem sztuk, na którym w czasie semestru zimowego 1389/90 piastował funkcję dziekana. W tym czasie zajmował się również nauczaniem – wykladał m.in. Etykę Nikomachejską Arystotelesa. Wielokrotnie był też członkiem komisji egzaminacyjnych dla bakałarzy i magistrów nacji polskiej. Wiadomo też, że rozpoczął studia teologiczne uwieńczone w 1397 r. stopniem licencjata, a w 1400 r. profesurą. W nieznanym bliżej okresie pełnił urząd rektora uniwersytetu¹⁸³⁹. Opuścił ostatecznie Pragę w roku 1409 wskutek zaistniałego na uczelni konfliktu doktrynalnego i narodowościowego, którego pochodną był tzw. dekret kutnohorski przyznający nacji czeskiej decydujący głos w rządach na uniwersytecie. O ile jednak zdecydowana większość Ślązaków przeniosła się wówczas do Lipska, to Maciej wybrał Kraków, gdzie

¹⁸³² APWr, Rep. 102, nr 726.

¹⁸³³ APWr, Rep. 68, nr 294; BERNHOFEN 1939, s. 68.

¹⁸³⁴ APL, AmL II, nr 1103, p. 27v: *Anno 1511. Die ultima Februarij investitus est Hieronymus Andreas Sartorius Wratislaviensis Clericus ad mansionariam Capellae B. M. V. Ecclesiae Collegatae Legnicens: annexae vacantem per liberam resignationem D. Mathiae Heintze ad praesentationem D. Friderici Ducis Silesiae Lignicens: Bregens: Jus Patronatus.*

¹⁸³⁵ MVB VII, nr 267; JUJECZKA 2001, s. 120-122.

¹⁸³⁶ APL, AmL II, nr 491, p. 47v.

¹⁸³⁷ APL, AmL II, nr 359, p. 34v: 1438, nr 360, p. 3v: 31 III 1457, nr 361, p. 31v: 1458.

¹⁸³⁸ BAUCH 1907, s. 105; ZWIERCAN 1974, s. 22.

¹⁸³⁹ APL, AmL II, nr 1107, p. 17; JUJECZKA 2001, s. 123.

w 1412 roku wpisany został w poczet mistrzów, ale brak jego nazwiska w spisie doktorów dopuszczonych do katedry teologii, co może oznaczać – jak uważał J. Fijałek – że Maciej bawił w Krakowie jedynie przygodnie i w rzeczywistości nigdy nie podjął wykładów¹⁸⁴⁰.

Maciej z Legnicy uchodzi za jednego z czołowych (obok Mikołaja Magni z Jawora i Jana z Oławy) propagatorów na ziemiach polskich reformatorskich idei Konrada Waldhausena, w tym duchu utrzymana jest większość pozostałych po nim dzieł: mało oryginalny zarówno co do treści, jak i formy komentarz do Arystotelesowskiej Etyki Nikomachejskiej, bardzo popularna w swoim czasie *Postilla magna super epistolas dominicales* (w skróconej wersji znana jako *Postilla parva*) i wiele innych listów, kazań i komentarzy teologicznych¹⁸⁴¹.

f. 1398-1399 clericus Wratislaviensis dioecesis.

g. 1392 - [1409?] kaznodzieja w praskim kościele św. Galla (na Starym Mieście).

[1398-1399] bez powodzenia toczył w Kurii Rzymskiej spór z Michałem z Budziejowic i Jakubem Leonardi (†) o kościół NMP w Legnicy¹⁸⁴².

Od [14 VIII 1409] kanonik legnicki. Grunty należące do jego prebendy (na przedmieściu chojnowskim) obciążone były czynszem na rzecz klasztoru w Lubiążu¹⁸⁴³.

384.

a. **MATHIAS HIRSBERG (HIRSCHBERG)**

c. Strzegom

d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr letni 1480 r. jako *Mathias Hirsberg de Stregomia*, tam też uzyskał bakalaureat dekretów¹⁸⁴⁴.

g. [12 IV 1491 - 27 I 1500] kaznodzieja (prediger) w kościele św. Piotra w Legnicy¹⁸⁴⁵.

[1 VIII 1501] pleban w Chojnowie¹⁸⁴⁶.

[1522/1523] altarysta ołtarzy Ducha Świętego i św. Agnieszki w kaplicy św. Mikołaja w Świdnicy¹⁸⁴⁷.

385.

a. **MATHIAS KUNLER**

d. Magister.

¹⁸⁴⁰ BAUCH 1907, s. 105; SCHÖNBORN 1933, s. 173; KRZYŻANIAKOWA 1964, s. 125-126; EADEM 1995, s. 512-513; MARKOWSKI 1965, s. 153; JUJECZKA 2001, s. 120.

¹⁸⁴¹ ZWIERCAN 1974; BYLINA 1963, passim; IDEM 1966, s. 59-66; większość starszej literatury, w tym także liczne hasła encyklopedyczne zbiera WIELGUS 1995, s. 93-94.

¹⁸⁴² MVB V/2, nr 1382, 1526; SCHÖNBORN 1935, s. 19.

¹⁸⁴³ APWr, Rep. 91, nr 397 (= APWr, Rep. 135 D 204, p. 182v-184r).

¹⁸⁴⁴ CDSR II/16, s. 322, II/17, s. 40.

¹⁸⁴⁵ APL, AmL II, nr 1139, p. II 7, II 12.

¹⁸⁴⁶ SCHOLZ 1869, s. 47.

¹⁸⁴⁷ JERIN 1937, s. 98.

- g. [23 XI 1518 - 1 IV 1519] kaznodzieja (prediger) w kościele św. Piotra w Legnicy¹⁸⁴⁸.

386.**a. MATHIAS LEPEWICZ**

- b. Być może identyczny z Maciejem Lessewicz (↓).

- g. [18 XI 1406] wikariusz przy kolegiacie legnickiej, świadczy na testamencie kanonika Jana Libeczeit (↑)¹⁸⁴⁹.

387**a. MATHIAS LESSEWICZ**

- b. Żył jeszcze w roku 1428, kiedy to kupował od miasta czynsze (w sumie 21 grzywien)¹⁸⁵⁰. Zmarł przed 1431 r.¹⁸⁵¹

- c. Pochodzenie nieznanne, z osób o tym nazwisku udało się zidentyfikować jedynie o wiek późniejszego Andrzeja Lessewitz, mansjonarza kaplicy Św. Krzyża w Głogowie [1491-1495]¹⁸⁵².

- g. [31 X 1399 - 25 X 1418] altarysta w kolegiacie Św. Grobu w Legnicy¹⁸⁵³.

388.**a. MATHIAS LOGISCH (LOGUSCH)**

- g. [14 I 1457 - 1459] organista w kościele NMP w Legnicy¹⁸⁵⁴.

[23 X 1465] mansjonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej¹⁸⁵⁵.

Do [ok. 4 XI 1469] altarysta ołtarza św. Andrzeja Apostoła i św. Katarzyny dziewicy i męczennicy w kościele parafialnym w Chojnowie, zamienił się z Pawłem Kindelmanem na ołtarz Św. Narzędzi Męki Pańskiej w tym samym kościele¹⁸⁵⁶.

389.**a. MATHIAS DE PANNWITZ**

- c. Rodzina rycerska pochodzenia łużyckiego osiadła od XIII w. na Śląsku. Maciej pochodził z głogowsko-kłodzkiej gałęzi tej rodziny – jego ojcem był Wolfram, starosta głogowski [1334], a później kłodzki [1341-1345/7]¹⁸⁵⁷.

- e. [13 I 1356] kleryk (kapelan?) na dworze cesarza i króla czeskiego Karola IV¹⁸⁵⁸.

- g. [13 I 1356 - 3 VI 1363] kanonik legnicki¹⁸⁵⁹.

¹⁸⁴⁸ APL, AmL II, nr 1139, p. II 45-47.

¹⁸⁴⁹ APWr, Rep. 96, nr 6 (= *UBSL*, nr 423).

¹⁸⁵⁰ BZ, nr 89, 90, 302, 304.

¹⁸⁵¹ BZ, nr 89.

¹⁸⁵² GERLIC 1996, s. 274.

¹⁸⁵³ AAWr, dok. chron. 31 X 1399 Legnica (= JUNGnitz 1899, s. 398); AAWr, dok. chron. 25 X 1418 Legnica.

¹⁸⁵⁴ APL, DmL, nr 484; AAWr, II b 2, p. 122r.

¹⁸⁵⁵ APL, DmL, nr 507.

¹⁸⁵⁶ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 405 (= SCHOLZ 1869, s. 352).

¹⁸⁵⁷ JUREK 1992; IDEM 1998, s. 263-264 (tekst), 344 (tablica genealogiczna).

¹⁸⁵⁸ MVB II, nr 413 (= BP II, nr 761).

¹⁸⁵⁹ MVB II, nr 413 (= BP II, nr 761); APWr, Rep. 96, nr 1 [zaginiony] (= *UBSL*, nr 236).

[29 VIII 1359 - 4 III 1385] kanonik wrocławski, zapewne z prowizji papieskiej wydanej za wstawiennictwem cesarza Karola IV¹⁸⁶⁰.

[1 I 1366] pleban w Krosnowicach.

[XII 1376 - I 1380] wraz z Jakubem Augustini administrator *in spiritualibus* diecezji wrocławskiej po śmierci biskupa Przeclawa z Pogorzeli¹⁸⁶¹.

390.

a. **MATHIAS PONICZ**

d. Studiował w Pradze, gdzie w 1388 r. uzyskał tytuł bakałarza *artium*¹⁸⁶².

[27 X 1399 - 27 II 1401] rector scholarum summi Legnicensis¹⁸⁶³.

391.

a. **MATHIAS REYSEWICZ**

c. O rodzinie zob. Otto Reisewicz (↓).

g. [14 IV 1402] występuje w gronie wikariuszy kolegiaty legnickiej podczas zawierania układu z miejscowymi mansjonarzami odnośnie podziału obowiązków i dochodów z kuracji¹⁸⁶⁴.

[25 X 1411] kanonik legnicki, występuje jako jeden z wykonawców testamentu Ottona Reisewicz, zmarłego kantora legnickiego¹⁸⁶⁵.

392.

a. **MATHIAS SCULTETI (SCHULTZ)**

b. Wpisany do nekrologu kościoła św. Piotra w Legnicy pod dniem 13 X¹⁸⁶⁶, za rok jego śmierci trzeba przyjąć 1508, w listopadzie tego roku rozdane zostały pozostawione przezeń beneficja¹⁸⁶⁷. Maciej Sculteti był także fundatorem jednego z ołtarzy w kościele św. Piotra¹⁸⁶⁸.

c. W jednym z dokumentów występuje jako Mathias Schaulz z Jeleniej Góry (Hirschberg)¹⁸⁶⁹.

f. [1 VII 1466] presbiter Wratislaviensis dioecesis, prosi o papieskie rozgrzeszenie ogólne¹⁸⁷⁰.

g. Od 15 III 1484 altarysta ołtarza św. Stanisława, Wacława, Cecylii i Barbary, św. Michała Archanioła oraz św. Hieronima i Remigiusza w kościele parafialnym w Chojnowie – z prezentacji miejscowego proboszcza Stefana Stibera,

¹⁸⁶⁰ SCHINDLER 1938, s. 309-310; MVB II, nr 413 (= BP II, nr 761).

¹⁸⁶¹ APWr, Rep. 111, nr 10: 10 VII 1377; SCHINDLER 1938, s. 309.

¹⁸⁶² SCHÖNBORN 1933, s. 176.

¹⁸⁶³ JUNGnitz 1899, s. 398; SCHULTE 1902, s. 15; APWr, Rep. 63, nr 205 (= BURDA 1916, s. 269-270).

¹⁸⁶⁴ APWr, Rep. 96, nr 5 (= UBSL, nr 393).

¹⁸⁶⁵ APWr, Rep. 102, nr 355 (HEYNE II, s. 866-867).

¹⁸⁶⁶ JUJECZKA 2000, s. 41, poz. 287.

¹⁸⁶⁷ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 412 (= SCHOLZ 1869, s. 353); APL, DmL, nr 687.

¹⁸⁶⁸ WAHRENDORFF 1724, s. 271: An dem Altare – *Hanc Tabulam comparavit discretus Vir, Dominus Mathias Sculteti, Anno MCCCC LXXXX III.*

¹⁸⁶⁹ SCHOLZ 1869, s. 352: 31 V 1485.

¹⁸⁷⁰ RG IX, nr 4509.

po rezygnacji Jana Kochinmeistra (†)¹⁸⁷¹. Po jego śmierci ołtarz ten otrzymał (21 XI 1508) Melchior Horder¹⁸⁷².

[7 XI 1487 - 18 XII 1497] altarysta w kościele św. Piotra w Legnicy¹⁸⁷³. W 1497 r. był wykonawcą testamentu zmarłego plebana koskowickiego Stanisława Newmanna (↓)¹⁸⁷⁴.

Od [18 XII 1497] - 1508 zakrystianin w kościele św. Piotra w Legnicy¹⁸⁷⁵.

Do 1508 altarysta ołtarza św. Mikołaja w kaplicy Bożego Ciała *extra muros Legnicenses*¹⁸⁷⁶.

393.

a. **MATHAEUS LAMPRECHT (LAMPRICHT)**

b. Zmarł 19 I 1552 r. i pochowany został w katedrze wrocławskiej¹⁸⁷⁷. W 1584 r. wystawiono mu także epitafium w rodzinnej Wschowie¹⁸⁷⁸.

c. Wschowa, Polska

d. Uczęszczał do szkoły w rodzinnym mieście, studiował później w Rzymie (1511-1514), gdzie uzyskał doktorat z prawa. Był w tym czasie pełnomocnikiem miasta Torunia w toczącym się w Kurii procesie z biskupem płockim¹⁸⁷⁹.

e. [Przed 1512] skarbnik w Malborku¹⁸⁸⁰.

g. Od 8 VI 1515 kanonik katedralny wrocławski, odtąd stale rezydował przy katedrze.

1515 - 1518 kanonik legnicki. 25 VIII 1515 otrzymał z prowizji biskupiej kanonię wakującą po śmierci Erharda Behen (†)¹⁸⁸¹. Rok później zamienił ją

¹⁸⁷¹ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 202b (= SCHOLZ 1869, s. 352).

¹⁸⁷² APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 412 (= SCHOLZ 1869, s. 353).

¹⁸⁷³ APL, AmL II, nr 371, p. 86: 7 XI 1487, Mathis Schulte i kanonik Zygmunt Botener występują przed legnicką RM jako wykonawcy testamentu zmarłej Barbary Slotting, mieszczki legnickiej; APL, DmL, nr 618: 30 III 1491; APL, AmL II, nr 1139, p. II 32: 11 VI 1491.

¹⁸⁷⁴ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 230 (= SCHOLZ 1869, s. 349; BURDA 1916, s. 271): 15 XII 1497.

¹⁸⁷⁵ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 230 (= SCHOLZ 1869, s. 349; BURDA 1916, s. 271): 15 XII 1497.

¹⁸⁷⁶ APL, DmL, nr 687.

¹⁸⁷⁷ BUWr, rkp. Akc. 1950/781, tom II, s. 15, [Wrocław, katedra], in sacello secundo a sinistra altari: *Deo Optimo Maximo av Divis Tutelaribus suis Matthias [!] Lampricht de Frauenstadt, Decretorum Doctor, Ecclesiae hujus Canonicus et Archidiaconus Glogoviae majoris dicavit MDXXI. Obiit MDLII die Martis, Mensis Januarij XIX, hora XVII.*

¹⁸⁷⁸ BUWr, rkp. Akc. 1950/781, tom. I, s. 276: [Wschowa] *Anno Domini MDLXXXIII, IV Decembris. In memoriam reverendi viri Dn. Dn. Matthai Lampricht Fraunst. Canonici Vratisl. Plocen. Patavien. Glogoviaeque Majoris Archidiaconi, de hac sua patria bene meriti haec monumenta ipsius Testamentarum erexerunt. Obiit Vratisl. A.C. MDLII. XX Jan. Aetat. LXXV.*

¹⁸⁷⁹ ZIMMERMANN 1938, s. 349.

¹⁸⁸⁰ ZIMMERMANN 1938, s. 349.

¹⁸⁸¹ APL, AmL II, nr 1103, p. 28r: *Anno 1515. Die 25. Augusti Reverendissimus D. Episcopus providit Venerabili viro D. Matthaeo Lampricht Decretorum Doctori Canonico Ecclesiae Majoris S. Sepulchri Dominici in Lignitz vacantem per mortem olim D. Euchardi Czeheni ultimi et immediati eorundem Canonici et Praebendati cujus collatio ad suam Clarissimam Paternitatem spectat.*

na inną z Kacprem Braunerem (†)¹⁸⁸². Z tej zrezygnował przed 11 VIII 1518, również tytułem zamiany – na inne, nieznanne beneficjum – z Andrzejem Neringiem (†)¹⁸⁸³.

1517 - 1523 pleban kościoła św. Marii Magdaleny we Wrocławiu.

[Ok. 1521] - 21 II 1540 archidiakon głogowski, zrezygnował na rzecz Mikołaja Kunzela. 11 V tegoż samego 1540 r. otrzymał od biskupa Baltazara kanonikat w tej samej kapitule¹⁸⁸⁴.

Od 1 VIII 1524 kanonik płocki z prowizji biskupa Rafała Leszczyńskiego.

28 XII 1536 - 24 XII 1545 prepozyt kapituły NMP w Raciborzu z nadania króla czeskiego Ferdynanda, zrezygnował na rzecz Mikołaja Kassa w zamian za roczną pensję 20 węgierskich guldenów.

Od [ok. 1541] kanonik w kapitule Św. Krzyża we Wrocławiu¹⁸⁸⁵.

[1544] kanonik nyski¹⁸⁸⁶.

394.

a. **MELCHIOR GROTZ**

f. *Inschreiber* clericus Wratislaviensis dioecesis.

g. 20 VI 1493 otrzymał z prezentacji dziekana legnickiego Jana Girdana (†) inwestyturę na mansjonarię kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej, wakującą po śmierci Bartłomieja Jona (†)¹⁸⁸⁷.

395.

a. **MELCHIOR GRUBER**

c. Legnica (?)

d. Zapewne identyczny z Melchiorem *Gribu de Legnicz*, który w 1504 r. wpisał się na uniwersytet w Wittenberdze¹⁸⁸⁸.

g. [7 V 1501] kanonik legnicki, znany jedynie z akt kapituły katedralnej we Wrocławiu, gdy wraz z legnickim prepozytem Andrzejem Belerem (†) upo-

¹⁸⁸² Ibidem: *Anno 1516. Die 10 Junij investitus est D. Matthaes Lamprecht ad Canonicatum et Praebendam Ecclesiae Collegiatae sacrisepulcri Dominici in Lignitz vacantem per liberam resignationem ex causa permutationis pro alio Ecclesiastico Beneficio Honorabilis et scientifi viri D. Brauner ultimi eorundem Possessoris quam ratam habemus et gratam ad praesentationem Illustris Principis et DD. Friderici Ducis Silesiae.*

¹⁸⁸³ Ibidem: *Anno 1518. Die 11. Aug: investitus est honorabilis vir D. Andreas Nering ad Canonicatum, et Praebendam in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Dominici in Lignitz vacantem per liberam resignationem ex causa permutationis Venerabilis Viri D. Matthaei Lamprecht ultimi et immediati eorundem Possessoris ad praesentationem Illustris Principis et D. Friderici Ducis Lignicens: Brigens: Jus Patronatus.*

¹⁸⁸⁴ ZIMMERMANN 1938, s. 350; Gerlic 1993, s. 264.

¹⁸⁸⁵ ZIMMERMANN 1938, s. 350.

¹⁸⁸⁶ VÖLKE 1938, s. 149-150.

¹⁸⁸⁷ APL, AmL II, nr 1103, p. 25v-26r: *Anno 1493. Die 20. Mensis Junij investitus est discretus Melchior Grotz inschreiber Clericus nostrae Dioecesis ad Mansionariam in Ecclesia Collegiata Lignicens: ad praesentationem Venerabilis Viri D. Joannis Girdan Canonici Wratislaviens: et Decani Lignicens: jus Patronatus habere praetendentis vacantem per mortem quondam D. Bartholomaei John ultimi eiusdem Possessoris.*

¹⁸⁸⁸ AAV I, s. 16.

minał się w imieniu kapituły o *subsidiū ad pia opera* z testamentu zmarłego Mikołaja Merbotha, archidiakona legnickiego i kanonika wrocławskiego¹⁸⁸⁹.

396.

a. MELCHIOR VON DER HEIDE (HEIDER, DE HEYDA)

c. Legnica.

f. 1489 clericus Wratislaviensis dioecesis.
1493 presbiter Wratislaviensis dioecesis.

g. Od 28 VIII 1489 kanonik legnicki. Z prezentacji księżnej legnickiej Ludmiły objął beneficjum wakujące po śmierci Pawła von der Heide¹⁸⁹⁰.
Od 15 VI 1493 z prezentacji RM Legnicy obejmuje wakujący po śmierci Bartłomieja Jony (†) ołtarz Trójcy Św., NMP, św. Apostołów Piotra, Pawła, Andrzeja i Jana, św. Wawrzyńca i Jerzego męczenników, św. Grzegorza, Hieronima, Augustyna i Ambrożego wyznawców oraz św. Marii Magdaleny, Katarzyny, Barbary, Doroty i Jadwigi i Wszystkich Świętych w ratuszu legnickim¹⁸⁹¹.

397.

a. MELCHIOR HOFFMAN

b. Zmarł 9 II 1512 r.¹⁸⁹².

c. Legnica.

d. Immatrykulowany w Krakowie 4 X 1480 r. jako *Melchior filius Melchior de Legnicz*. Tam też w 1486 r. uzyskał bakalaureat, a w 1489 r. magisterium *artium*. Studia kontynuował od 1492 r. w Bolonii, ale z przerwami – w październiku następnego roku spotykamy go w Krakowie. Mimo to właśnie w Bolonii uzyskał w 1496 r. tytuł licencjusza *legum* i z tym właśnie tytułem występował jako kanclerz księcia Fryderyka II¹⁸⁹³.

e. 1500 - [1506] kanclerz księcia Fryderyka II w Legnicy.

f. 1492, 1508 clericus Wratislaviensis dioecesis¹⁸⁹⁴.
1500 presbiter Wratislaviensis¹⁸⁹⁵.

g. [1493] kanonik legnicki i brzeski¹⁸⁹⁶.

19 VII 1500 prezentowany przez RM Lubina na altarię św. Bartłomieja, Wawrzyńca i Barbary w kościele parafialnym w Lubinie, wakującą po śmierci Kacpra Hoffmana (†)¹⁸⁹⁷.

¹⁸⁸⁹ ACWr I/1, nr 72.

¹⁸⁹⁰ APL, AmL II, nr 1103, p. 25v: *Anno 1489. Die 28. Augusti investitus est scientificus Magister Melchior Heider Clericus Wratislaviensis Dioecesis ad Canonicatum et Praebendam Ecclesiae S. Sepulchri Dominici Legnicens, vacantem per mortem D. Pauli Heider ad praesentationem Illustris Principis et DD. Ludmillae Ducissae Silesiae Legnicens: Goldbergens: ius Patronatus dictorum Canonicatus et Praebendae habere praetendentis.*

¹⁸⁹¹ APL, DmL, nr 633.

¹⁸⁹² ZIMMERMANN 1938, s. 306.

¹⁸⁹³ *Acta nationis Germanicae*, s. 244; PFOTENHAUER 1895, s. 276; KNOD 1899, s. 205, nr 1478; BAUCH 1907, s. 134; SCHÖNBORN 1933, s. 166.

¹⁸⁹⁴ PFOTENHAUER 1895, s. 276; WERNICKE 1884, s. 269.

¹⁸⁹⁵ MPV X, nr 1066.

¹⁸⁹⁶ ZIMMERMANN 1938, s. 306; BAUCH 1907, s. 134; SCHÖNBORN 1933, s. 166.

[12 III 1500 – 23 II 1506] dziekan kapituły Św. Grobu w Legnicy i kanclerz księcia Fryderyka II w Legnicy¹⁸⁹⁸. Obie funkcje objął po Kacprze Hoffmianie, niewątpliwie z prezentacji księcia Fryderyka II. We wrześniu 1500 r. osobiście złożył w kurii rzymskiej obligację annatową na dziekanie i lubińską altarię¹⁸⁹⁹.
[1508 - 1512] kanonik katedralny wrocławski¹⁹⁰⁰.

398.

a. MELCHIOR LUDWIG (LUDOVICI) DE FREISTADT

- b. Zmarł przed 7 VIII 1511 r., kiedy to wakującą po jego śmierci kanonię legnicką otrzymał mgr Hugo Brendemnezor (†)¹⁹⁰¹.
- c. Kozuchów, syn miejscowego mieszczanina Zygmunta Ludwiga (w 1474 r. burmistrza) i jego żony Katarzyny z d. Unru. Przed 1474 r. rodzina mieszkała w Szprotawie, gdzie Zygmunt w latach 1464 i 1465 potwierdzony jest jako burmistrz¹⁹⁰².
- d. Studiował w Lipsku, gdzie w 1487 r. był dziekanem wydziału *artium* (i członkiem kolegium NMP) a w 1490 r. rektorem. W tym czasie był już magistrem *artium* i bakalarzem teologii oraz kanonikiem legnickim. W latach 1499 i 1504 odnotowany jako magister i senior wydziału sztuk¹⁹⁰³.
- g. Od 15 IV 1476 pierwszy altarysta nowofundowanej altarii Bożego Ciała w kościele parafialnym w Kozuchowie. Fundatorami byli Paweł Unru oraz jego trzy siostry, w tym Katarzyna, matka Melchiora¹⁹⁰⁴.
[1490] - 1511 kanonik legnicki.

399.

a. MICHAEL

- g. [1515] kapelan klasztoru Bożego Ciała w Legnicy¹⁹⁰⁵.

¹⁸⁹⁷ APWr, Rep. 3, nr 832: 19 VII 1500 (regest w inwentarzu); KLOSE 1924, s. 62, 486.

¹⁸⁹⁸ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 250: 12 III 1500; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Lubina), nr 35: 27 IV 1503; APL, AmL II, nr 1139, p. I 80, I 88, II 9-10: 1504-1505; CDS 9, nr 1183, 1186, 1193, 1195-1198: 1500-1502; AAWr, dok. kolegiaty w Głogowie: 23 II 1506; BAUCH (1907, s. 134). Z drugiej strony akta kapituły katedralnej z dnia następującego po śmierci Hoffmiana sugerują, że był dziekanem legnickim do śmierci – por. ZIMMERMANN 1938, s. 306, przyp. 10.

¹⁸⁹⁹ MPV X, nr 1066; SROKA 2001, s. 201.

¹⁹⁰⁰ Melchior Hoffman po raz pierwszy występuje jako kanonik katedralny 6 VI 1508 r. (ZIMMERMANN 1938, s. 306, przyp. 9), ale jeszcze pod koniec stycznia tego roku świadczy na dokumencie biskupa Jana Thurzo jako jedynie *Malchiar Hofman de Legnitz clericus Wratislaviensis diocesis* (PFOTENHAUER 1895, s. 276; WERNICKE 1884, s. 269).

¹⁹⁰¹ APL, AmL II, nr 1103, p. 27v: *Anno 1511. Die 7 Augusti investitus est Mgr Hugonius Brendemnezor Clericus Gnesnensis Dioecesis de Canonicatu et Praebenda in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Lignicens. Vacaniem per mortem olim Melchioris Ludovici immediati ad praesentationem illustris Principis Domini Friderici Ducis Silesiae Lignicensis.*

¹⁹⁰² PFOTENHAUER 1882, s. 224-225.

¹⁹⁰³ Ibidem.

¹⁹⁰⁴ Ibidem.

¹⁹⁰⁵ APWr, Rep. 28, nr 479, p. 35v; WISZEWSKI 2003, s. 370.

400.

a. **MICHAEL BITSCHEN**

c. Legnica, syn Augustyna Bitschena (brata Ambrożego), kuzyn Władysława Bitschena (↑)¹⁹⁰⁶.

g. [13 II 1466] kapelan kościoła św. Piotra w Legnicy¹⁹⁰⁷.

401.

a. **MICHAEL BOSSER**

g. Do 1466 r. altarysta ołtarza św. Feliksa i Adaukta męczenników, św. Agnieszki i Barbary dziewic oraz św. Anny i Elżbiety w kościele NMP w Legnicy, zrezygnował z beneficjum¹⁹⁰⁸.

402.

a. **MICHAEL BRAWNA DE GREIFFENBERG**

c. Gryfów/Śląsk. Zapewne bliski krewny (brat?) Jana Brawna z Gryfowa (↑).

e. Clericus Wratislaviensis dioecesis.

g. [2 V 1449 - 17 VI 1449] jako kleryk świadczy na dwóch dokumentach wystawionych w środowisku kolegiaty legnickiej. Nic nie wiadomo o jakimkolwiek jego beneficjum¹⁹⁰⁹.

403.

a. **MICHAEL DE BUDISSOW**

c. Brat Henryka (↑), nieżyjącego już w 1363 r. kustosza lubuskiego, kanonika budziszynskiego (i legnickiego?). 16 IV 1363 r. wraz z trzema siostrami – Katarzyną, Anną i Elżbietą – dokonał podziału pozostawionych przez brata 12 grzywien czynszów¹⁹¹⁰.

g. [16 IV 1363 - 3 VI 1363] kanonik legnicki i pleban w Budziszowie Wielkim k. Legnicy¹⁹¹¹.

404.

a. **MICHAEL DE BUDWICZ**

c. Czeskie Budziejowice (niem. Budweis)/Czechy.

f. Clericus Pragensis dioecesis.

g. [26 XI 1398 - 26 XI 1399] pleban kościoła NMP w Legnicy. Beneficjum objął po śmierci Alberta Steube i sądził się o nie z Janem Doringi (↑), Maciejem Hildebrandi (↑) i Jakubem Leonardi (↑). Zapewne musiał zrezygnować z prostwa wobec przyznania go ostatniemu z adwersarzy¹⁹¹².

---

¹⁹⁰⁶ SCHIRRMACHER 1866, s. 44-45.

¹⁹⁰⁷ APL, DmL, nr 500.

¹⁹⁰⁸ APWr, DmWr, nr 4489: 12 VIII 1466 Wrocław.

¹⁹⁰⁹ AAWr, dok. QQ.47 i QQ.48.

¹⁹¹⁰ AAWr, dok. GG.11.

¹⁹¹¹ Ibidem; APWr, Rep. 96, nr 1 [zaginione] (= *UBSL*, nr 236).

¹⁹¹² MVB V/2, nr 1382, 1526; SCHÖNBORN 1935, s. 19.

405.

- a. **MICHAEL CZOLNER**
 f. Clericus.
 g. [2 III 1404] jako kleryk świadczy na wystawionym w Legnicy dokumencie notariusza i mansjonarza legnickiego Klemensa Bedirmanna (†)¹⁹¹³.

406.

- a. **MICHAEL FABRI**
 b. Zmarł przed 7 XII 1447 r.
 g. Do 1447 altarysta ołtarza NMP i św. Mikołaja w kaplicy (kościół konwentualnym benedyktynek) Bożego Ciała poza murami Legnicy¹⁹¹⁴.

407.

- a. **MICHAEL FRANCKE**
 c. Pochodzenie niepewne, być może legnickie – w 1444 r. grunty w podlegniczkich Rzeszotarach miał Jorg Franke¹⁹¹⁵, wcześniej w samym mieście mieszkała Barbara Franck¹⁹¹⁶.
 e. [1449] zarządca kurii biskupa wrocławskiego w Legnicy¹⁹¹⁷.
 [15 I 1451 - 9 I 1461] sędzia w kurii biskupa wrocławskiego w Legnicy¹⁹¹⁸. Należał w tym czasie do bractwa maryjnego przy kościele NMP w Legnicy¹⁹¹⁹.
 [15 IV 1451] prokurator w kurii biskupa wrocławskiego w Legnicy¹⁹²⁰.
 f. 1463 presbiter Wratislaviensis dioecesis¹⁹²¹.
 g. [8 II 1471 - 26 IV 1475] kustosz kapituły Św. Grobu w Legnicy¹⁹²². Być może wszedł w posiadanie beneficjum dużo wcześniej – prowizję apostolską na kustodię legnicką wakującą po rezygnacji Zygmunta Rotenbergera (↓) uzyskał przy akceptacji świeckich patronów (w tym wypadku księżnej-regentki legnickiej Jadwigi) 7 VI 1463 r.¹⁹²³

¹⁹¹³ AAWr, dokumenty kolegium Wikariuszy, nr 131: 2 III 1404 Legnica.

¹⁹¹⁴ APL, DmL, nr 417.

¹⁹¹⁵ UBSL, nr 693.

¹⁹¹⁶ UBSL, nr 697.

¹⁹¹⁷ APWr, AmWr, rkp. B 15,4: *Registrum distributorum Curie episcopalis lignicensis per Michaelem Francko de Anno domini m cccc xlviiiij incipiendo post dominicam Jubilate.*

¹⁹¹⁸ APL, DmL, nr 432-436: 17 I 1451 Legnica; CDS 24, s. 180-181, nr 95: 8 X 1456 Wrocław; AAWr, dok. chron. 23 XII 1459 Legnica; APWr, DmWr, nr 4289: 9 I 1461 Wrocław.

¹⁹¹⁹ APL, DmL, nr 484: 14 I 1457 Legnica; Ibidem, nr 489 (= AAWr, II b 2, p. 122r; SCHULTE 1902, s. 11-12): 15 XII 1459.

¹⁹²⁰ AAWr, II b 2, p. 48r i 52r.

¹⁹²¹ RG VIII, nr 4320.

¹⁹²² APL, Aml II, nr 1139, p. I 30-31: 8 II 1471 Legnica (kustosz Michał Francke obecny na posiedzeniu kapituły); APWr, Rep. 66, nr 641: 27 I 1472; APWr, DmWr, nr 5199: 21 IV 1475; Ibidem, nr 5202: 26 IV 1475.

¹⁹²³ RG VIII, nr 4320.

Do 1472 altarysta (z prezentacji konwentu św. Macieja) ołtarza Trójcy Św. oraz św. Katarzyny w kościele św. Elżbiety we Wrocławiu, zrezygnował, a jego następcą został Michał Parchwitz (↓)¹⁹²⁴.

408.

a. **MICHAEL (MICHIL) FROBURG**

g. [5 VII 1415] kapelan w kościele parafialnym św. Piotra w Legnicy¹⁹²⁵.

409.

a. **MICHAEL LESSNER (LISSNER)**

c. Legnica, być może syn Michała Lewschnera potwierdzonego w 1451 r. jako właściciel posesji przy ul. Środkowej¹⁹²⁶.

g. [23 X 1465 - 12 VIII 1484] mansonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej¹⁹²⁷.

Od 12 VIII 1484 pierwszy altarysta nowofundowanego ołtarza św. Michała Archanioła, Siedmiu Boleści (Septem dolorum) NMP i Wszystkich Świętych w kaplicy sukienników kościoła NMP w Legnicy¹⁹²⁸.

410.

a. **MICHAEL MELCZER (MELTZER)**

c. Zob. Jakub Melczer (↑).

g. [22 I 1484 - 9 VI 1484] zakrystianin w kolegiacie legnickiej¹⁹²⁹.

12 XII 1493 - [20 III 1494] mansonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej. W 1494 występuje jako wykonawca testamentu zmarłego kanonika legnickiego Jerzego Piscatoris (↑)¹⁹³⁰.

411.

a. **MICHAEL PARCHWITZ**

b. Zmarł 23 XII 1497 r. i pochowany został w kolegiacie legnickiej. Jego epitafium przedstawiające duchownego *in habitu Vicariali cum super pellices genua flectentis et orantis*, ze stosowną inskrypcją (*Anno M CCCC LXXXVII Sabbatho ante Nativitatem Domini, honorabilis Dominus Michäel Parchwitz*

¹⁹²⁴ APWr, Rep. 66, nr 641: 27 I 1472.

¹⁹²⁵ APL, AmL II, nr 491, p. 70v.

¹⁹²⁶ BG, s. 219.

¹⁹²⁷ APL, DmL, nr 507: 23 X 1465 Legnica (testament Jana Luckau, mieszczanina legnickiego – wśród obdarowanych Michał Lessner, mansonarz legnicki); AAWr, II b 3, p. 71: 12 VIII 1484.

¹⁹²⁸ AAWr, II b 3, p. 71: 12 VIII 1484.

¹⁹²⁹ AAWr, dok. parafii w Świdnicy, nr 429: 22 I 1484 Legnica, tu omyłkowo zapewne nazwany zakrystianinem i mansonarzem; AAWr, dok. parafii w Żąbkowicach Śląskich, nr 105: 9 VI 1484 Legnica.

¹⁹³⁰ APL, AmL II, nr 1103, p. 26v: *Anno 1493. Die 12. Decembris investitus est D. Michäel Meltzer ad mansionariam Capellae B. V. Choro Ecclesiae Collegiatae Lignicens: annexae per mortem D. Joannis Friderici ultimi, ad praesentationem D. Ludmillae Ducissae Silesiae Lignicens: et Goldbergens: ius Patronatus ontinentis*; APL, AmL II, nr 1139, p. II 30 (= UBSL, nr 402, błędny odczyt daty): 20 II 1494 Legnica.

hujus Ecclesiae Vicarius perpetuus, diem suum clausit extremum) jeszcze w XVIII w. wisiało w kościele św. Jana, *ad dexteram majoris portae*¹⁹³¹.

- f. 1472 presbiter Wratislaviensis dioecesis.
- g. Od 27 I 1472 altarysta (z prezentacji konwentu św. Macieja) ołtarza Trójcy Św. oraz św. Katarzyny w kościele św. Elżbiety we Wrocławiu, objął beneficjum wakujące po rezygnacji Michała Francke (†)¹⁹³². [24 I 1481] - 1497 wikariusz przy kolegiacie legnickiej. W 1492 r. był prokuratorem wikariuszów, zmarł jako vicarius perpetuus¹⁹³³.

412.

- a. **MICHAEL REINHOLD**
- c. Żytawa/Lużyce
- d. [2 X 1455] rektor szkoły przy kościele NMP w Legnicy¹⁹³⁴.

413.

- a. **MILEIUS**
- c. Syn komesa Michała pozostającego w 1257 r. w służbie księcia Henryka III¹⁹³⁵.
- e. [1 V 1256] kapelan biskupa wrocławskiego Tomasza I¹⁹³⁶. [1269] kapelan arcybiskupa salzburskiego Władysława¹⁹³⁷.
- g. Od [14 VIII 1258] kanonik katedralny wrocławski¹⁹³⁸. [13 VII 1278] kustosz¹⁹³⁹, [19 XI 1281 - 5 II 1293] dziekan kapituły katedralnej we Wrocławiu¹⁹⁴⁰.

¹⁹³¹ APL, AmL II, nr 1103, p. 72v (tu jedyny wiarygodny odpis); WAHRENDORFF 1724, s. 156; EH-RARDTS 1789, s. 156; CZECHOWICZ 2003, s. 134 (w trzech ostatnich pozycjach błędny odczyt nazwiska jako *Brachwitz* i roku – M CCCC XLVIII).

¹⁹³² APWr, Rep. 66, nr 641: 27 I 1472.

¹⁹³³ AAWr, II b 3, p. 130-133; APL, AmL II, nr 1103, p. 25v: *Anno 1492. Die 28. Maij investitus est D. Bartholomaeus Czepke ad altare SSmae Trinitatis, B. M. V., omnium Angelorum, omnium Apostolorum, SS: Laurentij et Vincentij in Ecclesia Collegiata Lignicens: sacro-sancti sepulchri Dominici, vacantem per mortem Domini Jacobi Meltzer ultimi ejusdem Ministri ad praesentationem discreti viri D. Michäelis Parchwitz Vicarij ac Procuratoris Vicariorum Ecclesiae Collegiatae sacro-sancti Sepulchri Dominici Lignicens: ius Patronatus dicti altaris habere praetendentis.*

¹⁹³⁴ BURDA 1916, s. 269.

¹⁹³⁵ AAWr, dok. A.29 (= SR, nr 985; *SUB* III, nr 247): 25 X 1257 Wrocław; por. SCHMILEWSKI 2001, s. 484-485.

¹⁹³⁶ APWr, Rep. 16, nr 48, p. 9 (SR, nr 923; *SUB* III, nr 178): 1 V 1256.

¹⁹³⁷ AAWr, dok. AA.97 (= SR, nr 1323; *SUB* IV, nr 107): 1269 Bierutów.

¹⁹³⁸ APWr, Rep. 88, nr 15 (= SR, nr 1005; *SUB* III, nr 275): 14 VIII 1258 Otmuchów; AAWr, II e 32, p. 39 (= CDS 14, s. 48; *SUB* III, nr 307): 10 III 1260 Wrocław; APWr, Rep. 116, nr 13 (= SR, nr 1087; *SUB* III, nr 358): 26 VI 1261 Wrocław; SR, nr 1372 (= *SUB* IV, nr 139): 5 IX 1271 oraz sfałszowany dokument AAWr, dokumenty kolegiaty Św. Krzyża we Wrocławiu, nr 1 (= SR, nr 1135; *SUB* III, nr 582): 30 IX 1262 [Wrocław]; por. SAMULSKI (mps), s. 408-410.

¹⁹³⁹ AAWr, Liber Niger, p. 444v-445 (= SR, nr 1569; *SUB* IV, nr 334): 13 VII 1278 Wrocław.

¹⁹⁴⁰ BUWr, rkp. R 696 (= *SUB* IV, nr 431): 19 XI 1281 Wrocław; AAWr, Liber Niger, p. 449v-450r (SR, nr 1693; *SUB* V, nr 2): 8 I 1282 Wrocław; SUA, Archiv českého velkopřevorství maltského řádu, nr 349 [Löwenberg nr 3] (= SR, nr 1703; *SUB* V, nr 11): 19 IV 1282 Wrocław; APWr, Rep. 116, nr 19 (= SR, 1814; *SUB* V, nr 116): 2 VII 1284 Otmuchów; AAWr, dok. KK.56 (= SR, 1830;

[7 II 1262 - 30 VI 1267] archidiakon legnicki. Rezydował na stałe we Wrocławiu, przy biskupie Tomaszu I¹⁹⁴¹.

[1267 - 12 VI 1276] archidiakon głogowski¹⁹⁴².

Kanonik gnieźnieński¹⁹⁴³.

Jego pieczęć ukazuje baranka wielkanocnego z napisem: + *S. Melegii canonici Wratizlaviem*¹⁹⁴⁴.

414.

a. **NICOLAUS**

g. [1368] prepozyt opactwa Bożego Ciała w Legnicy¹⁹⁴⁵.

415.

a. **NICOLAUS**

g. [19 I 1404] kapelan kościoła NMP w Legnicy¹⁹⁴⁶.

Sub V, nr 132): 29 VII 1284; APWr, Rep. 125, nr 134 (= *SR*, nr 1906; *Sub V*, nr 209): 27 IV 1285 Racibórz; SUA, Archiv českého velkopřevorství maltského řádu, nr 1699 [Breslau nr 4] (= *SR*, nr 2078; *Sub V*, nr 399): 31 VIII 1288 Wrocław; AAWr, dok. II.47 (= *SR*, nr 2117; *Sub V*, nr 429): 21 X 1289 Wrocław; APWr, Rep. 88, nr 42 i 131 (= *SR*, nr 2136; *Sub V*, nr 445): 7 VI 1290 Wrocław; *Statuta sinodalia et provincialia*, Breslau 1512, p. 9-10 (= CP X, s. 25-32; *Sub V*, nr 470): 31 VIII 1290 Wrocław; APWr, Rep. 91, nr 111 (= *SR*, nr 2156; *Sub V*, nr 472): 2 IX 1290 Wrocław; SUA, Archiv českého velkopřevorství maltského řádu, nr 177 [Kosel nr 1] (= *Sub VI*, nr 87): 22 I 1293 Wrocław; AAWr, dok. CC.1 (= *SR*, nr 2265; *Sub VI*, nr 89): 5 II 1293 Wrocław; dokument biskupa Tomasza - AAWr, B.29 (= *SR*, nr 1490; *Sub IV*, nr 456): 1 IX 1275 Wrocław, uznany jest powszechnie za fałszerstwo z lat 20. XIV w (zob. nota w *Sub*)

¹⁹⁴¹ APWr, Rep. 63, nr 17 (= *SR*, nr 1109; *Sub III*, nr 387): 7 II 1262 Wrocław; AAWr, Liber Niger, p. 430v (= *SR*, nr 1129; *Sub III*, nr 413): 28 VI 1262 Wrocław; *SR*, nr 1155 (= *Sub III*, nr 432): 8 I 1263; APWr, Rep. 116, nr 15 (*SR*, nr 1165; CDS 28, s. 240, nr 5; *Sub III*, nr 445): 14 VII 1263 Wrocław; AAWr, Liber Niger, p. 422v (= *SR*, nr 1185; *Sub III*, nr 482): 14 VII 1264; APWr, DmWr, nr 19 (*SR*, nr 1188; *Sub III*, nr 487): 28 VII 1264; AAWr, dok. F.7 (*SR*, nr 1189; *Sub III*, nr 488): 2 VIII 1264 Wrocław; AAWr, dok. AA.68 (= *SR*, nr 1206; *Sub III*, nr 512): 13 V 1265 Wrocław; AAWr, Liber Niger, p. 397v-398r, 442rv (= *SR*, nr 1212; *Sub III*, nr 521): 28 VIII 1265; AAWr, dok. F.8 (= *SR*, nr 1214; *Sub III*, nr 523): 10 IX 1265; AAWr, dok. KK.56 (= *SR*, nr 1265; *Sub IV*, nr 23): 30 VI 1267 Wrocław; por. PANZRAM 1937, s. 106-107.

¹⁹⁴² *Sub IV*, nr 45 (= CDMP IV, nr 2056): 1267 Wiązów; AAWr, dok. EE.7 (= *SR*, nr 1289; *Sub IV*, nr 47): 9 I 1268 Wrocław; AAWr, dok. EE.9 (= *SR*, nr 6261; *Sub IV*, nr 48): 9 I 1268 Wrocław; SUA, Archiv českého velkopřevorství maltského řádu, nr 91 [Reichenbach nr 3] (= *SR*, nr 1292; *Sub IV*, nr 53): 24 II 1268 Wrocław; APWr, Rep. 107, nr 2 (= *SR*, nr 1295; *Sub IV*, nr 55): 23 III 1268 Wrocław; AAWr, Liber Niger, p. 423 (= *SR*, nr 1303; *Sub IV*, nr 65): 17 V 1268 Wrocław; AAWr, dok. AA.97 (= *SR*, nr 1323; *Sub IV*, nr 107): 1269 Wrocław; *Sub IV*, nr 140 (= *SR*, nr 1373): 7 IX 1271; AAWr, Liber Niger, p. 440rv (= *SR*, nr 1377; *Sub IV*, nr 144): 20 X 1271 Wrocław; *Sub IV*, nr 149 (= *SR*, nr 1380): 26 XI 1271 Wrocław; *Sub IV*, nr 166 (= *SR*, nr 1395): 1 III 1272 Wrocław; *Sub IV*, nr 169 (= *SR*, nr 1398): 24 III 1272 Wrocław; *Sub IV*, nr 175 (= *SR*, nr 1404): 18 IV 1272 Wrocław; AAWr, dok. AA.8a (= *SR*, nr 1406; *Sub IV*, nr 179): 7 VI 1272 Wrocław; AAWr, Liber Niger, p. 448rv (= *SR*, nr 1505; *Sub IV*, nr 286): 10 VI 1276 Wrocław; *Ibidem*, p. 448v (= *SR*, nr 1506; *Sub IV*, nr 287): 11 VI 1276 Wrocław; *Ibidem*, p. 448v-449v (*SR*, nr 1507; *Sub IV*, nr 288): 12 VI 1276 Wrocław; por. PANZRAM 1937, s. 78-79; GERLIC 1993, s. 281.

¹⁹⁴³ GERLIC 1993, s. 281.

¹⁹⁴⁴ PFOTENHAUER 1879, s. 17 i tabl IX/60; SAMULSKI (mps), s. 409.

¹⁹⁴⁵ APWr, Rep. 93, nr 41.

¹⁹⁴⁶ APL, AmL II, nr 491 (Stadtbuch), p. 53v.

416.**a. NICOLAUS**

- g. [30 XI 1341 - 10 IV 1344] pleban (*plebanus, rector*) kościoła Św. Grobu w Legnicy oraz zastępca archidiacona legnickiego Henryka¹⁹⁴⁷.
[29 VI 1352] wicearchidiakon legnicki¹⁹⁴⁸.

417.**a. NICOLAUS**

- g. [1465] spowiednik mniszek z klasztoru Bożego Ciała w Legnicy¹⁹⁴⁹.

418.**a. NICOLAUS ALBERTI**

- b. Zmarł przed dniem św. Błażeja (3 II) 1479 r., kiedy to wykonawcy jego testamentu wykonywali już jego zapisy¹⁹⁵⁰.
- c. Niewątpliwie identyczny z Mikołajem Alberti *de Besko*, klerykiem miśnieńskim, który w 1463 r. prosił o prowizję apostolską na kościół parafialny w Środzie Śląskiej¹⁹⁵¹. Pochodził zatem z Beeskow w Brandenburgii.
- d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr zimowy 1436 r. jako *Nicolaus Alberti de Besehow* (do nacji miśnieńskiej). W 1441 r. uzyskał tu magisterium *artium*¹⁹⁵². Z jego księgozbioru zachowało się kilka książek, głównie teologicznych, przekazanych przezeń kapitule legnickiej (1 inkunabuł)¹⁹⁵³ i wikariuszom kolegiaty głogowskiej (4 rękopisy)¹⁹⁵⁴.
- f. Clericus Misnensis dioecesis.
- g. Według wpisów we wszystkich 5 zachowanych po nim księgach był w chwili śmierci kanonikiem legnickim i wicedziekanem głogowskim.

¹⁹⁴⁷ APWr, Rep. 66, nr 132 (SR, nr 6718): 30 XI 1341 Legnica; AAWr, dok. chron 10 IV 1344 Legnica (nr 66) [zaginiony?] (= HEYNE I, s. 690-692; RŚI I, nr 166).

¹⁹⁴⁸ APL, DmL, nr 83 (= UBSL, nr 186-7; RŚI II, nr 774): 29 VI 1352 Legnica.

¹⁹⁴⁹ APWr, Rep. 28, nr 479, p. 196r; WISZEWSKI 2003, s. 371.

¹⁹⁵⁰ BUWr, rkp. I F 211: *Iste liber datus est pro vicariis ex parte domini magistri Nicolai Alberti olim vicedecani in perpetuam memoriam et datus est per executores eiusdem Anno 1479 in die sancti blasii martyriis.*

¹⁹⁵¹ RG VIII, nr 4386.

¹⁹⁵² CDSR II/16, s. 121, II/17, s. 121-122, 127, 152, 157, 163, 213; J. GOTTSCHALK (1934, s. 44, 58) wymienia jeszcze dwóch Mkołajów Alberti – ze Strzelec (imm. w Krakowie w 1410 r.) i z Koźła (imm. tamże w 1444 r.).

¹⁹⁵³ BUWr, XV F 30 (KOCOWSKI I, nr 1555; JUJECZKA 2000, s. 53, nr 7): Henricus Jerung, *Elucidarius scripturarum*, Nürnberg, Fridericus Creussner, 6 VI 1476, 2°.

¹⁹⁵⁴ BUWr, rkp. I F 91: m.in. *Concordantiae veteris et novi testamenti cum decreto*; Gratiani decretum abbreviatum; Johannes de Marienwerder, *Scriptum super symbolum apostolorum*; Dominicus Capranica, *Tractatus de arte moriendi*; Hugo de Sancto Victore, *Tractatus de conscientia*; BUWr, rkp. I F 211; BUWr, rkp. I F 267 (1456 r.); Thomas de Aquino, *Summa theologica. Pars secunda secundae*; BUWr, rkp. I F 337 (1453-1454 r.): m.in. Stephanus de Borbone, *De septem donis spiritus sancti, Liber I de timore*; Nicolaus de Hanapiis, *Liber de exemplis virtutum vitiorumque sacre scripture*; Johannes de Marienwerder, *Octo beatitudines*.

419.**a. NICOLAUS ARNOLDI**

- c. Legnica, najpewniej bliski krewny Mikołaja Arnolda (Arnolta), w latach 1455-1489 aktywnego we władzach miasta¹⁹⁵⁵ (zm. przed 3 XI 1490)¹⁹⁵⁶.
- d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr zimowy 1447 r. jako *Nicolaus Arnoldi de Legnicz*. Studia ukończył w 1450 r. z tytułem bakałarza, którego jednak nie używał¹⁹⁵⁷. Z książek pozostało po nim czterotomowe wydanie *Summy* św. Antonina z Florencji (Bazylea 1485) oraz dwutomowe *Sentencji* Piotra Lombarda (Norymberga 1500) – to ostatnie zakupione przezeń w 1502 r. w Krakowie¹⁹⁵⁸.
- g. [1491] mansjonarz w Głogowie¹⁹⁵⁹.
Jak wynika z not w pozostawionych przezeń książkach w chwili śmierci (po 1502 r.) był precentorem w Legnicy.

420.**a. NICOLAUS BAKOSSEN**

- f. Presbiter
- g. [1403] kapłan w Legnicy (*prister czu legnicz*), występuje przed legnicką RM w sprawach czynszów sprzedanych niegdyś legnickiemu szpitalowi św. Anny przez zmarłego Materna, plebana w Koiszkwie k. Legnicy¹⁹⁶⁰.

421.**a. NICOLAUS DE BANZ**

- b. Ostatnia wzmianka o nim pochodzi z 29 III 1343, jako o zmarłym mówi o nim dokument z 18 II 1345. Zmarł 1 IX (pod tym dniem jego imię wpisano do nekrologu lubiąskiego)¹⁹⁶¹ - 1343 lub 1344 r.
- c. O rodzinie zob. Henryk de Bancz (↑).
- e. [13 IX 1303] kapelan biskupa Henryka z Wierzbnej¹⁹⁶².

¹⁹⁵⁵ APL, DmL, nr 482: 21 I 1456 (wójt); APL, AmL II, nr 361: ławnik 1458; APL, DmL, nr 501 i 503: ławnik 1464; APL, AmL II, nr 364: rajca 1467; APL, DmL, nr 525 i 529-530: ławnik 1469; APL, AmL II, nr 366: rajca 1470; APL, DmL, nr 539: ławnik 1472; APL, DmL, nr 545-547: ławnik 1475; APL, AmL II, nr 368: rajca 1476; APL, DmL, nr 559, 562, 564: ławnik 1478; APL, AmL II, nr 369: wójt 1479; APL, AmL II, nr 370: ławnik 1481; APL, DmL, nr 573, 575-576: rajca 1482; APL, DmL, nr 590-592: ławnik 1484; APL, AmL II, nr 140a; APL, DmL, nr 593, 596: ławnik 1485; APL, DmL, nr 597-598: ławnik 1486; APL, AmL II, nr 371: rajca 1487; APL, DmL, nr 608-609: ławnik 1489.

¹⁹⁵⁶ APWr, Rep. 3, nr 818: 3 XI 1490 Nysa, Jan bp wrocławski zatwierdza pochodzącą z testamentu Mikołaja Arnolda fundację 13,5 grzywny dla ufundowania II ministerium przy ołtarzu NMP, św. Barbary i Agnieszki w kościele parafialnym w Lubinie; por. KLOSE 1924, s. 64-65.

¹⁹⁵⁷ CDSR II/16, s. 162, II/17, s. 149.

¹⁹⁵⁸ BUWr, XV F 232/I-IV (KOCOWSKI I, nr 192; JUJECZKA 2000, s. 80, nr 293-296): Antoninus Florentinus, *Summa theologica*, [Basel, Michael Wenssler], 1485, 2°; BUWr, XV F 1444 (KOCOWSKI III, nr 3213; JUJECZKA 2000, s. 66, nr 139): Petrus Lombardus, *Sententiarum libri IV, cum s. Bonaventurae commentis a Joanne Beckenhub emendatis*, Pars I-IV, Nürnberg, Antonius Koberger, 1500, 2°.

¹⁹⁵⁹ GERLIC 1996, s. 275.

¹⁹⁶⁰ APL, AmL II, nr 491, p. 53rv.

¹⁹⁶¹ BUWr, IV F 214, 1 IX: [...] Item o. Nicolaus Bancz Canonicus Wra[tislaviensis].

- [27 XI 1308] prokurator biskupi we Wrocławiu¹⁹⁶³.
 [17 V 1316] adwokat w konsystorzu wrocławskim¹⁹⁶⁴.
 [1 V 1318] *Otmuchoviensis et Nyssensis terre capitaneus*¹⁹⁶⁵.
 g. Od [10 VIII 1298] kanonik katedralny krakowski¹⁹⁶⁶.
 Od [19 XI 1305] kanonik katedralny wrocławski. W 1326 r. był administratorem diecezji. Za pontyfikatu Nankera przywódca niemieckiej, opozycyjnej wobec biskupa frakcji w kapitule katedralnej¹⁹⁶⁷.
 [16 X 1306 - 17 V 1316] archidiacon legnicki¹⁹⁶⁸. Rezydował na stałe przy biskupie wrocławskim Henryku z Wierzbnej. W 1308 r. asystował przy nadawaniu szkole przy legnickim kościele św. Piotra prawa nauczania przedmiotów wchodzących w skład tzw. *quadrivium*¹⁹⁶⁹. Zrezygnował z beneficjum przed objęciem parafii w Otmuchowie.

¹⁹⁶² APWr, Rep. 116, nr 36: 13 IX 1303 Głogów.

¹⁹⁶³ APWr, Rep. 83, nr 26b (= SR, nr 3019): 27 XI 1308 Wrocław.

¹⁹⁶⁴ APWr, Rep. 68, nr 10 (= SR, nr 3574): 17 V 1316 Wrocław.

¹⁹⁶⁵ APWr, Rep. 102, nr 17 (= SR, nr 3790): 1 V 1318 s.l.

¹⁹⁶⁶ APWr, Rep. 67, nr 122 (= SR, nr 2518; *SUB* VI, nr 360): 10 VIII 1298 Kraków; na krakowskiej kanonii potwierdzony jeszcze VMPL I, s. 228-251 (= SR, nr 4586): 18 XI 1326; zachował kanonię zapewne do śmierci, skoro jeszcze w 1341 posługiwał się pieczęcią z napisem S. NICOLAI D' BANTZ CAN WRAT & CRAC (AAWr, dok. QQ.4); por. także KOWALSKI 1996, s. 214-215.

¹⁹⁶⁷ APWr, Rep. 107, nr 5: 13 VI 1306 Opole; AAWr, dok. parafii w Otmuchowie, nr 2 (= SR, nr 3652): 15 I 1317 Nysa; APWr, Rep. 103, nr 51 (= SR, nr 3708): 15 VIII 1317 Nysa; APWr, Rep. 102, nr 17 (= SR, nr 3790): 1 V 1318 s.l.; APWr, Rep. 102, nr 18 (= SR, nr 3821): 29 VII 1318 Nysa; APWr, Rep. 58, nr 15 (= SR, nr 3859): 21 XI 1318 Wrocław; APWr, Rep. 64, nr 7 (SR, nr 3886): 30 I 1319 Wrocław; AAWr, dok. KK.55 (= SR, nr 3994): 5 III 1319 Wrocław; SR, nr 3921: 16 VI 1319 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 19 (= SR, nr 4033): 13 IV 1320 Otmuchów; KUCHENDORF 1937, s. 64-65; SAMULSKI (MPS), s. 251-254.

¹⁹⁶⁸ APWr, Rep. 67, nr 164b (= SR, nr 2909): 16 X 1306 Wrocław; APWr, Rep. 107, nr 7 i 8 (= SR, nr 2945 i 2947): 14 VIII 1307 Opole; AAWr, dok. EE.20 (= SR, nr 2969): 21 XII 1307 Wrocław; APWr, Rep. 83, nr 26a (SR, nr 2984): 23 I 1308 Wrocław; APWr, DmŚw, nr 8 (= SR, nr 2992): 6 III 1308 Nysa; APWr, Rep. 76, nr 25 (SR, nr 3020): 28 XI 1308 Wrocław; AAWr, dok. EE.20 (= SR, nr 2969): 27 XII 1308 Wrocław; AAWr, IA.1a, nr 6 (= SR, nr 3034): 10 II 1309 Wrocław; ENGELBERT 1964, nr 5: 10 II 1309 Wrocław; APWr, DmWr (= SR, nr 3036): 13 II 1309 Wrocław; AAWr, dok. K.5 (= SR, nr 3047): 23 III 1309 Wrocław; AAWr, dok. KK.2 (= SR, nr 3050): 1 IV 1309 Wrocław; APWr, Rep. 125, nr 149 (= SR, nr 3103): 29 I 1310 Wrocław; SR, nr 3105a: 2 II 1310 Ziębice; CDS 5, s. 71 (= SR, nr 3118): 11 II 1310 Nysa; APO, AmNysy, nr 6 (= SR, nr 3109; CDS 36, s. 3-4, nr 7): 20 II 1310 Nysa; APWr, DmWr, nr 122 (= SR, nr 3326): 30 XI 1312 Wrocław; AAWr, KK.4 (= SR, nr 3422): 4 X 1314 Wrocław; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 2 (= SR, nr 3471): 21 II 1315 Wrocław; AAWr, dok. parafii św. Jakuba w Nysie (= SR, nr 3473): 28 II 1315 Wrocław; SR, nr 3495: 23 V 1315 Nysa; APWr, Rep. 83, nr 33 (= CDS 10, s. 73; SR, nr 3504): 4 VII 1315 Kamieniec; APWr, Rep. 135, D 261, p. 103 (= SR, nr 3505): 7 VII 1315 Nysa; APWr, Rep. 102, nr 16 (= SR, nr 3530; CDS 5, s. 184): 4 X 1315 Nysa; APWr, Rep. 103, nr 49 (= SR, nr 3570): 22 IV 1316 Nysa; APWr, Rep. 68, nr 10 (= SR, nr 3574): 17 V 1316 Wrocław; por. PANZRAM 1937, s. 113-115. Nieznany *Nicolaus de Particz*, archidiacon legnicki, w domyśle zapewne identyczny z Mikołajem z Banez, świadczy 7 VII 1300 na dokumencie biskupa Henryka [!], niewątpliwiej XV-wiecznej fałszywce (APWr, Rep. 103, nr 215; *SUB* VI, nr 479).

¹⁹⁶⁹ APL, AmL II, nr 1201, p. 188v (= *UBSL*, nr 29; SR, nr 3022; SCHULTE 1902, s. 14): 31 XII 1308 Wrocław; por. także ABICHT 1909, s. 6-7; BURDA 1916, s. 88; STOPKA 1994, s. 133-134.

[15 I 1317 - 13 IV 1320] pleban otmuchowski¹⁹⁷⁰. Zrezygnował przed 1 VII 1320 w związku z objęciem kantorii świętokrzyskiej¹⁹⁷¹.

[4 X 1318] kanonik w kapitule Św. Krzyża we Wrocławiu¹⁹⁷². Od [przed 1 VII 1320] kantor¹⁹⁷³.

422.

a. **NICOLAUS BERWICI DE BOLESLAVIA**

c. Bolesławiec.

g. [20 XI 1385] wikariusz przy kolegiacie Św. Grobu w Legnicy, przekazuje testamentem miejscowym wikariuszom 8 grzywien rocznego czynszu jako fundację mszalną za zbawienie dusz swojej i rodziców oraz za codzienne msze święte sprawowane przez wikariuszy w kolegiacie: w niedziele o św. Bartłomieju apostołe, w poniedziałki za zmarłych, we wtorki o św. Katarzynie, w środy o św. Mikołaju, w czwartki o Bożym Ciele, w piątki o Męce Pańskiej, w soboty o NMP¹⁹⁷⁴.

[19 IV 1396] pleban w Radzikowie, fundator ministerium ołtarzowego w kolegiacie św. Idziego we Wrocławiu¹⁹⁷⁵.

423.

a. **NICOLAUS BOMHECKEL (BONHEKE)**

c. Góra.

d. Niewątpliwie identyczny z jednym z dwóch Mikołajów Bomheckel vel Bomhecker (obaj pisali się *de Gora*), którzy studiowali w Lipsku. Pierwszy wpisał się do matrykuły w 1434 r. i po dwóch latach uzyskał bakalaureat, drugi studiował od 1442 r., po roku był już bakałarzem, a w 1455 r. magistrem *artium*¹⁹⁷⁶.

f. Presbiter Wratislaviensis dioecesis.

g. [24 X 1444] wikariusz przy kolegiacie legnickiej i altarysta św. Mikołaja w kaplicy szpitala dla biednych w Górze, prosił o prowizję apostołską na ołtarz NMP w kościele parafialnym w Górze¹⁹⁷⁷. Przed 14 V 1461 w odbronie własnej zabił wikariusza legnickiego Ludwika Fageler (†).

¹⁹⁷⁰ AAWr, dok. parafii w Otmuchowie, nr 2 (= SR, nr 3652): 15 I 1317 Nysa; APWr, Rep. 103, nr 51 (= SR, nr 3708): 15 VIII 1317 Nysa; APWr, Rep. 102, nr 19 (= SR, nr 4033): 13 IV 1320 Otmuchów.

¹⁹⁷¹ MVB P, nr 181 (= BP I, nr 1159): 1 VII 1320.

¹⁹⁷² VMPL I, nr 223 (= SR, nr 3842; MVB P, nr 187): 4 X 1318.

¹⁹⁷³ MVB P, nr 181 (= BP I, nr 1159): 1 VII 1320; CDS 5, s. 102n (= SR, nr 3612a): ok. 1316 (?!); APWr, Rep. 125, nr 164: 10 XI 1329; APWr, Rep. 102, nr 24: 7 X 1334 Otmuchów; ENGELBERT 1964, nr 8: 2 IX 1339 Nysa; KUCHENDORF 1937, s. 64-65.

¹⁹⁷⁴ APWr, Rep. 96, nr 3 (= UBSL, nr 328).

¹⁹⁷⁵ AAWr, A.18.

¹⁹⁷⁶ CDSR II/16, s. 113, 140; II/17, s. 119, 131, 163.

¹⁹⁷⁷ RG V, nr 6921.

424.**a. NICOLAUS BORENTOR**

- g. Od 10 II 1441 r. pierwszy altarysta nowofundowanej altarii Trójcy Św., NMP, św. Michała Archanioła oraz św. Filipa i Jakuba Apostołów w kaplicy Mikołaja Spilnera (↓) w kolegiacie legnickiej¹⁹⁷⁸.

425.**a. NICOLAUS HENRICI DE BORSNICZ**

- b. Zmarł przed 10 I 1401 r. w Rzymie (*apud sedem apostolicam*), kiedy to Gunther de Prato (↑) otrzymał prowizję na wakujący kościół św. Piotra w Legnicy¹⁹⁷⁹.
- c. O rodzinie zob. Henryk v. Borsnitz (↑).
- d. Immatrykulowany we Wiedniu 14 IV 1385 r. jako *Nicolaus Henrici presbyter Fratislafiensis*¹⁹⁸⁰. Nic nie wiadomo o ewentualnych stopniach naukowych.
- e. 1400 *familiaris* papieża Bonifacego IX¹⁹⁸¹.
- f. Presbiter Wratislaviensis diocesis (wg wpisu w matrykule wiedeńskiej).
- g. [7 IV 1397 - 1 III 1399] kanonik i pleban kościoła św. Mikołaja w Głogowie oraz stały wikariusz w kolegiacie Św. Krzyża we Wrocławiu¹⁹⁸².
[1 II 1400] kanonik katedralny we Wrocławiu (z prowizji apostołskiej 1397)¹⁹⁸³.
[1 II 1400] pleban kościoła św. Piotra w Legnicy¹⁹⁸⁴.
Niezrealizowane prowizje:
1399 na kanonikat opolski¹⁹⁸⁵.
1400, 1401 na kościół parafialny w Domasłowie¹⁹⁸⁶.

426.**a. NICOLAUS BRASIATORIS**

- c. Być może krewny Marcina Brasiatoris z Kozłowa (↑).
- g. [18 XI 1406] mansonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej, świadczy na testamencie kanonika Jana Libeczeyt¹⁹⁸⁷.
[14 VII 1434] pleban w Słupie k. Jawora¹⁹⁸⁸.

427.**a. NICOLAUS DE BYTHOM**

- b. Zmarł przed rokiem 1378, kiedy to wikariusze głogowscy odprawiali już jego *anniversarium*¹⁹⁸⁹.

¹⁹⁷⁸ AAWr, II b 1, p. 78.

¹⁹⁷⁹ MVB V/2, nr 1705; RG II, kol. 385.

¹⁹⁸⁰ *Matrikel der Universität Wien, I*, s. 17.

¹⁹⁸¹ MVB V/2, nr 1558.

¹⁹⁸² MVB V/2, nr 1121, 1430; GERLIC 1993, s. 268.

¹⁹⁸³ MVB V/2, nr 1121, 1558; SCHINDLER 1938, s. 175-176.

¹⁹⁸⁴ MVB V/2, nr 1558; SCHÖNBORN 1935, s. 18; JUJECZKA 2000, s. 12.

¹⁹⁸⁵ MVB V/2, nr 1430; VELDTRUP 1995, s. 150.

¹⁹⁸⁶ MVB V/2, nr 1558, 1703.

¹⁹⁸⁷ APWr, Rep. 96, nr 6 (= *UBSL*, nr 423).

¹⁹⁸⁸ APWr, Rep. 96, nr 9.

- c. Bytom; syn Jana. Być może krewny kanonika Piotra z Bytomia (↓). Jako archidiakon głogowski używał przydomków *Konradi* i *Fabri*¹⁹⁹⁰.
- d. Studiował przez 4 lata teologię na nieznanym uniwersytecie, stopni akademickich zapewne nie uzyskał (brak śladu używania takowych), ale w od 1363 r. wykładał Pismo Św. w katedrze wrocławskiej¹⁹⁹¹.
- e. [24 III 1357] kapelan biskupa Przeclawa¹⁹⁹².
[1361-1362] notariusz publiczny cesarskiej powagi czynny we Wrocławiu¹⁹⁹³.
[10 II 1376] notariusz w służbie księcia ziebickiego Bolka¹⁹⁹⁴.
- f. 1361-1362 clericus Cracoviensis dioecesis.
- g. [9 VII 1354 - 25 IV 1357] altarysta i stały wikariusz (*vicarius perpetuus*) przy katedrze wrocławskiej¹⁹⁹⁵.
[4 III 1358 - 28 XI 1376] archidiakon głogowski¹⁹⁹⁶.
[14 VI 1361, 1364, 18 VIII 1374] świadczy jako archidiakon legnicki na trzech dokumentach biskupa Przeclawa z Pogorzeli, co jest o tyle szczególne, że archidiakonem legnickim od 1356 do 1388 r. był Jakub Augustini (↑). Ten ostatni nie jest wprawdzie poświadczony na archidiakonacie w roku 1361, ale trudno zakładać, że sprawował swój urząd z przerwami. Być może zatem Mikołaj z Bytomia w rzeczywistości był wicearchidiakonem¹⁹⁹⁷.

428.**a. NICOLAUS COLNER (COLNERI)**

- g. [27 V 1329 - 28 VI 1333] altarysta w kościele św. Piotra w Legnicy¹⁹⁹⁸.

429.**a. NICOLAUS JOHANNIS DE CRAPICZ**

- b. Zmarł przed 8 XI 1368 r., kiedy to wakujący po jego śmierci kanonikat katedralny objął książę legnicki Waclaw, późniejszy biskup wrocławski¹⁹⁹⁹.
- c. Krapkowice (niem. Krappitz), Księstwo Opolskie.
- d. Studiował prawo kanoniczne w Padwie, przynajmniej przez 3 lata (1360-1363)²⁰⁰⁰.
- e. [16 VIII 1360] *familiaris* Pawła z Karniowa, biskupa Freising, za którego wstawiennictwem otrzymał prowizję apostolską na beneficjum pozostające w gestii biskupa wrocławskiego²⁰⁰¹.
[15 I 1365 - 15 III 1366] notariusz biskupa Przeclawa z Pogorzeli²⁰⁰².

¹⁹⁸⁹ AAWr, IV b 60; GERLIC 1993, s. 268-269.

¹⁹⁹⁰ GERLIC 1993, s. 268.

¹⁹⁹¹ SCHINDLER 1938, s. 168; GERLIC 1993, s. 268-269.

¹⁹⁹² AAWr, dok. parafii w Nysie, nr 10.

¹⁹⁹³ LUSCHEK 1940, s. 207.

¹⁹⁹⁴ AAWr, dok. Kolegium Wikariuszy, nr 41.

¹⁹⁹⁵ APWr, Rep. 111, nr 4: 9 VII 1354 Otmuchów; SCHINDLER 1938, s. 168.

¹⁹⁹⁶ SCHINDLER 1938, s. 168; GERLIC 1993, s. 268-269.

¹⁹⁹⁷ APO, DmNysy, nr 28 (= CDS 36, nr 34; *RGŚI* I, nr 79): 14 VI 1361 Otmuchów; APWr, Rep. 107, nr 20: 28 IX 1361; ENGELBERT 1964, nr 515: 18 VIII 1374 Otmuchów; jedynie LUSCHEK 1940, s. 207 podaje także (niestety bez źródła) datę 1364.

¹⁹⁹⁸ APL, AmL II, nr 1139, p. I 21 (= *UBSL*, nr 91); APL, DmL, nr 41 (= *UBSL*, nr 100).

¹⁹⁹⁹ SCHINDLER 1938, s. 261.

²⁰⁰⁰ SCHINDLER 1938, s. 260-261.

²⁰⁰¹ MVB II, nr 1118.

[11 VIII 1366 - 1 V 1368] *familiaris* i sekretarz cesarza Karola IV w Pradze²⁰⁰³.

- f. 1360 clericus Wratislaviensis dioecesis.
1366 presbiter.
- g. Od 1363 pleban w Widnawie.
[1363? - 1368] kanonik katedralny wrocławski, z prowizji papieskiej²⁰⁰⁴.
[29 X 1364] pleban kościoła św. Piotra w Legnicy. Objął beneficjum wakujące po śmierci Jana de Prusnicz (↑) i toczył o nie spór z Piotrem z Brzegu zw. Circavalvam (↓)²⁰⁰⁵.

430.

- a. **NICOLAUS CRUCZBORG**
- c. Kluczbork
- d. Immatrykulowany w 1413 w Krakowie jako *Nicolaus Francisci de Cruczburg*²⁰⁰⁶.
- g. [31 VII 1419] w zamian za altarie w katedrze wrocławskiej i w kościele św. Piotra w Legnicy oddaje oddaje Janowi, synowi Jerzego (↑), probostwo w Bytomiu²⁰⁰⁷.

431.

- a. **NICOLAUS CZEDLICZ**
- b. Zmarł przed 13 XII 1469 r., kiedy wakujący kościół św. Elżbiety we Wrocławiu objął Jan Sculteti z Oławy²⁰⁰⁸.
- c. Pochodził z możnej, rycerskiej rodziny von Zedlitz, z linii piszącej się z Sędziszowej (niem. Röversdorf) i Nowego Kościoła (niem. Neukirch) k. Złotoryi²⁰⁰⁹.
- d. Immatrykulowany we Wiedniu 14 IV 1418 jako kanonik brzeski²⁰¹⁰.
- g. [1418 - 1449] kanonik brzeski²⁰¹¹.
[30 I 1443 - 1450] kanonik legnicki²⁰¹².
Od [1462] pleban kościoła św. Elżbiety we Wrocławiu²⁰¹³.

432.

- a. **NICOLAUS CZISCHKO**
- g. [14 VII 1434] wikariusz przy kolegiacie legnickiej²⁰¹⁴.

²⁰⁰² AAWr, dok. Kolegium Wikariuszy, nr 36 i 40; SCHINDLER 1938, s. 261.

²⁰⁰³ SCHINDLER 1938, s. 261.

²⁰⁰⁴ SCHINDLER 1938, s. 260-261.

²⁰⁰⁵ MVB III, nr 408 (= BP II, nr 1364); JUJEZKA 2000, s. 11.

²⁰⁰⁶ GOTTSCHALK 1934, s. 46.

²⁰⁰⁷ APWr, Rep. 67, nr 958.

²⁰⁰⁸ APWr, Rep. 66, nr 623.

²⁰⁰⁹ ZEDLITZ 1938, tabl. 37, nr 10.

²⁰¹⁰ *Matrikel der Universität Wien*, I, s. 119.

²⁰¹¹ BERNHOFEN 1939, s. 62-63.

²⁰¹² APWr, Rep. 93, nr 120; ZEDLITZ 1938, tabl. 37, nr 10.

²⁰¹³ ZEDLITZ 1938, tabl. 37, nr 10.

²⁰¹⁴ APWr, Rep. 96, nr 9.

433.

a. **NICOLAUS CZOBTIC**

c. Być może krewny pochodzącego z Nysy Jana Czobczicza (†).

g. [18 XI 1406] jako subkustosz świadczy na wystawionym w Legnicy testamencie miejscowego kanonika Jana Libeczeyt (†), ale z konstrukcji testacji nie wynika jasno, czy tytuł odnosi się do kolegiaty legnickiej, czy do katedry wrocławskiej²⁰¹⁵.

434.

a. **NICOLAUS CZUGK**

g. [26 IX 1471] wikariusz przy kolegiacie legnickiej²⁰¹⁶.

435.

a. **NICOLAUS EMMERICH**

b. Zmarł przed 9 II 1451 r., kiedy to na wakującą po jego śmierci altarię prezentowany został Paweł von der Heyde (↓)²⁰¹⁷.

c. Legnica, rodzina mieszczańska. Mikołaj był zapewne synem (lub bratem) Piotra, ławnika miejskiego w latach 1430, 1435 i 1441 oraz rajcy w roku 1439²⁰¹⁸, być może tożsamego z ławnikiem lubińskim z roku 1428²⁰¹⁹. W 1451 r. Piotr Emmerich mieszkał w domu przy Rynku²⁰²⁰. Zob. Kacper Emmerich (†).

d. Immatrykulowany w 1440 r. w Lipsku jako *Nicolaus Emmerich de Lignicz*. Nic nie wskazuje, aby ukończył studia²⁰²¹.

f. 1439 clericus Wratislaviensis dioecesis.

g. Od 18 X 1439 altarysta ołtarza św. Marii Magdaleny, św. Bartłomieja Apostoła, Benedykta opata, św. Barbary, Katarzyny, Doroty, Urszuli i Małgorzaty dziewic oraz św. Jadwigi w kościele św. Piotra w Legnicy. Z prezentacji RM Legnicy objął beneficjum wakujące po śmierci kanonika Jana Leen (†)²⁰²².

436.

a. **NICOLAUS FABRI DE GRÜNBERG**

b. Zmarł po 1524 r.

c. Zielona Góra. Jego bratem miał być wittenberski drukarz Jan Rhau Grunenberg, bratankiem Jerzy Rhau (1488-1518) kantor w Lipsku, później drukarz i wydawca w Wittenberdze²⁰²³.

d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr zimowy 1484/85, w 1486 r. bakałarz, w zimowym semestrze 1488/89 już magister *artium*. Co najmniej od 1496 r. należał do *consilium* wydziału sztuk, rozpoczął też studia teologiczne (30 X 1500 bakałarz teologii). 1499/1500 dziekan wydziału sztuk, 1500/01 rektor

²⁰¹⁵ APW_r, Rep. 96, nr 6 (= *UBSL*, nr 423).

²⁰¹⁶ APW_r, Rep. 96, nr 16.

²⁰¹⁷ APL, DmL, nr 437.

²⁰¹⁸ *UBSL*, 598, 634, 636, 665, 680.

²⁰¹⁹ APW_r, Rep. 132a (Dep. m. Lubina), nr 17a: 9 I 1428.

²⁰²⁰ BG, s. 207.

²⁰²¹ CDSR II/16, s. 130; SCHÖNBORN 1933, s. 160.

²⁰²² APL, DmL, nr 371 (= *UBSL*, nr 664).

²⁰²³ RICHTER 2006.

uniwersytetu²⁰²⁴, promowany przez arcybiskupa Ernesta z Magdeburga do stopnia doktora teologii.

W 1508 r. przeniósł się na nowo ufundowany uniwersytet w Wittenberdze i jeszcze w tym samym roku został rektorem tej uczelni (w czasie jego rządów rozpoczął tu naukę Marcin Luter)²⁰²⁵.

g. Od 1505 kanonik legnicki.

Od 1510 wikariusz przy kościele parafialnym w Wittenberdze, od 1512 pleban. [1513] kanonik w kolegiacie Wszystkich Świętych w Wittenberdze.

Od 5 VII 1521 kanonik katedralny we Wrocławiu, być może uzyskał to beneficjum jako swoiste zadośćuczynienie za utracone wskutek reformacji beneficja w Wittenberdze²⁰²⁶.

437.

a. **NICOLAUS DE FRANKENSTEYNE**

b. Z powodu nikłej ilości danych trudno stwierdzić, czy jest on identyczny z Mikołajem z Ząbkowic, kanonikiem lubuskim i wrocławskim [1350-1362]²⁰²⁷, ewentualnie imiennikiem występującym jako pisarz i *familiaris* prokuratora i kanonika otmuchowskiego Andrzeja Fulschussil [1400-1416]²⁰²⁸ (w 1418 i 1429 jako prezbiter wystosował dwie supliki o prowizje apostolskie)²⁰²⁹.

c. Ząbkowice Śląskie (niem. Frankenstein).

g. [3 XI 1382] kanonik legnicki²⁰³⁰.

438.

a. **NICOLAUS FRAWENSTADT**

c. Wschowa (niem. Fraustadt) lub Legnica, skąd pochodził immatrykulowany w 1413 we Wiedniu Piotr Frawenstat²⁰³¹. W latach 1438-1467 wśród złotników legnickich spotykamy Macieja Frawenstat²⁰³².

g. [27 X 1399] kanonik legnicki²⁰³³.

439.

a. **NICOLAUS FRUOFF**

c. Być może krewny o wiek późniejszego Jana Fruoffa (†), sukcentora w szkole kolegiackiej w Legnicy.

²⁰²⁴ CDSR II/16, s. 343, II/17, s. 292, 307, 334, 342, 346, 352, 354, 356-364, 366, 368-373, 375, 377, 384, 386.

²⁰²⁵ AAV I, s. 25: [1508] *Dominus Nicolaus Viridimontanus, Artium et philosophiae Magister, Sacrae Theologiae Professor, Canonicus Lignicensis dedit universitati unum florenum in aureo.*

²⁰²⁶ PFOTENHAUER 1882, s. 227-229; BAUCH 1897, s. 139-142; ZIMMERMANN 1938, s. 276-277; MAJCHRZAK 1986, s. 71-75; IDEM 1998, s. 46-47.

²⁰²⁷ SCHINDLER 1938, s. 221-222.

²⁰²⁸ APWr, Rep. 102, nr 171, 183, 316, 319, 326, 331, 333-334, 339, 341, 345, 347, 360, 382, 387, 390, 408, 415, 424, 470, 473, 481, 491, 494, 502-503; APWr, Rep. 103, nr 124.

²⁰²⁹ MVB VII, nr 324, 2045.

²⁰³⁰ APWr, Rep. 91, nr 364.

²⁰³¹ *Matrikel der Universität Wien*, I, s. 97.

²⁰³² HINTZE 1912, s. 136.

²⁰³³ JUNGnitz 1899, s. 297.

- g. [1399 v. 1400] otrzymał prowizję apostolską na stały wikariat przy kolegiacie legnickiej, wakujący po śmierci Piotra Royn (↓)²⁰³⁴.

440.

- a. **NICOLAUS GOLTBERG DE NISSA**
- b. Zmarł najprawdopodobniej w grudniu 1443 r., a na pewno przed 7 III 1444, kiedy scholasterię katedralną miał już od pewnego czasu Franciszek Woczdorf (↑)²⁰³⁵.
- c. Nysa, s. Macieja.
- d. Immatrykulowany w 1403 r. w Krakowie jako *Nicolaus Goltberg de Nissa*, gdzie uzyskał magisterium *artium*. W 1410 r. przeniósł się do Wiednia (imm. jako *Nicolaus Mathie Goltberg de Wratislavia*) i tu zapewne zdobył licencjat *decretorum*. Po latach wrócił jeszcze do Krakowa, gdzie w 1421 r. był rektorem uniwersytetu (jako docent sztuk) i wślawił się odmową dysputy i wstępu na uniwersytet dla delegacji husyckiej²⁰³⁶.
- e. [1417-1418] prokurator i adwokat w konsystorzu wrocławskim.
[3 X 1433] protonotariusz i kanclerz biskupa Konrada.
- g. Od [1420] pleban w Strzelinie.
Od [22 V 1422] kanonik katedralny wrocławski, z prowizji apostolskiej (1420). [1429] prokurator kapituły, [1431-1436] wikariusz generalny i [1434-1436] oficjał. Krótko [26 XI 1432 - 22 I 1433] dziekan kapituły, później [4 V 1434 - 20 XI 1443] scholastyk²⁰³⁷.
Od [1429] kanonik głogowski²⁰³⁸.
[1434-1443] pleban kościoła św. Marii Magdaleny we Wrocławiu.
[4 VII 1435] kanonik legnicki i brzeski, otrzymał dyspensę *ad vitam* od posiadania dwóch niekompatybilnych beneficjów²⁰³⁹.

441.

- a. **NICOLAUS GRASSE**
- b. Wpisany do nekrologu kościoła św. Piotra w Legnicy pod dniem 21 XI²⁰⁴⁰. Podobne anniversarium za niego i jego matkę Katarzynę odprawiane miało być w kościele św. Marcina w Jaworze – 1 IV 1494 r. kupił Mikołaj Grasse (jest to ostatnia wzmianka o nim) za 100 węgierskich guldenów 8 grzywien czynszu od zarządców kościoła w Jaworze. Po jego śmierci czynsz miał wygasnąć w zamian za 5 mszy w roku²⁰⁴¹.
- c. Rodzina Grasse (vel Grosse) notowana w Głogowie (1487 kuśnierz Wawrzyniec Grasse)²⁰⁴² i w Legnicy – w 1426 r. mieszczanin legnicki Mikołaj Grosse (zwany „z *Rychenbachu*” – Dzierżoniowa) i jego żona Barbara (w 1433 już

²⁰³⁴ MVB V/2, nr 1661.

²⁰³⁵ RG V, nr 1875.

²⁰³⁶ BAUCH 1907, s. 107; CDS 25, s. 172.

²⁰³⁷ DOLA 1983, s. 350-351 skąd większość danych do biogramu, tu też szerszy opis działalności Goltberga w kapitule.

²⁰³⁸ GERLIC 1993, s. 271; RG V, nr 264, 1875, 4341, 7590, 7798.

²⁰³⁹ RG V, nr 7041.

²⁰⁴⁰ JUJECZKA 2000, s. 43, nr 326.

²⁰⁴¹ CDS 35, s. 121, nr 387.

²⁰⁴² AAWr, Liber Niger, III, p. 109.

- jako wdowa sporządza testament)²⁰⁴³ sprzedali Mikołajowi Zachinkirch ze Świdnicy 9 grzywien czynszu z dochodów miasta Świdnicy²⁰⁴⁴.
- d. O ewentualnym wykształceniu akademickim nic nie wiadomo, posiadał za to Mikołaj spory księgozbiór, z którego co najmniej kilkanaście pozycji ofiarował podlegnickiemu klasztorowi kartuzów²⁰⁴⁵.
- g. [27 XI 1481] kaznodzieja w kościele św. Piotra w Legnicy²⁰⁴⁶.
[1 IV 1494] altarysta w kościele św. Piotra w Legnicy²⁰⁴⁷.

442.**a. NICOLAUS GRENEWICZ**

- c. Pochodził niewątpliwie z okolic Legnicy – jego nazwisko odwołuje się do nazwy podlegnickiej wsi Granowiec (niem. Gränowitz)²⁰⁴⁸. W 1437 r. miał w Legnicy ogród (na przedmieściu jaworskim) Maciej Grenewicz²⁰⁴⁹, nie można też wykluczyć pokrewieństwa z Jerzym Grenowicz i jego żoną Dorotą, mieszczanami szprotawskimi w 1451²⁰⁵⁰. Nieznane natomiast pozostają ewentualne powiązania ze zmarłym w 1430 r. kanonikiem warmińskim Mikołajem Grenewitz²⁰⁵¹.
- d. Pozostawił kapitule legnickiej mszał²⁰⁵².
- g. [8 II 1471 - 9 VI 1484] kanonik legnicki, w 1471 r. obecny na posiedzeniu kapituły²⁰⁵³.
[Lata 70. XV w.] altarysta ołtarza św. Anny w kościele św. Piotra w Legnicy²⁰⁵⁴.

443.**a. NICOLAUS GROSSPETSCH (GROSPECZE)**

- c. W 1437 r. mieszkał w Legnicy Waclaw (Wenczel) Grospectche²⁰⁵⁵, być może spokrewniony z immatrykulowanym w 1442 r. we Wiedniu Franciszkiem Grospecter *de Slesia*²⁰⁵⁶. Zob. Piotr Grospectcze (↓).
- g. [26 VII 1434] kapelan kościoła św. Piotra w Legnicy, wyznaczony do objęcia II ministerium nowofundowanego ołtarza NMP, św. Jana Ewangelisty i Bartłomieja Apostołów, św. Marcina męczennika, św. Hieronima, św. Barbary i św. Jadwigi w tymże kościele. Fundacja zatwierdzona została przez biskupa

²⁰⁴³ APWr, DmŚw, nr 669: 15 IV 1433 Świdnica.

²⁰⁴⁴ APWr, DmŚw, nr 605: 21 I 1426 Świdnica.

²⁰⁴⁵ JUJEZKA 2004, s. 97 oraz wykaz ksiąg w Aneksie IV.

²⁰⁴⁶ APL, AmL II, nr 1139, p. II 23-25: 27 XI 1481 Ścinawa, Burmistrz i rajcy miasta Ścinawy zaświadczają, że Nickil Melcher sprzedał 1 grzywnę rocznego czynszu Mikołajowi Grosse [!] kaznodziei w kościele św. Piotra w Legnicy.

²⁰⁴⁷ CDS 35, s. 121, nr 387.

²⁰⁴⁸ TSCHERSICH 1927, s. 231-232.

²⁰⁴⁹ ŻERELIK 1995, s. 120.

²⁰⁵⁰ AAWr, II b 2, p. 49.

²⁰⁵¹ SBKW, s. 75.

²⁰⁵² GEMOLL 1900a, nr 6.

²⁰⁵³ APL, AmL II, nr 1139, p. I 30-31: 8 II 1471 Legnica; AAWr, dok. parafii w Ząbkowicach Śląskich, nr 105: 9 VI 1484 Legnica.

²⁰⁵⁴ APL, AmL II, nr 1125, p. [16]: niedatowana nota dotycząca ołtarza św. Anny (lata 70. XV w.)

²⁰⁵⁵ ŻERELIK 1995, s. 118.

²⁰⁵⁶ *Matrikel der Universität Wien*, I, s. 228.

Konrada dopiero po 4 latach i to w okrojonej formie, z jednym tylko ministerium, które otrzymał Kacper Hoeksch (↑), po którym z kolei miał je dostać Piotr Grospecze (↓), zapewne krewny Mikołaja²⁰⁵⁷.

444.

a. **NICOLAUS GUNDERLEIN**

- c. Pochodził z Legnicy, z rodziny notowanej od lat 20. XV w. jako Gutirley²⁰⁵⁸. Mikołaj i jego brat Jan (Hans Gunderle, Gunderleyn), w latach 1510-1521 6-krotnie ławnik legnicki²⁰⁵⁹ mogli być synami Tomasza Guderley [1479]²⁰⁶⁰ (po nim zapewne była wdową Dorota, matka kanonika)²⁰⁶¹. Nie jest natomiast znane ewentualne pokrewieństwo z kanonikiem nyskim Maciejem Göderlein [1538]²⁰⁶².
- e. [20 V 1506] kapelan biskupi²⁰⁶³.
[14 VI 1507 - 3 IV 1517] biskupi sędzia dworski (*iudex curie nostre legnicensis*)²⁰⁶⁴.
[10 XI 1511 - 30 IV 1519] komisarz biskupi w Legnicy²⁰⁶⁵.
[11 V 1515] subkolektor biskupi²⁰⁶⁶.
- g. [11 III 1494] wikariusz przy kolegiacie legnickiej²⁰⁶⁷.
[27 VI 1496] kaznodzieja w klasztorze Bożego Ciała w Legnicy²⁰⁶⁸.
Do 1506 altarysta ołtarza św. Mikołaja w kościele parafialnym św. Jakuba w Nysie (z prezentacji miejscowej RM), zrezygnował²⁰⁶⁹.
[10 XII 1506] wikariusz przy katedrze wrocławskiej²⁰⁷⁰.
[4 VII 1508 - 9 II 1538] kanonik legnicki²⁰⁷¹. W 1518 r. wraz z kustoszem Kacprem Redlih był wykonawcą testamentu zmarłego prepozyta legnickiego

²⁰⁵⁷ APL, DmL, nr 351 (= *UBSL*, nr 628).

²⁰⁵⁸ *Matrikel der Universität Wien*, I, s. 148, 163: 13 X 1424 Clemens Guterlei de Legnicz, 13 X 1428 Caspar Guterlee de Legnicz; BG, s. 218: nieznanzy z imienia Gutirley posiada w 1451 r. jedną z jatek.

²⁰⁵⁹ APL, DmL, nr 699: 28 VIII 1510; APL, AmL II, nr 1139, p. I 112-113: 29 I 1511 (ławnik); APL, AmL II, nr 374; APL, DmL, nr 711: 12 XII 1515 (ławnik); APL, AmL II, nr 1139, p. I 115-121, II 44-45; APL, DmL, nr 713, 716: 1517 (ławnik); APL, AmL II, nr 1139, p. I 124-125: 12 X 1519 (ławnik); Ibidem, p. I 125-126: 9 V 1520 (ławnik); Ibidem, p. I 126: 11 IX 1521 (ławnik).

²⁰⁶⁰ APL, AmL II, nr 369, p. 57v.

²⁰⁶¹ APL, AmL II, nr 373, p. 11.

²⁰⁶² VÖLKELE 1938, s. 114.

²⁰⁶³ VÖLKELE 1938, s. 118.

²⁰⁶⁴ APL, AmL II, nr 1139, p. III 10-13: 14 VI 1507 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 296 (= SCHOLZ 1869, s. 55).

²⁰⁶⁵ VÖLKELE 1938, s. 118-119; AAWr, II b 4, p. 125v: 11 V 1515 Wrocław; APL, AmL III, nr 2651, p. 1abc: 22 XII 1517 Legnica; AAWr, II b 4, p. 182: 30 IV 1519 Wrocław.

²⁰⁶⁶ VÖLKELE 1938, s. 119.

²⁰⁶⁷ APL, DmL, nr 638.

²⁰⁶⁸ APWr, Rep. 93, nr 185; APWr, Rep. 28, nr 479, p. 73r, 133r; por. WISZEWSKI 2003, s. 287-288, 371.

²⁰⁶⁹ APWr, Rep. 102, nr 958: 30 VII 1506 Nysa.

²⁰⁷⁰ AAWr, dok. Kolegium Wikariuszy, nr 597.

²⁰⁷¹ AAWr, dok. P.76; APWr, Rep. 93, nr 220; także APL, AmL II, nr 376, p. 399: 12 IX 1537 (wyępują przed legnicką ławą).

Andrzeja Belera (†)²⁰⁷². W 1535 i 1537 r. jako przedstawiciel legnickiej kapituły (także z Kacprem Redlih) asystował przy elekcjach ksieni w klasztorze Bożego Ciała w Legnicy²⁰⁷³.

[4 VII 1508] altarysta ołtarza św. Erazma w kościele św. Marii Magdaleny we Wrocławiu, kupuje na potrzeby tegoż ołtarza od RM Jawora 3 grzywny czynszu²⁰⁷⁴.

[12 X 1515] altarysta ołtarza św. Barbary, Katarzyny, Doroty dziewic, św. Wincentego, Fabiana i Sebastiana męczenników oraz św. Jadwigi, Elżbiety, Marii Magdaleny i Anny wybranek w kościele św. Piotra w Legnicy (z prezentacji miejscowego cechu rzeźników)²⁰⁷⁵.

[1517 - 1544] kanonik nyski²⁰⁷⁶.

Od 30 IV 1519 pierwszy altarysta ufundowanego przez siebie II ministerium ołtarza NMP, św. Feliksa i Adaukta męczenników w kaplicy św. Feliksa i Adaukta w kolegiacie legnickiej²⁰⁷⁷. Mikołaj przeznaczył dla tej altarii 20 grzywien czynszu od miasta Jawora²⁰⁷⁸.

445.

a. **NICOLAUS DE HAYN**

c. Bolków (niem. Bolkenhayn).

f. Presbiter.

g. [30 XI 1351] wikariusz przy kolegiacie legnickiej²⁰⁷⁹.

446.

a. **NICOLAUS HENSELINI DE CZULCHAW**

c. Sulechów (niem. Züllichau). Jego bliskim krewnym (bratem?) był Piotr Henselini alias Haldinslacht de Czulchaw, prezbiter, który w latach 1418-1420 starał się o parafię w Wierzbnej²⁰⁸⁰.

e. [14 V 1415] notariusz biskupi²⁰⁸¹.

f. 1419 clericus Wratislaviensis dioecesis.

g. [24 V 1419] altarysta ołtarza św. Katarzyny w kościele parafialnym w Świdnicy²⁰⁸².

[24 V 1419 - 1430] stały wikariusz przy katedrze wrocławskiej²⁰⁸³.

[15 IX 1427] pleban kościoła św. Andrzeja w Krośnie (*prope Crossen*)²⁰⁸⁴.

²⁰⁷² Od nich kupił jedną z ksiąg (BUWr, XV F 48) Jan Hartirth.

²⁰⁷³ APWr, Rep. 93, nr 217: 12 VIII 1535, nr 219: 5 I 1537.

²⁰⁷⁴ AAWr, dok. P.76.

²⁰⁷⁵ AAWr, II b 4, p. 120.

²⁰⁷⁶ VÖLKELE 1938, s. 118-119.

²⁰⁷⁷ AAWr, II b 4, p. 182: 30 IV 1519 Wrocław.

²⁰⁷⁸ CDS 35, s. 145, nr 491: 1 XII 1517 – tu zakup 12 grzywien czynszu. Dalsze czynsze (7 wiardunków) od władz Jawora kupował Gunderlein jeszcze w 1538 r. (APWr, Rep. 93, nr 220).

²⁰⁷⁹ UBSL, nr 180.

²⁰⁸⁰ MVB VII, nr 358, 629.

²⁰⁸¹ BERNHOFEN 1939, s. 63; DOLA 1983, s. 343.

²⁰⁸² MVB VII, nr 434.

²⁰⁸³ MVB VII, nr 434, 1865; BERNHOFEN 1939, s. 63.

²⁰⁸⁴ MVB VII, nr 1865 oraz 434 (pro wizja 24 V 1419) i 634.

Do 1436 kanonik w kapitule św. Idziego we Wrocławiu, zrezygnował²⁰⁸⁵.
 [27 VI 1436 - 1437] kanonik brzeski²⁰⁸⁶.
 [17 IV 1440 - 5 IX 1448] kanonik legnicki, rezydował przy kolegiacie²⁰⁸⁷.
 [2 I 1442] kanonik katedralny wrocławski²⁰⁸⁸.
 [1447] pleban w Gniechowicach k. Wrocławia²⁰⁸⁹.

Niezrealizowana prowizja:

15 IX 1427 na kanonikat głogowski²⁰⁹⁰.

447.

a. NICOLAUS HERING

- c. Legnica, w 1451 r. Matis Hering był właścicielem posesji przy ul. NMP i na tzw. nowinach (Neulande)²⁰⁹¹.
 g. Od 29 IX 1425 pierwszy altarysta nowofundowanego (z testamentu Pawła Thamme) ołtarza NMP w kościele św. Piotra w Legnicy²⁰⁹².

448.

a. NICOLAUS HOFEMAN

- b. Zmarł w roku 1508 (po 14 IV)²⁰⁹³ i pochowany został w kolegiacie legnickiej. Jego płyta nagrobna (z napisem: *Nicolaus Hofeman Canonicus, anno 1508 gestorben*) przeniesiona została po upadku kolegiaty do kościoła św. Jana²⁰⁹⁴.
 c. Głogów.
 d. Immatrykulowany w Lipsku w 1463 r. i jeszcze w tym samym roku zdobył tam bakalaureat. Studia kontynuował od 1471 r. w Krakowie (*Nicolaus Offman de maiori Glogovia*), gdzie zdobył magisterium (1478) oraz bakalaureat teologii²⁰⁹⁵.
 g. Od 1472 pleban kościoła parafialnego św. Katarzyny w Górze²⁰⁹⁶.
 Po 1478 r. kaznodzieja i altarysta w krakowskim kościele NMP²⁰⁹⁷.
 [1488] - 1508 kanonik głogowski, rezydował przy miejscowej kolegiacie do 1494 r.²⁰⁹⁸
 18 VII 1500 - 1508 kanonik legnicki. Z prezentacji księżnej legnickiej Ludmiły objął beneficjum wakujące po śmierci Jana Ruckera (†)²⁰⁹⁹. Po je-

²⁰⁸⁵ APWr, DmWr, nr 2073: 19 III 1436 Skarszyn.

²⁰⁸⁶ CDS 9, nr 882: 29 VI 1436, nr 884: 15 X 1436; BERNHOFEN 1939, s. 63.

²⁰⁸⁷ CDS 35, s. 83, nr 214: 17 IV 1440 Legnica; *UBSL*, nr 676 (= SCHIRRMACHER 1866, s. 49, nr 44): 31 VIII 1441 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 120: 30 I 1443 Legnica; AAWr, II b 2, p. 9: 20 III 1448; APL, AmL II, nr 1097, 5: list biskupa Piotra z 5 IX [1448].

²⁰⁸⁸ DOLA 1983, s. 344.

²⁰⁸⁹ BERNHOFEN 1939, s. 63.

²⁰⁹⁰ MVB VII, nr 1865; GERLIC 1993, s. 273.

²⁰⁹¹ BG, s. 215, 220.

²⁰⁹² APL, DmL, nr 315 (= *UBSL*, nr 561).

²⁰⁹³ CDS 28, nr 861.

²⁰⁹⁴ APL, AmL II, nr 4, p. 337r (619).

²⁰⁹⁵ BAUCH 1907, s. 130; MARKOWSKI 1965, s. 170, 208.

²⁰⁹⁶ JUNGNITZ 1902, s. 381.

²⁰⁹⁷ BAUCH 1907, s. 130; GERLIC 1993, s. 273.

²⁰⁹⁸ GERLIC 1993, s. 273; IDEM 1996, s. 253.

go śmierci kanonia została na stałe przeznaczona dla doktora lub licencjusza teologii²¹⁰⁰.

449.

a. **NICOLAUS HUGINSWALD**

c. syn Jana Hunginswald z Głogowa.

e. [Przed 22 XII 1383 - 7 I 1385] notariusz publiczny czynny w Głogowie²¹⁰¹.

g. [11 VIII 1392] wikariusz przy kolegiacie głogowskiej, występuje jako wykonawca testamentu zmarłego Szymona Ungefuge, mieszczanina głogowskiego²¹⁰².

[1 VI 1397] kanonik legnicki, występuje jako wykonawca testamentu zmarłego Piotra Schonaw, kanonika głogowskiego²¹⁰³.

[27 X 1399] altarysta w kolegiacie głogowskiej²¹⁰⁴.

450.

a. **NICOLAUS KALER DE SPROTTAVIA**

c. Szprotawa.

g. [26 XI 1438] kaznodzieja (*predicator verbi divini*) w kościele św. Piotra w Legnicy, mianowany (z prezentacji legnickiej RM) pierwszym altarystą nowofundowanego II ministerium ołtarza św. Mikołaja, Marcina i wszystkich świętych wyznawców w tym samym kościele²¹⁰⁵.

451.

a. **NICOLAUS KEPPIL**

g. [3 VI 1363] kanonik legnicki²¹⁰⁶. W jednym z wcześniejszych dokumentów (3 IV 1362), dotyczącym przekazania legnickim dominikanom gruntów w mieście pod rozbudowę klasztoru jest mowa, że zakonnicy otrzymają *domum lapideam* obok cmentarza kościoła NMP *quam prius inhabitabant dominus Nicolaus Keppil et Theodricus notarius civitatis*²¹⁰⁷.

²⁰⁹⁹ APL, AmL II, nr 1103, p. 27r: *Anno 1500. Die 18. Julij investitus est D. Nicolaus Hoffman Theologiae Baccalaureus ad Canonicatum et Praebendam in Ecclesia Collegiata in Lignitz vacantem per mortem olim D. Joannis Rucker ad praesentationem Illustris Principis, et DD. Ludmillae Ducissae Silesiae Lignicens: Brigens: Jus Patronatus eorundem obtinentis.*

²¹⁰⁰ AAWr, II b 4, p. 59 (= BURDA 1916, s. 272-274, tu błędny odczyt nazwiska jako *Hoseman*): 7 IX 1509.

²¹⁰¹ APWr, Rep. 76, nr 92: 22 XII 1383 Otmuchów – Mikołaj Hugiswalt wymieniony jako notariusz spisujący dokument zatwierdzany przez biskupa Waclawa; APWr, Rep. 135, D 167, p. 7: 4 VI 1384; APWr, Rep. 76, nr 94b: 12 XII 1384 Głogów; AAWr, dok. parafii kolegiackiej w Głogowie, nr 24: 7 I 1385 Głogów; APWr, Rep. 76, nr 95: 9 I 1385 Głogów; por. LUSCHEK 1940, s. 211.

²¹⁰² APWr, Rep. 76, nr 114 (tu pieczęć kanonika).

²¹⁰³ APWr, Rep. 76, nr 118.

²¹⁰⁴ JUNGnitz 1899, s. 391.

²¹⁰⁵ AAWr, II b 1, p. 65.

²¹⁰⁶ APWr, Rep. 96, nr 1 (= *UBSL*, nr 236).

²¹⁰⁷ APL, DmL, nr 107 (= *UBSL*, nr 231).

452.**a. NICOLAUS KOBER**

- c. Legnica, można rodzina mieszczańska. W XV-wiecznych źródłach legnickich uchwytni są: Filip Kober [1417-1440], wielokrotny ławnik i rajca miejski (w 1417 także ławnik ziemski)²¹⁰⁸ i Jan (Hans) Kober (syn?) [1445-1465], ławnik legnicki (1446, 1454)²¹⁰⁹, później mieszczanin wrocławski²¹¹⁰, a w następnym pokoleniu Tomasz (w 1476 r. mistrz szpitala św. Mikołaja)²¹¹¹, Baltazar [1480-1503]²¹¹² i Henryk, altarysta w Chojnowie [1500]²¹¹³, być może bracia i synowie Jana, który na pewno był ojcem Mikołaja i Jana (†), altarystów legnickich.
- d. 1471 immatrykulowany w Krakowie jako *Nicolaus Johannes Kober de Legnitz*. W 1475 r. został bakałarzem²¹¹⁴.
- f. Clericus Wratislaviensis dioecesis.
- g. Od 4 III 1474 pierwszy altarysta nowofundowanego II ministerium ołtarza św. Barbary, Katarzyny i Doroty dziewic, św. Szczepana, Wawrzyńca, Sebastiana i Fabiana męczenników, św. Jadwigi, Elżbiety, Marii Magdaleny oraz Trzech Króli w kaplicy rzeźników w kościele św. Piotra w Legnicy (z prezentacji Tomasza Kobera i cechu rzeźników)²¹¹⁵.

453.**a. NICOLAUS KONIG**

- g. [17 VII 1450] wikariusz przy kolegiacie legnickiej²¹¹⁶.

454.**a. NICOLAUS DE KOSCHWICZ**

- c. Pochodził z Legnicy, z rodziny piszącej się z podlegnickich Koskowic (niem. Koischwitz). Jego ojcem mógł być potwierdzony w latach 1348-1349 sukiennik Nickil Koschwicz²¹¹⁷.
- g. [24 XI 1356] pleban kościoła św. Piotra w Legnicy, wraz z wikariuszem Janem z Mierzyc (†) kupuje od Gawina Absczacz czynsze (4 grzywny i 1 wiarunek oraz 2 małdraty zboża) z Kunic²¹¹⁸.

²¹⁰⁸ *UBSL*, nr 498: 22 VI 1417 (ławnik ziemski legnicki), nr 607: 14 V 1432 (ławnik miejski legnicki), nr 610: 26 XI 1432 (j.w.), nr 616: 1 VII 1433 (j.w.), nr 637: 27 X 1435 (j.w.), nr 667: 3 II 1440 (rajca legnicki), nr 673: 4 X 1440 (j.w.).

²¹⁰⁹ *UBSL*, nr 704: 2 IX 1446 (ławnik miejski legnicki), nr 713: 30 V 1447; CDS 32, s. 52, nr 43: 9 I 1454.

²¹¹⁰ PUSCH 1987, s. 383.

²¹¹¹ APL, AmL II, nr 368, p. 7v.

²¹¹² APL, DmL, nr 569, 593, 664, 672, 989.

²¹¹³ BURDA 1916, s. 287.

²¹¹⁴ MUK I, s. 354; GAŚSIOROWSKI 2000, s. 67; PUSCH 1987, s. 383-384.

²¹¹⁵ AAWr, II b 3, p. 56.

²¹¹⁶ APL, DmL, nr 430.

²¹¹⁷ *UBSL*, nr 151: 1348, nr 167: 25 XI 1349.

²¹¹⁸ APL, DmL, nr 92 (= *UBSL*, nr 203; *RŚI* III, nr 160); JUJECKA 2000, s. 11.

455.

- a. NICOLAUS KRIBEL (CRIBEL, CREBEL)**
- b.** Zmarł 19 V 1504 r.²¹¹⁹ Pochowany w katedrze wrocławskiej²¹²⁰.
- c.** Syn Piotra Kribel, mieszczanina i rajcy wrocławskiego oraz Katarzyny z d. Dompnig²¹²¹.
- d.** Po studiach uniwersyteckich legitymował się tytułem magistra *artium*. Studiować mógł w Krakowie, gdzie w latach 1488-1492 *Nicolaus de Wratislavia* uzyskał kolejno bakalaureat i magisterium²¹²². Przypisywane mu jest autorstwo komentarza do dzieł Arystotelesa²¹²³.
- g.** [1496 - 1504] kanonik katedralny wrocławski.
Do 10 V 1504 archidiakon opolski, zrezygnował, aby objąć podobne beneficjum w Legnicy²¹²⁴.
25 IV 1503 otrzymał prowizję biskupią na archidiakoniat legnicki wakujący po śmierci Zygmunta Gossinger (↓)²¹²⁵. Mimo rezygnacji z archidiakonatu opolskiego nie zdołał objąć przed śmiercią nowego beneficjum wskutek sporu z Janem Schottenhofer (↑)²¹²⁶.

456.

- a. NICOLAUS KYMSLEGIL**
- c.** Legnica. W spisie broni z początków XV w. figuruje zamieszkała w kwartale głogowskim Crymslegilynne²¹²⁷, w 1451 r. Kacper Kymslegil miał dom i niezabudowaną działkę przy ul. Środkowej²¹²⁸.
- g.** [19 I 1404] kapelan kościoła NMP w Legnicy²¹²⁹.

457.

- a. NICOLAUS LANDECKE**
- c.** Legnica, według księgi szosu Ambrożego Bitschena w 1451 r. mieszkali w Legnicy Piotr Landegke (przy ul. Chojnowskiej) i Hannos Landegke (przy ul. NMP). *Dominus* Landegke (zapewne tożsamy z mansjonarzem) miał

²¹¹⁹ ZIMMERMANN 1938, s. 341-342; VELDTRUP 1995, s. 69.

²¹²⁰ BUWr, rkp. Akc. 1950/781, tom II, s. 11: [Wrocław, katedra św. Jana], Ante sacellum a dextra chori. *Nicolaus Kribel Vratisl. artium doctor et hujus Sancti templi Canonicus, cujus vitae integritas generis claritudini minime cessit. MDIII Maji XIX die hominem exiit, quem executores per venerab. Capit. deputati hoc monumento pientissime sunt prosecuti.*

²¹²¹ CDS 11, s. 107; PUSCH 1987, s. 413-416.

²¹²² ZIMMERMANN 1938, s. 341-342; VELDTRUP 1995, s. 69.

²¹²³ VELDTRUP 1995, s. 69.

²¹²⁴ ACWr I/1, nr 284; VELDTRUP 1995, s. 69.

²¹²⁵ APL, AmL II, nr 1103, p. 27v: Die 25. Aprilis Reverendissimus providit Venerabili Viro Domino Nicolao Cribel de Archidiaconatu in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Dominici in Lignitz vacan-tem per mortem olim D. Sigismundi Gossinger, ultimi et immediati ejusdem Archi-Diaconatus Possessoris.

²¹²⁶ ACWr I/1, nr 282, 284, 285.

²¹²⁷ WV, s. 72.

²¹²⁸ BG, s. 218-219.

²¹²⁹ APL, AmL II, nr 491 (Stadtbuch), p. 53v.

w tym samym czasie dom obok klasztoru Św. Krzyża²¹³⁰. Jeszcze inny Mikołaj Landecke występuje w 1447 r. jako legnicki mieszczanin²¹³¹.

- d. Być może identyczny z Mikołajem Landeck z Legnicy, który w 1446 r. wpisał się do matrykuły lipskiej²¹³². Jeszcze inny (?) *Nicolaus Landeck de Lege-necz* studiował w latach 1465-1468 w Erfurcie i zakończył naukę bakalaureatem sztuk²¹³³.
- g. [Po 11 X 1414] *pfarrer zcu sindte Annen vor Legnitz*²¹³⁴.
[9 III 1439 - 4 VI 1451] mansjonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej²¹³⁵.
Od 13 III 1449 altarysta ołtarza w kaplicy św. (Jerzego, Marcina i) Anny *retro ecclesiam collegiatam* w Legnicy, przekazanego przez patrona (Melchiora Thammendorf) mansjonarzom legnickim²¹³⁶.

458.

- a. **NICOLAUS LANGE**
c. Legnica?
g. [31 X 1515] kaznodzieja w kościele św. Piotra w Legnicy²¹³⁷.

459.

- a. **NICOLAUS DE LEMBERG**
c. Lwówek Śląski lub Wrocław, gdzie w tym czasie występowała zamożna rodzina pisząca się *de Lemberg*, wśród jej członków wielu o imieniu Mikołaj²¹³⁸. Naszego Mikołaja najpewniej odróżnić trzeba od imiennika, biskupiego prokuratora w Nysie [5 XI 1344 - 15 III 1357]²¹³⁹ i Otmuchowie [14 VI 1361 - 18 VIII 1374]²¹⁴⁰ oraz plebana w Otmuchowie [23 IV 1348 - 17 VIII 1382]²¹⁴¹.

²¹³⁰ BG, s. 210, 215, 221.

²¹³¹ APL, DmL, nr 423 (= *UBSL*, nr 724): 29 XI 1447 Legnica.

²¹³² CDSR II/16, s. 52; SCHÖNBORN 1933, s. 171.

²¹³³ BAUCH 1906, s. 327.

²¹³⁴ CDS 25, s. 171, nr 46: 11 X 1414 Koźuchów – Burmistrz i rajcy miasta Koźuchowa sprzedają za zgodą księżnej Katarzyny na Zielonej Górze i Koźuchowie oraz braci Henryka Starszego, Henryka Młodszego i Waclawa książąt na Głogowie i Krośnie 4 grzywny rocznego czynszu Agnieszce Tammendorfyne, mieszczce legnickiej, wdowie po Joście Tammendorf. Na odwrocie dokumentu zapewne nieco późniejsze rozdysponowanie czynszu: 2 grzywny dla Henryka Hirsfelder, po 1 dla Waclawa Tammendorf [1424 – *UBSL*, nr 548] i Mikołaja Landegke, proboszcza u św. Anny pod Legnicą, w rzeczywistości zapewne nie proboszcza a rektora przyszpitalnego kościoła.

²¹³⁵ AAWr, dok. P.73: 9 III 1439 Legnica; APWr, DmWr, nr 2827: 11 III 1443 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 144: 4 VI 1451 Legnica.

²¹³⁶ AAWr, II b 2, p. 23.

²¹³⁷ APL, AmL II, nr 1139, p. II 43.

²¹³⁸ CDS 11, s. 109.

²¹³⁹ APO, DmNysy, nr 17 (= CDS 36, nr 20; *RŚI* I, nr 228; *RGŚI* I, nr 56): 8 XI 1344 Nysa; APWr, Rep. 76, nr 67 (= *RŚI* II, nr 307): 3 VI 1350 Otmuchów; APO, DmNysy, nr 18 (= CDS 36, nr 22; *RŚI* II, nr 350): 17 IX 1350 Otmuchów; APO, DmNysy, nr 25 (= CDS 36, nr 29; *RŚI* III, nr 465; *RGŚI* I, nr 70): 15 III 1357 Nysa.

²¹⁴⁰ APO, DmNysy, nr 28 (= CDS 36, nr 34; *RGŚI* I, nr 79): 14 VI 1361 Otmuchów; Ibidem, nr 31 (= CDS 36, nr 38; *RGŚI* I, nr 91): 2 VIII 1366 Otmuchów; Ibidem, nr 39 (= CDS 36, nr 46; *RGŚI* I, nr 105): 30 XIII 1369 Otmuchów; ENGELBERT 1964, nr 515: 18 VIII 1374 Otmuchów.

- e. [1333 - 1343] *notariusz księcia Bolesława III*²¹⁴².
[1350 - 1367] kanclerz książąt legnickich Wacława I i Ruperta.
- g. [3 VI 1350] kanonik legnicki²¹⁴³.
[29 VI 1350 - 25 XI 1367] pierwszy dziekan (*primus decanus*) kapituły Św. Grobu w Legnicy i kanclerz książęcy²¹⁴⁴.

460.

- a. **NICOLAUS DE LEMBERG**
- c. j.w.
- f. Prister.
- g. 6 XI 1362 - [26 II 1381] pierwszy altarysta ołtarza św. Mikołaja w kościele św. Piotra w Legnicy²¹⁴⁵.
[17 II 1383 - 28 X 1384] wicepleban w kościele św. Piotra w Legnicy²¹⁴⁶.

461.

- a. **NICOLAUS LENCZER**
- g. [2 VII 1406] altarysta w kościele św. Piotra w Legnicy. Występuje przed RM jako pełnomocnik Małgorzaty Ryprechtynne, mieszczki legnickiej²¹⁴⁷.

²¹⁴¹ MVB I, nr 1456 (= *RŚI* II, nr 650); 23 III 1352; APO, DmNysy, nr 23 (= CDS 36, nr 23; REISCH 1917, nr 108; *RŚI* II, nr 988; *RGŚI* I, nr 68); 26 I 1354 Nysa; AAWr, dok. Z.4 (= *RŚI* III, nr 479); 23 IV 1357 Otmuchów; ENGELBERT 1964, nr 21; 10 V 1360 Otmuchów, nr 33; 1 IX 1360 Otmuchów; APO, DmNysy, nr 28 (= CDS 36, nr 34; *RGŚI* I, nr 79); 14 VI 1361 Otmuchów; Ibidem, nr 31 (= CDS 36, nr 38; *RGŚI* I, nr 91); 2 VIII 1366 Otmuchów; Ibidem, nr 39 (= CDS 36, nr 46; *RGŚI* I, nr 105); 30 XIII 1369 Otmuchów; ENGELBERT 1964, nr 515; 18 VIII 1374 Otmuchów; ENGELBERT 1964, nr 11, 18, 21, 27, 33, 45-47, 50-51, 66, 86, 110, 174, 185, 208, 215, 223, 347, 1031, 1233.

²¹⁴² APL, DmL, nr 42 (= *UBSL*, nr 101); 29 X 1333 Legnica; AAWr, dok. GG.12 (= *RŚI* I, nr 13); 6 I 1343 Leśnica.

²¹⁴³ APWr, Rep. 76, nr 67 (= *RŚI* II, nr 307). 3 VI 1350 Otmuchów.

²¹⁴⁴ APWr, Rep. 135, D 204, p. 155v-156r: 29 VI 1350 Legnica; AAWr, dok. BB.59 (= *RŚI* II, nr 776); 7 XII 1352 Wrocław; APL, DmL, nr 83 i 84 (= *UBSL*, nr 187 i 188; *RŚI* II, nr 777 i 778); 13 XII 1352 Wrocław; APWr, Rep. 93, nr 22a (= *UBSL*, nr 189); 28 XII 1352 Legnica; APL, DmL, nr 89 (= *UBSL*, nr 196; *RŚI* II, nr 842); 13 III 1353 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 22; 15 III 1353 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 37; 20 III 1353 Legnica; *UBSL*, nr 199; 18 XI 1353 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 22b (= *UBSL*, nr 200; *RŚI* II, nr 1000); 1 III 1354 Legnica; AAWr, dok. Kolegium Wikariuszów, nr 23 (= *RŚI* II, nr 1046); 26 V 1354 Legnica; APWr, Rep. 91, nr 319 (= *RŚI* II, nr 1063); 29 VI 1354 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 24 (= *RŚI* II, nr 1103); 23 XI 1354 Legnica; *RŚI* III, nr 525; 4 VII 1357 Wrocław; APWr, Rep. 132d (Dep. rodziny von der Recke), nr 2 (= *RŚI* IV, nr 371); 25 I 1359 Wrocław; APL, DmL, nr 95 (= *UBSL*, nr 210; *RŚI* IV, nr 450); 28 III 1359 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 30 (= *RŚI* IV, nr 594); 1 IX 1359 Legnica; APWr, Rep. 91, nr 333 (= HEYNE II, s. 754); 6 III 1362 Legnica; APL, DmL, nr 107 (= *UBSL*, nr 231); 3 IV 1362 Legnica; *UBSL*, nr 234; 27 VII 1362 Państwów (tu jedyny raz występuje jako Nicolaus de Lemberg); APL, DmL, nr 108 (= *UBSL*, nr 237); 20 XII 1363 Legnica; APL, DmL, nr 117 (= *UBSL*, nr 254); 25 XI 1367 Legnica.

²¹⁴⁵ APL, AmL II, nr 1139, p. III 19 (= *UBSL*, nr 235); 6 XI 1362 Legnica, p. III 16-18 (= *UBSL*, nr 315); 26 II 1381 Legnica.

APO, DmNysy, nr 23 (= CDS 36, nr 23; REISCH 1917, nr 108; *RŚI* II, nr 988; *RGŚI* I, nr 68); 26 I 1354 Nysa.

²¹⁴⁶ APL, DmL, nr 155 (= *UBSL*, nr 323); APL, AmL II, nr 491, p. 23v (tu bez tytułu).

²¹⁴⁷ APL, AmL II, nr 491, p. 56.

462.

- a. **NICOLAUS LIBING (LYBING, LYBYNCK, LIBINGI)**
- b. Zmarł przed 3 III 1449 r., kiedy to wakujący po jego śmierci ołtarz w kaplicy św. Anny objął Mikołaj Landecke²¹⁴⁸.
- c. Pochodził zapewne z Nysy, podobnie jak immatrykulowany w 1457 r. w Lipsku Jan Libing²¹⁴⁹. Przedstawicielei tej rodziny spotykamy w Nysie już w drugiej połowie XIV wieku: w latach 1371-1382 widoczny jest w źródłach Jan Libyngi, mieszczanin nyski²¹⁵⁰; Franciszek Libingi [1377-1400] był ławnikiem i właścicielem ziemi przed Bramą Ziębicką²¹⁵¹; Jakub Libingi z Nysy [1384 - p. 1388] był mieszczaninem wrocławskim²¹⁵².
- g. [29 IX 1399] altarysta w kościele św. Jakuba w Nysie, funduje dla tegoż kościoła kolejne 2 altarie²¹⁵³.
[25 X 1418 - 14 VII 1434] wikariusz przy kolegiacie Św. Grobu w Legnicy²¹⁵⁴.
[17 VIII 1448] altarysta w kaplicy szpitalnej św. Anny w Legnicy, funduje w kolegiacie legnickiej ołtarz NMP, św. Andrzeja Apostoła, św. Mikołaja Biskupa, św. Hieronima wyznawcy, św. Wacława męczennika oraz św. Agnieszki i Barbary dziewic. Patronat nad fundacją sprawować miała miejscowa kapituła, pierwszym altarystą został sam fundator, a po jego śmierci stać się miała altaria uposażeniem rektora szkoły przykolegiackiej²¹⁵⁵.

463.

- a. **NICOLAUS MERBOTH**
- b. Zmarł 19 III 1501 r. i pod tym dniem wpisany do nekrologu kapituły świętokrzyskiej we Wrocławiu²¹⁵⁶. Kapitulę nyskiej zostawił Brewiarz i 2 grzywny czynszu na anniwersarium (dalsze 3 dostał kościół św. Jakuba), Kacprowi Braunerowi (†) mały pierścień, a pozostałe ruchomości Janowi Schottenhoforowi. Wykonawca testamentu Jan Scheuerlein (†) ufundował także za pieniądze Merbotha połączoną figurkę św. Mikołaja dla katedry, a pozostały dobytek rozdał ubogim²¹⁵⁷. Ponadto o spadek po Merbocie upomniały się w kapitule katedralnej kapituły głogowska i (*pro subsidio ad pia opera*) legnicka oraz *aliqua consanguinea*²¹⁵⁸.

²¹⁴⁸ AAWr, II b 2, p. 23.

²¹⁴⁹ CDSR II/16, s. 209; GOTTSCHALK 1934, s. 61.

²¹⁵⁰ ENGELBERT 1964, nr 237, 775, 879, 902, 944, 954, 963, 965, 1263.

²¹⁵¹ APO, DmNysy, nr 48 (= CDS 36, nr 55; *RGŚI* I, nr 138): 7 XII 1377 Nysa (ławnik); Ibidem, nr 54 (= CDS 36, nr 61; *RGŚI* I, nr 153): 25 XI 1381 Otmuchów; Ibidem, nr 89 (= CDS 36, nr 88; *RGŚI* I, nr 229): 3 VIII 1400 Otmuchów.

²¹⁵² APO, DmNysy, nr 57 (= CDS 36, nr 65; *RGŚI* I, nr 174): 28 XII 1384 Wrocław; Ibidem, nr 86 (= *RGŚI* I, nr 187): p. 1388.

²¹⁵³ APWr, Rep. 102, nr 165: 29 IX 1399; APO, Zbiór Kastnera, XI, p. 148: 4 IV 1402.

²¹⁵⁴ AAWr, dok. chron. 25 X 1418 Legnica; APL, AmL II, nr 491, p. 82: 19 VIII 1422, gdzie wraz z innymi wikariuszami występuje przed legnicką RM w sprawie ustalenia terminów zapłaty czynszów przez Hansa Kuchilberga; APWr, Rep. 96, nr 9: 14 VII 1434 Legnica.

²¹⁵⁵ AAWr, II b 2, p. 16-17 (= SCHULTE 1902, s. 16).

²¹⁵⁶ KÖNIG 1866, s. 316.

²¹⁵⁷ BAUCH 1906a, s. 168; WÓLKIEWICZ 2004, s. 305.

²¹⁵⁸ ACWr I/1, nr 68-70, 72.

- c. Nysa, najprawdopodobniej syn Mikołaja Merbotha, mistrza kowalskiego [1440]. W tym samym czasie mieszkała także we Wrocławiu rodzina o tym nazwisku, np. Mikołaj Merboth, ławnik wrocławski 1423-1433 i 1435²¹⁵⁹.
- d. Immatrykulowany we Wiedniu 13 X 1446²¹⁶⁰. Kontynuował studia w Sienie już po uzyskaniu kanonii wrocławskiej, zakończył je doktoratem dekretów²¹⁶¹. Ze swojego liczącego ok. 240 tomów księgozbioru wiele podarował (niekiedy jeszcze za życia) kapitułom katedralnej i legnickiej²¹⁶². Zachowały się również spisane przez niego (choć nie był lekarzem) recepty przeciw różnym chorobom²¹⁶³.
- e. [1458 - 1463] kapelan i sekretarz Hieronima Lando, arcybiskupa kreteńskiego, później także legata papieskiego w Budzie i Wiedniu. Reprezentował w tym czasie w Rzymie interesy RM Wrocławia²¹⁶⁴.
- f. 1461 presbiter Wratislaviensis dioecesis²¹⁶⁵.
- g. Od 1461 kanonik katedralny wrocławski, z prowizji apostolskiej²¹⁶⁶. [1479] oficjał²¹⁶⁷.
[29 III 1466] kustosz, a od [1493] prepozyt w kapitule NMP w Raciborzu²¹⁶⁸.

²¹⁵⁹ APWr, Rep. 66, nr 524b: 16 IV 1423; APWr, Rep. 57, nr 153: 2 III 1433; APWr, Rep. 58, nr 288a: 2 XII 1435; w 1420 i 1425 r. otrzymał apostolski przywilej *absolutio plenaria in articulo mortis*, MVB VII, nr 672, 1399 (= RG IV, kol. 2948).

²¹⁶⁰ *Matrikel der Universität Wien, I, s. 251*.

²¹⁶¹ BAUCH 1906a, s. 148.

²¹⁶² BUWr, XV F 29 (KOCOWSKI I, nr 2854): Nicolaus de Tudeschis, *Lectura super quarto et quinto libro Decretalium*, Nürnberg, Joannes Sensenschmidt et Andreas Frisner, 27 IV 1477, 2° (*Liber N. Merboth de Nissa Canonici Wratislaviensis et archidiaconi legnicensis, quem donat ecclesie et capitulo legnicensis*); BUWr, XV F 138 (KOCOWSKI I, nr 1366): S. HIERONYMUS, *Epistolae et tractatus*, Mainz, Petrus Schoeffer, 7 IX 1470, 2° (*Venerabilis et Egregius vir dominus Nicolaus Merbothi Decretorum doctor Mayoris Wratislaviae Canonicus nec non Collegiatae legnicensis Ecclesiarum archidiaconus dedit et assignavit hoc Epistolare beati Hieronymi pro communi libraria pefate legnicensis Ecclesiae quatinus omnes in eodem legentes et proficientes pro salute sua deum exorare dignentur. Actum Anno domini Millesimo quadringentesimo nonagesimo sexto*); BUWr, XV F 334: NICOLAUS DE LYRA, *Postilla super totam Bibliam*, Nürnberg, Antonius Koberger, 1481, 2° (*Liber Nicolai Merboth Canonici Wratislaviensis et Archidiaconi Legnizensis decretorum Doctoris quem donavit Ecclesiae et capitulo Legnizensis. Legentes orate pro eo*); BUWr, XV F 1141 (KOCOWSKI III, nr 3175; JUJEZKA 2000, s. 73, nr 203): Titus Livius, *Historiae Romanae decades III a Joanne Andrea episcopo Aleriensi editae et a Luca Porro recognitae*, Treviso, Joannes Rubeus Vercellensis, 1482, 2° (*Liber Nicolai Merboth Canonici Wratislaviensis et Archidiaconi Legnizensis decretorum Doctoris quem donavit Ecclesiae Legnizensis. Orantes orate pro eo*).

²¹⁶³ BUWr, IV F 24, p. 203-214; MROZOWICZ 2000, s. 57.

²¹⁶⁴ DRABINA 1977, s. 297-299; WÓLKIEWICZ 2004, s. 304; RG VIII, nr 4524.

²¹⁶⁵ RG VIII, nr 4524.

²¹⁶⁶ RG VIII, nr 4524; MPV X, nr 595: 4 XII 1461 obligacja annatowa, spłata nastąpiła w styczniu 1476.

²¹⁶⁷ RG VIII, nr 1614: 22 III 1463; APWr, Rep. 102, nr 759: 23 VI 1467 Wrocław; APWr, Rep. 102, nr 800: 1 IX 1477 Wrocław; CDS 36, s. 63, nr 277: 5 VI 1480 Wrocław; CDS 36, s. 67, nr 294: 10 I 1487 Nysa; CDS 36, s. 67-68, nr 295: 12 XI 1487 Wrocław; APWr, Rep. 103, nr 257: 24 I 1488 Wrocław; ZIMMERMANN 1938, s. 386-387; DOLA 1983, s. 372.

²¹⁶⁸ RG IX, nr 4800; WELZEL 1881, s. 304, 307; BAUCH 1906a, s. 167; PUSCH III, s. 79.

[14 VIII 1466 - 28 IX 1482] kanonik głogowski (z prowizji apostołskiej 1466)²¹⁶⁹.

Od [5 V 1470] kanonik w kapitule Św. Krzyża we Wrocławiu (z prowizji apostołskiej 1463)²¹⁷⁰. Od tej kapituły otrzymał w 1492 r. dom we Wrocławiu, w którym mieszkał do śmierci²¹⁷¹.

Od [18 XII 1472] kanonik otmuchowski, po translacji kapituły (1477) – nyski²¹⁷².

Od [9 IX 1480] archidiacon legnicki²¹⁷³.

464.

a. NICOLAUS MEWERER (MURATORIS)

c. Jako notariusz publiczny pisał się jako synem Jakuba Mewerer z Wartenberg. Pochodził zatem z Sycowa (niem. Gross Wartenberg) w diecezji wrocławskiej.

e. [19 I 1417] notariusz publiczny cesarskiej powagi²¹⁷⁴.

f. 1417 clericus Wratislaviensis dioecesis.

g. [16 VII 1394 - 17 II 1425] występuje stale w otoczeniu biskupa Waclawa (później także Konrada) jako altarysta nyski²¹⁷⁵. Szczegóły podają jedynie trzy dokumenty: w 1394 i 1402 r. był altarystą w kościele św. Jakuba²¹⁷⁶, w 1425 altarystą ołtarza NMP, św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty w kościele św. Jana *in antiqua civitate Nissensi* (późniejsza kolegiata)²¹⁷⁷.

[27 X 1399] wicepleban kościoła NMP w Legnicy²¹⁷⁸.

[20 II 1414] kapelan w kościele NMP w Legnicy²¹⁷⁹.

²¹⁶⁹ RG IX, nr 4800; GERLIC 1993, s. 274.

²¹⁷⁰ AAWr, dok. chron. 7 V 1470 Wrocław i 14 III 1472 Wrocław; APWr, Rep. 64, nr 38: 5 V 1470 Wrocław; RG VIII, nr 4524; ZIMMERMANN 1938, s. 386.

²¹⁷¹ AAWr, dok. chron. 6 II 1492; VÖLKE 1938, s. 160.

²¹⁷² VÖLKE 1938, s. 160-161; WÓLKIEWICZ 2004, s. 304-305.

²¹⁷³ AAWr, I A 1 f, nr 30: 9 IX 1480 Wrocław; Ibidem, nr 34: 18 III 1481 Wrocław; AAWr, I A 1 g: 2 dokumenty z 1482 r.; APWr, DmWr, nr 5586: 7 XII 1480 Wrocław;

²¹⁷⁴ CDS 35, s. 58-59, nr 102; LUSCHEK 1940, s. 220.

²¹⁷⁵ APWr, Rep. 102, nr 204: 22 VI 1402 Nysa; nr 217: 16 VIII 1403 Nysa; nr 229: 24 VI 1404 Nysa; nr 250: 2 V 1405 Nysa; nr 272: 1 V 1406 Nysa; nr 277: 29 XII 1406 Nysa; nr 285: 17 IX 1407 Nysa; nr 300: 1 XII 1408 Nysa; UNTERLAUFF I, nr 64: 22 XII 1408 Nysa; UNTERLAUFF I, nr 65: 29 XI 1409 Nysa; APWr, Rep. 103, nr 123: 29 XII 1409 Nysa; Rep. 102, nr 330: 23 VIII 1410 Nysa; nr 332: 3 X 1410 Nysa; UNTERLAUFF I, nr 70: 17 I 1411 Nysa; APWr, Rep. 102, nr 343: 21 II 1411 Nysa; Rep. 103, nr 129: 21 III 1411 Nysa; Rep. 102, nr 353: 18 VII 1411 Nysa; Rep. 103, nr 131: 30 IV 1412 Nysa; Rep. 102, nr 370: 15 V 1412 Nysa; nr 378: 22 X 1412 Nysa; Rep. 103, nr 135: 7 I 1413 Nysa; Rep. 102, nr 395: 20 VI 1413 Nysa; nr 401: 8 IX 1413 Nysa; nr 404: 7 X 1413 Nysa; CDS 36, s. 31, nr 114: 7 X 1413 Nysa; APWr, Rep. 102, nr 411: 22 XII 1413 Otmuchów; nr 416: 18 I 1414 Nysa; Rep. 103, nr 140 i 141: 12 V 1414 Nysa; Rep. 102, nr 428: 19 V 1414 Nysa; CDS 36, s. 33, nr 123: 11 VIII 1415 Nysa; APWr, Rep. 102, nr 478: 29 II 1416 Nysa; UNTERLAUFF I, nr 84: 28 III 1416 Nysa; APWr, Rep. 102, nr 489: 27 VIII 1416 Nysa; Rep. 103, nr 151: 13 III 1417 Nysa; Rep. 102, nr 517: 1 I 1418 Nysa.

²¹⁷⁶ CDS 36, s. 84, nr 76: 16 VII 1394 Nysa; APWr, Rep. 102, nr 210: 17 XII 1402 Nysa.

²¹⁷⁷ APWr, Rep. 102, nr 596: 17 II 1425.

²¹⁷⁸ AAWr, dok. chron. 27 X 1399 (= JUNGnitz 1899, s. 398).

²¹⁷⁹ APWr, Rep. 102, nr 421.

465.**a. NICOLAUS MEYNHARDI**

- g. [26 III 1434] wikariusz przy kolegiacie legnickiej, wybrany prokuratorem wikariuszy w sporze z miejscową kapitułą o jeden z domów na przedmieściu²¹⁸⁰.

466.**a. NICOLAUS MICHELER**

- b. Zmarł na pewno przed rokiem 1471 r., kiedy to księżna legnicka Jadwiga rozstrzygnęła spór między Melchiorem Wiese a kanonikami legnickimi o czynsz 8 grzywien z miasta Polkowic, zapisany niegdyś przez Mikołaja Michelera szpitalowi dla chorych uczniów szkoły kolegiackiej²¹⁸¹.
- c. Lubin, zapewne krewny (syn?) Hansa Michelera, mieszczanina lubińskiego [1406]²¹⁸².
- d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr letni 1413 r. jako *Nycolaus Mycheler de Lo^ebin*²¹⁸³.
- g. [1424] altarysta ołtarza NMP, św. Barbary i Agnieszki w kościele parafialnym w Lubinie (z prezentacji miejscowej RM)²¹⁸⁴.
[1437 - 1438] prepozyt opactwa Bożego Ciała w Legnicy²¹⁸⁵.
[9 III 1439 - 20 X 1452] kanonik legnicki, rezydował stale przy kolegiacie²¹⁸⁶.

467.**a. NICOLAUS NIGRI (SWARZE)**

- b. Wpisany do nekrologu wrocławskiej kapituły świętokrzyskiej pod dniem 5 IV²¹⁸⁷. Zważywszy, że ostatni raz występuje w źródłach 26 IV 1400²¹⁸⁸ (funduje wówczas pośmiertne wspomnienie za siebie i swoich rodziców), przyjąć można, że zmarł 5 IV 1401 lub 1402 r.
- c. Pochodził z Oławy (jego rodzicami byli Mikołaj i Katarzyna), z rodziny być może spokrewnionej z podobnie piszącymi się mieszczanami wrocławskimi²¹⁸⁹.

²¹⁸⁰ APWr, Rep. 96, nr 8 (= *UBSL*, nr 625).

²¹⁸¹ APL, DmL, nr 534 (= SCHULTE 1902, s. 16).

²¹⁸² APWr, Rep. 132a (Dep. m. Lubina), nr 12: 20 X 1406 (niezachowany).

²¹⁸³ CDSR II/16, s. 42.

²¹⁸⁴ KLOSE 1924, s. 64-65, 486.

²¹⁸⁵ *UBSL*, nr 643 (= SCHIRRMACHER 1866, s. 48, nr 32): 22 X 1437 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 111: 30 IV 1438 (dotyczy sytuacji z 24 XII 1437); APL, AmL II, nr 359, p. 11r: 30 IV 1348, p. 60r: 10 XII 1438; por. WISZEWSKI 2003, s. 369.

²¹⁸⁶ AAWr, dok. P.73: 9 III 1439 Legnica; *UBSL*, nr 676 (= SCHIRRMACHER 1866, s. 49, nr 44): 31 VIII 1441 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 120: 30 I 1443 Legnica; CDSR II/11, s. 54-56, nr 40: 30 III 1443 (Mikołaj Michelera ustanowiony zarządcą należących do kolegium NMP w Lipsku dóbr w Tyńcu Wielkim); APL, DmL, nr 403 (= *UBSL*, nr 693): 4 VI 1444 Legnica; AAWr, dok. A.10: 10 IX 1446 Legnica; AAWr, II b 2, p. 45-46: 9 I 1451 Legnica; *UBSL*, nr 758: 11 XII 1451 Legnica; APWr, Rep. 95, nr 7: 20 X 1452 Legnica.

²¹⁸⁷ KÖNIG 1866, s. 317.

²¹⁸⁸ AAWr, dok. chron. 26 IV 1400.

²¹⁸⁹ CDS 11, s. 121.

- d. Począwszy od 1387 r. nazywany magistrem²¹⁹⁰, tak też w nekrologu świętokrzyskim.
- e. [4 IX 1387] advocatus²¹⁹¹.
- f. 17 I 1388 presbiter²¹⁹².
- g. [19 IX 1361] jako wikariusz przy kolegiacie legnickiej i prokurator wikariuszy kupuje od Pecze Kowil 3 wiardunki rocznego czynszu z folwarku w Lubiatowie k. Złotoryi²¹⁹³.
[26 II 1381] altarysta w kaplicy Bożego Ciała *prope Legnicz*²¹⁹⁴.
[6 VI 1388 - 16 X 1393] kanonik brzeski²¹⁹⁵.
[25 VI 1397 - 26 IV 1400] kanonik w kapitule Św. Krzyża we Wrocławiu²¹⁹⁶.

468.**a. NICOLAUS OPECZ**

- c. Legnica. W 1414 r. Hannus Opecz był złotnikiem legnickim²¹⁹⁷, a księga szosu z 1451 r. wymienia Mikołaja Opetcz (ojca?), posiadacza domów przy ul. Chojnowskiej i Zamkowej²¹⁹⁸.
Rodzinę o tym nazwisku spotykamy także w Głogowie: Piotr Opecz był tu dwukrotnie burmistrzem (1384, 1387)²¹⁹⁹, Michał rajcą (1401)²²⁰⁰, Mikołaj mansjonarzem przy kolegiacie NMP (1421)²²⁰¹, a Wawrzyniec altarystą w Lubinie (1467)²²⁰².
- g. [27 X 1472] kapelan kościoła św. Piotra w Legnicy²²⁰³.

469.**a. NICOLAUS PFENDER**

- g. [14 VII 1445] kapelan kościoła św. Piotra w Legnicy²²⁰⁴.

470.**a. NICOLAUS DE PONKOW (PONICKAU)**

- b. Zmarł przed 6 IX 1382 r., kiedy to schizmatyczny biskup wrocławski Dietrich starał się o wakującą po jego śmierci kanonię dla swojego krewnego Haso Andreae²²⁰⁵.

²¹⁹⁰ KUCHENDORF 1937, s. 112.

²¹⁹¹ Ibidem.

²¹⁹² APWr, Rep. 55, nr 65.

²¹⁹³ RÖBLER 1864, s. 37, nr 347.

²¹⁹⁴ APL, AmL II, nr 1139, p. III 16-18 (= *UBSL*, nr 315).

²¹⁹⁵ BERNHOFEN 1939, s. 84.

²¹⁹⁶ KUCHENDORF 1937, s. 112.

²¹⁹⁷ HINTZE 1912, s. 136.

²¹⁹⁸ BG, s. 210, 215.

²¹⁹⁹ CDS 28, s. 35, nr 123: 4 XI 1384 (burmistrz); s. 37, nr 137: 10 XII 1387 (burmistrz); s. 61, nr 265: 5 XI 1421 (zmarły).

²²⁰⁰ CDS 28, s. 42, nr 164: 27 VIII 1401.

²²⁰¹ CDS 28, s. 60, nr 262: 10 I 1421.

²²⁰² CDS 28, s. 112, nr 604: 26 V 1467.

²²⁰³ APL, AmL II, nr 1139, p. I 28-29.

²²⁰⁴ AAWr, dok. SS.21.

²²⁰⁵ RG I, s. 42.

- c. Rodzina rycerska nieznanego pochodzenia (rdzennie śląska lub przybyła z Łużyc), na terenie Śląska w XIV w. jej przedstawiciele występowali jedynie na terenie Księstwa Żagańskiego [1312]²²⁰⁶. Sam Mikołaj pochodził (jako kleryk diecezji miśnieńskiej) z Łużyc.
- e. [15 V 1340 - 1358, 1364] notariusz w służbie książąt ziebickich Bolka II, Mikołaja i Bolka III²²⁰⁷.
- f. 1354 clericus Misnensis dioecesis²²⁰⁸.
- g. [5 XII 1358 - 31 X 1380] kanonik katedralny wrocławski.
[21 IV 1376 - 13 X 1379] administrator *in temporalibus* diecezji wrocławskiej po śmierci biskupa Przeclawa z Pogorzeli²²⁰⁹.
[3 IV 1362] pleban kościoła NMP w Legnicy²²¹⁰.

471.

- a. **NICOLAUS DE POUTWINDORF**
- b. Zmarł w 1355 r. zapewne niedługo po ostatnim wystąpieniu w źródłach (24 IX), gdyż jeszcze w tym samym roku z tytułem archidiacona legnickiego występuje Jakub Augustini (†). 10 I 1357 r. wydana została prowizja apostolska na wakującą po jego śmierci scholasterię lubuską²²¹¹.
- c. Pochodził z Pakosławic k. Nysy (niem. Bösdorf, wcześniej także Poutwindsdorf), z rodziny zapewne rycerskiej. Był synem Henryka i bliskim krewnym plebana kościoła św. Piotra w Legnicy, Henryka de Poutwindsdorf (†).
- d. W sierpniu 1350 r. w jednym z dokumentów bolońskich świadczył *Nicolaus scolasticus Lubucensis*²²¹², bez wątplenia tożsamy z późniejszym archidiaconem legnickim. Nie wiadomo jednak, czy przebywał tam dłuższy czas jako student czy zatrzymał się jedynie przejazdem, np. w drodze do Rzymu – choćby z racji przypadającego wówczas roku jubileuszowego.
- e. [1329] notariusz biskupa wrocławskiego²²¹³.
[1330-1341] notariusz publiczny cesarskiej powagi czynny we Wrocławiu (ostatni dokument wydał w Borku Strzelińskim).
[1335-1339] notariusz publiczny w oficjalacie wrocławskim²²¹⁴.
[1337] notariusz księcia legnicko-brzeskiego Bolesława III²²¹⁵.
- f. [1330-1348] clericus Wratislaviensis dioecesis.
[1353-1354] presbiter Wratislaviensis dioecesis.
- g. Od 1339 scholastyk lubuski²²¹⁶.
Od 1348 kanonik katedralny wrocławski²²¹⁷, z prowizji apostolskiej.

²²⁰⁶ JUREK 1998, s. 324.

²²⁰⁷ SCHINDLER 1938, s. 319.

²²⁰⁸ MVB II, 228-229.

²²⁰⁹ SCHINDLER 1938, s. 318-319.

²²¹⁰ APL, DmL, nr 107 (= *UBSL*, nr 231).

²²¹¹ MVB II, nr 549 (= BP II, nr 810).

²²¹² KNOD 1899, s. 296, nr 2043.

²²¹³ *SR*, nr 4834.

²²¹⁴ LUSCHEK 1940, s. 216-217.

²²¹⁵ SCHINDLER 1938, s. 176.

²²¹⁶ WEISS 1979, s. 95; LUSCHEK 1940, s. 216-217; *SR*, nr 6237: 1339; AAWr, dok. V.23 (= *RSI* II, nr 600): 24 I 1352 Wrocław – występuje jako dzierżawca folwarku Opatowicz; APWr, Rep. 63, nr 106: 22 V 1352 Wrocław.

[po 3 III 1353 - 24 IX 1355] archidiakon legnicki. Objął beneficjum wakujące po wyniesieniu na stolicę biskupią w Lubuszu dotychczasowego archidiatona Henryka z Bancz, (†) który też polecił papieżowi Mikołaja na archidiatonat legnicki jako sprawcę swej elekcji²²¹⁸. Mikołaj mógł zatrzymać kanonię wrocławską, ale powinien zrzec się scholasterii lubuskiej. Ostatecznie zatrzymał także scholasterię, zapewne ze względu na i tak nikłe dochody z tego beneficjum - wynik złupienia całej diecezji przez wojska brandenburskie.

472.

a. **NICOLAUS PREWSE**

c. Legnica, zob. Szymon Prewse (↓).

g. Od 20 VI 1434 pierwszy altarysta nowofundowanego III ministerium ołtarza św. Hieronima i Barbary oraz Wszystkich Świętych w kościele św. Piotra w Legnicy²²¹⁹.

Od 10 IV 1443 pierwszy altarysta nowofundowanego ołtarza Wszystkich Świętych Apostołów *prope turrim* w kościele św. Piotra w Legnicy²²²⁰.

Fundatorką obu altarii była Katarzyna, wdowa po legnickim mieszczaninie Janie Becker. Oba beneficja po śmierci lub rezygnacji Mikołaja Prewse miały przypaść kaznodziei kościoła św. Piotra.

473.

a. **NICOLAUS DE RUFFA ECCLESIA (VON DEN ROTEN KIRCHEN, VON ROTKIRCH)**

c. Rodzina rycerska osiadła w Księstwie Legnickim, rodem z Czerwonego Kościoła (Rotkirch) k. Złotoryi. Zapewne syn rycerza Mikołaja von Rothkirch, występującego w latach 1342-1345 u boku książąt Waclawa I i Ludwika I²²²¹.

e. [31 V 1347 - 13/19 V 1352] protonotariusz (*unser obirster schreiber*) księcia legnickiego Waclawa I²²²², (w 1350 r. spisał też jeden dokument Bolesława III)²²²³.

²²¹⁷ SCHINDLER 1938, s. 176-177.

²²¹⁸ MVB II, nr 37 i 38 (= BP II, nr 651; WAGNER 1891, s. 292; *RŚI* II, nr 840-841): prowizja apostolska z 3 III 1353 (Awinion); druga prowizja wydana została w roku 1354 (SZCZUR 1998, s. 135: 1354 *Facta provisio Nicolao de Pautwindsdorf, presbitero Wratislaviensis diocesis, de archidiaconatu Legnicensi dicte diocesis*); AAWr, dok. chron. 22 VI 1354 Wrocław (= *RŚI* II, nr 1061); AAWr, dok. chron. 18 VIII 1355 Wrocław (= *RŚI* III, nr 110); AAWr, dok. DD.39 (= *RŚI* III, nr 128); 24 IX 1355 Wrocław.

²²¹⁹ APL, AmL II, nr 1139, p. II 15-17.

²²²⁰ APL, AmL II, nr 1139, p. II 3.

²²²¹ APWr, Rep. 93, nr 1 (= *UBSL*, nr 123): 16 II 1342 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 16 (= *RŚI* I, nr 289): 9 IV 1345 Legnica; APL, DmL, nr 63 (= *UBSL*, nr 100; *RŚI* I, nr 291): 12 IV 1345 Legnica.

²²²² APL, DmL, nr 67 (= *UBSL*, nr 148; *RŚI* I, nr 595): 31 V 1347 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 34 (= *RŚI* I, nr 758): 17 VI 1348 Legnica; *UBSL*, nr 155 (= *RŚI* I, nr 770): 13 VII 1348 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 7 (= *UBSL*, nr 158): 20 V 1349; APWr, Rep. 93, nr 8 i 9 (= *UBSL*, nr 159 i 160): 21 VII 1349 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 10 (= *UBSL*, nr 161; *RŚI* II, nr 117): 7 IX 1349 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 11 (= *UBSL*, nr 162; *RŚI* II, nr 123): 20 IX 1349 Legnica; AAWr, dok. chron. 10 X 1346 Wrocław (= *RŚI* II, nr 142); APWr, Rep. 93, nr 12 (=

- g. [31 V 1347 - 11 IV 1352] pleban w Czerwonym Kościele k. Złotoryi²²²⁴. Prawo patronatu tego kościoła należało do rodziny Mikołaja²²²⁵.
[20 V 1349 - 3 VI 1363] kanonik legnicki²²²⁶.

474.

- a. **NICOLAUS SAMENCZ**
b. Zmarł przed 8 VII 1497 r.
g. [Przed 8 VII 1497] altarysta ołtarza św. Apostołów Piotra i Pawła, św. Anny *et ipsius filiarum* w kolegiacie legnickiej, być może także pleban w Rosochatej, której właściciele dysponowali prawem patronatu nad w/w altarią²²²⁷.

475.

- a. **NICOLAUS SCHÖNBORN DE WRATISLAVIA**
c. Wrocław.
d. Magister.
e. [21 IV 1469] *scriba causarum* w konsystorzu legnickim, występuje jako prokurator wikariuszy kolegiaty legnickiej wobec Zygmunta Atcze, prepozyta legnickiego i sędziego *causarum ecclesiasticarum* w archidiakonacie legnickim przedstawia apelację i dezyderaty odnośnie statutów wikariuszy, w szczególności władzy dziekana nad nimi²²²⁸.

476.

- a. **NICOLAUS SCHUFFENER**
g. [1468] kapelan benedyktynek z klasztoru Bożego Ciała w Legnicy²²²⁹.

477.

- a. **NICOLAUS SCHUMAN DE GOLTBERG**
b. Zmarł przed 13 X 1442 r.

UBSL, nr 164; *RŚI* II, nr 164): 31 X 1349 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 13 (= *UBSL*, nr 165; *RŚI* II, nr 172): 14 XI 1349 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 15 (= *UBSL*, nr 171): 15 X 1350 Legnica; APL, DmL, nr 76 (= *UBSL*, nr 178): 8 XI 1351 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 20 (= SCHOLZ 1869, s. 14; *RŚI* II, nr 599): 22 I 1352 Legnica; APL, DmL, nr 82 (= *UBSL*, nr 185; *RŚI* II, nr 687): 13/19 V 1352 Legnica.

²²²³ APWr, Rep. 93, nr 15 (= *RŚI* II, nr 367): 15 X 1350 Legnica.

²²²⁴ APL, DmL, nr 67 (= *UBSL*, nr 148; *RŚI* I, nr 595): 31 V 1347 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 34 (= *RŚI* I, nr 758): 17 VI 1348 Legnica; *UBSL*, nr 155 (= *RŚI* I, nr 770): 13 VII 1348 Legnica; AAWr, dok. chron. 10 X 1346 Wrocław (= *RŚI* II, nr 142); AAWr, dok. BB.55a (= *RŚI* II, nr 665): 11 IV 1352 Wrocław.

²²²⁵ MICHAEL 1926, s. 91-92.

²²²⁶ APWr, Rep. 93, nr 7 (= *UBSL*, nr 158): 20 V 1349; APWr, Rep. 93, nr 8 i 9 (= *UBSL*, nr 159 i 160): 21 VII 1349 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 10 (= *UBSL*, nr 161; *RŚI* II, nr 117): 7 IX 1349 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 11 (= *UBSL*, nr 162): 20 IX 1349 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 13 (= *RŚI* II, nr 172): 14 XI 1349 Legnica; APL, DmL, nr 76 (= *UBSL*, nr 178): 8 XI 1351 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 20 (= SCHOLZ 1869, s. 14; *RŚI* II, nr 599): 22 I 1352 Legnica; APL, DmL, nr 82 (= *UBSL*, nr 185; *RŚI* II, nr 687): 13/19 V 1352 Legnica; APWr, Rep. 96, nr 1 (= *UBSL*, nr 236): 3 VI 1363; por. ŻERELIK 1994, s. 17.

²²²⁷ AAWr, dok. chron. 8 VIII 1497 Wrocław.

²²²⁸ APWr, Rep. 96, nr 15.

²²²⁹ APWr, Rep. 28, nr 479, k. 96r; WISZEWSKI 2003, s. 370.

- c. Złotoryja. Z tej samej rodziny co Mikołaj pochodził zapewne także jedyny uchwytny źródłowo przedstawiciel tej rodziny Andrzej Schumann, burmistrz Złotoryi w latach 1491, 1494 i 1497, później członek RM jako Hoferichter²²³⁰.
- f. 1415 ksiądz²²³¹.
- g. [2 X 1414] altarysta w kościele św. Piotra w Legnicy, występuje jako wykonawca testamentu zmarłej mieszkanki legnickiej Agnieszki Heselerynne, która ofiarowała 7 grzywien rocznego czynszu dla ufundowania II ministerium ołtarza Bożego Ciała i NMP w kościele św. Piotra²²³².
Od 3 X 1414 altarysta ołtarza Ducha Św. w kaplicy św. Stanisława na przedmieściu wrocławskim w Legnicy. Z prezentacji scholastyka Łukasza Hezelerera (†) objął beneficjum wakujące po rezygnacji kanonika Teodoryka Predil²²³³.
[4 VII 1415] kapelan w kościele św. Piotra w Legnicy²²³⁴.
[25 X 1418] wicepleban kościoła św. Piotra w Legnicy, ustanowiony zapewne na czas nieobecności Gunthera de Prato (przebywał wówczas na studiach w Lipsku)²²³⁵.
[15 V 1426] prepozyt opactwa Bożego Ciała w Legnicy, dwukrotnie występuje przed legnicką ławą w sprawach mniszek²²³⁶.
[Przed 13 X 1442] altarysta ołtarza św. Łukasza i Marka Ewangelistów w kolegiacie legnickiej²²³⁷.

478.

- a. **NICOLAUS SCULTETI (SCHULZ, SCHULCZ, SCHOLTZ)**
- b. Zmarł w roku 1539²²³⁸ (lub 1529)²²³⁹, pochowany w kościele św. Jana lub w kolegiacie legnickiej (a po jej zniesieniu *magnus sepulchralis lapis* przeniesiono do kościoła św. Jana).
- e. [20 I 1512 - 14 VI 1514] pisarz księcia Fryderyka II (*unsers Canczlers schreiber*)²²⁴⁰.
- f. 1503 presbiter Wratislaviensis dioecesis.
- g. [8 II 1503] altarysta ołtarza Trzech Króli w kościele św. Piotra w Legnicy, kupuje od Marcina Melczera z Legnicy 1 grzywnę czynszu z jego domu przy ul. Środkowej²²⁴¹.

²²³⁰ *Dzieje Złotoryi*, s. 248-250.

²²³¹ APL, AmL II, nr 1139, p. I 43.

²²³² APL, AmL II, nr 1139, p. III 7-9 (= *UBSL*, nr 473).

²²³³ APL, DmL, nr 252 (= *UBSL*, nr 474).

²²³⁴ APL, AmL II, nr 491, p. 70v.

²²³⁵ AAWr, dok. chron. 25 X 1418 Legnica.

²²³⁶ APL, AmL II, nr 358, p. 18rv, 38(c); por. WISZEWSKI 2003, s. 369.

²²³⁷ AAWr, II b 1, p. 96.

²²³⁸ APL, AmL II, nr 1103, p. 73r: *Ante summum altare jacet magnus sepulchralis lapis, in quo sequens inscriptio ad huc clare llegendam est – Anno 1539. obiit Venerabilis Vir D. Nicolaus Sculteti Canonicus.*

²²³⁹ WAHRENDORFF 1724, s. 161; EHRARDTS 1789, s. 150: *Anno 1529. obiit Venerabilis Vir Dominus Nicolaus Sculteti, Canonicus hic sepultus.*

²²⁴⁰ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 152: 20 I 1512; APWr, Rep. 93, nr 199: 28 III 1514;

AAWr, dok. parafii kolegiackiej w Głogowie, 14 VI 1514 Legnica.

²²⁴¹ APL, DmL, nr 671.

17 VI 1503 z prezentacji książąt Fryderyka II i Jerzego otrzymał kanonię i prebendę w kapitule legnickiej, wakującą po rezygnacji Pawła Harrechier (↓)²²⁴².
2 VIII 1512 otrzymał kanonię wakującą po rezygnacji Kacpra Glaubitza (↑)²²⁴³.

479.

- a. **NICOLAUS SCULTETI**
b. Zmarł 14 V 1524 r., pochowany w kolegiacie legnickiej²²⁴⁴.
g. [Do 1524] *vicarius perpetuus* przy kolegiacie legnickiej.

480.

- a. **NICOLAUS SEBERTI DE GLEYWICZ (SEBRECHT, LEBERT)**
c. Gliwice.
g. [2 III 1404 - 20 II 1414] mansjonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej²²⁴⁵.

481.

- a. **NICOLAUS SLEWICZ (SLYWICZ)**
c. Być może krewny Mikołaja Stewicza, wieloletniego [1400-1435] dworzannina księcia brzeskiego i legnickiego Ludwika II. Ten wywodził się z rycerstwa śląskiego pochodzenia łuzycyckiego, a jeszcze wcześniej być może polskiego²²⁴⁶.
g. [19 IX 1361] jako wikariusz przy kolegiacie legnickiej i prokurator wikariuszy kupuje od Pecze Kowil 3 wiardunki rocznego czynszu z folwarku w Lubiatowie k. Złotorzy²²⁴⁷.
[27 X 1399] kanonik legnicki²²⁴⁸.

482.

- a. **NICOLAUS SMOTESYSE**
g. [1 X 1390] prepozyt klasztoru Bożego Ciała (benedyktynek) w Legnicy²²⁴⁹.

²²⁴² APL, AmL II, nr 1103, p. 27r: *Anno 1503. Die 17. Junij investitus est Honorabilis Vir D. Nicolaus Scholtz nostrae Dioecesis Presbyter ad Canonicatum et Praebendam in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Dominici in Lignitz vacantem per liberam dispositionem et resignationem ob assecutionem alterius Beneficij Honorabilis viri D. Pauli Harrecher ad Praesentationem Illustrum Principum et Dominorum Friderici et Georgij Fratrum, Ducum Silesiae Lignicens: Brigen: Jus Patronatus dictorum Canonicatus et Praebendae obtinentis.*

²²⁴³ APL, AmL II, nr 1103, p. 27v-28r: *Anno 1512. Die 2. Augusti investitus est Nicolaus Sculteti Clericus Wratislaviens: Dioecesis de Canonicatu et Praebenda in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Lignicens: vacantem per liberam resignationem D. Caspari Glabitz ad praesentationem Illustris Domini Ducis Friderici; NAP, ČDKM, IV, karton 135, s. 92r.*

²²⁴⁴ APL, AmL II, nr 4, p. 337v (620): *Reverendus Nicolaus Sculteti Vicarius perpetuus obivit Anno Domini 1524 in Vigilia Pentecostes.*

²²⁴⁵ AAWr, dok. Kolegium Wikariuszy, nr 131: 2 III 1404 Legnica; APWr, Rep. 96, nr 6 (= *UBSL*, nr 423): 18 XI 1406 Legnica; APWr, Rep. 102, nr 421: 20 II 1414 Legnica.

²²⁴⁶ SZAFRAŃSKI 1972, s. 94, 110; JUREK 1998, s. 292.

²²⁴⁷ RÖBLER 1864, s. 37, nr 347 (= *UBSL*, nr 223).

²²⁴⁸ JUNGNITZ 1899, s. 397.

²²⁴⁹ APL, AmL II, nr 491, p. 33r.

483.**a. NICOLAUS SPILNER**

- b. Zmarł po 1446 r., kiedy to miasto płaciło mu czynsz 4 grzywien odkupiony przezeń w 1430 r. od księcia Ludwika II²²⁵⁰.
- c. Legnica (?), zob. Marcin Spilner (†) i Jan Spilner (†).
- f. 1430 ksiądz²²⁵¹.
- g. [14 VII 1434] wikariusz przy kolegiacie legnickiej²²⁵².
Od [ok. 1438] fundator i pierwszy altarysta ołtarza Św. Trójcy oraz kaplicy (*capella domini Nicolai Spilner*), w której ten ołtarz się znajdował w kolegiacie legnickiej²²⁵³.

484.**a. NICOLAUS STERTZII (STERTCZE, STERCZE)**

- b. Zmarł 31 V 1500 r., pochowany w kolegiacie legnickiej. Jego płyta nagrobna opisana w XVIII w. jako „*epitaphium clerici in habitu canonicali [...] orantis*” z napisem „*Anno Domini M CCCCC Dominica Exaudi obiit Venerabilis Vir D. Nicolaus Sterzen, Custos hujus Ecclesiae, hic sepultus. Orate pro eo*” przeniesiona została po upadku kolegiaty do kościoła św. Jana²²⁵⁴.
- c. Śląska rodzina rycerska obcego, najprawdopodobniej miśnieńskiego lub bawarskiego pochodzenia. Na Śląsku od początków XIV w., mieli wówczas majątki w księstwach wrocławskim i namysłowskim oraz hrabstwie kłodzkim²²⁵⁵. Mikołajowi współczesny jest Jan Stercze [1485-1519], notariusz publiczny, pisarz księcia oleśnicko-ziębskiego, potem także Jerzego legnicko-brzesko-olawskiego²²⁵⁶.
- g. Od [29 VII 1482] kustosz w kapitule legnickiej²²⁵⁷.

485.**a. NICOLAUS STORCH**

- b. Zmarł 23 lub 24 X 1399 r., pochowany został w kościele św. Piotra w Legnicy, gdzie jeszcze w XVIII w. znajdowało się jego epitafium z napisem: „*Anno Domini M CCC XCIX Die XXIII (XXIV) mens. Octobris obiit honorabilis Dominus Magister Nicolaus Storch Baccalaureus SS. Theologiae, Plebanus hujus Ecclesiae*”²²⁵⁸. Do nekrologu kościoła św. Piotra wpisany został pod dniem 24 X²²⁵⁹. Do tego samego nekrologu wpisany też został mgr Wawrzy-

²²⁵⁰ APL, AmL II, nr 1201, p. 322 (181v) (= *UBSL*, nr 601); *BZ*, nr 54, 306.

²²⁵¹ APL, AmL II, nr 1201, p. 322 (181v) (= *UBSL*, nr 601).

²²⁵² *APWr*, Rep. 96, nr 9.

²²⁵³ APL, AmL II, nr 444, p. 119; *AAWr*, II b 1, p. 78.

²²⁵⁴ Jedyny wiarygodny odpis w APL, AmL II, nr 1103, p. 72v, wszystkie pozostałe odpisy niepełne lub z błędnym odczytem roku (M CCCC) – APL, AmL II, nr 4, p. 338 v (622); *WAHRENDORFF* 1724, s. 157; *EHRARDTS* 1789, s. 149; *CZECHOWICZ* 2003, s. 134.

²²⁵⁵ *JUREK* 1998, s. 291-292, 351.

²²⁵⁶ *LUSCHEK* 1940, s. 194.

²²⁵⁷ APL, DmL, nr 416: 29 VII 1482 Legnica; nr 619: 5 IX 1491 Wrocław.

²²⁵⁸ APL, AmL II, nr 4, p. 341v (628); *WAHRENDORFF* 1724, s. 276.

²²⁵⁹ *JUJECKA* 2000, s. 42, poz. 298.

niec Storch (być może brat Mikołaja)²²⁶⁰. Obaj przeznaczyli na fundację wspomnienia po sobie po 1 grzywnie z dóbr w Świdnicy.

- c. Być może Świdnica.
- d. Studiował w Pradze, gdzie w 1373 r. uzyskał bakalaureat i w 1377 r. magisterium *artium*²²⁶¹.
- g. [30 III 1394] - 1399 pleban kościoła św. Piotra w Legnicy²²⁶². W 1395 r. działając jako wykonawca ostatniej woli zmarłego kapłana Macieja Doleatoris z Chojnowa ufundował w swoim kościele parafialnym ołtarz św. Zygmunta, nad którym objął patronat *non tanquam plebanus sed tanquam privata persona*²²⁶³.

486.

- a. **NICOLAUS DE STREGONIA**
- c. Strzegom.
- g. [26 IX 1471] *locatus* w szkole kolegiackiej w Legnicy²²⁶⁴.

487.

- a. **NICOLAUS TEMPELFELD DE BREGA**
- b. Zmarł z końcem 1473 lub na początku 1474 r.²²⁶⁵.
- c. Brzeg, syn Marcina.
- d. Immatrykulowany w Krakowie na semestr zimowy 1414 r. jako *Nicolaus Martini de Brega*, z tamtejszą uczelnią związał się na stałe: w 1419 r. został bakałarzem, 1421 – magistrem *artium*, 1428 – dziekanem wydziału sztuk, a w 1433 rektorem całej uczelni. Równolegle studiował teologię: najpóźniej w 1432 r. został bakałarzem w tej dziedzinie, a przed lipcem 1439 r. zdobył doktorat z teologii (1439)²²⁶⁶. Wraz z nim studiowali w Krakowie jego dwaj bracia – Augustyn i Hieronim²²⁶⁷.
We Wrocławiu nauczał być może w szkole katedralnej lub kolegiackiej Św. Krzyża – stąd zapewne tytułowany profesorem *sacre Pagine*²²⁶⁸.
Jego księgozbiór uległ po jego śmierci rozproszeniu. Część zapisał *pro libraria* Akademii Krakowskiej, inne trafiły do wrocławskich dominikanów i tamtejszej

²²⁶⁰ Ibidem, poz. 303.

²²⁶¹ MHUCFP I, s. 156, II, s. 90.

²²⁶² BUWr, rkp. I F 48 (dokument w oprawie): 30 III 1394; APL, AmL II, nr 1139, p. III 1-3; 11 IX 1396 Wrocław; MVB V/2, nr 1306: 5 VI 1396 – *Nicolao Storch rectori parochialis ecclesiae s. Petri in Legnicz Vratislaviensis dioc. indulgetur, ut confessor eius in mortis articulo plenam omnium peccatorum remissionem ei concedere possit*; por. także SCHÖNBORN 1935, s. 18; JUREK 2000, s. 12.

²²⁶³ JUREK 2000, nr 1392: 14 I 1395; APL, AmL II, nr 1139, p. III 13-15 (= *UBSL*, nr 360): 30 IV 1395.

²²⁶⁴ APWr, Rep. 96, nr 16.

²²⁶⁵ DOLA 1983, s. 407.

²²⁶⁶ BAUCH 1907, s. 110 (nr 22); MARKOWSKI 1965, s. 167, 172, 186, 226; IDEM 1997, s. 270-271, 292; DRABINA 1970, s. 86-87; DOLA 1983, s. 406; GAŚSIOROWSKI 2001, s. 526, 528.

²²⁶⁷ *Album studiosorum* I, s. 32, 40; BAUCH 1907, s. 111 (nr 28) i 113 (nr 35).

²²⁶⁸ Np. APWr, Rep. 132a (Dep. parafii w Lwówku Śląskim), nr 72: 25 XI 1458; APL, AmL II, nr 1139, p. I 64-66: 6 X 1463.

biblioteki kapitulnej²²⁶⁹. Przynajmniej dwa rękopisy znajdują się w zbiorach włoskich - w Bibliotece Watykańskiej²²⁷⁰ i w Bibliotece św. Marka w Wenecji²²⁷¹.

- g. 1438-1448 kaznodzieja w kościele NMP w Krakowie. Miał tu także (przynajmniej w okresie aktywności uniwersyteckiej) kanonię w kolegiacie św. Floriana. Od [4 I 1446] kanonik i kantor kapituły katedralnej we Wrocławiu²²⁷². W latach 1456-1459 współadministrator diecezji wrocławskiej. [21 XI 1447 - 16 X 1470] kanonik legnicki²²⁷³, zapewne na kanonii doktorskiej wakującej po śmierci (1444) Mikołaja Weigla (↓). [21 XI 1447] altarysta w kolegiacie św. Jadwigi w Brzegu²²⁷⁴. Od 1459 kaznodzieja w kościele św. Elżbiety we Wrocławiu, zaangażowany w walkę z husytyzmem i królem Czech Jerzym z Podiebradów²²⁷⁵. W 1458 r. altarystą w tym samym kościele był Franciszek Tempelfeld²²⁷⁶. Niezrealizowane prowizje: [Przed 21 XI 1447] na beneficja w metropoliach salzburskiej, magdeburskiej, mogunckiej i gnieźnieńskiej²²⁷⁷.

488.

- a. **NICOLAUS ULMAN DE GORAW**
 c. Góra Śląska.
 g. [17 II 1483] kapelan kościoła NMP w Legnicy²²⁷⁸.

489.

- a. **NICOLAUS VIEWEGK (FIWEG)**
 c. Legnica, w 1451 Wawrzyniec Viweg (brat Mikołaja?) miał tu jatkę miesięną²²⁷⁹. Zob. także Jan Vyweg (↑).
 W 1421 r. spotykamy też Mikołaja Fyweg, mieszczanina z Paczkowa²²⁸⁰.
 f. Jako spowiednik musiał mieć święcenia kapłańskie.

²²⁶⁹ Obszernie o bibliotece SZELIŃSKA 1966, s. 57-61.

²²⁷⁰ DRABINA 1997, passim.

²²⁷¹ SOSZYŃSKI 1999, passim.

²²⁷² AAWr, dok. QQ.47: 2 V 1449 Legnica, kanonik wrocławski Mikołaj Tempelfeld ustanowiony jednym z trzech pełnomocników scholastyka legnickiego Marcina Cromera w sporze z Mikołajem Tycze, mieszczaninem wrocławskim; APL, AmL II, nr 1139, p. I 64-66: 6 X 1463 Wrocław, kantor katedralny Mikołaj Tempelfeld, *sacre pagine professor* jednym z wykonawców ostatniej woli scholastyka Franciszka Woyczdorf; CDS 9, nr 1035 (= BURDA 1916, s. 193): 12 XII 1472 Wrocław; DOLA 1983, s. 406-407.

²²⁷³ RG VI, nr 4605; APL, DmL, nr 534.

²²⁷⁴ RG VI, nr 4605.

²²⁷⁵ DRABINA 1970, passim; IDEM 1984a, s. 16-17, 36-45; ŽERELIK 1996, s. 158-159; zob. także JORDAN 1861 i LOSERTH 1880, gdzie szczegółowe omówienia i edycje traktatów Tempelfelda przeciwko królowi Jerzemu z Podiebradów.

²²⁷⁶ AAWr, II b 2, p. 141-142.

²²⁷⁷ RG VI, nr 4605.

²²⁷⁸ APL, DmL, nr 584.

²²⁷⁹ BG, s. 218.

²²⁸⁰ AAWr, dok. parafii w Paczkowie, nr 49: 20 VI 1421 Paczków.

- g. [14 IX 1430 - 26 VII 1434] kapelan, altarysta i spowiednik w kościele św. Piotra w Legnicy²²⁸¹.

490.

a. **NICOLAUS WEIDENER**

b. Zmarł przy końcu 1555 r. Pochowany w katedrze wrocławskiej²²⁸².

c. Wrocław, syn karczmarza Mikołaja Weidener.

d. Studiował w Krakowie od 1495, następnie w Rzymie (tu najprawdopodobniej uzyskał magisterium *artium*), w Lipsku (od semestru letniego 1505)²²⁸³, w Erfurcie i od 1508 r. znów w Lipsku. Do Wrocławia wrócił w 1509 r. jako doktor dekretów²²⁸⁴.

Z jego książek zachował się jedynie tom zawierający *Speculum Beatae Mariae Virginis* Pseudo-Bonawentury i *Quadragesimale* Jana Gritscha²²⁸⁵.

g. Od [23 XI 1509] kanonik katedralny wrocławski, w 1512 r. optował o zapewne lepiej uposażoną prebendę po zmarłym Błażeju Rhuel. Od 2 IX 1553 kanonik katedralny²²⁸⁶.

[1521-1528] pleban w Nysie²²⁸⁷.

[1529] kapelan klasztoru Bożego Ciała (benedyktynki) w Legnicy²²⁸⁸.

1531 pleban w Świdnicy z prezentacji wrocławskich klarysek. Wprowadzony w urząd 13 I, już następnego dnia musiał uciekać z miasta wobec wrogiej postawy protestanckiego mieszczaństwa. Zrezygnował z praw do probostwa, skoro jeszcze w tym samym roku wskutek ugody rady miejskiej w klaryskami plebanem został Jan Henkel²²⁸⁹.

Od 1533 kanonik nyski.

Od [4 IV 1534] kanonik w kapitule Św. Krzyża we Wrocławiu, później także dziekan tejże.

Od 1542 pleban w Ołtaszynie k. Wrocławia (instalowany w kwietniu 1543)²²⁹⁰.

491.

a. **NICOLAUS WEIGEL**

b. Zmarł w Lipsku 11 IX 1444 r., pochowany w miejscowym kościele św. Mikołaja²²⁹¹.

²²⁸¹ APL, AmL II, nr 1139, p. III 20-24; 14 IX 1430 Legnica – testament Mateusza Kalis, mieszcza-
nina legnickiego, m.in. zapis dla Mikołaja Fiweg; Ibidem, p. II 3 (= *UBSL*, nr 627): 20 VI 1434
Legnica; APL, DmL, nr 351 (= *UBSL*, nr 628): 26 VII 1434.

²²⁸² BUWr, rkp. Akc. 1950/781, tom. II, s. 19: [Wrocław, katedra św. Jana], *Reverendo domino Nico-
lao Weidner Decret. Doctori Ecclesiae hujus Cantori, ambarum Ecclesiarum Canonico ob sin-
gulari humanitatem et eruditionem non vulgarem perpetua digno memoria executores F.F.*

²²⁸³ CDSR II/16, s. 467-468: zapisany do nacji misnieńskiej z dopiskiem *polonus est*.

²²⁸⁴ BAUCH 1907, s. 145-146; ZIMMERMANN 1938, s. 565; VÖLKELE 1938, s. 211-212.

²²⁸⁵ BUWr, XV F 814 (KOCOWSKI I, nr 605, 1254): 1. PSEUDO-BONAVENTURA, *Speculum Beatae
Mariae Virginis*, Augsburg, Antonius Sorg, 29 II 1476, 2°; 2. JOHANNES GRITSCH, *Quadragesi-
male*, [Reutlingen, Michael Greyff, ca. 1479], 2°.

²²⁸⁶ ZIMMERMANN 1938, s. 565.

²²⁸⁷ VÖLKELE 1938, s. 212.

²²⁸⁸ APWr, Rep. 93, nr 210; WISZEWSKI 2003, s. 370.

²²⁸⁹ SIMON 2004, s. 104-105.

²²⁹⁰ AAWr, dok. M.53; BAUCH 1907, s. 145-146; ZIMMERMANN 1938, s. 565; VÖLKELE 1938, s. 211-
212.

- c. Starszy brat Kacpra Weigla (†), podobnie jak on pisał się z Brzegu, ale w rzeczywistości obaj byli synami Szymona Weigla, sołtysa w Osieku k. Oławy²²⁹².
- d. Immatrykulowany w Lipsku w 1414 r. jako *Nicolaus Weigel de Brega Polonus*, z tą uczelnią związany był do końca swoich dni. 1416 bakałarz, 1418 magister, w roku 1423 r. dziekan wydziału *artium*, dwukrotnie (1421 i 1427) rektor uniwersytetu²²⁹³. Jako przedstawiciel biskupów Miśni i Merseburga, uniwersytetu lipskiego i elektora saskiego wziął udział w soborze Bazylei, który w 1436 mianował go komisarzem odpustowym na metropolię magdeburską i biskupstwo miśnieńskie z zadaniem zebrania kolekty z odpustu na rzecz unii z Grekami²²⁹⁴. Pozostawił po sobie kilka dzieł, przede wszystkim przepisywaną i wydawaną jeszcze długo po jego śmierci „Sumę o odpustach” (*Summa de indulgentiis*)²²⁹⁵.
- f. 1427 otrzymał z rąk biskupa miśnieńskiego Jana Hoffmana święcenia prezbiteratu²²⁹⁶.
- g. [Po 7 XI 1431 - 1438] kanonik legnicki, prezentowany przez księcia Ludwika II, na prośbę biskupa miśnieńskiego Jana Hoffmana (†)²²⁹⁷, niegdyś także kanonika legnickiego. Objął kanonię doktorską po zmarłym Franciszku Kreysewicz z Brzegu (†)..
Od [26 I 1440] kanonik katedralny we Wrocławiu. Nie rezydował²²⁹⁸.

492.

- a. **NICOLAUS WELCZIL**
- f. Subdiaconus
- g. [14 IV 1402] zakrystianin w kolegiacie legnickiej²²⁹⁹.

493.

- a. **NICOLAUS WENKE**
- b. Po raz ostatni występuje w źródłach 3 VI 1434²³⁰⁰, zmarł zapewne niedługo później, skoro już 23 VII 1435 jego następcą na prepozyturze otmuchowskiej był Gabriel Speil²³⁰¹.
- c. O rodzinie zob. Achatius Wenke (†).
- d. Studiował w latach 1407-1409 na uniwersytecie prawniczym w Pradze, naukę ukończył tytułem magistra²³⁰². W 1422 zapisał się jeszcze na uniwersytet we Wiedniu²³⁰³, ale brak śladów uzyskania wyższych tytułów naukowych.

²²⁹¹ HANKE 1707a, s. 127: *Anno M.CCCC.XXXX.IV XI Septembris obiit venerabilis et eximius vir, S. Theologiae Professor Nicolaus Weygil de Pregda, Collegii maioris Collega, Canonicus Ecclesiae Vratislaviensis, hic sepultus.*

²²⁹² DOLA 1983, s. 412.

²²⁹³ PFOTENHAUER 1882, s. 197-200.

²²⁹⁴ BRIEGER 1902, *passim*; MARSCHALL 1976, s. 318-319; TENBERG 1993, szp. 935; CDSR II/3, nr 971: c. 1438; CDSR II/10, nr 224: 14 III 1437 Leipzig.

²²⁹⁵ HANKE 1707a, s. 127-128; TSCHACKERT 1896; TENBERG 1993; MROZOWICZ 2000, s. 66-68.

²²⁹⁶ TENBERG 1993, szp. 935.

²²⁹⁷ CDSR II/11, nr 18: 7 XI 1431 Stolpen; CDSR II/3, nr 971: c. 1438; CDSR II/10, nr 224: 14 III 1437 Leipzig.

²²⁹⁸ DOLA 1983, s. 413.

²²⁹⁹ APWr, Rep. 96, nr 5 (= *UBSL*, nr 393).

²³⁰⁰ APWr, Rep. 103, nr 183.

²³⁰¹ WÓLKIEWICZ 2004, s. 358.

W latach 1432-1433 reprezentował biskupów wrocławskiego i lubuskiego na soborze w Bazylei, z ramienia którego posłował do króla Władysława Jagiełły (1432) oraz Saksonii i Magdeburga (1433)²³⁰⁴.

- e. [23 V 1412 - 10 I 1420] *auditor causarum* w sądzie biskupim w Nysie i Otmuchowie²³⁰⁵.
- f. Wrocław, w 1417 i 1429 r. występuje jako prezbiter²³⁰⁶.
- g. [5 VII 1410 - 23 VIII 1410] altarysta nyski²³⁰⁷.
[18 I 1412] mansjonarz w kolegiacie otmuchowskiej²³⁰⁸. [23 VI 1413 - 21 VIII 1417] kanonik²³⁰⁹. Od [15 VIII 1417] prepozyt kapituły otmuchowskiej²³¹⁰. W 1418 r. reprezentował kapitułę na synodzie diecezjalnym²³¹¹.
Od [2 I 1414²³¹²] pleban w Ząbkowicach Śląskich²³¹³.
[2 X 1414 - 15 I 1418] kanonik opolski²³¹⁴. W 1421 r. zamienił beneficjum z Mikołajem Vordis, na kanonię katedralną²³¹⁵.

²³⁰² DOLA 1983, s. 413; WÓLKIEWICZ 2004, s. 357.

²³⁰³ *Matrikel der Universität Wien*, I, s. 138.

²³⁰⁴ MARSCHALL 1976, s. 307; DRABINA 1981, s. 32; DOLA 1983, s. 414; WÓLKIEWICZ 2004, s. 358.

²³⁰⁵ APWr, Rep. 102, nr 372: 23 V 1412 Otmuchów; CDS 36, s. 29-30, nr 107: 8 VI 1412 Otmuchów; APWr, Rep. 107, nr 84: 24 VII 1412 Otmuchów; Ibidem, nr 383: 16 I 1413 Otmuchów; APWr, Rep. 66, nr 398: 6 II 1413 Wrocław; ZAO, Pozustalost Matyas Kasperlika, dokument z 15 III 1413 Wrocław; APWr, Rep. 111, nr 24: 6 IV 1413 Otmuchów; Ibidem, nr 26 i 27: 24 V 1413 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 403: 14 IX 1413; Ibidem, nr 410: 12 XII 1413 Wrocław; Ibidem, nr 443: 10 II 1415 Otmuchów; Ibidem, nr 455: 18 V 1415 Otmuchów; APWr, Rep. 107, nr 98: 3 XI 1415 Otmuchów; APWr, Rep. 111, nr 31: 19 XI 1415 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 467: 20 XI 1415 Otmuchów; AAWr, dok. parafii w Ząbkowicach Śląskich, nr 55: 15 VIII 1415 Otmuchów; APWr, Rep. 103, nr 147: 3 VI 1416 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 488: 3 VIII 1416 Otmuchów; APWr, Rep. 111, nr 34: 11 I 1417 Otmuchów; Ibidem, nr 36: 19 I 1417 Otmuchów; APL, DmL, nr 267 (= *UBSL*, nr 500): 16 X 1417 Wrocław; APWr, Rep. 102, nr 538: 10 I 1420 Wrocław.

²³⁰⁶ APWr, Rep. 102, nr 496 i 638.

²³⁰⁷ APWr, Rep. 102, nr 329: 5 VII 1410 Nysa; nr 330: 23 VIII 1410 Nysa.

²³⁰⁸ APWr, Rep. 102, nr 364.

²³⁰⁹ CDS 36, s. 30, nr 112: 27 VI 1413 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 414: 2 I 1414 Wrocław; MVB VI, nr 924 (= RG III, kol. 295): 9 III 1414; APO, DmNamysłowa, nr 78: 11 IV 1414 Wrocław; APWr, Rep. 102, nr 434: 10 VII 1414 Otmuchów; Ibidem, nr 437: 9 IX 1414 Otmuchów; Ibidem, nr 463 i 464: 25 X 1415 Otmuchów; APWr, Rep. 111, nr 31: 19 XI 1415 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 469: 28 XI 1415 Otmuchów; APWr, Rep. 72, nr 5: 4 IV 1416 Otmuchów; APO, DmNamysłowa, nr 86: 21 VIII 1417 Otmuchów; por. KOPIETZ 1892, s. 150.

²³¹⁰ APL, DmL, nr 267 (= *UBSL*, nr 500): 16 X 1417 Wrocław; APWr, Rep. 102, nr 515: 6 XII 1417 Otmuchów; MVB VII, nr 179: 15 I 1418; AAWr, dok. parafii w Ząbkowicach Śląskich, nr 59: 1 X 1418 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 538: 10 I 1420 Otmuchów; MVB VII, nr 767 i 768: 30 III 1421; APWr, Rep. 102, nr 552: 16 II 1422 Wrocław; Ibidem, nr 616: 11 V 1426; por. KOPIETZ 1883, s. 105; IDEM 1892, s. 150; WÓLKIEWICZ 2004, s. 358.

²³¹¹ CP X, s. 398.

²³¹² APWr, Rep. 102, nr 414: 2 I 1414 Wrocław; MVB VI, nr 924 (= RG III, kol. 295): 9 III 1414 (mandat apostolski nakazujący wprowadzenie w posiadanie parafii).

²³¹³ KOPIETZ 1885, s. 47-51.

²³¹⁴ APL, AmL II, nr 1139, p. III 7-9 [+ insert w APL, DmL, nr 389] (= *UBSL*, nr 473 i 647a): 2 X 1414 Legnica; APWr, Rep. 111, nr 31: 19 XI 1415 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 493: 8 XI 1416 Otmuchów; Ibidem, nr 494: 9 XII 1416 Otmuchów; CDS 36, s. 34, nr 126: 8 XI 1417 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 516: 12 XII 1417 Otmuchów; MVB VII, nr 179: 15 I 1418.

²³¹⁵ MVB VII, nr 767-767: 30 V 1421, nr 884: 19 I 1422.

Od [9 V 1415] kanonik katedralny wrocławski. W 1418 i 1421-1422 r. starał się prowizje apostolskie na inne kanonie w katedrze. W 1419 r. był współadministratorem diecezji wrocławskiej²³¹⁶.

[15 I 1418 - 30 V 1421] kanonik legnicki²³¹⁷.

[15 I 1418 - 30 V 1421] altarysta w kościele św. Anny w Ząbkowicach Śląskich (ołtarz Bożego Ciała)²³¹⁸.

[15 I 1418] altarysta w kościele św. Marii Magdaleny we Wrocławiu (ołtarz 10.000 męczenników)²³¹⁹.

494.

a. **NICOLAUS WERLIT DE YLAVIA**

c. Iława, Prusy. Syn Mikołaja.

e. [14 IX 1430 - p. 26 I 1448] notariusz publiczny cesarskiej powagi, czynny w Legnicy²³²⁰.

f. Clericus Pomesanensis diocesis.

g. [11 III 1443] wikariusz przy kolegiacie legnickiej, występuje jako pełnomocnik Barbary, wdowy po Melchiorze Thammendorf w sprawie o czynsze zapisane niegdyś przez zmarłego i jego brata Baltazara jednemu z ołtarzy²³²¹.

495.

a. **NICOLAUS WERNER**

c. Legnica, syn Mikołaja Wernera, sukiennika legnickiego²³²².

d. Immatrykulowany w 1471 r. w Erfurcie²³²³, W późniejszym czasie (po 1484 r.) zdobył tytuł magistra (tak tytułowany w 1500 r.)

g. Od 12 VIII 1484 pierwszy altarysta nowofundowanej altarii Trzech Króli, 10.000 męczenników, św. Szczepana, Wawrzyńca, Mikołaja, Marcina i Augustyna oraz wszystkich świętych męczenników i wyznawców, św. Jadwigi i Elżbiety i wszystkich świętych wdów w kaplicy sukienników w kościele NMP w Legnicy (z prezentacji cechu)²³²⁴.

[17 III 1500 - 9 XI 1500] kanonik legnicki. W marcu występuje jako wykonawca testamentu zmarłego kanonika Zygmunta Bottener (↓)²³²⁵, w listopa-

²³¹⁶ APWr, Rep. 102, nr 451: 9 V 1415 Otmuchów; MVB VII, nr 179: 15 I 1418 (prowizja), nr 917 (= MPV X, nr 23): 5 III 1422 (obligacja annatowa); ZAO, Pozustalost Matyas Kasperlika, dokument z 20 I 1419 Oleśnica; APWr, Rep. 102, nr 552: 16 II 1422 Wrocław; CDS 36, s. 42-43, nr 168: 31 V 1434 Wrocław; DOLA 1983, s. 413-414.

²³¹⁷ MVB VII, nr 179, 767.

²³¹⁸ MVB VII, nr 179, 767.

²³¹⁹ MVB VII, nr 179.

²³²⁰ APL, AmL II, nr 1139, p. III 20-24: 14 IX 1430 Legnica (tu jako imię ojca Wenceslaus, być może błąd kopisty); AAWr, dok. Kolegium Wikariuszów, nr 293: 13 VIII 1434 Legnica; CDS 28, s. 80, nr 382: 28 VIII 1439 Legnica (testament Baltazara Thammendorf); AAWr, dok. parafii kolegiackiej w Głogowie, nr 142: 17 XII 1441 Legnica; APWr, DmWr, nr 2827: 11 III 1443 Legnica; APL, AmL II, nr 1139, p. III 3-5: 26 I 1448 Legnica (tu powołanie na wcześniejszy, nieznanый IN Mikołaja Werlit); por. LUSCHEK 1940, s. 212.

²³²¹ APWr, DmWr, nr 2827: 11 III 1443 Legnica.

²³²² AAWr, II b 3, p. 71.

²³²³ SCHÖNBORN 1933, s. 176.

²³²⁴ AAWr, II b 3, p. 71.

²³²⁵ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 251.

dzie jako szafarz i opiekun kaplicy św. Barbary za kolegiatą legnicką kupuje od RM Jawora 3 guldeny węg. rocznego czynszu²³²⁶.

496.

a. OTTO DE RYSEWICZ (REYSEWICZ)

- b. Zmarł przed 22 II 1400, kiedy nowym kantorem legnickim był już Jan Augustini (†) – jeden z wykonawców jego testamentu (pozostali to Maciej Reise-wicz † i altarysta wrocławski Maciej ze Strzelina). Wszyscy oni 25 X 1411 r. przekazali 10 grzywien rocznego czynszu na fundację ołtarza *in capella Ottonis Reise-wicz et Johannis Augustini* w kolegiacie otmuchowskiej²³²⁷. Inny jego zapis, dotyczący przeniesienia uposażenia ołtarza św. Mikołaja i Stanisława w kaplicy NMP katedry wrocławskiej do kolegiaty legnickiej z przeznaczeniem dla rektora szkoły zrealizowany został dopiero w 1451 r.²³²⁸.
- c. Pochodził z Nysy, gdzie w XIV w. występowała rodzina pisząca się z wioski Reise-witz k. Otmuchowa²³²⁹. Otto i jego rodzeństwo: Mikołaj, Katarzyna (żona Wacława Czolnera) i Anna (żona Jakuba Wilhelmi) byli dziećmi Stanisława (zm. p. 1368) i jego żony Barbary²³³⁰.
- f. 1363 clericus Wratislaviensis dioecesis.
- g. [1363] kleryk, toczy spór o ołtarz w kolegiacie Św. Grobu w Legnicy, prosi o prowizję na kościół parafialny w Gniewomierzu k. Legnicy pod pozorem, że dotychczasowy pleban Jakub de Waldicz (†) *infra annum vel plures* nie przyjął odpowiednich święceń²³³¹. W lipcu tego samego roku dominikanin i penitencjariusz papieski Henryk *de Polonia* prosił dla niego o dowolne beneficjum *cum cura vel sine cura* należące do biskupa lub kapitułę wrocławską²³³².
[30 IX 1371 - 16 V 1381] wicearchidiakon legnicki²³³³.
[17 II 1383 - 18 III 1388] kanonik legnicki²³³⁴.
[po 1388 - p. 1400] kantor legnicki.

497.

a. PANCRATIUS WEIDENBLATT

- g. [13 II 1466] kapelan kościoła św. Piotra w Legnicy²³³⁵.

²³²⁶ CDS 35, s. 128-129, nr 420.

²³²⁷ APWr, Rep. 102, nr 355 (= HEYNE II, s. 866-867; KOPIETZ 1890, s. 165-166)

²³²⁸ AAWr, II b 2, p. 52r (= SCHULTE 1902, s. 16).

²³²⁹ UNTERLAUFF I, nr 82; BURDA 1916, s. 293.

²³³⁰ ENGELBERT 1964, nr 69, 71, 152, 458, 566, 567, 950, 954, 1116, 1119.

²³³¹ MPV III, nr 428 (= MVB III, nr 117; BP II, nr 1163).

²³³² MPV III, nr 439 (= MVB III, nr 188; BP II, nr 1213).

²³³³ AAWr, dok. parafii w Ząbkowicach Śląskich, nr 19: 30 IX 1371 Wrocław; KOPIETZ 1885, s. 32; ENGELBERT 1964, nr 1157: 16 V 1381 s.l.

²³³⁴ APL, DmL, nr 155 (= *UBSL*, nr 323; KD VI, nr 62): 17 II 1383 Legnica – Otto de Rysewicz, kanonik legnicki i dziedzic sołectwa w Pielgrzymce k. Złotoryi stwierdza, że jego poddani sprzedali 2 grzywiny rocznego czynszu z sołectwa Janowi zw. Schoneyon, kanonikowi legnickiemu; AAWr, dok. chron. 22 III 1385 Legnica (= *UBSL*, nr 327) - książę Rupert z Legnicy zaświadcza, że mgr Henryk Stewinus, dziekan legnicki sprzedał 7,5 miar zboża ze wsi Wądrodno Ottonowi de Reysewicz, kanonikowi legnickiemu za 40 grzywien groszy; APWr, Rep. 96, nr 3 (= *UBSL*, nr 328): 20 XI 1385 Legnica; APL, DmL, nr 165 (= *UBSL*, nr 341): 18 III 1388 Legnica.

[Lata 70. XV w.] wymieniony jako altarysta ołtarza św. Mikołaja w kościele św. Piotra (z prezentacji Zygmunta Atcze)²³³⁶.

498.

a. PASCHALIS

- b. Zmarł 3 IV 1333 r. i pod tym dniem wpisany do nekrologu opactwa św. Wincentego na wrocławskim Ołbinie, dla którego zakonników jeszcze w XI 1331 r. ufundował koszule nocne i czynsze z Ujowa k. Środy i Miłonowa k. Oławy. Ufundował też dwa ołtarze w katedrze wrocławskiej: św. Anny oraz św. Błażeja i Elżbiety²³³⁷.
- c. O pochodzeniu i rodzinie wiadomo jedynie to, że zakupiony przez Paschona w 1330 r. majątek między Wrocławiem a Grabiszynem mieli po nim dzielić brat Jan i siostra Elżbieta zw. *von Radmiec* (z Radomierzyc k. Wrocławia), z których ten pierwszy jeszcze w 1339 r. (pisał się wówczas mieszczaninem wrocławskim) wyjaśniał sprawy związane z fundacjami ołtarzowymi zmarłego brata²³³⁸.
- g. [1303] ustanowiony przez archidiacona legnickiego Henryka ze Ścinawy wykonawcą testamentu²³³⁹.
[14 V 1315 - 28 VI 1315] pleban kościoła NMP w Legnicy i kapelan biskupa Henryka z Wierzbnej²³⁴⁰.
[20 IV 1317 - 26 III 1333] kanonik katedralny wrocławski i archidiakon legnicki²³⁴¹. Najprawdopodobniej brał udział w synodzie prowincjonalnym metropolii gnieźnieńskiej w Uniejowie (II 1326), którego postanowienia przekazał w maju klerowi swojego archidiakonatu²³⁴². We wrześniu następnego roku nakazał archiprezbiterom w niedzielę po św. Maurycym (22 IX) świętować dzień św. Eustachego i jego rodziny²³⁴³. W maju 1329 r. razem z wiceplebanem kościoła św. Piotra Konradem Ysinberg (†) był wykonawcą testamentu prezbitera Konrada

²³³⁵ APL, DmL, nr 500.

²³³⁶ APL, AmL II, nr 1125, p. [15].

²³³⁷ MPH (SN) IX/1, s. 33; PANZRAM 1937, s. 118-119; SAMULSKI (mps), s. 440-442.

²³³⁸ PANZRAM 1937, s. 118; SAMULSKI (mps), s. 441

²³³⁹ AAWr, dok. Kolegium Wikariuszy, nr 5.

²³⁴⁰ APWr, Rep. 68, nr 7 (= SR, nr 3493): 14 V 1315 Wrocław; SR, nr 3500: 28 VI 1315 Wrocław.

²³⁴¹ SR, nr 3678: 20 IV 1317 Legnica; APWr, Rep. 107, nr 12, 217 (= SR, nr 3689, 3690): 3 VI 1317 Wrocław; APWr, Rep. 88, nr 86 (= SR, nr 3703; CDS 10, s. 82n); 26 VII 1317 okolice Kamieńca; APWr, DmWr, nr 139 (= SR, nr 3787): 30 IV 1318 Wrocław; APWr, Rep. 65, nr 1 (= SR, nr 3886): 30 I 1319 Wrocław; AAWr, dok. KK.55 (= SR, nr 3894): 5 III 1319 Wrocław (transumpt z 1481 r.); APWr, Rep. 58, nr 1166 (= SR, nr 3919): 11 VI 1319 Wrocław (widimus z 1603 r.); APWr, Rep. 83, nr 59 (= SR, nr 4522; CDS 10, s. 108): 5 IV 1326 Wrocław; APWr, Rep. 102, nr 21 (= SR, nr 4549): 27 VI 1326 Wrocław (obecny na kapitule generalnej); APWr, Rep. 88, nr 101 (SR, nr 4675; CDS 10, s. 111): 3 IX 1327 Wrocław (obecny na kapitule generalnej); APWr, Rep. 91, nr 243 (= SR, nr 4854): 7 VI 1329 Wrocław; APWr, Rep. 66, nr 100 (= SR, nr 4887): 10 XI 1329; SR, nr 4937: 22 IV 1330 Wrocław; SR, nr 5008: 19 III 1331 Wrocław; AAWr, dok. SS.5: 26 III 1333 Wrocław; por. PANZRAM 1937, s. 116-119; SAMULSKI 1940, s. 119; IDEM (mps), s. 440-442.

²³⁴² APWr, Rep. 57, nr 61 (= SR, nr 4540): 24 V 1326 Legnica.

²³⁴³ APWr, Rep. 67, nr 191 (= SR, nr 4682): 18 IX 1327 Legnica.

zw. de Provin na rzecz kościoła św. Piotra w Legnicy²³⁴⁴. Zachowały się także potwierdzenia opłat przekazywanych przezeń kolektorom papieskim w latach 1318-20, 1325-27 (figuruje w tych aktach jeszcze w 1350 r.)²³⁴⁵.

499.

a. **PAULUS ANDREE DE LEGNICZ**

c. Legnica.

g. [27 VIII 1404] altarysta w kościele parafialnym w Kozuchowie oraz prokurator Jakuba Leonardi de Esculo, plebana kościoła NMP w Legnicy²³⁴⁶.

500.

a. **PAULUS BEWTEN**

g. [11 I 1451] zakrystianin w kościele św. Piotra w Legnicy, otrzymuje dla siebie i swoich następców przywilej biskupi zatwierdzający dochody w wysokości 60 groszy czeskich rocznego czynszu²³⁴⁷.

501.

a. **PAULUS EGLAW**

b. Zapewne duchowny, wpisany jako *dominus* (tak byli wpisywani inni duchowni) w nekrologu kościoła św. Piotra pod dniem 10 XI²³⁴⁸.

502.

a. **PAULUS HAUNOLD**

c. Wrocław, syn wpływowego rajcy i ławnika miejskiego Walentego (zm. 1465), znanego ze swych dyplomatycznych zdolności i brat Jana (zm. 1506), także wielokrotnego rajcy i ławnika²³⁴⁹.

d. Immatrykulowany w Krakowie w 1474 jako *Paulus Valentini Hawnulth de Wratislavia*, w 1477 r. uzyskał tu tytuł bakałarza. Jedną ze swoich ksiąg (komentarz Serviusa do dzieł Wergiliusza) podarował *Collegium Maius*²³⁵⁰.

g. [Po 25 IX 1476] archidiacon legnicki z prowizji apostolskiej²³⁵¹.

[Ok. 1480] kanonik katedralny we Wrocławiu²³⁵².

Po 1480 zrezygnował z beneficjów i wstąpił do zakonu bernardynów²³⁵³.

²³⁴⁴ APL, AmL II, nr 1139, p. I 21 (= *UBSL*, nr 91; *SR*, nr 4849): 27 V 1329 Legnica.

²³⁴⁵ MPV I, s. 60, 168, 242; MPV II, s. 370, 384; VMPL I, nr 223, 677; *UBSL*, nr 64.

²³⁴⁶ APL, DmL, nr 207 (= *UBSL*, nr 405): 27 VIII 1404 Legnica.

²³⁴⁷ APL, AmL II, nr 144, p. 26-27.

²³⁴⁸ *JUJEZKA* 2000, s. 43.

²³⁴⁹ CDS 11, s. 102; DRABINA 1981, s. 18-22.

²³⁵⁰ BAUCH 1907, s. 131; DOLA 1983, s. 354.

²³⁵¹ APWr, Rep. 58, nr 518: 25 IX 1476 Wrocław – Jan Hofman, dr dekretów, kanonik wrocławski i wikariusz in spiritualibus biskupa Rudolfa przekazuje prepozytowi, kantorowi, scholastykowi oraz całej kapitule legnickiej treść bulli papieża Sykstusa IV z lipca 1476 r., z której wynika, że wobec sporu, który zaistniał w sprawie obsadzenia wakującego archidiaconatu legnickiego kapituła ma przyjąć jako archidiacona i prałata Pawła.

²³⁵² BAUCH 1907, s. 131; DOLA 1983, s. 354.

²³⁵³ *Ibidem*.

503.

- a. **PAULUS VON DER HEIDE (HEIDER)**
- b. Zmarł przed 28 VIII 1489 r., kiedy to wakujący po jego śmierci kanonikat objął Melchior von der Heide (↑)²³⁵⁴. Wykonawcami jego testamentu zostali Piotr Jost (↓), Leonard Eberlein (↑) i Bartłomiej Jona (↑), którzy 11 VI 1491 r. przekazali w imieniu zmarłego pół grzywny rocznego czynszu na utrzymanie kaznodziei w kościele św. Piotra²³⁵⁵.
- c. Legnica, syn Pawła [1405-1444], brat m.in. Mikołaja [1434-1474], Barbary, ksieni legnickich benedyktynek, Baltazara, Małgorzaty, Kacpra i Melchiora (ojca kanonika Melchiora von der Heide)²³⁵⁶.
- d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr zimowy 1446 r., po dwóch latach uzyskał bakalaureat, a w 1452 r. magisterium *artium*²³⁵⁷.
- f. 1451 clericus Wratislaviensis dioecesis.
- g. Od 15 II 1451 altarysta ołtarza św. Marii Magdaleny, św. Bartłomieja Apostoła, Benedykta opata, św. Barbary, Katarzyny, Doroty, Urszuli i Małgorzaty dziewic oraz św. Jadwigi w kościele św. Piotra w Legnicy. Z prezentacji legnickiej RM objął (przez prokuratora, legnickiego dziekana Jana Girdana ↑) beneficjum wakujące po śmierci Mikołaja Emmerich (↑)²³⁵⁸. Od [26 XI 1460] kanonik legnicki²³⁵⁹.

504.

- a. **PAULUS HORRECHIER (HARRECHER)**
- f. 1503 presbyter Wratislaviensis dioecesis
- g. Od 3 X 1496 kanonik legnicki, z prezentacji księżnej Ludmiły objął beneficjum wakujące po śmierci Kacpra Schobera (↑)²³⁶⁰. W 1503 r. zrezygnował z tej prebendy, aby objąć inną, wakującą po śmierci kanonika Jana Tintzmana (↑)²³⁶¹.

²³⁵⁴ APL, AmL II, nr 1103, p. 25v: *Anno 1489. Die 28. Augusti investitus est scientificus Magister Melchior Heider Clericus Wratislaviensis Dioecesis ad Canonicatum et Praebendam Ecclesiae S. Sepulchri Dominici Legnicens, vacantem per mortem D. Pauli Heider ad praesentationem Illustris Principis et DD. Ludmillae Ducissae Silesiae Legnicens: Goldbergens: ius Patronatus ditorum Canonicatus et Praebendae habere praetendentis.*

²³⁵⁵ APL, AmL II, nr 1139, p. II 32.

²³⁵⁶ O rodzinie *von der Heide* obszernie HEYDEBRAND 1929 i 1939.

²³⁵⁷ CDSR II/16, s. 157, II/17, s. 146, 155; SCHÖNBORN 1933, s. 164; oraz BAUCH 1907, s. 120, gdzie wyraźnie pomieszczone co najmniej dwie osoby.

²³⁵⁸ APL, DmL, nr 437: 9 II 1451 Legnica (prezentacja RM), na odwrocie protokół objęcia beneficjum z 15 II 1451.

²³⁵⁹ BAUCH 1907, s. 120; APL, AmL II, nr 144; p. 47-49: 5 IX 1463; APL, AmL II, nr 1139, p. I 30-31: 8 II 1471; SCHWEINICHEN I, s. 159: 2 I 1477 Legnica.

²³⁶⁰ APL, AmL II, nr 1103, p. 26r: *Anno 1496. Die 3. Octobris investitus est D. Paulus Horrechier ad Praebendam et Canonicatum in Ecclesia Collegiata Ligni: vacantem per mortem olim DD. Schober ultimi ejusdem Canonici ad praesentationem D. Ludmillae Ducissae Lignicens: jus Patronatus obtinentis.*

²³⁶¹ Ibidem, p. 27r-v: *Die 17. Junij investitus est Honorabilis Vir D. Nicolaus Scholtz nostrae Dioecesis Presbyter ad Canonicatum et Praebendam in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Dominici in Lignitz vacantem per liberam dispositionem et resignationem ob assecutionem alterius Beneficij Honorabilis viri D. Pauli Harrecher ad Praesentationem Illustrum Principum et Dominorum*

505.

- a. **PAULUS KEMNITZ (KEMPNITZ)**
 b. Zmarł 16 X 1483²³⁶² lub 1484²³⁶³ r., pochowany w kościele św. Piotra w Legnicy.
 c. Zapewne krewny Mikołaja Kemnitz przywołanego w przywileju dla Ząbkowic Śląskich w 1437 oraz w 1500 r., zapewne także Melchiora Kemnitz zw. Stenschowsky, którego ojciec sprzedał Strupinę k. Żmigrodu²³⁶⁴. Zob. także Jan Kempnitz (↑).
 g. [29 VII 1482] kaznodzieja (*predicator verbi divini*) w kościele NMP w Legnicy²³⁶⁵.
 [1483/1484] altarysta w jednym z wrocławskich kościołów (wg treści epitafium).

506.

- a. **PAULUS KRATCZE**
 g. [1446] zapewne duchowny, wspomniany w *Księdze Czynszów* Ambrożego Bitschena, jako posiadacz zakupionych od miasta w 1430 r. 7 grzywien dożywotniego czynszu²³⁶⁶.

507.

- a. **PAULUS KUNE**
 c. Legnica, zapewne potomek Piotra Kune, w 1451 r. właściciela domów przy ul. Chojnowskiej i Środkowej²³⁶⁷.
 g. [5 VIII 1500] kapelan kościoła św. Piotra w Legnicy, występuje przed legnicką ławą w sprawie czynszu przekazanego przed śmiercią przez Barbarę, wdowę po Hieronimie Tschepans legnickim franciszkanom²³⁶⁸.

508.

- a. **PAULUS LEHMANN (LYMAN)**
 b. Zmarł 24 VIII 1545 r. i pochowany został w kościele św. Jana w Legnicy, ówczesnej siedzibie kapituły Św. Grobu. Jego płyta nagrobna znajdowała się tam jeszcze w XVIII w²³⁶⁹.

Friderici et Georgij Fratrum, Ducum Silesiae Lignicens: Brigen: Jus Patronatus dictorum Canonici et Praebendae obtinentis.

Eodem die investitus est D. Paulus Harrecher nostrae Dioecesis Presbyter ad Canonatum et Praebendam Ecclesia Collegiata sacri Sepulchri Dominici Lignic: vacantem per mortem olim Domini Joannis Tintzman ad praesentationem Friderici et Georgij Ducum Silesiae Lignic: Brigen: jus Patronatus.

²³⁶² WAHRENDORFF 1724, s. 237; CZECHOWICZ 2003, s. 132: *Anno Domini MCCCCLXXXIII obiit honorabilis Paulus Kemnitz, altaria Wratislaviensis in Die S. Galli, hic sepultus, cujus Anima requiescat in Pace.*

²³⁶³ APL, AmL II, nr 4, p. 338v (622).

²³⁶⁴ CZECHOWICZ 2003, s. 132.

²³⁶⁵ APL, DmL, nr 416 verso.

²³⁶⁶ BZ, nr 249, 304.

²³⁶⁷ BG, s. 210, 219.

²³⁶⁸ APL, DmL, nr 653 (= REISCH 1917, nr 745).

- c. Być może Namysłów, gdzie w 1500 r. mieszkał Jorge Lehmann i jego żona Barbara²³⁷⁰.
- g. Od [1524/29] kanonik legnicki²³⁷¹, potwierdzony w 1536 r. i jeszcze w tym samym roku mianowany przez wrocławską kapitułę katedralną jej kolektorem w okręgu złotoryjskim²³⁷². W 1540 r. jako mały szafarz (*Kleinschaffer*) kapituły zawiera z miastem Legnicą układ dotyczące dóbr w Rzeszotarach²³⁷³. Do 1545 altarysta ołtarza NMP, św. Andrzeja i Erazma w kościele św. Marcina w Jaworze, zapewne z prezentacji dziedziców Piotrowic k. Jawora²³⁷⁴.

509.**a. PAULUS MEISSENER**

- c. Pisał się z Paczkowa, ale rodzina o tym nazwisku notowana jest od 2 połowy XIV w. także we Wrocławiu²³⁷⁵, z tego rodu pochodzą też zapewne notowani w połowie następnego wieku legniczanie²³⁷⁶.
- e. [17 II 1417] biskupi sędzia nadworny we Wrocławiu²³⁷⁷.
- g. [26 XI 1413] zakrystianin w kaplicy NMP (mansjonarskiej) przy katedrze wrocławskiej²³⁷⁸.
[22 VI 1418 - 18 III 1420] kanonik legnicki, występuje we Wrocławiu u boku biskupa Konrada²³⁷⁹. Wraz z nim występuje Jerzy Meissener, notariusz kurii biskupiej.
[1468] *prepozyt w kościele zamkowym w Lubinie*²³⁸⁰.
[1475] *altarysta ołtarza Trójcy Św., 10.000 męczenników i 11.000 dziewic w kościele parafialnym w Lubinie*²³⁸¹.

510.**a. PAULUS PRZEDWOGII DE KONECZPOLE**

- c. Pochodził z Konieczpola nad Pilicą w ziemi sieradzkiej (archidiecezja gnieźnieńska). Należał niewątpliwie do piszącej się z tej miejscowości rycerskiej rodziny pieczętującej się herbem Pobóg. Jego ojcem (lub dziadkiem) mógł

²³⁶⁹ APL, AmL II, nr 4, p. 337 (619); AAWr, IV f 1, p. 3; WAHRENDORFF 1724, s. 157; EHRARDTS 1789, s. 150: *Anno Domini 1545 die 24 Mensis Augusti obiit Venerabilis Dominus Paulus Lehmann, Canonicus Lignicensis, hic sepultus. Requiescat in Pace, Amen.*

²³⁷⁰ BURDA 1916, s. 287.

²³⁷¹ NAP, ČDKM, IV, karton 135, s. 93r.

²³⁷² APWr, Rep. 93, nr 218: 20 I 1536; ACWr II/2, nr 2040, 2052.

²³⁷³ APL, DmL, nr 780: 16 IV 1540 Legnica; SAMMTER 1868, s. 353-354; BAHLOW 1908, s. 143-145.

²³⁷⁴ CDS 35, nr 569.

²³⁷⁵ CDS 11, s. 110.

²³⁷⁶ BG, s. 220.

²³⁷⁷ APWr, DmWr, nr 1371.

²³⁷⁸ AAWr, dok. parafii w Paczkowie, nr 35: 26 XI 1413 Otmuchów.

²³⁷⁹ AAWr, Kolegium Wikariuszy, nr 214: 22 VI 1418 Wrocław (zakup 1 grzywny czynszu z Gierszowic); APWr, Rep. 102, nr 538: 10 I 1420 Wrocław; APWr, Rep. 68, nr 218: 18 III 1420 Wrocław.

²³⁸⁰ APWr, Rep. 3, nr 802: 7 XII 1468; KLOSE 1924, s. 486.

²³⁸¹ APWr, Rep. 3, nr 804: 19 V 1475; KLOSE 1924, s. 63, 486.

być Przedbór (stąd zniekształcona forma patronimika – *Przedwogii*), w latach 1348-1368 starosta kujawski²³⁸².

- d. O ewentualnych studiach nic nie wiadomo. Z księgozbioru zachowały się jedynie dwa rękopisy ofiarowane przezeń legnickiej kapitule – zawierają one kazania i *Moralia* św. Grzegorza²³⁸³.
- e. [Przed 11 IX 1396 - przed 7 VI 1424] notariusz publiczny cesarskiej powagi, czynny w Legnicy²³⁸⁴.
- f. Jako notariusz clericus Gnesnensis dioecesis.
- g. [14 IV 1402 - 18 VI 1414] wikariusz przy kolegiacie legnickiej²³⁸⁵. W 1402 r. występuje w gronie wikariuszy kolegiaty legnickiej podczas zawierania układu z miejscowymi mansjonarzami odnośnie podziału obowiązków i dochodów z kuracji²³⁸⁶. W 1405 r. jako *vicarius perpetuus* przy kolegiacie legnickiej otrzymał od papieża Innocentego VII prowizję apostołską na altarię Bożego Ciała i św. Michała Archanioła w kolegiacie Św. Krzyża w Opolu, wakującą po rezygnacji Teofila z Opola (↓)²³⁸⁷. W 1414 r. wyznaczony jednym z wykonawców testamentu dziekana legnickiego Piotra Adolphi (↓)²³⁸⁸.

511.

a. PAULUS SPREMBERG

- g. [2 X 1414] altarysta ołtarza NMP, św. Tomasza Apostoła, św. Hieronima wyznawcy, św. Łazarza męczennika oraz św. Marii Magdaleny i Marty dziewicy w kościele NMP w Legnicy²³⁸⁹.

512.

a. PAULUS TYCZKO (TITZKONIS)

- g. [26 I 1437] kantor i kanonik legnicki, jako świadek zeznawał przed Rotą Rzymską w sprawie skargi Henryka de Hoff z Konstancji przeciwko legnickim kartuzom i dziedzicom księcia Ludwika II o spłatę długów²³⁹⁰. 20 IV 1441 występuje w aktach Mikołaja Gramis jako *olim cantor in Legnicz*²³⁹¹.

²³⁸² BIENIAK 1984; SZYMCZAKOWA 1998, s. 29-49.

²³⁸³ BUWr, rękopisy Akc. 1948/791 (GEMOLL 1900a, nr 7) i Akc. 1948/796 (GEMOLL 1900a, nr 33; JUJECZKA 2000, s. 84, nr 344).

²³⁸⁴ APL, AmL II, nr 1139, p. III 1-3; 11 IX 1396 Wrocław (tu przywołanie wcześniejszego IN Pawła Przedwogii); APL, DmL, nr 188 (= *UBSL*, nr 379); 12 VI 1399 Legnica; AAWr, dok. chron. 27 X 1399 Legnica, 31 X 1399 Legnica i 18 II 1400 Legnica; APWr, Rep. 67, nr 746; 26 XII 1402 *in habitaculo illustris principis Domini Ruperti Ducis Slesie et Domini Legnicensis* (Legnica lub Wrocław); APWr, Rep. 96, nr 6 (= *UBSL*, nr 423); 18 XI 1406 Legnica; CDS 35, s. 51, nr 67; 19 XI 1406 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 80; 28 XI 1407 Legnica; GEMOLL 1900, s. 393-394; 7 VI 1424 Legnica (tu przywołanie wcześniejszego IN Pawła Przedwogii); por. LUSCHEK 1940, s. 222.

²³⁸⁵ APWr, Rep. 96, nr 6 (= *UBSL*, nr 423); 18 XI 1406 Legnica.

²³⁸⁶ APWr, Rep. 96, nr 5 (= *UBSL*, nr 393); 14 IV 1402 Legnica.

²³⁸⁷ MVB VI, nr 102; 6 IV 1405.

²³⁸⁸ APWr, Rep. 107, nr 92 (= HEYNE II, s. 833); 18 VI 1414 Legnica (?).

²³⁸⁹ APL, DmL, nr 389 (= *UBSL*, nr 647a).

²³⁹⁰ *Die Rotamanualien*, nr 540.

²³⁹¹ CDS 15, s. 109.

513.**a. PAULUS WASSERMAN**

- c.** Legnica, miejscowy spis broni z początku XV w. wymienia Mikołaja (Niclas, Close) Wassirmana wśród członków cechu rzeźników²³⁹².
- g.** [19 V 1415] wikariusz kolegiaty legnickiej wymieniony jako jeden z biorących udział w pobiciu i bezprawnym uwięzieniu ks. Aleksego Crokaw z Legnicy²³⁹³.
[6 II 1422] pleban w Udaninie k. Legnicy²³⁹⁴.

514.**a. PAULUS ZEBER DE LOBIN**

- c.** Lubin.
- f.** Presbiter Wratislaviensis dioecesis.
- g.** Od 12 VIII 1484 pierwszy altarysta nowofundowanej altarii Trójcy Świętej, NMP, św. Jana Chrzciciela, św. Piotra i Pawła Apostołów, św. Jana Ewangelisty, wszystkich św. Apostołów i Ewangelistów, św. Marii Magdaleny, Katarzyny i Agnieszki i wszystkich świętych dziewic w kaplicy sukienników kościoła NMP w Legnicy²³⁹⁵.

515.**a. PEREGRINUS PECHWINKEL**

- c.** Syn rycerza Fryderyka Pechwinkel, obecnego na Śląsku w latach 1356-1359 na dworze księcia Bolka II świdnickiego²³⁹⁶, burgrabiego Jeleniej Góry [1346-1371]²³⁹⁷. Jego imiennik (syn, a brat kanonika) występował później w otoczeniu książąt legnickich: Wacława II, wówczas biskupa lubuskiego (1381)²³⁹⁸, oraz Ruperta (1380-1390)²³⁹⁹. Rodzina, mimo że obecna na Śląsku, była pruska (wieś Pechwinkel to obecnie część Papowa k. Torunia)²⁴⁰⁰. Fryderyk Pechwinkel i jego żona Anna prócz synów Peregryna i Fryderyka mieli jeszcze dwoje dzieci: Mikołaja i Zofię²⁴⁰¹.

²³⁹² WV, s. 73-75.

²³⁹³ MVB VII, nr 464: 21 VII 1419, nr 1613: 6 VII 1426 (= RG IV/1, k. 68-69).

²³⁹⁴ MVB VII, nr 896.

²³⁹⁵ AAWr, II b 3, p. 71: 12 VIII 1484.

²³⁹⁶ RŚ III, nr 343, 351, RŚ IV, nr 115, 423.

²³⁹⁷ ADAMSKA-HEŚ 2001, s. 217.

²³⁹⁸ APL, AmL II, nr 1139, p. III 16 (= UBSL, nr 315): 26 II 1381 Legnica.

²³⁹⁹ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 53: 15 VII 1380 Legnica; Ibidem, nr 55: 5 XII 1383 Legnica; Ibidem, nr 56: 7 V 1384 Legnica; Ibidem, nr 57: 1385 Legnica; AAWr, dok. chron. (= UBSL, nr 327): 22 III 1385 Legnica; UBSL, nr 334: 5 I 1387 Legnica; APWr, Rep. 102, nr 76: 11 I 1387 Otmuchów; APL, DmL, nr 168 (= UBSL, nr 343): 18 XI 1388 b.m.; Ibidem, nr 283 (= UBSL, nr 344): 18 III 1389 Legnica; Ibidem, nr 170 (= UBSL, nr 345): 18 VIII 1389 Legnica; APWr, Rep. 91, nr 370: 7 XII 1389 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 66: 8 II 1390 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 39: 11 II 1390 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 67: 22 VIII 1390 Legnica.

²⁴⁰⁰ SBKW, s. 184-485.

²⁴⁰¹ AAWr, dok. N. 37.

- e. [19 V 1364] *capellanus, commensalis et domesticus* księcia Bolka świdnickiego, który wystarał się dla niego o prowizję apostolską na kanonikat warmiński (nie wiadomo czy objął beneficjum)²⁴⁰².
- f. 1364, 1388 presbiter *Wratislaviensis dioecesis*.
- g. [14 II 1388] kanonik legnicki²⁴⁰³.

516.

- a. **PETRUS**
- d. 1283 magister.
- e. [18 III 1274 - 10 VI 1276] kapelan biskupa wrocławskiego Tomasza II i tegoż prokurator w Legnicy²⁴⁰⁴.
- f. 1274 clericus (wg napisu na pieczęci).
- g. [20 II 1283] pleban w Legnicy²⁴⁰⁵.

517.

- a. **PETRUS ADOLPHI DE GOLDBERG**
- b. Zmarł zapewne niedługo po ostatnim pojawieniu się w źródłach (18 VI 1414), związanym zresztą ze sporządzeniem testamentu, ponieważ już w początkach sierpnia tegoż roku dziekanem legnickim był Henryk v. Borsnitz (↑).
- c. Złotoryja²⁴⁰⁶.
- d. Immatrykulowany w 1381 w Pradze²⁴⁰⁷, tu też zapewne w uzyskał tytuł magistra, z którym później występował (od 1385 r.), w prowizji apostolskiej z 1396 r. nazwany jedynie bakalarzem *in artibus*.
- e. [25 X 1385] *magister et advocatus* w konsystorzu wrocławskim²⁴⁰⁸.
[23 III 1409 - 8 XII 1412] kanclerz legnicki²⁴⁰⁹.
- f. 1396 presbiter *Wratislaviensis dioecesis*²⁴¹⁰.
- g. [11 VII 1392 - 9 XI 1396] pleban kościoła św. Katarzyny *extra muros Wratislavienses*²⁴¹¹.
[11 XI 1394 - 9 XI 1396] kanonik legnicki²⁴¹².

²⁴⁰² MVB III, nr 325; SBKW, s. 185.

²⁴⁰³ AAWr, dok. N. 37.

²⁴⁰⁴ APWr, Rep. 67, nr 93 (= *SR*, nr 1460; *Sub* IV, nr 233): 18 III 1274 bm. – Piotr, kapelan biskupi i prokurator w Legnicy darowuje wrocławskiemu klasztorowi św. Wincentego swój dom (curia) we Wrocławiu z zastrzeżeniem dożywotniego użytkowania, tu pieczęć Piotra, ostroowalna, z pełnikiem karmiącym młode i napisem S. PETERI [CLERI]CI (por. PFOTENHAUER 1879, s. 18 i tabl. X/68); AAWr, Liber Niger, p. 448 (= *SR*, nr 1505; *Sub* IV, nr 286): 18 VI 1276 Wrocław.

²⁴⁰⁵ APWr, Rep. 91, nr 101 i Rep. 71, nr 8 (= *SR*, nr 1740; *Sub* V, nr 45): 20 II 1283 Wrocław.

²⁴⁰⁶ PESCHEL 1841, s. 48.

²⁴⁰⁷ MHUCFP II, s. 93.

²⁴⁰⁸ CDS 2, s. 39, nr 43.

²⁴⁰⁹ APL, Aml II, nr 1201, p. 109r (= *USBL*, nr 439): 23 III 1409 Legnica; APWr, Rep. 91, nr 407: 8 XII 1412 b.m.; wcześniej także obecny w książęcej kancelarii jako ten *qui presencia habuit in comisso* - APWr, Rep. 132d (Dep. rodziny von der Recke), nr 4: 25 I 1409 Legnica.

²⁴¹⁰ RG II, kol. 967-968.

²⁴¹¹ RG II, kol. 1148; MVB V/1, nr 975, 1046.

²⁴¹² UNTERLAUFF I, nr 34: 11 XI 1394 Otmuchów; MVB V/1, nr 975, 1046.

[1396] posiada dwie altarie we Wrocławiu – w katedrze i w kościele św. Marii Magdaleny²⁴¹³.

[27 X 1399 - 18 VI 1414] dziekan legnicki²⁴¹⁴.

[5 V 1410 - 18 VI 1414] kanonik opolski²⁴¹⁵, zapewne z prowizji apostołskiej z 1396 r.²⁴¹⁶.

Niezrealizowana prowizja:

1396 na kanonikat wrocławski (równolegle starał się także o kancelarię wrocławską, ale nie jest znana prowizja apostołska)²⁴¹⁷.

518.

a. **PETRUS BURGHARDI VON LANDISHUT**

c. Kamienna Góra

f. 1431 presbiter

g. [20 II 1416] altarysta w Paczkowie²⁴¹⁸.

Od 18 IX 1431 pierwszy altarysta nowofundowanego ołtarza Trójcy Świętej w kaplicy Poppelau'ów w kościele św. Piotra w Legnicy²⁴¹⁹.

[26 III 1434 - 14 VII 1434] wikariusz przy kolegiacie legnickiej²⁴²⁰.

519.

a. **PETRUS DE BYTHUM**

c. Bytom.

d. O jego studiach nic nie wiadomo, prawdopodobnie miał jednak wykształcenie uniwersyteckie, najpewniej prawnicze – począwszy od 1349 r. tytułowany był magistrem²⁴²¹, służył też jako sędzia [1349-50, 1359]²⁴²². Z jego księgozbioru znany jest tylko jeden tom o ściśle prawniczej treści²⁴²³.

²⁴¹³ MVB V/1, nr 975, 1046.

²⁴¹⁴ AAWr, dok. chron. 27 X 1399 (= JUNGNITZ 1899, s. 397); APWr, Rep. 67, nr 746: 26 XII 1402 *in habitaculo illustris principis Domini Ruperti Ducis Slesie et Domini Legnicensis* (Legnica lub Wrocław); APL, AmL II, nr 1139, p. IV 1-2 (= *UBSL*, nr 411, 412); 7 II 1405 Legnica; APWr, Rep. 132d (Dep. rodziny von der Recke), nr 4: 25 I 1409 Legnica; APL, AmL II, nr 1201, p. 109r (= *UBSL*, nr 439); 23 III 1409 Legnica; APWr, Rep. 91, nr 407: 8 XII 1412 b.m.; APWr, Rep. 107, nr 92 (= HEYNE II, s. 833): 18 VI 1414 *in caminata domus habitationis venerabilis domini Petri Adolphi decani legnicensis et canonici opoliensis* (Legnica lub Opole) – uzupełnienie testamentu Piotra Adolphi o zapis przekazujący dochody z *annus gratiae* w kolegiacie opolskiej na *anniversarium*.

²⁴¹⁵ APWr, Rep. 107, nr 74: 5 V 1410; Ibidem, nr nr 92 (= HEYNE II, s. 833): 18 VI 1414; por. VELDTRUP 1995, s. 158.

²⁴¹⁶ MVB V/1, nr 975.

²⁴¹⁷ MVB V/1, nr 1046; zob. także SCHINDLER 1938, s. 230-231, gdzie biogram wyraźnie mieszający dwie lub nawet trzy osoby.

²⁴¹⁸ AAWr, dok. parafii w Paczkowie, nr 40: 20 II 1416 Otmuchów.

²⁴¹⁹ CDS 28, s. 73, nr 336.

²⁴²⁰ APWr, Rep. 96, nr 8: 26 III 1434 Legnica; Ibidem, nr 9: 14 VII 1434 Legnica.

²⁴²¹ APWr, Archiwum Elżbietańskie E A 2, p. 8a (= CDS 20, s. 41-42, nr 104; *RŚ* II, nr 74): 10 VI 1349 Wrocław; APWr, Rep. 67, nr 305 (= *RŚ* II, nr 140): 9 X 1349 Wrocław; APWr, Rep. 107, nr 17 (= *RŚ* III, nr 499): 31 V 1357 Ujazd; APWr, DmWr, nr 339 (= *RŚ* IV, nr 54): 4 III 1358 Wrocław; *RŚ* IV, nr 323 (= HEYNE I, s. 693n): 27 XII 1358 Wrocław.

- e. [1348-1349, 1357] magister i adwokat w konsystorzu wrocławskim²⁴²⁴.
[1350] notariusz publiczny (jako *Petrus Nicolai de Bythom*)²⁴²⁵.
- g. [10 VI 1349 - 3 VI 1363] kanonik legnicki²⁴²⁶.
[Przed 12 V 1351] pleban w Rokietnicy k. Złotoryi, oddał to beneficjum Szymonowi z Marszowic (de Marschow) w zamian za kanonikat katedralny²⁴²⁷.
[11 XII 1350 - 28 XII 1364] kanonik katedralny we Wrocławiu²⁴²⁸. Tu stale rezydował.
[6 III 1350 - 12 V 1351] kanonik przy kolegiacie Św. Krzyża we Wrocławiu²⁴²⁹.
[12 V 1351 - 1357] kanonik lubuski²⁴³⁰.
[1355 - 23 XII 1364] kantor w kapitule Św. Krzyża we Wrocławiu²⁴³¹.

²⁴²² APWr, Archiwum Elżbietańskie E A 2, p. 8a (= CDS 20, s. 41-42, nr 104; *RŚI* II, nr 74): 10 VI 1349 Wrocław; APWr, Rep. 67, nr 305 (= *RŚI* II, nr 140): 9 X 1349 Wrocław; APWr, Rep. 4, s. 1254, nr 114 (= *RŚI* II, nr 265): 6 III 1350 Wrocław; AAWr, dok. F.25: 29 VIII 1359 Wrocław.

²⁴²³ LUSCHEK 1940, s. 224.

²⁴²⁴ AAWr, dok. klasztoru w Henrykowie, nr 102: 4 VIII 1348 Wrocław; APWr, Rep. 67, nr 305 (= *RŚI* II, nr 140): 9 X 1349 Wrocław; AAWr, dok. GG.31: 15 XI 1357 Wrocław; KUCHENDORF 1937, s. 68; LUSCHEK 1940, s. 224.

²⁴²⁵ LUSCHEK 1940, s. 224.

²⁴²⁶ APWr, Archiwum Elżbietańskie E A 2, p. 8a (= CDS 20, s. 41-42, nr 104; *RŚI* II, nr 74): 10 VI 1349 Wrocław; APWr, Rep. 67, nr 305 (= *RŚI* II, nr 140): 9 X 1349 Wrocław; APWr, Rep. 4, s. 1254, nr 114 (= *RŚI* II, nr 265): 6 III 1350 Wrocław; MVB I, nr 1340 i 1341 (= *RŚI* II, nr 455 i 456; BP II, nr 529): 12 V 1351; APWr, Rep. 96, nr 1 (= *UBSL*, nr 236): 3 VI 1363 Wrocław

²⁴²⁷ MVB I, nr 1340 i 1341 (= *RŚI* II, nr 455 i 456; BP II, nr 529): 12 V 1351.

²⁴²⁸ BUWr, rkp. M 1063, p. 51v-52 (= *RŚI* II, nr 392): 11 XII 1350 Wrocław; AAWr, dok. BB.38a (= *RŚI* II, nr 750): 3 IX 1352 Wrocław; AAWr, dok. KK.9 (= *RŚI* II, nr 752): 13 IX 1352 Wrocław; APL, DmL, nr 83 i 84 (= *UBSL*, nr 187 i 188; *RŚI* II, nr 777 i 778): 13 XII 1352 Wrocław; CDS 2, s. 154, nr 47 (= *RŚI* II, nr 983): 13 I 1354 Otmuchów; APO, DmNysy, nr 23 (= CDS 36, nr 27; REISCH 1917, nr 108; *RŚI* II, nr 988; *RGŚI* I, nr 68): 26 I 1354 Nysa; AAWr, dok. kolegiaty Św. Krzyża, nr 7 (= *RŚI* II, nr 992): 10 II 1354 Wrocław; APWr, Rep. 111, nr 4 (= *RŚI* II, nr 1067): 9 VII 1354 Otmuchów; AAWr, dok. chron. 25 III 1355 Wrocław (= *RŚI* III, nr 43); APWr, Rep. 33, nr 1A, p. 144-147 (= *RŚI* IV, nr 200): 26 IX 1358 Wrocław; AAWr, dok. Kolegium Wikariuszy, nr 31: 1360 Wrocław; AAWr, dok. GG.9: 22 IV 1362 Wrocław; AAWr, dok. chron. I IX 1362 i 14 II 1363; AAWr, dok. GG.23: 28 XII 1364 Wrocław; KUCHENDORF 1937, s. 68-69.

²⁴²⁹ MVB I, nr 1340 i 1341 (= *RŚI* II, nr 455 i 456; BP II, nr 529): 12 V 1351; KUCHENDORF 1937, s. 68-69.

²⁴³⁰ MVB I, nr 1340 i 1341 (= *RŚI* II, nr 455 i 456; BP II, nr 529): 12 V 1351; LUSCHEK 1940, s. 224.

²⁴³¹ AAWr, dok. V.50 (= *RŚI* III, nr 1): 1355 Wrocław; APWr, Rep. 116, nr 101 (= *RŚI* III, nr 323): 11 IX 1356 Lubin; UNTERLAUFF I, nr 10: 24 III 1357 Wrocław; AAWr, dok. Z.4 (= *RŚI* III, nr 479): 23 IV 1357 Otmuchów; APWr, Rep. 107, nr 17 (= *RŚI* III, nr 499): 31 V 1357 Ujazd; APWr, Rep. 67, nr 363 (= *RŚI* III, nr 519): 28 VI 1357 Wrocław; APO, DmNysy, nr 69 (= CDS 36, s. 26, nr 77; *RGŚI* I, nr 72): 7 X 1357 Otmuchów; AAWr, dok. GG.31 (= *RŚI* III, nr 598): 15 XI 1357 Wrocław; APWr, DmWr, nr 339 (= *RŚI* IV, nr 54): 4 III 1358 Wrocław; APWr, DmWr, nr 340 (= *RŚI* IV, nr 61): 19 III 1358 Wrocław; *RŚI* IV, nr 323 (= HEYNE I, s. 693n): 27 XII 1358 Wrocław; AAWr, dok. CC.27 (= *RŚI* IV, nr 383): 5 II 1359 Wrocław; APWr, Rep. 31, nr 1A, p. 1v-2 (= *RŚI* IV, nr 435): 10 III 1359 Wrocław; APWr, Rep. 88, nr 157 i 158 (= *RŚI* IV, nr 589) 30 VIII 1359 Wrocław; APWr, Rep. 31, nr 1A, p. 13v-14 (= *RŚI* IV, nr 588): 30 VIII 1359 Wrocław; AAWr, dok. HH.37: 22 I 1359 Wrocław; AAWr, dok. F.24: 26 I 1361 Wrocław; AAWr, dok. AA.9: 2 VI 1361 Wrocław; AAWr, dok. GG.9: 22 IV 1362 Wrocław; AAWr, dok. HH.50: 23 XII 1364 Wrocław; KUCHENDORF 1937, s. 68-69.

520.**a. PETRUS CAMNNIRAW**

g. [1403] prepozyt opactwa Bożego Ciała w Legnicy²⁴³².

521.**a. PETRUS DE BREGA, DICTUS CIRCAUALUAM**

b. Zmarł po 7 IV 1405, kiedy to sporządzony został jego testament na rzecz mansonarzy krypty św. Bartłomieja w kolegiacie Św. Krzyża we Wrocławiu²⁴³³. Zmarł kilka dni później i pod dniem 18 IV wpisany został do nekrologu klasztoru w Henrykowie²⁴³⁴.

c. Brzeg.

d. 1367 jako *magister in artibus* i *baccalarius in medicinis* włączony został *ad consortium magistrorum et ad artium facultatem* uniwersytetu w Pradze²⁴³⁵. Do studiów medycznych powrócił po wielu latach – jako *Petrus quondam Nicolai Conradi de Brega magistratus in artibus in studio Pragensi* wpisał się na uniwersytet w Padwie i we wrześniu 1387 r. uzyskał doktorat z medycyny²⁴³⁶. Po kolejnych dziesięciu latach (1396/97) wpisał się na uniwersytet w Heidelbergu i bardzo szybko (1397) został tam rektorem²⁴³⁷.

f. 1364 [...] *qui se gerit pro clerico Wratislaviensis dioecesis*.

g. [29 X 1364 - 21 IV 1367] pleban kościoła św. Piotra w Legnicy z prowizji apostolskiej, toczył spór o beneficjum z Mikołajem z Krapkowic (†), kandydatem biskupa²⁴³⁸. Oddał probostwo Haulusowi Czamborii (†) za kanonikat przy kolegiacie Św. Krzyża we Wrocławiu.

[21 X 1370 - 20 VIII 1383] kanonik w kolegiacie Św. Krzyża we Wrocławiu.

[19 XI 1376] kanonik katedralny we Wrocławiu.

522.**a. PETRUS COCI**

c. Pochodził najprawdopodobniej z zamożnej rodziny mieszczańskiej z Nysy, której przedstawiciele spotykamy w drugiej połowie XIV w. – Piotr Coci [1354]²⁴³⁹ i Hanko Coci [1381]²⁴⁴⁰ byli nyskimi rajcami, Franciszek Coci [1391-1400] burmistrzem²⁴⁴¹.

²⁴³² APWr, Rep. 93, nr 77 (zaginiony); WISZEWSKI 2003, s. 369.

²⁴³³ AAWr, dok. chron. 7 IV 1405 Wrocław.

²⁴³⁴ WATTENBACH 1862, s. 287: [18 IV] obiit mag. Peter de Brega, benefactor noster; odnotowany również w nekrologu kapituły Św. Krzyża we Wrocławiu, zob. KÖNIG 1866, s. 312.

²⁴³⁵ MHUCFP I/1, s. 113.

²⁴³⁶ ZONTA 2004, s. 63.

²⁴³⁷ *Die Matrikel der Universität Heidelberg*, I, s. 6, 66.

²⁴³⁸ MVB III, nr 408 (= BP II, nr 1364): 29 X 1364.

²⁴³⁹ APO, DmNysy, nr 23 (= CDS 36, nr 27; REISCH 1917, nr 108; *RŚI* II, nr 988; *RGŚI* I, nr 68): 26 I 1354 Nysa.

²⁴⁴⁰ APO, DmNysy, nr 54 (= CDS 36, nr 61; *RGŚI* I, nr 153): 25 XI 1381 Otmuchów.

²⁴⁴¹ APO, DmNysy, nr 66 (= CDS 36, nr 74; *RGŚI* I, nr 200): 24 I 1391 Nysa; *ibidem*, nr 90 (= CDS 36, nr 89; *RGŚI* I, nr 230): 25 IX 1400 Nysa.

- g. [14 IV 1402] występuje w gronie wikariuszy kolegiaty legnickiej podczas zawierania układu z miejscowymi mansjonarzami odnośnie podziału obowiązków i dochodów z kuracji²⁴⁴².

523.

- a. **PETRUS CROMSCHREIBER DE LEGNICZ**
 c. Legnica, zob. Andrzej Cromschreiber (↑).
 d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr zimowy 1417 r., tam też w 1425 r. uzyskał tytuł magistra *artium*²⁴⁴³, z którym występuje jako kanonik.
 g. [17 V 1434 - 14 VII 1434] kanonik legnicki²⁴⁴⁴.

524.

- a. **PETRUS CZEYSELER**
 g. [27 X 1472] kapelan kościoła św. Piotra w Legnicy²⁴⁴⁵.
 [1 VII 1505] mansjonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej, kupuje od RM Jawora 12 węgierskich guldenów rocznego czynszu²⁴⁴⁶.

525.

- a. **PETRUS GRAWPE**
 c. Mógł pochodzić z Legnicy, gdzie w 1451 r. mieszkał przy ul. Grodzkiej Jorge Grafe²⁴⁴⁷.
 f. Presbiter.
 g. Do [Przed 11 V 1461] altarysta ołtarza Bożego Ciała, NMP, św. Jana Ewangelisty, św. Wawrzyńca, Fabiana i Sebastiana męczenników w kościele św. Piotra w Legnicy, zrezygnował²⁴⁴⁸.

526.

- a. **PETRUS GROSPETCZE**
 c. Legnica, zob. Mikołaj Grospecze (↑).
 g. [7 II 1438] kapelan kościoła św. Piotra w Legnicy, wyznaczony do objęcia ołtarza NMP, św. Jana Ewangelisty i Bartłomieja Apostołów, św. Marcina męczennika, św. Hieronima, św. Barbary i św. Jadwigi w tymże kościele po Kacprze Hoeksch (↑)²⁴⁴⁹.

527.

- a. **PETRUS DE HANONIA**
 c. Chojnów?

²⁴⁴² APWr, Rep. 96, nr 5 (= *UBSL*, nr 393).

²⁴⁴³ CDSR II/16, s. 54, II/17, s. 103; SCHÖNBORN 1933, s. 171.

²⁴⁴⁴ APWr, Rep. 67, nr 1134: 17 V 1434 Wrocław; Ibidem, nr 1136: 14 VII 1434 Legnica; APWr, Rep. 96, nr 9: 14 VII 1434 Legnica.

²⁴⁴⁵ APL, AmL II, nr 1139, p. I 28-29.

²⁴⁴⁶ CDS 35, s. 135, nr 450.

²⁴⁴⁷ BG, s. 214.

²⁴⁴⁸ Apl, DmL, nr 496.

²⁴⁴⁹ AAWr, II b 1, p. 61 (= APL, DmL, nr 362; *UBSL*, nr 645).

- g. [Przed 13 VIII 1429] altarysta ołtarza św. Mikołaja i *perpetuus vicarius* w kościele św. Piotra w Legnicy, wspomniany jako zmarły²⁴⁵⁰.

528.**a. PETRUS HEBAN**

- g. [30 I 1443] mansjonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej²⁴⁵¹.

529.**a. PETRUS HUWBYL**

- g. [12 VI 1399] kleryk, *quondam pincerna summi Legnicensis*²⁴⁵².

530.**a. PETRUS DE JANOWICZ**

- c. Syn barona Piotra, z czeskiej rodziny rycerskiej wywodzącej się z Janowic k. Klatowej we wschodnich Czechach, a osiadłej w początkach XIV w. w hrabstwie kłodzkim. Jego brat Burchard (Purgardus, Purkhardus) był kanonikiem praskim, dalsi dwaj bracia to Jenczo i Teodoryk (Dietrich)²⁴⁵³. W latach 1374-1386 spotykamy ich przy okazji wykonywania prawa patronatu nad kościołami parafialnymi w miasteczku Nepomyśl i wsiach Kryry i Oráčov (wszystkie trzy niedaleko Podbořan, na wschód od Karlovych Varów)²⁴⁵⁴.

- e. [12 III 1353 - 10 X 1369] hofmistrz na dworze królewskim w Pradze.

- f. 1353 clericus Pragensis dioecesis²⁴⁵⁵.

- g. [15 V 1359 - 1380] kanonik katedralny wrocławski, z prowizji apostolskiej (1353, 1354). W 1369 r. jako wysłannik cesarski miał łagodzić spór kapituły z władzami Wrocławia²⁴⁵⁶.

[15 V 1359] kanonik ołomuniecki²⁴⁵⁷.

[3 VI 1363] kanonik legnicki²⁴⁵⁸.

[10 X 1369 - 21 X 1399] prepozyt kapituły kolegiackiej św. Wacława w Starym Bolesławie (Stara Boleslav, Alt Bunzlau) k. Pragi.

[1380] kanonik w Melniku i Pradze, otrzymuje prowizję apostolską na prepozyturę katedralną w Pradze²⁴⁵⁹.

531.**a. PETRUS JOST**

- c. Legnica, zob. Andrzej Jost (↑).

²⁴⁵⁰ MVB VII, nr 2085.

²⁴⁵¹ APWr, Rep. 93, nr 120.

²⁴⁵² APL, DmL, nr 188 (= *UBSL*, nr 379).

²⁴⁵³ SCHINDLER 1938, s. 248; *Ottav slovník naučný*, t. 13, Praha, s. 29.

²⁴⁵⁴ *Libri Confirmationum* III/IV, s. 6, 30, 36, 39, 184, 199.

²⁴⁵⁵ MVB II, nr 26.

²⁴⁵⁶ SCHINDLER 1938, s. 248.

²⁴⁵⁷ SCHINDLER 1938, s. 248.

²⁴⁵⁸ APWr, Rep. 96, nr 1 (= *UBSL*, nr 236).

²⁴⁵⁹ MVB V/1, nr 50; SCHINDLER 1938, s. 248.

d. Już jako magister *Petrus Jost alias Stauliz* [!] *de Legnitz* zapisał się w roku 1464 na uniwersytet w Padwie. Po trzech latach zakończył studia doktoratem z medycyny²⁴⁶⁰.

g. [8 II 1471 - 11 VI 1491] kanonik legnicki²⁴⁶¹.

532.

a. **PETRUS KALE**

g. [B.d. - XV w.] wikariusz przy kolegiacie legnickiej, prokurator wikariuszy w sprawie wioski Miłogostowice (Schönborn)²⁴⁶².

533.

a. **PETRUS NIRING**

c. Lwówek Śląski, zapewne bliski krewny kanonika Andrzeja Nering (↑).

d. Zapewne identyczny z Piotrem *Nering de Leymbach*, który w 1509 r. zapisał się na uniwersytet w Wittenberdze²⁴⁶³. W 1529 r. występuje jako magister.

g. [4 X 1529] kanonik legnicki, rezygnuje z altarii Św. Apostołów i Trzech Króli w kościele św. Piotra w Legnicy²⁴⁶⁴.

534.

a. **PETRUS POWEWICZ**

g. [14 IV 1402] jako *olim mansionarius ecclesie collegiate Legnicensis* świadczy na dokumencie potwierdzającym zawarcie układu między legnickimi wikariuszami a mansjonarzami odnośnie podziału obowiązków i dochodów z kuracji²⁴⁶⁵.

535.

a. **PETRUS ROYN (DE ROYN)**

b. Zmarł przed 1399/1400²⁴⁶⁶.

c. Legnica, pochodził z rycersko-mieszczańskiej rodziny osiadłej w mieście i okolicach (m.in. w Rui k. Legnicy). Jego ojcem był najprawdopodobniej Piotr (Peczco), książęcy klucznik w Legnicy, wielokrotny ławnik i rajca legnicki²⁴⁶⁷.

e. [13 XI 1399] notariusz publiczny czynny w Oleśnicy²⁴⁶⁸.
[Przed 1400] abbreviator litterarum apostolicarum

²⁴⁶⁰ ZONTA 2004, s. 64.

²⁴⁶¹ APL, AmL II, nr 1139, p. I 30-31: 8 II 1471 Legnica – kanonik Piotr Jost obecny na posiedzeniu kapituły; Ibidem, p. II 13: 5 IV 1491 – kanonik Piotr Jost występuje jako zarządca dóbr w Tyńcu, z ramienia kolegium NMP w Lipsku; Ibidem, p. II 32: 11 VI 1491 Legnica – kanonik Piotr Jost występuje jako wykonawca testamentu zmarłego kanonika Pawła von der Heide; APWr, Rep. 1b, nr 319: 1483: kanonik Piotr Jost wymieniony wśród spadkobierców (miał otrzymać dwanaście srebrnych łyżek) kanonika wrocławskiego Mikołaja Mokewicz, który zmarł w kartuzji legnickiej (por. MROZOWICZ 2004, s. 157).

²⁴⁶² APL, AmL II, nr 444, p. 78, 80.

²⁴⁶³ AAV I, s. 28.

²⁴⁶⁴ APL, DmL, nr 746.

²⁴⁶⁵ APWr, Rep. 96, nr 5 (= UBSL, nr 393).

²⁴⁶⁶ MVB V/2, nr 1661.

²⁴⁶⁷ ROY 1983, s. 115.

²⁴⁶⁸ AAWr, dok. chron. 13 XI 1399 Oleśnica.

- f. 1394 clericus Wratislaviensis dioecesis.
 g. [Przed 1399] *perpetuus vicarius* czyli pleban kolegiaty legnickiej. Prowizję apostolską uzyskał 28 XI 1391²⁴⁶⁹ od papieża Bonifacego IX, zapewne za wstawiennictwem kardynała Bartłomieja Oleario OSB, któremu służył jeszcze w 1394 r.²⁴⁷⁰ Zmarł jednak jako rzeczywisty posiadacz beneficjum²⁴⁷¹.

536.

- a. **PETRUS SCHONEION**
 c. Legnica, zob. Jan Schoneion (↑).
 g. [3 VI 1363] kanonik legnicki²⁴⁷².

537.

- a. **PETRUS SCHÖNFELD**
 b. Zmarł przed 31 I 1502 r.
 c. Legnica, zapewne syn Piotra Schonefeld [1469-1499] a brat Krzysztofa Schönfeld (↑).
 d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr letni 1491 r., zakończył naukę z tytułem bakałarza dekretów²⁴⁷³.
 g. [Przed 31 I 1502] kanonik legnicki²⁴⁷⁴.

538.

- a. **PETRUS THABERNATORIS**
 c. Löbau, Łużyce.
 d. Immatrykulowany w Lipsku (do nacji miśnieńskiej) na semestr zimowy 1461 r. jako *Petrus Thabernatoris de Lobin*²⁴⁷⁵.
 g. [26 IX 1471] wikariusz przy kolegiacie legnickiej²⁴⁷⁶.

539.

- a. **PETRUS VYERLING**
 c. Legnica, Piotr i jego brat Jerzy byli zapewne synami Piotra Virling (Firling) [1495-1517], trzykrotnego burmistrza Legnicy²⁴⁷⁷.

²⁴⁶⁹ MVB V/1, nr 589.

²⁴⁷⁰ APWr, Rep. 96, nr 4 (= *UBSL*, nr 359): 5 III 1394.

²⁴⁷¹ MVB V/2, nr 1661.

²⁴⁷² APWr, Rep. 96, nr 1 (= *UBSL*, nr 236).

²⁴⁷³ CDSR II/16, s. 383, II/17, s. 40.

²⁴⁷⁴ APL, AmL II, nr 1103, p. 27r: *Anno 1502. Die ultima Januarij investitus est Mgr Sigismundus Premnitz ad Canonicatum et Praebendam in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Dominici in Lignitz vacantem per mortem D. Petri Schönfeld ultimi et immediati ejusdem Canonici et Praebendati ad Praesentationem Illustris Principis et DD. Ludmillae Ducissae Silesiae Lignicens: Goldbergens: ius Patronatus dictorum Canonicatus et Praebendae obtinentis.*

²⁴⁷⁵ CDSR II/16, s. 230.

²⁴⁷⁶ APWr, Rep. 96, nr 16.

²⁴⁷⁷ APL, AmL II, nr 1139, p. II 12-13 i APL, DmL, nr 642: 26 VI 1495 (ławnik); APL, DmL, nr 648: 17 X 1498 (ławnik); APL, DmL, nr 654: 4 I 1500 (rajca); APL, AmL II, nr 1139, p. I 105-106: 18 VIII 1501 (ławnik); APL, DmL, nr 672: 25 II 1503 (rajca); APL, AmL II, nr 1139, p. I 83-85, 88-89, II 37: 22 IV i 27 V 1506, 27 I 1507 (ławnik); APL, AmL II, nr 1139, p. II 38-41: 1

- d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr letni 1515 r. jako *Petrus Fyrlingk de Lignitz*. Już po roku nauki został bakałarzem²⁴⁷⁸.
- g. [13 IV 1521] kanonik legnicki²⁴⁷⁹.

540.**a. PETRUS WIRTH**

- b. Zmarł w Rzymie 18 VII 1521 (w wieku 60 lat), tam też pochowany w należą-cym do nacji niemieckiej kościele Santa Maria dell' Anima. Tu też znajdowało się epitafium ufundowane przez jego brata Marcina²⁴⁸⁰.
- c. Pochodził z Lwówka Śląskiego, ze znanej rodziny: jego brat Jerzy Wirth (1470-1524) był lekarzem króla Czech i Węgier Ludwika Jagiellończyka i dzięki jego protekcji od 1522 r. dziekanem budziszyńskim²⁴⁸¹. W następnym pokoleniu Michał Wirth (1547-1611), doktor praw (Lipsk) był kanclerzem na dworze książąt saskich²⁴⁸². Doktorat z teologii zrobił już podczas pobytu w Rzymie²⁴⁸³.
- d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr zimowy 1496 r., z tą uczelnią związał całą swoją naukową karierę. W 1505 r. był już magistrem, w 1510 r. rektor-em, rok później przyjęty *ad consilium facultatis artium*, w 1513 r. został dziekanem tego wydziału²⁴⁸⁴.
- g. Od 12 IV 1521 kanonik katedralny wrocławski, z prowizji biskupiej objął beneficjum wakujące po śmierci Hieronima Mornberg²⁴⁸⁵. [1521] kanonik legnicki (wg inskrypcji nagrobnej).

541.**a. PETRUS WUNHER**

- g. [12 VI 1422 - 19 VIII 1422] wikariusz przy kolegiacie Św. Grobu w Legnicy²⁴⁸⁶.

II 1508 (rajca); APL, AmL II, nr 373: 1511 (burmistrz); APL, AmL II, nr 374; APL, AmL II, nr 1204 p. 33-44: 1515 (burmistrz); APL, AmL II, nr 1204 p. 62nn: 1517 (burmistrz).

²⁴⁷⁸ CDSR II/16, s. 540, II/17, s. 514.

²⁴⁷⁹ APL, AmL II, nr 373, p. 53.

²⁴⁸⁰ BUWr, rkp. Akc. 1950/781, t. I, s. 177: Roma, chiesa S. Maria dell' Anima – *Reverendo et clarissimo D. Petro Wirth ex Silesiorum gente Germano, patria Lemburgensi, Canonico Wratislaviensi et Lignicensi, Collegii B. Virginis in Academia Lipsensi collega, ex hac vita in fide et confessione Christi ad coelestem patriam evocato, depositiis hoc in loco ipsius exuviis, Martinus frater pietatis ergo P.C. obiit Anno Salutis 1521. Die 18 Julij, Aetatis 60; ZONTA 2004, s. 446, nr 1651.*

²⁴⁸¹ ADAM 1620, s. 13-14; REYMANN 1902, s. 898.

²⁴⁸² ADAM 1620, s. 13-14; BUWr, rkp. Akc. 1950/781, t. I, s. 186v.

²⁴⁸³ ZIMMERMANN 1938, s. 577.

²⁴⁸⁴ CDSR II/16, s. 415, 506; II/17, s. 20, 415, 420, 450, 453, 455, 457, 460-462, 468, 470, 485-490, 493-494, 497, 499, 510-513, 524, 537.

²⁴⁸⁵ ZIMMERMANN 1938, s. 577.

²⁴⁸⁶ APL, AmL II, nr 491, p. 82rv, gdzie wraz z innymi wikariuszami występuje przed legnicką RM w sprawie ustalenia terminów zapłaty czynszów przez Hansa Kuchilberga.

542.

- a. **PETRUS WYROCH (WYRUCH, WEYROCH)**
b. Zmarł przed 10 II 1441 r., kiedy to biskup Konrad zatwierdził pochodzącą z jego testamentu fundację ołtarza w kolegiacie legnickiej²⁴⁸⁷.
f. 1415, 1418 ksiądz
g. [16 XI 1396 - 7 II 1418] altarysta w kościele św. Piotra w Legnicy²⁴⁸⁸, w 1396 r. ustanowiony przez opata i konwent cysterski w Lubiążu syndykiem, prokuratorem i wysłannikiem wobec biskupa wrocławskiego w sprawie sprzedaży przez opactwo miastu Legnicy wszystkich kramów chlebowych i dwóch kantorów obok kościoła św. Piotra²⁴⁸⁹.

543.

- a. **PHILIPPUS GEPPERT (GÖPPERT)**
b. Zmarł w 1540 r.
c. Legnica²⁴⁹⁰.
g. [1522/1523] altarysta w kaplicy św. Jana w Świdnicy (*foris oppidum*)²⁴⁹¹.
Do 1540 precentor kapituły Św. Grobu w Legnicy²⁴⁹².

544.

- a. **PROCOPIUS**
d. Medicinae doctor.
f. Clericus Wratislaviensis dioecesis.
g. Od 7 XII 1447 altarysta ołtarza NMP i św. Mikołaja w kaplicy (kościół konwentualnym benedyktynek) Bożego Ciała, z prezentacji legnickiej RM objął beneficjum wakujące po śmierci Michała Fabri (†)²⁴⁹³.
[1 II 1457] kustosz legnicki²⁴⁹⁴.

545.

- a. **PRZYMKO**
f. Presbiter.
g. [3 III 1353] sługa Jakuba, komendanta należącego do Krzyżowców z Czerwoną Gwiazdą legnickiego szpitala św. Mikołaja²⁴⁹⁵.

546.

- a. **REINOLDUS CACZBACH**
c. Legnica, rodzina mieszczańska notowana od 1342 r., kiedy to Welczelinus de Caczbach kupił od legniczana Jana z Piekar (de Beckern) *alodium* w Kościelcu²⁴⁹⁶. Dalsze posiadłości w tej wiosce, wraz z patronatem kościoła

²⁴⁸⁷ AAWr, II b 1, p. 78.

²⁴⁸⁸ APL, AmL II, nr 1139, p. I 43: 1415; *UBSL*, nr 503: 7 II 1418 Warmatowice.

²⁴⁸⁹ APL, DmL, nr 179 (= *UBSL*, nr 367): 16 XI 1396 Lubiąż.

²⁴⁹⁰ TSCHERSICH 1933, s. 218.

²⁴⁹¹ JERIN 1937, s. 100.

²⁴⁹² TSCHERSICH 1933, s. 194.

²⁴⁹³ APL, DmL, nr 417.

²⁴⁹⁴ APWr, Rep. 67, nr 1295: 1 II 1457 Wrocław.

²⁴⁹⁵ APWr, Rep. 66, nr 169 (= *RSI* II, nr 839).

²⁴⁹⁶ APWr, Rep. 93, nr 4 (= *UBSL*, nr 123; RÖBLER 1864, s. 4, nr 11): 16 II 1342 Legnica.

i wszystkimi dochodami, uzyskali jego synowie Mikołaj, Piotr (w 1370 występuje jako ksiądz²⁴⁹⁷), Szymon i Jerzy od księcia Waclawa w 1359 r.²⁴⁹⁸ Reinold był zapewne synem jednego z tych braci, ewentualnie piątego, wspomnianego w 1352 r. Bernarda²⁴⁹⁹.

- g. [18 III 1388] altarysta ołtarza św. Andrzeja Apostoła i Wszystkich Świętych w kościele NMP w Legnicy, zawiera układ z RM Legnicy o zamianie należnego altarii czynszu zbożowego na pieniężny²⁵⁰⁰.
[27 X 1399 - 7 II 1405] kanonik legnicki²⁵⁰¹.

547.

a. **RUDIGER VON PREUSSEN**

- g. [1408] spowiednik w opactwie Bożego Ciała w Legnicy²⁵⁰².
[1408 - 2 X 1414] pleban w Kościelcu k. Legnicy, niewątpliwie z prezenty legnickich benedyktynek²⁵⁰³. W 1414 r. przeznaczył 12 grzywien czynszu na doposażenie ołtarza NMP, św. Tomasza, Hieronima, Łazarza, Marii Magdaleny i Marty w kościele NMP w Legnicy, próbę realizacji tego zapisu podjęto w 1438, a zrealizowano ostatecznie, już po śmiercu Rudigera, w 1441 r. przeznaczając altarię dla organisty²⁵⁰⁴.

548.

a. **RYCZOLDUS ROTHKIRCHE**

- c. O rodzinie zob. Mikołaj Rothkirch (†).
g. [3 VI 1363] kanonik legnicki²⁵⁰⁵.

549.

a. **SEIDELINUS DE BOLKENHAIN**

- c. Bolków
d. Immatrykulowany w 1398 r. w Pradze jako *Zeydlinus de Pulznaheym canonicus Lignicens et plebanus in Jawer*²⁵⁰⁶.
e. [21 III 1407] pisarz Jana von Leuchtenberg, starosty księstw świdnickiego i jaworskiego²⁵⁰⁷.
g. [1398 - 1424 p. 16 X] pleban w Jaworze²⁵⁰⁸.

²⁴⁹⁷ APWr, Rep. 93, nr 44 (= *UBSL*, nr 269): 24 IX 1370 Legnica.

²⁴⁹⁸ APWr, Rep. 93, nr 30 (= *RŚI* IV, nr 594): 1 IX 1359 Legnica.

²⁴⁹⁹ APWr, Rep. 93, nr 22a (= *UBSL*, nr 189): 28 XII 1352 Legnica.

²⁵⁰⁰ APL, DmL, nr 165 (= *UBSL*, nr 341).

²⁵⁰¹ JUNGNITZ 1899, s. 397; APL, AmL II, nr 1139, p. IV 1 (= *UBSL*, nr 411).

²⁵⁰² APWr, Rep. 93, nr 81; WISZEWSKI 2003, s. 371.

²⁵⁰³ Ibidem; APL, DmL, nr 389 (= *UBSL*, nr 647a); WISZEWSKI 2003, s. 386-387.

²⁵⁰⁴ AAWr, II b 1, p. 77.

²⁵⁰⁵ APWr, Rep. 96, nr 1 (= *UBSL*, nr 236).

²⁵⁰⁶ MHUCFP II, s. 108; SCHÖNBORN 1933, s. 187.

²⁵⁰⁷ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Lwówka Śląskiego), nr 85.

²⁵⁰⁸ CDS 35, s. 53, nr 75: 1410 po 4 II Jawor; s. 55, nr 83: 30 XI 1411 b.m.; s. 58, nr 100: 15 XI 1416 Jawor; s. 58-59, nr 102: 19 I 1417 Jawor; s. 61, nr 112: 1419 b.m.; s. 66, nr 134: 1424 p. 16 X Jawor; s. 239-240, nr 2: 21 VIII 1402 Jawor; JUNGNITZ 1899, s. 399: 6 XI 1399 *Sidelinus plebanus in Jawir*.

[1398 - 19 I 1417] kanonik legnicki²⁵⁰⁹. Na stałe rezydował w Jaworze.
[1412] altarysta ołtarz Bożego Ciała w kościele parafialnym w Świdnicy²⁵¹⁰.

550.**a. SYFRIDUS**

g. [26 VI 1303] rektor kościoła Św. Grobu w Legnicy, z testamentu archidiakona Henryka ze Ścinawy (↑) otrzymał 1 grzywnę²⁵¹¹.

551.**a. SYFFRIDUS (SYFRID, SYFFRID)**

f. Prister.

g. [23 II 1380 - 28 X 1384] prepozyt opactwa Bożego Ciała w Legnicy²⁵¹².
[29 XII 1387] kanonik legnicki i pleban w Mściwojowie k. Jawora²⁵¹³.

552.**a. SEIFRIDUS DEGENBERG (DE GENBERG)**

b. Zmarł 1 IV 1451 r., zapewne we Wrocławiu, gdzie pochowany został w kościele Św. Krzyża²⁵¹⁴.

c. Bawaria, rodzina szlachecka²⁵¹⁵.

d. Doctor medicinae et magister in artibus.

e. [1418-1426] nadworny lekarz cesarza Zygmunta Luksemburskiego²⁵¹⁶.

g. [25 IV 1422] dziekan legnicki²⁵¹⁷. W 1444 r. tytułem zastawu za pożyczone biskupowi 1600 grzywien otrzymał dobra biskupie w okolicach Legnicy²⁵¹⁸. Rok później nabył za 2200 florenów *sub reemptione clausula* należącą do mensy biskupiej prokuratorię legnicką²⁵¹⁹.

²⁵⁰⁹ CDS 35, s. 58, nr 100: 15 XI 1416 Jawor; s. 58-59, nr 102: 19 I 1417 Jawor.

²⁵¹⁰ JERIN 1937, s. 95.

²⁵¹¹ AAWr, dok. Kolegium Wikariuszy, nr 5 (= SR, nr 2755): 26 VI 1303 Ścinawa Polska.

²⁵¹² APL, AmL II, nr 350, p. 22v; Ibidem, nr 351, p. 11-12, w obu przypadkach występuje przed legnicką ławą miejską w imieniu opactwa w sprawach gospodarczych; por. WISZEWSKI 2003, s. 369; APL, AmL II, nr 491, p. 23v.

²⁵¹³ CDS 35, s. 45, nr 41: 29 XII 1387 Jawor.

²⁵¹⁴ KÖNIG 1866, s. 317; BUWr, rkp. R 771, p. 104: [Wrocław, kościół Św. Krzyża] *Anno domini M.CCCC.LI. die Jovis prima mensis Aprilis obiit venerabilis et egregius Vir dominus Sifridus Degenberg, artium et Medicinae doctor, Praepositus Wisegradensis et Titulensis ac Majoris S. Joannis et hujus S. Crucis Vratisl. Ecclesiarum Canonicus hic sepultus. Orate pro eo.* Ibidem in lapide sepulcrali: *Anno domini M.CCCC.LI. prima mensis Aprilis obiit venerabilis Vir dominus Sigfridus Degenberg, artium et Medicinae doctor, Wisegradensis et Titulensis Praepositus ac harum Vratisl. Ecclesiarum Canonicus.*

²⁵¹⁵ KUCHENDORF 1937, s. 79.

²⁵¹⁶ MVB VII, nr 1280, 1396, 1408, 1605; por. także KUCHENDORF 1937, s. 79 i SCHULTHEISS 1969, s. 216, gdzie jedynie drobna wzmianka.

²⁵¹⁷ SRS VI, s. 19-20, nr 29.

²⁵¹⁸ Aawr, dok. chron. 27 I 1444 i 18 VII 1450, por. HEYNE III, s. 696.

²⁵¹⁹ AAWr, dok. Kolegiaty w Głogowie, nr 156: 7 XII 1445 Wrocław.

Od [24 I 1424] kanonik katedralny wrocławski²⁵²⁰, z prowizji apostolskiej (1423, 1425)²⁵²¹. W 1447 r. jeden za administratorów diecezji wrocławskiej po śmierci biskupa Konrada²⁵²².

Od [1424] kanonik Św. Krzyża we Wrocławiu²⁵²³, z prowizji apostolskiej (1420)²⁵²⁴.

[1424] pleban kościoła św. Wawrzyńca w Ołomuńcu i – do [1425] - kanonik ołomuniecki²⁵²⁵.

[1424] wikariusz przy kolegiacie brzeskiej²⁵²⁶.

[1425] kanonik w Brnie w diecezji ołomunieckiej²⁵²⁷.

[1428-1432] kanonik warmiński²⁵²⁸.

Od [1430] prepozyt wyszehradzki²⁵²⁹, z prowizji apostolskiej (1427)²⁵³⁰.

Prowizje:

1430 na prepozyturę kolegiaty św. Marcina w Bratysławie w archidiecezji Esztergom (Węgry)²⁵³¹.

553.

a. SIGISMUNDUS ATCZE (ATZE, ACZE)

- b. Zmarł w roku 1482 i pochowany został w kościele św. Piotra i Pawła w Legnicy, gdzie do dziś znajduje się jego piękna, późnogotycka płyta nagrobna. Jest to płaskorzeźba kamienna sporych rozmiarów (2,37 x 1,42 m) ukazująca zmarłego stojącego w Bramie Raju, symbolizowanej przez ozdobny baldachim z dwoma półfigurami aniołów. W narożnikach płyty znajdują się herby przodków Atczego, a całość obiega inskrypcja: *Anno Domini M^o CCCC LXXX II obiit olim venerabilis Decretorum Licentiatius, Dominus Sigismundus Atcze Archidiaconus et Canonicus maioris S. Johannis Wratislaviensis ac Collegiatae Legnic[ensis] P[re]pos[itus]*²⁵³². Określenie dziennej daty śmierci utrudnia fakt, że wprawdzie został wpisany do nekrologu kościoła św. Piotra, ale aż 4 razy (po dniem 12 II, 9 VI, 1 X i 15 XII)²⁵³³. Zważywszy, że po raz ostatni występuje jako prepozyt legnicki 1 VI 1482 r., w grę wchodzi ostatnie trzy daty.

²⁵²⁰ DOLA 1983, s. 344.

²⁵²¹ MVB VII, nr 1041, 1065, 1280, 1396, 1408, 1535 (= MPV X, nr 133): 4 III 1426, obligacja annatowa, 1606, 1898.

²⁵²² DOLA 1983, s. 344.

²⁵²³ MVB VII, nr 1280: 8 XII 1424, nr 1606: 16 VI 1426, MVB VII, nr 1898: 16 XI 1427nr 2139: 21 II 1430.

²⁵²⁴ MVB VII, nr 674: 25 XI 1420; KUCHENDORF 1937, s. 79-80.

²⁵²⁵ MVB VII, nr 1280: 8 XII 1424, nr 1396: 11 VI 1425.

²⁵²⁶ MVB VII, nr 1280: 8 XII 1424.

²⁵²⁷ MVB VII, nr 1396: 11 VI 1425.

²⁵²⁸ MVB VII, nr 2139: 21 II 1430; SBKW, s. 42.

²⁵²⁹ MVB VII, nr 2139: 21 II 1430.

²⁵³⁰ MVB VII, nr 1898: 16 XI 1427.

²⁵³¹ MVB VII, nr 2139: 21 II 1430.

²⁵³² CZECHOWICZ 2003, s. 131-132.

²⁵³³ JUJECZKA 2000, s. 32, 36, 41, 44.

- c. Rodzina szlachecka, wg. T. Jurka boczna linia rodu von Betschau²⁵³⁴, co ostatnio podważone zostało przez D. i R. Heś²⁵³⁵. Ród pieczętował się herbem z czarnym rogiem myśliwskim w złotym polu²⁵³⁶, dobra posiadał w okolicach Jeleniej Góry i Ząbkowic Śląskich. Ojcem Zygmunta, który podawał, że pochodził ze szlachty *ex utroque gente*²⁵³⁷, był zapewne Henryk, dziedzic Olszyny k. Kamiennej Góry, identyczny być może z imiennikiem, wnukiem Thama i Łucji von Schellendorf z rodziny osiadłej w okolicach Legnicy (m. in. w Gniewomierzu)²⁵³⁸. Sam Zygmunt Atcze spośród wszystkich należących do rodziny posiadłości najbardziej związany był z Lutomią k. Świdnicy (w 1459 wykupił od Jana Apteckarza ze Świdnicy prawo patronatu nad altarią 10.000 męczenników w lutomskim kościele i w 1477 r. ofiarował je legnickiemu precentorowi i mansjonarzom²⁵³⁹) i Różaną k. Ząbkowic, gdzie pochowany został jego ojciec i rodzeństwo (w 1480 r. ofiarował tutejszemu kościołowi św. Marii Magdaleny srebrną monstrancję)²⁵⁴⁰.
- d. Immatrykulowany w 1430 r. we Wiedniu jako *Sigismundus Arcze de Sweydnitz*²⁵⁴¹ (1420 studiował tam także *Henricus Acz de Glacz*²⁵⁴²), tam też zapewne uzyskał bakalaureat *in decretis* [1446-1447²⁵⁴³] i licencjat *in decretis* (od 1450). Z czasów jego wiedeńskich studiów pochodzi przepisany przezeń w 1437 r. tom kazań niedzielnych Mikołaja z Dinkelsbühl²⁵⁴⁴. Zaslugi Atczego dla kultury Legnicy są nieocenione. Jego dziełem były nowa plebania i biblioteka, która dopiero za jego czasów i za sprawą jego darowizn nabrała cech prawdziwej ksiąźnicy – sam Atcze ofiarował do jej zbiorów 6 tomów rękopisów²⁵⁴⁵ i 23 inkunabułów²⁵⁴⁶. Przypisuje mu się również ufun-

²⁵³⁴ JUREK 1998, s. 198-199.

²⁵³⁵ ADAMSKA-HEŚ / HEŚ 2002, s. 386-387.

²⁵³⁶ JUJEZKA 2000, ilustracja na okładce (reprodukcja ekslibrisu w jednym z inkunabułów Zygmunta Atcze).

²⁵³⁷ RG VIII, nr 5214.

²⁵³⁸ BZ, nr 235, 260.

²⁵³⁹ APWr, DmŚw, nr 871: 7 VII 1459 Świdnica – IN, Jan Apothecarius mieszczanin świdnicki zrzeka się przysługującego mu prawa partonatu nad ołtarzem 10.000 męczenników w kościele parafialnym w Lutonii na rzecz Zygmunta Atcze, prepozyta legnickiego; Ibidem, nr 888: 3 VII 1462 Nysa – Jodok biskup wrocławski potwierdza Zygmunutowi Atcze posiadanie prawa patronatu nad w/w ołtarzem; Ibidem, nr 982: 30 VII 1477 Wrocław – Rudolf biskup wrocławski potwierdza rezygnację Zygmunta Atcze z prawa patronatu nad w/w ołtarzem na rzecz precentora i mansjonarzy kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej; w XIV wieku patronat nad tą altarią należał do Krystiana Atcze, zob. ADAMSKA-HEŚ / HEŚ 2002, s. 388-389.

²⁵⁴⁰ AAWr, dok. parafii w Ząbkowicach Śląskich, nr 101: 29 IX 1480 Legnica; KOPIETZ 1885, s. 67, 577.

²⁵⁴¹ *Matrikel der Universität Wien*, I, s. 173.

²⁵⁴² Ibidem, s. 128.

²⁵⁴³ AAWr, II b 1, p. 107: 9 V 1446, p. 110: 9 IV 1447 Wrocław.

²⁵⁴⁴ BUWr, Akc. 1948/663; GEMOLL 1900a, nr 48.

²⁵⁴⁵ BUWr, rkp. Akc. 1948/663, 684, 716, 831 (GEMOLL 1900a, nr 25, 35, 48, 49, 59, 64); JUJEZKA 2000, s. 78, nr 275.

²⁵⁴⁶ BUWr, XV Q 1142 (KOCOWSKI I, nr 167, 2783, 1158, 335; JUJEZKA 2000, s. 85, nr 363): 1. Antoninus Florentinus, Confessionale: Defecerunt, lat. – Acced.: Joannes Chrysostomus: Sermo de poenitentia, [Köln, typogr. Legendae Albani, non post 1472], 4°; 2. Pseudo – Thomas de

dowanie dla kościoła parafialnego pięknego, gotyckiego ołtarza głównego - jako pewne można natomiast przyjąć, że był on głównym autorem całego programu treściowego tego dzieła²⁵⁴⁷. Atcze utrzymywał także ożywione kontakty z legnickim duchowieństwem zakonnym, wiemy o jego zainteresowaniu sprawami klasztoru Bożego Ciała sióstr benedyktynek. Kartuzi z podlegnickiego konwentu Męki Pańskiej wpisali go nawet w poczet dobroczyńców klasztoru²⁵⁴⁸.

Aquino, *Confessionale sive de modo confitendi et de puritate conscientiae*, [Köln, Ulrichus Zell, ca 1470], 4°; 3. Joannes Gerson, *De cognitione castitatis et pollutionibus iudicis*. – *Forma absolutiois sacramentalis*, [Köln, typogr. Daretis, ca 1472], 4°; 4. Pseudo – Augustinus, *De fuga mulierum*, [Köln, Ulrichus Zell, ca 1470], 4°; BUWr. XV F 1182 (KOCOWSKI III, nr 3202; JUJECZKA 2000, s. 83, nr 336): Peraldus [Peraldus] Guillelmus, *Summa de virtutibus*, [Basel, Michael Wenssler, ca 1475], 2°; BUWr. XV F 27 (KOCOWSKI I, nr 23; JUJECZKA 2000, s. 81, nr 314): Alanus de Insulis, *Distinctiones dictionum theologicalium*, Strassburg, C. W., ca 1474], 2°; BUWr. XV F 39 (KOCOWSKI I, nr 2770): Thomas de Aquino, *Summa theologica* [Secundae secunda pars], 1. [Basel, Bertholdus Ruppel], s. a., 2°; 2. [Esslingen, Conradus Fyner], 1472, 2°; BUWr. XV F 61/I-II (KOCOWSKI I, nr 2844): Nicolaus de Tudeschis, abbas Panormitanus, *Lectura super quinque libros Decretalium*. Vol. 1 et 4, Basel, [Michael Wenssler], 1477, 2°; BUWr. XV F 62/I-II (KOCOWSKI I, nr 709): Joannes Calderinus, *Repertorium utriusque iuris*, [Basel, Michael Wenssler], 12 XII 1474, 2°; BUWr. XV F 63 (KOCOWSKI I, nr 2048): *Postilla super quattuor evangelistas*, [Basel, Bertholdus Ruppel, non post 1473], 2°; BUWr. XV F 207 (KOCOWSKI I, nr 2852): Nicolaus de Tudeschis, *Lectura super secundo libro Decretalium*. Vol. 3, Köln, Joannes Koelhoff senior, 1477, 2°; BUWr. XV F 237 (KOCOWSKI I, nr 2855): Nicolaus de Tudeschis, *Lectura super quarto et quinto libro Decretalium*, Nürnberg, Joannes Sensenschmidt et Andreas Frisner, 27 IV 1477, 2°; BUWr. XV F 260 (KOCOWSKI I, nr 2203; JUJECZKA 2000, s. 72, nr 189): Petrus Comestor, *Historia scholastica*, [Strassburg, typogr. Henrici Ariminensis, ca 1474], 2°; BUWr. XV F 294 (KOCOWSKI I, nr 125): Joannes Andree, *Additiones ad Durantis Speculum iudiciale*, Strassburg, Georgius Husner, ante 25 III 1475], 2°; BUWr. XV F 332 (KOCOWSKI III, nr 3098; JUJECZKA 2000, s. 75, nr 235): *Codex Iustinianus cum glossa ordinaria Accursii Florentini*. Edd. Andreas Rommel, Nürnberg, Joannes Sensenschmidt et Andreas Frisner, 24 VI 1475, 2°; BUWr. XV F 335 (KOCOWSKI III, nr 3059; JUJECZKA 2000, s. 80, nr 304): Petrus Berchorius, *Liber bibliae moralis*, [Strassburg], C.W., 1474, 2°; BUWr. XV F 340/I-II (KOCOWSKI III, nr 3103): Dominicus de Santo Geminiano, *Super Sexto Decretalium*. Pars I-II. Edd. Joannes Stoll et Henricus Niffer, Speyer, Petrus Drach, [non post 1479], 2°; BUWr. XV F 347 (KOCOWSKI III, nr 3141, 3121; JUJECZKA 2000, s. 72, nr 192): 1. Pseudo - Hieronymus, *Vitae Sanctorum Patrum, sive Vitas patrum*, Nürnberg, Antonius Koberger, 7 V 1478, 2°; 2. Gregorius I papa, *Liber epistolarum*, [Augsburg, Günther Zainer, ca 1475 - 1476], 2°; BUWr. XV F 519 (KOCOWSKI I, nr 2862, 1605; JUJECZKA 2000, s. 83, nr 340): 1. Joannes de Turrecremata, *Expositio in Psalterium*, Kraków, [Caspar Straube, ca 1475], 2°; 2. Joannes Gallensis, *Communiloquium sive Summa collationum*, Augsburg, Antonius Sorg, 1475, 2°; BUWr. XV F 574 (KOCOWSKI I, nr 1324, 303; JUJECZKA 2000, s. 83, nr 339): 1. Henricus Ariminensis, *De quattuor virtutibus cardinalibus*, Strassburg, [typogr. Henrici Ariminensis, post 11 XI 1472], 2°; 2. Joannes Auerbach, *Summa de additione confessionis et de sacramentis*, [Strassburg, typogr. Henrici Ariminensis, ca 1475], 2°; 3. Rękopis XV w.: "*Tractatus de ecclesiastico Interdicto*"; BUWr. XV F 594 (KOCOWSKI I, nr 2120; JUJECZKA 2000, s. 83, nr 337): Guilelmus Peraldus, *Summa de virtutibus et vitiis* [Pars 2: De Vitiis], [Basel, Michael Wenssler, non post 1474], 2°; BUWr. XV F 748 (KOCOWSKI I, nr 1814; JUJECZKA 2000, s. 84, nr 350) Jacobus Magni, *Sophologium*, [Köln, typogr. Alberti Magni: *De virtutibus* (=Joannes Schilling-Solidi), ca 1473-74], 2°; BUWr. XV F 754 (KOCOWSKI I, nr 2139; JUJECZKA 2000, s. 65, nr 127): Paulus de Sancta Maria, *Dialogus qui vocatur scrutinium scripturarum*, [Strassburg, Joannes Mentelin, ca 1474], 2°.

²⁵⁴⁷ WITKOWSKI 1997, s. 40.

²⁵⁴⁸ LE COUTEULX 1890 (t. 7), s. 372.

- e. [21 IV 1469] *iudex et commisarius causarum ecclesiasticarum* w archidiaconacie legnickim²⁵⁴⁹.
- f. 1450 presbiter²⁵⁵⁰.
- g. [24 I 1437] *clericus in Glacz*²⁵⁵¹.
 [1444 - 13 IV 1450] pleban w Ząbkowicach Śląskich²⁵⁵². W 1446 r. jako *archipresbyter Frankensteynensis* bierze udział w synodzie diecezjalnym²⁵⁵³.
 Od [20 VIII 1450] kanonik katedralny we Wrocławiu²⁵⁵⁴.
 [11 IX 1450 - 1 VI 1482] prepozyt kapituły Św. Grobu w Legnicy i pleban kościoła św. Piotra²⁵⁵⁵. Beneficjum otrzymał z prezentacji książąt legnickich Henryka i Jana (*de facto* nie władających wówczas miastem)²⁵⁵⁶. Jeszcze w tym samym 1450 r. biskup Piotr Nowak postarał się dla niego o „nową prowizję” apostolską, annaty (30 złotych florenów) opłacił za pośrednictwem archidiacona Henryka Senflein (†) w maju 1453 r.²⁵⁵⁷. W związku ze staraniami o archidiaconat wrocławski czasowo zrezygnował z beneficjów legnickich (w grudniu 1462 r. o prepozyturę legnicką starał się Jan Knobelsdorf †)²⁵⁵⁸. Do tego czasu rezydował w Legnicy.
 [3 XI 1450] altarysta ołtarzy św. Wawrzyńca i Wincentego w kościele św. Jakuba w Nysie oraz w kościele parafialnym w Piławie k. Dzierżoniowa²⁵⁵⁹.

²⁵⁴⁹ APWr, Rep. 96, nr 15.

²⁵⁵⁰ RG VI, nr 5156.

²⁵⁵¹ DOLA 1983, s. 331.

²⁵⁵² AAWr, II b 1, p. 107: 9 V 1446, p. 110: 9 IV 1447 Wrocław; AAWr, II b 2, p. 37: 13 IV 1450; KOPIETZ 1885, s. 66-69.

²⁵⁵³ CP X, s. 415: 25 V – 1 VII 1446.

²⁵⁵⁴ APWr, Rep. 102, nr 711a: 20 VIII 1450 Otmuchów; DOLA 1983, s. 331-332.

²⁵⁵⁵ CDS 28, s. 95, nr 479: 11 IX 1450 Wrocław; AAWr, II b 2, p. 45-46: 9 I 1451 Legnica; APL, DmL, nr 432-436: 17 I 1451 Legnica; *UBSL*, nr 758: 11 XII 1451 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Paczkowa), nr 60: 18 IX 1452 Paczków; AAWr, dok. A.12: 23 VI 1453 Wrocław (tu pieczęć herbowa Zygmunta Atcze); APWr, Rep. 67, nr 1295: 1 II 1457 Wrocław; APWr, DmŚw, nr 871: 7 VII 1459 Świdnica; AAWr, dok. parafii w Świdnicy, nr 327: 10 VII 1460 Wrocław; APL, DmL, nr 497: 11 III 1462 Legnica; AAWr, II b 2, p. 169: 5 VII 1464 Nysa; APL, DmL, nr 500: 13 II 1466 Legnica; APL, AmL II, nr 1139, p. I 41-42 (także KRAFFERT 1878, s. 230): 26 VI 1467 Legnica; APWr, Rep. 96, nr 15: 21 IV 1469 Legnica; APL, AmL II, nr 1139, p. III 25-27: 26 III 1471 Wrocław; APWr, Rep. 93, nr 157: 2 X 1472; APL, AmL II, nr 1139, p. I 28-29: 27 X 1472 Legnica; AAWr, II b 3, p. 130-133: 24 I 1481 Wrocław; APL, DmL, nr 577: 5 II 1482 Legnica; *Ibidem*, nr 573: 1 VI 1482 Legnica.

²⁵⁵⁶ RG VIII, nr 2641; dokumenty dotyczące prezentacji i inwestytury Zygmunta Atcze (obecnie zaginione) przechowywane były w archiwum kapituły legnickiej, por. APL, AmL II, nr 1139, p. IV 43: *Item dispensacio super incompatibilia domini Sigismundi Atcze, Item presentatio et investitura domini Sigismundi Atcze ad preposituram Legn.*

²⁵⁵⁷ RG VI, nr 5156.

²⁵⁵⁸ RG VIII, nr 2641, 5214.

²⁵⁵⁹ RG VI, nr 5156.

Od [23 I 1464] archidiakon wrocławski²⁵⁶⁰. Prowizję apostolską na to beneficjum uzyskał już w październiku 1462, w grudniu tegoż roku prosił papieża o dyspensę od posiadania równocześnie archidiakonatu i parafii (niewątpliwie legnickiej), przy czym podawał, że jest już w posiadaniu rzeczony archidiakonatu²⁵⁶¹. W 1464 r. posłował z ramienia wrocławskiej RM i biskupa wrocławskiego do papieża (razem z Pawłem opatem NMP na Piasku)²⁵⁶². Dwukrotnie sprawował urząd administratora diecezji wrocławskiej (1468²⁵⁶³, 1476²⁵⁶⁴). Od czasu objęcia archidiakonatu rezydował we Wrocławiu, w Legnicy zastępowany przez innych kanoników, w 1465 przez Zygmunta Sachse (↓)²⁵⁶⁵.

554.

a. SIGISMUNDUS BOTTENER

- b. Zmarł przed 24 XII 1499 r., z jego testamentu (wykonawcą ze strony kapituły legnickiej był Mikołaj Werner ↑), miał być ufundowany ołtarz Bożego Ciała i Św. Krzyża w kościele parafialnym w Chojnowie²⁵⁶⁶.
- c. Chojnów, syn Macieja Bottener. Miał dwóch braci: Baltazara i Kacpra²⁵⁶⁷, z których pierwszy w 1471 r. przyjął prawo miejskie w Krakowie²⁵⁶⁸, synem drugiego (w 1487 sędziego dworskiego w Chojnowie²⁵⁶⁹) był Jan, altarysta chojnowski.
- d. Immatrykulowany w Krakowie na semestr letni 1462 r. jako *Sigismundus Mathie filius de Hanouia*.. Rok później był już bakałarzem, a w 1470 r. magistrum *artium* i zaczął studiować prawo (w 1487 r. bakałarz dekretów)²⁵⁷⁰.
- e. [11 XI 1487] wicekomisarz biskupi w Legnicy²⁵⁷¹.
[5 VI 1490] *commisarius* [biskupi w Legnicy]²⁵⁷².
- g. [7 XI 1470 - 22 II 1496] kanonik legnicki²⁵⁷³.

²⁵⁶⁰ AAWr, dok. chron. 23 I 1464; APWr, DmWr, nr 4555: 24 V 1468; AAWr, I a. 23, p. 14r: 9 XI 1468 Wrocław; APWr, Rep. 102, nr 759: 23 VI 1467 Wrocław; APL, AmL II, nr 1139, p. III 25-27: 26 III 1471 Wrocław; APWr, Rep. 103, nr 157: 2 X 1472; AAWr, II b 3, p. 121: 30 VII 1477; STARNAWSKA 2001, s. 258-261 (tu o wykonywaniu obowiązków archidiakona); DOLA 1983, s. 331-332.

²⁵⁶¹ RG VIII, nr 5214.

²⁵⁶² APWr, DmWr, nr 4403: 30 V 1464.

²⁵⁶³ APWr, Rep. 120, nr 109: 11 I 1468 Wrocław; AAWr, II b 3, p. 3-4: 22 III 1468, p. 10: IX 1468; APWr, Rep. 107, nr 169: 7 IV 1468 Wrocław; APWr, Rep. 76, nr 335: 10 V 1468 Wrocław; APWr, DmWr, nr 4555: 24 V 1468 Wrocław.

²⁵⁶⁴ AAWr, II b 3, p. 113: 30 V 1476; AAWr, dok. M.54b: 31 V 1476.

²⁵⁶⁵ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Lwówka Śląskiego), nr 86: 4 IX 1465 Legnica. Sam Atcze we Wrocławiu występował w imieniu legnickich duchownych, np. w 1466 reprezentował Jana Knobelsdorf, legnickiego scholastyka (APWr, DmWr, nr 4489: 12 VIII 1466 Wrocław).

²⁵⁶⁶ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 246: 24 XII 1499 Legnica; *Ibidem*, nr 251: 17 III 1500 Chojnów.

²⁵⁶⁷ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 246: 24 XII 1499 Legnica; SCHOLZ 1869, s. 347, 353.

²⁵⁶⁸ *Libri iuris...*, s. 256, nr 7318.

²⁵⁶⁹ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 211: 12 III 1487.

²⁵⁷⁰ BAUCH 1907, s. 126; GĄSIOROWSKI 2000a, s. 485; zob. także APL, DmL, nr 602: 11 XI 1487, gdzie występuje jako magister i bakałarz dekretów.

²⁵⁷¹ APL, DmL, nr 602.

²⁵⁷² APWr, Rep. 93, nr 179: 5 VI 1490 Wrocław.

555.**a. SIGISMUNDUS GOSSINGER (FUSILIUS)**

- b. Zmarł 23 IV 1504 r. i pochowany w katedrze wrocławskiej, gdzie znajdowało się niezachowane epitafium z inskrypcją „*Sigismundus Grossingen Canonicus Wratisl[aviensis] mortem obiit XXIII Aprilis Anno Domini MDIIII*”²⁵⁷⁴. W aktach kapituły katedralnej jego śmierć odnotowana została 2 V²⁵⁷⁵.
- c. Wrocław, syn Mikołaja, rajcy miejskiego w 1482 r.²⁵⁷⁶
- d. Immatrykulowany w Krakowie na semestr letni 1484 r. jako *Sigismundus Nicolai de Wratislavia*. W 1486 r. uzyskał bakalaureat, a w początkach 1489 magisterium i począwszy od 1490 wykładał jako *extraneus*. W 1491 r. przez Wrocław udał się do Rzymu, przez pewien czas słuchał też w Bolonii wykładów Filipa Beroalda, który w 1499 zadedykował mu swoje *Declamatio*²⁵⁷⁷. Z obszernego zapewne księgozbioru Gossingera zachował się jeden tom o prawniczej zawartości²⁵⁷⁸.
- f. 1491 clericus Wratislaviensis²⁵⁷⁹.
- g. Od 1496 kanonik katedralny we Wrocławiu, tu stale rezydował²⁵⁸⁰.
Od 1496 kanonik głogowski²⁵⁸¹.
[14 III 1497] kanonik w kapitule Św. Krzyża we Wrocławiu²⁵⁸².
[12 IV 1503] kanonik ołomuniecki²⁵⁸³. W 1504 r. starał się o tamtejszą scholasterię²⁵⁸⁴.
Do 1504 archidiacon legnicki²⁵⁸⁵.

556.**a. SIGISMUNDUS LANGENAW (VON LANGENAW)**

²⁵⁷³ APL, AmL II, nr 371, p. 86: 7 XI 1487, mgr Zygmunt Bottener kanonik legnicki występuje przed RM Legnicy jako wykonawca testamentu zm. Barbary Slotingynn, mieszczyki legnickiej; APWr, Rep. 93, nr 179: 5 VI 1490 Wrocław; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 214: 13 XI 1492 Chojnów, mgr Zygmunt Bottener kanonik legnicki kupuje od Adama Glogischa 1 grzywnę czynszu z domu przy ul. Grodzkiej; Ibidem, nr 226: 29 II 1496, mgr Zygmunt Bottener kanonik legnicki kupuje od pół grzywny rocznego czynszu od Mikołaja sołtysa w Podolanach.

²⁵⁷⁴ BUWr, rkp. Akc. 1950/781, t. I, p. 11.

²⁵⁷⁵ ACWr I/1, nr 283.

²⁵⁷⁶ ZIMMERMANN 1938, s. 271.

²⁵⁷⁷ BAUCH 1901a, s. 30-31; IDEM 1907, s. 135-136.

²⁵⁷⁸ KOCOWSKI I, nr 1717: Joannes Koelner de Vanckel, Summarium textuale et conclusiones super Sextum et Clementinas, Köln 1488.

²⁵⁷⁹ AAWr, I A 1 g, p. 9.

²⁵⁸⁰ ZIMMERMANN 1938, s. 270-271; Dola 1983, s. 351; ACWr I/1, nr 1, 229-230

²⁵⁸¹ GERLIC 1993, s. 301.

²⁵⁸² AAWr, dok. chron. 14 III 1497; ZIMMERMANN 1938, s. 270-271.

²⁵⁸³ APWr, DmWr, nr 5241.

²⁵⁸⁴ BAUCH 1883, s. 257; ZIMMERMANN 1938, s. 270-271.

²⁵⁸⁵ APL, AmL II, nr 1103, p. 27v: *Anno 1503 [!] Die 25. Aprilis Reverendissimus providit Venerabili Viro Domino Nicolao Cribel de Archidiaconatu in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Dominici in Lignitz vacantem per mortem olim D. Sigismundi Gossinger, ultimi et immediati ejusdem Archi-Diaconatus Possessoris; Ibidem: Anno 1503 [!] Die ultima Maij investitus est Marcus Fogker ad Archidiaconatum in Lignitz vacantem per mortem D. Sigismundi Gossinger.* ZIMMERMANN 1938, s. 270; GERLIC 1993, s. 301.

- c. Rodzina rycerska, w 1414 r. Jan, Mikołaj i Zygmunt (kanonik) posiadali wieś Lubień (Liebenau) k. Legnicy. Z tej trójki Jan widoczny jest w źródłach od 1392 najpierw (do 1399)²⁵⁸⁶ w Nysie i okolicach (Grodków, Otmuchów) jako klient biskupi, później [1409-1414] występuje w otoczeniu biskupa Waclawa, ale tylko w Legnicy²⁵⁸⁷. Ostatnia o nim wzmianka pochodzi ze stycznia 1415 r., kiedy to wraz z żoną Katarzyną (w 1419 już wdową) prosił papieża przywilej dla spowiednika, aby udzielił mu *absolutio plenaria in articulo mortis*²⁵⁸⁸. Drugi z braci, Mikołaj, podobnie jak Jan jeszcze w 1399 r. występuje w Otmuchowie²⁵⁸⁹, po raz ostatni widoczny w źródłach w 1420²⁵⁹⁰. Do rodziny należał także folwark Weissenhof w Lubieniu, do 1419 r. posiadał go Jodok von Langenau, później jego dzieci, wśród nich Jan, mansjonarz legnicki (†)²⁵⁹¹.
- g. [1414 - 30 V 1418] kanonik legnicki²⁵⁹².
[12 XI 1422] kanonik raciborski, obecny na kapitule przy fundacji scholasterii²⁵⁹³.
[18 I 1424 - 2 IX 1429] scholastyk legnicki²⁵⁹⁴.

557.

- a. **SIGISMUNDUS VON PROMNITZ**
- c. O rodzinie zob. Baltazar Promnitz (†).
- d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr zimowy 1487 r. jako *Sigismundus Bronnitz de Freyestad*, w 1489 r. został bakałarzem, a w 1497 r. magistrem *artium*²⁵⁹⁵.
- g. Od 31 I 1502 kanonik legnicki. Z prezentacji księżnej Ludmiły objął prebendę wakującą po śmierci Piotra Schönfeld (†)²⁵⁹⁶.
[II 1508] pleban w Świebodzinie, prezentowany przez Jana Eberharda ze Świdnicy do altarii w kaplicy rzeźników kościoła parafialnego w Świdnicy, wakującej po rezygnacji Baltazara Glintza (†)²⁵⁹⁷.

²⁵⁸⁶ UNTERLAUFF I, nr 29: 15 VI 1392 Otmuchów, nr 36: 9 II 1397 Otmuchów, nr 39: 6 X 1398 Grodków; APWr, Rep. 102, nr 157: 16 III 1399 Nysa.

²⁵⁸⁷ APWr, Rep. 91, nr 396: 14 VIII 1409 Legnica; *UBSL*, nr 440, 454, 467, 471, 475, 476, 478.

²⁵⁸⁸ MVB VI/2, nr 1030.

²⁵⁸⁹ APWr, Rep. 102, nr 163: 30 VII 1399 Otmuchów.

²⁵⁹⁰ *UBSL*, nr 520.

²⁵⁹¹ TSCHERSICH 1927, s. 278.

²⁵⁹² TSCHERSICH 1927, s. 277; APL, AmL II, nr 491, p. 74rv.

²⁵⁹³ BURDA 1916, s. 327.

²⁵⁹⁴ ZUM WINKEL 1908, s. 46: wypisy z zaginionych legnickich ksiąg ławniczych 18 I 1424 i 2 IX 1429; BURDA 1916, s. 40; GEMOLL 1900, s. 393-394 (= JUJECZKA 2003, s. 114): 7 VI 1424.

²⁵⁹⁵ CDSR II/16, s. 361, II/17, s. 315, 359.

²⁵⁹⁶ APL, AmL II, nr 1103, p. 27r: *Anno 1502. Die ultima Januarij investitus est Mgr Sigismundus Premnitz ad Canonicatum et Praebendam in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Dominici in Lignitz vacantem per mortem D. Petri Schönfeld ultimi et immediati ejusdem Canonici et Praebendati ad Praesentationem Illustris Principis et DD. Ludmillae Ducissae Silesiae Lignicens: Goldbergens: ius Patronatus dictorum Canonicatus et Praebendae obtinentis.*

²⁵⁹⁷ AAWr, dok. parafii w Świdnicy, nr 574: 23 II 1508.

558.**a. SIGISMUNDUS QUOSS**

- g.** [10 XI 1508] kapelan w kościele św. Piotra w Legnicy, prezentowany przez legnicką RM do ołtarza św. Mikołaja w kaplicy Bożego Ciała *extra muros Legnicenses*, wakującego po śmierci Macieja Sculteti (†)²⁵⁹⁸.

559.**a. SIGISMUNDUS ROTENBERGER**

- g.** [Przed 7 VI 1463] kustosz kapituły Św. Grobu w Legnicy, zrezygnował²⁵⁹⁹.

560.**a. SIGISMUNDUS SACHSE**

- c.** Wrocław, zamożna rodzina mieszczańska wywodząca się z Legnicy²⁶⁰⁰, gdzie zresztą i później występowali jej przedstawiciele, np. złotnik Wincenty Sachse [1468-1502]²⁶⁰¹, zm. p. 1517²⁶⁰². Za przynależnością Zygmunta do „linii” wrocławskiej świadczy posiadanie przez niego praw patronatu nad trzema ołtarzami we wrocławskich kościołach św. Elżbiety, św. Barbary i św. Marii Magdaleny²⁶⁰³.

Por. także Andrzej Saxo (†) i Wawrzyniec Sachse (†).

- d.** W 1425 r. immatrykulowany w Lipsku, najprawdopodobniej nie ukończył studiów.

- e.** [B.d.] sędzia kapituły legnickiej²⁶⁰⁴.

- g.** [1442] wikariusz we Wrocławiu.

[4 V 1447 - 8 II 1471] kanonik legnicki²⁶⁰⁵.

²⁵⁹⁸ APL, DmL, nr 687; ZUM WINKEL 1908, s. 45.

²⁵⁹⁹ RG VIII, nr 4320.

²⁶⁰⁰ PFEIFFER 1929, s. 113-115; PUSCH IV, s. 15-22.

²⁶⁰¹ APL, DmL, nr 569: 22 III 1480 (ławnik); APL, DmL, nr 590: 18 VI 1484, nr 592: 2 VI 1484 (ławnik); APL, AmL II, nr 140a; APL, AmL II, nr 1139, p. 10-11: 4 X 1485 (rajca); APL, AmL II, nr 371; APL, DmL, nr 603-604: 5 IX i 12 XII 1487 (ławnik); APL, AmL II, nr 372: 1488 (rajca); APL, DmL, nr 615: 17 XII 1490 (ławnik); APL, AmL II, nr 1202: 1491 (rajca); APL, DmL, nr 629-631: 21 VIII, 9 X i 18 XII 1493, nr 639: 29 I 1494 (ławnik); APL, DmL, nr 643-644: 2 XII 1496 i 27 I 1497 (ławnik); APL, DmL, nr 654: 4 I 1500 (rajca); DmL, nr 652-653: 2 IX i 23 X 1500 (ławnik); APL, AmL II, nr 1139, p. I 105-106: 18 VIII 1501 (ławnik); por. także HINTZE 1912, s. 136; JUJECZKA 2000, s. 43, poz. 312.

²⁶⁰² APL, DmL, nr 716-717: 30 IX 1517

²⁶⁰³ APWr, Rep. 63, nr 331: 4 V 1447 Wrocław, Mikołaj Sachse z Wrocławia przekazuje Zygmuntovi Sachse kanonikowi legnickiemu prawa patronatu nad ołtarzami św. Cezarii w kościele św. Marii Magdaleny i św. Kosmy i Damiana w kościele św. Barbary; AAWr, dok. chron. 10 VIII 1447 Legnica, Zygmunt Sachse kanonik legnicki prezentuje biskupowi wrocławskiemu Jerzego Nowaka na ołtarz św. Jana Ewangelisty w kościele św. Elżbiety we Wrocławiu.

²⁶⁰⁴ APWr, Dok. majątku Schaffgotschów, Fach XXVIII, nr 2 (= *RS/II*, nr 216; KD III, nr 911): b.d. (błędnie ustalona na podstawie inwentarza archiwalnego na rok 1350), Zygmunt Sachse, sędzia i kanonik legnicki przyznaje Andrzejowi Gossilowi czynsz na dobrach Jana zw. Hayn Tunckil.

²⁶⁰⁵ APWr, Rep. 63, nr 331: 4 V 1447 Wrocław; AAWr, dok. chron. 10 VIII 1447 Legnica; APL, DmL, nr 983 (= APL, AmL II, nr 1139, p. I 64-65): 6 X 1463 Wrocław; APWr, Rep. 132a (Dep. parafii w Lwówku Śląskim), nr 86: 4 IX 1465 Legnica; APL, DmL, nr 534: 16 X 1470 Wrocław;

561.**a. SIMON EDLNICK****g.** [19 VII 1494] prepozyt klasztoru Bożego Ciała (benedyktynek) w Legnicy²⁶⁰⁶.**562.****a. SIMON LUCKAW****g.** [14 VII 1434] wikariusz przy kolegiacie legnickiej²⁶⁰⁷.**563.****a. SIMON DE WIRBIN****c.** Śląska rodzina rycerska pisząca się z Wierzbnej k. Świdnicy²⁶⁰⁸.**g.** [27 X 1399 - 14 VII 1434] wikariusz i altarysta ołtarza św. Andrzeja w kolegiacie legnickiej²⁶⁰⁹. Beneficjum otrzymał na mocy prowizji apostolskiej z 22 VI 1398, dającej mu jednocześnie dyspensę od braku święceń kapłańskich (ich posiadanie było niezbędne do objęcia tej altarii) i od kumulacji beneficjów (posiadał ołtarz św. Filipa i Jakuba w kolegiacie Św. Krzyża we Wrocławiu)²⁶¹⁰. W 1403 był szafarzem (prokuratorem) wikariuszy²⁶¹¹.**564.****a. STANISLAUS CZAMBORII****c.** Śląska rodzina rycerska, zob. Haulus Czamborii (†) i Brynnenberg Czambor (†).**g.** [3 VI 1363] kanonik legnicki²⁶¹².**565.****a. STANISLAUS NEUMANN****b.** Zmarł 24 VIII 1497, pochowany w kościele św. Piotra w Legnicy²⁶¹³.**g.** Do 1497 pleban w Koskowicach k. Legnicy²⁶¹⁴, niewątpliwie z prezentacji legnickich kartuzów²⁶¹⁵.

Do 1497 altarysta w kościele św. Piotra w Legnicy.

APL, AmL II, nr 1139, p. I 30-31: 8 II 1471 Legnica, Zygmunt Sachse obecny na posiedzeniu kapituły, wymieniony jako pierwszy wśród kanoników.

²⁶⁰⁶ APW_r, Rep. 93, nr 184: 8 VIII 1494 Wrocław; WISZEWSKI 2003, s. 369.

²⁶⁰⁷ APW_r, Rep. 96, nr 9: 14 VII 1434 Legnica.

²⁶⁰⁸ O rodzinie Wierzbnych do końca XIV w. zob. opracowanie TARNAS-TOMCZYK 1993, gdzie brak jednak wzmianki o Szymonie.

²⁶⁰⁹ AAW_r, dok. chron. 27 X 1399 (= JUNGNITZ 1899, s. 398); APW_r, Rep. 96, nr 9: 14 VII 1434 Legnica.

²⁶¹⁰ MVB V/2, nr 1318 (= RG II, kol. 1050): 22 VI 1398 Rzym.

²⁶¹¹ UBSL, nr 399: 2 VII 1403 Legnica

²⁶¹² APW_r, Rep. 96, nr 1 (= UBSL, nr 236).

²⁶¹³ APL, AmL II, nr 4, p. 341v (628): *Anno Domini M CCCC X(C)VII Die S[anc]ti Bartholomaei Apost. obiit discretus Vir Stanislaus Neumann altaria hujus Ecclesiae. Orate Deum pro Eo.*

²⁶¹⁴ APW_r, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 230 (= SCHOLZ 1869, s. 349): 18 XII 1497.

²⁶¹⁵ JUJECZKA 2003, s. 106.

566.

- a. **STANISLAUS F. JOANNIS PISCATORIS DE NISSA**
 c. Nysa.
 d. Immatrykulowany w 1463 r. w Lipsku²⁶¹⁶, najprawdopodobniej nie ukończył studiów.
 e. [15 XII 1459 - 30 IV 1469] notariusz publiczny cesarskiej powagi, czynny w Legnicy²⁶¹⁷.
 [B.d.] notariusz kapituły legnickiej²⁶¹⁸.
 f. Presbiter Wratislaviensis dioecesis.

567.

- a. **STEPHANUS (VON KORNITZ)**
 b. Jako zmarły wspomniany w wystawionym ok. 1299-1303 dokumencie fundacyjnym raciborskich dominikanek. Książę Przemko przyznał wówczas mniszkom plac należący niegdyś do „*felicis memorie domini Stephani quondam archydiaconi Opoliensis*”²⁶¹⁹.
 c. Rodzina rycerska pisząca się z Kamicy k. Środy, wraz z nim występują w 1288 r. jego bracia, rycerze Jaško [1274-1297] i Przybysław [1284-1289]²⁶²⁰.
 g. [19 IV 1285 - 27 IV 1285] archidiakon legnicki, delegowany przez biskupa Tomasza II do księcia Henryka IV z żądaniem zwrotu bezprawnie zajętego zamku w Otmuchowie i zniesienia oblężenia zamku Edelstein²⁶²¹. Wobec niepowodzenia misji ogłosił (już jako archidiakon opolski) ekskomunikę księcia. [Ok. 22 IX 1286 - 1288] archidiakon opolski²⁶²².

568.

- a. **STEPHANUS PREWSSE**
 b. Zmarł przed 26 III 1463 r., kiedy to Andrzej Ruperti z Nysy otrzymał prowizję apostołską na wakującą po jego śmierci kanonię opolską²⁶²³.

²⁶¹⁶ CDSR II/16, s. 239; GOTTSCHALK 1934, s. 63.

²⁶¹⁷ APL, DmL, nr 489: 15 XII 1459 Legnica; APL, AmL II, nr 1139, p. I 37-40: 9 III 1462 b.m. (Legnica); APL, DmL, nr 506: 21 VIII 1465 Legnica; APL, DmL, nr 511: 13 II 1466 Legnica; AAWr, II b 3, p. 201r: 30 VII 1466 b.m. (Legnica); APL, DmL, nr 526: 30 IV 1469 Legnica; por. LUSCHEK 1940, s. 232.

²⁶¹⁸ APWr, Dok. majątku Schaffgotschów, Fach XXVIII, nr 2 (= *RSI* II, nr 216; KD III, nr 911): b.d. (błędnie ustalona na podstawie inwentarza archiwalnego na rok 1350), Zygmunt Sachse (†), sędzia i kanonik legnicki przyznaje Andrzejowi Gossilowi (†) czynsz na dobrach Jana zw. Hayn Tunckil.

²⁶¹⁹ PANZRAM 1937, s. 103.

²⁶²⁰ APWr, Rep. 71, nr 11 (= *SR*, nr 2091; *Sub* V, nr 403): 13 XI 1288 Racibórz; por. SCHMILEWSKI 2001, s. 472.

²⁶²¹ *UGBB*, nr 153 (= *SR*, nr 1895; *Sub* V, nr 199): 19 IV 1285 Racibórz; *UGBB*, nr 152 (= *SR*, nr 1898; *Sub* V, nr 202): 22 IV 1285 Racibórz; *UGBB*, nr 163 (= *SR*, nr 1904; *Sub* V, nr 207): 25 IV 1285 Racibórz; *UGBB*, nr 154 (= *SR*, nr 1906; *Sub* V, nr 209): 27 IV 1285 Racibórz; PANZRAM 1937, s. 108; SCHMILEWSKI 2001, s. 472.

²⁶²² *UGBB*, nr 189 (= *SR*, nr 1974, 2007; *Sub* V, nr 287): ca 22 IX 1286 Racibórz; APWr, Rep. 71, nr 11 (= *SR*, nr 2091; *Sub* V, nr 403): 13 XI 1288 Racibórz; por. PANZRAM 1937, s. 103; SCHMILEWSKI 2001, s. 472.

- c. Przypuszczalnie blisko spokrewniony z legnickim mieszczaninem Andrzejem Prewsse [1417-1435, zm. p. 1445], wielokrotnego rajcą i ławnikiem²⁶²⁴. Dużo wcześniej [1387] złotnikiem w Legnicy był Hans Preusse²⁶²⁵. Nazwisko to występuje również we Wrocławiu, gdzie spotykamy Gabriela Preusse, rajcę i ławnika w latach 1402-1412²⁶²⁶.
- e. [3 X 1408] prokurator w konsystorzu wrocławskim²⁶²⁷.
- g. [9 III 1414] pleban w Udaninie²⁶²⁸.
 [16 X 1416 - 20 IX 1439] wikariusz przy katedrze wrocławskiej²⁶²⁹.
 [29 XI 1417 - p. 26 III 1463] kanonik opolski²⁶³⁰.
 [29 XI 1417 - 24 II 1422] altarysta ołtarza NMP w kościele NMP w Legnicy²⁶³¹.

Niezrealizowane prowizje:

(?) 1419 na altarię św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty w kaplicy św. Piotra we Wrocławiu²⁶³².

1422 na kanonię wrocławską (wakująca po śmierci Guntera de Prato ↑)²⁶³³.

W 1424 zrezygnował ze swoich praw na rzecz Henryka Stampe²⁶³⁴.

569.

- a. **STEPHANUS TAURINUS (TAVERINUS)**
- b. Zmarł 11 VI 1519 r. w Nagy-Szeben (Cibinium, Hermannstadt) na Węgrzech²⁶³⁵.
- c. Ołomuniec.
- d. Studia rozpoczął zapewne w Krakowie, gdzie w 1500 r. *Stephanus de Olomuncz* zdobył bakalaureat²⁶³⁶. W 1506 r., już jako magister wpisał się do matrykuły wiedeńskiej. Być może tam uzyskał tytuł doktora *utriusque iuris*, z którym w późniejszym czasie występował²⁶³⁷.

²⁶²³ RG VIII, nr 184.

²⁶²⁴ *UBSL*, nr 497, 501, 504, 521, 594, 595, s. 490-491; *JUJEZKA* 2000, s. 19, 21; *AAWr*, dok. parafii w Jeleniej Górze, nr 7: 28 VI 1445 Legnica (sprawa 26 grzywien czynszu ze spadku po Andrzejku Prewsse).

²⁶²⁵ *HINTZE* 1912, s. 135.

²⁶²⁶ *CDS* 10, s. 115.

²⁶²⁷ *APWr*, Rep. 67, nr 794.

²⁶²⁸ *MVB* VI/2, nr 924.

²⁶²⁹ *DOLA* 1983, s. 381; *MVB* VII, nr 47, 465, 906; *APWr*, Rep. 1b, nr 4b: 20 IX 1439 Wrocław.

²⁶³⁰ *MVB* VII, nr 47: 29 XI 1417 (nowa prowizja), nr 465: 21 VII 1419, nr 906: 24 II 1422 (= *RG* IV/3, kol. 3417-3418); *VELDTRUP* 1995, s. 165.

²⁶³¹ *MVB* VII, nr 47: 29 XI 1417, nr 465: 21 VII 1419, nr 906: 24 II 1422 (= *RG* IV/3, kol. 3417-3418).

²⁶³² *MVB* VII, nr 465: 21 VII 1419.

²⁶³³ *MVB* VII, nr 906: 24 II 1422 (prowizja), nr 1017: 23 I 1423 (obligacja annatowa).

²⁶³⁴ *MVB* VII, nr 1168.

²⁶³⁵ *ZIMMERMANN* 1938, s. 536

²⁶³⁶ *MUK* I, s. 537: [1497] *Stephanus Martini de Olomuncz*, ew. s. 543: [1498] *Stephanus Nicolai de Nova Civitate Olomuczensis*. Obaj oni zostali bakałarzami w 1500 r., por. *KPUK*, s. 99-100.

²⁶³⁷ *ZIMMERMANN* 1938, s. 535.

- e. [1516] *familiaris* na dworze kardynała-legata Hipolita d'Este, administratora archidiecezji Esztergom (Gömör). Za jego wstawiennictwem uzyskał prowizję apostolską na kanonikat wrocławski²⁶³⁸.
- g. Od [przed 1515] kanonik legnicki, z prowizji biskupiej. Po jego śmierci beneficjum objął Kacper Ursinus Velius²⁶³⁹.
Od [przed 1515] kanonik w Brnie (Czechy).
Od 5 VI 1518 kanonik wrocławski. Z prowizji apostolskiej objął beneficjum wakujące po śmierci Wincentego Kindelmann (↓). Wcześniej mimo poparcia papieskiego i kardynała-legata dwukrotnie odmówiono mu wstępu do kapituły²⁶⁴⁰.
[1519] kanonik, archidiakon i wikariusz (biskupi?) w Alba Iulia (Karlburg, Oroszvár)²⁶⁴¹.

570.**a. SYDILMANNUS**

- g. [29 XI 1352] wikariusz przy kolegiacie legnickiej²⁶⁴².

571.**a. T.**

- g. [Przed 1188 - 1218] *rector capelle sancti Sepulchri de Legniz*, w 1218 r. na prośbę księcia Henryka Brodatego otrzymał od papieża Honoriusza III potwierdzenie posiadania beneficjum, które zajmuje już od ponad trzydziestu lat, a przed nim posiadał je jego ojciec *in sacerdotii ordine constitutus*²⁶⁴³.

572.**a. THEODORICUS VON KREUZBURG (DIETRICH VON CRUCZEBURG)**

- c. Weimar, rodzina mieszczańska.
- d. Studiował od 1385 r. w Pradze, tu też uzyskał bakalaureat (1389) i magisterium *artium* (1390). Kontynuował studia w Erfurcie (od 1392) a po wielu latach także w Lipsku (1420), ale nie uzyskał już wyższych stopni²⁶⁴⁴. Przedstawiając się 23 XI 1417 nowemu papieżowi Marcinowi V w suplice o kanonię wrocławską píše o sobie: *magister in artibus in iure canonico peritus*²⁶⁴⁵.
- e. [8 VIII 1407] sekretarz langrafa Fryderyka z Miśni, za którego wstawiennictwem król Ruprecht prosił papieża o kanonikat w kościele Św. Krzyża w Nordhausen i w Neuenburgu dla Teodoryka²⁶⁴⁶.

²⁶³⁸ Ibidem.

²⁶³⁹ Ibidem, s. 536; APL, AmL II, nr 1103, p. 28v: *Anno 1519. Die 29. Junij Reverendissimus Dominus Episcopus providit Honorabili D. Doctori Casparo Vising [sic !] hujus Dioecesis Clerico de Canonicatu et Praebenda in Ecclesia Collegiata S. Sepulchri Dominici in Lignitz vacantem per mortem olim D. Stephani Taverini ultimi, etc quorum collatio, etc.*

²⁶⁴⁰ Ibidem.

²⁶⁴¹ Ibidem, s. 536.

²⁶⁴² APL, DmL, nr 83 (= *UBSL*, nr 186-187; *RŚI* II, nr 774).

²⁶⁴³ MPV III, nr 8 (= *SUB* I, nr 177; BP I, nr 145): 10 V 1218 Rzym.

²⁶⁴⁴ CDS 25, s. 171; CDSR II/16, s. 64; KUCHENDORF 1937, s. 101; SCHINDLER 1938, s. 262; DOLA 1983, s. 364; WÓLKIEWICZ 2004, s. 291.

²⁶⁴⁵ MVB VII, nr 16: 23 XI 1417.

²⁶⁴⁶ KUCHENDORF 1937, s. 101.

[15 I 1414 - 1 VIII 1414] protonotariusz²⁶⁴⁷ i [1415-1417] kanclerz²⁶⁴⁸ w służbie biskupa wrocławskiego Waclawa. W jego imieniu udał się na sobór do Konstancji, w którym według własnej relacji uczestniczył od początku²⁶⁴⁹, a na pewno potwierdzony jest na sesji generalnej 4 II 1416 r.²⁶⁵⁰

f. 1423 presbiter Maguntinensis dioecesis²⁶⁵¹.

g. Od [1410] kanonik miśnieński²⁶⁵². W 1415 r. raz nazwany dziekanem katedry miśnieńskiej²⁶⁵³.

[1413 - 20 IX 1430] kanonik katedralny we Wrocławiu²⁶⁵⁴. [7 III 1421 - 15 XI 1428] oficjal²⁶⁵⁵. [1415-1417,] wikariusz *in spiritualibus*²⁶⁵⁶. [1417, 1421-23, 1430] administrator *in spiritualibus* diecezji wrocławskiej²⁶⁵⁷. [22 I 1429 - 29 III 1432] scholastyk katedralny²⁶⁵⁸, z prowizji apostolskiej (1428, potwierdzenie 1431)²⁶⁵⁹.

[7 III 1415] kanonik legnicki²⁶⁶⁰. Później z prowizji biskupiej (*auctoritate ordinaria*) objął wakujący po śmierci Wawrzyńca Sachse (†) archidiacon legnicki. Było to na pewno przed 23 XII 1417, kiedy to prosił papieża o tzw. „nową prowizję”²⁶⁶¹. Zrezygnować musiał najpóźniej w początkach 1419 r. (w czerwcu archidiaconem był już Józef Rinkenber z Trzebnicy †). Nie wymieniał też w kolejnych suplikach wśród swych beneficjów żadnego legnickiego (od V 1420).

²⁶⁴⁷ APWr, Rep. 72, nr 2: 15 I 1414; APO, DmNamysłowa, nr 78: 11 IV 1414 Wrocław; APWr, Rep. 102, nr 431: 9 VI 1414 Wrocław; APWr, Rep. 72, nr 2: 15 VI 1414 Wrocław; APWr, Rep. 91, nr 412: 19 VI 1414 Wrocław; APWr, Rep. 102, nr 434: 10 VII 1414 Otmuchów; APWr, Rep. 107, nr 93: 16 VII 1414; APO, ZK 44, s. 253: 1 VIII 1414 (cyt. za WÓLKIEWICZ 2004, s. 292).

²⁶⁴⁸ MVB VI/2, nr 1063: 7 III 1415; MVB VII, nr 16: 23 XI 1417; MVB VII, nr 45: 29 XI 1417.

²⁶⁴⁹ MVB VII, nr 16.

²⁶⁵⁰ MARSCHALL 1975, s. 45-46, 56.

²⁶⁵¹ MVB VII, nr 1027.

²⁶⁵² MVB VII, nr 16: 23 XI 1417, nr 207: 11 II 1418, nr 603: 8 V 1420, nr 775: 7 VI 1421, nr 812: 1 X 1421, nr 1027: 8 III 1423, nr 1069: 17 V 1423, nr 2004: 25 XI 1428; por. RG IV, kol. 2372, 3221, 3472; SYGUSCH 1975, s. 25; CDS 25, s. 172.

²⁶⁵³ MVB VI/2, nr 1063: 7 III 1415

²⁶⁵⁴ MVB VII, nr 16: 23 XI 1417 (nowa prowizja), nr 135: 23 XII 1417, nr 1027: 8 III 1423, nr 2004: 25 XI 1428, nr 2218: 25 XI 1430; por. RG IV, kol. 3472; KUCHENDORF 1937, s. 101-102; SCHINDLER 1938, s. 262-263; DOLA 1983, s. 364.

²⁶⁵⁵ APWr, Rep. 66, nr 427: 7 III 1421 Wrocław; APWr, Rep. 66, nr 428: 21 IV 1421 Wrocław; APWr, Rep. 4, nr 52b: 28 IV 1421 Wrocław; APWr, Rep. 58, nr 235: 3 II 1423 Wrocław; APWr, DmWr, nr 1536: 29 IV 1423; AAWr, dok. kolegiaty w Głogowie, nr 107-108: 22 I 1424 Wrocław; APWr, DmWr, nr 1594: 23 IX 1424; APWr, Rep. 55, nr 103: 5 I 1425 Wrocław; APWr, Rep. 116, nr 254: 15 I 1425 Wrocław; APWr, Rep. 58, nr 248: 28 I 1426 Wrocław; APWr, Rep. 3, nr 960: 13 XI 1426 Wrocław; APWr, Rep. 66, nr 455: 14 I 1427 Wrocław; APWr, Rep. 66, nr 471: 15 XI 1428 Wrocław.

²⁶⁵⁶ MVB VI/2, nr 1063: 7 III 1415; MVB VII, nr 16: 23 XI 1417.

²⁶⁵⁷ MVB VII, nr 16: 23 XI 1417; MVB VII, nr 45: 29 XI 1417; APWr, Rep. 67, nr 988: 7 III 1422 Wrocław; CP X, s. 44: 14-15 I 1423; KUCHENDORF 1937, s. 101-102.

²⁶⁵⁸ MVB VII, nr 2218 (= RG IV, kol. 3472): 25 XI 1430 (Theoderico, scholastico et canonico Vratislaviensis, altare portatile conceditur); KUCHENDORF 1937, s. 101-102.

²⁶⁵⁹ MVB VII, nr 2004 (= RG IV, kol. 3472): 25 XI 1428.

²⁶⁶⁰ MVB VI/2, nr 1063: 7 III 1415.

²⁶⁶¹ MVB VII, nr 134 (= RG IV, kol. 3471).

- [7 III 1415] kanonik otmuchowski²⁶⁶².
 [7 III 1415] kanonik brzeski²⁶⁶³. [23 XI 1417] kustosz brzeski, miał zrezygnować z tego beneficjum przy objęciu archidiaconatu legnickiego²⁶⁶⁴.
 [7 III 1415] altarysta ołtarza Bożego Ciała w kościele parafialnym w Freiberger (diecezja miśnieńska)²⁶⁶⁵.
 [7 III 1415] pleban kościoła w Grossenmonra w diecezji mogunckiej²⁶⁶⁶.
 [23 XI 1417 - 8 V 1420] *vicarius perpetuus* w żeńskim klasztorze św. Marii Magdaleny w Mühlhausen²⁶⁶⁷.
 [23 XI 1417 - 8 V 1420] rektor kaplicy św. Marii Magdaleny w Erfurcie²⁶⁶⁸.
 Od [6 V 1420] kanonik w kapitule Św. Krzyża we Wrocławiu²⁶⁶⁹, z prowizji apostolskiej (1423)²⁶⁷⁰.
 [1421 - 7 V 1437] prepozyt kapituły kolegiackiej św. Piotra w Budziszynie²⁶⁷¹. W 1423 r. otrzymał dyspensę papieską od kumulowania wraz z prepozyturą jednego lub dwóch beneficjów *cum cura animarum*²⁶⁷². Najprawdopodobniej rezydował w Budziszynie po 1430 r.

573.

a. THEODORICUS VON PANNWITZ

- c. Rodzina rycerska pochodzenia łuzycyjskiego, obecna na Śląsku od 2 połowy XIII w. W XIV w. podzielona na dwie linie – wrocławsko-świdnicką i głogowsko-kłodzką, z której wywodzili się Teodoryk, Wolfram (↓) i Jan (↑)²⁶⁷³.
 d. W 1305 r. studiował na uniwersytecie w Padwie²⁶⁷⁴. Nie zdobył tam jednak żadnego tytułu naukowego. Z jego księgozbioru zachował się komentarz do psalmów (we wrocławskiej Bibliotece Kapitulnej)²⁶⁷⁵.
 e. [15 II 1319] hofmistrz biskupa wrocławskiego Henryka²⁶⁷⁶.

²⁶⁶² MVB VI/2, nr 1063: 7 III 1415; WÓLKIEWICZ 2004, s. 291-292.

²⁶⁶³ MVB VI/2, nr 1063: 7 III 1415.

²⁶⁶⁴ MVB VII, nr 16: 23 XI 1417, nr 135: 23 XII 1417.

²⁶⁶⁵ MVB VI/2, nr 1063: 7 III 1415.

²⁶⁶⁶ MVB VI/2, nr 1063: 7 III 1415.

²⁶⁶⁷ MVB VII, nr 16: 23 XI 1417, nr 135: 23 XII 1417, nr 603: 8 V 1420; por. RG IV, kol. 3472.

²⁶⁶⁸ MVB VII, nr 16: 23 XI 1417, nr 135: 23 XII 1417, nr 603: 8 V 1420; por. RG IV, kol. 3472.

²⁶⁶⁹ APWr, Rep. 64, nr 25: 6 V 1420; MVB VII, nr 603: 8 V 1420, nr 775: 7 VI 1421; por. RG IV, kol. 3472; KUCHENDORF 1937, s. 101-102.

²⁶⁷⁰ MVB VII, nr 1027 (= RG IV, kol. 3472): 8 III 1423.

²⁶⁷¹ MVB VII, nr 3: 31 XI 1417 (Marcin V zatwierdza prowizję Jana XXIII z VI 1412), nr 45: 29 XI 1417 (suplika), nr 362: 7 XI 1418 (prowizja w obliczu sporu z Janem de Slinicz), nr 603: 8 V 1420 (kolejna prowizja), nr 775: 7 VI 1421, nr 787: 30 VII 1421 (mandat instalacyjny), nr 789: 4 VIII 1421 (obligacja annatowa), nr 1027: 8 III 1423, nr 1069: 17 V 1423, nr 2004: 25 XI 1428; post mortem (!): MVB VII, nr 2176: 19 VI 1431; por. także RG IV, kol. 1990, 3221, 3471-3472; CDS 25, s. 172; KUCHENDORF 1937, s. 102.

²⁶⁷² MVB VII, nr 1096 (= RG IV, kol. 3472): 30 VII 1423.

²⁶⁷³ JUREK 1990 passim; IDEM 1998, s. 263-264, 343-344.

²⁶⁷⁴ PFOTENHAUER 1894, s. 438; KNOD 1899, s. 396, nr 2706; SCHÖNBORN 1933, s. 175; GOTTSCHALK 1934, s. 37; KOZŁOWSKA-BUDKOWA 1976, s. 285; KOZŁOWSKA-BUDKOWA / ZAWODZIŃSKA 1988, s. 40.

²⁶⁷⁵ SAMULSKI (mps), s. 433.

²⁶⁷⁶ SR, nr 3887.

- g. [16 IV 1315 - 21 I 1318] kanonik opolski²⁶⁷⁷.
 [4 X 1315 - 14 IX 1423] kanonik głogowski²⁶⁷⁸.
 [15 I 1317 - 29 IV 1317] pleban kościoła NMP w Legnicy. Rezydował przy biskupie w Nysie i Wrocławiu²⁶⁷⁹.
 [12 IV 1318 - 23 XI 1345] kanonik katedralny wrocławski²⁶⁸⁰.

574.

- a. **THEODORICUS PREDIL**
- b. Być może tożsamy z kanonikiem legnickim Teodorykiem, wpisanym do nekrologu cystersów z Lubiąża pod dniem 9 XI²⁶⁸¹.
- c. Rodzina rycerska z Turynгии, od końca XIII w. na Śląsku, w księstwach oleśnickim, świdnickim i legnickim. Teodoryk pochodził z tej ostatniej linii, osiadłej w Rosochatej k. Legnicy²⁶⁸² (w 1404 r. sam występuje jako dziedzic tej wioski)²⁶⁸³.
- f. Prezbiter.
- g. [31 X 1399 - 1 III 1434] kanonik legnicki²⁶⁸⁴. W marcu 1425 na jego kanonikat wystawiona została prowizja apostolska dla Mikołaja Patzoldi ze względu na fakt, że Teodoryk *excommunicationis sententia innodatus et excommunicatus, per annum et ultra in sententia huiusmodi insorduit non curans ad ecclesie gremium redire, et sic ligatus missas et alia divina in contemptum clavium celebravit*²⁶⁸⁵. Powód owej ekskomuniki pozostaje nieznanym, wiadomo jednak, że prowizja pozostała nieskuteczna i Predil pozostał kanonikiem legnickim.
 Do 1414 altarysta ołtarza Ducha Św. w kaplicy św. Stanisława na przedmieściu wrocławskim w Legnicy, zrezygnował²⁶⁸⁶.

575.

- a. **THEODORICUS (DE) RECHINBERG**
- b. Być może tożsamy z kanonikiem legnickim Teodorykiem, wpisanym do nekrologu cystersów z Lubiąża pod dniem 9 XI²⁶⁸⁷.

²⁶⁷⁷ VELDTRUP 1995, s. 167.

²⁶⁷⁸ GERLIC 1993, s. 294-295.

²⁶⁷⁹ AAWr, dok. parafii w Otmuchowie, nr 2 (SR, nr 3652): 15 I 1317 Nysa; APWr, Rep. 121, nr 14 (= SR, nr 3663): 11 II 1317 Wrocław; APWr, DmWr, nr 131 (= SR, nr 3682): 29 IV 1317 Wrocław.

²⁶⁸⁰ SCHINDLER 1938, s. 309; SAMULSKI (mps), s. 433-434.

²⁶⁸¹ BUWr, IV F 214, p. 79v: *Item o. dns Theodericus canonicus Legnicensis*.

²⁶⁸² JUREK 1998, s. 267, 345.

²⁶⁸³ APWr, Rep. 67, nr 764.

²⁶⁸⁴ AAWr, dok. chron 31 X 1399 (= JUNGnitz 1899, s. 397); APWr, Rep. 67, nr 764: 6 VIII 1404 Rosochata; APL, AmL II, nr 1139, p. IV 1-2 (= UBSL, nr 411); 7 II 1405 Legnica; APL, DmL, nr 252 (= UBSL, nr 474); 3 X 1414 Legnica; APWr, Rep. 66, nr 413a (= UBSL, nr 496); 3 III 1417 Legnica; APL, AmL II, nr 491, p. 74rv: 30 V 1418 Legnica; AAWr, dok. GG.63: 1 III 1434 Wrocław, Sentencja wyroku wydanego przez oficjała Mikołaja Goltberga w sprawie skargi altarysty katedralnego Kacpra Lehenera przeciw Teodorykowi Preddilowi, kanonikowi legnickiemu, wzbraniającemu się płacić czynsz ze wsi Dąbrowa.

²⁶⁸⁵ MVB VII, nr 1330.

²⁶⁸⁶ APL, DmL, nr 252 (= UBSL, nr 474).

- c. Rodzina rycerska rodem z Pleißenlandu, na Śląsku od końca XIII w. Spokrewnieni z Haugwitzami i Pannwitzami. Theodoryk był zapewne synem jednego z braci Rechenbergów często występujących u boku księcia Ludwika I brzeskiego i lubińskiego – Henryka [1352-1379] lub Dytryka [1359-1388]. Synem tego ostatniego był także Gunter (zm. 1403), pleban w Chojnowie [1373] i dziekan brzeski²⁶⁸⁸. Zob. także Jan v. Rechenberg (†).
- g. [27 X 1399] pleban w Pałnowie k. Chojnowa²⁶⁸⁹.
 [31 X 1399 - 7 II 1405] kanonik legnicki²⁶⁹⁰.
 [28 X 1400] rektor kaplicy św. Benedykta i Jadwigi na zamku legnickim, zrezygnował, ale na mocy wyroku dziekana legnickiego Piotra Adolphi (†) patron kaplicy – klasztor św. Wincentego na Ołbinie zobowiązany był płacić mu 3 grzywny rocznie²⁶⁹¹.

576.

a. **THEODORICUS SOMMERFELD**

- b. Zmarł przed 18 X 1399 r., kiedy to prowinję apostolską na wakujący po jego śmierci kanonikat legnicki otrzymał Gunther de Prato (†)²⁶⁹². Być może tożsamy z kanonikiem legnickim Teodorykiem, wpisanym do nekrologu cystersów z Lubiąża pod dniem 9 XI²⁶⁹³.
- c. Rodzina rycerska obcego, choć nie do końca jasnego pochodzenia (saskie lub lużyckie). Na Śląsku od końca XIII w., wraz z Gotfrydem [1290], którego synami byli Jan [1326-1338], mieszczanin wrocławski i właściciel Brzozy pod Środą oraz Lutold [1337-1349] z Mokrej i Opalina. Theodoryk był zapewne wnukiem jednego z nich²⁶⁹⁴.

²⁶⁸⁷ BUWr, IV F 214, p. 79v: *Item o. dns Theodericus canonicus Legnicensis*.

²⁶⁸⁸ JUREK 1998, s. 272, 347.

²⁶⁸⁹ AAWr, dok. chron. 27 X 1399 Legnica (= JUNG NITZ 1899, s. 398)

²⁶⁹⁰ AAWr, dok. chron. 31 X 1399 Legnica (= JUNG NITZ 1899, s. 397); APWr, Rep. 67, nr 733: 17 XII 1401; APWr, Rep. 96, nr 5 (= *UBSL*, nr 393): 14 IV 1402 Legnica; APWr, Rep. 67, nr 746: 26 XII 1402; APL, AmL II, nr 1139, p. IV 1 (= *UBSL*, nr 411): 7 II 1405 Legnica.

²⁶⁹¹ APWr, Rep. 67, nr 715: 28 X 1400 *in monasterio*, opat Jan upoważnia subpriora Thammo Pezera do przyjęcia w obecności biskupa rezygnacji Teodoryka von Richinberg z kaplicy św. Benedykta i Jadwigi *in castro Legnicensi* i do prezentacji brata Filipa ze Środy Śląskiej *ad capellam eandem*; Ibidem, nr 733: 17 XII 1401, Jan opat od św. Wincentego prezentuje biskupowi Wacławowi brata Mikołaja de Ganc, profesa wrocławskiego na kaplicę na zamku legnickim po rezygnacji Teodoryka von Rechinberg; Ibidem, nr 746: 26 XII 1402, *in habitaculo illustris principis domini Ruperti ducis Silesiae et domini Legn., Petrus Adolphi, decanus ecclesiae colegiatae Legn. deffinivit et pronunciat quod abbas et conventus monasterii S. Vincentii extra muros Wrat. singulis annis debent dare 3 marcas grossorum Theodorico de Rechinberg, canonico ecclesiae Legn. et olim altariae capellae S. Benedicti et Hedwigis in castro Legn. ad vitae ipsius tempora.*

²⁶⁹² MVB V/2, nr 1503 (= RG II, kol. 384).

²⁶⁹³ BUWr, IV F 214, p. 79v: *Item o. dns Theodericus canonicus Legnicensis*.

²⁶⁹⁴ JUREK 1998, s. 288.

- g. [20 IV 1388 - p. 18 X 1399] kanonik legnicki i pleban w Pielgrzymce (kościół złączony z jego prebendą)²⁶⁹⁵.

577.

a. **THEOPHILUS ARMKNECHT DE OPOL**

- b. Zmarł przed 24 XII 1411 r., kiedy to prowizję apostolską na wakujący po jego śmierci archidiaconat legnicki otrzymał ks. oleśnicki Konrad²⁶⁹⁶. Do kwietnia następnego roku podobne prowizje uzyskali także kapelan papieski mgr Jan Abeczier oraz Wawrzyniec Sachse (†), który ostatecznie wygrał spór w Rzymie i objął beneficjum²⁶⁹⁷.
- c. Opole, syn Piotra Armknecht (zm. p. 1398)²⁶⁹⁸, zapewne identycznego z ławnikiem opolskim Piotrem Dunknecht [1371]²⁶⁹⁹.
- d. Immatrykulowany w 1385 r. w Pradze²⁷⁰⁰, tam też zapewne zdobył magisterium *artium*.
- e. [19 XI 1406 - 28 XI 1407] *iudex causarum ecclesiasticarum* w archidiaconacie legnickim²⁷⁰¹.
[7 V 1408 - 16 XII 1409] protonotariusz biskupa wrocławskiego Wacława²⁷⁰².
- f. 1398 clericus Wratislaviensis diocesis, uzyskał od papieża Bonifacego IX prawo dowolnego wybrania sobie spowiednika²⁷⁰³. W 1405 r. (był wówczas subdiaconem) tłumaczył się w Kurii Rzymskiej z rzekomo zawartego niegdyś małżeństwa z Barbarą Witzedorfinne, obecnie żoną Jana Pellificis ze Świdnicy, która zamierzała uniemożliwić mu przyjęcie wyższych święceń, ostatecznie biskup wrocławski otrzymał polecenie uznania święceń i beneficjów Teofila²⁷⁰⁴.
- g. [27 X 1399] wicearchidiacon i altarysta legnicki²⁷⁰⁵.
[14 IV 1402 - 29 VIII 1410] kanonik legnicki²⁷⁰⁶.
[7 II 1405 - 18 VI 1408] kustosz legnicki²⁷⁰⁷.

²⁶⁹⁵ ENGELBERT 1964, nr 1354: 20 IV 1388 Otmuchów; AAWr, dok. X.42: 20 V 1388 Otmuchów; MVB V/2, nr 1503 (= RG II, kol. 384).

²⁶⁹⁶ MVB VI, nr 641 (= RG III, kol. 81-82).

²⁶⁹⁷ MVB VI, nr 699 (= RG III, kol. 260).

²⁶⁹⁸ MVB V/2, nr 1363.

²⁶⁹⁹ VELDTRUP 1995, s. 166.

²⁷⁰⁰ GOTTSCHALK 1934, s. 39.

²⁷⁰¹ APL, DmJawora, nr 18 (= CDS 35, s. 51, nr 67): 19 XI 1406 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 80: 28 XI 1407 Legnica.

²⁷⁰² APO, DmNamysłowa, nr 59: 7 V 1408 Wrocław; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Grodkowa), nr 40 (= BURDA 1916, s. 242-244): 13 V 1408 Grodków; APWr, Rep. 63, nr 234: 1 VI 1408 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 305: 22 II 1409 Otmuchów; APWr, Rep. 132a (Dep. parafii w Lwówku Śląskim), nr 34: 4 III 1409 Legnica; APWr, Rep. 67, nr 805: 4 V 1409 Wrocław; CDS 24, s. 170, nr 40: 16 XII 1409 Otmuchów.

²⁷⁰³ MVB V/2, nr 1363 (= RG II, kol. 1106).

²⁷⁰⁴ RG II, kol. 1315.

²⁷⁰⁵ AAWr, dok. chron. 27 X 1399 Legnica (= JUNGnitz 1899, s. 398).

²⁷⁰⁶ APWr, Rep. 96, nr 5 (= *UBSL*, nr 393): 14 IV 1402 Legnica; MVB VI, nr 435 (= RG III, kol. 28): 19 IV 1410; GRÜNHAAGEN 1863, s. 135.

²⁷⁰⁷ APL, AmL II, nr 1139, p. IV 1-2 (= *UBSL*, nr 411, 412): 7 II 1405 Legnica; APL, DmJawora, nr 18 (= CDS 35, s. 51, nr 67): 19 XI 1406 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 80: 28

Do 1410 pleban we Wiązowie.

Od [25 VI 1411] archidiakon legnicki²⁷⁰⁸ z prowizji apostolskiej po zamianie z kardynałem Odonem Colonną (tytułu św. Jerzego *ad Velum aureum*, późniejszym papieżem Marcinem V) na parafię w Wiązowie (Wansow). Pierwsza prowizja dla Teofila na archidiakonostwo wystawiona została 19 IV 1410²⁷⁰⁹, lecz straciła ona moc prawną wobec faktu, że jej wystawca (anty)papież Aleksander V zmarł 3 V tr. Jego następcą Jan XXIII już w dniu swojej koronacji (25 V) zatwierdził prowizję dla kard. Colony na parafię w Wiązowie²⁷¹⁰, ale Teofil na potwierdzenie swoich praw czekał do 9 XII, kiedy wystawiona została druga prowizja²⁷¹¹.

Od [22 II 1400] kanonik katedralny wrocławski²⁷¹².

[Do 1411] kanonik opolski²⁷¹³. Do 1405 r. miał też w tutejszej kolegiacie altarię Bożego Ciała i św. Michała Archanioła, zrezygnował z niej na rzecz Pawła Przedwogii z Konieczpola (†)²⁷¹⁴.

578.

a. **TICZCO**

g. [9 VII 1350] *clericus Legnicensis*, w imieniu szpitala św. Mikołaja kupuje czynsze od mieszczan legnickich²⁷¹⁵.

579.

a. **THILO**

e. [1350] *pisarz legnicki*²⁷¹⁶.

g. [6 XI 1362] kaznodzieja w kościele św. Piotra w Legnicy²⁷¹⁷.

580.

a. **THYLMAN**

g. [26 VI 1303] wicearchidiakon legnicki świadczy na testamencie archidiakona Henryka ze Ścinawy²⁷¹⁸. W tym samym dokumencie wymieniony także Tyl-

XI 1407 Legnica; APO, DmNamysłowa, nr 59: 7 V 1408 Wrocław; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Grodkowa), nr 40 (= BURDA 1916, s. 242-244): 13 V 1408 Grodków; APWr, Rep. 63, nr 234: 1 VI 1408 Otmuchów; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Góry), nr 24: 18 VI 1408 Wrocław.

²⁷⁰⁸ APWr, Rep. 93, nr 86 (= *UBSL*, nr 452): 25 VI 1411 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 355: 25 X 1411 Otmuchów.

²⁷⁰⁹ MVB VI, nr 435 (= RG III, kol. 28).

²⁷¹⁰ MVB VI, nr 446.

²⁷¹¹ MVB VI, nr 503 (= RG III, kol. 351).

²⁷¹² MVB VI, nr 435 (= RG III, kol. 28): 19 IV 1410; APWr, Rep. 103, nr 125: 29 V 1410 Otmuchów; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 82: 31 V 1410 Otmuchów; APL, DmL, nr 231 (= *UBSL*, nr 447): 9 VI 1410 Legnica; CDS 24, s. 170, nr 42: 10 XII 1410 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 352: 16 VII 1411 Otmuchów; APWr, Rep. 67, nr 833: 9 VIII 1411 Wrocław; SCHINDLER 1938, s. 307.

²⁷¹³ RG III, kol. 50: 19 XII 1413 prowizja dla Andrzeja Fulschussil na kanonikat opolski wakujący po śmierci Teofila z Opola; VELDTUP 1995, s. 166.

²⁷¹⁴ MVB VI, nr 102: 6 IV 1405.

²⁷¹⁵ APWr, Rep. 66, nr 162 (= *UBSL*, nr 170; *RŚI* II, nr 320).

²⁷¹⁶ *RŚI* II, nr 220.

²⁷¹⁷ APL, AmL II, nr 1139, p. III 19 (= *UBSL*, nr 235).

man *capelle Sancti Benedicti in Legnicz capellanus* (być może chodzi o tę samą osobę).

581.

a. THOMAS GEITHAN (GEYTHAN, GYTHAN)

- c. Legnicka rodzina mieszczańska. Jej pierwszym uchwytnym źródłowo członkiem był Jan de Gythan, rajca miejski w 1339 i 1342 r.²⁷¹⁹ Jego synami byli zapewne mgr Andrzej Gythan, [1365-1390] w 1365 prezentowany przez legnicką RM do rektoratu szkoły św. Piotra (nie objął funkcji wobec sprzeciwu scholastyka wrocławskiego i przegranego procesu)²⁷²⁰, Hentschil Gythan [1374-1386] rajca legnicki 1383, wójt 1377 i 1380, ławnik 1374 i 1386²⁷²¹, Jerzy (Jorge) Geythan [1370-1399] ławnik legnicki (1370, 1380, 1381, 1384, 1397-1399)²⁷²² i być może także Wawrzyniec [1384]²⁷²³. Tomasz był zapewne ich kuzynem, w aktach papieskich występuje jako syn nieznanego skądinąd Marcina²⁷²⁴. Jego siostrą była Barbara, w 1412 r. żona Lehenharda Swapa²⁷²⁵. Do następnego pokolenia należał Andrzej Geithan [1407-1432] ławnik 1407, 1410, 1416-1418, 1420, 1430 i 1432²⁷²⁶, najprawdopodobniej ojciec Jerzego, wikariusza kolegiaty legnickiej (†).
- e. [29 XI 1372 - 4 XI 1398] pisarz w służbie księcia legnickiego Ruprechta²⁷²⁷.

²⁷¹⁸ AAW, dok. Kolegium Wikariuszy, nr 5 (= SR, nr 2755); por. PANZRAM 1937, s. 112.

²⁷¹⁹ UBSL, nr 113, 126.

²⁷²⁰ SCHULTE 1902, s. 15; APL, AmL II, nr 352, p. 23r: 1384; APL, AmL II, nr 355, p. 30v: 1390.

²⁷²¹ UBSL, nr 295, 298, 305, 312, 322, 331; por. także JUJECZKA 2000, s. 31, nr 25 (wpis do nekrologu kościoła św. Piotra w Legnicy pod dniem 25 I)

²⁷²² UBSL, nr 268, 312, 316-318, 324-325, 369-370, 374, 380.

²⁷²³ APL, AmL II, nr 352, p. 22r.

²⁷²⁴ MVB V/2, nr 1504, 1826 (RG II, kol. 862).

²⁷²⁵ APL, AmL II, nr 491, p. 66v.

²⁷²⁶ UBSL, nr 425, 428-430, 433, 446, 483, 497, 501, 518, 524, 594-595, 607, 610.

²⁷²⁷ APL, DmL, nr 126 (= UBSL, nr 276): 29 XI 1372 Legnica; Ibidem, nr 127, 128 (= UBSL, nr 277, 278): 2 XII 1372 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 46 (= UBSL, nr 279): 4 XII 1372 Legnica; APL, DmL, nr 130 (= UBSL, nr 281): 14 I 1373 Legnica; UBSL, nr 282: 18 I 1373 Legnica; APL, DmL, nr 132-134 (= UBSL, nr 284-286): 6 II 1373 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 47 (= UBSL, nr 287): 22 II 1373 Legnica; Ibidem, nr 48 (= UBSL, nr 288): 4 IV 1373 Legnica; UBSL, nr 289: 20 VII 1373 Legnica; APL, DmL, nr 135, 136 (= UBSL, nr 290, 291): 28 IX 1373 Legnica; Ibidem, nr 137 (= UBSL, nr 292, 293): 15 XI 1373 Legnica; UBSL, nr 294: 13 XII 1373 Legnica; APL, DmL, nr 139 (= UBSL, nr 296): 1 III 1374 Legnica; UBSL, nr 306: 15 XII 1377 Legnica; APL, DmL, nr 146 (= UBSL, nr 308): 2 XII 1378 Legnica; UBSL, nr 309: 15 I 1379 Legnica; APL, DmL, nr 147 (= UBSL, nr 310): 27 III 1380 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 53: 15 VII 1380 Złotoryja; APL, DmL, nr 221 (= UBSL, nr 313): 4 XII 1380 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 59 (= UBSL, nr 314): 5 XII 1380 Legnica; APWr, Rep. 91, nr 364: 3 XI 1382 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 55: 5 XII 1383 Legnica; Ibidem, nr 56: 7 V 1384 Legnica; Ibidem, nr 57: 1385 Legnica; AAWr, dok. chron. 22 III 1385 Legnica (= UBSL, nr 327); APWr, Rep. 93, nr 64 (= UBSL, nr 332): 10 XI 1386 Legnica; APL, DmL, nr 159 (= UBSL, nr 333): 21 XI 1386 Legnica; UBSL, nr 334: 5 I 1387 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 67 (= UBSL, nr 335): 31 V 1387 b.m.; APL, DmL, nr 168 (= UBSL, nr 343): 18 XI 1388 b.m.; Ibidem, nr 283 (= UBSL, nr 344): 18 III 1389 Legnica; Ibidem, nr 170 (= UBSL, nr 345): 18 VIII 1389 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 65: 9 I 1390 Legnica; Ibidem, nr 66: 8 II 1390 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 39: 11 II 1390 b.m.; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 67: 22 VIII 1390 Legnica; Ibidem, nr 68: 11 I 1391 Legnica; UBSL, nr 346: 8

- [2 XII 1378] kapelan książęcy²⁷²⁸.
f. 1399 presbiter Wratislaviensis dioecesis²⁷²⁹.
g. [22 III 1385 - 27 X 1399] kanonik legnicki²⁷³⁰.
 [Przed 1398 - 29 IV 1412] pleban w Słupie k. Legnicy (zapewne z prezentacji lubiąskich cystersów)²⁷³¹.
 [13 VIII 1401] altarysta ołtarza Bożego Ciała w kościele św. Elżbiety we Wrocławiu²⁷³².
 [4 II 1406] altarysta ołtarza NMP, św. Andrzeja i Wszystkich Męczenników w kolegiacie legnickiej²⁷³³.

Niezrealizowana prowizja:

6 II 1406 na kościół w Urazie (Awras)²⁷³⁴.

582.

- a.* **THOMAS DE HEYDA (VON DER HEIDE?)**
c. Legnica, zapewne krewny kanoników Pawła (†), Melchiora (†) i Jana von der Heide (†).
d. Magister, physicus.
g. [28 II 1404] kanonik legnicki. Na skutek jego skargi ogłoszona została ekskomunika mieszczanina kaliskiego Mikołaja Strönchin, który podczas przy-
 musowego pobytu we Wrocławiu korzystał z lekarskiej opieki Tomasza, nie zapłacił i odmówił zapłaty w przyszłości należnego honorarium²⁷³⁵.

583.

- a.* **THOMAS POLONI**
g. [18 VI 1414] *clericus de Legnicz*, ustanowiony jednym z wykonawców testamentu dziekana legnickiego Piotra Adolphi²⁷³⁶.

VII 1391 Legnica; Ibidem, nr 347: 2 X 1391 Legnica; Ibidem, nr 348: 14 XI 1391 Legnica; APL, DmL, nr 171 (= *UBSL*, nr 350): 16 IV 1392 Legnica; Ibidem, nr 172 (= *UBSL*, nr 351): 21 VI 1392 Legnica; *UBSL*, nr 352: 24 IX 1392 Legnica; Ibidem, nr 356: 1 IX 1393 Legnica; APWr, Rep. 125, nr 287: 19 X 1393 Legnica; Chojnów, dokument w zbiorach Muzeum Regionalnego: 16 III 1395 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 50: 28 XII 1395 Legnica; *UBSL*, nr 364: 4 VIII 1396 Legnica; APL, DmL, nr 178 (= *UBSL*, nr 365): 14 VIII 1396 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 74 (= *UBSL*, nr 368): 21 XII 1396 Legnica; APL, AmL II, nr 1139, p. I 10: 29 III 1398 Legnica; *UBSL*, nr 377: 4 XI 1398 Legnica.

²⁷²⁸ APL, DmL, nr 146 (= *UBSL*, nr 308): 2 XII 1378 Legnica.

²⁷²⁹ MVB V/2, nr 1504.

²⁷³⁰ AAWr, dok. chron. 22 III 1385 Legnica (= *UBSL*, nr 327); APWr, Rep. 91, nr 370: 7 XII 1389 Legnica; AAWr, dok. chron. 27 X 1399 (= JUNGWIZ 1899, s. 397).

²⁷³¹ MVB V/2, nr 1504: 18 X 1399, nr 1646: 4 IX 1400, nr 1826 (= RG II, kol. 861-862): 13 VIII 1401, nr 1927 (= RG II, kol. 972): 2 V 1402; APL, AmL II, nr 491, p. 61, 66: 10 I 1410, 29 IV 1412.

²⁷³² MVB V/2, nr 1826.

²⁷³³ MVB VI, nr 196 (= RG II, kol. 1318).

²⁷³⁴ MVB VI, nr 196 (= RG II, kol. 1318); RG II, kol. 1264.

²⁷³⁵ CDMP VII, s. 233-235, nr 512.

²⁷³⁶ APWr, Rep. 107, nr 92 (= HEYNE II, s. 833).

584.**a. THOMAS SCULTETI**

- b. Zmarł w wigilię święta Zesłania Ducha Świętego (23 V) 1523 r. - według innych przekazów 1513 (14 V) i 1527 (8 VI). Pochowany w kolegiacie legnickiej, jego epitafium z wizerunkiem *clerici in habitu vicariali* przeniesiono później do kościoła św. Jana, gdzie znajdowało się jeszcze *in medio Ecclesiae parieti affixum* w XVIII w., najwyraźniej uszkodzone, skoro były trudności z jednoznacznym odczytaniem treści²⁷³⁷.
- c. Krosno Odrzańskie (?)
- d. Zapewne identyczny z Tomaszem Schultzem *de Crossen*, immatrykulowanym w Lipsku na semestr letni 1496 r., od 1497 r. bakałarza²⁷³⁸.
- g. Do śmierci wikariusz przy kolegiacie legnickiej.

585.**a. ULRICUS DE LANDISCRONE**

- c. O rodzinie zob. Fryczco de Landiscrone (↑).
- g. [8 V 1348] pleban w Wądrożu Wielkim²⁷³⁹. [22 V 1352 - 29 XI 1352] kanonik legnicki²⁷⁴⁰. 1354/1358 rezygnuje z kanonii z powodu zamiany z Konradem de Knobelchsdorf na kanonię w kapitule Św. Krzyża we Wrocławiu²⁷⁴¹. Na nowej prebendzie nie notowany.

586.**a. ULRICUS DE SPIRA (ULRICUS QU. HUGULINI DE SPIRA)**

- b. Jako zmarły wspomniany 16 I 1417, kiedy to biskup Waclaw przejął *ad dies vitae* pozostawiony przezeń *domum lapideam ex opposito fontis in summo Otmuchow* (później miała go przejąć kapituła otmuchowska)²⁷⁴². Biskupowi zapisał też Ulryk swój mały krzyż²⁷⁴³. Prowizje apostolskie na pozostawiony przezeń kanonikat katedralny wydane zostały w latach 1419 i 1421²⁷⁴⁴.
- c. Spira (Speyer) / Niemcy. Syn Hugulina.
- e. [11 X 1377] notariusz biskupa lubuskiego Waclawa²⁷⁴⁵. [1383] *fidelis, fidedignus*, kleryk i *familiaris* na dworze biskupa wrocławskiego Waclawa²⁷⁴⁶. O tej pory właściwie stale rezydował przy jego boku.

²⁷³⁷ APL, AmL II, nr 1103, p. 72v (tu jedyny wiarygodny odpis): *Anno MCCCCXXIII in Vigilia Pentecostes obiit D. Thomas Sculteti Vicarius hic sepultus*; APL, AmL II, nr 4, p. 337v (620); WAHRENDORFF 1724, s. 152; EHRARDTS 1789, s. 150; CZECHOWICZ 2003, s. 134 (w 4 ostatnich pozycjach błędny odczyt roku).

²⁷³⁸ CDSR II/16, s. 413, II/17, s. 358.

²⁷³⁹ APWr, Rep. 120, nr 57.

²⁷⁴⁰ APWr, Rep. 63, nr 106: 22 V 1352 Wrocław; APL, DmL, nr 83 (= *UBSL*, nr 186-187; *RSI* II, nr 774): 29 XI 1352 Legnica.

²⁷⁴¹ UNTERLAUFF 1893, s. 319-320 (= *RSI* IV, nr 9): niedatowany formularz; KUCHENDORF 1937, s. 98.

²⁷⁴² APWr, Rep. 102, nr 497.

²⁷⁴³ APWr, Rep. 102, nr 520; WÓLKIEWICZ 2004, s. 347.

²⁷⁴⁴ MVB VII, nr 520, 699.

²⁷⁴⁵ WEISS 1979, s. 94.

²⁷⁴⁶ SCHINDLER 1938, s. 349.

[7 VI 1386] notariusz publiczny cesarskiej powagi (sygnuje we Wrocławiu akt fundacyjny kolegiaty otmuchowskiej)²⁷⁴⁷.

[22 XII 1383 - 2 VI 1404] *camerarius* (skarbnik) biskupa Waclawa²⁷⁴⁸.

[7 II 1391] kapelan biskupa Waclawa²⁷⁴⁹.

f. Jako notariusz *clericus Spirensis dioecesis*. Później, skoro służył biskupowi jako kapelan, zapewne uzyskał święcenia kapłańskie, choć jeszcze w 1403 określony w aktach papieskich mianem *clericus perpetuus*²⁷⁵⁰.

g. [22 VI 1384] altarysta w katedrze wrocławskiej²⁷⁵¹.

Od [10 X 1386] kanonik otmuchowski²⁷⁵². Przez trzy lata [7 II 1396 - 18 VII 1399] dziekan otmuchowski po Janie Seckilu i w tym czasie stale rezydował przy kolegiacie²⁷⁵³. Zrezygnował na rzecz Jana z Oleśnicy w zamian za kanonię otmuchowską, na której pozostał do śmierci. Z jego fundacji powstała w kolegiacie kaplica św. Męczenników Wawrzyńca, Wincentego i Krzysztofa²⁷⁵⁴.

[18 X 1392 - 12 V 1400] kanonik brzeski²⁷⁵⁵. W 1403 r. miał tu jeszcze altarię²⁷⁵⁶.

[12 V 1400 - 26 I 1403] kanonik legnicki²⁷⁵⁷.

²⁷⁴⁷ APWr, Rep. 102, nr 72; LUSCHEK 1940, s. 235.

²⁷⁴⁸ APWr, Rep. 102, nr 92: 22 XII 1383; APWr, Rep. 102, nr 79: 6 III 1387 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 81: 18 VIII 1387 Otmuchów; ENGELBERT 1964, nr 1353: 24 III 1388 Wrocław; ENGELBERT 1964, nr 1370: 3 IX 1392, nr 1372: 4 XII 1392 Wrocław, nr 1373: 3 I 1373 Wrocław, nr 1374: 14 I 1393 Wrocław; APL, AmL II, nr 1139, p. III 13-15 (= *UBSL*, nr 360): 30 IV 1395 Wrocław; APWr, Rep. 102, nr 162: 18 VII 1399 Otmuchów; APL, DmL, nr 203 (= *UBSL*, nr 398): 15 V 1403 Legnica; APO, DmNamysłowa, nr 38: 11 II 1404 Wrocław; APWr, Rep. 125, nr 328: 10 IV 1404 Wrocław; APWr, Rep. 67, nr 760: 2 VI 1404 Otmuchów; ENGELBERT 1964, nr 1353, 1370, 1372-1374.

²⁷⁴⁹ UNTERLAUFF I, nr 27: 7 II 1391 Otmuchów.

²⁷⁵⁰ MVB V/2, nr 2044.

²⁷⁵¹ APWr, Rep. 76, nr 93.

²⁷⁵² APWr, Rep. 102, nr 78: 4 III 1387 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 80: 27 III 1387 Otmuchów; APL, DmL, nr 165 (= *UBSL*, nr 341): 18 III 1388 Legnica; UNTERLAUFF I, nr 28: 14 II 1391 Otmuchów; ENGELBERT 1964, nr 1360: 18 XII 1391 Otmuchów, nr 1362: 17 IV 1392 Wrocław, nr 1364: 9 IX 1392 Otmuchów, nr 1366: 17 IX 1392 Otmuchów, nr 1367: 18 X 1392 Otmuchów; AAWr, dok. CC.4: 26 II 1393 Wrocław; po rezygnacji z dziekanii: MVB V/2, nr 1607: 12 V 1400; APWr, Rep. 102, nr 201: 10 V 1402 Otmuchów; APWr, Rep. 107, nr 69: 1 IX 1406 Nysa; ZAO, Pozustalost Matyas Kasperlika, dokument z 15 III 1413 Wrocław; KOPIETZ 1892, s. 151; WÓLKIEWICZ 2004, s. 346-347; ENGELBERT 1964, nr 1360, 1362, 1364, 1366, 1367.

²⁷⁵³ AAWr, dok. parafii w Świdnicy: 7 II 1396; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Lwówka Śląskiego), nr 8 (73): 21 VI 1396 Legnica; APWr, Rep. 111, nr 17: 15 VIII 1396 Otmuchów; CDS 24, s. 185, nr 19: 24 X 1396 Otmuchów; APWr, Rep. 123, nr 57: 1397 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 140: 28 VI 1397 Otmuchów; APO, DmNysy, nr 72 (= CDS 36, nr 80; *RGŚI*, nr 221): 11 V 1398 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 151: 12 XI 1398 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 155: 25 II 1399 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 162: 18 VII 1399 Otmuchów; KOPIETZ 1892, s. 151; WÓLKIEWICZ 2004, s. 346-347.

²⁷⁵⁴ W 1413 r. Mikołaj z Olawy ufundował zapis dla ołtarza w tej kaplicy, APWr, Rep. 102, nr 410.

²⁷⁵⁵ AAWr, dok. parafii w Świdnicy (najprawdopodobniej zaginiony): 24 I 1396 (cyt. wg SIMON 2004, s. 36); MVB V/2, nr 1607; SCHINDLER 1938, s. 349-350; przez BERNHOFENA (1939) pominięty.

²⁷⁵⁶ MVB V/2, nr 2044.

Od [29 XI 1402] kanonik katedralny wrocławski²⁷⁵⁸ (zatwierdzony *post factum* prowizją apostolską ze stycznia 1403)²⁷⁵⁹. W grudniu 1406 r. otrzymał od biskupa Waclawa altarię św. Michała w katedrze. Dużo wcześniej (1387) starał się tamtejszą mansjonarię, a w 1400 r. z prowizji apostolskiej objął po zmarłym Mikołaju Seckil precentorię w kaplicy NMP²⁷⁶⁰.

587.**a. URBAN ROTHE**

- c. Legnica, spis czynszowy z 1451 wymienia w mieście domy Kacpra (na ul. Piekarskiej i jatka), Elżbiety (w Rynku) i zmarłego Piotra, niegdyś właściciela browaru *uffin grabin*²⁷⁶¹.
- g. [10 IV 1443] *clericus [...] olim servitor et organista ecclesiae parochialis BMV Legnicensis*²⁷⁶².

588.**a. VALENTINUS KRAUTWALD (CRAUTWALD, CRATOALDUS)**

- b. Zmarł 5 IX 1545 w Legnicy. Miejsce pochówku nie jest znane, przypuszczalnie był to kościół św. Jana.
- c. Rodzina mieszczańska z Nysy. W latach 1429-1433 widoczny jest w źródłach mieszczanin Andrzej Crautewald²⁷⁶³, zmarły przed XII 1435, kiedy to spoty-

²⁷⁵⁷ MVB V/2, nr 1607, 2044.

²⁷⁵⁸ CDS 36, s. 26-27, nr 91: 7 I 1404 Otmuchów; APWr, Rep. 125, nr 328: 10 IV 1404 Wrocław; APWr, Rep. 102, nr 226: 30 V 1404 Otmuchów; APWr, Rep. 65, nr 15: 7 VI 1404 Wrocław; APWr, Rep. 102, nr 235: 11 XI 1404 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 253: 3 IX 1405 Wrocław; APWr, Rep. 3, nr 783: 15 III 1406 Wrocław; APWr, Rep. 91, nr 394: 14 X 1406 Wrocław; AAWr, dok. parafii w Żąbkowicach Śląskich (= KOPIETZ 1885, s. 24; BUWr, rkp. Akc. 1948/694, k. 22-24) : 24 I 1407 Otmuchów; CDS 36, s. 28-29, nr 101: 5 I 1408 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 290: 6 I 1408 Otmuchów; APWr, Rep. 63, nr 234: 1 VI 1408 Otmuchów; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Góry), nr 24: 18 VI 1408 Wrocław; CDS 24, s. 170, nr 40: 16 XII 1409 Otmuchów; CDS 24, s. 170, nr 42: 10 XII 1410 Otmuchów; MVB VI, nr 536: 15 VI 1411, pozwolenie na przenoszenie ołtarz; APWr, Rep. 102, nr 352: 16 VII 1411 Otmuchów; APWr, Rep. 67, nr 833: 9 VIII 1411 Wrocław; APWr, Rep. 102, nr 355: 25 X 1411 Otmuchów; APWr, Rep. 107, nr 84: 24 VII 1412 Otmuchów; APWr, Rep. 111, nr 23: 29 III 1413 Otmuchów; APWr, Rep. 111, nr 26 i 27: 24 V 1413 Otmuchów; APWr, Rep. 102, nr 403: 14 IX 1413 Hedirichsdorf; APWr, Rep. 102, nr 410: 12 XII 1413 Wrocław; APWr, Rep. 102, nr 420: 20 II 1414 Otmuchów; APO, DmNamysłowa, nr 78: 11 IV 1414 Wrocław; CDS 36, s. 31, nr 115: 31 V 1414 Wrocław; APWr, Rep. 102, nr 431: 9 VI 1414 Wrocław; APWr, Rep. 72, nr 2: 15 VI 1414 Wrocław; APO, AmNysy, nr 118 (= CDS 36, s. 31-32, nr 116): 19 VI 1414 Wrocław; APWr, Rep. 102, nr 434: 10 VII 1414 Otmuchów; APWr, Rep. 107, nr 93: 16 VII 1414; CDS 36, s. 32-33, nr 118-119: 1415 Wrocław; CDS 36, s. 33, nr 121: 16 II 1415 Nysa; APWr, Rep. 102, nr 455: 18 V 1415 Otmuchów; AAWr, dok. parafii w Żąbkowicach Śląskich: 15 VIII 1415 Otmuchów; APWr, Rep. 107, nr 98: 3 XI 1415 Otmuchów; APWr, Rep. 103, nr 144: 7 XII 1415 Nysa; APWr, Rep. 102, nr 472: 11 I 1416 Nysa; APWr, Rep. 102, nr 478: 29 II 1416 Nysa; APWr, Rep. 102, nr 488: 3 VIII 1416 Otmuchów; APWr, Rep. 111, nr 34: 11 I 1417 Otmuchów; SCHINDLER 1938, s. 350; DOLA 1983, s. 400.

²⁷⁵⁹ MVB V/2, nr 2044: 24 I 1403.

²⁷⁶⁰ SCHINDLER 1938, s. 350; WÓLKIEWICZ 2004, s. 347.

²⁷⁶¹ BG, s. 209, 212, 213, 217.

²⁷⁶² APL, AmL II, nr 1139, p. II 15-17.

²⁷⁶³ CDS 36, s. 39, nr 154: 1429 oraz s. 42, nr 164: 23 XI 1433; UNTERLAUFF II, nr 136: 3 IX 1456 (opis akcji prawnej z 7 XII 1431).

kamy Elżbietę, wdowę po nim (ponownie 1449 i 1455)²⁷⁶⁴, w 1459 r. już jako wdowę po drugim mężu Marcinie Kromerze²⁷⁶⁵. Przy tej ostatniej okazji występuje także syn Andrzeja i Elżbiety – Franciszek, o którym wiadomo, że w 1451 wpisał się do matrykuły Akademii Krakowskiej²⁷⁶⁶. Synem Franciszka mógł być Piotr [1475- p.1477]²⁷⁶⁷. W 1439 r. spotykamy także Jana Crawnwałt²⁷⁶⁸, którego syn Jakub także studiował w Krakowie (1470)²⁷⁶⁹. Walenty był synem Henryka, niewątpliwie blisko spokrewnionego z wymienionymi.

- d. Immatrykulowany w Krakowie na semestr letni 1506 r. jako *Valentinus Henrici de Nissa*. Uczęszczał na wykłady z greki i języka hebrajskiego²⁷⁷⁰, których (mimo, że studiów nie ukończył) począwszy od 1509 nauczał w nyskiej szkole św. Jakuba, gdzie został rektorem²⁷⁷¹.

Książę legnicki Fryderyk II sprowadził Krautwalda do Legnicy w związku z planami utworzenia tu luterńskiego uniwersytetu. Ten związał się z przebywającym na dworze księżęcym Kacprem Schwenckfeldem z Osieku k. Lubina, który usiłował przekonać księcia do swojej radykalnej wizji reformy Kościoła²⁷⁷². W duchu nauki Schwenckfelda powstały wszystkie najważniejsze dzieła Krautwalda, szczególnie *O Wieczery Pańskiej*, *O łasce Bożej*, *O modlitwie wiary*, „*Nowy Człowiek*” i nie wydany drukiem *Katechizm* zwany „legnickim”²⁷⁷³. Gdy książę zdecydował się ostatecznie przyjąć reformację w duchu nauki Marcina Lutra, który ostro zwalczał „marzycielstwo” Schwenckfelda²⁷⁷⁴, ten ostatni wraz ze swoimi zwolennikami zmuszony był opuścić Księstwo Legnickie (1529). Krautwald wrócił jednak po kilku latach (na pewno rezydował już w 1537 r.)²⁷⁷⁵, gdy wyrzekł się radykalizmu poglądów swojego mistrza²⁷⁷⁶.

²⁷⁶⁴ APWr, Rep. 102, nr 662: 1 XII 1435, nr 705: 24 IX 1449, nr 726: 30 X 1455; także UNTERLAUFF II, nr 170.

²⁷⁶⁵ CDS 36, s. 50-51, nr 211: 10 II 1459.

²⁷⁶⁶ GOTTSCHALK 1934, s. 59.

²⁷⁶⁷ AAWr, II b 3, p. 101 (= BURDA 1916, s. 293): 13 VII 1475.

²⁷⁶⁸ UNTERLAUFF I, nr 122: 10 VIII 1439.

²⁷⁶⁹ O naukowych tradycjach rodziny zob. BARYCZ 1971, s. 441.

²⁷⁷⁰ BAUCH 1907, s. 155-156.

²⁷⁷¹ O pedagogicznej działalności Krautwalda w Nysie szeroko pisał BARYCZ 1971, s. 441-444.

²⁷⁷² O Kacprze Schwenckfeldzie ostatnio EBERLEIN 1999.

²⁷⁷³ Szczegółowy wykaz dzieł Krautwalda z obszerną bibliografią w BD VI, s. 9-58.

²⁷⁷⁴ POL III, s. 41: 1525. *Zur Liegnitz haben die Prediger an zu schwärmen. Die vornehmsten waren: Johann Sigmund, Werner genannt, Fabian Eckel, Valten Krautwald, die breiteten heimlich aus Schwenckfelds verführerische Lehre, die er vom mündlichen Wort, vom Geist, von der Rechtfertigung, vom Predigtamt und von den Sakramenten auf die Bahn gebracht hatte.*

²⁷⁷⁵ Potwierdza to list Krautwalda do Małgorzaty Engelmanna ze Strassburga (ARNOLD 1703, s. 139-140), zob. omówienie w rozdziale I.

²⁷⁷⁶ Na temat religijnych poglądów Krautwalda, kontaktów z innymi wielkimi reformatorami (Luter, Melancton, Bucer, Hess, Moiban, Oecolampadius, Rhegius, Witiger i inni) pisze się ostatnio bardzo dużo, np. BD VI, s. 9-70; WEIGELT 1983; RUYSSCHAERT 1984; SHANTZ 1992 i 1994; McLAUGHLIN 1996; HEINZ 1999, szp. 336-340.

Krautwald zgromadził sporą bibliotekę, z której zapewne jedynie resztki znajdują się wśród ksiąg dawnej biblioteki św. Piotra i Pawła w Legnicy (obecnie w BUWr)²⁷⁷⁷.

- e. [18 VII 1514 - 7 XI 1522] notariusz (później protonotariusz) w kancelarii biskupiej²⁷⁷⁸.
[1519 - 1520] notariusz publiczny apostolskiej powagi czynny w Nysie i we Wrocławiu²⁷⁷⁹.
- f. 1519 clericus Wratislaviensis dioecesis.
- g. [21 I 1517] altarysta w katedrze wrocławskiej²⁷⁸⁰.
Od 4 IX 1520 kanonik nyski²⁷⁸¹, rezydował przynajmniej w latach 1524-1525, kiedy to jako kaznodzieja usiłował wprowadzić w Nysie reformację²⁷⁸². Niedługo później opuścił miasto na stałe, z czym wiąże się zapewne rezygnacja z (1526) z ołtarza 11.000 i innych dziewic oraz św. Barbary w kaplicy św. Piotra²⁷⁸³. Kanonię zachował jednak do śmierci.
Od 11 VII 1524 kanonik legnicki z prezenty księcia Fryderyka II, objął beneficjum wakujące po rezygnacji Jana Punitz²⁷⁸⁴. W 1540 r. jako wielki szafarz (*grossschaffer*) kapituły zawiera z miastem Legnicą układ dotyczący dóbr w Rzeszotarach²⁷⁸⁵.

589.

- a. VALENTINUS KÜNTZEL
- c. Wrocław, ew. Legnica – zob. Mikołaj Küntzel (†).
- g. Od 24 X 1506 pierwszy altarysta nowofundowanego II ministerium ołtarza św. Janów Chrzciciela i Ewangelisty w kolegiacie legnickiej²⁷⁸⁶.

²⁷⁷⁷ Wykaz książek z księgozbioru Krautwald w BUWr zob. BD VI, s. 59-70; por. także KOCOWSKI I-III (wg indeksów); JUJEZKA 2000, s. 96-97; GEMOLL 1900a, nr 60.

²⁷⁷⁸ AAWr, dok. X.10: 18 VII 1514 Nysa; AAWr, II b 4, p. 144 (= KOPIETZ 1883, s. 130); 5 XII 1515; Ibidem, p. 131-132 (= APL, DmL, nr 712; APL, AmL II, nr 1107, s. 1-4) i 160: 17 IV i 25 VI 1517 Wrocław; AAWr, dok. parafii w Paczkowie, nr 104, 106 (= KOPIETZ 1883, s. 134); 9 IV 1518 Nysa; APWr, Rep. 107, nr 197: 11 VIII 1519; ACWr II/1, nr 1333: 9 VIII 1520 Wrocław; AAWr, dok. S.26: 8 XI 1520 Nysa; SUTORIUS 1787, s. 97: 7 XI 1522 Nysa; por. także BAUCH 1904a, s. 143 i OTTO 1872, s. 318-327, gdzie spisany przez Krautwalda jako notariusza kancelarii biskupiej protokół czynności administratorów diecezji po śmierci biskupa Jana Turzo i wyboru Jakuba von Salza (wg. AAWr, dok. S.26).

²⁷⁷⁹ APWr, Rep. 102, nr 1037: 17 VI 1519 Nysa; AAWr, dok. S.23: 1 IX 1520 Wrocław (prośba do papieża o zatwierdzenie wyboru Jakuba von Salza na biskupa wrocławskiego); LUSCHEK 1940, s. 236.

²⁷⁸⁰ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Środy Śląskiej), nr 119 (= AAWr, II b 4, p. 145; BURDA 1916, s. 309).

²⁷⁸¹ VÖLKEL 1938, s. 143-144.

²⁷⁸² AAWr, IV. c 38, p. 8-9; PEDEWITZ 1905, s. 60.

²⁷⁸³ APWr, Rep. 102, nr 1060: 20 XI 1526 Wrocław.

²⁷⁸⁴ APL, AmL II, nr 1103, p. 28v: *Anno 1524. Die 11. Julij investitus est Venerabilis Vir Dominus Valentinus Krautwaldt Canonicus Nissensis ad Canonicatum et Praebendam in Ecclesia Lignic: vacantem per liberam resignationem D Joannis Punitz ultimi eorundem Canonici et Praebendati ad praesentationem Illustris Principis et DD. Friderici*; NAP, ČDKM, IV, karton 135, s. 92r.

²⁷⁸⁵ APL, DmL, nr 780: 16 IV 1540 Legnica; SAMMTER 1868, s. 353-354; BAHLOW 1908, s. 143-145.

²⁷⁸⁶ AAWr, II b 4, p. 19 (= BURDA 1916, s. 271-272).

590.

- a. **VALENTINUS MARGQUART**
- b. Wpisany do nekrologu kościoła św. Piotra pod dniem 21 XII²⁷⁸⁷.
- c. Legnica, zapewne krewny Jerzego (Jorge) Marqwarta, który w 1502 r. sprzedał ze swojego domu przy ul. Środkowej czynsz mistrzowi szpitala dla biednych uczniów w Legnicy²⁷⁸⁸.
- g. [B.d.] mansjonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej²⁷⁸⁹.

591.

- a. **VALENTINUS STOL**
- c. Wrocław
- d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr letni 1487 r. jako *Valentinus Stool de Wratislavia*, po roku uzyskał tytuł bakałarza²⁷⁹⁰.
- g. Od 16 V 1503 altarysta ołtarza Św. Krzyża w kościele św. Piotra w Legnicy (z prezentacji prepozyta i plebana Andrzeja Belera). Posiadał już wówczas nieznane nawet co do rangi beneficjum w kolegiacie Św. Grobu²⁷⁹¹.

592.

- a. **VALENTINUS WERISCH DE NAMSLAVIA**
- b. Zmarł przed 12 XI 1500 r., kiedy to występujący jako wykonawcy testamentu Andrzej Beler, Jerzy Neugebauer i altarysta chojnowski Henryk Kober przekazali RM Namysłowa 80 węgierskich guldenów za 4 guldeny rocznego czynszu, przeznaczonego dla uczniów towarzyszących kapłanom niosącym Najświętszy Sakrament do chorych²⁷⁹².
- c. Namysłów, gdzie spotykamy w Hansa Werischa (burmistrz 1443, rajca 1444 i 1448)²⁷⁹³ i Mikołaja Weruscha (rajca 1461, 1462)²⁷⁹⁴, z których ostatni był ojcem kanonika.
- d. Studia rozpoczął w 1468 r. w Lipsku (*Valentinus Werisch de Namislaui*), gdzie w 1469 r. zdobył bakalaureat²⁷⁹⁵. Z tym tytułem immatrykulowany w Krakowie na semestr zimowy 1475 r. (*Valentinus Nicolai de Namislaui*), tu też w początkach 1478 r. (już jako *canonicus Legnicensis et Decanus*) uzyskał magisterium²⁷⁹⁶. Nie wiadomo, do czego odnosi się tytuł *decanus* – nie

²⁷⁸⁷ JUJECZKA 2000, s. 44, poz. 345.

²⁷⁸⁸ APL, DmL, nr 663 (= SCHULTE 1902, s. 16).

²⁷⁸⁹ JUJECZKA 2000, s. 44, poz. 345.

²⁷⁹⁰ CDSR II/16, s. 357, II/17, s. 308.

²⁷⁹¹ APL, AmL II, nr 1103, p. 27r: *Anno 1503. Die 16. Majj investitus est D. Valentinus Stol Ecclesiae Collegiatae S. Sepulchri Dominici Lignicens: ad altare S. Crucis in Ecclesia Parochiali S. Petri in Liegnitz situm vacantem per mortem D. Joannis Tintzman ad praesentationem Honorabilis scientifici viri D. Mgri Andreae Böler Collegiatae S. Sepulchri Dominici Praepositi, nec non S. Petri Ecclesiarum praefatarum Plebani jus Patronatus.*

²⁷⁹² APO, DmNamysłowa, nr 389 (= BURDA 1916, s. 287).

²⁷⁹³ APO, DmNamysłowa, nr 153, 156, 168.

²⁷⁹⁴ APO, DmNamysłowa, nr 185, 189.

²⁷⁹⁵ CDSR II/16, s. 272, II/17, s. 221.

²⁷⁹⁶ BAUCH 1907, s. 131.

był na pewno dziekanem legnickim, nie figuruje także w znanych wykazach dziekanów Akademii Krakowskiej.

- g. [1478] - 1500 kanonik legnicki²⁷⁹⁷.
 [11 VI 1491 - 20 II 1494] kaznodzieja w kościele św. Piotra w Legnicy²⁷⁹⁸.
 [9 XI 1498 - 29 IV 1499] altarysta ołtarza Trójcy Św. w kościele parafialnym w Namysłowie²⁷⁹⁹.
 [23 XII 1498] - 1500 pleban w Chojnowie²⁸⁰⁰.

593.

a. **WENCESLAUS FIBEG**

- c. Legnica, zapewne brat Jerzego (Jorge) Vhywegk vel Fyweg, ławnika legnickiego 1510-1511, 1515, 1529, 1532²⁸⁰¹. Zob. także Mikołaj Viewegk (†).
 f. Presbiter Wratislaviensis diocesis.
 g. Od 16 IV 1517 pierwszy altarysta nowofundowanego III ministerium św. Jana Ewangelisty i Bartłomieja Apostołów oraz św. Doroty dziewicy i męczennicy *sub minori organo* w kościele św. Piotra w Legnicy²⁸⁰².

594.

a. **WENZCO (WENCESLAUS)**

- e. [2 IX 1306] prokurator biskupi w Legnicy, sądzi się z Janem plebanem w Kostomłotach o dziesięciny z pobliskich Sokolnik²⁸⁰³.

595.

a. **WILLIBALDUS (WILWOLT) LINDENER (LYNDENER, LYNTTNER)**

- c. Wobec dość pospolitego nazwiska pochodzenie trudne do ustalenia, ale być może legnickie, gdzie znajdujemy współczesnych Willibaldowi mieszczan o tym nazwisku: w 1451 mieszkało ich w mieście co najmniej pięciu: Kacper, Jerzy (Jorge), Mikołaj, Paweł i Piotr²⁸⁰⁴, z których jedynie ostatni częściej pojawia się w znanych źródłach. Prócz tego Maciej Lindener był w latach 1455-1477 wójtem opactwa Bożego Ciała w Legnicy²⁸⁰⁵. Nie jest znane ewentualne pokrewieństwo z piszącym się z Leśnik k. Głogówka Marcinem Lindener [1449-1483] archidiaconem opolskim, kanonikiem wrocławskim i brzeskim²⁸⁰⁶.

²⁷⁹⁷ BAUCH 1907, s. 131; APO, DmNamysłowa, nr 389 (= BURDA 1916, s. 287).

²⁷⁹⁸ APL, AmL II, nr 1139, p. II 32: 11 VI 1491 Legnica, p. II 30: 20 II 1494 Legnica.

²⁷⁹⁹ AAWr, dok. Kolegium Wikariuszy, nr 570: 9 XI 1498 Namysłów, nr 573: 29 IV 1499 Namysłów, oba dokumenty dotyczą nabycia przez Werischa czynszów dla altarii; BAUCH 1907, s. 131.

²⁸⁰⁰ APWr, Rep. 132a (Dep. m. Chojnowa), nr 234: 23 XII 1498, nr 245: 12 XII 1499; SCHOLZ 1869, s. 349: 1500 s.d.

²⁸⁰¹ DmL, nr 699, 711, 752-754; APWr, Rep. 93, nr 209. Vhywegk, Vhyweg, Fywegk, Fyweg, Vÿwegk, Fÿwigk, Viewig, Viewigk, Fiewig.

²⁸⁰² APL, DmL, nr 712 (= APL, AmL II, nr 1107, p. 1-4; AAWr, II b 4, p. 131-132).

²⁸⁰³ SR, nr 2903.

²⁸⁰⁴ BG, s. 208, 215, 219, 220.

²⁸⁰⁵ WISZEWSKI 2003, s. 372.

²⁸⁰⁶ BERNHOFEN 1939, s. 79; DOLA 1983, s. 367; VELDTRUP 1995, s. 67.

- e. [28 XII 1432 - 26 I 1447] pisarz w służbie książąt legnickich Ludwika II i Elżbiety²⁸⁰⁷.
- g. [26 IX 1438] kanonik legnicki²⁸⁰⁸.

596.**a. WILRICUS**

- g. [10 IV 1344 - 12 III 1345] pleban kościoła NMP w Legnicy²⁸⁰⁹.
[28 III 1352] pleban w *Wądrożu Wielkim k. Legnicy*²⁸¹⁰.

597.**a. VINCENTIUS BANTSCH (PANTSCH)**

- b. Wpisany do nekrologu kościoła św. Piotra w Legnicy pod dniem 14 XI²⁸¹¹. Jako zmarły wspomniany jest w marcu 1505 r.²⁸¹² i ten sam rok (z datą 20 II) widniał na jego epitafium w kościele św. Elżbiety we Wrocławiu²⁸¹³.
- c. Legnica, jego rodzicami byli Hans i Katarzyna²⁸¹⁴. Zob. Marcin Bantsch (↑).
- d. Immatrykulowany w Lipsku na semestr zimowy 1454 r.²⁸¹⁵. Tam zapewne uzyskał tytuł bakałarza *artium*, z którym występuje w Legnicy w 1462 r.²⁸¹⁶.
- e. [1487-1491] kolektor biskupi w Legnicy²⁸¹⁷.

²⁸⁰⁷ APL, DmL, nr 344 (= *UBSL*, nr 612, tu błąd w dacie dokumentu): 28 XII 1432 Legnica; APWr, Rep. 68, nr 245: 26 I 1433 Legnica; APL, DmL, nr 348 (= *UBSL*, nr 621): 25 XI 1433 Legnica; APWr, Rep. 12, nr 38: 7 I 1435 Brzeg; APWr, Rep. 93, nr 108: 8 V 1435 Legnica; APL, DmL, nr 353-355 (= *UBSL*, nr 631-633): 8 V 1435 Legnica; APL, DmL, nr 357 (= *UBSL*, nr 635): 4 VIII 1435 Legnica; SCHWEINICHEN I, s. 212-213: 30 VIII 1435 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 109: 5 III 1436 Legnica; APWr, Rep. 68, nr 252: 13 IV 1436 Wrocław; APL, DmL, nr 360 (= *UBSL*, nr 640): 18 VI 1437 Legnica; APWr, Rep. 132a (Dep. m. Złotoryi), nr 97: 15 X 1437 Legnica; APL, DmL, nr 421 (= *UBSL*, nr 650): 1 VIII 1438 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 112 (= *UBSL*, nr 651): 26 IX 1438 Legnica; *UBSL*, nr 653: 15 XII 1438 Legnica; APL, DmL, nr 368 (= *UBSL*, nr 656): 5 II 1439 Legnica; APL, AmL II, nr 1139, p. II 10-11: 23 II 1439 Legnica; APL, DmL, nr 369 (= *UBSL*, nr 658): 23 II 1439 Legnica; APL, AmL II, nr 1139, p. IV 8 (= *UBSL*, nr 663): 19 V 1439 Legnica; APWr, Rep. 93, nr 114: 4 VIII 1439 Legnica; APWr, Rep. 68, nr 255: 14 IX 1439 Brzeg; APWr, Rep. 68, nr 256: 23 V 1440 Brzeg; APWr, Rep. 68, nr 260: 7 VII 1443 Brzeg; APL, DmL, nr 404 (= *UBSL*, nr 694): 14 VIII 1444 Legnica; *UBSL*, nr 699a: 8 XI 1445 b.m.; APWr, Rep. 93, nr 124: 16 V 1446 Legnica; APL, DmL, nr 421 (= *UBSL*, nr 707): 26 I 1447 Legnica.

²⁸⁰⁸ APWr, Rep. 93, nr 112 (= *UBSL*, nr 651): 26 IX 1438 Legnica

²⁸⁰⁹ AAWr, dok. chron 10 IV 1344 Legnica (nr 66) [zaginiony?] (= HEYNE I, s. 690-692; *RŚI* I, nr 166); APL, AmL II, nr 1139, p. I 17 (= *UBSL*, nr 137; *RŚI* I, nr 283): 12 III 1345 Legnica.

²⁸¹⁰ AAWr, dok. KK.6 i KK.9 (transumpty z 13 IX 1352); AAWr, Liber Niger, p. 27v, 30r (kopie) (= *RŚI* II 656).

²⁸¹¹ JUJECZKA 2000, s. 43, poz. 319.

²⁸¹² VÖLKE 1938, s. 221.

²⁸¹³ *Schlesiens Grab-Denkmaale*, s. 49 (odpowiedni tom odpisów inskrypcji hr. Hoverdena nie zachował się); BUWr, Akc. 1950/781 (Grunaeus), t. II, s. 60: [Wrocław, kościół św. Elżbiety] Dominus VINCENTIUS HANTSCH [!] / Canonicus Nissensis et hujus Ecclesiae / Altarista mortem obiit 20. Febr. 1505 // Ipse Cupidinaeum vici VINCENTIUS arcum / Sed me mors arcu vicit acerba suo. / Omnia purgantis vincam tormenta camini, / Dixeri in Christo si mihi saepe vale.

²⁸¹⁴ APL, AmL II, nr 144, p. 151-153.

²⁸¹⁵ CDSR II/16, s. 190; SCHÖNBORN 1933, s. 158.

²⁸¹⁶ APL, AmL II, nr 1139, p. I 37-40: 9 III 1462 Legnica; zob. także JUJECZKA 2000, s. 37, poz. 171 (przypis).

- g. [1472] wikariusz przy kolegiacie legnickiej²⁸¹⁸.
 [7 II 1484] wikariusz przy kolegiacie Św. Krzyża we Wrocławiu²⁸¹⁹.
 Do 1486 mansonarz kaplicy NMP przy kolegiacie legnickiej²⁸²⁰. Odstąpił to beneficjum Franciszkowi Fallerdorf (↑) w zamian za altarię św. Anny w kościele św. Piotra, której z kolei zrzekł się w 1499 r. na rzecz Jerzego Neugebauer (↑)²⁸²¹.
 Od [1494] kanonik nyski²⁸²².
 Od 1497 kanonik brzeski, otrzymał beneficjum zwolnione po rezygnacji Jana Tinczmana (↑), który z kolei objął w tej samej kapitule prebendę po zmarłym prepozycie legnickim Janie Doerfflinger (↑)²⁸²³.
 [2 VI 1497] altarysta ołtarza Św. Grobu w kolegiacie Św. Krzyża we Wrocławiu²⁸²⁴.
 Od 20 VI 1499 pierwszy altarysta nowofundowanego ołtarza NMP, św. Jana Chrzciciela, św. Jana Ewangelisty, św. Barbary i Katarzyny dziewicy oraz Wszystkich Świętych w kościele św. Piotra w Legnicy (w kaplicy Schobera)²⁸²⁵.
 [15 V 1510] wikariusz w kościele św. Piotra w Legnicy²⁸²⁶.

598.

a. **VINCENTIUS BULKENHAYM**

c. Śląsk.

g. [12 VI 1422 - 19 VIII 1422] wikariusz przy kolegiacie legnickiej²⁸²⁷.

599.

a. **VINCENTIUS KINDELMAN**

b. Zmarł 25 I 1518 r. w wieku ok. 90 lat²⁸²⁸.

²⁸¹⁷ AAWr, IV a. 43, b.p.

²⁸¹⁸ APL, AmL II, nr 144, p. 151-153.

²⁸¹⁹ VÖLKELE 1938, s. 91.

²⁸²⁰ APL, AmL II, nr 1103, p. 25r: *Anno 1486. Die 5. Mensis Julij investitus est D. Franciscus Fallerdorff ad mansionariam Capellae S. M. V. Choro Ecclesiae Collegiatae S. Sepulchri Dominici in Legnitz annexae vacand: ex causa permutationis Honorabilis viri D. Vincentij Bautsch, ultimi ejusdem Mansionariae Ministri ad praesentationem Illustris Principis et DD. Friderici Ducis Silesiae Legnicensis; & Brigens: fautoris et amici nostri charissimi Ius Patronatus dictae Mansionariae obtinentis.*

²⁸²¹ APL, AmL II, nr 1103, p. 26v: *Anno 1499. Die 17. Julij investitus est D. Georgius Neugebauer Presbyter hujus Dioecesis ad altare S. Annae in Ecclesiali Parochiali s. Petri in Lignitz situm per liberam assignationem D. Vincentij Bautsch quam ratam habentes et gratam ad praesentationem Honorabilis D. Andreae Böler AA. LL. Mgri Collegiatae S. Sepulchri Dominici Praepositi, nec non Parochialis S. Petri in Lignitz praefate Plebani Jus Patronatus dicti altaris habere praetendentis.*

²⁸²² VÖLKELE 1938, s. 91-92 i 221; APL, AmL II, nr 1139, p. III 29-31: 20 VI 1499.

²⁸²³ CDS 9, nr 1146; BERNHOFEN 1939, s. 47.

²⁸²⁴ CDS 9, nr 1151; VÖLKELE 1938, s. 91.

²⁸²⁵ APL, AmL II, nr 1139, p. III 29-31: 20 VI 1499.

²⁸²⁶ APL, DmL, nr 697.

²⁸²⁷ APL, AmL II, nr 491, p. 82rv.

²⁸²⁸ ZIMMERMANN 1938, s. 325-326; DOLA 1983, s. 361; GERLIC 1996, s. 281.

- c. Legnica, zob. Jerzy Kindelman (↑) i Jan Kindelman (↑).
- d. W 1483 kilkakrotnie poświadczony w źródłach jako bakałarz dekretów, od 1491 jako doktor dekretów. Nie wiadomo, na którym z uniwersytetów uzyskał te stopnie²⁸²⁹.
- g. [12 II 1479 - 21 VII 1491] wicedziekan kolegiaty głogowskiej. Posiadał tu także przeznaczoną dla kaznodziei altarię w kaplicy św. Jerzego²⁸³⁰. [1489] kaznodzieja w Lwówku Śląskim²⁸³¹. Od 8 VII 1492 kanonik legnicki. Z prezentacji księżnej legnickiej Ludmiły otrzymał beneficjum wakujące po śmierci Jana Stankonis (↑)²⁸³². W latach 1506-1508 ufundował w kolegiacie 3 ministeria ołtarza św. Jana Chrzciciela, św. Jana Ewangelisty, św. Andrzeja Apostoła, św. Wincentego Lewity oraz św. Katarzyny męczennicy²⁸³³. Do 30 IV 1506 altarysta w Chojnowie, zrezygnował²⁸³⁴. Wcześniej był tu altarystą Paweł Kindelman (zob. Maciej Logisch ↑). Od [przed 3 I 1493] kanonik katedralny we Wrocławiu, od 1496 r. stale rezydujący²⁸³⁵. Od [?] altarysta w Bardzie²⁸³⁶.

600.

a. VINCENTIUS ROSSHIRTE

- g. [23 X 1465 - IX 1468] kapelan kościoła św. Piotra w Legnicy i altarysta ołtarza św. Jana Chrzciciela, św. Jana Ewangelisty, św. Jadwigi i św. Marii Magdaleny w tymże kościele, prezentowany na to beneficjum przez prepozyta i plebana Zygmunta Atcze (↑). W wyniku protestu legnickiej RM roszczącej sobie prawo patronatu, Wincenty Rosshirte uznany został za pełnoprawnego posiadacza beneficjum, z tym, że od następnego wakatu *ius praesentandi* przyznany został RM²⁸³⁷.

²⁸²⁹ Ibidem.

²⁸³⁰ GERLIC 1996, s. 281; DOLA 1983, s. 361.

²⁸³¹ GERLIC 1996, s. 281.

²⁸³² APL, AmL II, nr 1103, p. 26r: *Anno 1492. Die 8. Julij investitus est DD. Vincentius Kindelman ad praebendam et Canonicatum in Ecclesia Collegiata Lignicens: vacantem per mortem D. Joannis Stankonis ultimi eorundem Praebendati ad praesentationem Ducissae Ludmillae Lignicens: jus Patronatus obtinenti*; Ibidem, p. 28r: *Anno 1518. Die 1. Februarij investitus est D. Fridericus Dier ad Canonicatum et Praebendam Ecclesiae Collegiatae S. Sepulchri Dominici in Lignitz vacantem per mortem olim D. Vincentij Kindelman ad praesentationem DD. Ducis Friderici, Jus Patronatus*.

²⁸³³ AAWr, II b 4, p. 3, 18-19, 43-44; BURDA 1916, s. 271-272; fundacje przygotowywane były już w 1505 r., Kindelman skupował wówczas czynsze – 6 grzywien od miasta Grodkowa (APWr, Rep. 132a Dep. Grottkau, nr 110: 9 X 1505), 6 węgierskich guldenów od miasta Jawora (CDS 35, nr 446: 23 VI 1515, nr 451: 18 VIII 1505 – konfirmacja) i 6 grzywien od trzebnickich cysterek (APWr, Rep. 125, nr 662: 25 V 1505).

²⁸³⁴ ZIMMERMANN 1938, s. 325-326.

²⁸³⁵ ZIMMERMANN 1938, s. 325-326; DOLA 1983, s. 361.

²⁸³⁶ ZIMMERMANN 1938, s. 325-326.

²⁸³⁷ APL, DmL, nr 507: 23 X 1465 Legnica; APL, DmL, nr 500: 13 II 1466 Legnica; APL, DmL, nr 508: 14 VIII 1466 Wrocław; AAWr, II b 3, p. 10: IX Wrocław; chodzi zapewne o *altare Sophie*

601.

- a. **VINCENTIUS SCHILLING**
 c. Szprotawa.
 d. Immatrykulowany w 1416 r. w Krakowie jako *Vincentius Johannis Schilling de Sprotavia*²⁸³⁸.
 g. [2 IX 1429] kapelan kościoła NMP w Legnicy²⁸³⁹.

602.

- a. **WOLFGANG FLEDERMANN**
 g. [1500 - 1502] kanonik nyski.
 [1501] kanonik legnicki²⁸⁴⁰.

603.

- a. **WOLFRAMUS DE PANNWITZ**
 b. Po raz ostatni występuje w źródłach 1 III 1366 r., funduje wówczas wraz z braćmi altarię w kościele w Dusznikach, jako fundację za duszę ich zmarłego ojca²⁸⁴¹.
 c. Śląska rodzina rycerska, zob. Jan de Pannwitz (↑), Maciej de Pannwitz (↑) i Teodoryk de Pannwitz (↑). Wolfram był najprawdopodobniej trzecim z czterech synów rycerza Tyczka von Pannwitz. Dwaj jego bracia byli członkami wrocławskiej kapituły katedralnej – Mikołaj był kustoszem, Tyczko kanonikiem²⁸⁴².
 d. W 1350 r. studiował, już jako pleban legnicki, w Bolonii, wybrany prokuratorem nacji niemieckiej²⁸⁴³.
 e. [4 VII 1359 - 1363] oficjał Jana Oczki biskupa ołomunieckiego, który wystarał się dla niego o prowizję na wrocławski kanonikat katedralny (wraz z ekspektatywą na prebendę). Brak jednak śladów rzeczywistego objęcia tego beneficjum²⁸⁴⁴.
 g. [Przed 1350 - 4 VII 1359] pleban kościoła NMP w Legnicy²⁸⁴⁵.

Hertelynne situm inter summum altarem et altarem Beatae Virginis, który jeszcze w latach 70. posiadał Vincentius, zapewne tożsamy z Wincentym Rosshirte (APL, AmL II, nr 1125, p.[14]).

²⁸³⁸ *Album studiosorum* I, s. 39.

²⁸³⁹ ZUM WINKEL 1908, s. 46.

²⁸⁴⁰ VÖLKE 1938, s. 109.

²⁸⁴¹ PFOTENHAUER 1894, s. 443.

²⁸⁴² PFOTENHAUER 1894, s. 442; SCHINDLER 1938, s. 310.

²⁸⁴³ *Acta nationis Germanicae*, s. 120-121; PFOTENHAUER 1894, s. 442-443; KNOD 1899, s. 396, nr 2707; KOZŁOWSKA-BUDKOWA / ZAWODZIŃSKA 1988, nr 114

²⁸⁴⁴ MVB II, nr 985, 986 (= *RSI* IV, nr 551); SCHINDLER 1938, s. 310.

²⁸⁴⁵ MVB II, nr 258: 21 V 1354, *Wolframo Pannwicz, rectori parochialis ecclesiae s. Mariae in Legnicz indulgetur, ut confessor eius in mortis articulo plenam omnium peccatorum remissionem ei concedere possit*; SAMMTER 1864, s. 543, nr 80 (= *RSI* III, nr 383); 1 XII 1356 Wrocław.

Lista duchowieństwa legnickiego uporządkowana według nazwisk i patronimików

Pominięto osoby nie posiadające nazwisk

A

Acze cf. Atcze
Adolphi de Goldberg, Petrus
Alberti, Nicolaus
Alczenaw, Franciscus
Alczenaw, Joannes
Andree, Paulus
Arcuficis, Joannes
Arcuficis, Laurentius
Armknicht de Opol, Theophilus

Arnoldi, Nicolaus
Arnsdorf, Joannes
Assman, Lucas
Ast, Mathias
Atcze, Sigismundus
Augustini, Jacobus
Augustini, Joannes
Aurifabri, Joannes

B

Bakossen, Nicolaus
Bancz, Henricus de
Bantsch, Martinus
Bantsch, Vincentius
Banz, Nicolaus de
Banckaw, Joannes
Bauch, Hermannus
Baude cf. Bawde
Bawde Joannes
Bebir, Joannes Martini
Bedirmann, Clemens
Behem, Erhard
Behler cf. Beler
Behm cf. Behem
Behme cf. Behem
Belaw, Joannes
Beler, Andreas
Belir cf. Bebir
Berger, Georgius
Bernaw, Joannes
Bernhardi, Mathias
Berwici de Boleslavia, Nicolaus
Bewten, Paulus
Bieler cf. Beler
Bitschen, Ladislaus
Bitschen, Michaël
Bobersberg, Georgius
Bogschicz, Joannes
Boleslavia, Jacobus de
Bolkenhain, Seidelinus de
Bomheckel, Nicolaus
Bonifatii de Haynovia, Bonifatius
Bontzler, Joannes Liboldt

Borentor, Nicolaus
Borsnicz, Nicolaus Henrici de
Borsnitz, Henricus de
Bossler, Michaël
Bottener, Andreas
Bottener, Sigismundus
Bottner cf. Bottener
Bösdorf cf. Poutwindsdorf
Brasiatoris, Nicolaus
Brasiatoris de Koslaw, Martinus
Brauchitz, Antonius
Brauner, Caspar
Brawna de Greiffenberg, Joannes
Brawna de Greiffenberg, Michaël
Brega cf. Briger
Brega, Petrus de (dictus
Circaualuam)
Bregel, Balthasar
Brenczer, Joannes
Brendemnezor, Hugonius
Briger, Franciscus
Brockendorf cf. Prockendorf
Brunonis, Gabriel
Budissin, Joannes de
Budissow, Henricus de
Budissow, Michaël de
Budwicz, Michaël de
Bulkenhaym, Vincentius
Burghardi von Landishut, Petrus
Byler cf. Beler
Bythom, Nicolaus de
Bythum, Petrus de

C

Caczbach, Reinoldus
 Calaw, Laurentius de
 Camniraw, Petrus
 Carbone, Franciscus Tomacelli
 Carpentarii, Gregorius
 Cerdonis, Georgius
Cingulatoris cf. Girtler
Circaualuam cf. Brega
 Cloptow, Georgius
 Coci, Petrus
 Colner, Nicolaus
Cracow cf. Crocaw
 Crapicz, Nicolaus Johannis de
 Crautwald cf. Krautwald
Crebel cf. Kribel
 Crewczeburg, Joannes
Cribel cf. Kribel
 Crocaw, Alexius
 Cromer, Joannes
 Cromer, Martinus
 Cromschreiber, Andreas
 Cromschreiber, Petrus

Croschicz, Guntherus de
 Cruczborg, Nicolaus
 Cruczborg, Mathias
Cruczeburg cf. Kreuzburg
 Czambor, Brunnenberg
 Czamborii, Haulus
 Czamborii, Stanislaus
 Czedlicz, Nicolaus
Czehen cf. Behem
 Czeicz, Ludovicus
 Czepke, Bartholomaeus
 Czernaw, Joannes
 Czeysele, Petrus
 Czirler, Joannes
 Czischko, Nicolaus
 Czobczicz, Joannes
 Czobtic, Nicolaus
 Czolner, Michaël
Czopczig cf. Czobczicz
 Czugk, Nicolaus
 Czymerman, Martinus

D

Dambrenstu, Joannes
 Degenberg, Seifridus
 Dier, Fridericus

Doerfflinger, Joannes
 Doringi, Joannes
 Dozberk, Conradus

E

Eberlein, Leonardus
 Eckhardi, Georgius
 Edlnigk, Simon
Eghardi cf. Eckhardi
 Eglaw, Paulus
 Eichholz, Jacobus
 Emmerich, Caspar

Emmerich, Nicolaus
 Engilgeri, Jacobus
 Engilgeri, Joannes
 Erckenberg, Joachim
 Eschenloer, Joannes
Eysenberg cf. Isinberg

F

Fabri, Jacobus
 Fabri, Joannes
 Fabri, Michaël
 Fabri, Nicolaus
 Ffackener, Jacobus
 Fageler, Ludovicus
 Falkenhain, Henricus de
Falkenow cf. Falkenhain
 Fallerdorf, Franciscus

Ferkil, Joannes
 Fetteres, Joannes
 Fibeg, Wenceslaus
Fierling cf. Vyerling
Fiweg cf. Viewegk, Vyweg
Flosser cf. Floszer
 Floszer, Franciscus
 Fogker, Marcus
 Francisci, Martinus

Francke, Michaël
 Frankensteyne, Nicolaus de
 Frawenstadt, Nicolaus
 Frawenstat, Laurentius
 Fredelant, Georgius de
 Freytag, Joannes
 Freytag, Joannes
 Friderici, Joannes
Fries cf. Trys

G

Gawen, Conradus
 Gawen, Joannes
 Gebelczog, Joannes
 Geysler, Georgius
 Geithan, Georgius
 Geithan, Thomas
Genberg de cf. Degenberg
Genezano cf. Massi
 Geppert, Ezehiel
 Geppert, Philippus
Geytan cf. Geithan
 Girdan, Joannes
 Girtler, Jeronimus
 Glaubitz, Caspar
 Gleybicz, Joannes Georgii de
Glintz cf. Gljntz
 Gljntz, Balthasar
 Goltberg, Nicolaus
 Gordan, Mathias
 Gorritz, Joannes
Gortler cf. Cingulatoris

H

Haneman, Joannes
 Hanonia, Petrus de
Harrecher cf. Horrecher
 Hartirth, Joannes
Hase cf. Woitsdorf
 Hassia, Joannes de
 Haunold, Jeronimus
 Haunold, Paulus
 Hawgold, Joannes
Hawrai cf. Hawritter
 Hawritter, Laurentius
 Haydilsberg, Conradus
 Hayn, Joannes dictus de
 Hayn, Nicolaus de
 Haynaw, Mathias de

Fritsche, Dominicus
 Froburg, Michaël
 Frolich, Franciscus
 Fruoff, Joannes
 Fruoff, Nicolaus
 Furman, Georgius
Fyweg cf. Vyweg
 Fusilius cf. Gossinger

Gossil, Andreas
 Gossinger, Sigismundus
 Grenewicz, Nicolaus
 Grasse, Nicolaus
 Gratkaw, Augustinus de
 Grawpe, Petrus
 Greschner, Marcus
 Grolock, Hermannus
 Grolock, Joannes
 Groseschlecht, Gabriel
Grospecze cf. Grosspetsch
 Grospecze, Petrus
 Grosspetsch, Nicolaus
 Grotz, Melchior
 Gruber, Melchior
 Grunenberg, Henricus
 Gruner, Joannes
Grüner cf. Gruner
 Gunderlein, Nicolaus
 Gutgast, Mathias
 Gythan cf. Geithan

Heban, Petrus
 Hegger, Joannes
 Heidenreich, Balthasar
 Heide, Joannes von der
 Heide, Melchior von der
 Heide, Paulus von der
Heider cf. von der Heide
 Heintze, Mathias
 Heliae, Hermannus
 Hennig, Caspar
 Henselini, Nicolaus
 Herczebule, Joannes
 Hering, Nicolaus
 Hermanni, Joannes
 Heseler, Balthasar

Heseler, Clemens
 Heseler, Lucas
 Heyda, Thomas de
Heyda de cf. von der Heide
Hezeler cf. Heseler
 Hildebrandi, Mathias
 Hirsberg, Mathias
 Hirsberger, Jeronimus
 Hoeksch, Caspar

I

Isinberg, Conradus
 Isinberg, Georgius

J

Janitoris, Joannes
 Janowicz, Henricus de
 Janowicz, Petrus de
 Jawor, Joannes de
 Jenkwitz, Joannes
 Jenkwitz, Petrus

K

Kale, Petrus
 Kaler, Nicolaus
Kaler cf. Koler
 Kalis, Maternus de
Katerlini cf. Ketirlyn
 Kemnitz, Paulus
 Kempnicz, Joannes
 Keppeler, Joannes
 Keppil, Nicolaus
 Kesler, Georgius
 Ketirlyn, Joannes
 Kindelman, Georgius
 Kindelman, Joannes
 Kindelman, Vincentius
 Kirchinborn, Martinus
 Knobelchs Dorf, Conradus de
 Knobelsdorf, Joannes
 Kober, Joannes
 Kober, Nicolaus
 Kochenmeister, Joannes
 Kol, Balthasar
 Koler, Joannes

L

Lamprecht, Mathaeus
 Landecke, Joannes

Hofeman, Nicolaus
 Hoffman, Caspar
 Hoffman, Joannes
 Hoffman, Joannes
 Hoffman, Melchior
 Horrechier, Paulus
 Huginswald, Nicolaus
 Hunger, Joannes
 Huwbyl, Petrus

Iper cf. Yper

Jeschke, Georgius
John cf. Jona
 Jona, Bartholomaeus
 Jost, Andreas
 Jost, Petrus

Konig, Nicolaus
 Koppal, Joannes dictus
 Kopperwolff, Balthasar
Korc cf. Korczers
 Korczers, Franciscus
 Kornitz, Stephanus von
 Korp, Georgius
 Koschwitz, Andreas
 Koschwicz, Nicolaus von
 Kratze, Paulus
 Krautwald, Valentinus
 Kreuzburg, Theodoricus von
 Kreysewicz, Franciscus
 Kribel, Nicolaus
 Kucheler, Joannes
Kuchinmeistir cf. Kochenmeister
 Kune, Paulus
 Kunig, Andreas
 Kunler, Mathias
 Küntzel, Joannes
 Küntzel, Valentinus
 Kymslegil, Nicolaus

Landecke, Nicolaus
 Landescrone, Fridericus de

Landescrone, Ulricus de
Landiscrone cf. Landescrone
 Lange, Joannes
 Lange, Nicolaus
Langele cf. Langrele
 Langenaw, Joannes
 Langenaw, Sigismundus de
 Langrele, Bernhardinus
 Lawkowicz, Caspar
 Leen, Joannes
 Legnicz, Franciscus de
 Lehaw, Georgius
Lehen cf. Leen
 Lehener, Martinus
 Lehmann, Paulus
 Lemberg, Nicolaus de
 Lemberg, Nicolaus de
Lemberk cf. Bancz
 Lenczer, Nicolaus
 Leonardi, Jacobus
 Lepewicz, Mathias
 Leskonis, Joannes
 Leßau, Georgius
 Lessewicz, Mathias
 Lessner, Michaël
 Leuschner, Georgius
Lewbis cf. Lubens
 Leyderman, Joannes

M

Man, Caspar
 Man, Joannes
 Margquart, Valentinus
 Massi, Angelus
 Medici, Joannes
 Meissener, Paulus
 Melczer, Jacobus
 Melczer, Michaël
Meltzer cf. Melczer
 Merboth, Nicolaus
 Merseburg, Joannes de

N

Namslavia, Joannes de
 Namslavia, Martinus de
 Nedirleyn, Joannes
 Nering, Andreas
 Neugebauer, Georgius
 Neumann, Stanislaus

Leymecher, Martinus
 Leymhaws, Martinus
 Leymhicz, Benedictus
 Libeczeit, Joannes
 Libing, Nicolaus
 Liboldt, Joannes
 Lindener, Willibaldus
Lissner cf. Lessner
 Logisch, Mathias
Logusch cf. Logisch
 Longi, Joannes
 Löben, Joannes
 Lubens, Joannes
 Lubens, Joannes de
Lubers cf. Lubens
 Lubschicz, Henricus Johannis
 Lubyn, Henricus de
 Luckaw, Simon
Ludovici cf. Ludwig
 Ludwig, Melchior
Lursdorf cf. Ruersdorf
 Lutmuschil, Joannes de
Lybynck cf. Libing
 Lyebenaw, Joannes
Lyman cf. Lehmann
Lyndener cf. Lindener
 Lypa, Joannes de

Mertschicz, Joannes de
 Mewerer, Erasmus
 Mewerer, Nicolaus
 Meynhardi, Nicolaus
 Micheler, Nicolaus
 Mochaw, Joannes
 Molendinatoris, Martinus
 Moller, Joannes
 Morgenaw, Caspar
Muratoris cf. Mewerer

Nigri, Nicolaus
Nirig cf. Nering
 Niring, Petrus
 Nosticz, Fridericus
 Notarii, Joannes
 Nympke, Maternus

O

Opecz, Nicolaus

P

Pacznow, Jacobus de

Pamyr, Andreas

Pannwitz, Joannes de

Pannwitz, Mathias de

Pannwitz, Theodoricus von

Pannwitz, Wolframus de

Pantsch cf. Bantsch

Parchewicz, Joannes

Parchwitz, Michaël

Pathe, Georgius

Patzenau cf. Pacznow

Pechwinkel, Peregrinus

Peisker, Joannes

Peregrini Villa, Martinus de

Petir cf. Petri

Petirwicz, Joannes de

Petri, Georgius

Pfender, Nicolaus

Philippi, Philippus

Pilcz, Joannes

Piscatoris, Georgius

Piscatoris, Stanislaus

Poloni, Thomas

Pomer, Joannes

Pomer cf. Pamy

Ponicz, Mathias

Ponkow, Nicolaus de

Portscheman, Bartholomaeus

Poutwindsdorf, Henricus de

Poutwindsdorf, Nicolaus de

Powewicz, Petrus

Prato, Guntherus de

Prato, Joannes de

Predil, Theodoricus

Prenczer cf. Brenczer

Preussen, Rudiger von

Previl, Joannes

Prewse, Nicolaus

Prewsse, Stephanus

Prockendorf, Dominicus

Promnitz, Balthasar von

Promnitz, Sigismundus von

Prusnitz, Joannes de

Przedwogii, Paulus

Puerorum cf. Kindelman

Pulcz cf. Pilcz

Punitz, Joannes

Q

Queiss Erhard von

Quoss, Sigismundus

R

Rakewicz, Joannes

Ratman cf. Rothman

Rawe, Jeronimus

Rebir, Joannes

Rechenberg, Joannes de

Rechinberg, Theodoricus de

Redlih, Caspar

Reinhold, Michaël

Reisewicz cf. Reysewicz

Renkeri, Joannes

Reste, Jacobus de

Rettich, Bernhardus

Reynhardi, Joannes

Reysewicz, Augustinus

Reysewicz, Mathias

Reysewicz, Otto de

Richinbach, Joannes

Rincke, Henricus

Rinkenber, Joseph

Ringk cf. Rincke

Roleder, Jeronimus

Rolle, Henricus

Romani, Maternus

Roseman, Joannes

Rosengarthen, Clemens

Rosshirte, Vincentius

Rotenberger, Sigismundus

Rothe, Urban

Rothman, Joannes

Rothkirche, Ryczoldus

Rotkirch, Nicolaus de
 Royn, Petrus de
 Rucker, Joannes
 Rudolphi, Conradus
 Ruersdorf, Bartholomaeus

Ruffa Ecclesia cf. Rothkirch
 Rullus, Joannes
 Rumpoldi, Martinus
 Russindorf, Joannes de
Rysewicz cf. Reysewicz

S

Sachse, Laurentius
 Sachse, Sigismundus
 Sagan, Joannes de
 Samencz, Nicolaus
 Samost, Andreas
 Saopold, Joannes
 Sartor, Borghardus
 Sartorius, Jeronimus Andreas
 Saxo, Andreas
 Schauldis, Franciscus
 Schellindorf, Franciscus de
 Schewerlein, Joannes
 Schilling, Vincentius
Schlottenig cf. Slottenigk
Schneider cf. Sartorius
 Schober, Joannes
 Scholcz, Caspar
 Scholcz, Joannes
 Schonaw, Joannes
 Schonebir, Laurentius
 Schonefeldt, Cristoferus
 Schoneheyncze, Henricus
 Schoneion, Petrus
 Schoneyone, Joannes
 Schönborn, Nicolaus
 Schönfeld, Petrus
Schönfeld cf. Schonefeldt
 Schroter, Jacobus
 Schubart, Joannes
Schultz cf. Sculteti
 Schuman, Nicolaus
 Schwentzlich, Balthasar
Schwoffheim cf. Swoffheim
 Sculteti, Mathias
 Sculteti, Nicolaus
 Sculteti, Nicolaus
 Sculteti, Thomas
Seber cf. Sebrecht
 Seberti, Nicolaus
 Sebrecht, Joannes

Sebrecht cf. Seberti
 Segenand, Jacobus
 Senftleben, Henricus
 Slawticz, Martinus
 Slewicz, Nicolaus
 Slewicz, Joannes
 Slottenigk, Jacobus
Slywicz cf. Slewicz
 Smalcz, Augustinus
Smolecz cf. Smalcz
 Smotesyse, Nicolaus
 Solcz, Henricus
 Sommerfeld, Theodoricus
 Son, Georgius
 Sorau, Cristanus de
 Spilner, Joannes
 Spilner, Martinus
 Spilner, Nicolaus
 Spira, Ulricus de
 Spitkonis, Jacobus
 Spremberg, Paulus
 Stanko, Joannes
 Stecher, Hermannus
 Stenbonis de
 Stenbonis, Henricus Johannis
 Stephani, Joannes
Stercze cf. Stertzii
 Stertzii, Nicolaus
 Steube, Albertus
Stewinus cf. Stenbonis
Stinavia cf. Ulrici
 Stol, Valentinus
 Storch, Nicolaus
 Storzzebether, Joannes
 Stoye, Martinus
 Stregonia, Nicolaus de
Sulcz cf. Solcz
 Sutoris, Martinus
Swarze cf. Nigri
 Swoffheim, Joannes

T

Taurinus, Stephanus
Taverinus cf. Taurinus
 Tempelfeld, Nicolaus
 Tetschin, Joannes de
 Thabernatoris, Petrus
 Theodorici, Joannes
 Thoseler, Balthasar
Thuringi cf. Doringi
 Thyme, Cristoferus
 Thyme, Henricus
 Tintzmann, Joannes

U

Ulman, Nicolaus
 Ulrici, Henricus
 Ungari, Joannes

V & W

Waldicz, Jacobus de
 Walpurg, Caspar
 Wansow, Clemens de
 Wartemberg, Joannes
 Wasserman, Paulus
 Wayner, Andreas
 Vectoris, Leonardus Henrici
 Wedilndorf, Ludovicus
 Weidenblatt, Pancratius
 Weidener, Jacobus
 Weidener, Nicolaus
 Weigel, Caspar
 Weigel, Nicolaus
 Weygman, Augustinus
Weiner cf. Wayner
 Welczil, Nicolaus
 Velius, Caspar Ursinus
 Wenke, Achatius
 Wenke, Nicolaus
Verckil cf. Ferkil
 Werisch, Valentinus

Y

Yper, Albertus

Z

Zar cf. Sorau
Zarer cf. Sorau
 Zaysodaw, Augustinus

Tomacelli, Franciscus Carbone
 Torculatoris, Joannes
 Tremosnicz, Joannes de
Tries cf. Trys
 Trys, Joannes de
Tschambor cf. Czambor
 Tscherschky, Bartholomaeus
 Tschyme, Joannes
 Tulman, Martinus
 Tyczko, Paulus

Unvorgessen, Andreas
Ursinus cf. Velius
Uyast cf. Stenbonis

Werlit, Nicolaus
 Werner, Nicolaus
 Wese, Joannes
Wesen cf. de Prato
 Wetzcke, Gregorius
Vetteres cf. Fetteres
 Wettzinger, Joannes
Weyroch cf. Wyroch
 Victorini, Joannes
 Viewegk, Nicolaus
Wildenberg cf. Girtler
 Wirbin, Simon de
 Wirth, Petrus
 Witlonis, Joannes
 Vogeler, Georgius
 Voglersdorf, Joannes
 Woitsdorf, Franciscus
 Wunher, Petrus
 Vyerling, Petrus
 Wyroch, Petrus
 Vyweg, Joannes

Ysinberg cf. Isinberg

Zeber de Lobin, Paulus
Zor cf. Sorau
 Zreph, Joannes

ANEKS III

OSOBY, KTÓRYM BŁĘDNIE PRZYPISYWANO WE WCZEŚNIEJSZEJ LITERATURZE POSIADANIE BENEFICJÓW W LEGNICY

(Układ biogramów analogiczny do Aneksu II)

1.

a. **JOANNES GLOGE**

g. [22 X 1346] wymieniony jako współarchidiakon (!) legnicki obok Henryka Bancz¹. W rzeczywistości mamy do czynienia z pomyłką F.W. Schirrmachera (wydawcy *UBSL*), a za nim także wydawców *RŚI*, zasugerowanych niejasnym zapisem w *Księdze Przywilejów miasta Legnicy* Ambrożego Bitschena. Przywoływaną testację z dokumentu biskupa Przeclawa z Pogorzeli zamiast „*presentibus dominis Johanne Gloge, Heinrico Bancz, Legnicensibus archidyaconis*” należałoby raczej poprawić na „*presentibus dominis Johanne Glogo[viensis], Heinrico Bancz Legnicensis archidyaconis*” i przyjąć, że mamy do czynienia ze znanym skądinąd ówczesnym archidiakonem głogowskim Janem ze Smolnej².

2.

a. **JOANNES LANGE**

g. [?] scholastyk legnicki – zob. Aneks II, nr 255.

3.

a. **THEODORICUS**

g. [27 I 1376] dziekan legnicki, wraz z archidiakonem Jakubem Augustini (†) i Piotrem s. Stefana ustanowiony przez papieża Grzegorza XI kontrolerem rachunków polskich duchownych subkolektorów: Floriana z Mokrsk, Mikołaja z Kórnika i Mikołaja Strossberga³. Jednak w tym czasie [1371 – 1392/1393] potwierdzony jest na dziekaniu legnickiej Henryk z Głubczyc (144), a naszego Teodoryka należałoby raczej identyfikować z ówczesnym wrocławskim dziekanem katedralnym Teodorykiem z Klatowej, niedługo później biskupem-elektem wrocławskim⁴.

---

¹ *UBSL*, nr 146 (= *RŚI* I, nr 523).

² PANZRAM 1937, s. 94; GERLIC 1993, s. 246; por. także podobny zapis APWr, Rep. 83, nr 86: 2 III 1347 Wrocław.

³ MPV IX, s. XXXVIII (wstęp); BP II, nr 2309.

⁴ SCHINDLER 1938, s. 255-256.

4.**a. VITelo**

- c. *Filius Thuringorum et Polonorum*, wg J. Burchardta pochodził z Legnicy.
- d. Studiował w Padwie. Autor *Perspektywy* i listu filozoficznego *De causa prymaria paenitentiae in hominibus et de natura daemonum*.
- g. Wg J. Burchardta miał być Witelo w latach 60-70. XIII w. rektorem szkoły przy kościele św. Piotra w Legnicy, później plebanem tegoż kościoła i kanonikiem wrocławskim⁵. Jak już zauważył M. Cetwiński, są to jedynie hipotezy będące „wynikiem zbyt intensywnej interpretacji źródłowej”⁶, dodajmy, że brak dla nich – z wyjątkiem tego, że w 1275 r. rzeczywiście był jakiś magister Witelo kanonikiem wrocławskim - jakiegokolwiek oparcia w źródłach.

5.**a. WIRCHOSLAUS**

- c. Brat archidiakona wrocławskiego Stefana.
- g. [25 II 1251 – I/III 1268] kanonik katedralny wrocławski⁷.
[30 IX 1262] archidiakon legnicki⁸. Potwierdzony na tym urzędzie tylko jednym dokumentem, uznanym przez B. Panzram za falsyfikat z początków XIV w⁹.
[1 VIII 1271 – 7 VI 1272] kustosz kapituły katedralnej we Wrocławiu¹⁰.

---

⁵ BURCHARDT 1979, s. 94-95; IDEM 2002, s. 10-11; IDEM 2004, s. 50-51.

⁶ CETWIŃSKI 2001, s. 191.

⁷ SAMULSKI (mps), s. 530.

⁸ AAWr, dok. kolegiaty Św. Krzyża we Wrocławiu, nr 1 (= HEYNE I, s. 684; SR, nr 1135; SUB III, nr 582).

⁹ PANZRAM 1936, passim.

¹⁰ SAMULSKI (mps), s. 530.

ANEKS IV

NIESKUTEKZNE PROWIZJE APOSTOLSKIE NA BENEFICJA LEGNICKIE

Aneks obejmuje wykaz prowizji apostolskich na beneficja legnickie znanych z opublikowanych akt apostolskich (RG I-IX; MVB I-VII; MPV I-III, IX-X; BP I-VI), co do których brak źródłowego potwierdzenia ich realizacji. Prowizje uporządkowane są rzeczowo według beneficjów których dotyczą, w obrębie zaś tych grup chronologicznie. Podane są kolejno: imię i inkardynacja suplikanta, podany przezeń powód wakatu beneficjum oraz podstawa źródłowa.

Na archidiakoniat

ante 19 IV 1410 Odo Colonna, SRE Cardinalis tit. s. Georgii ad Velum Aureum (późniejszy papież Marcin V), zrezygnował ze swoich praw do archidiakonatu legnickiego na rzecz Teofila z Opola.

MVB VI, nr 435; RG III, kol. 298.

24 XII 1411 Conradus dux Silesie, [Wratislaviensis]

vac. post obitum Theophili de Opol.

MVB VI, nr 641, 699; RG III, kol. 81-82.

25 IV 1412 Johannes Abeczier, [Warmiensis dioec.]

vac. post obitum Theophili de Opol.

MVB VI, nr 699.

6 XII 1417 Henricus Nithart, presbiter Constantiensis dioecesis

vac. post obitum Laurentii Sachse.

MVB VII, nr 87-88.

31 III / 2 VI 1419 Johannes Wyndinch

vac. per munus consecrationis impendendum aut impendendum domino Conrado ad ecclesiam Wratislaviensem promotu (w rzeczywistości Konrad ks. oleśnicki nigdy nie objął archidiakonatu legnickiego).

MVB VII, nr 441, 444, 560 (spór z Józefem Rinckenberg).

ante 14 XII 1426 Alexius Johannis, presbiter Wratislaviensis dioecesis
litigare intendit.

MVB VII, nr 1685-1686; RG IV, kol. 69.

6 VIII 1427 Marcus Johannis de Astallis
vac. post lib. resignationem Angeli Massii de Genezano.
MVB VII, nr 1846, 1868; MPV X, nr 211.

16 IV 1431 Nicolaus Rad, presbiter Misnensis dioecesis
vac. per p.n. prom. Marci de Astallis clerici Romani.
RG V, nr 7227.

17 III 1451 Johannes Duster, canonicus Wratislaviensis
vac. post resignationem Henrici Senfleben.
RG VI, nr 2806.

Na prepozyturę

24 VII 1419 Everhardus Everhardi de Osterborch
vac. post priv. Guntheri de Prato.
MVB VII, nr 467; RG IV, kol. 594-596.

2 VII 1425 Alexius Crocaw de Legnicz, presbiter Wratislaviensis dioecesis
(Aneks II, nr 5)
vac. post priv. Johannis Belaw.
MVB VII, nr 1422; RG IV, kol. 68-69.

9 III 1426 Augustinus Auwer, clericus Wratislaviensis dioecesis
vac. post obitum Guntheri de Prato.
MVB VII, nr 1538-1539; obligacja annatowa 19 IX 1426, MVB VII, nr 1636 (= MPV X, nr 158); druga prowizja w obliczu sporu z Janem Belaw, MVB VII, nr 1695-1696; trzecia prowizja 29 VII 1429, MVB VII, nr 2082-2083; prośba o przyspieszenie ekspedycji bulli 18 I 1430, MVB VII, nr 2130, por. także RG IV, kol. 169-170.

21 V 1450 Martinus Bantsch, clericus Wratislaviensis dioecesis
vac. post obitum Johannis Bawde.
RG VI, nr 4149.

Na kantorię

21 V 1425 Johannes Johannis Crocaw de Legnicz, clericus Wratislaviensis
dioecesis
vac. post priv. Johannis Belaw.
MVB VII, nr 1380.

Na kanonikaty

Ante 25 VI 1405 Jacobus Leonardi de Esculo, scriptor et familiaris papae,
plebanus ecclesiae Beatae Mariae Virginis Legnicensis, canonicus praebendatus
ecclesiae SS. Celsi et Juliani de Urbe.
MVB VI, nr 142.

24 VII 1419 Nicolaus Johannis Stuler, clericus Poznaniensis dioecesis
vac. post priv. Guntheri de Prato.
MVB VII, nr 473; RG IV, kol. 2354.

4 IX 1419 Augustinus Martini de Novaplzna, clericus Pragensis dioecesis
vac. post resignationem Johannis de Tremosnicz.
MVB VII, nr 484, 552; zachowana bulla prowizyjna APWr, Rep. 132d von der
Recke, nr 5.

10 XI 1419 Johannes Reynczkonis de Thoran, clericus Culmensis dioecesis
vac. post priv. Johannis de Sagan.
MVB VII, nr 510.

16 III 1425 Nicolaus Patzoldi de Polkenhayn, clericus Wratislaviensis dioecesis
vac. ex eo, quod Theodericus Pradel excommunicationis sententia innodatus et
excommunicatus, per annum et ultra in sententia huiusmodi insorduit non curans
ad ecclesie gremium redire, et sic ligatus missas et alia divina in contemptum
clavium celebravit, propter quod idem Theodericus dictis canonicatu et prebenda
se reddidit merito indignum.
MVB VII, nr 1330.

23 VII 1425 Gefardus Yseken, presb. Lubucensis dioecesis
vac. post priv. Johannis de Sagan.
MVB VII, nr 1440.

14 XI 1425 Nicolaus Stewbe, presbiter Wratislaviensis dioecesis
vac. post priv. Georgii Echardi.
MVB VII, nr 1491.

24 XI 1425 Albertus Venceslai de Newsedlicz, clericus Olomucensis dioecesis
vac. post priv. Johannis de Sagan.
MVB VII, nr 1495.

29 VIII 1426 Lubbertus Lanckaw, clericus Wratislaviensis dioecesis
vac. post priv. Johannis Belaw.
MVB VII, nr 1623.

18 II 1427 Nicolaus Hertzog, clericus Wratislaviensis dioecesis
vac. post priv. Johannis de Sagan.
MVB VII, nr 1730.

24 X 1447 Laurentius Rawske alias Crapko, clericus Wratislaviensis dioecesis.
RG VI, nr 3902.

Na kościół Bożego Grobu (kurację)

15 I 1418 Gotfridus Nicolai de Jempnicz, clericus Olomucensis dioecesis vac. ex eo, quod Johannes Sebrecht, olim ipsius ecclesie rector, eandem ecclesiam una cum mansionaria capelle s. Marie site prope dictam ecclesiam, que curata est, per annum et ultra tenuit contra canonicas sancciones. MVB VII, nr 174.

Na kościół NMP

1407 / 1411 Arnoldus Datteln, clericus Warmiensis dioecesis toczy spór w Kurii o kościół NMP w Legnicy. MVB VI, nr 291, 514; RG III, kol. 56.

Na ołtarz Ducha Św. i św. Mikołaja w kościele św. Piotra

Ante 14 XII 1426 Alexius Johannis, presbiter Wratislaviensis dioecesis litigare intendit. MVB VII, nr 1685-1686; RG IV, kol. 69.

ANEKS V

KUMULACJA BENEFICJÓW INDEKS

Aneks podaje wykaz beneficjów posiadanych przez duchownych legnickich w dowolnym okresie ich kariery duchownej oraz wykaz pełnionych przez nich urzędów dworskich i konsystorskich. Cyfry odnoszą się do numeracji biogramów w Aneksie II – pisane prostą czcionką oznaczają, że dana osoba posiadała wskazane beneficjum lub urząd jednocześnie z dowolnym legnickim, pisane pochylą czcionką – brak źródłowego potwierdzenia takiej kumulacji.

I. METROPOLIA GNIEŹNIĘSKA

I.1. ARCHIDIECEZJA GNIEŹNIĘSKA

Gniezno, katedra św. Wojciecha

kanonik – 413

Łęczyca (Tum), archikolegiata NMP i św. Aleksego

kanonik – 311

Wieluń, kolegiata św. Michała Archanioła i Nawiedzenia NMP

kanonik – 311

I.2. DIECEZJA WROCŁAWSKA

ordynariusz – 32

sufragan – 279

konsystorz:

oficjałowie – 70, 81, 161, 163, 224, 242, 279, 302, 440, 463

wiceoficjał – 4

prokuratorzy – 95, 295, 440, 567

audytorzy – 161, 276

adwokaci – 4, 70, 276, 309, 421, 440, 517, 519

notariusze – 114, 471

Bardo, kaplica NMP

altarysta – 599

Brzeg, kolegiata św. Jadwigi

dziekani – 39, 192

kustosze – 89, 572

kanonicy – 7, 28, 62, 65, 89, 94, 140, 164, 192, 209, 230, 289, 317, 335, 350,
381, 397, 431, 440, 446, 467, 572, 586, 597

wikariusz – 552

altaryści – 487, 586

Brzeg, kościół parafialny św. Mikołaja

altaryści – 61, 224

Budziszów Wielki, kościół parafialny

pleban – 403

Chojnów, kościół parafialny NMP

plebani – 291, 384, 592

wicepleban – 15

kaznodzieja – 15

altaryści – 15, 102, 149, 229, 249, 349, 388, 392, 599

rektor szkoły – 15

kapelan bractwa Bożego Ciała – 15

Czerwony Kościół, kościół parafialny św. Andrzeja

plebani – 71, 99, 473

Głogów, kolegiata NMP

archidiakoni – 90, 148, 150, 302, 329, 393, 413, 427

scholastyk – 247

dziekan – 311

kanonicy – 32, 48, 56, 61, 90, 92, 133, 139, 150, 151, 161, 164, 192, 211, 236,
249, 329, 332, 393, 425, 440, 448, 463, 555, 573

kaznodzieje – 48, 599

wikariusze – 79, 449

wicedziekani – 418, 599

altaryści – 79, 449, 599

Głogów, kościół parafialny św. Mikołaja

pleban – 425

altarysta – 150

Głogów, kościół Bożego Ciała

altarysta – 150

Głogówek, kolegiata św. Bartłomieja

dziekan – 92

kanonik – 230

Gniechowice k. Wrocławia, kościół parafialny św. Filomeny

pleban – 446

Gniewomierz, kościół parafialny św. Salvatora

pleban – 144, 175

Góra, kościół parafialny św. Katarzyny

pleban – 192, 448

altaryści – 364, 423

Góra, kaplica szpitalna Bożego Ciała

altarysta – 423

Grodków, kościół parafialny NMP i św. Michała Archanioła

altarysta – 207

Gwizdanów, kościół parafialny św. Urszuli

pleban – 150

Jawor, kościół parafialny św. Marcina

plebani – 225, 288, 549

altaryści – 229, 369, 508

Karłowice k. Otmuchowa, kościół św. Marii Magdaleny

pleban – 148

Koperniki k. Otmuchowa, kościół parafialny św. Mikołaja

pleban – 348

Koskowice, kościół parafialny św. Michała i św. Doroty

pleban – 565

Kościelec, kościół parafialny

plebani – 207, 547

Koźuchów, kościół parafialny NMP, św. Jana Chrzciciela i św. Michała Archanioła

pleban – 79

altaryści – 398, 500

prepozyt mansjonarzy – 79

Krosno, kościół parafialny św. Andrzeja

pleban – 446

Kunice, kościół parafialny

plebani – 64, 109

Lubin, kościół parafialny NMP

plebani – 50, 145, 155, 279, 327

altaryści – 52, 155, 397, 466, 509

Lubin, kościół zamkowy św. Jadwigi

prepozyt – 509

Lwówek Śląski, kościół parafialny NMP

kaznodzieja – 599

altarysta – 7

Łukowice Brzeskie, kościół parafialny Trójcy Świętej

pleban – 335

Małujowice, kościół parafialny św. Jakuba Apostoła
pleban – 335

Mikołajowice, kościół parafialny św. Mikołaja
pleban – 175

Milicz, kościół parafialny św. Michała Archanioła
pleban – 161

Mściwojów k. Jawora, kościół parafialny NMP
pleban – 551

Namysłów, kościół parafialny św. Piotra i Pawła
pleban – 199
altaryści – 19, 592

Namysłów, kaplica szpitalna Ducha Św. i św. Jerzego
altarysta – 19

Nysa, kościół parafialny św. Jakuba
plebani – 148, 164, 490
kaznodzieje – 56, 374
altaryści – 1, 56, 83, 92, 164, 230, 348, 360, 444, 462, 464, 493, 553, 588

Nysa, kościół (od 1477 r. kolegiata) św. Jana *in antiqua civitate*
prepozyci – 84, 360
dziekan – 7
kanonicy – 19, 84, 360, 393, 444, 463, 490, 588, 597, 602
altaryści – 381, 464

Nysa, kaplica św. Katarzyny przed Bramą Ziębicką
altarysta – 348

Nysa, konsystorz
sędzia dworski – 7, 84
audytor sądu biskupiego – 148, 493
prokurator biskupi – 153, 459?

Oława, kościół parafialny św. Błażeja i Sperata
altarysta – 61

Ołtaszyn, kościół parafialny Wniebowzięcia NMP i św. Tomasza z Canterbury
pleban – 490

Opole, kolegiata Św. Krzyża
archidiakoni – 61, 86, 455, 567
prepozyci – 164, 302
kanonicy – 92, 110, 161, 230, 360, 493, 517, 568, 573, 577
altaryści – 510, 577

Osina Wielka k. Ząbkowic Śląskich, kościół parafialny św. Wawrzyńca
pleban – 161

Otmuchów, kościół parafialny (1386-1477 kolegiata) św. Mikołaja

pleban – 421, 459?

prepozyt – 493

dziekan – 586

kanonicy – 19, 164, 192, 207, 348, 374, 463, 493, 572, 586

mansjonarz – 148, 493

altarysta – 195

prokurator biskupi – 153, 374, 459?

Paczków, kościół parafialny św. Jana Ewangelisty

altarysta – 518

Pątnów k. Chojnowa, kościół parafialny

plebani – 141, 575

altarysta – 291

Petirwitz

pleban – 245

Pielgrzymka, kościół parafialny św. Małgorzaty

plebani – 132, 576

Racibórz, kolegiata św. Tomasza z Canterbury

prepozyci – 393, 463

kustosz – 463

kanonicy – 167, 556

Radzików, kościół parafialny św. Katarzyny

pleban – 422

Rokitnica k. Złotoryi, kościół parafialny św. Bartłomieja

pleban – 519

Rosochata, kościół parafialny

plebani – 34, 198, 474?

Roztoka k. Bolkowa, kościół parafialny św. Piotra i Pawła

pleban – 232

Ryczeń k. Brzegu, kościół parafialny

pleban – 329

Słup k. Jawora, kościół parafialny NMP

plebani – 426, 581

Sobota k. Wlenia, kościół parafialny św. Piotra i Pawła

pleban – 75

Stary Zamek, kościół parafialny św. Stanisława

altaryści – 275, 358

Strzegom, kościół parafialny św. Piotra i Pawła

altarysta – 277

Strzelin, kościół parafialny św. Michała

pleban – 440

Studnica, kościół parafialny św. Stefana

pleban – 113

Świdnica, kościół parafialny św. Stanisława i Wacława

plebani – 61, 163, 490

altaryści – 14, 28, 60, 201, 268, 446, 557

Świdnica, kościół św. Mikołaja

mansjonarz - 28

Świebodzin, kościół parafialny

pleban – 557

Taczalin k. Legnicy, kościół parafialny

pleban – 285

Toszek, kościół parafialny św. Piotra

pleban – 230

Trzebnica, kościół konwentualny NMP i św. Bartłomieja

altaryści – 61, 199

Tyniec (k. Legnicy?), kościół parafialny

pleban – 92

Udanin k. Legnicy, kościół parafialny św. Urszuli

plebani – 513, 568

Ulesie, kościół parafialny św. Marcina

plebani – 58, 226, 296

Wądroże Wielkie, kościół parafialny św. Piotra i Pawła

pleban – 101, 596

Wiązów, kościół parafialny Św. Krzyża, św. Piotra i Pawła, św. Jadwigi

pleban – 577

Widnawa, kościół parafialny św. Katarzyny

pleban – 429

Wrocław, katedra św. Jana Chrzciciela

prepozyci – 61, 211

kanclerze – 19, 61, 242, 340

archidiakoni – 32, 81, 553

scholastycy – 94, 143, 440, 572

dziekani – 150, 413, 440

kustosze – 164, 236, 413

kantory – 184, 487, 490

kanonicy – 6, 19, 22, 31, 32, 39, 59, 61, 67, 70, 81, 86, 90, 92, 94, 132, 139, 140, 143, 148, 151, 153, 161, 163, 164, 167, 169, 185, 192, 210, 211, 224, 230, 236, 238, 242, 247, 276, 287, 302, 303, 311, 332, 340, 348, 360, 374, 389, 393, 397, 413, 421, 425, 429, 436, 440, 446, 455, 463, 470,

471, 487, 490, 491, 493, 498, 502, 519, 521, 530, 540, 552, 553,
555, 569, 572, 573, 577, 586, 599

wikariusze – 141, 192, 216, 224, 245, 282, 427, 444, 446, 560, 568

wicedziękani – 161, 192, 210

precentor – 586

mansjonarz – 113, 114

zakrystianin mansjonarzy – 509

altaryści – 110, 161, 164, 223, 245, 282, 294, 340, 348, 427, 517, 586, 588

Wrocław, kolegiata Św. Krzyża

prepozyci – 32, 311

dziekani – 490

scholastyk – 329

kantorzy – 421, 519

kanonicy – 67, 74, 81, 94, 133, 139, 170, 211, 224, 242, 247, 299, 303, 393, 421,
463, 467, 490, 519, 521, 552, 555, 572, 585

wikariusze – 4, 281, 340, 425, 597

subkustosz – 150

altaryści – 260, 563, 597

Wrocław, kolegiata św. Idziego

prepozyt – 141

kanonicy – 92, 446, 113

altaryści – 4, 141, 164, 267

Wrocław, kościół parafialny św. Elżbiety

pleban – 431

kaznodzieja – 487

altaryści – 27, 83, 102, 141, 150, 340, 357, 407, 411, 581

Wrocław, kościół parafialny św. Marii Magdaleny

plebani – 22, 393, 440

altaryści – 119, 141, 150, 176, 340, 444, 493, 517

zakrystianin – 189

Wrocław, kościół św. Maurycego *extra muros*

pleban – 199, 280

Wrocław, kościół św. Katarzyny *extra muros*

pleban – 517

Wrocław, kaplica św. Klemensa

stały wikariusz – 211

Wrocław, kaplica św. Marii Egipcjanki

altarysta – 374

Ząbkowice Śląskie, kościół parafialny św. Anny

plebani – 374, 493, 553

altaryści – 1, 493

I.3. DIECEZJA KRAKOWSKA

Bytom, kościół parafialny NMP

plebani – 174, 223

Kraków, katedra św. Wacława

kanonicy – 96, 139, 311, 421

Kraków, kolegiata św. Floriana

dziekan – 96

kanonik – 487

Kraków, kościół parafialny NMP

kaznodzieje – 448, 487

altarysta – 448

Sandomierz, kolegiata Narodzenia NMP

kantor – 311

Skalmierz, kolegiata św. Jana Chrzciciela

kanonik – 192

I.4. DIECEZJA PŁOCKA

Płock, katedra Wniebowzięcia NMP

kanonik – 393

I.5 DIECEZJA LUBUSKA

ordynariusz – 139

Lubusz, katedra

scholastyk – 471

kustosz – 136

kanonicy – 139, 163, 519

II. METROPOLIA PRASKA

II.1. ARCHIDIECEZJA PRASKA

Bystrzyca Kłodzka, kościół parafialny św. Michała Archanioła

altarysta – 279

Krosnowice, kościół parafialny św. Jakuba

pleban – 279, 389

Litoměřice, kolegiata św. Stefana

kanonik – 148

Łomnica, kościół parafialny św. Magdaleny

pleban – 279

Mělník, kolegiata św. Piotra i Pawła

kanonik – 530

Praga, katedra św. Wita

kanonicy – 319, 329, 340, 530

Praga, kościół św. Galla

kaznodzieja – 383

Praga, kościół św. Idziego

pleban – 319

Praga, kaplica św. Maurycego *in castro*

rektor – 319

Stara Boleslav, kolegiata św. Wacława

prepozyt – 530

Szalejów Górny, kościół parafialny św. Jerzego

pleban – 279

Wyszehrad, kolegiata św. Piotra i Pawła

prepozyt – 552

kanonik – 329

II.2. DIECEZJA OŁOMUNIECKA

Brno, kolegiata św. Piotra

kanonicy – 552, 569

Kroměříž, kolegiata św. Maurycego

kanonik – 148

Ołomuniec, katedra św. Wacława

scholastyk – 236

kanonicy – 6, 144, 236, 340, 530, 552, 555

oficjał – 603

Ołomuniec, kościół św. Maurycego

pleban – 236

Ołomuniec, kościół św. Wawrzyńca

pleban – 552

III. METROPOLIA RYSKA

III.1. DIECEZJA WARMIŃSKA

Frombork, katedra NMP

kanonik – 552

Orneta, kościół parafialny św. Jana Chrzciciela

pleban – 110

IV. DIECEZJA MIŚNIEŃSKA

ordynariusz - 237

Bautzen (Budziszyn), kolegiata św. Piotra

prepozyt – 572

dziekan – 315

kanonik – 6, 136, 294, 315

oficjał prepozyta – 6

Bischofswerda, kościół parafialny NMP

altarysta – 61

Cottbus, kościół parafialny św. Mikołaja

pleban – 315

Freiberg, kościół parafialny św. Piotra

altarysta – 571

Gebin

altarysta – 250

Göda (Godaw), kościół parafialny św. Piotra

altarysta – 61

Görlitz, kościół parafialny św. Piotra

pleban – 148

altarysta – 315

Hoyerswerda, kościół parafialny św. Jana

pleban – 263

Kamenz, kościół parafialny NMP

altarysta – 315

Löbau, kościół parafialny św. Mikołaja

pleban – 6

Meissen (Miśnia), katedra św. Jana i Donata

dziekan – 572

kanonicy – 237, 314, 572

altarysta – 92

oficjał – 314

Meissen, kaplica św. Jana

rektor – 92

Radibor, kaplica Św. Krzyża

rektor – 250

Senftenberg, kościół parafialny św. Piotra i Pawła

altarysta – 294

Zscheila, kolegiata św. Jerzego

prepozyt – 237

V. INNE DIECEZJE RZESZY

Augsburg, katedra NMP lub jedna z kolegiat

kanonik – 302

Bazylea, katedra NMP

kanonik – 59

Brema, katedra św. Piotra

scholastyk – 90

Deventer, kościół św. Lebuina

prepozyt – 90

Dolna Styria (diecezja Graz-Seckau)

archidiakon – 211

Emmerich, kościół św. Marcina

prepozyt – 90

Erfurt, katedra NMP lub kolegiata św. Sewera

kanonik – 350 Erfurt, kaplica św. Marii Magdaleny

rektor – 572

Freiburg, katedra NMP

kanonik – 59

Gredweyn, kościół parafialny św. Ruperta

pleban – 211

Grossenmonra k. Frankenhausem

pleban – 572

Konstancja, prepozytura św. Antoniego

prepozyt – 90

Lausse (?) w diecezji passawskiej, kościół parafialny

pleban – 264

Merseburg, katedra św. Jana Chrzciciela i św. Wawrzyńca

kanonik – 315

Minden, katedra św. Piotra i Gorgoniusza

kanonik – 90

Mühlhausen, klasztor magdalenek

stały wikariusz – 572

Nieder Steirmach (?)

dziekan – 211

Nordhausen, prepozytura Św. Krzyża

prepozyt – 90

Ratzbona, katedra św. Piotra lub jedna z kolegiat (NMP, św. Jana)

kanonik – 167

Trydent, katedra św. Vigiliusza

kanonik – 302

Utrecht, kolegiata św. Salwatora

kanonik – 90

Wiedeń, katedra św. Stefana

kanonik – 59

Wiedeń, kaplica ratuszowa

rektor – 150

Wittenberga, kolegiata Wszystkich Świętych

kanonik – 436

Wittenberga, kościół parafialny NMP

pleban – 436

altarysta – 436

Wormacja, katedra św. Piotra lub jedna z kolegiat (św. Andrzeja, św. Marcina, św. Pawła)

prepozyt – 150

Zeitz, katedra św. Piotra i Pawła

kanonik – 79

VI. WŁOCHY

Ascoli, (obecnie Ascoli Piceno), katedra św. Emidiusza

kanonik – 167

Arnara (diecezja Tarano), kościół św. Wawrzyńca

pleban – 167

Rzym, bazylika Matki Bożej Większej

kanonik – 167

Rzym, kolegiata św. Celsjusza i Juliana

kanonik – 167

Rzym, kolegiata św. Jerzego *ad Velum Aureum*

kanonik – 20

Rzym, kościół Santa Maria dell'Anima

prowizor – 150

Farfa (w diecezji Sabina), opactwo benedyktyńskie NMP

opat komandytoryjny – 90

ANEKS VI

SŁUŻBA DWORSKA I KANCELARYJNA INDEKS

Aneks podaje wykaz duchownych legnickich pełniących służbę na dworach papieskim, cesarskim, królewskich oraz książęcych. Cyfry odnoszą się do numeracji biogramów w Aneksie II.

DWÓR I KANCELARIA PAPIESKA

kardynał – 90
cubicularius papae – 20
camerarius papae – 178
familiaris papae – 20, 167, 425
capellanus papae – 340
abbreviator litterarum apostolicarum
– 167, 319, 535
scriptor litterarum apostolicarum –
150, 319
auditor causarum palatii apostolici –
340
poenitentiarius maior – 90
scriptor litterarum sacrae poeniten-
tariae – 20, 167
inni – 144
Hieronim Lando, legat
kapelan i sekretarz – 463
Hipolit d’Este, kardynał
familiaris – 569

BISKUPI WROCŁAWSCY

Tomasz I (zm. 1268)
kapelan – 413
**Władysław/Włodzisław (zm. 1270),
abp salzburski, adm. biskupstwa
wrocławskiego**
kapelan – 413
Tomasz II (zm. 1292)
kapelan – 516
Henryk z Wierzbnej (zm. 1319)
kapelan – 139, 421
hofmistrz – 573
Nanker (zm. 1341)
pisarz – 471
Przeclaw z Pogorzeli (zm. 1376)
pisarz – 67, 161, 429
kapelan – 427
Wacław ks. legnicki (zm. 1418)
kanclerz – 348, 572
pisarz – 71, 165, 190, 192, 195, 276,
348, 446, 572, 586
kapelan – 113, 192, 348, 586
skarbnik – 586
familiaris – 1, 586
sędzia – 509
Konrad ks. oleśnicki (zm. 1447)
kanclerz i protonotariusz – 440
sędzia dworski – 148
kapelan – 199
Rudolf z Rüdesheim (zm. 1482)
pisarz – 360
skarbnik – 360
Jan Roth (zm. 1506)
kanclerz – 360
pisarz – 114, 360
Jan Thurzo (zm. 1520)
pisarz – 114, 588

CESARZE RZYMSCY, KRÓLOWIE I KSIĄŻĘTA NIEMIECCY

Karol IV Luksemburski (zm. 1378), cesarz rzymski, król czeski
kapelan – 389
lekarz – 329
hofmistrz – 530

familiaris et secretarius – 429
servitor et commensalis – 329
custos sigillorum imperialium – 287

Wacław IV Luksemburski (zm. 1419), król czeski i niemiecki
kapelan – 279

Zygmunt Luksemburski (zm. 1437), cesarz rzymski, król czeski i węgierski
kapelan – 94, 250
lekarz – 552

Fryderyk III (zm. 1493), cesarz rzymski
kapelan i rajca – 211

Fryderyk II (zm. 1470), elektor brandenburski
w służbie – 314

Fryderyk, landgraf miśnieński
sekretarz – 572

KRÓLOWIE POLSCY

Kazimierz Jagiellończyk (zm. 1492), król polski
lekarz – 311

KSIĄŻĘTA LEGNICCY

Bolesław III (zm. 1342)
pisarz – 459, 471, 473

Wacław I i Ludwik I (1342 – 1345)
pisarz – 67

Wacław I (zm. 1364)
kanclerz / *obirster schreiber* – 459, 473
servitor et commensalis – 144

Rupert I (zm. 1409)
kanclerz – 459

pisarz – 190, 581
kapelan – 581

Wacław II (zm. 1419)
kanclerz – 517

Ludwik II (zm. 1436)
notariusz – 89, 195, 595

Elżbieta (zm. 1449)
kanclerz – 224

pisarz – 595
Fryderyk I (zm. 1488)

kapelan – 10
kanclerz – 52, 209

Fryderyk II (zm. 1547)
kanclerz – 52, 85, 397

pisarz – 478
urzędnik w Brzegu – 7

KSIĄŻĘTA ŚWIDNICCY

Bolko II (zm. 1368)
capellanus, commensalis et domesticus – 515

KSIĄŻĘTA WROCŁAWSKY

Henryk IV (zm. 1290)
pisarz – 153

KSIĄŻĘTA ZIĘBICCY

Bolko II (zm. 1341)
pisarz – 470

Mikołaj (zm. 1358)
pisarz – 470

Bolko III (zm. 1410)
pisarz – 427, 470

NOTARIUSZE PUBLICZNI

XIV w. – 4, 64, 192, 264, 427, 471, 519, 535, 586

XV w. – 18, 88, 94, 95, 128, 150, 195, 196, 200, 211, 216, 266, 332, 343, 345, 355, 368, 464, 494, 510, 566

XVI w. – 114, 588

ANEKS VII

STUDIA UNIWERSYTECKIE DUCHOWIEŃSTWA LEGNICKIEGO INDEKS

Aneks podaje wykaz szkół wyższych, na których studiowali duchowni legnicy oraz wykaz uzyskanych tytułów naukowych i pełnionych godności. Cyfry odnoszą się do numeracji biogramów w Aneksie II.

Bolonia (XI w.)

immatriculati (12): 29a, 56, 59, 62, 85, 150, 236, 302, 397, 471, 555, 603

sine titulo (5): 59, 150, 471 (?), 555, 603

licentiatus decretorum / legum (2): 62, 397

doctor medicinae (1): 29a

doctor decretorum / utriusque iuris (4): 56, 85, 236, 302

Montpellier (XII w.)

immatriculati (1): 144

sine titulo (1): 144

Padwa (1222)

immatriculati (6): 31, 248, 429, 521, 531, 573

sine titulo (3): 31, 429, 573

doctor medicinae (3): 248, 521, 531

Siena (1246)

immatriculati (1): 463

doctor decretorum (1): 463

Rzym (1303)

immatriculati (6): 236, 302, 303, 393, 490, 555

sine titulo (3): 236, 302, 555

magister artium (1): 490

doctor decretorum (2): 303, 393

Perugia (1308)

immatriculati (1): 236

sine titulo (1): 236

Praga (1348)

immatriculati (23): 1, 24, 96, 144, 148, 192, 226, 237, 242, 246, 250, 271, 340, 347, 381, 383, 390, 485, 493, 517, 521, 549, 572, 577

sine titulo (6): 1, 192, 226, 242, 250, 549

baccalarius artium (10): 96, 237, 246, 271, 381, 383, 390, 485, 517, 572

magister artium (10): 96, 144, 237, 381, 383, 485, 517, 521, 572, 577

baccalarius decretorum (2): 246, 340

magister iuris (2): 148, 493

licentiatus (?) (1): 271

licentiatus theologiae (1): 383

professor theologiae (1): 383

baccalarius medicinae (1): 521

decanus facultatis artium (1): 383

decanus facultatis philosophiae (1): 237

rector (1): 383

rector canonistarum (2): 148, 347

Kraków (1364, 1400)

immatriculati (31): 11, 48, 54, 59, 65, 78, 81, 94, 96, 176, 195, 213, 230, 248, 298, 303, 328, 332, 364, 369, 397, 430, 440, 448, 452, 455, 448, 487, 490, 502, 554, 555, 569, 588, 592, 601

sine titulo (13): 11, 54, 59, 176, 195, 248, 303, 332, 364, 430, 490, 588, 601

baccalarius artium (15): 48, 65, 78, 81, 94, 213, 369, 397, 452, 455, 487, 502, 554, 555, 569

magister artium (16): 48, 65, 78, 81, 94, 298, 328, 397, 440, 448, 455, 487, 554, 555, 569, 592

baccalarius decretorum (1): 554

baccalarius theologiae (3): 65, 96, 448

doctor theologiae (1): 487

professor theologiae (1): 96

doctor medicinae (2): 78 (?), 230 (?)

decanus facultatis artium (3): 65, 96, 487

rector (3): 96, 440, 487

Wiedeń (1365)

immatriculati (24): 37, 50, 94, 112, 148, 150, 211, 221, 227 (?), 247, 249, 298, 319, 340, 348, 358, 362, 425, 431, 440, 463, 493, 553, 569

sine titulo (14): 37, 50, 112, 148, 221, 227 (?), 249, 298, 358, 362, 425, 431, 463, 493

baccalarius artium (2): 247, 348

magister artium (3): 150, 319, 348

baccalarius decretorum (2): 348, 553

licentiatus decretorum (5): 211, 247, 340, 440, 553

doctor decretorum (3): 94, 247, 340

doctor utriusque iuris (1): 569

Erfurt (1379, 1392)

immatriculati (10): 207, 216, 236, 297, 303, 335, 344, 490, 495, 572

sine titulo (4): 207, 216, 490, 572

baccalarius artium (3): 236, 303, 335

magister artium (2): 297, 495

baccalarius decretorum (1): 344

Heidelberg (1386)

immatriculati (1): 521

rector (1): 521

Kolonia (1388)

immatriculati (1): 177

magister artium (1): 177

Lipsk (1409)

immatriculati (78): 6, 7, 8, 11, 19, 29a, 32, 39, 49, 52, 59, 61, 62, 65, 78, 79, 83, 94, 102, 120, 124, 125, 132, 152, 173, 177a, 207, 217, 221, 224, 225, 227 (?), 234, 237, 240, 250, 259, 268, 278, 284, 297, 303, 311, 314, 317, 327, 332, 344, 347, 355, 370, 381, 384, 398, 418, 419, 423, 435, 436, 448, 457, 466, 490, 491, 503, 523, 531, 537, 538, 539, 540, 557, 560, 566, 572, 591, 592, 597

sine titulo (27): 32, 59, 78, 102, 132, 173, 217, 221, 224, 227 (?), 240, 250, 268, 278, 303, 327 (?), 332, 347, 370, 435, 457, 466, 490, 538, 560, 566, 572

baccalarius artium (35): 6, 7, 8, 11, 39, 49, 52, 62, 79, 83, 120, 124, 125, 207, 225, 234, 259, 297, 311, 317, 344, 355, 384, 419, 423, 436, 448, 491, 503, 537, 539, 557, 591, 592, 597

magister artium (20): 6, 19, 61, 65, 79, 83, 152, 207, 225, 311, 314, 398, 418, 423 (?), 436, 491, 503, 523, 540, 557

baccalarius decretorum (1): 225

licentiatus decretorum (2): 225, 284 (?)

doctor decretorum (1): 314

baccalarius theologiae (8): 61, 79, 94, 152, 237, 381, 398, 436

magister theologiae (1): 237

licentiatus theologiae (3): 19, 61, 79

doctor theologiae (3): 61, 79, 436
 professor theologiae (1): 237
 doctor medicinae (1): 531
 collega Collegii Maioris (2): 61, 79
 collega Collegii Beatae Mariae Virginis (4): 19, 152, 381, 398
 consilium facultatis artium (2): 436, 540
 senior facultatis artium (1): 398
 consilium facultatis medicinae (1): 78
 decanus facultatis artium (8): 19, 61, 79, 152, 398, 436, 491, 540
 rector (12): 19, 61, 79, 132, 152, 237, 314, 381, 398, 436, 491, 540

Bazylea (1459)

immatriculati (1): 59
 sine titulo (1): 59

Tybinga (1477)

immatriculati (1): 118a

Frankfurt nad Odrą (1500)

immatriculati (3): 32, 85, 177a
 sine titulo (1): 32
 magister artium (1): 85

Wittenberga (1502)

immatriculati (10): 14, 29a, 85a, 118a, 177, 177a, 225, 395, 436, 533
 sine titulo (6): 14, 85a, 118a, 225, 395, 436
 magister artium (1): 533
 doctor medicinae (1): 177
 rector (1): 436

Nieznany uniwersytet

sine titulo (1): 427
 baccalarius artium (1): 33
 magister artium (24): 4, 28, 68, 70, 82, 86, 95, 158, 167, 176, 187, 204, 209, 230, 276, 329, 371, 385, 467, 475, 516, 519, 552, 582
 baccalarius decretorum (2): 144, 599
 licentiatus decretorum (utriusque iuris) (3): 32, 224, 238
 doctor decretorum (6): 39, 59, 70, 209, 490, 599
 licentiatus iuris canonici (1): 288
 doctor iuris canonici (1): 81
 doctor medicinae (6): 72, 95, 311, 329, 544, 552
medicus/physicus (2): 5, 582

ANEKS VIII

POCHODZENIE TERYTORIALNE DUCHOWIEŃSTWA LEGNICKIEGO INDEKS

Aneks podaje wykaz miejsc, z których pochodzili duchowni legnicy. Cyfry odnoszą się do numeracji biogramów w Aneksie II.

Śląsk (385)

Bolesławiec: 162, 261, 422	257, 259, 264, 266, 268, 270, 272, 273,
Bolków: 232, 445, 549, 598	274, 277, 303, 304, 306, 307, 310, 312,
Brzeg: 61, 62, 65, 89, 92, 96, 230,	314, 315, 317, 322, 335, 338, 341, 344,
260, 491, 521	346, 347, 355, 358, 362, 368, 372, 373,
Bytom: 427	383, 395, 396, 397, 400, 407, 409, 410
Chojnów: 15, 45, 93, 284, 295, 381,	(?), 419, 435, 438, 441, 442, 443, 444,
527, 554	447, 452, 454, 456, 457, 458, 468, 472,
Cieszyn: 316	483, 489, 495, 499, 503, 507, 513, 523,
Gliwice: 223, 480	525, 526, 531, 535, 536, 537, 539, 543,
Głogów: 150, 168 (?), 252 (?), 260,	546, 568, 581, 582, 587, 591, 593, 595,
329, 410 (?), 448, 449	597, 599
Głubczyce: 144	Lubiatów: 30
Góra: 165, 349, 375, 423, 488	Lubiąż: 265
Grodków: 23, 54	Lubin: 52, 141, 217, 249, 311, 327,
Gryfów: 200, 402	466, 514
Jawor: 26, 80 (?), 228, 241, 252 (?), 339	Lwówek: 14, 459 (?), 460 (?), 533, 540
Jelenia Góra: 369, 370, 392	Namysłów: 19, 276, 364, 508, 592
Kamienna Góra: 518	Nysa: 1, 24, 48, 56, 176, 204, 207,
Kluczbork: 195, 430	216, 227 (?), 278, 297, 348, 357, 374,
Kozłów: 356, 426	391, 433, 440, 462, 463, 493, 496,
Koźuchów: 79, 398	522, 566, 588
Krapkowice Opolskie: 429	Olszanica: 190
Krosno Odrzańskie: 584	Oława: 467
Legnica: 3, 4, 5, 7, 8, 11, 12, 18, 29,	Opole: 577
29a, 37, 39, 49, 51, 53, 55, 58, 73, 76,	Paczków: 328, 509
78, 80 (?), 85a, 91, 94, 97 (?), 98, 111a,	Pakosławice k. Nysy: 146, 471
112, 113, 114, 115 (?), 116, 117, 118a	Pielgrzymka: 365
(?), 124, 125, 128, 131, 155, 168 (?),	Prochowice: 64, 280
173, 177a, 182, 193, 196, 197, 210, 219,	Prusice: 287
224, 226, 234, 236, 246, 248, 253, 254,	Strzegom: 384, 486

Sulechów: 446
 Syców: 326, 464
 Szprotawa: 450, 601
 Ścinawa: 25
 Ścinawa Polska: 153
 Świdnica: 10, 28, 59, 237, 485
 Świerzawa: 60
 Szprotawa: 221
 Trzebnica: 332
 Wiązów: 67
 Wrocław: 9, 17, 81, 83, 97 (?), 115
 (?), 120, 139, 163, 168 (?), 170, 202,
 212, 213, 215, 227 (?), 242, 245, 288,
 302, 323, 340, 410 (?), 421, 455, 459,
 460, 490, 498, 502, 555, 560, 589
 Ząbkowice Śląskie: 123, 282, 437
 Zielona Góra: 436
 Złotoryja: 177, 325, 371, 477, 517

Łużyce (11)

Löbau: 294, 538
 Starków: 85
 Zgorzelec: 6, 149, 225

Hrabstwo Kłodzkie (5)

Kłodzko: 308

Polska (7)

Kalisz: 354
 Koniecpol: 510
 Kraków: 143, 298

Czechy (5)

Czeskie Budziejowice: 404
 Lutomyśl: 267
 Načeradec: 345

Niemcy (8)

Bawaria: 552
 Beeskow: 418
 Hesja: 211
 Kaława k. Międzyrzecza: 337 (?)

Prusy (2)

Prusy: 547

Włochy (3)

Włochy: 20, 90, 167

Żagań: 300

Księstwo Brzeskie: 140, 151, 425,
 575

Księstwo Głogowskie: 31, 32, 50 (?),
 102 (?), 289, 389 (?), 557

Księstwo Legnickie: 21a, 50 (?), 71,
 74, 88, 99, 101, 132, 164, 221, 222,
 256, 285, 291, 309, 324, 431, 473,
 475, 481, 548, 556, 557, 574, 585

Księstwo Świdnicko-Jaworskie: 175,
 299, 320, 553, 563

Śląsk - inni: 16, 42, 47, 50, 95, 110,
 119, 129, 133, 142, 161, 178, 191,
 192, 199, 205, 229, 330, 353, 376,
 377, 379, 394, 411, 413, 478, 481,
 484, 504, 505, 515, 544, 551, 564,
 567, 573, 574, 576, 602

Żytawa: 412

Łużyce - inni: 148, 250, 263, 470

Kłodzkie - inni: 247, 279, 389 (?), 530

Wschowa: 393

Polska – inni: 158, 174

Potzau: 169

Třemosnice: 319

Koburg: 240 (?)

Moguncja: 350

Spira: 586

Weimar: 572

Łława: 494

BIBLIOGRAFIA

I. Źródła rękopiśmienne:

Archiwum Państwowe we Wrocławiu:

(Dokumenty utracone podczas wojny cytowane są według regestów w inwentarzach)

- Rep. 1b Dokumenty Księstwa Wrocławskiego - nr 4b, 319.
- Rep. 3 Księstwo Legnicko-Brzesko-Wołoskie - nr 249b, 330, 463b, 549, 751, 754a, 783, 793, 794, 802, 804, 807, 808, 811, 813, 818, 832, 839, 876, 955b, 960.
- Rep. 4b Księstwo Głogowskie - nr 11, 24bb, 52b.
- Rep. 4f Księstwo Opolsko-Raciborskie - 33a.
- Rep. 9 Zbiór dokumentów osobistych, rodzinnych i publicznych - nr 283, 387.
- Rep. 12 Archiwum Elżbietańskie - nr 38, 39.
- Rep. 16 Księstwo Wrocławskie - nr 2a, 48.
- Rep. 28 Księstwo Legnickie - nr 479, 482.
- Rep. 31 Księstwo Nyskie - nr 1A, III. 21 B.
- Rep. 33 Księstwo Oleśnickie - nr 1A.
- Rep. 55 Klasztor Augustianów we Wrocławiu - nr 65, 103, 148 145, 147b.
- Rep. 57 Klasztor Dominikanów we Wrocławiu - nr 61, 67, 93, 153.
- Rep. 58 Klasztor Dominikanek we Wrocławiu - nr 1, 15, 85, 235, 248, 288a, 518, 541, 1166.
- Rep. 63 Klasztor Klarysek we Wrocławiu - nr 17, 106, 205, 234, 331.
- Rep. 64 Kolegiata św. Krzyża we Wrocławiu - nr 1, 7, 25, 33, 34, 38.
- Rep. 65 Kościół św. Krzyża we Wrocławiu (dok. wikariuszy i mansjonarzy) - nr 1, 15, 21.
- Rep. 66 Klasztor św. Macieja we Wrocławiu - nr 32, 100, 132, 148, 162, 169, 181, 257, 366, 386, 391, 398, 413a, 414b, 427, 428, 455, 471, 524b, 561, 623, 641, 729b, 828, 829, 841.
- Rep. 67 Klasztor Premonstratensów św. Wincentego we Wrocławiu - nr 93, 112, 122, 161, 162, 164b, 191, 197b, 222, 228, 229, 305, 353, 363, 509, 629, 715, 733, 746, 760, 764, 794, 805, 833, 884, 911, 958, 964, 968, 988, 1064, 1071, 1073, 1134, 1136, 1196, 1295, 1325, 1326, 1667.
- Rep. 68 Kolegiata św. Jadwigi w Brzegu - nr 5, 7, 10, 142, 174, 216- 219, 224, 226, 231, 238, 245, 251, 252, 255, 256, 260, 294, 330, 340, 341, 346, 347, 350, 354, 363.
- Rep. 71 Klasztor Premonstratensek w Czarnowasach - nr 8, 11.
- Rep. 72 Kolegiata w Niemodlinie - nr 2, 5.
- Rep. 76 Kolegiata NMP w Głogowie - nr 12, 25, 59, 61, 64, 67, 79, 81-82, 92, 93, 94b, 95, 114, 118, 120, 121, 196, 335, 357, 359, 367, 376, 448, 456.
- Rep. 80 Kolegiata św. Bartłomieja w Głogówku - nr 182.

- Rep. 83 Klasztor Cystersów w Krzeszowie - nr 23, 26a, 26b, 33, 59, 86, 162.
- Rep. 84 Klasztor Cystersów w Henrykowie - nr 17, 27.
- Rep. 88 Klasztor Cystersów w Kamieńcu Żąbkowickim - nr 15, 41a, 42, 86, 101, 131, 132, 153, 154, 157, 158.
- Rep. 91 Klasztor Cystersów w Lubiążu - nr 21, 101, 111, 121, 243, 269, 301, 319, 333, 348, 349, 354, 358, 364, 370, 381, 386a, 386b, 394, 395, 396, 397, 405, 407, 411a, 412, 423, 428, 434, 450-451, 482.
- Rep. 92 Klasztor Benedykynek w Lubomierzu - nr 3.
- Rep. 93 Klasztor Benedykynek w Legnicy - nr 1, 4, 7-13, 15, 19, 21, 22a, 22b, 24, 30, 31, 34, 41, 44, 46-48, 59, 64, 67, 74, 77, 78, 81-83, 86-89, 92, 95-98, 100-102, 105, 106, 108, 109, 111-114, 117-121, 124, 126, 129-131, 133, 134, 138, 157, 164, 166, 169-171, 173, 176-179, 181, 183-185, 187, 188, 193, 195, 196, 199, 209-211, 217-220, 283, 377, 397-399.
- Rep. 95 Klasztor Kartuzów w Legnicy - nr 1a, 7.
- Rep. 96 Kolegiata Grobu Świętego w Legnicy - nr 1-6, 6b, 6c, 8-11, 14-16.
- Rep. 98 Klasztor Magdalenek w Nowogrodźcu nad Kwisą - nr 53.
- Rep. 102 Kolegiata w Otmuchowie i Nysie - nr 3, 4, 6, 16-19, 21, 24, 26, 33, 72, 76, 78-81, 86, 92, 104, 126, 130, 138, 140, 151, 155, 157, 162, 163, 165, 171, 174-175, 178, 179, 183, 200-202, 204-206, 210, 215, 217, 219, 222, 223, 226, 229, 230, 235, 236, 244, 250, 253, 254, 262, 272, 273, 274, 277, 278, 285, 290, 300, 305, 312, 316, 319, 323, 326, 329-334, 336, 339, 341, 343, 345, 347, 352-353, 355, 360, 364, 366-367, 370, 372, 378, 382, 387, 390, 395, 401, 403, 404, 408, 410, 411, 414-416, 420, 421, 424, 428, 431, 434, 437, 443, 451, 455, 463, 464, 467, 469, 470, 472, 473, 478, 479, 481, 488, 489, 491-497, 500, 502-506, 508, 515-517, 520, 528, 538, 540, 552, 571, 572, 590, 596, 600, 616, 636, 638, 653, 662, 663, 679, 705, 711a, 722, 726, 759, 761, 800, 922, 958, 1037, 1060.
- Rep. 103 Klasztor Krzyżowców w Nysie - nr 49, 51, 66, 70, 80, 122-125, 129, 131, 135, 140, 141, 144, 147, 149, 151, 157, 183, 215, 257.
- Rep. 107 Kolegiata Św. Krzyża w Opolu - nr 2, 3, 5, 7, 8, 12, 17, 20, 66, 69, 74, 81, 84, 92, 93, 98, 102, 124, 169, 197, 217, 383.
- Rep. 111 Kolegiata św. Tomasza w Raciborzu - nr 4, 5, 10, 17, 23, 24, 26, 27, 31, 34, 35, 36.
- Rep. 112 Klasztor Dominikanek w Raciborzu - nr 25, 26, 47.
- Rep. 114 Klasztor Cystersów w Rudach - nr 27.
- Rep. 116 Klasztor Augustianów w Żaganii - nr 13, 15, 19, 36, 101, 254, 258.
- Rep. 120 Klasztor Magdalenek w Szprotawie - nr 57, 109.
- Rep. 121 Klasztor Klarysek w Strzelinie - nr 14.
- Rep. 122 Klasztor Karmelitów w Trzciny Wielkiej - nr 79.
- Rep. 123 Klasztor Benedykynek w Strzegomiu - nr 46, 57, 78.
- Rep. 125 Klasztor Cysterek w Trzebnicy - nr 134, 164, 149, 200, 249, 287, 328, 592, 662.

- Rep. 132a Depozyt miasta Chojnowa - nr 2, 16, 19, 20, 22, 32, 39, 50, 56, 59, 60, 66, 105, 107, 108, 118, 135, 144, 152, 160-162, 192, 202b, 211, 214, 226, 229, 230, 234, 236, 245, 246, 250, 251, 290, 296, 330, 403, 405, 409, 412.
- Rep. 132a Depozyt miasta Góry - nr 24.
- Rep. 132a Depozyt miasta Grodkowa - nr 40, 60, 110.
- Rep. 132a Depozyt miasta Lubina - nr 12, 17a, 35.
- Rep. 132a Depozyt miasta Lwówka Śląskiego - nr 8 (73), 15 (79), 34, 85, 86.
- Rep. 132a Depozyt parafii w Lwówku Śląskim - nr 9, 34, 72, 86, 93.
- Rep. 132a Depozyt miasta Oławy - nr 15, 59.
- Rep. 132a Depozyt miasta Paczkowa - nr 1a, 17a 26, 27, 32, 33, 34, 60, 332.
- Rep. 132a Depozyt miasta Środy Śląskiej - nr 17, 100, 119.
- Rep. 132a Depozyt miasta Ziębic - nr 4.
- Rep. 132a Depozyt miasta Złotoryi - nr 34, 37, 53, 55-57, 65-68, 79, 80, 82, 87, 92, 97, 104, 106, 129, 132-137.
- Rep. 132d Dokumenty rodziny von der Recke - nr 2, 3, 4, 5, 6a.
- Rep. 135 Rękopisy charakteru archiwalnego i historycznego - D 18, D 90, D 167, D 204, D 261, D 276.
- Dokumenty miasta Świdnicy - nr 8, 265, 433, 605, 669, 717, 871, 982, 1207, 1209
- Akta miasta Wrocławia - rkp. B 15,4.
- Dokumenty miasta Wrocławia - nr 19, 33, 56, 59, 122, 131, 139, 339, 340, 542, 594, 604, 611, 614, 629, 637, 639, 643, 1371, 1430, 1536, 1594, 1742, 1928, 2073, 2088, 2401, 2827, 3767, 4289, 4403, 4489, 4555, 4913, 4945, 4976, 5109, 5139, 5168, 5199, 5202, 5241, 5475, 5586, 5647, 5725, 5864, 6088, 6107, 6156, 6133, 8482.
- Akta majątku Schaffgotschów w Cieplicach - Fach XXVIII, nr 2.

Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Oddział w Jeleniej Górze:

Dokumenty miasta Jeleniej Góry - nr 23

Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Oddział w Legnicy:

Dokumenty miasta Legnicy - nr 12, 38, 39, 40-42, 46, 48, 55, 59, 63, 67, 70, 76, 82-84, 89, 92, 95, 107, 108, 117, 121-122, 126-130, 132-139, 145-147, 153, 155-156, 158-159, 165, 168, 170-172, 176, 178-180, 184, 188-189, 191-192, 195, 197-199, 201-203, 206-208, 211, 214-221, 223-224, 226-228, 231, 246, 249, 250, 252-253, 256, 259, 264, 267, 275, 278-279, 281, 283-284, 286-287, 289-290, 299, 301, 305, 312-313, 315, 326, 328-329, 336, 342, 344, 346, 348, 351-355, 357-358, 360, 362, 364, 368-369, 371-374, 384-385, 389, 394, 397, 399, 402-405, 408-409, 411, 414, 416-417, 420-421, 423, 425-428, 430, 432-437, 471, 480, 482, 484, 489, 496, 497, 500-503, 506-508, 511, 513, 525-527, 529-530, 534-535, 537, 539, 542, 545-547, 549, 559-560, 562, 564-566, 568-569, 571-586, 589-593, 595-598, 602-604, 606-609, 613-619, 621-622, 627, 629-633, 636-639, 642-645, 648-649, 652-654, 655/1, 655/2, 655/6, 663-665, 667, 670-672, 674, 687, 692-694, 697-699, 704, 711-713, 716-717, 721, 727, 733, 745-748, 752-754, 760, 780, 899, 983, 989.

Akta miasta Legnicy, II - okres przedpruski

nr 4: *Denkwürdigkeiten der Stadt Liegnit* (1740).144: *Alte Privilegia über gewisse Zinsen* (1448-1472).444: *Prozess-Akten Liegnitz* (1423-1468).

Księgi lawnicze: nr 140a (1485), 350 (1380), 351 (1383), 352 (1384), 353 (1385), 354 (1388), 355 (1389), 356 (1415), 357 (1425), 358 (1426), 359 (1438), 360 (1457), 361 (1458), 362 (1460), 363 (1463), 364 (1467), 365 (1468), 366 (1470), 367 (1471), 368 (1476), 369 (1479), 370 (1481), 371 (1487), 372 (1488), 373 (1512-32), 374 (1515-16), 375 (1526-28), 376 (1533-38), 377 (1538-42), 492a (1523), 1202 (1491).

nr 491: *Stadtbuch* (1371-1445).nr 1097: *Relation betr. die schlesischen Bischöfe und Bischof-Hof* (1408-1687)

nr 1103: *Liber memorialis in quo studiose consignata reperuntur. Qua pro admittenda in Urbem Lignicensem Jesu Societate Eidemque extradenda S. Joannis Ecclesia Et stabiliendo ibidem Collegio ac Seminario, Cum plurimis memorabilibus eo zelatis et pertinentibus multifariam acta fuerunt, desumpta et excerpta ex Documentis Originalibus, et authenticis Instrumentis. Conscribi coeptus Anno Domini 1701 Collegij Lignicensis Primo*, p. 25a – 29b: *INVESTITURAE EPISCOPALES. Pro varijs ad Ecclesiam Collegiatam S. Sepulchri Dominici Lignicensem. Ab Anno 1486.*

nr 1107: *Acta betr. Klöster* (1327-1726).nr 1118: *St. Peters und Paul-Kirche* (1386-1743).nr 1125: *Registrum Sancti Petri* (XV w.).nr 1139: *Kopiarz kościoła św. Piotra* (początek XVI w.).nr 1201: *Księga przywilejów miasta Legnicy spisana przez Ambrożego Bitschena* (poł. XV w.).nr 1204: *Fragmenty księgi miejskiej* (1513-1518).

Akta miasta Legnicy, III – okres pruski - nr 2651.

Dokumenty miasta Jawora - nr 18.

Archiwum Państwowe w Opolu:

Dokumenty miasta Nysy - nr 6, 12, 17, 18, 23, 25, 28, 31, 39, 48, 54, 58, 63, 64, 66, 69, 70, 72, 86, 89, 90, 118, 177, 214, 228, 271, 277, 278, 296, 319, 327, 330.

Dokumenty miasta Namysłowa - nr 38, 44, 45, 52, 59, 67, 78, 83, 84, 86, 87, 93, 153, 156, 161, 168, 185, 189, 389.

Zbiór Augusta Kastnera - nr 11, 44.

Archiwum Archidiecezjalne we Wrocławiu:

Dokumenty w układzie chronologicznym - 9 V 1301, 10 IV 1344 Legnica, 10 X 1346 Wrocław, 11 XI 1347 Wrocław, 25 III 1352, 24 IX 1352 Otmuchów, 20 X 1352 Wrocław, 22 VI 1354 Wrocław, 25 III 1355 Wrocław, 18 VIII 1355 Wrocław, 26 IX 1356 Otmuchów, 1 IX 1362, 14 II 1363, 3 VI 1372 Wrocław, 12 VIII 1383 Świdnica, 22 III 1385 Legnica, 10 IV 1386 Legnica, 27 X 1399 Legnica, 31 X 1399 Legnica, 18 II 1400 Legnica, 26 IV 1400, 7 IV 1405 Wrocław, 26 I 1407 Wrocław, 20 VIII 1412 Wrocław; 9 X 1416 Wrocław, 29 IX 1417 Taczalin, 25 X 1418 Legnica, 4 II 1427, 9 II 1427 Wrocław, 27 I 1444, 22 IX 1444, 10 VIII 1447 Legnica, 28 IV 1450 Wrocław, 26 V 1450 Wiener Neustadt, 18 VII 1450, 23 XII 1459 Legnica, 8 XI 1462 Wrocław, 14 XI 1462, 23

I 1464, 3 II 1468 Legnica, 7 V 1470 Wrocław, 14 III 1472 Wrocław, 25 X 1477 Oława, 6 II 1492, 4 V 1492 Wrocław, 14 III 1497, 8 VIII 1497 Wrocław, 8 VIII 1497 Rosochata, 10 VI 1529 Świdnica.

Dokumenty z sygnaturami literowymi - A.10, A.12, A.18, A.22, A.29, A.37, A.95, AA.8a, AA.9, AA.10, AA.33, AA.68, AA.97, AAA.22, B.29, BB.9, BB.38a, BB.55a, BB.55b, BB.59, BB.65, C., C.8, CC.1, CC.4, CC.10, CC.15, CC.26, CC.27, CC.28, DD.36, DD.39, E.4b (nr 5), EE.7, EE.9, EE.20, F.7, F.8, F.16a, F.24, F.25, G.16, GG.1, GG.9, GG.11, GG.12, GG.23, GG. 31, GG.53, GG.63, GG.76a, GG.79, GG.98, HH.29, HH.36, HH.37, HH.50, II.47, K.5, KK.2, KK.4, KK.6, KK.9, KK.22, KK.55, KK.56, LL.11, M.27, M.39, M.40, M.53, M.54a, M.54b, MM.9, N.23, N. 37, NN.4, NN.12, P.3c, P.28, P.58, P.73, P.76, PP.33, QQ.1, QQ.2, QQ.3, QQ.34, QQ.47, QQ.48, QQ.50, R.49, R.87, S.3, S.23, S.26, SS.5, SS.8, SS.21, T.4, T.31, V.23, V.50, V.71, X.1, X.10, X.42, XX.10, XX.12, W.7, WW.87, Z.4

Dokumenty kolegiaty NMP w Głogowie

Dokumenty parafii Św. Mikołaja w Głogowie

Dokumenty kolegiaty św. Bartłomieja w Głogówku

Dokumenty parafii w Jeleniej Górze

Dokumenty klasztoru w Henrykowie

Dokumenty parafii w Kozuchowie

Dokumenty parafii św. Jakuba w Nysie

Dokumenty parafii w Otmuchowie

Dokumenty parafii w Paczkowie

Dokumenty precentury św. Mikołaja w Świdnicy

Dokumenty parafii w Świdnicy

Dokumenty Kolegium Wikariuszy we Wrocławiu

Dokumenty kolegiaty Św. Krzyża we Wrocławiu

Dokumenty parafii w Ząbkowicach Śląskich

Akta - II b 1, II b 2, II b 3, II b 4; IV a. 43; IV. c 38; IA.1a, nr 6; IA.1c; I A 1 f, nr 22, 23, 25 30 35-36; I A 1 g; I A 19; I a. 23; II d.2; II e 32; IV b 60; IV f 1; IIIa.31a, nr 19.; III d.1; Liber Berghianus, Liber Niger

Narodní Archiv v Praze:

Archiv českého velkopřevorství maltského řádu, nr 91, 177, 349, 1699

České oddělení dvorské komory (ČDKM), IV, karton 135: *Der Thumbherr und Cartheuser Erbzinse zu Liegnitz*, k. 38-97.

Státní Okresní Archiv Karviná:

Am Fryštát, inv. č. 1

Zemsky Archiv Opava:

Pozostalost Matyas Kasperlika (zespół nieopracowany)

- odpis dokumentu bpa Waclawa z 15 III 1413 Wrocław

- odpis dokumentu bpa Konrada z 20 I 1419 Oleśnica

Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu:

Rękopisy

I F 48, 91, 146, 211, 267, 337, 735.

I Q 294; IV F 24, 214 (*Necrologium Lubense 1615*), 215, 216.IV O 36 (*Nekrolog klasztoru kanoników regularnych św. Augustyna w Żaganiu*), 57.

IV Q 57.

M 1063.

R 521 (*Missale*), 696, 771 (*Martini Hankii Annales de Silesiorum Rebus*), 2671-2.

Akc. 1948/663, 684, 694, 716, 791, 796, 831; Akc. 1950/781.

Inkunabuły

Ant. I. 143,1

XV F 27, 29, 30, 39, 48, 61-63, 69, 138, 207, 225, 232, 237, 251, 253, 257, 260, 294, 323, 324, 332, 334, 335, 340, 342, 347, 349, 354, 519, 574, 594, 600, 638, 662, 744, 748, 754, 762, 808, 814, 1016, 1141, 1444, 1146, 1148, 1149, 1182, 1184, 1188, 1202, 1213

XV Q 1142

Biblioteka Narodowa w Warszawie:

Rękopis Akc. 4196

Muzeum Regionalne w Chojnowie:

Dokument datowany 16 III 1395 Legnica.

II. Opracowania i edycje źródłowe:

Abicht, Maximilian

1909 *Das Städtische Gymnasium zu Liegnitz in seiner geschichtlichen Entwicklung von 1309-1909. Ein Beitrag zur Gedenkfeier, Liegnitz.*

Acta Capituli

1972 *Acta Capituli Wratislaviensis 1500-1562. Die Sitzungsprotokolle des Breslauer Domkapitels in der ersten Hälfte des 16. Jahrhunderts (bearbeitet von Alfred Sabisch), T. I, Abtheil 1-2, Forschung und Quellen zur Kirchen- und Kulturgeschichte Ostdeutschlands, Bände 10/1-10/2, Köln-Wien.*

Acta Capitulorum nec non iudiciorum ecclesiasticorum selecta

II *Acta iudiciorum ecclesiasticorum dioecesum Gneznensis et Poznaniensis (1403-1530), ed. B. Ulanowski, Kraków 1902.*

Acta nationis Germanicae Universitatis Bononiensis

1887 ed. Ernestus Friedlaender et Carolus Malagola, Berlin.

Adam, Melchior

1620 *Vitae Germanorum medicorum, Frankfurt am Main.*

Adamska-Heś, Dagmara

2001 *Burgrabiowie księstwa świdnicko-jaworskiego w drugiej połowie XIV w., Sobótka, R. 56, nr 2, s. 213-223.*

Adamska-Heś, Dagmara / Heś, Robert

2002 *Lutomia pod Świdnicą nekropolią rodu Atze czy Betschau? [w:] Imago narrat. Obraz jako komunikat w społeczeństwach europejskich, pod red. S. Rosika i P. Wiszewskiego, Wrocław (AUWr 2478, Historia CLXI), s. 381-391.*

Album Academiae Vitebergensis ab a. Ch. MDII usque ad a. MDLX.

I ed. Karl Eduard Foerstemann, Leipzig 1841.

Album studiosorum...

1887-1974 *Album studiosorum Universitatis Cracoviensis, t. I: 1400-1489 (wyd. B. Ulanowski, P. Żegota), Kraków 1887, t. II: 1490-1551 (wyd. A. Chmiel), Kraków 1892, t. VI: Indeks, Kraków 1974.*

Allgemeine Uebersicht

1802 *Allgemeine Uebersicht des Bisthums Breslau in seinem Geistlichen und Weltlichen Behörden im Jahr 1802, Breslau.*

Almanach

1845 *Almanach sämmtlicher Kloster- und Ritter- Orden mit ausführlicher Chronologie der schlesischen Klöster und Stifter, Breslau.*

Andrzejczak, Henryka

2002 *Świątynia starsza od miasta. Szkice z dziejów kościoła Wniebowzięcia NMP w Bytomiu, Opole.*

Ambrosius Bitschen

1839 *Ambrosius Bitschen continuatio chronicae Polonorum*, ed. Adolf Stenzel, SRS, 2, Breslau.

Arnold, Franklin

1909 *Zur Geschichte und Literatur der Schwenckfelder*, ZVGS, 43, s. 291-303.

Arnold, Gottfried

1703 *Supplementa. Illustrationes und Emendationes zur Verbesserung der Kirchen-Historie*, Frankfurt.

Auge, Oliver

1996 *Stift und Herrschaft. Eine Studie über die Instrumentalisierung von Weltklerus und Kirchengut für die Interessen der Herrschaft Württemberg anhand der Biographien Sindelfinger Pröpste* (Veröffentlichungen des Stadtarchivs Sindelfingen, 4), Sindelfingen.

2002 *Stiftsbiographien. Die Kleriker des Stuttgarter Heilig-Kreuz-Stifts (1250–1552)*, (Schriften zur südwestdeutschen Landeskunde 38), Leinfelden-Echterdingen.

2002a *Die Prädikatur des Salve Regina an der Stuttgarter Stiftskirche. Zur Geschichte einer Predigerstelle am Vorabend der Reformation*, Blätter für Württembergische Kirchengeschichte 102, s. 11-34.

Bahlow, Ferdinand

1908 *Die Kirchenbibliothek von St. Peter und Paul in Liegnitz*, MGAVL, 2, s. 140-175.

1917 *Die Reformation in Liegnitz*, MGAVL, 6, s. 97-288.

1918 *Die Reformation in Liegnitz. Aus Anlaß der 400-jährigen Gedenkfeier der deutschen Reformation*, Liegnitz.

1935 *Leonhard Krentzheim, der „heimliche Calvinist“ in Liegnitz*, MGAVL, 15, s. 106-220.

Bahlow, F. / Rudnick, O. / Pfeiffer, F. / Bahlow, H.

1972 *Die Peter-Paul-Kirche zu Liegnitz*, Lorch / Württ.

Bahlow, Hans

1925 *Die Anfänge des Buchdrucks zu Liegnitz*, MGAVL, 10, 1924-25

1975 *Liegnitzer Namenbuch. Familiennamen gedeutet aus den Quellen des Mittelalters* (Beiträge zur Liegnitzer Geschichte herausgegeben von der Historischen Gesellschaft Liegnitz E. V. - 5. Band), Lorch / Württ.

Bahlow, Helmut

- 1932 *Zur Geschichte der Kartäuser-ordensprovinz Sachsen (Die Kartause bei Frankfurt a. O.)*, Jahrbuch für brandenburg. Kirchengeschichte, s. 55-66.
- 1937 *Aus der Frühzeit des Liegnitzer Buchhandels und Buchgewerbes*, MGAVL, 16, s. 219-270.

Baran, Kazimierz

- 2000 *Dzieje przestępstw politycznych w Anglii między średniowieczem a współczesnością*, Kraków.

Barycz, Henryk

- 1938 *Polacy na studiach w Rzymie w epoce Odrodzenia (1440-1600)*, Kraków (Archiwum do Dziejów Literatury i Oświaty w Polsce, t. 4).
- 1948 *Franciszek z Brzegu* [w:] PSB, t. 7, s. 75-76.
- 1969 *Z dziejów polskich wędrówek naukowych za granicę*, Wrocław-Warszawa-Kraków.
- 1970 *Walenty Krautwald* [w:] PSB, t. 15, s. 245-246.
- 1971 *Między Nysą a Krakowem. Szkoła w Nysie w promieniach Uniwersytetu Krakowskiego w okresie Odrodzenia*, Sobótka R. 26, nr 4, s. 435-451.
- 1982 *Śląsk w polskiej kulturze umysłowej*, Katowice.
- 1991 *Jan Rullus* [w:] PSB, t. 33, s. 78-79.

Baszczyń, Elżbieta / Firszt, Stanisław / Humeńczuk, Grażyna

- 1983 *Kościół św. św. Piotra i Pawła w Legnicy i jego funkcje społeczne. Katalog wystawy*, Legnica (materiał niepublikowany, dostępny w Dziale Historycznym Muzeum Miedzi w Legnicy).

Bauch, Gustav

- 1883 *Laurentius Corvinus, der Breslauer Stadtschreiber und Humanist. Sein Leben und seine Schriften*, ZVGS, 17, s. 230-302.
- 1886 *Caspar Ursinus Velius. Der Historiograph Ferdinands I. und Erzieher Maximilians II.*, Budapest.
- 1892 *Beiträge zur Litteraturgeschichte des schlesischen Humanismus I*, ZVGS, 26, s. 213-248.
- 1895 *Hieronymus Gärtler von Wildenberg. Der Begründer der Goldberger Particularschule*, ZVGS, 29, s. 159-196.
- 1896 *Beiträge zur Litteraturgeschichte des schlesischen Humanismus II*, ZVGS, 30, s. 128-164.
- 1897 *Beiträge zur Litteraturgeschichte des schlesischen Humanismus III*, ZVGS, 31, s. 123-164.
- 1897a (ed.) *Das älteste Decanatsbuch der philosophischen Facultät an der Universität zu Frankfurt a. O., Th. I.: Die artistisch-philosophischen Promotionen von 1506 bis 1540*, Breslau
- 1898 *Beiträge zur Litteraturgeschichte des schlesischen Humanismus IV*, ZVGS, 32, s. 49-104.

- 1901 (ed.) *Drei Denkmäler zur älteren schlesischen Schulgeschichte. Mit einem Anhang: Rede Hieronymus Gürtlers für die Brüder-Schule in Culm 1531 (Pro culmensis gymnasii instauratione ad primates prussiae oratio)*, Breslau.
- 1901a *Deutsche Scholaren in Krakau in der Zeit der Renaissance 1460 bis 1520*, Breslau (korzystalem z egzemplarza należącego niegdyś do autora - BUWr 127884 II, pełnego odręcznych notatek i uzupełnień).
- 1902 *Johann Thurzo und Johann Heß*, ZVGS, 36, s. 193-224.
- 1903 *Beiträge zur Litteraturgeschichte des schlesischen Humanismus V*, ZVGS, 37, s. 120-168.
- 1904 *Beiträge zur Litteraturgeschichte des schlesischen Humanismus VI*, ZVGS, 38, s. 292-342.
- 1904a *Zu Krautwald, Witiger und Schleupner*, Correspondenzblatt des Vereins für Geschichte der evangel. Kirche Schlesiens, IX/1, s. 143-145.
- 1904b *Die Universität Erfurt im Zeitalter des Frühhumanismus*, Breslau.
- 1905 *Beiträge zur Litteraturgeschichte des schlesischen Humanismus VII*, ZVGS, 39, s. 156-198.
- 1906 *In Erfurt als Artisten promovierte Schlesier (1450-1521)*, ZVGS, 40, s. 325-332.
- 1906a *Beiträge zur Litteraturgeschichte des schlesischen Humanismus VIII*, ZVGS, 40, s. 140-184.
- 1907 *Schlesien und die Universität Krakau im 15. und 16. Jahrhundert*, ZVGS, 41, s. 99-180.
- 1908 *Zur älteren Liegnitzer Schulgeschichte*, Mitteilungen der Gessellschaft für deutsche Erziehungs- und Schulgeschichte, XVIII, s. 1-41.
- 1909 = CDS 25
- Baumüller, Barbara
- 2000 *Santa Maria dell'Anima in Rom. Ein Kirchenbau im politischen Spannungsfeld der Zeit um 1500. Aspekte einer historischen Architekturbefragung*, Berlin.
- Beech, George
- 1976 *Prosopography [w:] Medieval Studies An Introduction*, ed. James Powell, Syracuse, s. 151-84.
- Bergman, Alwin
- 1895 *Geschichte der Oberlausitzer Sechsstadt Löbau bis zur Teilung Sachsens 1815*, Bischofswerda.
- Bernhofen, Georg
- 1939 *Das Kollegiatstift zu Brieg in seiner persönlichen Zusammensetzung von dem Anfängen bis zur Säkularisation (1534)*, Berlin.

- Beyer, Otto
1901 *Schuldenwesen der Stadt Breslau im 14. und 15. Jahrhundert mit besonderer Berücksichtigung der Verschuldung durch Rentenverkauf*, ZVGS, 35, s. 68-143.
- Bibliotheca Dissidentium*
VI *Bibliotheca Dissidentium. Répertoire des non-conformistes religieux des seizème et dix-septième siècles*, edité par André Séguenny en collaboration avec Irena Backus et Jean Rott, T. VI: *Valentin Crautwald, Andreas Fischer, Jan Kalenec, Sigmund Salminger*, Baden-Baden 1985.
- Bieniak, Janusz
1984 *Przedbór z Koniecpola h. Pobóg (zm. 1368)* [w:] PSB, t 28, s. 699-700.
- Biskup, Marian
1992 *Historia Torunia*, tom II, cz. 1: *U schyłku średniowiecza i w początkach odrodzenia (1454-1548)*, Toruń
- Bláhová, Marie
2001 *Historická chronologie*, Praha.
- Bobowski, Kazimierz
1996 *Fryderyk II, książę Śląska, Pan Legnicko-Brzeski 1480-1547 - Reformator Kościoła katolickiego i humanista*, Sobótka, R. 51, nr 1-3.
1997 *Kościół legnicki w dobie średniowiecza*, [w:] *Studia z dziejów Kościoła katolickiego w Legnicy*, Wrocław - Legnica, s. 7 – 28.
- Bochnak, Władysław (ks.)
1993 *Z historii kościoła św. Piotra i Pawła w Legnicy* [w:] *Katedra legnicka. Historia, sztuka, codzienność*, [b.m.].
1997 *Kościół katedralny w Legnicy*, Legnica.
- Borawska, Teresa
2000 *Gdańszczanie w kapitule warmińskiej w XIII i XVI w.* [w:] RADZIMINSKI 2000, s. 117-132.
- Boetticher, Walter von
1927 *Der Adel des Görlitzer Weichbildes um die Wende des 14. und 15. Jahrhunderts*, Görlitz.
- Bretschneider, Paul
1941 *Die Grabsteine der Bartholomäus Krypta und des Kreuzkirchhofes zu Breslau*, ASKG, 6, s. 99-126.
- Brieger, Theodor
1902 *Ein Leipziger Professor im Dienste des Baseler Konzils*, BSKG, 16, s. 1-70, 236-240.

Bruski, Klemens

2002 *Lokalne elity rycerstwa na Pomorzu Gdańskim w okresie zakonu krzyżackiego: studium prozopograficzne*, Gdańsk.

Brückner, Carola

1997 *Das ländliche Pfarrbenefizium im hochmittelalterlichen Erzbistum Trier* (diss. Georg-August-Universität Göttingen), dost. na <http://webdoc.sub.gwdg.de/diss/2000/brueckner/inhalt.htm>.

Bullarium Poloniae

I *Bullarium Poloniae 1000 – 1342*, ed. Irena Sułkowska-Kuraś, Stanisław Kuraś, Romae 1982.

II *Bullarium Poloniae 1342 – 1378*, ed. Iidem, Romae 1985.

III *Bullarium Poloniae 1378 – 1417*, ed. Iidem, Romae 1988.

IV *Bullarium Poloniae 1417 – 1431*, ed. Iidem, Romae 1995.

V *Bullarium Poloniae 1431 – 1449*, ed. Iidem, Romae 1995.

VI *Bullarium Poloniae 1447 – 1464*, ed. Iidem, Romae 1995.

Burchardt, Jerzy

1979 *Związki Witelona z Legnicą* [w:] TRZYNADLOWSKI 1979, s. 89-98.

2002 *Związki Witelona z Legnicą*, SzL, 23, s. 7-16.

2004 *Związki Witelona z Legnicą* [w:] *Witelon. Życie i działalność naukowa. Materiały z konferencji naukowej 25 X 2003 r.*, Legnica, s. 47-59.

Burda, Athanasius

1916 *Untersuchungen zur mittelalterlichen Schulgeschichte im Bistum Breslau*, Breslau.

Bünz, Enno

2000 *Der niedere Klerus im spätmittelalterlichen Thüringen. Studien zu Kirchenverfassung, Klerusbesteuerung, Pfarrgeistlichkeit und Pfründenmarkt im thüringischen Teil des Erzbistums Mainz* (Habil. Diss. Uni Jena).

Bylina, Stanisław

1963 *Maciej z Legnicy, śląski propagator pism Konrada Waldhausen*, Sobótka, R. 18, nr 3/4, s. 334-344.

1966 *Wpływy Konrada Waldhausena na ziemiach polskich w drugiej połowie XIV i pierwszej połowie XV wieku*, Wrocław-Warszawa-Kraków.

Catalogus Cleri

1757 *Catalogus Cleri Almae Dioecesis Wratislaviensis complectens Ecclesiam Cathedralis et Ecclesias Collegiatis in Silesia. Ac in cura animarum existentes presbyteros. Quibus additi Abbates & Abbatissae, et alii Superiores regulares caenobiorum & monasteriorum utriusque*

- sexus, nec non qui per integrum annum pie in domino obierunt*, ed. Carolus Leopoldus Schattauer, Wratislaviae.
- 1766 *j.w.*, ed. Joseph Theodor Kassner, Wratislaviae.
- Cetwiński, Marek
- 1980 *Rycerstwo śląskie do końca XIII w. Pochodzenie – gospodarka – polityka*, Wrocław.
- 1982 *Rycerstwo śląskie do końca XIII w. Biogramy i rodowody*, Wrocław.
- 2001 *Witelon: wiedza Zachodu na Śląsku* [w:] IDEM, *Śląski tygiel*, Częstochowa, s. 191-194.
- Chołubek, Teresa
- 1994 *Historia budowy kościoła Najświętszej Marii Panny w Legnicy*, SzL, 15, s. 41-48.
- Chorowska, Małgorzata
- 2003 *Rezydencje średniowieczne na Śląsku. Zamki, pałace, wieże mieszkalne*, Wrocław.
- Ciechanowski, Kazimierz
- 1962 *W sprawie datowania chrzcielnicy legnickiej*, BHS, R. 24, nr 3/4, s. 377-382.
- Codex diplomaticus Maioris Poloniae*
- 3 *documenta, et iam typis descripta, et adhuc inedita complectens, annum 1400 attingentia*, cur. Societatis Literariae Poznaniensis, Poznaniae 1879.
- 6 *diplomata [...] ex annis 1174-1400*, rec. A. Gąsiorowski, H. Kowalewicz, Varsoviae-Posnaniae 1982.
- Codex diplomaticus Poloniae*
- IV *Res Silesiacae*, ed. Nicolaus Bobowski, Varsoviae 1887.
- Codex diplomaticus Saxoniae regiae*
- II/3 *Urkundenbuch des Hochstifts Meissen*, hrsg. von E. G. Gersdorf, Leipzig 1867.
- II/7 *Urkundenbuch der Städte Kamenz und Löbau*, hrsg. von Hermann Knothe, Leipzig 1883.
- II/8-10 *Urkundenbuch der Stadt Leipzig*, hrsg. Von Joseph Förstemann, Bd. 1-3, Leipzig 1868-1894.
- II/11 *Urkundenbuch der Universität Leipzig von 1409-1555*, hrsg. von Bruno Stübel, Leipzig 1879.
- II/16 *Die Matrikel der Universität Leipzig*, hrsg. von Georg Erler, Bd.I: *Die Immatrikulationen von 1409-1559*, Leipzig 1895.
- II/17 *Die Matrikel der Universität Leipzig*, hrsg. von Georg Erler, Bd. II: *Promotionen 1409 - 1559*, Leipzig 1897.
- II/18 *Die Matrikel der Universität Leipzig*, hrsg. von Georg Erler, Bd. III: *Register*, Leipzig 1902.

Codex diplomaticus Silesiae

- 1 *Urkunden des Klosters Czarnowanz*, ed. W. Wattenbach, Breslau 1857.
- 2 *Urkunden der Kloster Rauden und Himmelwitz, Der Dominicaner und der Dominicanerinnen in der Stadt Ratibor*, ed. W. Wattenbach, Breslau 1859.
- 5 *Das Formelbuch des Domherrn Arnold von Protzan*, ed. W. Wattenbach, Breslau 1862.
- 6 *Registrum St. Wenzeslai. Urkunden vorzüglich zur Geschichte Oberschlesiens nach einem Copialbuch Herzog Johanns von Oppeln und Ratibor in Anzügen mitgetheilt*, ed. W. Wattenbach et C. Grünhagen, Breslau 1865.
- 7/1-3 *Regesten zur Schlesischen Geschichte*, ed. C. Grünhagen, vol 7/1 *usque ad a. 1250*, Breslau 1868; vol 7/2 *usque ad a. 1280*, Breslau 1875; 7/3 *usque ad a. 1300*, Breslau 1886.
- 9 *Urkunden der Stadt Brieg, Urkundliche und Chronikalische Nachrichten über die Stadt Brieg, die dortiger Klöster, die Stadt- und Stiftsgüter bis zum Jahre 1550*, ed. C. Grünhagen, Breslau 1870.
- 10 *Urkunden des Klosters Kamenz*, ed. P. Pfothenauer, Breslau 1881.
- 11 *Breslauer Stadtbuch. Enthaltend die Rathslinie von 1287 ab und Urkunden zum Verfassungsgeschichte der Stadt*, ed. H. Markgraf et O. Frenzel, Breslau 1882.
- 14 *Liber fundationis episcopatus Vratislaviensis*, ed. K. Markgraf et J. W. Schulte, Breslau 1889.
- 15 *Acta Nicolai Gramis. Urkunden und Actenstücke betreffend die Beziehungen Schlesiens zum Baseler Konzile*, ed. W. Altmann, Breslau 1890.
- 16 *Regesten zur Schlesischen Geschichte. 1301-1315*, ed. C. Grünhagen et K. Wutke, Breslau 1892.
- 18 *Regesten zur Schlesischen Geschichte. 1316-1326*, ed. C. Grünhagen et K. Wutke, Breslau 1898.
- 20 *Schlesiens Bergbau und Hüttenwesen. Urkunden (1136-1528)*, ed. K. Wutke, Breslau 1900.
- 22 *Regesten zur Schlesischen Geschichte. 1327-1333*, ed. C. Grünhagen et K. Wutke, Breslau 1903.
- 24 *Die Inventare der nichtstaatlichen Archive Schlesiens. I. Die Kreise Grünberg und Freystadt*, ed. K. Wutke, Breslau 1908.
- 25 *Geschichte des Breslauer Schulwesens vor der Reformation*, G. Bauch, Breslau 1909.
- 28 *Die Inventare der nichtstaatlichen Archive Schlesiens. II. Kreis und Stadt Glogau*, ed. K. Wutke, Breslau 1915.
- 29 *Regesten zur Schlesischen Geschichte 1334-1337*, ed. K. Wutke, E. Randt, H. Bellée, Breslau 1923.

- 30/1-3 *Regesten zur Schlesischen Geschichte 1338-1342*, ed. K. Wutke et E. Randt, Breslau 1925, 1927, 1930.
- 31 *Die Inventare der nichtstaatlichen Archive Schlesiens. Kreis Sprottau*, ed. E. Graber, Breslau 1925.
- 32 *Die Inventare der nichtstaatlichen Archive Schlesiens. Kreis Sagan*, ed. E. Graber, Breslau 1927.
- 33 *Die Inventare der nichtstaatlichen Archive Schlesiens. Kreis Neustadt. 1. Landgemeinden und Dominien, 2. Städte*, ed. E. Graber, Breslau 1928.
- 35 *Die Inventare der nichtstaatlichen Archive Schlesiens. Kreis Jauer*, ed. E. Graber, Breslau 1930.
- 36 *Die Inventare der nichtstaatlichen Archive Schlesiens. Kreis Neisse. I. Stadt Neisse*, ed. E. Graber, Breslau 1933.

Concilia Poloniae

- X *Synody diecezji wrocławskiej i ich statuty*, wyd. Jakub Sawicki, Wrocław 1963.

Conrads, Norbert

- 2002 *Der Aufstieg der Familie Troilo. Zum kulturellen Profil des katholischen Adels in Schlesien zwischen Späthumanismus und Gegenreformation* [w:] *Zeitenwenden. Herrschaft, Selbstbehauptung und Integration zwischen Reformation und Liberalismus. Festgabe für Arno Herzig*, hrsg. von Jörg Deventer, Susanne RAU, Anne Conrad, Münster, s. 273-305.

Cunrad, Caspar

- I-III *Prosopographia melica*, Francofurti 1615-1621.

Cunrad, Johann Heinrich

- 1706 *Silesia togata sive Silesiorum doctrina & virtutibus clarissimorum elogia*, Lignicii.

Czechowicz, Bogusław

- 2003 *Nagrobki późnogotyckie na Śląsku*, Wrocław.
- 2004 *Najstarsze śląskie inwentaryzacje epigraficzne w XVI-XVIII wieku*, *Studia Epigraficzne*, 1, s. 67-75.

Czyżak, Marta

- 2003 *Notariusze kapituły gnieźnieńskiej w pierwszej połowie XV wieku*, *Ecclesia. Studia z Dziejów Wielkopolski*, t. 1.
- 2004 *Studia uniwersyteckie kanoników gnieźnieńskich w I połowie XV wieku w świetle metryki kapitulnej* [w:] *Księga – wiara – nauka w średniowiecznej Europie*, pod red. T. Ratajczaka, Poznań, s. 103-113.

Dersch, Wilhelm

- 1928 *Schlesier in Rom*, *Schlesische Geschichtsbätter*, 1928/1, s. 16-21.
- 1934 *Schlesien am Vorabend der Reformation*, *ZVGS*, 68, s. 69-94.

- 1940 *Mainzer und Wormser Kleriker als Breslauer Domherren im 14., 15. und 16. Jahrhundert*, Mainzer Zeitschrift, 35, s. 43-49.
- Derwich, Marek
- 1992 *Benedyktyni a bitwa pod Legnicą. (O średniowiecznych dziejach prepozytury w Legnickim Polu oraz benedyktynach i benedyktynkach w Legnicy, Środzie Śląskiej tudzież w Krzeszowie)*, Śląski Labirynt Krajoznawczy, 3, s. 27-37.
- 1994 *Fundacja benedyktyńskiej prepozytury w Legnickim Polu* [w:] *Bitwa legnicka. Historia i tradycja*, pod red. W. Korty, Wrocław-Warszawa, s. 319-329.
- 1998 *Monastycyzm benedyktyński w średniowiecznej Europie i Polsce. Wybrane problemy*, Wrocław (AUWr 2019, Historia 135).
- 1998a *Zarys dziejów benedyktynów i benedyktynek na Śląsku*, Sobótka, R. 53, nr 3/4, s. 435-456.
- 2000 *Klasztor a miasto w średniowieczu w historiografii europejskiej. Próba podsumowania* [w:] DERWICH/POBOG-LENARTOWICZ 1996, s. 21-50.
- Derwich, Marek / Niedzielenko, Andrzej
w druku (red.) *Dzieje klasztorów i życia zakonnego w Legnicy*.
- Derwich, Marek / Pobóg-Lenartowicz, Anna
- 1995 (red.) *Klasztor w kulturze średniowiecznej Polski*, Opole.
- 1996 (red.) *Klasztor w społeczeństwie średniowiecznym i nowożytnym*, Opole-Wrocław.
- Dobbertin, H.
- 1961 *Stammte die Hildesheimer Ritterfamilie Swaf (Suevi) aus Schlesien?* ASKG, 19.
- 1963 *Nachträge zum Aufsatz über die Familie Swaf (Suevi)*, ASKG, 21.
- Doebner, Richard
- 1876 *Über schlesische Klosterarchive*, ZVGS, 13, s. 469-486.
- Dokumenty soborów powszechnych*
I-IV opr. ks. A. Baron i ks. H. Pietras, Kraków 2001-2004.
- Dola, Kazimierz (ks.)
- 1981 *Opieka społeczna i zdrowotna w średniowiecznej Legnicy (do roku 1533)*, SzL, 10, s. 5-31.
- 1983 *Wrocławska kapituła katedralna w XV wieku. Ustrój – skład osobowy – działalność*, Lublin.
- 1984 *Opieka społeczna i zdrowotna w księstwie legnickim w latach 1530-1740*, SzL, 12, s. 69-95.
- 1996 *Dzieje Kościoła na Śląsku, część I: Średniowiecze*, Opole.

- 1997 *Formy działalności dobroczynnej w średniowiecznej Legnicy*, [w:] *Studia z dziejów Kościoła katolickiego w Legnicy*, Wrocław - Legnica, s. 29 - 46.
- 2004 (ed.) *Statuty wrocławskiej kapituły katedralnej z roku 1482/83*, tłum. ks. N. Widok, Wrocław.

Dorna, Maciej

- 2004 *Bracia zakonu krzyżackiego w Prusach w latach 1228-1309. Studium prozopograficzne*, Poznań.

Dörner, Gerald

- 1996 *Kirche, Klerus und kirchliches Leben in Zürich von der Brunschen Revolution (1336) bis zur Reformation (1523)*, Würzburg.

Drabina, Jan

- 1970 *Mikołaj Tempelfeld z Brzegu*, *Colloquium Salutis*, s. 83-102
- 1977 *Prokuratorzy miasta Wrocławia na papieskim dworze w drugiej połowie XV w.*, *Sobótka*, R. 32, nr 3, s. 289-305.
- 1981 *Kontakty Wrocławia z Rzymem w latach 1409-1517*, Wrocław-Warszawa-Kraków.
- 1981a *Wrocławscy przyjaciele Eneasza Sylwiusza Piccolominiego*, *Sobótka*, R. 36, nr 1, s. 150-159.
- 1984 *Idee koncyliaryzmu na Śląsku. Wkład miejscowych środowisk intelektualnych w ich upowszechnienie*, Kraków.
- 1984a *Rola argumentacji religijnej w walce politycznej w późno-średniowiecznym Wrocławiu*, Kraków.
- 1991 *Życie codzienne w miastach śląskich XIV i XV wieku*, Opole.
- 1997 *Die antihussitische Handschriftensammlung des Nikolaus von Brieg in der Bibliotheca Vaticana*, *ASKG*, 55, s. 219-223.
- 1999 *Spór Władysława Jagiełły z papieżem Marcinem V o obsadę wyższych stanowisk kościelnych w Polsce*, *Studia Historyczne*, XLII, 2, s. 167-181.

Dzieje Złotoryi

- 1997 *Dzieje Złotoryi*, pod red. Ryszarda Gładkiewicza, Złotoryja-Wrocław.

Dziewulski, Władysław

- 1956 *Jak rosła Legnica?* *Kwartalnik Opolski*, 2, nr 1, s. 24-44.
- 1957 *Legnica* [w:] *Studia z historii budowy miast*, *Prace Instytutu Urbanistyki i Architektury*, Warszawa, s. 151-174.

Eberlein, Paul Gerhard

- 1999 *Ketzer oder Heiliger? Caspar von Schwenckfeld der schlesische Reformator und seine Botschaft*, Metzingen.

Ehrhardts, Siegismund Justus

1789 *Presbyterologie des Evangelischen Schlesiens. Vierten theils des ersten haupt Abschnitt welcher die protestantische Kirchen und Prediger-Geschichte der Stadt und Furstenthums Ligniz in sich begreist*, Ligniz, gedruckt bey Johann Gottfried Pappäsche.

Eistert, Karol

1938 *Der Liegnitzer Archidiakon Heinrich von Steine (+ 1303), das Rittergeschlecht der Suevi und ihre Familienkirche in Odersteine, Kr. Ohlau*, ASKG, 3.

Emdem, A.B.,

1957-9 *A Biographical Dictionary of Members of the University of Oxford from AD 1176-1500*, 3 t., Oxford.

Encyklopedie českých klášterů

1998 ed. P. Vlček, P. Sommer, D. Foltýn, Praha.

Ender, Janina

1992 *Luterański uniwersytet w Legnicy*, SzL, 14, s. 67-71.

Engelbert, Kurt

1964 (ed.) *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumlandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher*, Würzburg (Quellen und Darstellungen zur schlesischen Geschichte, Band X).

Eschenloer, Peter

2003 *Geschichte der Stadt Breslau*, hrsg. von Gunhild Roth, Waxmann Münster, New York, München, Berlin.

Eysymontt, Rafał

1998 *Miasto średniowieczne jako dzieło sztuki*, *Archaeologia Historica Polona*, 7, s. 103-123.

Fasti Ecclesiae Gallicanae. Répertoire prosopographique des évêques, dignitaires et chanoines de France de 1200 à 1500. Collection dirigée par Hélène Millet.

I *Diocèse d'Amiens*, par Pierre Desportes et Hélène Millet, Turnhout 1996.

II *Diocèse de Rouen*, par Vincent Tabbagh, Turnhout 1998.

III *Diocèse de Reims*, par Pierre Desportes, Turnhout 1998.

IV *Diocèse de Besançon*, par Henri Hours, Turnhout 1998.

V *Diocèse d'Agen*, par Fabrice Ryckebusch, Turnhout 2001.

VI *Diocèse de Rodez*, par Matthieu Desachy, Turnhout 2002.

VII *Diocèse de d'Angers*, par Jean-Michel Matz et François Comte, Turnhout 2003.

VIII *Diocèse de Mende*, par Philippe Maurice, Turnhout 2004.

IX *Diocèse de Sées (1200-1547)*, par Pierre Desportes, Jean-Pascal Foucher, Françoise Loddé, Laurent Vallière, Turnhout 2005.

- Fijałek, Jan
1900 *Mistrz Jakub z Paradyża i uniwersytet krakowski w okresie soboru bazylejskiego*, 2 vol., Kraków.
- Firszt, Stanisław
1984 *Kaplica św. św. Benedykta i Wawrzyńca w Legnicy*, Legnica.
- Fischer, Ch. F. E.
1818 *Chronik der schlesischen Kreisstadt Jauer 1008-1817*, Jauer.
- Fischer-Wollpert, Rudolf
1990 *Leksykon papieży*, Kraków.
- Fliegel, Maria
1919 *Die Dombibliothek zu Breslau im ausgehenden Mittelalter*, ZVGS, 53, s. 84-133.
- Fouquet, Gerhard
1987 *Das Speyerer Domkapitel im späten Mittelalter (ca. 1350-1540). Adlige Freundschaft, fürstliche Patronage und päpstliche Klientel*, Mainz, Bd. I-II (*Quellen und Abhandlungen zur mittelhochdeutschen Kirchengeschichte*, Bd. 57).
- Franke, Erich
1907 *Über die Vertreibung der Bernhardiner aus Breslau*, ZVGS, 41, s. 37-98.
- Gaupp, Ernst Theodor
1856 (ed.) *Die Stiftungsurkunde des Königs Wladislaus von Böhmen und Ungarn, vom 20. Juli 1505, für die in Breslau zu gründende Universität, aus dem Original mitgeteilt, und mit Einleitung und Anmerkungen versehen*, ZVGS, 1, s. 229-244.
- Gąsiorowska, Patrycja
2003 *Jan Stanko (Stanconis)* [w:] PSB, t. 42, s. 222-226.
- Gąsiorowski, Antoni
1993 *Notariusze publiczni w Wielkopolsce schyłku wieków średnich*, Poznań.
1998 *Katalogi członków średniowiecznych kapituł Wielkopolski* [w:] *Ecclesia Posnaniensis. Opuscula Mariano Banaszak septuagenario dedicata*, Poznań, s. 55-64.
2000 (ed. cum al. coop.) *Księga promocji Wydziału Sztuk Uniwersytetu Krakowskiego z XV wieku*, Kraków.
2000a *Immatrikulowani i promowani. Jednorocznicy akademii krakowskiej w XV w.* [w:] *Nihil superfluum esse. Studia z dziejów średniowiecza ofiarowane prof. Jadwidze Krzyżaniakowej*, pod red. J. Strzelczyka i J. Dobosza, Poznań, s. 479-491.

- 2001 *Bylina i inni. Dziekani Wydziału Sztuk krakowskiego uniwersytetu w XV w. [w:] Ludzie, Kościół, wierzenia. Studia z dziejów kultury i społeczeństwa Europy Środkowej (średniowiecze – wczesna epoka nowożytna)*, Warszawa, s. 523-537.
- Gemoll, Wilhelm
- 1900 (ed.) *Mittheilungen aus Liegnitzer Handschriften. Petro-Paulinische Kirchenbibliothek*, ZVGS, 34, s. 393-394.
- 1900a (ed.) *Die Handschriften der Petro-Paulinischen Kirchenbibliothek zu Liegnitz*, Liegnitz.
- Geremek, Bronisław
- 2003 *Ludzie marginesu w średniowiecznym Paryżu XIV-XV wiek*, Poznań.
- Gerlic, Henryk
- 1993 *Kapituła głogowska w dobie piastowskiej i jagiellońskiej (1120-1526)*, Gliwice.
- 1996 *Duchowieństwo kolegiaty głogowskiej w 1491 r.*, Rocznik Teologiczny Śląska Opolskiego, 16, s. 251-287.
- Gilewska (-Dubis), Janina
- 1968 *Zagadnienie pochodzenia Ambrożego Bitschena*, Sobótka, R. 22, nr 1, s. 14-23.
- 2000 *Życie codzienne mieszczan wrocławskich w dobie średniowiecza*, Wrocław.
- Glauert, Mario
- 2003 *Das Domkapitel von Pomesanien (1284-1527)*, Toruń (Prussia Sacra 1).
- Gładkiewicz, Westyna
- 1977 *Związki naukowe i kulturalne Śląska z Krakowem w średniowieczu [w:] Średniowieczna kultura na Śląsku*, red. Roman Heck, Wrocław, s. 67-85.
- Głogowski, Stefan
- 1997 *Genealogia Podiebradów*, Gliwice.
- Goder, Harald
- 2000 *Die Kartause Liegnitz in den Generalkapitelsakten des Kartäuserordens [w:] Im Gedächtnis der Kirche neu erwachen. Festschrift Prof. Gabriel Andrianyi zum 65. Geburtstag*, rsg. von Reimund Haas, Karl Josef Revinius, Hermann-Josef Scheidgen (=Bonner Beiträge zur Kirchengeschichte, Bd. NN), Köln.
- Goliński, Mateusz
- 1995 *Biogramy mieszczan wrocławskich do końca XIII wieku*, Wrocław.

- Goliński, Mateusz / Żerelik, Rościsław
1994 *Kontrowersje wokół lokacji Legnicy*, SzL, 15, s. 9-33.
- Gorzkowski, Roman
1999 *Kościół Narodzenia Najświętszej Marii Panny w Złotoryi*, Złotoryja.
- Gottschalk, Joseph
1934 *Oberschlesier auf den Universitäten des Mittelalters*, Beiträge zur Heimatkunde Oberschlesiens, II, Leobschütz.
1941 (ed.) *Das Totenbuch der Altaristenbruderschaft von Maria Magdalena zu Breslau, ca 1454-1524*, ASKG, 6, s. 127-185.
1963 (ed.) *Die grosse Legende der heiligen Frau Sankt Hedwig geborene fürstin von Meranien und Herzogin von Polen und Schlesien*, ed. faks., Wiesbaden.
- Großmann, Dieter
1996 *Liegnitz und Kobern – Vergleich zweier Burgkapellen [w:] Burgenbau im späten Mittelalter*, hrsg. von der Wartburg-Gesellschaft zur Erforschung von Burgen und Schlössern. (Red.: Hartmut Hofrichter, G. Ulrich Grossmann), München.
- Grüger, Heinrich
1981 *Leubus, Zisterzienserabtei*, JbUB, 22, s. 1-32.
1987 *Liegnitz, Benediktinerkloster*, JbUB, 28, s. 1-14.
1988 *Neumarkt, Hospital der aussätzigen Frauen, dann Propstei der Benediktiner*, JbUB, 29, s. 1-6.
1988 *Oels, Abtei der slawischen Benediktiner*, JbUB, 29, s. 7-13.
1989 *Liegnitz, Kartause Passionis Christi*, JbUB, 30, s. 45-53.
1989 *Der Orden der Kartäuser in Schlesien (1423-1540)*, JbUB, 30, s. 55-62.
1990 *Wahlstatt. Propstei der Benediktiner*, JbUB, 31, s. 1-14.
1991 *Der Orden der Benediktiner in Schlesien (vor 1139-1810). Ein Überblick*, JbUB, 32, s. 1-19.
1994 *Die Liegnitzer Fürstengruft und ihre Schändung im Jahre 1812 oder 1813*, ASKG, 51/52, s. 199-211.
- w druku *Zur Geschichte der Kartause Passionis Christi bei Liegnitz [w:] DERWICH/NIEDZIELENKO.*
- Grünewald, Johannes
1989 *Beiträge zur Presbyterologie von Liegnitz im 16. Jahrhundert. Ergebnisse – Probleme – Kirchenbuchauszüge*, JSKG, NF, 67/1988, s. 21-53.
- Grünhagen, Colmar
1863 (ed.) *Protokolle des Breslauer Domkapitels, Fragmente aus der Zeit 1393-1460*, ZVGS, 5, s. 118-159.
1863a (ed.) *Die Stiftungsurkunde der Cantorpräbende an der Collegiatkirche zu Groß-Glogau*, ZVGS, 5, s. 384-387.

- 1866 *Die Herren von Reste. Ein Beitrag zur Geschichte des Breslauer Patriziats im 14. Jahrhundert*, ZVGS, 7, s. 35-55.
- 1884 *Schlesien am Ausgang des Mittelalters*, ZVGS, 18, s. 26-67.
- 1885 *Schlesien unter Herrschaft König Ferdinands 1527-1564*, ZVGS, 19, s. 63-139.
- Grünhagen, Colmar/Markgraf, Herman
1881-1883 (ed.) *Lehns – und Besitzurkunden Schlesiens und seiner einzelnen Fürstenthümer im Mittelalter*, Bd. I: Liegnitz, Bd. II: Leipzig.
- Grzybkowski, Andrzej
1987 *Kaplica zamkowa w Legnicy*, KAiU, 34, z. 2, s. 65-89.
- 1990 *Średniowieczne kaplice zamkowe Piastów śląskich (XII-XIV wiek)*, Warszawa.
- Hanke, Martin
1707 *De Silesiis alienigenis ab anno Christi 1170 ad 1550*, Lipsiae.
- 1707a *De Silesiis indigenis eruditus post literarum culturam cum christianismi studiis anno 965 susceptam ab anno 1165 ad 1550. Liber singularis*, Lipsiae.
- Harasimowicz, Jan
1991 (red.) *Kultura artystyczna dawnej Legnicy*, Opole.
- 1991a *Wkład Legnicy w kulturę artystyczną Śląska od średniowiecza do końca XIX wieku* [w:] HARASIMOWICZ, 1991, s. 9-26.
- 1991b *Chrzcielnica, ambona i ołtarz główny kościoła św. św. Piotra i Pawła* [w:] HARASIMOWICZ, 1991, s. 55-62.
- 1984 *Śląski luteranizm wieku reformacji – próba charakterystyki*, Sobótka, R. 39, s. 493-516.
- 1986 *Reformacja luterska na Śląsku. Ideologia – liturgia – sztuka*, Rocznik Lubuski, 14, s. 9-38.
- 1996 *Kościół św. Elżbiety we Wrocławiu – „ewangelicka katedra” habsburskiego Śląska* [w:] *Z dziejów wielkomiejskiej fary. Wrocławski kościół św. Elżbiety w świetle historii i zabytków sztuki*, red. Mieczysław Zlat, Wrocław (AUWr 1826, Historia Sztuki X), s. 289-312.
- Härtel, Richard
1890 *Die Prälaten des Breslauer Domstiftes bis zum Jahre 1500*, ZVGS, 24, s. 279-290.
- Hellmann, Oskar
1938 *Die Archidiakone des Kollegiatstiftes zu Unserer Lieben Frau in Glogau*, Glogau (Zur schlesischen Kirchengeschichte, nr 34).
- Henelius ab Hennenfeld, Nicolaus
1704 *Silesiographia renovata*, Wratislaviae.

- 1729 *Annales Silesiae ab origine gentis ad obitum usque Domini Imperatori Rudolphi II*, [w:] *Silesiacarum Rerum Scriptores*, ed. Friedrich Wilhelm von Sommersberg, Lipsiae, t. II.
- Henschel, A.W.E.T.
1847 *Jatrologiae Silesiae specimen primum, exhibens brevissimum medicorum Silesiorum saeculi XII ad XVI*, Wratislaviae.
- Hergenröther, Joseph und Franz
1884/91 (ed.) *Leonis X. Pontificis Maximi Regesta ...*, 2 Bde., Freiburg.
- Heyne, Johannes
1859 (ed.) *Die Stiftungs-Urkunden der Mansionarien-Kapelle B. V. M. oder des sogenannten Klein-Chores bei der Domkirche zu Breslau nebst einigen anderen darauf bezüglichen Urkunden*, ZVGS, 2, s. 359-374.
1864 *Dokumentierte Geschichte des Bisthums und Hochstiftes Breslau, t. II: Denkwürdigkeiten aus der Geschichte der katholischen Kirche Schlesiens*, Breslau.
- Heydebrand und der Lasa, Fedor von
1929 *Das Liegnitzer Geschlecht von der Heyde*, MGAVL, 12, s. 244-295.
1939 *Die Besiedlung der Gesamtgemarkung Heinersdorf-Heidau bei Liegnitz*, MGAVL, 17, s. 269-301.
- Hintze, Erwin
1912 *Schlesische Goldschmiede*, Schlesiens Vorzeit in Bild und Schrift, NF, 4, s. 93-138.
- Hoffmann, Hermann
1939 *Schlesische Kirchenbüchereien*, ASKG, 4, s. 91-124.
- Jander, Albrecht
1905 *Liegnitz in seinem Entwicklungsgange von den Anfängen bis zur Gegenwart*, Liegnitz.
- Jasiński, Kazimierz
1971-197 *Rodowód Piastów Śląskich*, t. I - III, Wrocław.
- Jaskulski, Jacek
2000 *Problem identyfikacji prebend i ich użytkowników w kapitule katedralnej w Poznaniu w XV w.* [w:] *Nihil superfluum esse. Studia z dziejów średniowiecza ofiarowane prof. Jadwidze Krzyżaniakowej*, pod red. J. Strzelczyka i J. Dobosza, Poznań, s. 461-469.
2001 *Liczebność kanoników katedralnych w Polsce w drugiej połowie XV wieku, w kontekście badań nad kapitułą katedralną w Poznaniu* [w:] *Scriptura custos memoriae*, pod red. D. Zydorek, Poznań, s. 139-145.

Jecht, Richard

1909 (ed.) *Quellen zur Geschichte der Stadt Görlitz*, Görlitz.

1928 *Geschichte der Stadt Görlitz*, Bd. I/1, Görlitz.

Jedin, Hubert

1937 (ed.) *Ein Verzeichnis der Altarpfänden in Schweidnitz von 1522/23*, ASKG, 2, s. 83-100.

Jochmann, Gottlob

1868 *Geschichte und Verwaltungs-Uebersicht der milden Stiftungen in Liegnitz*, Liegnitz.

Johag, Helga

1977 *Die Beziehungen zwischen Klerus und Bürgerschaft in Köln zwischen 1250 und 1350*, Bonn.

Jordan, Max

1861 *Das Königthum Georg's von Podiebrad. Ein Beitrag zur Geschichte der Entwicklung des Staates gegenüber der katholischen Kirche*, Leipzig (jako aneks: *Tractatus magistri Nicolai Tympelfelt [...] contra Georgium Podiebrad asserentem regem Bohemiae*).

Jujeczka, Stanisław

2000 (ed.) *Trzy źródła do dziejów kościoła św. Piotra i Pawła w Legnicy*, Legnica.

2001 *Maciej z Legnicy – uzupełnienia do biografii*, SzL, 22, s. 119-124.

2002 *Nieznane źródła do dziejów budowy Mauzoleum Piastów w Legnicy*, SzL, 23, s. 123-136.

2003 *Kartuzja Passionis Christi pod Legnicą 1423-1548 (część I)*, SzL, 24, s. 75-118.

2004 *Kartuzja Passionis Christi pod Legnicą 1423-1548 (część II)*, SzL, 25, s. 86-132.

2005 *Legnicka kolegiata Świętego Grobu a książęta legniccy*, SzL, 26, s. 35-50.

Jungnitz, Joseph

1887 (ed.) *Archivalische Miscellen. I. Die Urkunden im Thurmknopfe der Kreuzkirche zu Breslau*, ZVGS, 21, s. 369-378.

1891 *Die Prälaten des Breslauer Domstifts seit der Mitte des 17. Jahrhunderts*, ZVGS, 25, s. 282-286.

1899 *Beiträge zur mittelalterlichen Statistik des Bisthums Breslau*, ZVGS, 33, s. 385-402.

1902 *Die Pfarrei Guhrau im Mittelalter*, ZVGS, 36, s. 365-387.

1908 (ed.) *Visitationsberichte der Diözese Breslau. Archidiakonat Liegnitz, I*, Breslau.

1914 *Die Breslauer Weihbischöfe*, Breslau.

Jurek, Tomasz

- 1992 *Die Pannewitz. Aufstieg und Karriere einer deutschen Adelsfamilie in Schlesien im 13. und 14 Jahrhundert*, JbUB, 33, s. 229-233.
- 1995/96 *Zu den Anfängen des Bistums Breslau*, JbUB, 36/37, s. 7-24.
- 1998 *Obce rycerstwo na Śląsku do połowy XIV wieku*, Poznań.
- 2000 (ed.) *Landbuch księstw świdnickiego i jaworskiego*, t. II: 1385-1395, Poznań.
- 2004 (ed.) *Landbuch księstw świdnickiego i jaworskiego*, t. I: 1366-1376, Poznań.
- 2004a *Elity Śląska w późniejszym średniowieczu* [w:] *Kolory i struktury średniowiecza*, pod red. W. Fałkowskiego, Warszawa, s. 404-420.

Kaczmarek, Krzysztof

- 2005 *Szkoły i studia polskich dominikanów w okresie średniowiecza*, Poznań.

Kaczmarek, Romuald

- 1991 *Gotycka rzeźba w Legnicy*, [w:] HARASIMOWICZ 1991, s. 41-54.
- 1991a *Stowarzyszenie „Obroży Psa Gończego”*. *Z dziejów świeckich zakonów rycerskich na średniowiecznym Śląsku*, [w:] *Sprawozdania Wydziału Nauk o Sztuce. Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk*, 108, Poznań, s. 14-22.
- w druku *Kartuzja legnicka, podłoże kulturowe fundacji i problematyka artystyczna*, [w:] DERWICH/NIEDZIELENKO, w druku.

Kaczmarek, Romuald/Witkowski, Jacek

- 1990 *Gotyckie epitafia obrazowe na Śląsku* [w:] *Sztuki plastyczne na średniowiecznym Śląsku. Studia i materiały*, II, Wrocław-Poznań, s. 5-35.
- 1990a *Gotyckie epitafia obrazowe na Śląsku*, cz. t. II: *Zarys katalogu* [w:] *Sztuki plastyczne na średniowiecznym Śląsku. Studia i materiały*, III, Wrocław-Poznań, s. 87-118.

Kampen, W. A. Fasel

- 1961 *Die Schlesier an der Universität Leiden*, JbUB 6, s. 331-350.

Karłowska-Kamzowa, Alicja

- 1979 *Malarstwo śląskie 1250-1450*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk.
- 1991 *Sztuka Piastów Śląskich w średniowieczu. Znaczenie fundacji książęcych w dziejach sztuki gotyckiej na Śląsku*, Warszawa-Wrocław.

Karp, Hans-Jürgen

- 1996 *Queis, Erhard von <OT> (um 1490-1529) [w:] Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1448 bis 1648. Ein biographisches Lexikon*, hrsg. von Erwin Gatz unter Mitwirkung von Clemens Brodkorb, Berlin, s. 559.

Kastner, August

- 1866 *Geschichte der Stadt Neisse*, Neisse.

Katalog dokumentów przechowywanych w Archiwach Państwowych Dolnego Śląska

- I *do 1300 r.*, opr. Roman Stelmach, Wrocław 1991.
II *1301-1327*, opr. Roman Stelmach, Wrocław 1991.
III *1328-1350*, opr. Rościsław Żerelik, Wrocław 1991.
IV *1351-1365*, opr. Roman Stelmach, Wrocław 1991.
V *1366-1379*, opr. Roman Stelmach, Wrocław 1991.
VI *1380-1391*, opr. Mieczysława Chmielewska, Wrocław 1995.
VII *1392-1400*, opr. Roman Stelmach, Wrocław 1993.
VIII *Indeksy do tomów I-VII*, opr. Roman Stelmach i Rościsław Żerelik, Wrocław 1998.
IX *Archiwa książęce i drobne akcesje*, opr. Rościsław Żerelik, Wrocław 1998.

Keilmann, Burkhard

- 1999 *Pfründenmarkt und geistlicher Dienst. Wormser Stiftskleriker an der Wende zum 16. Jahrhundert*, Archiv für mittelhheinische Kirchengeschichte 51, s. 93-122.

Keseler, Kaspar

- 1653 *Catalogus Pastorum Ecclesiarum Lignicensium Petro-Paulinae & Marianaе*, Lignici exscripsit a Zacharia Sartorio.
1757 *Catalogus Pastorum Ecclesiarum Lignicensium Petro-Paulinae et Marianaе ab initio reformationis usque ad annum 1653 [w:] Neue Beiträge von A. u. N. theol. Sachen aufs Jahr 1757*, s. 771n.

Kębłowski, Janusz

- 1967 *Nagrobek księcia Waclawa i Anny w Legnicy*, SzL, 4, s. 39-72.
1984 *Horyzonty artystyczne mecenatu Piastów legnicko-brzeskich*, SzL, 12, s. 5-26.

Kielar, Paweł OP

- 1975 *Studia nad kulturą szkolną i intelektualną dominikanów prowincji polskiej w średniowieczu [w:] Studia nad historią dominikanów w Polsce 1222-1972*, red. Jerzy Kłoczowski, t. I, Warszawa, s. 271-516.

Klose, Konrad

- 1924 *Beiträge zur Geschichte der Stadt Lüben*, Lüben.

Kłoczowski, Jerzy

- 1964 *Wspólnoty chrześcijańskie. Grupy życia wspólnego w chrześcijaństwie zachodnim od starożytności do XV wieku*, Kraków.
- 1981 *Kler katolicki w Polsce średniowiecznej: problem pochodzenia i dróg awansu*, *Kwartalnik Historyczny*, 88, nr 4, s. 923-938.
- 1987 *Od pustelni do wspólnoty. Grupy zakonne w wielkich religiach świata*, Warszawa.
- 1998 *Młodsza Europa. Europa Środkowo-Wschodnia w kręgu cywilizacji chrześcijańskiej średniowiecza*, Warszawa.

Knoblich, A.

- 1867 (ed.) *Das Inventarium der Bartholomäuskrypta an der Kreuzkirche zu Breslau im 15. Jahrhundert*, ZVGS, 8, s. 461-464.

Knod, Gustav C.

- 1899 *Deutsche Studenten in Bologna (1289-1562). Biographischer Index zu den Acta nationis Germanicae Universitatis Bononiensis*, Berlin (reed. Aalen 1970).

Knothe, Hermann

- 1879 *Geschichte des oberlausitzer Adels und seiner Güter vom XIII. bis gegen Ende des XVI. Jahrhunderts*, Leipzig.

Knötel (Knoetel), Paul

- 1889 *Der Dom zu Groß-Glogau, seine Baugeschichte und seine Denkmäler*, *Schlesiens Vorzeit in Bild und Schrift*, Bd. V, No 2, s. 25-45.
- 1892 *Geschichte des Epitaphs in Schlesien*, ZVGS, 26, s. 27-73.

Koch, Bettina

- 1999 *Räte auf deutschen Reichsammlungen. Zur Entwicklung der politischen Funktionselite im 15. Jahrhundert* (Europäische Hochschulschriften, Reihe 3: Geschichte und ihre Hilfswissenschaften 832), Peter Lang, Frankfurt am Main-Berlin-Bern-New York-Paris-Wien.

Kocowski, Bronisław

- 1955 *Historyczne podstawy organizacji zbioru starych druków w Bibliotece Uniwersyteckiej we Wrocławiu* [w:] *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Wrocławskiego* 1, *Bibliotekoznawstwo* 1, seria A, Wrocław, s. 9-48.
- 1959-1977 *Katalog inkunabułów Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu*, t. I-III, Wrocław.

Koczerska, Maria

- 1992 *Le chapitre de Cracovie dans les annes 1423-1462* [w:] *I canonici al. Servizio dello stato in Europa secoli XIII-XVI – Les chanoines au service de l'Etat en Europe du XIIIe au XVIe siècle*, recueil d'études sous la direction de Hélène Millet, Modena, s. 209-218.

- 2004   *Zbigniew Oleśnicki i Kościół krakowski w czasach jego pontyfikatu 1423-1455*, Warszawa.
- Kopiczko Andrzej
2004   *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1821-1945*. Studium prozopograficzne, Olsztyn.
- Kopiec, Jan
1996   *Balthasar von Promnitz (1488-1562)* [w:] *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1448 bis 1648. Ein biographisches Lexikon*, hrsg. v. Erwin Gatz unter Mitwirkung von Clemens Brod-korb, Berlin, s. 552-553.
- Kopietz, Johannes Athanasius
1883   *Geschichte der katholischen Pfarrei Patschkau*, ZVGS, 17, s. 94-150.
1885   *Kirchengeschichte des Fürstentums Münsterberg und des Weichbildes Frankenstein*, Frankenstein.
1890   *Die Pfarr- und Collegiatkirche von St. Nicolaus in Ottmachau*, ZVGS, 24, s. 162-176.
1892   *Das Collegiatstift von St. Nikolaus in Ottmachau (1386-1477)*, ZVGS, 26, s. 131-163.
- Kowalska-Pietrzak, Anna
2004   *Prałaci i kanonicy kapituły łęczyckiej do schyłku XV w.*, Łódź.
- Kowalski, Marek Daniel
1996   *Prałaci i kanonicy krakowskiej kapituły katedralnej od pontyfikatu biskupa Nankera do śmierci biskupa Zawiszy z Kurozwęk (1320-1382)*, Kraków.
- Kozłowska-Budkowa, Zofia
1964   *Jan z Kluczborka* [w:] PSB, t. 10, s. 457.
1976   *Polska Polonia w Bolonii w latach 1300-1337* [w:] *Cultus et cognitio. Studia z dziejów średniowiecznej kultury*, Warszawa, s. 281-192.
- Kozłowska-Budkowa, Zofia/Zawodzińska, Celina
1988   *I primi studenti polacchi all'universita di Bologna (fino al 1364)* [w:] *Commentationes Historicae* (Universitas Iagellonica, Varia CCXXXII), Kraków.
- König, Arthur
1866   (ed.) *Das Kalendarium des Breslauer Kreuzstiftes verbunden mit einem Cisiolanus*, ZVGS, 7, s. 303-343.
- Könighaus, Waldemar P.
2004   *Die Zisterzienserabtei Leubus in Schlesien von ihrer Gründung bis zum Ende des 15. Jahrhunderts*, Wiesbaden.

Kraffert, S. Adalbert Hermann

1872 *Chronik von Liegnitz*, Bd. III, Liegnitz.

1874 *Über das Kirchenpatronatsrecht der Stadt Liegnitz*, ZVGS, 12, s. 151-154.

1878 *Ueber einige Urkunden zur Schlesischen Geschichte*, ZVGS, 14, s. 229-234.

Krause, Walter

1941 *Das Volkstum der Bürgerschaft von Kreuzburg im 15. Jahrhundert*, ZVGS, 75, s. 107-129.

Krämer, Christel

1977 *Beziehungen zwischen Albrecht von Brandenburg-Ansbach und Friedrich II. von Liegnitz. Ein Fürstenbriefwechsel 1514-1547. Darstellung und Quellen*, Berlin.

Krzyżaniakowa, Jadwiga

1964 *Związki Uniwersytetu Praskiego z Uniwersytetem Krakowskim w drugiej połowie XIV w.* [w:] *Acta Universitatis Carolinae, Seria: Historia Universitatis Carolinae Pragensis*, t. V, fasc. 1-2, s. 53-134.

1995 *Profesorowie krakowscy na uniwersytecie w Pradze – ich mistrzowie i koledzy* [w:] *Cracovia – Polonia – Europa*, Kraków, s. 505-528.

1998 *Praskie środowisko intelektualne w okresie przedhusyckim*, [w:] *Czechy i Polska na szlakach ich kulturalnego rozwoju*, red. J. Wyrozumski, Kraków, s. 21-42.

2001 *Ostatni Polacy na Uniwersytecie Praskim w XV w.* [w:] *Scriptura custos memoriae. Prace historyczne*, pod red. Danuty Zydorek, Poznań, s. 437-459.

Księgi wyznaniowe

1999 *Księgi wyznaniowe Kościoła Luterńskiego*, Bielsko-Biała.

Kuchendorf, Cäcilie

1937 *Das Breslauer Kreuzstift in seiner persönlichen Zusammensetzung von der Gründung (1288) bis 1456*, Breslau.

Kumor, Bolesław Stanisław (ks.)

I – IV *Dzieje diecezji krakowskiej do roku 1795*, Kraków 1999, 2000, 2002.

Langenhan, Arwin

1902 *Liegnitzer Plastische Altertümer. Ein Beitrag zur Kultur- und Kunstgeschichte Niederschlesiens*, Liegnitz.

Lasota, Czesław/Rozpędowski, Jerzy

1992 *Badania archeologiczne w kościele św. Piotra i Pawła w 1989 roku*, SzL, 14, s. 99-102.

Laslowski, Ernst

1926 *Der Breslauer St. Johannes-Ablaß 1460-1471*, ZVGS, 60, s. 18-51.

Le Couteulx, Charles

1887-1891 *Annales ordinis Cartusiensis ab anno 1084 ad annum 1429*, t. I-VIII, Montreuil-sur-Mer.

Legnica

1977 *Legnica. Monografia historyczna miasta*, pod red. Mariana Haisiga, Wrocław.

1998 *Legnica. Zarys monografii miasta*, pod red. Stanisława Dąbrowskiego, Legnica.

Leszczyńska, Zofia

1959 *Średniowieczne statuta wikariuszów katedry krakowskiej*, Nasza Przeszłość, 10, s. 391-408.

Libri confirmationum

I – X *Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica Pragensem per archidioecesim*, I: 1354-1363, ed. F. A. Tingl, Pragae 1867; II: 1369-1373, ed. F. A. Tingl, Pragae 1868; III/IV: 1373-1390, ed. J. Emler, Pragae 1879; V/1-3: 1390-1399, ed. F. A. Tingl, Pragae 1865-1866; VI: 1399-1410, ed. J. Emler, Pragae 1883; VII: 1410-1419, ed. J. Emler, Pragae 1886; VIII-X: 1421-1436, ed. J. Emler, Pragae 1889.

Libri iuris...

1913 *Libri iuris civilis Cracoviensis 1392-1506*, wyd. Kazimierz Kaczmarczyk, Kraków.

Lingke, Wilhelm

1828 *Die Marienkirche zu Liegnitz und ihre Geistlichen nebst einer kurzer Uebersicht der Religions – und Kirchengeschichte der Stadt Liegnitz*, Liegnitz.

Link, Achim

2000 *Auf dem Weg zur Landesuniversität. Studien zur Herkunft spätmittelalterlicher Studenten am Beispiel Greifswald (1456-1524)*, Stuttgart (diss. Georg-August-Universität Göttingen 1998), (Beiträge zur Geschichte der Universität Greifswald, Bd. 1, hrsg. von Karl-Heinz Spieß u.a.).

Listinář Těšínska

1 - 5 *Listinář Těšínska. Codex diplomaticus ducatus Tessinensis 1460-1495. Sbírka listinného materiálu k dějinám knížectví Těšínského*, č. 1-5, zprac. Emerich Němec, Český Těšín 1955-1966.

Litak, Stanisław

2004 *Parafie w Rzeczypospolitej w XVI-XVIII wieku. Struktura, funkcje społeczno-religijne i edukacyjne*, Lublin.

Loesch, Heinrich von

1941 *Die Gründung des Glogauer Kollegiatstifts*, ZVGS, 75, s. 97-106.

Loserth, Johann

1880 *Die Denkschrift des Breslauer Domherrn Nikolaus Tempelfeld von Brieg ueber die Wahl Georgs von Podiebrad zum König von Böhmen. Ein Beitrag zur Kritik der Husitengeschichte des Johannes Cochlaeus*, Archiv für österreichische Geschichte, 61, s. 89-187 (s. 133-187 jako aneks: *Tractatus magistri Nicolai de Tempelfeld sacre theologie professoris, utrum liceat, electo in regem Bohemie dare obedienciam*).

Lucae, Friedrich

1685 *Schlesische Fürsten-Krone*, Frankfurt/O.

1689 *Schlesiens curiose Denckwürdigkeiten*, Frankfurt/O.

Luschek, Fritz

1940 *Notariatsurkunde und Notariat in Schlesien von den Anfängen (1282) bis zum Ende des 16. Jahrhunderts*, Weimar.

Łaborewicz, Edyta

1994 *Źródła archiwalne do dziejów kościoła Mariackiego w Legnicy*, SzL, 15, s. 35-40.

Machilek, Franz

1968 *Johannes Hoffmann aus Schweidnitz und die Hussiten*, ASKG, 26, s. 96-123.

Maciej z Miechowa

1986 *Chronica Polonorum*, Kraków (reprodukcja techniką fotooffsetową).

Maetschke, Ernst

1922 *Valentin Trozendorf und die Goldberger Schule*, ZVGS, 56, s. 91-96.

Majchrzak, Jerzy Piotr

1986 *Zielonogórzanie w kręgu Marcina Lutra [w:] Reformacja na polskich ziemiach zachodnich*, pod red. Kazimierza Bartkiewicza, Zielona Góra.

1998 *Mikołaj Fabri [w:] Ludzie Środkowego Nadodrza. Wybrane szkice biograficzne (XII-XX wiek)*, pod red. Kazimierza Bartkiewicza, Zielona Góra.

Małachowicz, Edmund

1994 *Wrocławski zamek książęcy i kolegiata Św. Krzyża na Ostrowie*, Wrocław.

1994a *Książęce rezydencje, fundacje i mauzolea w lewobrzeżnym Wrocławiu*, Wrocław.

Mandziuk, Józef

- 1987 (ed.) *Archiwalia dotyczące województwa legnickiego w Archiwum Archidiecezjalnym we Wrocławiu*, Legnica.
- 1995 *Historia Kościoła katolickiego na Śląsku*, t. II: *Czasy reformacji protestanckiej, reformy katolickiej i kontrreformacji 1520-1742*, Warszawa.
- 2003 *Historia Kościoła katolickiego na Śląsku*, t. I: *Średniowiecze*, cz. 1: *do 1302 roku*, Warszawa.
- 2004 *Historia Kościoła katolickiego na Śląsku*, t. I: *Średniowiecze*, cz. 2: *1302-1417*, Warszawa.
- 2005 *Historia Kościoła katolickiego na Śląsku*, t. I: *Średniowiecze*, cz. 3: *1417-1520*, Warszawa

Markowski, Mieczysław

- 1965 (ed.) *Spis osób dopuszczonych do wykładów i do katedry na wydziale teologii Uniwersytetu Krakowskiego w XV w.* [w:] *Materiały i studia Zakładu Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej*, t. IV, seria A: *Materiały do historii filozofii średniowiecznej w Polsce*, Wrocław-Warszawa-Kraków, s. 127-275.
- 1965a *Stanowisko Uniwersytetu Krakowskiego wobec petycji husyckiej z 1421 r.* [w:] *IBIDEM*, s. 354-360.
- 1997 *Pierwsi bakałarze i doktorzy teologii Uniwersytetu Krakowskiego*, *Przegląd Tomistyczny*, 6/7, s. 233-314.
- 1997a *Pierwsi doktorzy medycyny Uniwersytetu Krakowskiego w świetle źródeł rękopiśmiennych*, *IBIDEM*, s. 315-347.

Marschall, Werner

- 1975 *Schlesier auf dem Konzil von Konstanz (1414 - 1418)*, [w:] *Beiträge zur ostdeutschen und osteuropäischen Kirchengeschichte. Festschrift für Bernhard Stasiewski*, hrsg. von Gabriel Adriányi und Joseph Gottschalk, Köln u. Wien, s. 34-64.
- 1976 *Schlesier auf dem Konzil von Basel*, *Annuaire Historiae Conciliorum*, 8, s. 294-325.

Die Matrikel der Universität Heidelberg vom Jahre 1386-1662

- I 1386-1553, ed. Gustav Toepke, Heidelberg 1884.

Matrikel der Universität Wien

- I-II Graz-Köln 1954-1967.

Matwijowski, Krystyn

- 1997 *Przed kryzysem i początki odrodzenia*, [w:] *Studia z dziejów Kościoła katolickiego w Legnicy*, Wrocław-Legnica, s. 47-71.

Maydorn, B.

- 1883 *Der Peterspfennig in Schlesien bis in die Mitte des 14. Jahrhunderts*, *ZVGS*, 17, s. 44-62.

McLaughlin, R. Emmet

- 1996 *The freedom of spirit, social privilege, and religious dissent. Caspar Schwenckfeld and the Schwenckfelders* (Bibliotheca Dissidentium, Scripta et Studia 6), Baden-Baden-Bouxwiller: Éditions Valentin Koerner.

Mende, Richard

- 1938 *Katalog der Leichenpredigten-Sammlung der Peter-Paul-Kirchenbibliothek und anderer Bibliotheken in Liegnitz*, Markt-schellenberg.

Mertin, Paul

- 1942 *Liegnitzer Hausmarken der Renaissance und ihre Auftraggeber* [w:] *Liegnitz – 700 Jahre eine Stadt deutschen Rechts*, hrsg. von Theodor Schönborn, Breslau, s. 81-105.

Metryka Uniwersytetu Krakowskiego

- 2004 *Metryka Uniwersytetu Krakowskiego z lat 1400-1508*, wyd. Antoni Gašiorowski, Tomasz Jurek, Izabela Skierska przy współpracy Ryszarda Grzesika, t. I-II, Kraków.

Meyer, Andreas

- 1990 *Arme Kleriker auf Pfründensuche. Eine Studie über das in forma pauperum-Register Gregors XII. von 1407 und über päpstliche Anwartschaften im Spätmittelalter* (Forschungen zur kirchlichen Rechtsgeschichte und zum Kirchenrecht 20), Köln.
- 1991 *Der deutsche Pfründenmarkt im Spätmittelalter*, Quellen und Forschungen aus italienischen Archiven und Bibliotheken 71, s. 266-279. ponownie w: *Das Repertorium Germanicum. EDV-gestützte Auswertung vatikanischer Quellen: neue Forschungsperspektiven*, hrsg. vom Deutschen Historischen Institut in Rom, Rom.
- 1991a *Spätmittelalterliches Benefizialrecht im Spannungsfeld zwischen päpstlicher Kurie und ordentlicher Kollatur. Forschungsansätze und offene Fragen*. [w:] *Proceedings of the Eighth International Congress of Medieval Canon Law, San Diego, 21-27 August 1988*, ed. Stanley Chodorow (Monumenta iuris canonici, Series C: Subsidia 9), Città del Vaticano, S. 247-262.
- 2003 *Der Weg zur eigenen Pfründe im Spätmittelalter*. [w:] *Die Stiftskirche in Südwestdeutschland: Aufgaben und Perspektiven der Forschung. Erste wissenschaftliche Fachtagung zum Stiftskirchenprojekt des Instituts für Geschichtliche Landeskunde und Historische Hilfswissenschaften der Universität Tübingen (17-19. März 2000, Weingarten)*, hrsg. von Sönke Lorenz und Oliver Auge, Leinfelden-Echterdingen, s. 159-169.

Michael, Edmund

- 1926 *Die schlesische Kirche und ihr Patronat im Mittelalter unter polnischem Recht. Beiträge zur ältesten schlesischen Kirchengeschichte*, Görlitz.

Migoń, Krzysztof

- 1966 *Rękopisy orientalne na Śląsku do końca XVIII wieku i ich właściciele*, Wrocław, (AUWr 46, Bibliotekoznawstwo 4).

Mikulski, Krzysztof

- 1997 *Watzenrodowie i kapituła warmińska. Rola związków rodzinnych w duchownych karierach mieszczan toruńskich w XIV i XV wieku [w:] Homines et societas. Czasy Piastów i Jagiellonów*, Poznań, s. 311-324.
- 2000 *Mieszczanie toruńscy w kapitule warmińskiej i chełmińskiej [w:] RADZIMINSKI 2000*, s. 101-116.

Monumenta Historica Universitatis Carolo-Ferdinandee Pragensis

- I-II *Liber Decanorum Facultatis Philosophicae Universitatis Pragensis ab anno Christi 1367 usque ad annum 1585*; Prag 1830, 1834.
- III *Album seu Matricula Facultatis Juridicae Universitatis Pragensis ab anno Christi 1372 usque ad annum 1418*, Prag 1848.

Monumenta Poloniae Historica, Nova Series

- IX/1 *Nekrolog Opactwa św. Wincentego we Wrocławiu / Liber mortuorum abbatiae S. Vincentii Wratislaviensis*, wyd. przygot. Karol Maleczyński; tekst przejrzeni, wstęp i kom. uzup. Brygida Kürbis i Ryszard Walczak, Warszawa 1971.
- XII *Rocznik Świętokrzyski/Annales S. Crucis*, wyd. Anna Rutkowska-Płachcińska, Kraków 1996.

Monumenta Poloniae Vaticana

- I *Acta Camerae Apostolicae, I: 1207-1344*, ed. Jan Ptaśnik, Kraków 1913.
- II *Acta Camerae Apostolicae, II: 1344-1374*, ed. Jan Ptaśnik, Kraków 1913.
- III *Analecta Vaticana 1202-1366*, ed. Jan Ptaśnik, Kraków 1914
- IX *Liber receptorum et expensarum Petri Stephani 1373-1375 (Acta Camerae Apostolicae, vol. III)*, ed. Stanisław Szczur, Kraków 1994.
- X *Annatae e Regno Poloniae saeculi XV (1421-1503), (Acta Camerae Apostolicae, vol. IV)*, ed. M. D. Kowalski, Kraków, PAU, 2002.

Monumenta Vaticana res gestas Bohemicas illustrantia

- P [tomus prodromus] *Acta pontificum Romanorum Clementis V., Johannis XXII. et Benedicti XII. (1305-1342)*, ed. Zdeňka Hledíková, Praha 2003.

- I *Acta Clementis VI. pontificis Romani 1342-1352*, ed. Ladislav Klicman, Pragae 1903.
- II *Acta Innocentii VI. pontificis Romani 1352-1362*, ed. J. B. Novák, Pragae 1907.
- III *Acta Urbani V. 1362-1370*, ed. B. Jenšovský, Pragae 1944.
- IV *Acta Gregorii XI. 1370-1378*, ed. Karel Stloukal, Pragae 1949 et 1954
- V/1 *Acta Urbani VI. et Bonifatii IX. 1378-1396*, ed. K. Krofta, Pragae 1903.
- V/2 *Acta Bonifatii IX. (1396-1404)*, ed. K. Krofta, Pragae 1905.
- VI *Acta summorum pontificum res gestas Bohemicas aevi praehussitici et hussitici illustrantia*, ed. J. Eršil, Pars 1 et 2, Pragae 1980.
- VII *Acta Martini V., pontificis Romani, 1417-1431*, ed. J. Eršil, pars I et II, Pragae 1996 et 1998.
- Moraw, Peter
1993 *Schlesien und die mittelalterlichen Universitäten in Prag*, JbUB, 34, s. 55-72.
- Mrozowicz, Wojciech
1988 *Stan opracowania książki rękopiśmiennej ze zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu*, Roczniki Biblioteczne, 32, z. 1, s. 93-106.
- 1996 *Rękopis żagański* [w:] MPH NS, t. XII.
- 1998 *Nad źródłami do genealogii rodu Jerzego z Podiebradu. Rękopis Christiana Ezechiela i jego źródła*, [w:] „*Facta probant homines*”. *Sborník příspěvků k životnímu jubileu prof. dr. Zdeňky Hledíkové*. K vydání připravili I. Hlaváček a J. Hrdina za spolupráce J. Kahudy a E. Doležalové, Praha, s. 279-299.
- 1999 *Die mittelalterliche Geschichtsschreibung in Schlesien. Stand und Bedürfnisse im Bereich der Quelleneditionen*, [w:] *Die Geschichtsschreibung in Mitteleuropa. Projekte und Forschungsprobleme*. Hrsg. von J. Wenta, Toruń, s. 203-227 (Subsidia historiographica, 1).
- 1999a „*Annotatio rerum notabilium*”. *Średniowieczny rocznik świdnicki*, Roczniki Historyczne 65, s. 91-104.
- 2000 *Mittelalterliche Handschriften oberschlesischer Autoren in der Universitätsbibliothek Breslau/Wrocław*, (Archivreihe der Stiftung Haus Oberschlesien, 5), Heidelberg.
- 2001 „*Roma*”, „*Romanus*” w *średniowiecznym rocznikarstwie śląskim*, [w:] „*Lux Romana*” w *Europie Środkowej ze szczególnym uwzględnieniem Śląska*. Red. A. Barciak, Katowice, s. 137-148.
- 2002 *Historia na ścianie. Treści i funkcje monumentalnych przekazów annalistycznych (Garść przykładów śląskich)*, [w:] „*Imago narrat*”. *Obraz jako komunikat w społeczeństwach europejskich*. Red. S. Rosik, P. Wiszewski, Wrocław, (AUWr. 2478. Historia 161), s. 51-262.

- 2003 (ed.) *Cronica monasterii canonicorum regularium in Glacz*, Wrocław.
- 2003a *Die Heiligen und ihre Verehrung im mittelalterlichen Schlesien (ein Kurzüberblick)*, Concilium mediæ ævi, 6, s. 1-14.
- 2003b *Wrocławska annalistyka mieszczańska w średniowieczu. Ze studiów nad świadomością historyczną mieszczaństwa*, [w:] *Mieszczaństwo wrocławskie. Materiały sesji naukowej zorganizowanej przez Muzeum Miejskie Wrocławia w dniach 7-9 grudnia 2000 r.* red. Halina Okólska, Wrocław, Muzeum Miejskie Wrocławia, s. 9-14.
- 2004 *Wędrowki Mikołaja Mokewicza i jego rzeczy* [w:] *Wędrowki rzeczy i idei w średniowieczu*, pod red. S. Moździocha (Spotkania Bytomskie V), Wrocław, s. 149-157.
- Mrozowski, Przemysław
1994 *Polskie nagrobki gotyckie*, Warszawa.
- Muther, Theodor
1870 *Die Juristen der Universität Erfurt im 14. und 15. Jahrhundert*, Zeitschrift für Rechtsgeschichte, 9, s. 50.
- Müller, August
1928 *Hochschüler aus dem Fürstentum Neisse an der Prager und Leipziger Universität im Mittelalter* [w:] 39. Bericht der wissenschaftlichen Gesellschaft „Philomathie“ in Neisse vom Oktober 1904 bis Oktober 1906, Neisse, s. 1-19.
- 1949 *Westdeutsche als Siedler in Schlesien*, ASKG, 7.
- 1956 *Die Pfarrer von Neisse, ein Beitrag zur schlesischen Presbyterologie*, ASKG, 14, s. 59-104.
- Mylius, Paul
1927 *Die Entstehung und Entwicklung der Liegnitzer Stadtgemarkung*, MGAVL, 11, s. 41-116.
- Nadolski, Bogusław
I-IV *Liturgika*, Poznań 1989-1992.
- Nehmitz, Hanshugo
1942 *Siegel und Wappen der Stadt Liegnitz* [w:] *Liegnitz – 700 Jahre eine Stadt deutschen Rechts*, hrsg. von Theodor Schönborn, Breslau, s. 33-55.
- Neuling, Hermann
1870 *Die schlesischen Kastellaneien bis zum Jahre 1250*, ZVGS, 10, s. 96-107.
- 1878 *Die schlesischen Kastellaneien vom Jahre 1251-1280*, ZVGS, 14, s. 208-214.
- 1902 *Schlesiens Kirchorte und ihre kirchlichen Stiftungen bis zum Ausgange des Mittelalters*, Breslau.

- Nicolet, C.
1970 *Prosopographie et histoire sociale: Rome et l'Italie à l'époque républicaine*, Annales, Économies, Sociétés, Civilisations, 25, s. 1209-28.
- Noack, Friedrich
1927 *Das Deutschtum in Rom*, Berlin-Leipzig 1927, Bd. I-II.
- Nowacki, Bronisław
2000 *Na rozdrożu wiary i rozumu. Na kanwie traktatu Witelona o demonach [w:] Nihil superfluum esse. Studia z dziejów średniowiecza ofiarowane prof. Jadwidze Krzyżaniakowej*, pod red. J. Strzelczyka i J. Dobosza, Poznań, s. 479-491.
- Nowacki, Józef (ks.)
1958 *Kościół katedralny w Poznaniu. Studium historyczne* (Dzieje Archidiecezji Poznańskiej, t. I), Poznań.
- Nowak, Zenon Hubert
1987 *Bracia Wspólnego Życia i ich szkoła w Chełmnie (1473 - 1536/1545)*, Zapiski Historyczne, R. 42, z. 4, s. 53-77.
- Nowotny, Sobiesław
1999 *Kościół średniowiecznej Świdnicy*, Rocznik Świdnicki, 27, s. 12-55.
- Oelrichs, H.
1882 *Zur Geschichte des Schulwesens in Schlesien*, ZVGS, 16, s. 63-86
- Olczak, Stanisław K.
1986 *Dominikanie w poznańskich księgach święceń z lat 1588-1619*, Roczniki Humanistyczne, XXXIV, z. 2, s. 381-384.
- Oliński, Piotr
2002 *Mieszczanin w trosce o zbawienie. Uwagi o memoratywnych funkcjach fundacji mieszczańskich w wielkich miastach pruskich [w:] Ecclesia et civitas. Kościół i życie religijne w mieście średniowiecznym*, pod red. H. Manikowskiej i H. Zaremskiej, Warszawa, s. 347-360.
- Otto, Carl
1866 *Über einen Immunitätsstreit des Breslauer Clerus mit den Herzögen Friedrich und Georg von Brieg-Liegnitz im Jahre 1499*, ZVGS, 7, s. 213-226.
1872 *Über die Wahl Jacobs von Salza zum Bischof von Breslau und die derselben unmittelbar folgenden Ereignisse (September 1520 bis September 1521)*, ZVGS, 11, s. 303-327.
1874 (ed.) *Archivalische Miscellen. 3. Schlesisches aus dem geheimen vaticanischen Archiv in Rom*, ZVGS, 12, s. 466-471.

Ożóg, Jan

1995 *Zarys historii Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu*, Wrocław, (AUWr 1637, Bibliothecalia Wratislaviensia 1).

Ożóg, Krzysztof

1987 *Kultura umysłowa w Krakowie w XIV wieku. Środowisko duchowieństwa świeckiego*, Wrocław.

1995 *Intelektualiści w służbie Królestwa Polskiego w latach 1306-1382*, Kraków.

1998 *Związki Uniwersytetu Krakowskiego z kapitułą katedralną krakowską u schyłku XIV i w pierwszej ćwierci XV w.*, Rocznik Biblioteki PAN w Krakowie, R. XLIII, s. 7-35.

2000 *Praskie studia prałatów i kanoników katedralnych metropolii gnieźnieńskiej w drugiej połowie XIV i na początku XV w.* [w:] RADZIMINSKI 2000, s. 133-162.

2002 *Kościół krakowski wobec wielkiej schizmy zachodniej i ruchu soborowego u schyłku XIV i w pierwszej połowie XV w.* [w:] *Kościół krakowski w życiu państwa i narodu polskiego*, pod red. A. Mankowicza, Kraków, s. 21-60.

2004 *Uczeni w monarchii Jadwigi Andegaweńskiej i Władysława Jagiełły (1384-1434)*, Kraków.

Panzram, Bernard

1936 *Die Archidiakonatsurkunde vom 30. September 1262 eine Fälschung aus dem Seelsorgstreit auf der Breslauer Dominsel im Anfang des 14. Jahrhunderts*, ASKG, 1, s. 1-14.

1937 *Die schlesischen Archidiakonate und Archipresbyterate bis zur Mitte des 14. Jahrhunderts*, Breslau.

1940 *Geschichtliche Grundlagen der ältesten schlesischen Pfarrorganisation*, Breslau.

Pater, Józef (ks.)

1998 *Wrocławska Kapituła Katedralna w XVIII wieku*, Wrocław

2000 *Poczet biskupów wrocławskich*, Wrocław.

Pazoła, Barbara

1995 *Kościół św. Piotra i Pawła w Legnicy: źródła archiwalne w zbiorach Archiwum Państwowego w Legnicy*, SzL, 17, s. 260-266.

Pedewitz, Johann Felix

1905 *Historia Ecclesiastica Ecclesiae Parochialis S. Jacobi Nissae*, hrsg. von Bernhard Ruffert, Neisse.

Peschel, C.W.

1841 *Die Geschichte der Stadt Goldberg*, Bd. I-III, Goldberg.

Die Peter-Paul-Kirche

1972 *Die Peter-Paul-Kirche zu Liegnitz*, Lorch/Württ.

1973 *Die Peter-Paul-Kirche zu Liegnitz. Ergänzungsheft*, Lorch/Württ.

Petersen, Stefan

- 2001 *Benefizientaxierungen an der Peripherie. Pfarrorganisation - Pfründeneinkommen - Klerikerbildung im Bistum Ratzeburg* (Veröffentlichungen des Max-Planck-Instituts für Geschichte 166. Studien zur Germania Sacra 23).

Petry, Ludwig

- 1934 *Breslau und Krakau vom 13. bis 16. Jahrhundert. Zwei Städte-schicksale auf Kolonialboden*, ZVGS, 68, s. 48-68.

Pfeiffer, Fritz

- 1919 *Zur Geschichte der St. Johanniskirche zu Liegnitz*, MGA VL, 7, s. 78-140.
1921 / 1931 *Der Neubau der Peterskirche zu Liegnitz im 14. Jahrhundert*, MGA VL, 8, s. 158-175; MGA VL, 13, s. 184-5
1925 *Liegnitz als Festung*, MGA VL, 10, s. 232-274.

Pfeiffer, G.

- 1929 *Das Breslauer Patriziat im Mittelalter*, [w:] *Darstellungen und Quellen zur schlesischen Geschichte*, Bd. 30, Breslau.

Pfingsten, Wilhelm

- 1845 *Die Stadt Liegnitz mit ihren Umgebungen in einer geschichtlichen Übersicht und Beschreibung der Kirchen, Schulen, Bibliotheken, Kunst-Sammlungen, öffentlichen Gebäude, historisch merkwürdigen Privathäuser, Spaziergänge, Belustigungsorte etc*, Liegnitz

Pfotenhauer, Paul

- 1878 *Die Kreuzherren mit dem rothen Stern in Schlesien*, ZVGS, 14, s. 52-78.
1879 *Die schlesischen Siegel von 1250 bis 1300 beziehentlich 1327*, Breslau.
1880 *Schlesier im Dienste des Deutschen Ordens im Jahre 1410*, ZVGS, 15, s. 203-213.
1881 = CDS 10.
1882 *Schlesier als Rectoren der Universität Leipzig in den ersten Jahrhunderte ihres Bestehens*, ZVGS, 17, s. 177-229.
1886 *Schlesier im Dienste des Deutschen Ordens im Jahre 1410*, ZVGS, 20, s. 358-363.
1889 *Zur Geschichte der Weihbischöfe des Bisthums Breslau*, ZVGS, 23, s. 241-275.
1894 *Schlesier auf der Universität Bologna*, ZVGS, 28, s. 433-446.
1895 *Schlesier auf der Universität Bologna 1453-1500*, ZVGS, 29, s. 268-278.
1896 *Schlesier auf der Universität Erfurt im Mittelalter*, ZVGS, 30, s. 307-317.

- Pietrusińska, M.
1960 *Późnogotycka chrzcielnica brązowa w Legnicy*, BHS, R. 22, nr 1, s. 3-34.
- Pietrzyk, Z.
2000 *Poczet rektorów Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków.
- Pol, Nikolaus
I - V *Jahrbücher der Stadt Breslau*, ed. J. Kunisch, Breslau 1819-1824.
- Poniewozik, Leszek
2002 *Mieszczanie w średniowiecznych kapitułach kolegiackich na przykładzie Sandomierza i Wiślicy* [w:] *Ecclesia et civitas. Kościół i życie religijne w mieście średniowiecznym*, pod red. H. Manikowskiej i H. Zaremskiej, Warszawa, s. 175-186.
- Prokop, Krzysztof Rafał
2001 *Podziały księstwa legnickiego w połowie XIV wieku (1342-1364)* [w:] *Studia i materiały z dziejów Śląska i Małopolski*, pod red. Rościsława Żerelika, Wrocław, s. 69-103.
2002 *Biskupi pomocniczy w diecezjach polskich w dobie przedtrydenckiej (2. poł. XIII – 1. poł. XVI w.)*, Kraków
- Przybyszewski, Bolesław
1980 *Kapituła krakowska za kanonikatu Jana Długosza (1436-1480)* [w:] *Długossiana. Studia historyczne w pięćsetlecie śmierci Jana Długosza*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego DLXI, Prace Historyczne 65, s. 25-82.
- Ptak, Marian Józef
1998 *Zgromadzenia stanowe księstwa legnickiego (1311-1741)* [w:] *Studia historycznoprawne*, pod red. Alfreda Koniecznego, Wrocław, (AUWr 2070, Prawo 261), s. 19-81.
- Pudelko, Janusz
1971 *Zagadnienia urbanistyczne średniowiecznej Legnicy w świetle spisu czynszowego z roku 1451. Próba rekonstrukcji parcelacji*, KAiU, 16, z. 4, s. 249-266.
- Pusch, Oskar
1986-1991 *Die Breslauer Rats – und Stadtgeschlechter in der Zeit von 1241 bis 1741*, Bd 1-5, Dortmund 1986, 1987, 1988, 1990, 1991.
- Rabiej, Piotr
2000 *Uczeni uniwersyteccy w służbie i otoczeniu Zbigniewa Oleśnickiego, biskupa krakowskiego* [w:] *Polska i jej sąsiedzi w późnym średniowieczu*, Kraków, s. 199-231.

Radler, Leonhard

- 1936 *Die Präsentorie zu St. Nikolaus in Schweidnitz*, Breslau.
1969 *Die Kirchen St. Nikolaus und St. Anna in Schweidnitz* [w:] *Beiträge zur schlesischen Kirchengeschichte, Gedenkschrift für Kurt Engelbert*, hrsg. von Bernhard Stasiewski, Köln-Wien, s. 245-254.

Radzimiński, Andrzej

- 1991-1993 *Prałaci i kanonicy kapituły katedralnej plockiej w XIV i I poł. XV w. Studium prozopograficzne*, t. 1: *Prałaci*, t. 2: *Kanonicy*, Toruń.
1991a *Niższe duchowieństwo katedralne w Polsce średniowiecznej. Wikariusze katedry plockiej w XIII – poł. XV w. Cz. 1. Skład osobowy*, *Nasza Przeszłość*, 76, s. 5-43.
1992 *Wikariusze katedry plockiej w XIII – poł. XV w. Cz. 2. Zagadnienia wybrane*, *Nasza Przeszłość*, 77, s. 5-31.
1994 *Od katalogu duchownych do komputerowej „kolektywnej biografii”*. *Uwagi o dawnych i współczesnych kierunkach i tendencjach w badaniach średniowiecznych i nowożytnych kapituł katedralnych w historiografii niemieckiej*, *Roczniki Historyczne*, LX, s. 173-184.
1995 *Duchowieństwo kapituł katedralnych w Polsce XIV i XV wieku. Studium nad rekrutacją i drogami awansu*, Toruń.
1997 *Spoleczne funkcje prebend kanonickich w Polsce późniejszego średniowiecza. Uwagi do problemu* [w:] *Homines et societas. Czasy Piastów i Jagiellonów*, Poznań, s. 311-324.
1997a *Die Geistlichkeit der mittelalterlichen Dom- und Kollegiatkapitel in Polen – Stand und Perspektiven der Forschung*, *Quaestiones medii aevi novae*, 2, s. 45-59.
1998 *W sprawie opracowania katalogów (spisów) prałatów i kanoników kapituł katedralnych w Polsce średniowiecznej* [w:] *Christianitas et cultura Europae. Księga Jubileuszowa Profesora Jerzego Kłoczowskiego*, t. 1, red. H. Gapski, Lublin, s. 133-136.
1998a *Stan i potrzeby badań nad duchowieństwem katedralnym i kolegiackim w Polsce średniowiecznej*, *Nasza Przeszłość*, 90, s. 35-55.
1999 *Biskupstwa państwa krzyżackiego w Prusach XIII-XV w.*, Toruń
2000 (red.) *Duchowieństwo kapitulne w Polsce średniowiecznej i wczesnonowożytnej. Studia nad pochodzeniem i funkcjonowaniem elity kościelnej*, Toruń.
2000a *Problemy metodyczne w badaniach duchowieństwa kapitulnego w Polsce średniowiecznej* [w:] *IDEM 2000*, s. 163-176.
2001 *Uwagi o najstarszych statutach kapituł kolegiackich metropolii gnieźnieńskiej* [w:] *Scriptura custos memoriae*, pod red. D. Zydorek, Poznań.
2002 *Życie i obyczajowość średniowiecznego duchowieństwa*, Warszawa

Rajman, Jerzy

2000 *Pogranicze śląsko-malopolskie w średniowieczu*, Kraków.

Der Rechte Weg...

2000 *Der Rechte Weg. Ein Breslauer Rechtsbuch des 15. Jahrhunderts*, hrsg. von Friedrich Ebel unter Mitarbeit von Wieland Carls und Renate Schelling, Bd. 1-2, Köln-Weimar-Wien.

Regesty dokumentów przechowywanych na Górnym Śląsku

I *do 1400 roku*, opr. zespół pod red. A. Barciaka i K. Müllera, Wrocław-Opava 2004.

Regesty Śląskie, pod red. Wacława Korty

I *1343-1348*, opr. K. Bobowski, J. Gilewska-Dubis, W. Korta, B. Turoń, Wrocław-Warszawa 1975

II *1349-1354*, opr. K. Bobowski, M. Cetwiński, J. Gilewska-Dubis, A. Skowrońska, B. Turoń, Wrocław-Warszawa 1983.

III *1355-1357*, opr. J. Gilewska-Dubis, Wrocław-Warszawa 1990.

IV *1358-1359*, opr. J. Gilewska-Dubis, K. Bobowski, Wrocław-Warszawa.

V *1360*, opr. J. Gilewska-Dubis, Wrocław-Warszawa 1992.

Rehberg, Andreas

1998/99 *Familien aus Rom und die Colonna auf dem kurialen Pfründenmarkt (1278-1348/78)*. Teil I u. II, QFIAB 78, s. 1-122; 79, s. 99-214.

1999 *Kirche und Macht im römischen Trecento. Die Colonna und ihre Klientel auf dem kurialen Pfründenmarkt (1278-1378)*, (Bibliothek des Deutschen Historischen Instituts in Rom 88), Tübingen.

1999a *Die Kanoniker von S. Giovanni in Laterano und S. Maria Maggiore im 14. Jahrhundert. Eine Prosopographie*, (Bibliothek des Deutschen Historischen Instituts in Rom 89), Tübingen.

Reinle, Christine

2000 Rec. KOCH 1999, Deutsches Archiv für Erforschung des Mittelalters, 56/1, s. 328.

Reisch, Chrysogonus

1917 (ed.) *Urkundenbuch der Kustodien Goldberg und Breslau*, Teil I: *1240-1517* (Monumenta Germaniae Franciscana, II. Abteilung: Urkundenbücher, I. Band), Düsseldorf.

Repertorium Germanicum. Regesten aus den päpstlichen Archiven zur Geschichte des Deutschen Reichs und seiner Territorien im XIV. und XV. Jahrhundert.

I *Pontificat Eugens IV. (1431-1447)*, bearb. von Robert Arnold, unter Mitwirkung von Johannes Haller, Josef Kaufmann, Jean Lulvès, Berlin 1897.

Repertorium Germanicum. Verzeichnis der in den päpstlichen Registern und Kameralakten vorkommenden Personen, Kirchen und Orten des Deutschen Reiches, seiner Diözesen und Territorien vom Beginn des Schismas bis zur Reformation.

- I *Clemens VII. von Avignon (1378-1394)* bearb. von Emil Göller, Berlin 1916, Nachdruck Hildesheim 1991.
- II *Urban VI., Bonifaz IX., Innocenz VII. und Gregor XII. (1378-1415)*, Lfg. 1: *Einleitung und Regesten*, bearb. von Gerd Tellenbach, Berlin 1933-38, Nachdruck Hildesheim 2000, Lfg. 2: *Personenregister*, bearb. von Gerd Tellenbach, Berlin 1938, Nachdruck Hildesheim 2000, Lfg. 3: *Ortsregister*, bearb. von Hermann Diener, Berlin 1961.
- III *Alexander V., Johann XXIII., Konstanzer Konzil (1409-1417)* bearb. von Ulrich Kühne, Berlin 1935, Nachdruck Hildesheim 1991.
- IV *Martin V. (1417-1431)*, Teil 1: *(A-H)*, bearb. von Karl August Fink, Berlin 1943, Nachdruck Hildesheim 2000, Teil 2: *(I, J, Y)*, bearb. von Karl August Fink, Berlin 1957, Nachdruck Hildesheim 2000, Teil 3: *(L-Z)*, bearb. von Karl August Fink, Berlin 1958, Nachdruck Hildesheim 2000, Teil 4: *Personenregister*, bearb. von Sabine Weiss, Tübingen 1979.
- V *Eugen IV. (1431-1447)*, Teil 1: *Text*, bearb. von H. Diener und B. Schwarz, 3 Teilbd., Tübingen 2004, Teil 2: *Indices*, bearb. von Chr. Schöner, 3 Teilbd., Tübingen 2004.
- VI *Nikolaus V. (1447-1455)*, Teil 1: *Text*, bearb. von Josef Friedrich Abert und Walter Deeters, Tübingen 1985, Teil 2: *Indices*, bearb. von Michael Reimann, Tübingen 1989.
- VII *Calixt III. (1455-1458)*, bearb. von Ernst Pitz. Teil 1: *Text*, Teil 2: *Indices*, Tübingen 1989.
- VIII *Pius II. (1458-1464)*, Teil 1: *Text*, bearb. von Dieter Brosius und Ulrich Scheschkewitz, Teil 2: *Indices*, bearb. von Karl Borchartt, Tübingen 1993.
- IX *Paul II. (1464-1471)*, bearb. von Hubert Höing, Heiko Leerhoff und Michael Reimann. Teil 1: *Text*, Teil 2: *Indices*, Tübingen 2000.

Repertorium Poenitentiarie Germanicum. Verzeichnis der in den Supplikenregistern der Pönitentiarie vorkommenden Personen, Kirchen und Orte des Deutschen Reiches

- I *Eugen IV. 1431-1447. Text* bearb. von L. Schmutge mit P. Ostinelli und H. Braun, Tübingen 1998.
- II *Nikolaus V. 1447-1455. Text* bearb. von L. Schmutge mit K. Bukowska und A. Mosciatti, Tübingen 1999.
- III *Calixt III. 1455-1458. Text* bearb. von L. Schmutge mit W. Müller, Tübingen 2001.
- IV *Pius II. 1458-1464. Text* bearb. von L. Schmutge mit P. Hersperger und B. Wiggerhauser, Tübingen 1996.
- V *Paul II. 1464-1471. Text* bearb. von L. Schmutge mit P. Clarke, A. Mosciatti und W. P. Müller, Tübingen 2002.

Reymann, Richard

1902 *Geschichte der Stadt Bautzen*, Bautzen.

Richter, Karin

2006 Nicolaus Fabri [w:] BBKL, 26, szp. 297-299.
(cyt. wg http://www.bautz.de/bbkl/f/fabri_ni.shtml).

Rocznik świętokrzyski

1878 *Rocznik świętokrzyski* (wyd. R. Maurer), MPH, t. 3, Lwów (reprint Warszawa 1961).

Roepell, Richard

1856 *Drei päpstliche Schreiben in Angelegenheiten des Bisthums Breslau*, ZVGS, 1, s. 190-199

Rosicz, Sigismundus

1729 *Chronica et numerus episcoporum Wratislaviensium itemque gesta diversa transactis temporibus facta in Silesiae et alibi ab anno 1051 usque 1470* [w:] *Silesiacarum Rerum Scriptores*, wyd. F. W. von Sommersberg, t. I, Lipsiae.

1883 *Gesta diversa transactis temporibus facta in Silesia et alibi*, wyd. F. Wachter, SRS, t. 12, Breslau.

Die Rotamanualien

1998 *Die Rotamanualien des Basler Konzils. Verzeichnis der in den Handschriften der Basler Universitätsbibliothek behandelten Rechtsfälle*, bearb. von Hans-Jörg Gilomen, Tübingen.

Rother, C. H.

1927 *Aus Schreibstube und Bücherei des Klosters Heinrichau*, ZVGS, t 61.

Rozpędowski, Jerzy

1965 *Początki zamków w Polsce w świetle badań warowni legnickiej*, KAiU, 10, z. 3/4, s. 149-179.

1974 *Kościół św. Piotra i Pawła w Legnicy*, SzL, 8, s. 231.

Roy, Joachim von

1983 *Das schlesisch-preußische Geschlecht von Roy(en)*, Deutsches Familienarchiv, Bd. 80, s. 101-149.

Rößler, Robert

1864 *Urkunden Herzog Ludwigs I. von Brieg*, ZVGS, 6, s. 1-96.

1872 *Urkunden Herzogs Ludwig I. von Brieg*, ZVGS, 11, s. 429-462.

Rudkowski, W.

1899 *Die Stiftungen des Elisabethgymnasiums. Teil I (1293-1500)* [w:] *Program des Elisabethgymnasiums*, Breslau.

- Rummel, C. J.
1961 *Geschichte der Städtischen Gelehrtenschule bei St. Peter und der aus ihr hervorgegangenen oder mit ihr vereinigten Bildungsanstalten*, Liegnitzer Heimatbrief. Sonderausgabe zur 650-Jahrfeier unseres Städtischen Gymnasiums, Lorch/Württ.
- Rummel, C. J. / Finke, Friedhelm
1984 *Das Städtische Gymnasium zu Liegnitz*, Lorch/Württ.
- Ruysschaert, José
1984 *Johann Hess et Valentin Crautwald rédacteurs en 1514-1515 du manuscrit Vat. lat. 524 pour l'évêque de Breslau Johann Turzo*
Quellen und Forschungen aus italienischen Archiven und Bibliotheken, 64, s. 397-401.
- Rybotycki, Jan
1992 *Dzieje parafii rzymsko-katolickiej i kościoła św. Marcina w Jaworze (1242-1992)*, Jawor.
- Sabisch, Alfred
1936 *Beiträge zur Geschichte des Breslauer Bischofs Balthasar von Promnitz (1539-1562), I. Bis zum Regierungsantritt*, Breslau (Diss.).
1936a *Balthasar von Promnitz als Kanonikus in Breslau 1526 bis 1539*, ZVGS, 70, s. 224-250.
1975 *Die Statuten des Breslauer Domkapitels und ihre Bedeutung im 16. Jahrhundert* [w:] *Beiträge zur ostdeutschen und osteuropäischen Kirchengeschichte. Festschrift für Bernhard Stasiewski*, hrsg. von Gabriel Adriányi und Joseph Gottschalk, Köln u. Wien, s. 65-84.
- Sammter, A.
1861 / 1871 *Chronik von Liegnitz*, Th. I: Liegnitz 1861, Th. II – Abth. 1: Liegnitz 1868, Th. II – Abth. 2: Liegnitz 1871.
- Samulski, Robert
1935 *Zur schlesischen Presbyterologie*, Schlesische Geschichtsblätter, nr 1, s. 7-15.
1940 *Untersuchungen über die persönliche Zusammensetzung des Breslauer Domkapitels im Mittelalter bis zum Tode des Bischofs Nanker (1341)*, Teil I, Weimar.
mps *Untersuchungen über die persönliche Zusammensetzung des Breslauer Domkapitels im Mittelalter bis zum Tode des Bischofs Nanker (1341)*, maszynopis rozprawy doktorskiej w AAWr.
1964 *Die Breslauer Weihbischöfe*, Schlesisches Priesterjahrbuch, Bd. III/IV für 1962-1963, s. 79-109.
- Santifaller, Leo
1924-1925 *Das Brixner Domkapitel in seiner persönlichen Zusammensetzung im Mittelalter*, Bd. I-II, Innsbruck.

- 1948 *Quellen zur Geschichte des Ablaß – und Reliquienwesens am Ausgang des Mittelalters aus schlesischen Archiven*, Mitteilungen des Österreichischen Staatsarchivs, 1, s. 20-136.
- Saranyana, Josep Ignasi/Illianes, Jose Luis
1997 *Historia teologii*, Kraków.
- Schade, Aloys
1866 *Eintheilung des Bisthums Breslau in der ersten Hälfte des 14. Jahrhunderts*, ZVGS, 7, s. 285-302
- Schimmelpfennig, C. Adolph
1868 *Die Organisation der evangelischen Kirche im Fürstenthum Brieg während des 16. Jahrhunderts*, ZVGS, 9, s. 1-26.
1870 *Die elfte Prébende des Kreuzstiftes in Breslau*, ZVGS, 10, s. 108-130.
1872 *Die Organisation der evangelischen Kirche im Fürstenthum Brieg. Nachträge und Berichtigungen*, ZVGS, 11, s. 416-428.
1874 *Über die nova ecclesia in der Urkunde des Bischofs Thomas I. aus dem Jahre 1264*, ZVGS, 12, s. 146-150.
- Schindler, Gerhard
1938 *Das Breslauer Domkapitel von 1341-1417. Untersuchungen über seine Verfassungsgeschichte und persönliche Zusammensetzung*, Breslau.
- Schirrmacher, Friedrich Wilhelm
1866 *Ambrosius Bitschen, der Stadtschreiber von Liegnitz und der liegnitzer Lehnstreit [w:] Einladungsschrift zur Feier des Geburtsfestes Majestät des Königs in der königlichen Ritter-Akademie in Liegnitz*, Liegnitz, s. 1-50.
1866a (ed.) *Urkundenbuch der Stadt Liegnitz und ihres Weichbildes bis zum Jahre 1455*, Liegnitz.
- Schlesiens Grab-Denkmale...*
1870 *Schlesiens Grab-Denkmale und Grab-Inschriften. Alphabetisches Register des 1. bis 15. Bandes der Graf Hoverden'schen Sammlung. Erstes Heft*, Breslau.
- Schlesisches Urkundenbuch*
I 971-1230, bearb. von Heinrich Appelt, Wien-Köln-Graz 1963-1971.
II 1231-1250, bearb. von Winfried Irgang, Köln-Wien 1978.
III 1251-1266, bearb. von Winfried Irgang, Köln-Wien 1984.
IV 1267-1281, bearb. von Winfried Irgang, Köln-Wien 1988.
V 1282-1290, bearb. von Winfried Irgang, Köln-Wien 1996.
VI 1291-1300, bearb. von Winfried Irgang, unter Mitarbeit von Daphne Schadewaldt, Köln-Weimar-Wien 1998.

- Schmidlin, J.
1907 *College and Church of the Anima (in Rom)* [w:] *The Catholic Encyclopedia*, vol. I, New York, s. 514ff.
- Schmilewski, Ulrich
2001 *Der schlesische Adel bis zum Ende des 13. Jahrhunderts. Herkunft, Zusammensetzung und politisch-gesellschaftliche Rolle*, Würzburg.
- Scholz, Paul
1874 *Vertreibung der Bernhardiner aus Liegnitz im Jahre 1524*, ZVGS, 12, s. 359-378.
- Scholz, Th.
1869 *Chronik der Stadt Haynau in Schlesien*, Haynau.
- Scholz, Wolfgang
1941 *Beiträge zur Musikgeschichte der Stadt Liegnitz von ihren Anfängen bis etwa zum Jahre 1800*, Breslau.
- Schönaich, Gustav
1903 *Die alte Fürstentumshauptstadt Jauer. Bilder und Studien zur jauerschen Stadtgeschichte*, Jauer.
- Schönborn, Theodor
1933 *Liegnitzer auf den Hochschulen früherer Jahrhunderte*, MGAVL, 14, s. 133-188.
1935 *Beiträge zur mittelalterlichen Kirchengeschichte von Liegnitz*, MGAVL, 15, s. 10-20.
1940 *Chronik der Stadt Liegnitz*, Berlin.
1942 (red.) *Liegnitz 700 Jahre eine Stadt deutschen Rechts*, Breslau, Gauverlag-NS-Schlesien.
1942a *Ein mittelalterliches Waffenverzeichnis der Stadt Liegnitz* [w:] IDEM 1942, s. 56-80.
- Schrauf, Karl
1902 *Die Matrikel der Ungarischen Nation an der Wiener Universität 1453- 1630*, Wien.
- Schuchard, Christiane
1987 *Die Deutschen an der päpstlichen Kurie im späten Mittelalter, 1378-1447*, Tübingen.
- Schulte, Wilhelm (Lambert)
1894 *Die Kastellanei Suini*, ZVGS, 28, s. 421-432.
1895 *Die Protektionsbulle des Papstes Hadrian IV. für die Breslauer Kirche*, ZVGS, 29, s. 58-112.
1902 *Urkundliche Beiträge zur Geschichte des schlesischen Schulwesens im Mittelalter*, Glatz.

- 1902a *Zur Geschichte des mittelalterlichen Schulwesens in Breslau*, ZVGS, 36, s. 72-90.
- 1902b *Die Entwicklung der Parochial-Verfassung und des höheren Schulwesens Schlesiens im Mittelalter*, ZVGS, 36, s. 388-404.
- 1914 *Die Gründung des Kollegiatstifts Unser Lieben Frau in Groß Glogau*, ZVGS, 48, s. 19-33.
- 1917 *Die Exemtion des Breslauer Bistums*, ZVGS, 51, s. 1-29.

Schultheiss, Emil

- 1969 *Die Ärzte des Kaisers Sigismund [w:] Die ganze Welt ein Apotheken. Festschrift fuer Otto Zekert*, red. S. Somandl, Wien, s. 211-219.

Schulz, Alwin

- 1871 *Die schlesischen Siegel bis 1250*, Breslau.

Schwarz, Brigide

- 1991 *Klerikerkarrieren und Pfründenmarkt. Perspektiven einer sozialgeschichtlichen Auswertung des Repertorium Germanicum*, Quellen und Forschungen aus italienischen Archiven und Bibliotheken, 71, s. 243-265.
- 1993 *Römische Kurie und Pfründenmarkt im Spätmittelalter*, Zeitschrift für historische Forschung, 20, s. 129-152.

Schweinichen, Constantin von

- I-III *Zur Geschichte des Geschlechts derer von Schweinichen*, Breslau 1904, 1906, 1907.

Scriptores rerum Silesiacarum oder Sammlung schlesischer Geschichtschreiber, namens der Schlesischen Gesellschaft fuer Vaterlandische Cultur

- 2 hrsg. G.A. Stenzel, Breslau 1839.
- 6 *Geschichtsquellen der Hussitenkriege*, hrsg. von Colmar Grunhagen. Breslau 1871.
- 7 [Eschenloer Peter], *Historia Wratislaviensis et que post mortem regis Ladislai sub electo Georgio de Podiebrat Bohemorum rege illi acciderant prospera et adversa*, hrsg. von Hermann Markgraf, Breslau 1872.
- 10 *Annales Glogovienses bis zum Jahre 1493 nebst urkundlichen Beilagen*, hrsg. von Hermann Markgraf, Breslau 1877.
- 11 *Schweidnitzer Chronisten des XVI Jahrhunderts*, hrsg. von Schimmelpfennig und Schonborn, Breslau 1878.
- 12 *Geschichtschreiber Schlesiens des XV Jahrhunderts*, hrsg. von Franz Wachter, Breslau 1883.
- 17 *Descriptio tocius Silesie et civitatis regie Vratislaviensis per Bartholomeum Stenum*, hrsg. von Hermann Markgraf. Breslau 1902.

Seifert, Siegfried

- 1996 *Johannes Hoffmann (um 1370-1451) [w:] Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1448 bis 1648. Ein biographisches Lexikon*, hrsg. v. Erwin Gatz unter Mitwirkung von Clemens Brodtkorb, Berlin, s. 300-301.

Seppelt, F. X.

- 1929 *Realhandbuch des Bistums Breslau. Teil I: Geschichte des Bistums Breslau*, Breslau, s. 45, 201-202.

Shantz, Douglas H.

- 1992 *Crautwald and Erasmus. a study in humanism and radical reform in sixteenth century Silesia*, Baden-Baden [u.a.]: Koerner (Bibliotheca dissidentium, Scripta et studia 4).
- 1994 *The Crautwald-Bucer Correspondence, 1528. A Family Feud Within the Zwingli Circle*, *The Mennonite Quarterly Review*, 68, s. 79-94.

Siegmund-Schultze, Ernst

- 1960 *Kryptocalvinismus in den schlesischen Kirchenordnungen*, *JbUB*, 5, s. 52-68.

Simon, Hugo

- 2004 *Historia świdnickiej katedry*, przełożył, opracował i wstępem opatrzył Sobiesław Nowotny, Świdnica.

Skierska, Izabela

- 1995 *Oficjalat kaliski w XV w.*, *Rocznik Kaliski*, 25.
- 2000 *Konsystorz gnieźnieński w XV wieku [w:] 1000 lat Archidiecezji Gnieźnieńskiej*, pod red. J. Strzelczyka i J. Górnego, Gniezno, s. 193-215.
- 2004 *Pleban w późnośredniowiecznej Polsce [w:] Kolory i struktury średniowiecza*, pod red. W. Falkowskiego, Warszawa, s. 155-180.

Skrzypczyk, Maciej

- 2000 *Dzieje kościoła kolegiackiego św. Idziego we Wrocławiu ze szczególnym uwzględnieniem składu osobowego grupy kanonickiej – kanoników do 1539* (praca magisterska pod kierunkiem prof. R. Żerelika, IH UWr), Wrocław.

Skupieński, Krzysztof

- 1997 *O współdziale dyplomatyki w badaniu piśmiennej warstwy polskiego społeczeństwa średniowiecznego [w:] Venerabiles, nobiles et honesti. Studia z dziejów społeczeństwa Polski średniowiecznej*, red. A. Radziwiński, A. Supruniuk, J. Wroniszewski, Toruń, s. 529-538.
- 2002 *Notariat publiczny w średniowiecznej Polsce*, Lublin.

Słownik Biograficzny Kapituły Warmińskiej

- 1996 pod red. J. Guzowskiego, Olsztyn.

Soffner Johannes

- 1885 *Zur Geschichte des schlesischen Schulwesens im 16. Jahrhunderte*, ZVGS, 19, s. 271-294.
- 1886 *Die Kirchen-Reductionen in den Fürstenthümern Liegnitz-Brieg-Wohlau nach dem Tode des Herzogs Georg Wilhelm*, ZVGS, 20, s. 121-156.

Solicki, Stanisław

- 1977 *Z problematyki średniowiecznych bibliotek śląskich* [w:] *Średniowieczna kultura na Śląsku*, red. Roman Heck, Wrocław, s. 21-43.

Sommersberg, Friedrich Wilhelm de

- 1729 *Silesiacarum Rerum Scriptores* [...], Lipsiae, Bd. 1-2.

Soszyński, Jacek

- 1999 *Śląski zabytek rękopiśmienny w Wenecji* [w:] *E scientia et amicitia. Studia poświęcone prof. Edwardowi Potkowskiemu w sześćdziesięciolecie urodzin i czterdziestolecie pracy naukowej*, Warszawa-Pułtusk, s. 179-188.

Sroka, Stanisław A.

- 1996 *Węgierskie beneficja polskich i śląskich duchownych w XIV – I połowie XV wieku*, *Nasza Przeszłość*, 85, s. 75-96.
- 2001 *Udział Ślązaków w obchodach Roku Świętego 1500 w świetle źródeł rzymskich* [w:] *Lux Romana w Europie Środkowej ze szczególnym uwzględnieniem Śląska*, pod red. Antoniego Barciaka, Katowice.

Staender, Joseph

- 1899 *Die Handschriften der Königlichen und Universitäts-Bibliothek zu Breslau*, ZVGS, 33, s. 1-66.

Starnawska, Maria

- 1999 *Między Jerozolimą a Łukowem. Zakony krzyżowe na ziemiach polskich w średniowieczu*, Warszawa.
- 2001 *Uroczystość objęcia parafii w Turowie koło Wrocławia w 1464 roku przez Andrzeja Kuchelera, kapłana-joannitę* [w:] *Ludzie, Kościół, wierzenia. Studia z dziejów kultury i społeczeństwa Europy Środkowej (średniowiecze – wczesna epoka nowożytna)*, Warszawa, s. 255-264.
- w druku *Krzyżowcy z czerwoną gwiazdą w Legnicy w średniowieczu* [w:] DERWICH/NIEDZIELENKO.

Stein, Bartłomiej

- 1995 *Bartłomieja Steina renesansowe opisanie Wrocławia*, red. i opr. R. Żerelik, Wrocław.

- Steller, Georg
1968 *Der Adel des Fürstentums Sagan 1440-1714. Urkundliche Beiträge zu seiner Geschichte*, JbUB, 13, s. 7-60.
- Stelmach, Roman
1998 *Dokumenty miasta Legnicy [w:] 45 lat Archiwum Państwowego w Legnicy 1953 - 1998. Materiały z sesji naukowej*, red. Tadeusz Rollauer, Legnica, s. 27-53.
- Stenzel, Gustav Adolf Harald
1845 *Urkunden zur Geschichte des Bisthums Breslau im Mittelalter*, Breslau.
- Stopka Krzysztof
1994 *Szkoły katedralne metropolii gnieźnieńskiej w średniowieczu*, Kraków.
- Supruniuk, Anna
1998 *Otoczenie księcia mazowieckiego Siemowita IV (1374-1426)*, Warszawa.
- Sutorius, B. G.
1787 *Die Geschichte von Löwenberg aus Urkunden und Handschriften*, Jauer, Bd. I-II.
- Sygmund, Kurt
1975 *Die Bistümer Meißen und Breslau. Ein Überblick über ihre Beziehungen im Mittelalter*, JSKG, 54, s. 7-37.
- Szady, Bogumił
2003 *Prawo patronatu w Rzeczypospolitej w czasach nowożytnych. Podstawy i struktury*, Lublin.
- Szafranski, Franciszek
1971 *Stosunki kulturalne dworu brzesko-legnickiego w pierwszej połowie XV wieku*, Sobótka, R. 26, nr 3, s. 281-301.
1972 *Ludwik II brzesko-legnicki, feudal z doby późnego średniowiecza*, Wrocław, Ossolineum (Seria: Monografie Śląskie Ossolineum).
- Szczur, Stanisław
1998 *Annaty papieskie w Polsce w XIV wieku*, Kraków.
- Szelińska, Wacława,
1966 *Biblioteki profesorów Uniwersytetu Krakowskiego w XV i początkach XVI wieku [Monografie z Dziejów Nauki i Techniki 33]*. Wrocław.
- Szpilczyński, Stanisław
1964 *Jan z Hesji [w:] PSB, t. 10, s. 453.*

Szwejkowska, Halina

1963 *Z dziejów biblioteki św. Piotra i Pawła w Legnicy jako ksiąźnicy miejskiej i szkolnej*, Sobótka, R. 18, nr 2, s. 141-149.

Szymaniak, Wiktor

1992 *Organizacja dyplomacji Prus Książęcych na dworze Zygmunta Starego 1525-1548*, Bydgoszcz.

Szymczakowa, Alicja

1998 *Szlachta sieradzka w XV w. Magnifici et generosi*, Łódź.

Świerk, Alfred G.

1965 *Średniowieczna biblioteka klasztoru kanoników regularnych św. Augustyna w Żaganiu*, Wrocław.

1982 *Die mittelalterlichen Handschriften der Pfarrbibliothek zu Lüben in Schlesien*, JbUB, 23, s. 283-285

Tarnas-Tomczyk, Agata

1993 *Ród Wierzbnow do końca XIV wieku. Genealogia i rozsiadlenie*, Wrocław (AUWr 1540, Historia CXIII).

Tenberg, Reinhard

1993 *Nikolaus Weigel* [w:] BBKL, t. 6, szp. 935.

Thebesius, Georg

1733 *Liegnitzische Jahr-Bücher*, [...] heraus gegeben von M. Gottfried Balthasar Scharffen, Jauer

1980 *Geschichte der Liegnitz-Brieger Piasten*, hrsg. 1733 von G. B. Scharff, bearb. und erg. von G. Jaeckel, Bd. 1: *Die geschichtliche Entwicklung bis zu Herzog Georg II. von Liegnitz-Brieg-Wohlau (1547-1586)*, Lorch / Württ.

Tode, Swen

2002 *Bischöfliche Reformation. Bischof Erhard von Queis von Pomesanien und seine „Themata“* [w:] *Zeitenwenden. Herrschaft, Selbstbehauptung und Integration zwischen Reformation und Liberalismus. Festgabe für Arno Herzig*, hrsg. von Jörg Deventer, Susanne Rau, Anne Conrad, Münster

Troche, Ernst Günter

1938 *Das erste Jahrhundert schlesischer Tafelmalerei*, Die Hohe Strasse, 1, s. 101-141.

Troska, Ferdinand

1895 *Die Bewerbung des Markgrafen Johann Albrecht von Brandenburg um den Breslauer Bischofssitz im Jahre 1520 und 1521*, ZVGS, 29, s. 1-34

- Trzynadlowski, Jan
1979 (red.) *Witelon – matematyk, fizyk, filozof*, Wrocław
- Tschackert, P.
1896 *Nicolaus Weigel* [w:] ADB, 41, s. 471.
- Tschersich, Emil
1927 *Beiträge zur Geschichte des Landkreises Liegnitz bis zur Mitte des 16. Jahrhunderts*, MGAVL, 11, s. 205-341.
1933 *Alt-Liegnitzer Stadt – und Bürgerbuch*, I. Teil: 1517-1618, MGAVL, 14, s. 189-288.
- Turoń, Bronisław
1977 *Rola kulturalna średniowiecznej kancelarii na przykładzie Brzegu* [w:] *Średniowieczna kultura na Śląsku*, red. Roman Heck, Wrocław, s. 45-54.
- Tync, Stanisław
1949 *Aurimontanus Hieronim* [w:] PSB t. 1, 2, Kraków, s. 188.
- Unterlauff, Max
1893 *Ein schlesisches Formelbuch aus dem 14. Jahrhundert*, ZVGS, 27, s. 310-355.
I *Neisser Urkunden im Diözesan-Archiv zu Breslau* [w:] 33. Bericht der wissenschaftlichen Gesellschaft „Philomathie” in Neisse vom Oktober 1904 bis Oktober 1906, Neisse, s. 78-112.
II *Neisser Urkunden im Diözesan-Archiv zu Breslau (Fortsetzung und Schluss)* [w:] 34. Bericht der wissenschaftlichen Gesellschaft „Philomathie” in Neisse vom Oktober 1906 bis Oktober 1908, Neisse, s. 1-52.
- Urban, Wincenty (bp)
1965-1968 *Katalog Archiwum Archidiecezjalnego we Wrocławiu*, Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne 10: 1965, s. 5-32; 11: 1965(a), s. 5-108; 12: 1966, s. 5-74; 13: 1966(a), s. 5-89; 14: 1967, s. 5-131; 15: 1967(a), s. 91-248; 16: 1968, s. 19-242.
1970-1980 *Wykaz regestów dokumentów Archiwum Archidiecezjalnego we Wrocławiu*, Rocznik Teologiczny Śląska Opolskiego 2: 1970, s. 285-421 (wstęp, dok. Kolegium Wikariuszów we Wrocławiu, kolegiaty w Głogówku i Św. Krzyża we Wrocławiu, parafii miejskich w Nysie, Otmuchowie i Paczkowie, sołectwa w Gościęcinie); Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego 3: 1973, s. 273-374 (dok. parafii w Górze i kolegiackiej w Głogowie); 4: 1974, s. 227-277 (dok. klasztoru w Henrykowie, parafii w Kozuchowie i Namysłowie); 5: 1976, s. 317-361 (dok. parafii w Jeleniej Górze, Świebodzinie i Ząbkowicach, precentury w Świdnicy, szpitala św. Łazarza we Wrocławiu); 6: 1978, s. 323-

- 351 (dok. parafii w Świdnicy I); 7: 1979, s. 353-388 (dok. parafii w Świdnicy II); 8: 1980, s. 315-345 (dok. parafii w Świdnicy III).
- 1970a *Wykaz regestów dokumentów Archiwum Archidiecezjalnego we Wrocławiu*, Warszawa.
- 1970b *Katalog dokumentów Archiwum Archidiecezjalnego we Wrocławiu, część I: Dokumenty oznaczone sygnaturami alfabetycznymi*, Roma.
- 1973 *Z dziejów duszpasterstwa w archidiakonacie legnickim w czasach nowożytnych do XIX wieku*, Wrocław.
- Veldtrup, Dieter
- 1995 *Prosopographische Studien zur Geschichte Oppelns als herzoglicher Residenzstadt im Mittelalter*, Berlin.
- Velsen, Dorothee von
- 1931 *Die Gegenreformation in den Fürstentümer Liegnitz-Brieg-Wohlau* (Seria: Quellen und Forschungen zur Reformationsgeschichte, Leipzig, XVI), Leipzig (reed. New York 1971).
- Vetera Monumenta
- 1861 *Vetera Monumenta Poloniae et Lithuaniae gentiumque finitimarum*, wyd. A. Theiner, Romae (reedycja Osnabrück 1969), t. I-II.
- Vetulani, Adam
- 1976 *Z badań nad Polakami w średniowiecznej Bolonii [w:] Cultus et cognitio. Studia z dziejów średniowiecznej kultury*, Warszawa, s. 611-619.
- Volkmer/Hohaus
- I-II *Geschichtsquellen der Grafschaft Glatz*, Bd. I: *Urkunden und Regesten zur Geschichte der Grafschaft Glatz bis zum Jahre 1400*, Habelschwerdt 1883; Bd. II: *Urkunden und Regesten zur Geschichte der Grafschaft Glatz von 1401 bis 1500*, Habelschwerdt 1883.
- Völkel, Richard
- 1938 *Die persönliche Zusammensetzung des Neisser Kollegiatkapitels während seiner Residenz in der Altstadt Neisse 1477-1650 an der Kollegiatkirche SS. Johannes Ev. und Nikolaus [w:] 42. Bericht der wissenschaftlichen Gesellschaft „Philomathie“ in Neisse vom Oktober 1935 bis Februar 1938, 98. bis 100. Geschäftsjahr zugleich Festschrift zur Hundertsjahr-Feier*, Neisse.
- Wagner, August
- 1891 *Schlesisches aus dem vatikanischen Archive in Rom aus den Jahren 1316-1371*, ZVGS, 25, s. 287-305.
- Wahrendorff, Johann Peter
- 1724 *Lignitzische Merckwürdigkeiten oder Historische Beschreibung der Stadt und Fürstenthums Lignitz im Herzogtum Schlesien*, Budissin.
- Wattenbach, Wilhelm

- 1856 *Necrolog des Kloster Czarnowanz*, ZVGS, 1, s. 226-228.
- 1862 *Schlesische Nekrologien. 1. Heinrichau. 2. Kamenz*, ZVGS, 4, s. 278-337.
- 1862a *Über die Veranlassung zum Abbruch des Vincenzklosters von Breslau im Jahre 1529*, ZVGS, 4, s. 146-159.
- 1862b *Zwei Synoden des Bischofs Heinrich von Würben*, ZVGS, 4, s. 272-277.
- Wąs, Gabriela
- 1995 *Śląskie klasztory franciszkanów obserwantów w XV w. [w:] Studia z dziejów Europy Zachodniej i Śląska*, pod red. R. Żerelika, Wrocław, s. 68-104.
- 1998 *Zakony mendykanckie na Śląsku w średniowieczu*, Sobótka, R. 3, nr 3/4, s. 415-434.
- 2000 *Klasztory franciszkańskie w miastach śląskich i górnołużyckich XIII-XVI w.*, Wrocław (AUWr 2222, Historia CXLII).
- 2005 *Kaspar von Schwenckfeld. Myśl i działalność do 1534 roku*, Wrocław (AUWr 2660, Historia CLXIX).
- Weczerka, Hugo
- 2003 *Schlesien. Handbuch der historischen Stätten*, Stuttgart.
- Weigelt, Horst
- 1983 *Valentin Krautwald. Der führende Theologe des frühen Schwenckfeldertums. Biographische und kirchenhistorische Aspekte [w:] Les dissidents du XVIe siecle entre l'Humanisme et le Catholicisme*, hrsg. v. M. Lienhard. Baden-Baden, s. 175-190.
- Weiss, Anzelm
- 1979 *Organizacja diecezji lubuskiej w średniowieczu*, Lublin.
- Weiss, Sabine
- 1994 *Kurie und Ortskirche. Die Beziehungen zwischen Salzburg und dem päpstlichen Hof unter Martin V. 1417-1431.* (Bibliothek des Deutschen Historischen Instituts in Rom, 76), Tübingen.
- Welzel, Augustin
- 1874 *Das Archidiaconat Oppeln von 1230 bis 1810*, ZVGS, 12, s. 379-394.
- 1881 *Geschichte der Stadt und Hèrrschaft Ratibor.*
- 1896 *Das Kollegiatstift zum hl. Bartholomäus in Ober-Glogau*, ZVGS, 30, s. 165-190.
- Wendt, Heinrich
- 1897 *Schlesien im Kampf des Königs Matthias mit dem Kaiser, 1482*, ZVGS, 31, s. 231-242.
- 1898 *Die Stände des Fürstenthums Breslau im Kampfe mit König Matthias Corvinus, 1469-1490*, ZVGS, 32, s. 157-176.
- Werner, Karl Ferdinand

- 1997 *L'apport de la prosopographie à l'histoire sociale des élites* [w:] *Family Trees and the Roots of Politics*, ed. K.S.B. Keats-Rohan, Woodbridge, s. 1-21.
- Wernicke, Ewald
1884 *Chronik der Stadt Bunzlau*, Bunzlau.
- Wieczorek, Jan (ks.)
1992 *Wikariusze katedry krakowskiej w XIII i XIV stuleciu*, *Nasza Przeszłość*, 78, s. 71-126.
- Wielgus, Stanisław (bp)
1990 *Obca literatura biblijna w średniowiecznej Polsce*, Lublin.
1992 *Średniowieczna łacińskojęzyczna bibliistyka polska*, Lublin.
1995 *Średniowieczna filozofia w Polsce. Encyklopedyczne opracowanie z wyczerpującą bibliografią* [w:] IDEM, *Z badań nad średniowieczem*, Lublin, s. 51-116.
- Wiese, Erich
1933 *Der Hochaltar der Peter-Paul-Kirche in Liegnitz*, *Schlesiens Vorzeit im Bild und Schrift*, NF, 10, s. 51-60.
- Więcek, Adam
1969 *Widoki Legnicy w dawnej grafice i rysunkach*, *SzL*, 5, s. 60-67.
- Willich, Thomas
2003 *Wege zur Pfründe. Die Besetzung der Magdeburger Domkanonikate zwischen ordentlicher Kollatur und päpstlicher Provision (1295-1464)*, Tübingen (Bibliothek des Deutschen Historischen Instituts in Rom 102).
- Wiszewski, Przemysław
1996 *Dzieje klasztorów i życia zakonnego w Legnicy*, Legnica, Muzeum Miedzi, 16-17 XI 1995 [DERWICH/NIEDZIELENKO w druku], *Sobótka*, R. 51, nr 4, s. 595-597.
1996a *Legnickie opactwo benedyktynek Bożego Ciała w społeczeństwie Śląskim (1348-1538)* [w:] DERWICH/POBOG-LENARTOWICZ, 1996, s. 75-89.
1998 *Mniszki benedyktyńskie i ich rodziny na przykładzie opactw śląskich od drugiej połowy XIII do połowy XVI w. (Legnica, Lubomierz, Strzegom)* [w:] *Kobieta i rodzina w średniowieczu i na progu czasów nowożytnych*, pod red. Zenona Huberta Nowaka i Andrzeja Radziwińskiego, Toruń, s. 69-90.
2001 *Wizytacja opactwa benedyktynek w Legnicy z 1736 r.* [w:] *Studia i materiały z dziejów Śląska i Małopolski*, pod red. Rościśława Żerelika, Wrocław, s. 179-217.
2003 *Opactwo benedyktynek w Legnicy (1348/49 – 1810). Struktura, funkcjonowanie, miejsce w społeczeństwie*, Poznań-Wrocław.

- 2004 *Świat według Ambrożego Bitschena, czyli jak XV-wieczny mieszkaniec Legnicy mógł postrzegać swoje miejsce we wszechświecie*, SzL, 25, s. 29-85.
- 2004a *Krajobraz epigraficzny kościoła klasztornego benedyktynek w Legnicy (XIV – XIX w.)*, Studia Epigraficzne, 1, s. 55-65.
- w druku *Pieczenie benedyktynek legnickich (XIV-XVIII wiek)* [w:] DERWICH/NIEDZIELENKO.
- Wiśniowski, Eugeniusz
- 1986 *Duchowni święceni w roku 1515 w świetle plockiej księgi święceń*, Roczniki Humanistyczne, XXXIV, z. 2, s. 507-511.
- 2004 *Parafie w średniowiecznej Polsce. Struktura i funkcje społeczne*, Lublin.
- Witkowski, Jacek
- 1984 *Program ideowy gotyckiego ołtarza głównego kościoła św. św. Piotra i Pawła w Legnicy*, Sprawozdania Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Wydział Nauk o Sztuce, nr 101 za 1983 r., Poznań, s. 70-76.
- 1991 *Zamek legnicki w średniowieczu* [w:] HARASIMOWICZ, 1991a, s. 27-40.
- 1997 *Gotycki ołtarz główny kościoła Świętych Piotra i Pawła w Legnicy*, Legnica.
- Witkowski, Rafał
- 1995 *Próba rekonstrukcji biblioteki kartuzji Passionis Christi w Legnicy* [w:] DERWICH/POBOG-LENARTOWICZ, 1995, s. 93-104.
- 1997 *Prosopographia polono-cartusiana*, Analecta Cartusiana, 137, Salzburg.
- 1998 *Zarys dziejów kartuzji Domus Passionis Christi 1423-1548* [w:] Scripta minora, 2, red. Bohdan Lapis, Poznań, s. 175-209.
- w druku *Kartuzja Passionis Christi, kilka uwag o jej bibliotece i związkach kartuzów z miastem* [w:] Derwich/Niedzielenko.
- Witzendorff-Rehdiger, Hans-Jürgen von
- 1961 *Der ritterliche Adel und der Stadtadel in Schlesien*, JbUB, 6, s. 193-212.
- Wojak, Tadeusz
- 1993 *Ustawy kościelne w Prusach Książęcych w XVI wieku (1525-1568)*, Warszawa.
- Wojtyska, Henryk Damian
- 1992 *Rozmowy budzińskie (październik 1524, styczeń-luty 1525), ostatnie próby ratowania Zakonu Krzyżackiego w Prusach*, Sobótka, R. 47, nr 1-2, s. 45-56.
- Wolf-Dahm, Barbara
- 1994 *Queis, Erhard von* [w:] BBKL, VII, kol. 1092-1095.

Wolny, Jerzy

- 1980 *Krakowskie środowisko katedralne w czasach Jana Długosza (1431-1480)* [w:] *Długossiana. Studia historyczne w pięćsetlecie śmierci Jana Długosza*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego DLXI, Prace Historyczne 65, s. 85-105.

Wostry, Wilhelm

- 1932 *Die Schlesier an der Universität Prag vor 1409*, ZVGS, 66, s. 1-33.

Wójcik, Marek L.

- 2002 *Próba założenia Uniwersytetu Wrocławskiego w 1505 roku. Dokument fundacyjny Władysława Jagiellończyka z 20 lipca 1505 roku* [w:] *Cztery początki. Dokumenty fundacyjne Uniwersytetu Wrocławskiego*, pod red. R. Żerelika, Wrocław, s. 13-27.

Wólkiewicz, Ewa

- 2002 *Capitaneus Slesie. Królewscy namiestnicy księstwa wrocławskiego i Śląska w XIV i XV w.* [w:] *Monarchia w średniowieczu – władza nad ludźmi, władza nad terytorium*, Warszawa-Kraków
- 2002a *Wykształcenie akademickie prałatów i kanoników kapituł kolegiackich w XV w. (Opole – Głogówek – Otmuchów/Nysa)* [w:] *Kultura edukacyjna na Górnym Śląsku*, red. A. Barciak, Katowice, s. 263-280.
- 2004 *Kapituła kolegiacka św. Mikołaja w Otmuchowie*, Opole.
- 2005 *Kapituła kolegiacka św. Bartłomieja w Głogówku*, Opole.

Wutke, Konrad

- 1899 *Der Streit um Leubus zwischen König und Herzog, 1534-1565*, ZVGS, 33, s. 107-170.
- 1907 *Schlesische Wallfahrten nach dem heiligen Lande*, [w:] *Darstellungen und Quellen zur schlesischen Geschichte*, Bd. III, Breslau, s. 137-170.
- 1924 *Der Ausdruck "scolaris" in den schlesischen mittelalterlichen Urkunden*, ZVGS, 58, s. 43-50.

Wutke, Konrad / Türk, Gustav

- 1941 *Die Mitglieder des Geschlechtes Gruttschreiber in älterer Zeit*, ZVGS, 75, s. 17-27.

Wünsch, Thomas

- 1996 *Zur Geschichte des Bistums Breslau im Spätmittelalter. Forschungsüberblick und Forschungsperspektiven*, Berichte und Forschungen. Jahrbuch des Bundesinstituts für ostdeutsche Kultur und Geschichte, 4, s. 36-69.
- 2003 *Konziliarismus in Polen. Personen, Politik und Programme aus Polen zur Verfassungsfrage der Kirche in der Zeit der militärischen Reformkonzilien* [w:] *Die Stiftskirche in Südwestdeutschland. Aufgaben und Perspektiven der Forschung. Erste wissenschaftliche Fachtagung zum Stiftskirchenprojekt des Instituts für Geschichtliche Landeskunde und Historische Hilfswissenschaften der Universität Tübingen*

- (17.-19. März 2000, Weingarten), hrsg. von Sönke Lorenz und Oliver Auge, (Schriften zur südwestdeutschen Landeskunde 35), Leinfelden-Echterdingen.
- Zachorowski, Stanisław
1912 *Rozwój i ustrój kapituł polskich w wiekach średnich*, Kraków (red. Kraków 2005).
- Zawadzka, Krystyna
1999 *Biblioteki klasztorne Dominikanów na Śląsku (1239-1810)*, (AUWr 2121, Bibliothecalia Wratislaviensia 5), Wrocław.
- Zedlitz und Neukirch, Robert Freiherr von
1938 *Das Geschlecht der Herren, Freiherren und Grafen von Zedlitz in Stammtafeln vom ersten Auftreten bis zur Gegenwart*, Berlin.
- Zemek, Metoděj
1945 *Posloupnost prelátů a kanovníků kapituly od počátku až po nynější dobu*, T. I: 1131-1652, Olomouc (maszynopis w bibliotece Zemský archiv Opava, pobočka v Olomouc).
- 1988 *Das Olmützer Domkapitel*, AKGBM, 9, s. 66-86.
1989 *Das Olmützer Domkapitel*, AKGBM, 10, s. 58-88.
1990 *Das Olmützer Domkapitel*, AKGBM, 11, s. 72-91.
1991 *Das Olmützer Domkapitel*, AKGBM, 12, s. 49-69.
- Ziegler, Heinrich
1878 *Die Peter-Paul-Kirche zu Liegnitz nach ihrer Geschichte und ihrem heutigen Bestande*, Liegnitz.
- Zimmermann, Friedrich Albert
1789 *Beyträge zur Beschreibung von Schlesien, Brieg*, Bd. 8.
- Zimmermann, Gerhard
1938 *Das Breslauer Domkapitel im Zeitalter der Reformation und Gegenreformation (1500-1600). Verfassungsgeschichtliche Entwicklung und persönliche Zusammensetzung*, Weimar.
- Zonta, Claudia A.
2004 *Schlesische Studenten an italienischen Universitäten: Eine prosopographische Studie zur frühneuzeitlichen Bildungsgeschichte*, Köln-Weimar-Wien (Neue Forschungen zur Schlesischen Geschichte, 10).
- Zum Winkel, Arnold
1905 *Zur Geschichte der Liebfrauenkirche in Liegnitz*, MGAVL, 1, s. 71-87.
1908 *Die Stadt Liegnitz im Mittelalter*, MGAVL, 2, s. 1-78.
1919 (ed.) *Bitschens Geschossbuch der Stadt Liegnitz vom Jahre 1451*, MGAVL, 7, s. 194-235.
1927 *Aus der Entwicklungsgeschichte des Niederschlesischen Museums*, MGAVL, 11, s. 402-408.

- 1931 *Friedrich II. Herzog von Liegnitz* [w:] *Schlesische Lebensbilder*, 4, Breslau, s. 54-58.
- Zum Winkel, Arnold / Schönborn, Theodor
1931 (ed.) *Bitschens Zinsbuch [vom Jahre 1446]*, MGAVL, 13, s. 102-183.
- Zwiercan, Marian
1974 *Maciej z Legnicy* [w:] PSB, t. 19, s. 22-23.
- Żerelik, Rościsław
1990 (ed.) *Nieznany rocznik świdnicki z pierwszej połowy XVI wieku*, Wrocław-Warszawa.
1994 *Personalne związki katedry wrocławskiej i lubuskiej oraz kolegiat śląskich z kancelariami książęcymi (do 1350 r.)* [w:] *Ludzie Kościoła katolickiego na Ziemi Śląskiej*, pod red. Krystyna Matwijowskiego, Wrocław.
1995 (ed.) *Księga czynszów kościoła Najświętszej Marii Panny w Legnicy z 1437 roku* [w:] IDEM, *Trzy źródła do dziejów społeczno-gospodarczych średniowiecznego Śląska*, Wrocław, s. 111-123.
1996 *Krąg średniowiecznego duchowieństwa kościoła św. Elżbiety we Wrocławiu* [w:] *Z dziejów wielkomejskiej fary. Wrocławski kościół św. Elżbiety w świetle historii i zabytków sztuki*, pod red. M. Złata, Wrocław (AUWr 1826, Historia Sztuki X), s. 155-161.
1998 *Zmiany w śląskiej kulturze rękopiśmiennej w XIII w.* [w:] *Kultura średniowiecznego Śląska i Czech. „Rewolucja” XIII wieku*, pod red. K. Wachowskiego, Wrocław.

Wykaz skrótów bibliograficznych

AAV	Album Academiae Vitebergensis
AAWr	Archiwum Archidiecezjalne we Wrocławiu
ACWr	Acta Capituli Wratislaviensis
ADB	Allgemeine Deutsche Biographie
AKGBM	Archiv für Kirchengeschichte Böhmens und Mähren
AmL	Akta miasta Legnicy (w APL)
APL	Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Oddział w Legnicy
APWr	Archiwum Państwowe we Wrocławiu
APO	Archiwum Państwowe w Opolu
ASKG	Archiv für Schlesische Kirchengeschichte
AUWr	Acta Universitatis Wratislaviensis
BBKL	Biographisch-Bibliographisches Kirchenlexikon
BG	= ZUM WINKEL 1919
BHS	Biuletyn Historii Sztuki
BP	Bullarium Poloniae
BSKG	Beiträge zur sächsischen Kirchengeschichte
BZ	= ZUM WINKEL/SCHÖNBORN 1931
CDS	Codex diplomaticus Silesiae
CDSR	Codex diplomaticus Saxoniae regiae
CP	Concilia Poloniae
DDC	Dictionnaire du droit canonique
Dm...	Dokumenty miasta ...
DmL	Dokumenty miasta Legnicy (w APL)
DmŚw	Dokumenty miasta Świdnicy (w APWr)
DmWr	Dokumenty miasta Wrocławia (w APWr)
JbUB	Jahrbuch der schlesischen Friedrich-Wilhelms Universität zu Breslau
JSKG	Jahrbuch für Schlesische Kirchengeschichte (NF = Neue Folge)
KAiU	Kwartalnik Architektury i Urbanistyki
KD	Katalog dokumentów przechowywanych w Archiwach Państwowych Dolnego Śląska
KPUK	= GAŚSIOROWSKI 2000
MGAVL	Mitteilungen des Geschichts- und Altertums-Verein zu Liegnitz
MHUCFP	Monumenta Historica Universitatis Carolo-Ferdinandae Pragensis
MPV	Monumenta Poloniae Vaticana
MVB	Monumenta Vaticana res gestas Bohemicas illustrantia
MUK	Metryka Uniwersytetu Krakowskiego
NAP	Narodní archiv v Praze
PAB	Polski Słownik Biograficzny
RG	Repertorium Germanicum
RI	Regesta Imperii
RPG	Repertorium Poenitentiarie Germanicum

RŚI	Regesty Śląskie
RGŚI	Regesty dokumentów przechowywanych na Górnym Śląsku
SBKW	Słownik Biograficzny Kapituły Warmińskiej
Sobótka	Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka
SR	Regesten zur schlesischen Geschichte (w CDS)
SU _b	Schlesisches Urkundenbuch
SzL	Szkice Legnickie
UBSL	Urkundenbuch der Stadt Liegnitz
UGBB	Urkunden zur Geschichte des Bistums Breslau
VMPL	Vetera Monumenta Poloniae et Lithuaniae
WV	= SCHÖNBORN 1942a
ZAO	Zemsky archiv Opava
ZVGS,	Zeitschrift des Vereins für Geschichte Schlesiens

DIE LIEGNITZER GEISTLICHEN IM MITTELALTER PROSOPOGRAPHISCHE STUDIEN ZUM SÄKULARKLERUS DER DIÖZESE Breslau

Zusammenfassung

Der Beginn kontinuierlicher Forschungen über die schlesischen Stiftskapitel ist eng mit dem Namen Leo Santifallers (1890-1974) verbunden, der in den Jahren 1929-1943 den Lehrstuhl für Geschichte an der Friedrich-Wilhelms-Universität zu Breslau innehatte. Er vermochte es, einen Schülerkreis aufzubauen, der unter seiner Leitung verschiedene Themen zu stifts- und kirchengeschichtlichen Fragen behandelte. Aus dieser Zeit stammen drei Arbeiten zum Breslauer Domkapitel: von Robert Samulski, der die Zeit bis zum Tode Bischof Nankers (1341) behandelte, von Gerhard Schindler, der die Zeit bis zum Tode des Liegnitzer Bischofs Wenzel (1417) abdeckte, und von Gerhard Zimmermann (16. Jh.). Außerdem wurden Arbeiten zum Hedwigsstift in Brieg (von Georg Bernhofen) und dem Kreuzstift zu Breslau (von Cäcilie Kuchendorf) vorgelegt. Fast alle diese Arbeiten sind in Druck erschienen; lediglich von der Dissertation Robert Samulskis konnte 1940 nur der erste Teil veröffentlicht werden. Der zweite Teil mit den Biogrammen der Kanoniker hat sich erfreulicherweise als Maschinenschrift erhalten.

Der Zweite Weltkrieg unterbrach für längere Zeit die Erforschung der schlesischen Stiftskapitel. Unter den polnischen Forschern beschäftigte sich zunächst nur Kazimierz Dola mit diesem Thema, dessen 1983 veröffentlichte Habilitationsschrift über das Breslauer Domkapitel im 15. Jh. die von den Schülern Santifallers hinterlassene zeitliche Lücke schloß. Zehn Jahre später wurde eine Arbeit von Henryk Gerlic über das Glogauer Stiftskapitel während der Piasten- und Jagiellonenzeit veröffentlicht, wobei man betonen sollte, daß sich die Ausführungen der beiden Autoren stark an den von Santifaller entwickelten Methoden orientieren. 1998 veröffentlichte Józef Pater, Direktor des Erzbischöflichen Diözesanarchivs zu Breslau, seine Arbeit über das dortige Domkapitel im 18. Jh. Kürzlich wurden die Arbeiten von Ewa Wólkiewicz über die Stiftskapitel in Ottmachau und Oberglogau publiziert, die in Bezug auf Ottmachau die bereits seit langem überholten Forschungsergebnisse von Johannes Kopietz ersetzen. Dieser Liste kann man nur noch Dieter Veldtrups prosopographische Studie über die Oppelner Eliten hinzufügen, wo man jedoch leider nur ein sehr unvollständiges Verzeichnis der Geistlichkeit, die mit dem hiesigen Hl. Kreuz-Stift verbunden war, findet.

Die meisten der hier genannten Arbeiten beschäftigen sich mit den im westlichen Teil Schlesiens, also dem bedeutenderen Teil (Niederschlesien) gelegenen Stiftskapiteln. Mit Ausnahme einiger kleinerer Artikel wurden also bis jetzt nur

die zwei oberschlesischen Kollegiatstifte Ratibor und Falkenberg von der Forschung vernachlässigt.

Im Fall des Liegnitzer Kollegiatstiftes fehlt es gänzlich an wissenschaftlichen Arbeiten, obwohl es ein sehr wichtiges kirchliches Zentrum war. Die bisher in der Forschung kursierenden Nachrichten zu dieser Institution beschränken sich auf das Stiftungsdatum 1348, die Vernichtung der Liegnitzer Vorstadt und der Stiftskirche durch die Hussiten 1430 und die Aufhebung des Kapitels durch Herzog Friedrich II. im Zuge der Reformation.

Nur wenig besser erweist sich der Forschungsstand zu den übrigen Liegnitzer Kirchen. Die Kirche St. Peter und Paul erhielt bereits im 19. Jh. ihre Monographie, die später um einige Beiträge aus dem Bereich der Archäologie, Architektur, Kunstgeschichte und Buchkunde ergänzt werden konnte. Der zweiten Liegnitzer Pfarrkirche, St. Marien, wurde bis jetzt, neben einigen Aufsätzen, nur eine umfangreichere Bearbeitung gewidmet, die als Ausdruck der Rezeptionsgeschichte heutzutage nur noch von historischem Wert ist. Für die übrigen Einrichtungen liegen nur über die Schloßkapelle einige kleinere Beiträge vor, die nach ihrer Entdeckung von J. Rozpedowski verfaßt wurden.

Diese stiefmütterliche Behandlung des Liegnitzer Kollegiatstiftes in der Forschung wird wohl vorrangig auf die desolante Quellenlage zurückzuführen sein. Es hat sich keine einzige Spur von Aktenbeständen erhalten, es gibt keine Sitzungsprotokolle und keine Finanzbücher. Der Archivbestand des Kollegiatstiftes im Breslauer Staatsarchiv weist lediglich 25 - meist zweitrangige - Urkunden auf.

Ähnlich sieht es im Fall der zwei Stadtpfarrkirchen aus. Im Liegnitzer Staatsarchiv werden zwar die nach ihnen benannten Bestände aufbewahrt, doch enthalten diese Sammlungen lediglich einen recht umfangreichen neuzeitlichen Aktenbestand. Frühere Quellen zu den beiden Stadtkirchen lassen sich auch in den Akten und Urkunden der Stadt Liegnitz finden.

Der Mangel an stifteseigenen Archivbeständen hat mich gezwungen, Quellen fremder Provenienz nach Liegnitzer Betreffen durchzusuchen. Die Recherchen wurden vor allem im Breslauer Staatsarchiv mit dessen Abteilungen in Liegnitz und Oppeln sowie im Erzdiozesanarchiv Breslau durchgeführt. Im Fall der Breslauer und Liegnitzer Archive wurde das Gros des dortigen mittelalterlichen Urkundenbestandes geprüft, im Erzdiozesanarchiv war dies, vorwiegend mangels guter Findbücher, kaum in einem solchen Maß möglich. Die vorliegenden Ergebnisse können jedoch als befriedigend bezeichnet werden. Die Recherchen im Oppelner Archiv hatten lediglich ergänzenden Charakter. Wie also ersichtlich wurde ein besonderes Gewicht auf das diplomatische Material gelegt. Aus diesem, vor allem aus den dort enthaltenen Zeugenreihen, stammt der größte Teil des Quellenmaterials. Insgesamt wurden in der Arbeit 1352 Urkunden und 72 Aktenbände, darunter einige Kopialbücher, benutzt. Folglich können der eben genannten Urkundenzahl noch einige Dutzend weitere Quellen hinzugerechnet werden.

Für die quellenkundliche Erforschung der Stiftsgeschichte ist der fast vollständige Mangel an außerdiplomatischen Quellen, z. B. Akten zur Tätigkeit von einzelnen kirchlichen Organisationen in Liegnitz, hervorzuheben. Es sind lediglich einige

Finanzbücher der Pfarrkirchen erhalten. Ebenso bezeichnend ist der Mangel an bischöflichen Akten, insbesondere an Weihebüchern, die für die statistischen Forschungen zum Säkular- und regulierten Klerus so wichtig wären. Es sind lediglich vier Bücher der Inkorporationen neuer Benefizien aus dem 15. Jh. und aus dem Anfang des 16. Jh.s sowie zufällig auch umfangreiche Auszüge aus bischöflichen Investiturbüchern für die Kirchen zum Hl. Grab und St. Peter seit 1486 erhalten.

Eine weitere wesentliche Quelle für biographische Forschungen sind Epitaphien, die entweder *in situ* erhalten oder aus glaubwürdigen Abschriften bekannt sind. Im Fall der drei wichtigsten Liegnitzer Kirchen überdauerten von den einst zahlreich vorhandenen Grabtafeln lediglich zwei Grabsteine in der Peterskirche die Zeitläufe, die Epitaphien aus der Stifts- und der Marienkirche sind verschwunden. In dieser Situation gewinnen die Abschriften der Grabinschriften einen besonderen Wert. Wir haben hier die Wahl zwischen den aus dem 17. und 18. Jh. stammenden Sammlungen von Simon Grunaeus, Johann Peter Wahrendorff, S. J. Ehrhardt und anderen kleineren Sammlungen, die häufig viel verlässlicher sind.

Unter den Nekrologen und den mit ihnen verwandten Quellen lieferten das von mir veröffentlichte Anniversar der Peterskirche in Liegnitz und der Kalender des Breslauer Kreuzstifts das reichste Material. Daneben wurden die Nekrologe der Zisterzienserklöster Leubus, Kamenz und Heinrichau sowie der Saganer Augustianer-Chorherren ausgewertet.

Von den Quellenausgaben sind, neben des gesamten edierten schlesischen Quellenkorpus' (CDS, SRS, SUB, RŚI, UBSL und andere), zwei Quellensammlungen von wesentlicher Bedeutung. Die erste Gruppe bilden die Editionen der päpstlichen Akten. Die schlesische Kirche befindet sich in der glücklichen Lage, daß die sie betreffenden Quellen nicht nur von der polnischen, sondern auch von der tschechischen und deutschen Forschung berücksichtigt werden. Somit stehen uns fünf Ausgabenreihen der Vatikanischen Akten zur Verfügung – eine römische (VMPL), zwei polnische (MPV und BP), eine tschechische (MVB) und eine deutsche (RG) mit einer unglaublich hohen Zahl an schlesischen Betreffen.

Eine weitere, für meine Untersuchungen wichtige Quellengruppe waren Universitätsmatrikel, insbesondere aus Leipzig, Krakau, Prag, Wien und Bologna. Eine nicht unwesentliche Ergänzung zu den Matrikeln bzw. zur Herausbildung der untersuchten Gruppe bilden die Überreste ihrer Buchsammlungen, die überwiegend noch nicht ausgewertet wurden. Im Fall von Liegnitz ist die Handschriften- und Inkunabelsammlung der ehemaligen Bibliothek der Peterskirche am bedeutendsten. Sie wird heute in der Breslauer Universitätsbibliothek aufbewahrt. Insgesamt werden in der Arbeit 26 Handschriften und 54 Inkunabeln zitiert.

Der oben besprochene Quellenbestand machte die Realisierung des ursprünglichen Vorhabens, eine umfassende Monographie des Liegnitzer Hl. Grab-Stiftes zu schreiben, so wie es K. Dola für das Domkapitel oder H. Gerlic für das Glogauer Stiftskapitel getan haben, kaum möglich. Man konnte lediglich versuchen, einige Aspekte des klerikalen, mit den Liegnitzer Kirchen verbundenen Milieus zu beschreiben. Wie sich herausstellte, liegt hierfür recht viel Material vor. Nach umfang-

reichen Recherchen ist es gelungen, Informationen zu mehr als 600 Geistlichen ausfindig zu machen. Es handelt sich bei diesen Personen um Prälaten, Kanoniker, Pfarrer, Vikare, Mansionare und Altaristen, die durch Benefizien mit Liegnitz verbunden waren. Über viele von ihnen besitzen wir nur lakonische bzw. einzelne Nachrichten, die sich auf den Vornamen und das bekleidete Amt beschränken. Von vielen können wir nicht mehr sagen, als daß sie mit einem bestimmten Titel in der Zeugenliste einer herzoglichen bzw. bischöflichen Urkunde erscheinen. Die unterschiedene Mehrheit der gesammelten Informationen stammt eben aus den Zeugenreihen, was zweifellos eine Einschränkung bedeutet; andererseits liefert sie bei entsprechender Bearbeitung ein recht einheitliches Material, das wiederum für statistische Hochrechnungen verwendet werden kann.

Auf dieser Grundlage erschien mir die Benutzung der prosopographischen Methode, also der Sammelbiographie, einer auf umfangreichen Anhängen und möglichst kurzem Kommentar beruhenden Form, als die beste Lösung. Diesem Grundsatz treu habe ich die große Mehrheit des Quellenmaterials in den Anhängen, besonders in dem die Biogramme umfassenden Anhang II, eingearbeitet.

Die erwähnten Biogramme wurden nach einem einheitlichen Schema zusammengestellt:

- a. Vorname und Name, ggf. Vatersname; Nebenformen des Vornamens und Namens
- b. grundsätzliche Informationen bezüglich der Person
- c. soziale und territoriale Herkunft
- d. Ausbildung, Universitätskarriere, wissenschaftliche Interessen, Buchsammlung
- e. Hof- und Kanzleikarriere, Notariat
- f. Inkardination, Priesterweihe
- g. geistliche Karriere

Dieses Schema ist dabei ein Kompromiß zwischen den Ansprüchen des Verfassers und den in den Quellen enthaltenen Nachrichten.

Es ist bemerkenswert, daß die Prosopographie als Darstellungsmethode in der schlesischen Historiographie bereits eine bestimmte Tradition hat. Aus dem 17. Jh. stammen die Arbeiten von Kaspar und Johann Heinrich Cunrad, die hervorragenden Persönlichkeiten der schlesischen Kultur gewidmet waren. Um die Mitte des 19. Jh.s veröffentlichte Henschel die Prosopographie schlesischer Ärzte vom 12. bis zum 16. Jh. Nach einer langen Unterbrechung kehrten D. Veldtrup in den oben erwähnten Forschungen zu den Oppelner Eliten und neuerlich C. Zonta in ihrer Arbeit über schlesische Studenten an italienischen Universitäten zu dieser Methode zurück.

In derselben Zeit gewinnt die Prosopographie nicht nur als eine Forschungsmethode, sondern immer häufiger auch als ein unabhängiger, Genealogie, Onomastik und Demographie umfassender Teil der Sozialgeschichte verstanden, immer mehr Anhänger, und nimmt dabei die Form von institutionalisierten Forschungsprojekten an, die auch bei der Untersuchung nichtkirchlicher Milieus angewendet wird.

Der Titel der vorliegenden Arbeit lautet *Die Liegnitzer Geistlichen im Mittelalter* und schließt alle Geistlichen ein, die in den Quellen ausdrücklich als Kleriker genannt werden. Das Mittelalter erstreckt sich dabei auf die Zeit bis zur Einführung der Reformation in der Stadt, die in den 30er und 40er Jahren des 16. Jh.s erfolgte. Von der in den Quellen zu beobachtenden Klerikergruppe mußte jedoch die Gruppe derjenigen ausgesondert werden, die mit Liegnitz fest verbunden waren. Es wurden folgende Regeln bei der Auswahl festgelegt: ins Register wurden alle Pfründeninhaber an der Stiftskirche, an den Pfarrkirchen, den Kapellen am Stadtrand, an den Spitälern usw. einbezogen. Berücksichtigt werden aber auch diejenigen Geistlichen, die keine Benefizien hatten, aber mit dem Stift oder mit den Pfarrkirchen für längere Zeit verbunden waren, z.B. als Kapläne, Hilfsgeistliche (z. B. Orgelspieler) und Schulbeamte. Ähnlich wurden auch die vorwiegend nicht in Liegnitz bepfründeten Beamten des Konsistoriums behandelt. Es wurde hingegen darauf verzichtet, diejenigen Geistlichen in das Hauptregister miteinzubeziehen, die zwar päpstliche Provisionen auf Liegnitzer Benefizien vorzuweisen hatten, diese aber nicht durchsetzen konnten. Eine Aufstellung dieser Geistlichen befindet sich in einem gesonderten Anhang.

Aus völlig anderen Gründen wurde auf die Aufnahme des in Liegnitz zahlreich vertretenen Regularklerus' und die damit verbundene Gleichstellung mit dem Säkularklerus (Weltgeistlichkeit) in der Bearbeitung verzichtet, da sich innerhalb der beiden Gruppen sowohl die Rekrutierungsgrundlagen als auch die Ausbildungsmodelle und die Karrierewege deutlich voneinander unterschieden. All das bewirkte, daß der anderweitig sehr verlockende Plan, ein Gesamtbild des Liegnitzer Klerus' zu liefern, fallengelassen und auf den Säkularklerus beschränkt werden mußte.

Die vorliegende Arbeit hat eine recht eigentümliche Einteilung. Wegen des prosopographischen, rein quellenbezogenen Charakters des Gesamtwerks wurde sie in zwei ungleiche Teile gegliedert. In den umfangreicheren, die Anhänge umfassenden zweiten Teil wurde das Gros des Quellenmaterials eingeflochten, das grundsätzlich nicht wiederholt wurde. Der erste, narrative Teil spielt dabei eine Hilfsrolle, indem er den Inhalt der Anhänge kommentiert.

Der wichtigste und umfangreichste Teil der Arbeit ist der Anhang II, der die Biogramme von 608 Liegnitzer Geistlichen enthält, wobei jedes Biogramm eine Nummer erhält, auf die in der gesamten Arbeit Bezug genommen wird. Die übrigen Anhänge sind thematisch mit den sie kommentierenden Kapiteln verbunden.

So ist das erste Kapitel (*Kirchliche Institutionen und Pfründen auf dem Gebiet der Stadt Liegnitz und ihrer Vorstädte*) ein Kommentar zum Anhang I (*Verzeichnis der kirchlichen Benefizien auf dem Gebiet der Stadt Liegnitz und ihrer Vorstädte samt chronologischem Verzeichnis der Pfründeninhaber*) und konzentriert sich auf eine möglichst historisch-dynamische Beschreibung aller kirchlichen Anstalten in der Stadt und in deren Vorstädten, jedoch mit besonderer Berücksichtigung der Pfründenfragen. Die Kirche und seit 1348 Kollegiatstift zum Hl. Grab war die Hauptkirche der mittelalterlichen Stadt Liegnitz. Das an dieser Kirche bestehende Kapitel zählte 24 Mitglieder (bei der Auflösung

6 Prälaten und 18 Kanoniker). Daneben bestanden noch die zwei Kommunitäten der Vikare (13 Personen) und Mansionare (6 Personen). Am Ende der beschriebenen Periode gab es hier mindestens 20 Altarpfründen. Dem Kapitel waren auch die Friedhofskapelle St. Barbara (ein Stiftsherr war hier stets Schaffner) und die von drei Personen versorgte Schule untergeordnet.

Die Pfarrkirche St. Peter war zweifellos das geistliche Zentrum in Liegnitz, hauptsächlich wegen der imposanten Zahl von 68 Altarien. Dem Pfarrer (seit 1405 war es stets der Stiftspropst) unterstand auch die Friedhofskapelle, die ursprüngliche Hl. Leichnam-Kapelle. Nach deren Umgestaltung in die Konventskirche des Liegnitzer Benediktinerinnenklosters wurde eine neue, dem Erzengel Michael geweihte Kapelle gebaut. Dem Pfarrer unterstand auch die Rathauskapelle und zumindest teilweise die Schulkapelle. Das Besetzungsrecht des Rektors hatte jedoch der Scholaster des Breslauer Domstifts inne.

Die zweite Liegnitzer Pfarrkirche, die Marienkirche, war wegen ihrer peripheren Lage geringer ausgestattet, es gab hier nur 19 Altarien. Der Pfarrer (seit 1405 war die Pfarrstelle der Stiftsscholasterie inkorporiert) bezog ein niedrigeres Gehalt. Der Marienkirche unterstanden noch die Friedhofskapelle St. Jakob in der Breslauer Vorstadt (mit 5 Altarien) und die Schule mit zwei Angestellten, die ebenfalls vom Breslauer Domscholaster ernannt wurden.

Das Bild wird vervollständigt von zwei Spitalkirchen, St. Anna und St. Stanislaus, der zweistöckigen Schlosskapelle St. Lorenz (Oberkapelle) sowie SS. Benedikt und Hedwig (Unterkapelle), deren Patronat entsprechend den Leubuser Zisterziensern bzw. den Breslauer Prämonstratensern von St. Vinzenz gehörte, vom bischöflichen Hof samt Konsistorium und der Kapelle St. Maria Magdalena (insgesamt mit 8-10 Personen besetzt). Wie oben erwähnt, wurden die zahlreichen Liegnitzer Klöster und ihr Personal nicht in die Arbeit einbezogen. Eine Ausnahme bildet das Benediktinerinnenkloster Hl. Leichnam bzw. der an ihm tätige Hilfsklerus (Pröpste, Kapläne, Prediger, Beichtväter, Altaristen).

Das zweite Kapitel (*Soziale und territoriale Herkunft der Liegnitzer Geistlichkeit*) hat seine Entsprechung im Anhang VIII. (*Territoriale Herkunft*). Angesichts der Tatsache, daß die wichtigste Arbeitsfrage den Mechanismen der Pfründenvergabe durch die Patrone gewidmet wurde, scheinen die in diesem Kapitel gezogenen Schlußfolgerungen zentrale Bedeutung zu haben. Es ist mir gelungen aufzuweisen, daß der einzige wirklich überzeugende Faktor der territoriale war, d. h. also, daß die nächste Region eine wesentliche Rolle bei der Pfründenvergabe spielte. Aus dem weit verstandenen Schlesien (samt der Grafschaft Glatz) stammten 84% der Prälaten, 93% der Kanoniker und 94% der niederen Geistlichkeit, deren Herkunft man festzustellen vermochte, wobei diese Verteilung zeitlich sehr stabil blieb. Zur sozialen Herkunft läßt sich sagen, daß das bürgerliche Element unter der gesamten Geistlichkeit überragend war; nur im Fall der Prälaten war diese Überlegenheit nicht so groß.

Bei der erdrückenden Übermacht der Schlesier mußte die Rolle der Ausländer zwangsläufig marginal bleiben. Tatsächlich sind es lediglich 36 Personen (8,5%) unter den 422 Klerikern, deren Herkunft bestimmt werden konnte. Au-

Berdem handelt es sich dabei vorwiegend um Menschen, die aus den Regionen kamen, die oft wirtschaftlich und politisch eng mit Schlesien verbunden waren. Es ist kein Zufall, daß fast jeder dritte *alienigenus* (11 – 30%) aus den benachbarten Lausitzen stammte, für die ein großer Zustrom nach Schlesien seit dem 16. Jh. nachweisbar ist. Die Teilhabe der Böhmen an der Gesamtzahl der Liegnitzer Pfründen war eher symbolisch (fünf Vertreter), auch die Untertanen des Königreichs Polen waren spärlich vertreten, wobei, wie es scheint, von sieben aus den Quellen bekannten nur einer oder zwei in Liegnitz residierten. Des weiteren begegnen wir acht Reichsangehörigen, die Lausitzer ausgenommen, und zwei Preußen, wobei fast alle in der 1. Hälfte des 15. Jh.s. in Liegnitz bepfründet waren. Wir begegnen in Liegnitz Anfang des 15. Jh.s. noch drei italienischen Geistlichen (zwei Archidiakone und ein Pfarrer der Marienkirche), die alle aufgrund von päpstlichen Provisionen die Liegnitzer Pfründen erlangten.

Das dritte Kapitel (*Die Besitzergreifung der Pfründe und Ursachen der Vakanz*) stützt sich in hohem Maße auf das in den Anhängen IV (Erfolgreiche päpstliche Provisionen auf Liegnitzer Benefizien) und VI (*Der Hof- und Kanzleidienst*) gesammelte Material. Das Kapitel widmet sich vor allem den Patronatsrechten und der tatsächlichen Rolle der päpstlichen Provisionen bei der Pfründenvergabe. Es gelang aufzuweisen, daß überall dort, wo das Patronatsrecht dem Herzog zustand, jenes auch streng von diesem bewahrt wurde. Die päpstlichen Provisionen wurden also in den meisten Fällen völlig ignoriert. Lediglich bei den Provisionen auf das Liegnitzer Archidiakonat (dessen Besetzung dem Breslauer Bischof zustand) kann man von einer gewissen Wirksamkeit der päpstlichen Anordnungen sprechen. Man sollte auch auf die Rolle der herzoglichen Kanzlei hinweisen, die den dort tätigen Beamten oft eine Pfründe am Liegnitzer oder Brieger Stift einbrachte. Die Kanoniker bildeten zweifellos die Elite der Weltgeistlichkeit und waren nicht nur für die Kirche, sondern auch für die Staatsverwaltung von Nutzen. Solche Verbindungen wurden in der Konfirmationsurkunde des Bischofs Preczlaus bestätigt. Ihrem Inhalt gemäß sollte jeder Dekan des Liegnitzer Stiftskapitels auch Kanzler des Herzogtums Liegnitz sein. Andererseits bildete die am Kollegiatstift und an den Pfarrkirchen tätige niedere Geistlichkeit (Altaristen, Mansionare, Vikare, Schüler) eine ausgezeichnete Rekrutierungsbasis für die herzogliche Kanzlei. Die Herzöge waren bemüht, die ihrem Patronat unterworfenen Benefizien mit gut ausgebildeten, verdienstvollen oder vielversprechenden Personen zu besetzen.

Das vierte Kapitel (*Pfründenkumulation. Liegnitzer Geistliche als Pfründeninhaber in und außerhalb der Stadt*) findet seine Entsprechung im Anhang V. (*Pfründenkumulation*). Es enthält einen Versuch, die Skala dieser Erscheinung zu bestimmen. Im Fall der Prälaten und Kanoniker besaß nur jeder vierte keine andere Pfründe außerhalb von Liegnitz (nicht unbedingt Kapitelbenefizien). Im Fall der niedrigen Benefizien sind die Verhältnisse umgekehrt – hier hatte nur jeder dritte eine Chance auf eine andere, oft gleichwertige Pfründe. Nur selten gelang diesen, die Prälatenwürde zu erringen.

Von den Domkapiteln haben die Liegnitzer Geistlichen am häufigsten Pfründen im Breslauer Domkapitel erlangt – es stehen uns 81 solche Fälle zur Verfügung. Im Vergleich mit diesen Zahlen bildeten die Liegnitzer Kanoniker an den übrigen Domkapiteln nur einen geringen Anteil, so in Lebus, Krakau und Prag (jeweils vier Personen), Meißen (3), Gnesen, Plock und Ermland (jeweils eine Person). Nur das Domkapitel in Olmütz weist acht gleichzeitig auch in Liegnitz bepfründete Geistliche in seinen Reihen auf. Unter den Kollegiatstiften treten selbstverständlich die in den Grenzen der Breslauer Diözese liegenden in den Vordergrund. Ihre Bewertung aus der Perspektive der interpersonellen Beziehungen zu Liegnitz stellt sich folgendermaßen dar: Glogau – 31 Personen, Breslau, Hl. Kreuz – 26, Brieg – 25, Ottmachau/Neisse – 21, Oppeln – 16, Breslau, St. Ägidien – 6, Ratibor – 4, Oberglogau – 2. Dabei waren in den außerschlesischen, nicht unbedingt weit entlegenen Kapiteln nur sehr wenige Liegnitzer Geistliche vertreten: in allen polnischen Kollegiatstiften gab es insgesamt nur sechs mit Liegnitz verbundene Kleriker, in den böhmischen sieben. Eine Ausnahme bildet das Kollegiatstift St. Peter zu Bautzen, wo wir sechs Geistlichen begegnen.

Die Liegnitzer Stiftsherren übernahmen zur Aufbesserung ihrer Kanonikerpräbende Pfarreien, da sie einerseits nicht der Residenzpflicht unterworfen waren, andererseits die seelsorgerischen Aufgaben an einen entlohnten Vikar delegieren konnten. Mehrheitlich lagen diese Pfarreien in der Nähe von Liegnitz und zwar entweder in den umliegenden Dörfern (Seifersdorf, Rothkirch, Gäbersdorf, Schlaup, Kunitz, Pilgramsdorf, Panthenau u. a.) oder in Städten (Haynau, Lüben, Jauer).

Das letzte, fünfte Kapitel (Ausbildung und intellektuelles Niveau. Universitätskarrieren) knüpft selbstverständlich an Anhang VII (Universitätsstudien der Liegnitzer Geistlichkeit) an. Die am besten ausgebildete Liegnitzer Klerikergruppe bildeten die Prälaten. Aus den seit der Mitte des 14. Jh.s zur Verfügung stehenden Daten geht hervor, daß 49 von den bekannten 82 Prälaten studiert haben (67%), wobei ihre Zahl mit der Zeit deutlich wächst: im 14. Jh. – 43%, im 15. Jh. – 62%, im 16. Jh. – 61%. Diese Gruppe war jedoch nicht einheitlich; am besten waren die Pröpste und Scholaster ausgebildet, unter denen der Anteil an Studierenden (entsprechend 86 und 78%) sowie der Graduierten (57 und 56%) am größten war. Seit der 2. Hälfte des 15. Jh.s gelangte in diese Gruppe niemand, der nicht zumindest den Magistertitel besaß. Unter den häufiger wechselnden Archidiakonen und Dekanen sind die Ausbildungsziffern niedriger: von 17 uns bekannten Archidiakonen studierten elf (64%), Universitätstitel sind für neun (53%) nachweisbar. Acht (von 14) Dekanen hatten früher Kontakt mit der Universität, sieben (50%) schlossen die Ausbildung mit dem Magister- oder einem höheren Titel ab. Am schlechtesten unter den übrigen Prälaten schneiden die Kustoden ab, unter denen nur zwei von neun (22%) studierten und wissenschaftliche Grade erwarben. Ein ähnliches Ergebnis liegt für die Kantoren vor, von denen zwar sechs von elf (54%) studierten, aber nur drei (27%) einen akademischen Titel führten. Und wenn wir berücksichtigen, daß Johannes Girdan (224) das Lizenziat in decretis erst als Liegnitzer Dekan erwarb, sinkt diese Zahl auf 2 (18%).

Solche Unterschiede vermögen wir unter den viel zahlreicheren Liegnitzer Kanonikern nicht festzustellen. In dieser Gruppe beobachten wir einen viel niedrigeren Prozentsatz an Studierenden als im Fall der Prälaten – von 187 Personen hatten nur 83 (44%) irgendeinen Kontakt mit der Universität. Der Prozentsatz der sog. einjährigen Studenten, die die Ausbildung abgeschlossen haben, ohne einen akademischen Grad zu erwerben, war dagegen niedriger.

Die Daten zur niederen Geistlichkeit sind, wie so häufig, mit größter Unsicherheit behaftet, die sich aus der mangelhaften Beurteilung der ganzen Gruppe ergibt. Für das ganze 14. Jh. sind die Studien bzw. die Magistertitel nur für sieben Personen bestätigt.

Im Laufe des 15. und 16. Jh.s bleibt die Zahl der niederen Geistlichkeit mit Universitätsstudien, in absoluten Zahlen gemessen, auf ziemlich gleichem Niveau (25-27 Personen für ein halbes Jahrhundert). Dabei sinkt die Zahl der Studenten, denen es nicht gelungen ist, das Studium mit einem akademischen Grad abzuschließen (entsprechend 44, 25 und 0%), stetig.

Die absoluten Ausbildungszahlen, hier als zumindest flüchtiger Kontakt mit der Universität verstanden, sind im Grunde genommen niedrig (Prälaten 67%, Kanoniker 44%, niedere Geistlichkeit ca. 20%). Sie steigt zwar mit der Zeit, aber zugleich erhöht sich auch der Prozentsatz der nicht mit einem Universitätsgrad abgeschlossenen Studien (entsprechend 36, 19 und 32%).

Die alten Universitäten Italiens genossen wegen ihrer Entfernung und der damit verbundenen hohen Kosten unter der Liegnitzer Geistlichkeit nur wenig Zuspruch. In der Untersuchungszeit können dort zusammen nur 26 Studenten nachgewiesen werden. Am häufigsten wurde Bologna (Jura) mit zwölf Geistlichen, meistens Prälaten, besucht (mehr als die Hälfte der Immatrikulationen stammt bereits aus dem 16. Jh.). Als nächste sind die Universitäten in Padua (Medizin) und Rom (kanonisches Recht) mit 6 Studenten zu verzeichnen. Nur je einen Liegnitzer Studenten gab es in Siena, Perugia und im französischen Montpellier. Wegen des Datenmangels muß jede chronologische Analyse als gescheitert gelten. Es scheint jedoch, daß sich diese Hochschulen einer gewissen Popularität erfreuten, weil es bis zur Mitte des 14. Jh.s keine näher liegende Konkurrenz gab. Als in Prag (1348) und Wien (1365) bedeutende Universitäten entstanden, haben diese die entschiedene Mehrheit der Studenten angezogen. Sie haben aber auch diejenigen die Möglichkeit des Wissenserwerbes gegeben, die sich eine Reise nach Italien oder Frankreich nicht leisten konnten.

Die oben genannte Karlsuniversität in Prag spielte in der 2. Hälfte des 14. Jh.s (besonders nach dem Tod Karls IV. 1378) und Anfang des 15. Jh.s für die Studenten aus Polen und Schlesien eine hervorragende Rolle. In dieser Zeit haben dort 23 Liegnitzer Geistliche studiert, die entschiedene Mehrheit von ihnen im ersten Jahrzehnt des 15. Jh.s. Wegen der dort ausgebrochenen nationalen und dogmatischen Konflikte endete jedoch 1409 abrupt die Blütezeit der Karlsuniversität. Prag wurde damals von der Mehrheit der nichtböhmischen Meister und Studenten verlassen, die mit offenen Armen in Krakau, Leipzig und Wien empfangen wurden. Von diesem Zeitpunkt an wetteiferten diese drei Hochschulen um Studenten aus Mitteleuropa,

darunter auch aus Schlesien. Leipzig war von Anfang an die führende Stadt in diesem eigentümlichen Wettkampf. Eben dorthin – an die neu gegründete Universität – emigrierte die entschiedene Mehrheit der Prager Meister und Studenten und sicherte dieser Hochschule für mehrere Jahre ein ausgezeichnetes Ausbildungsniveau. Es verwundert also kaum, daß 78 Liegnitzer Geistliche zur Ausbildung nach Leipzig zogen, also nicht weniger als 44% von allen, die mit einer Universität in Kontakt kamen. Zwölf von ihnen sind hier Rektoren bzw. Dekane geworden. Dies beweist zwar das hohe Niveau der Leipziger Alma Mater, andererseits wird hierbei aber deutlich, daß die Wahl des Studienortes auch von der Entfernung zum Heimatort des Studenten beeinflusst wurde. Abhängig von der Stadt lagen entweder Leipzig oder Krakau näher, doch war immer eine der beiden Hochschulen in nur wenigen Tagesreisen zu erreichen. Krakau erfreute sich jedoch einer deutlich geringeren Popularität: seit der Neugründung der Universität durch Władysław Jagiełło (1400) bis zum Ausgang des Mittelalters haben dort 31 (18%) Liegnitzer Pfründeninhaber studiert, also weniger als die Hälfte der Leipziger Studenten. Fünf von ihnen bekleideten das Amt des Rektors bzw. Dekans. Zweifellos wurden auch diejenigen, die sich für andere deutsche Hochschulen entschieden, von ähnlichen Faktoren beeinflusst (Familienwohlstand, Prestige der Hochschule, Entfernung). Für die gesamte Untersuchungszeit lassen sich in Wien 24 Schlesier nachweisen, in dem nicht viel weiter gelegenen Erfurt dagegen nur zehn. Nur je ein Liegnitzer Kanoniker (des 16. Jh.s) studierte in Köln und in Basel. Anfang des 16. Jh.s beobachten wir dagegen ein steigendes Interesse für die neugegründeten Hochschulen in Frankfurt (zwei Studenten) und Wittenberg (zehn).

Abgesehen vom Eröffnungskurs über die *artes liberales*, nach dessen Abschluß man erst weitere Fachstudien antreten konnte und somit von allen absolviert werden mußte, verteilen sich die Studienfächer der 52 Geistlichen (54%), die einen Magistertitel führten (von den insgesamt 96 Studierten), wie folgt: 30 Jurisprudenz, 13 Medizin und neun Theologie.

Eine Erläuterung des fünften Kapitels bildet das Register der Liegnitzer Geistlichen, von denen der Besitz einer privaten Buchsammlung durch die Quellen bestätigt wird.

Die Anordnung der Anhänge (besonders der ersten zwei) realisiert teilweise die für solche Forschungen von A. Gaşiorowski und A. Radziwiński gestellten Forderungen. Das Formular des strikt prosopographischen Teils wurde aus den bereits oben genannten Gründen eingeschränkt, doch fehlt im Anhang I eigentlich nur eine genaue Aufteilung der Kanoniker auf die Präbenden, was im Lichte der zugänglichen Quellen kaum zu verwirklichen wäre.

Finanziell-wirtschaftliche Fragen, besonders die Ausstattung der Pfründen, liegen grundsätzlich außerhalb des Interesses. Hierfür gibt es einige Gründe: erstens gehört dieses wichtige Thema nicht zum Kanon der prosopographischen Forschungen, zweitens wäre es im Lichte der erhaltenen Quellen ein gewagtes Unternehmen, und die Ergebnisse wären durchaus fraglich. Es sei daran erinnert, daß die Mehrheit des Quellenmaterials zur Prosopographie aus den Zeugenreihen stammt, wo man vergebens nach Informationen wirtschaftlichen Charakters sucht.

CLERGY IN LEGNICA IN THE MIDDLE AGES PROSOPOGRAPHIC STUDY OF THE DIOCESAN PRIESTS

Summary

Studies in prosopography of the Silesian clergy have already had a long and praiseworthy tradition. Their actual father was Prof. L. Santifaller (1890-1974), the chair of history at Friedrich Wilhelm University at Wrocław [Breslau] in the years 1929-1943. He supervised a team of doctorate candidates, each of whom researched a specific topic in prosopography. At that time, three studies of the cathedral chapter of Wrocław were conducted: by R. Samulski (until the death of bishop Nankier in 1341), by G. Schindler (until the death of bishop Waław of Legnica in 1417), and by G. Zimmermann (the 16th century). Additionally, partial researches of the chapter of Brzeg [Brieg] by G. Bernhofen and the chapter of the Holy Cross in Wrocław by C. Kuchendorf were done. All of the above-mentioned studies were published, apart from R. Samulski's dissertation, whose first part was issued in 1940, and second one, including canons' biograms, is still available only as the typescript.

Studies in the Silesian chapters were hampered by the outbreak of the Second World War. As far as Polish researchers are concerned, father K. Dola was the first to deal with this subject; in 1983 he published a study in Wrocław's cathedral chapter of the 15th century, due to which a significant gap in the research of Prof. L. Santifaller's disciples was bridged. Ten years later, a research on the chapter of Głogów [Glogau] during the Piast and Jagiellonian era by father H. Gerlic was issued. Both of these studies were to a certain degree inspired by Prof. Santifaller's methodology. In 1998 father J. Pater put out his research on the cathedral chapter of Wrocław in the 18th century, and later on two studies in the chapters of Otmuchów [Ottmachau] and Głogówek [Oberglogau] by E. Wólkiewicz were issued. To make the list comprehensive, D. Veldtup's study on the medieval elites in Opole [Oppeln] ought to be added, which includes an incomplete list of clergymen having contact with the said chapter.

Most of the abovementioned studies deal with the chapters of the western (and richer) part of Silesia, the so called Lower Silesia. Apart from a few, solely introductory in character papers, no studies on Upper Silesian chapters in Racibórz [Ratibor] and Niemodlin [Falkenberg] are known.

There are no studies in the collegiate church and the chapter of Legnica [Liegnitz], a town which used to be an important centre for clergy. Before my dealing with this subject, not even one paper thereon was available, and the facts known widely to the scholars resolved themselves to the chapter's foundation date in 1348, the date of devastating the suburbs of Legnica by the Hussites in

1430, and the date of cancelling the chapter out by duke Friedrich II, who favoured Reformation.

The state of research on other churches in Legnica is a little bit less dramatic. A monography of Sts. Peter and Paul's Church was published as early as in the 19th century, and later on complementary papers were issued on archaeology, architecture, art history, and librarian studies. St. Mary's Church, another parish church in Legnica, was researched in one study only, which is nowadays of purely historical value, and a few papers. As to other buildings, only the castle chapel, discovered by J. Rozpędowski, was studied.

As there are actually no sources to the history of the collegiate church in Legnica, it is quite easy to understand the abovementioned lack of interest therein. No records of documents, minutes or accounting books survived, and in the archival fund of the collegiate of Legnica in the State Archives in Wrocław there are only 25 diplomas, which are mostly of low research value.

It is similar as far as the city's two parish churches are concerned. Although the number of documents in the funds thereon in the State Archives in Legnica is actually sizeable, the oldest documents go back to the 16th century. Those earliest may sometimes be come across among the files and official records of the city of Legnica.

Due to the lack of proper archival funds, I was forced to seek some other sources. I focused my research on the State Archives in Wrocław, with its two regional departments in Legnica and Opole, and the Archdiocese of Wrocław Archives. In Wrocław and Legnica I studied a substantial majority of the medieval funds and although such a thorough research in the Archdiocese Archives turned out to be impossible, I find its result satisfactory; the research in Opole was of purely complementary character. The main emphasis has always been laid by me on the diplomatic material, of which testations were of greatest importance, and it is there that the overwhelming majority of the source material comes from. For the purpose of this research, 1352 diplomas and 72 non-diplomatic acts were applied, and as a few cartularies were used, the number of diplomas might have been bigger by a few dozens.

The strongest challenge I was confronted with was the extremely low number of non-diplomatic acts, in which the activity of specific church institutions in Legnica had been recorded (only a few accounting books from the parish churches of Legnica survived). A great problem was also the lack of bishop's documents, especially the ordination books, which could have been a generous assistance to the studies of diocesan and monastic clergy. What continues to exist is as few as four books of incorporation of new benefits from the 15th and early 16th century, and – which may seem strange – long passages from the bishop's books of investiture of the Holy Sepulchre Church and St. Peter's Church from the year 1486 on.

Another important source of biographic studies is constituted by epitaphs – those which survived *in situ* and those which are known from some credible copies. Although the number of epitaphs in Legnica used to be large,

only two of them survived in St. Peter's Church (epitaphs in St. Mary's church and chapter are lost). Thus, the copies of tomb inscriptions are of great value – they may be found in the 17th and 18th century collections of S. Grunaeus, J. P. Wahrendorff, S. J. Ehrhardt, and a few minor ones, which are often even more reliable.

As far as necrologies and some similar sources are concerned, I took most of the material from the necrology of St. Peter's Church in Legnica, which has been published by me, and the calendar of the Holy Cross Chapter in Wrocław. I also made use of the Cistercian necrologies in Lubiąż [Leubus], Kamieniec [Kamenz] and Henryków [Heinrichau], as well as the Augustian necrology in Żagań [Sagan].

Two groups of sources, apart from the most obvious and useful corpuses of Silesian editions (CDS, SRS, SUB, RŚI, UBSL, *et al.*), were for the purpose of this study of greatest value. The first of these were the editions of papal acts. The Silesian Church was lucky enough to have been researched by Polish, Czech and German scholars, which effected in there being five editorial series of the Vatican Acts containing an abundance of the Silesian material, *i.e.* a Roman one (VMPL), two Polish ones (MPV and BP), a Czech one (MVB), and a German one (RG). Another important for this research group of sources have been the university matriculas, especially those of Leipzig, Cracow, Prague, Vienna, and Bologna. Additionally, to research the education level of priests I made use of what survived from book collections, which for the most part have not been edited. For Legnica the manuscripts and incunabulas collection of the former library of St. Peter and Paul's Church (now in the University of Wrocław Library) is the most valuable. All together, 26 library manuscripts and 54 incunabulas have been cited in this study.

The state of affair as far as the number of sources is concerned made it impossible for me to create a complete monograph of the Holy Sepulchre Chapter, the way Prof. Dola for the cathedral chapter or H. Gerlic for chapter of Głogów did. What I, thus, did is I studied some aspects of the priests' society in Legnica. The material thereon is quite abundant and, therefore, after a thorough research I managed to find information about more than 600 clergymen: prelates, canons, parish-priests, vicars, mansioners, and altarists connected through benefits to Legnica. Unfortunately, it was sometimes not possible to learn about some of them anything more than their first name and title. It also happens that we know about some individuals only that they appeared with a specific title on a witnesses' list of a duke's or bishop's document. The definite majority of information goes back to testations, which on the one hand restricts the research, and one the other – makes it easier to generalise about, as the material, if edited properly, is more homogeneous.

Thus, I decided to write a prosopographic study, *i.e.* a collective biography, a form with comprehensive appendices and short commentaries. The majority of the source material is, therefore, included in the appendices, especially in Appendix II, which is devoted to biograms.

The said biograms have been created according to the model shown below:

- a. first and second name (if need be – filiation); other forms of name,
- b. general information about the person,
- c. social background and place of origin,
- d. education, university career, scholar interest, private library,
- e. court and office career,
- f. incardination, sacred orders,
- g. ecclesiastical career.

The model is obviously a compromise between what I would like to see in the study and the research that was possible to be done.

Prosopography, as a methodological tool of presenting the collected material, has already had some tradition in the Silesian historiography. In the 17th century, C. and J. H. Cunrad published their studies on the most valuable elements of the Silesian culture. In the 19th century, Henschel wrote his prosopographic study on the Silesian medicine doctors from the 12th to the 16th century. After a long break, the already mentioned D. Veldtrup came back to this tool while researching the medieval elites in Opole, and recently C. Zonta made use of it in his research on the Silesian students at Italian universities.

At the same time, prosopography, understood not only as a methodological tool but also as an independent part of social history having in common with genealogy, onomastics, and demography, is becoming more and more popular among scholars.

The study is titled: *Clergy in Legnica in the Middle Ages*. As clergymen have been treated all those who were mentioned in the sources as clerics, and the Middle Ages are understood as the era until the introduction of Reformation in Legnica, which was in the 30s and 40s of the 16th century. For the purpose of this study, a group of clergymen with permanent connection to Legnica needed to be set. The criteria for selection were the following: I accepted those clergymen who were the possessors of benefits in Legnica's chapter, parish churches, suburban chapels, hospitals, *etc.*; I also accepted those who did not have any benefits, yet had much in common with the chapter or parish churches as chaplains, assistant priests (*e.g.* organists) or school workers. Additionally, the priests employed in the consistory, despite having no benefits, were admitted for this study. However, those who were awarded with papal provisions for benefits, but are not sure to have actually received them, have been included in a separate appendix.

The division which I have done in this study into diocesan and monastic clergy roots from the differences in recruitment, education, and promoting models among these two groups. The attractive idea of creating one and fully comprehensive research of all clergymen in Legnica has, thus, been verified and limited only to diocesan clergy.

The composition of the study is quite extraordinary. As it is prosopographic and purely sources-based in character, it has been divided into two, unequal in

quantity, parts. The second part, *i.e.* appendices, is the biggest and it includes the majority of source material, while the first narrative part is a mere commentary to the said appendices.

Appendix II, which constitutes the largest part of the study, includes 608 biograms of clergymen of Legnica. Each biogram has its own number, which is used in the whole of the study. Other appendices are connected closely to selected chapters.

Chapter 1 (*Institutions and church benefits in the city of Legnica and its suburbs*) is a commentary to Appendix I (*The list of church benefits in the city of Legnica and its suburbs, and a chronological list of beneficiaries*) and focuses on the dynamic description of all church institutions in Legnica and its suburbs, and especially on all which is connected to benefits. Among these institutions there was the Church, and from the year 1348 the Chapter of the Holy Sepulchre, which was the main church in Legnica in the Middle Ages. Its chapter consisted of 24 members (these were eventually 6 prelates and 18 canons), and apart from this there were also separate corporations of vicars (13 members) and mansioners (6 members). By the end of the Middle Ages there were as many as 20 altars. The chapter was additionally in charge of St. Barbara's cemetery chapel (ministered always by one of the canons) and the school, in which there served 3 people.

St. Peter's Parish was inevitably the centre for clergymen in Legnica, mostly due to an impressive number of 68 altars. Its parish-priest (and since 1405 the chapter's provost at the same time) was also in charge of the cemetery chapel – firstly the Corpus Christi one (converted later into the Benedictine conventual church), and afterward St. Michael's one. He additionally had power over the city hall chapel and – to some extent – the school (the right to name the rector belonged to the scholasticus of the chapter of Wrocław).

Another parish church in Legnica, St. Mary's Church, due to its further away from the strict centre location, had only 19 altars, and the salary of its parish-priest (*i.e.* the scholasticus of the chapter of Legnica since 1405) was lower. The church was additionally in charge of St. Jacob's cemetery chapel in the so called "Wrocław suburbs" and a school of 2 staff members (they were also named by the scholasticus of the chapter of Wrocław).

What finally needs to be mentioned are the two hospital churches of St. Ann and St. Stanislaus, a double-storied castle chapel of St. Laurent (the higher floor) and Sts. Benedict and Hedwig (the lower floor), which came under the Cistercians of Lubiąż and the Norbertines of Ołbin [Elbing, now part of Wrocław], respectively, the bishop's court with the consistory, and St. Mary Magdalene's chapel (staffed by 8-10 people). Numerous monasteries in Legnica, partially apart from the Benedictine monastery of Corpus Christi (its provosts, chaplains, preachers, confessors, and altarists), have been beyond the interest of this study.

Chapter 2 (*Social background and place of origin of clergymen in Legnica*) responds to Appendix VIII (*Place of origin*). As one of the main aims of the study was to research how one could actually become the possessor of benefits

(*i.e.* what were the criteria for selecting candidates to a vacate-benefit), the research results included in this chapter are of great value. As I managed to prove, the only actual criterion was the candidate's place of origin. As much as 84% of prelates, whose origin I was able to figure out, 93% of canons, and 94% of minor clergymen came from Silesia, including the County of Kłodzko [Glatz]. Additionally, the absolute majority, which was furthermore rising in time, of them were of bourgeois origin (this majority was not that overall for prelates).

The role of non-Silesian clergymen in the city was, thus, marginal. Only 36 (8,5%) of all 422 priests with recognized origin were foreigners, and still most of them came from Silesia's neighbouring regions, with strong political and economic connections to Legnica. From 11% to 30% of all alienigenas came from Lusatia, as the flow of population from this area to Silesia is bound to have been continuous from the 14th century on. Only 5 Czechs possessed benefits in Legnica, and even though 7 subjects of the King of Poland are recorded as beneficiaries, not more than one or two of them actually lived in the city (the rest merely demanded due wages). Similarly, there were as few as 8 Germans who came to Legnica from the German lands on the west of the River Oder (excluding those who came from Lusatia), and additionally 2 Prussians – almost all of them in the first part of the 15th century. Finally, there were also 3 Italian clergymen in Legnica (two archdeacons and a parish-priest of St. Mary's Church) in the early 15th century (all of them were awarded with papal provisions).

Chapter 3 (*The ways of acquiring benefits and the reasons for vacates*) is for the most part based on the material collected in Appendix IV (*Ineffective papal provisions for the benefits in Legnica*) and Appendix VI (*The court and office staff*). The chapter focuses on the right of patronage and the actual role of papal provisions in one's acquiring benefits. I managed to prove that whenever the duke had the right of patronage, this right was strictly obeyed. The research in the already published Vatican documents shows that papal provisions were commonly ignored as they infringed the duke's rights. Only the provision on the archdeaconry, which was however subject to the bishop, and not the duke, turned out to be – at least to some extent – effective.

What also needs to be underlined is the role of work in the duke's office, which more often than not led to one's acquiring a benefit in Legnica or Brzeg. The members of the chapter were by all means the very elite of diocesan clergy, welcome in both the Church and civil administration. This sort of connections were referred to in bishop Przeclaw's confirmation act, according to which each dean of the chamber in Legnica was also automatically the chancellor of the Dukedom of Legnica. On the other hand, minor clergymen of the collegiate and parish churches, *i.e.* altarists, mansionars, vicars, and students, constituted an ideal recruitment base for the duke's administration. The dukes did their best to employ in their benefits those who were educated and experienced, or at least had good professional prospects for future.

Chapter 4 (*The notion of benefits accumulation. Clergymen of Legnica as possessors of numerous benefits in Legnica and outside of it*) comments on Ap-

pendix V (*The accumulation of benefits*) and undertakes to estimate how frequent the accumulation of benefits used to be. As far as prelates and canons are concerned, only one fourth of them did not possess any benefit apart from the one (not necessarily a chapter one) they had in Legnica. As for those who possessed minor benefits, the proportions are contrary – only one third of these clergymen stood a chance for another, usually equally prestigious benefit (though it did happen for a minor clergyman to acquire a prelate benefit).

As far as cathedral benefits are concerned, clergymen of Legnica usually acquired benefits in the chapter of Wrocław (81 beneficiaries from Legnica are here recorded), though rarely did they also possess benefits in the chapters of Lubusz [Lebus] (4 people), Cracow (4 people), Prague (4 people), Meissen (3 people), Gniezno (1 person), Płock (1 person), and Warmia [Ermland] (1 person). Only the chapter of Olomouc, Moravia, had 8 beneficiaries connected to Legnica. As to collegiate chapters, the clergymen of Legnica were obviously members mostly of the chapters of the diocese of Wrocław, *i.e.* Głogów (31 people), Wrocław (The Holy Cross, 26 people), Brzeg (25 people), Otmuchów/Nysa (21 people), Opole (16 people), Wrocław (St. Egidius, 6 people), Racibórz (4 people), Głogówek (2 people), Niemodlin (none). At the same time, very few of them were members of chapters outside Silesia, even though some of these chapters were actually not far from Legnica – in all Polish collegiates there were only 6 clergymen of Legnica, and in Czech ones – 7 clergymen. The only exception is St. Peter's Collegiate of Bautzen, Lusatia, of which as many as 6 clergymen of Legnica were members.

An often instrument of supplementing wages from canon prebends by chapter clergymen were parishes, especially due to the already mentioned fact that there was no obligation for beneficiaries to actually reside at those parishes (one could pay a vicar for all services). Usually these were parishes neighbouring Legnica – in villages (Rosochata [Seifersdorf], Czerwony Kościół [Rothkirch], Udantin [Gabersdorf], Słup [Schlaup], Kunice [Kunitz], Pielgrzymka [Pilgramsdorf], Pątnów [Panthenau], *etc.*) or towns (Chojnów [Haynau], Lubin [Lüben], Jawor [Jauer]).

Chapter 5 (*The education and intellectual level; university careers*), which is the last one, corresponds to Appendix VII (*University studies of clergymen of Legnica*). The research based on the chapter's figures (from the beginning of the 14th century) shows that prelates were the best educated group of clergymen in Legnica. Out of 82 prelates known to us from the sources, 49 (67%) did study, and this trend was steadily rising (43% in the 14th century, 62% in the 15th century, and 61% in the 16th century). This group, however, was in no way homogeneous. As many as 86% of provosts and 78% of scholastici studied, while 57% and 56% of them, respectively, were university graduates. Furthermore, beginning with the second part of the 15th century only those with at least Master's degree could become members of the said group. The education level of the archdeacons and deans, who stayed in Legnica much more temporarily, was much lower – out of 17 archdeacons and 14 deans, only 11 (64%) and 8 (57%),

respectively, studied, while 9 (53%) and 7 (50%), respectively, took Master's and higher degrees. As few as 2 (22%) out of 9 custoses studied and graduated from universities, and as far as cantors are concerned 6 (54%) out of 11 studied, but only 3 (27%) of them were graduates. However, if one takes into account the fact that Jan Girdian (No. 224 on the list) took his Bachelor's degree in edicts already as a dean, the figure above falls to 2 (18%).

This kind of selection could not be done for the numerous canons of Legnica. Out of 187 canons only 79 (44%) had anything to do with university, however the number of students ceasing to study without any degree was here much smaller.

The figures concerning minor clergymen may not be fully convincing due to the shortage of sources. What the research shows is that in the whole of the 14th century only 7 members of this group obtained Master's degree. In the 15th and 16th centuries the number of minor clergymen who took their degrees was quite stable (25-27 people per half a century), but the number of those who attended the university but failed to graduate from it was consistently falling (44%, 25%, and none, respectively).

All together, the level of education (referred hereto as any contact with the university) of clergymen of Legnica was low (67% for prelates, 44% for canons, and 20% for minor clergymen), and although the trend was rising, members of the researched group too often failed to graduate (36%, 16%, and 28%, respectively).

As the oldest Italian universities were quite far away from Silesia (which additionally made studies more expensive), only 25 clergymen of Legnica studied there in the Middle Ages. The biggest number of them (11 students of law, mostly prelates) was to be found in Bologna, generally in the 16th century. The runner-ups were the universities of Padua (medicine) and Rome (canon law), on which 6 students from Legnica studied, while Siena, Perugia, and Montpellier (France) had only one student from this city. The deficiency of sources makes the due chronological analysis impossible, it seems however that the popularity of the abovementioned universities stems from the lack of competition in the region until the middle of the 14th century. On the foundation of the universities in Prague (1348) and Vienna (1365), it was these two cities that took over the majority of students and, what is even more important, made it possible to study for those who would not have been able to afford a travel to Italy or France.

The already mentioned Charles University in Prague was in the second part of the 14th century (especially after the death of Charles IV in 1378) and in the early 15th century the unchallenged leader as far as the number of students from Poland and Silesia is concerned. At that time as many as 23 clergymen of Legnica studied in Prague (mainly in the first decade of the 15th century). However, the role of Prague was dramatically and suddenly diminished after a doctrinal conflict that broke out in 1409, as a result of which the majority of non-Czech masters and students left Prague and went to Cracow, Leipzig, and Vienna, where they were enthusiastically welcome. It is then that a strong competition for Cen-

tral-European (and thus also Silesian) students between these three cities began. Out of universities, Leipzig was the one to lead in the competition from the very beginning. Although its university was newly-founded, it is there that the overwhelming majority of Prague's masters and students emigrated to, which was for the city a long-term guarantee of the high level of teaching. Now wonder then that as many as 76 (*i.e.* 44% of all who studied) clergymen from Legnica attended Leipzig university, and later on 12 of them became rectors and deans. This, on the one hand, proves the university's high level, on the other one, however, shows that the basic criterion for selecting university was the distance to be done from home. Students from Silesia could choose between two university cities which were only a few days of travel away from where they lived – *i.e.* Leipzig and Cracow. Cracow turned out to be much less popular among them; after the university's renovation in 1400 by Władysław Jagiełło until the very end of the Middle Ages, 31 (18%) beneficiaries of Legnica studied there (5 of them served later as rectors or deans), while the number of students from this group in Leipzig is more than twice bigger. Undoubtedly, there were similar criteria (family's wealth, university's prestige, distance to be done) for the choice of other German universities. 20 students from Legnica have been recorded in Vienna, and 10 of them – in Erfurt. Only one canon from Legnica (and, what is more, in the 16th century) studied in Köln and Basel, yet the universities of Frankfurt and Wittenberg, which were founded in the early 16th century, became quite popular and as many as 2 and 5 clergymen from Legnica, respectively, studied there.

As to the students' major, one may say that after the introductory course of liberal arts, which was obligatory for all students, out of 96 clergymen from Legnica who graduated with Master's degree, 52 (54%) decided to do additional courses in law (52 students), medicine (13 students), and theology (9 students).

Chapter 5 is furthermore supplemented by the list of clergymen who have been recorded in the sources as having their own collections of books in Legnica.

The arrangement of appendices (especially the first and second one) has been chiefly based on what A. Gaşiorowski and A. Radzimiński had postulated for this type of research. The strictly prosopographic part has been partially limited for the reasons already explained above. The only lack in Appendix I refers to there being no exact list of canons in specific prebends, the creation of which unfortunately turned out to be impossible due to the deficiency of sources.

Generally, the notions of financial and economic character, and especially those connected to wages from benefits, have been beyond the scope of interest of this study. The main reason for this was the fact that this topic, although important, does not belong to the canon of prosopographic studies. What is more, the definite majority of the source material used for prosopographic research is based on testation documents, which rarely mention any economic information, and thus the possible research results could be seriously doubtful.

